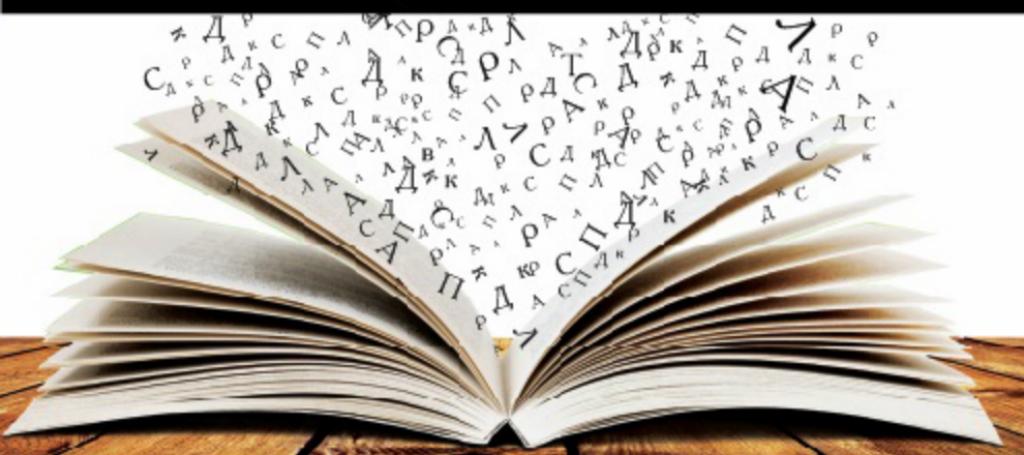

*Проф. др Душко Вејновић
др Велибор Лалић*

КЊИГА

КЊИГАМА

18 ГОДИНА ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ
науке о безbjедносним студијама, заштити, безbjедности и одбрани

БАЊА ЛУКА, 2015.

Проф. др Душко Вејновић
др Велибор Лалић

КЊИГА О КЊИГАМА

18. ГОДИНА ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ
(науке о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани)

БАЊА ЛУКА, 2015.

Аутори:

Проф. др Душко Вејновић, редовни професор Универзитета у Бањој Луци и Високој школи унутрашњих послова у Бањој Луци
Др Велибор Лалић, научни сарадник Европског дефендологија центра

Издавач:

Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, Бања Лука

За издавача:

Тин Вејновић, МА

Рецензенти:

Проф.др Остоја Ђукић, Бања Лука, проф др Ђуро Шушњић, Београд, проф. др Брацо Ковачевић, Бања Лука, проф. др Миле Ракић, Београд, проф. др Владимира Стојановић, Београд, др Остоја Барашић, Бања Лука, проф. др Ненад Сузић, Бања Лука, проф др Васо Бојанић, Бања Лука, проф др Миодраг Симовић, Бања Лука, др Стеван Дакић, Бања Лука, проф. др Невен Брандт, Љубљана, проф. др Желимир Кешетовић, Београд, проф. др Миле Дмичић, Бања Лука, проф. др Драган Коковић, Нови Сад, проф. др Ненад Башић, Бихаћ, проф др Миодраг Ромић, Бања Лука, генерал-мајор мр Драган Вуковић, Бања Лука, др Драган Радишић, Бања Лука, др Горан Максимовић, Бања Лука, др Слободан Симић, Бања Лука, др Небојша Маџановић, Бања Лука, Гојко Павловић, МА, Бања Лука

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Васо Бојанић
Тин Вејновић, дипл. ецц.МА

Лектор:

Мр Татјана Понорац
Мр Жаклина Комосар

Дизајн корица:

Срђан Војводић, дипл. граф. дизајнер

Графичка припрема:
Сњежана Кострешевић**Штампа:**

Графопапир, Бања Лука

За штампарију:

Петар Вукелић,
инжињер графичке технологије

Тираж:

300

На основу Мишљења Министарства науке и културе Републике Српске бр. 1-71/97. од 17.12.1997. године часопис "Дефендологија" примјеном члана 30. став 1. тачка 15. Закона о акцизама и порезу на промет ослобођен је плаћања пореза на промет.

Рјешењем Министарства информација Републике Српске бр. 01-439/97. од 25.12.1997. године јавно гласило теоријско стручни часопис "Дефендологија" уписан је у Регистар јавних гласила под бројем 249.

ПРЕДГОВОР

ЈУБИЛЕЈ 18 ГОДИНА ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ

**КРОЗ 18 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА И РАЗВОЈА ДЕФЕНДОЛОГИЈА ЈЕ ПОСТАЛА
БРЕНД БАЊАЛУКЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И КОНСТИТУИСАНА КАО НАУКА О
БЕЗБЈЕДНОСНИМ СТУДИЈАМА, ЗАШТИТИ, БЕЗБЈЕДНОСТИ И ОДБРАНИ**

Први март 1997 - 2015. – јубиларна година, осамнаест година Дефендоло-
логије, пунолетност Дефендологије, осамнаести рођендан Удружења дефен-
долога Републике Српске, које је 2007. године промијенило назив у Дефендо-
логија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, а
2011. године назив мијења у Европски дефендологија центар за научна, по-
литичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка
истраживања. Полако, утемељено, сигурно, кретање се врши ка глобалној,
стручној и научној мрежи националног, европског и свјетског знања, нау-
ке и знања уопште. До сада је у оквиру издавачке дјелатности Дефендоло-
гије објављено 35 бројева часописа Дефендологија, 12 Зборника радова, 3 Го-
дишњака Европског дефендологија центра, преко 80 књига, а организовано
је преко 40 научних скупова и спроведено преко 35 научноистраживачких
пројеката. Поштовани читаоци, Књига о књигама која је пред Вама садржи
приказе предвора наших издања, који су траг и дух времена и свједоци на-
учне и стручне мисли у Републици Српској у годинама које су иза нас. Ау-
тори издавачке дјелатности Дефендологије, између осталих, дали су највећи
допринос у претходних 18 година утемељењу, научном и образовном обли-
ковању **Дефендологије као науке о безбједносним студијама, заштити, без-
бједности и одбрани**. Ријечи које су писали и све оно што су говорили, дјела
која су чинили и циљеве за које су се борили, имају непролазну вриједност,
они су од универзалног значаја и због тога Дефендологија остаје увијек ак-
туелна, као што видимо, не само у нашем српском народу, него и у другим
народима, националним мањинама, државама, регијама и свијету. Извори и
облици угрожавања човјека, државе и друштва у цјелини, са развојем науке и
техничко-технолошким достигнућима су у порасту, што захтијева адекватне
превентивне, заштитне, безбједносне и одбрамбене механизме, а све у духу
мира и поштивања људских права и слобода, те Повеље Организације ује-
дињених нација и Европске конвенције о људским правима. У периоду 1997-
2015. године аутори су обрађивали различите теме из области науке, струке,
образовања, војске, полиције, служби безбједности, детективске дјелатности,
друштвене одбране, тероризма, цивилног друштва, демократије, слободе ме-
дија, рата, мира, невладиних организација, етничких сукоба, помирења, по-
литичке културе, дијалога, толеранције, друштвене кризе, међународних од-
носса, транзиције, сиромаштва, незапослености, конфликата, спорта, насиља
у спорту, говора мржње, глобализације, људских права и слобода, слободе

медија, парламентарне контроле војске, полиције и служби безбједности, трговине људима, корупције, криминала, малолетничке делинквенције, наркоманије и низ других тема из научних дисциплина као што су дефендологија, социологија, криминологија, конфликтологија, еколоџија, право, економија, психологија, политикологија итд.

У интересу напретка људских знања, умјесто да се пишу нове књиге, требало би да се праве добри изводи из књига које већ имамо (Фридрих Велики). Теоретичари често стварају себи идеализовану слику свијета, али без интереса да је реализују у пракси. У свему овоме дух поднебља Републике Српске и Република Српска као цјелина није бљесак времена, исто као што то није ни Дефендологија, она је израз наше потребе, наше заштите, безбједности и одbrane, нашег опстанка, наше слободе.

Позивамо политичке, научне, образовне, културне, привредне и све друге елите да личним примјером и поштеним дјелима, као најмоћнијим средством васпитања, поведу ове народе стварању, а не варању. Требамо водити рачуна да не склањамо људе који другачије мисле, који говоре истину за опште добро. Тамо где сви исто мисле, или само један мисли, или нико ништа не мисли. То није у интересу развоја, већ „свједочи“ и иде у прилог корупцији, криминалу и неизbjежном пропадању. Тим и таквима треба поручити **наук познат из кинеске филозофије „...ко зна, а не зна да зна-пробуди га, ко не зна, а зна да не зна-научи га, ко зна и зна да зна-слиједи га, ко не зна, а не зна да не зна-клони га се“**. Обнова кадрова и друштвени препород је нужност. Није добро по искривљеном либерализму и доминантном „зграбизму“ народе уводити у такозвано „добровољно ропство“ и то уз музику и химну „Хајде да заборавимо на сутра“. Није добро ни то што се упропаштава високо образовање, **образовању треба вратити образ**, а из високог образовања треба искључити академске наказе и академске медиокритете, треба искључити професоре који објављују више него што су прочитали, треба искључити тзв. професоре - **писце дебелих књига, а танке писце**, професоре тзв. машинске наставе, па када нестане струје завршавају час, јер немају презентације коју читају. Гдје је ту човјек, гдје је ту диван, разговор са студентима, разговор са окolinom, па ако хоћете и разговор са самим собом. Унапређење високог образовања је неопходно ради позитивних друштвених и економских промјена, а професори треба да учествују у том процесу. Отворене комуникације о сазнањима, хипотезама и мишљењима леже у самом центру универзитетског образовања. **Статус професора** мора да има сигурност у односу на могуће погрешне одлуке. Добронајернима и свјеснима ово је сасвим јасно. Није јасно само профитерима, каријеристима и заробљеним умовима, који не мисле својом главом, а раде на универзитетима, дакле, у високом образовању. Бити **критички интелектуалац** прије свега претпоставља спремност да се за живот у истини и слободи плати најтежа цијена и поднесу велике жртве. Једино тако се може припадати покрету критичких интелектуалаца. То је било вријеме када су идеали људске слободе прожимали интелектуалну дјелатност. Интелектуалац, као радник у области духовних наука, ако је већ изабрао да буде чистач друштва, у првом реду треба да буде чистач

језика којим говоре моћне друштвене групе. **Језик „моћних“ открива и прикрива оно што је за њих једино важно, а то је интерес.** У име интереса они су спремни да истини пљуну у очи. Прави интелектуалац тражи истину о онима који истину даве на начин који је за обичне људске очи невидљив. Он тражи истину о онима који своме интересу дају узвишено име теорије, тражи истину о онима који живе од лажи. Социолог, ако није друштвено око које види оно што већина не види (или неће да види), може да окачи своје перо о клин. Ако пак види, а неће да оно што види саопшти у јасним појмовима, онда је и покварен, и не заслужује име друга, интелектуалца, образовног, научног, академског грађанина. **Многима недостатак знања и опште културе не смета да јавно суде о ономе што не разумију и осуђују оне којима нису дорасли, а своју злобу циједе из себе, дајући јој узвишено име критике.** Критика треба да буде трајна интелектуална борба против „анархије духа и режима саме глупости.“ Ми нисмо узели лично увјерење за научну истину, већ смо научну истину усвојили као лично увјерење. **Задатак науке и академске заједнице** јесте да доспије до сазнања о људском понашању у различним околностима (природним, друштвеним, културним), а не да манипулише људима (**демагогија у бочици**). У педагошкој области манипулатија ученицима и студентима узима облик индоктринације (тј. социологија сазнања). Друштвену стварност најчешће не дефинишу они који је најбоље познају, већ они који њоме владају. У академској заједници, они који знају теорију обично не умију да манипулишу, а они који умију да манипулишу обично не знају теорију. Виктор Иго је истицао „**Преузимам на себе чишћење вашег разума.**“ Као припадницима академске заједнице ријеч је наше једино оружје. Не смијемо дозволити да се разумијевање стварности потискује у корист владања стварношћу. Не смијемо дозволити да љубав према истини уступа мјесто вољи за моћи. **У разореној академској заједници организована мањина влада, а неорганизована већина се покорава.** Интелектуални најамни радници не смију да трују невине душе студената и губе своју душу. Академска заједница и њени припадници не смију бити средство за идеолошко јачање владајућег интереса, већ она мора тако функционисати да се развијају аутономне, интелектуалне, моралне и друштвене могућности људи. Умни људи у академској заједници дужни су да младе духове надахну личним истраживачким заносом и да их језиком критике охрабре на духовну авантуру. Не смије се дозволити да педагошке раднике замијени педагошка полиција. Нека траје борба принципа без сile против сile без принципа. **Интелектуална заједница данас је разорена, доминира технолошка свијест, потиснут је филозофски дух и тиме се може објаснити одсуство антрополошке побуне.** Недостаје елаборирана концепција и борба за модерне вриједности у ситуацији када су се урушили велики вриједносни системи и, када је у вакуму вриједности, аномија постаје опште обиљежје духовне климе. Из анализе духовне климе нашег времена, која обиљежава пад филозофског мишљења и рационалног ума у бујици формализма, прагматизма и утилитаризма, може се закључити да је положај интелектуалаца, у најмању руку, неповољан у погледу испуњења њихове аутентичне улоге. Због тога се све већи број интелектуалаца ангажује у улози вођа политичких странака, у функцији идеолошких месија

одређених политичких моћи, затупљујући своју критичку функцију. Ипак, глас независног интелектуалца није потпуно замро, а многи поменути аутори у Дефендологији, као и други аутори, истрајно раде на освјетљавању пута до истине, супротстављајући се новом ауторитаризму и моралном и вриједносном релативизму и нихилизму, настојећи да ревитализују борбу против догматизма, сцијентизма и свих видова фундаментализма у циљу ревалоризације смисла живота.

Тежећи овом циљу позивамо све на духовну будност и мудрост. Сви они, који из борбе за власт због своје гордости и сујете дијеле српски народ, треба да знају да ће их кад тад стићи правда, божја правда, истина.... Свуда око нас и међу нама круже они који желе да нас виде поцијепане и раздијељене. Таквом тренду збивања доприносимо и ми, не схватајући ситуацију у којој се налазимо и не предузимајући мјере за промјену и побољшање стања међу грађанима у друштву и држави. Изгледа да смо се уљулькали и успавали, те постали слијепи за све што се збива око нас, као да се то тиче неког другог или трећег, а не нас самих. **Чини се да су егоизам и материјализам узели толико маха да се уништавају све тековине и историја српског народа и развој друштва уопште.** Интелектуална елита Републике Српске се у доброј мјери бави сама собом и нешто је у повољнијем положају од других, а најчешће је не занима куда крећу политички, привредни, безбједносни, научни, национални, регионални, европски и свјетски процеси. Неопходно је да се морамо освијестити и вратити својим коријенима, сами себи, традиционалним вриједностима, како бисмо добили нову снагу и подстицај за развој и безбједан опстанак. „**Безбједност за све**“ је основни мото на којем почива Евроатлантски систем безбједности. **Приоритетно је да себе прилагођавамо Републици Српској, а не Републику Српску себи,** основни је мото био, јест и биће патриота, ствараoca и протагониста Дефендологије. Порука мира, људскости, вјеровања, толеранције, патриотизма, повјерења, сва наша борбеност одиграва се некако у нама самима, више у отпору, него у навали. Све то, тим више, јер је наука давно доказала да је политика као јавна дјелатност оштра игра када се игра у првој лиги. То се посебно осјећа у сложеној структури Дејтонске Босне и Херцеговине: два ентитета, Дистрикт Брчко, три конститутивна народа и остали. Уз подршку демократији у Републици Српској, ради њеног специфичног окружења, понекад је, ради одржавања правног поретка Републике Српске, потребна државна интервенција, јер би иначе у утакмици могли побиједити и неморални чланови друштва. Треба да се више плашимо властитих погрешака, него намјера противника, али и да се запитамо и забринемо због чега наука није искористила шансу да утиче на политику, а политика није искористила струку. Као што видите, Дефендологија има добар тим, а добар тиме се не рађа, већ се ствара. Морамо заштитити, обезбиједити и одбранити Републику Српску, јер данас је револуционарно (наводно реформско) начело изнад закона и законитости, тако да су сада, „реформе“ замијениле револуцију као руковођеће начело. Многи су завидни Републици Српској, као што завиде Дефендологији, као бренду Бања Луке и Републике Српске. Нећемо се на то освртати, јер смо одавно научили да је завист ствар моралног нереда. Неопходно је да извршимо реформу у себи. Тако ћемо дати

већи допринос реформисању других људи, него галамцијама и такозваним патриотама-букачима. Будимо поштени, будимо људи. Храст је симбол снаге и истрајности, а ловоров лист је симбол побједе. Будимо и ми истрајни. Нека наше побједе буду, спортским рјечником речено, фер плеј побједе. Пред нама у Републици Српској је историјска обавеза, не само да правовремено постављамо права питања, већ неодвојиво од тога, да правовремено дајемо и праве одговоре на та питања, а у вези с тим правовремено дефинишемо и остваримо права рјешења. **Заједништво можемо градити само на јединству циљева.** Наука се мора више укључити у остваривање ових циљев, јер провјерљивост одваја науку од других система вјеровања. **Садашња криза чува прошла рјешења и таји будуће одлуке.** Истине се временом показују као заблуде. Непријатеље не треба измишљати, нити их треба стварати, а непријатеља Републике Српске, као што знамо, има много. Најбоља стратегија је савладати непријатеља без борбе, како је то у древној Кини прије око 2500 година истицао **Сун Цу Ву** у својој књизи Вјештина ратовања. Несугласице међу нацијама у Босни и Херцеговини могле би се превазићи када би Владе ентитета и дистрикта Брчко биле расположене да се поштено позабаве тим проблемом, или да нације буду довољно просвијећене да их Владе не могу обмањивати и њима манипулисати. **Република Српска је трајна отаџбина** за све оне који је прихватају као своју, који поштују њен Устав, њене законе и правни поредак. Ми нисмо за конфликте, за наоружавање, за тероризам, али ,нажалост, чињенице показују да је наша историја била више војна и дипломатска, а мање економска и културна. Границе, као што знате, увијек диктирају јаки, никада слаби. При томе не смијемо дозволити да нас страначке борбе за власт посвађају и тако отежају, или чак онемогуће остваривање наших стратешких циљева, а основни предуслов за остваривање ових циљева је управо наше **јединство**. Оно је потребније сада, него ikada. За то смо историјски одговорни. Ваљда нас је историја научила да страначке свађе стално покажу стару **познату мудрост: "Свакој странци истина је страна, све странке су далеко од истине."** Мир, социјална сигурност, слобода и безбједност за све грађане немају алтернативу. Зато је добро да свако у БиХ у себи обузда зло, јер на тај начин доприноси обуздавању зла у цијелој заједници (Колаковски), а **све што је неопходно да снаге зла освоје БиХ и свијет јесте да добри људи не чине ништа** (Берк). Наша стварност била је тема којом се бавила и још увијек бави већина аутора у протеклих 18 година постојања Дефендологије. Они су се бавили и предвиђањима, што је битно за научне раднике и науку, али и за праксу. Приступи су били различити, научни, стручни, политички итд. Критике је било пуно. **Свако ко избегава критику, у ствари не жељи да зна.** Ко истину знаде, а неће да каже, тај није далеко од најгоре лаже (Васо Пелагић). **Приступ готово свих аутора је био свјетлост науке и здравог разума.** Нијакада у својим текстовима нису дозволили да питање људских права и слобода буде замијењено егзистенцијалним квази паролом „**ћути и једи**.“ Дакле, аутори, њихова дјела и добра сарадња са институцијама Републике Српске, Градом Бањалуком и свим другим субјектима у Републици Српској и БиХ, добра сарадња са академском заједницом, невладиним организацијама, релевантним међународним организацијама и институцијама, истакнутим јавним

радницима и свим другим патриотски опредијењеним субјектима и појединачним опредијелили су нас да ову концепцијску, доктринарну, стратегијску и патриотску идеју реализујемо у пракси.

Тим експерата Европског дефендологија центра за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања из Бањалуке, између осталог, кроз 18 година успешног рада, дакле као одрастао и дорастао, дошао је до закључка да покрене Иницијативу за увођење ужих научних области из подручја безбједносних студија, заштите, безбједности и одбране у наставне планове и програме на Универзитетете и Факултете у Републици Српској. Да би се ова активност обављала квалитетно, садржајно, кооперативно и успешно, ми је данас, када је Дефендологија постала пунолетна и потпуно дорасла, у складу са Уставом Републике Српске и законима Републике Српске, **са великим задовољством предајемо институцијама Републике Српске** са жељом и циљем да је путем Министарства просвјете и културе, те наших Универзитета и Факултета сагледају, оцијене, анализирају потребе, предвиђања и, коначно, заједнички реализацију. Сматрамо да је ово прави академски пут и методологија која гарантује тимски добар резултат, резултат у интересу безбједности грађана, резултат у интересу заштите, безбједности и одбране Републике Српске, њеног развоја и просперитета. Полазимо од основног става да **су безбједност, заштита и одбрана Републике Српске основни државни интерес, основна друштвена потреба, основна друштвена вриједност и најчвршћа гаранција безопасности.**

Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања је кроз своје активности као што су: научноистраживачки и стручни рад, рад на стручном и научном усавршавању кадрова, инструктивно-савјетодавна активност, издавачка дјелатност, јавност рада, добра сарадња са институцијама Републике Српске, локалне заједнице, те низ других активности, обезбиједио све предуслове за реализацију ове идеје, као што су појам науке, предмет, циљеви, методе, литературу и, свакако, кадрове, те националну, регионалну и сваку другу сарадњу.

У сарадњи са државним органима Републике Српске, разним организацијама, универзитетима, Српском православном црквом и другим субјектима, предлажемо да се наставни предмет зове Дефендологија (наука о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани) и да се уведе у наставне планове и програме универзитета и факултета у Републици Српској. **Кроз дефендолошко васпитање, образовање и оспособљавање треба да се изврши свестрана промоција на стручно-научној основи у интересу Републике Српске и Босне и Херцеговине и свеукупног јачања њихове заштитне, безбједносне и одбрамбене моћи.**

За увођење Дефендологије као научно-наставне дисциплине на универзитетете и факултете постоји друштвена и научна потреба, теоријски и педагошки значај, општенационални и државни интерес. Имајући у виду актуелни тренутак међународних, политичких, економских, војних и других односа,

чврстог смо става да од свих мјера за очување уставних вриједности Републике Српске и Босне и Херцеговине најважнија је она коју данас многи занемарују, а то је васпитање и несметан развој слободне и креативне личности код омладине, ученика, студената, а у духу заштите, безбједности и одбране своје државе. Дјеловање закона друштвене подјеле рада у области научног рада и пракса страдања српског народа у минулом рату усмјерили су нас да иновирајмо, на науци заснованим принципима модернизујемо наставни предмет, који је на факултетима бивше Југославије од 1948. до 1993. године носио назив: ванармијско војно васпитање, предвојничка обука, основи народне одбране, основе општенародне одбране, општенародна одбрана и друштвена самозаштита СФРЈ и одбрана и заштита, те да му у складу са најновијим свјетским искуствима и достигнућима дамо научни назив **Дефендологија** и као такав конституишемо у научну дисциплину, по узору на ранија конституисања политикологије, социологије, психологије итд. (Дефендологија као предмет слуша се на Вишој-Високој школи унутрашњих послова у Бањалуци од 2000 године, дакле, она је као таква већ успјешно промовисана). **Дефендологија је у националним, државним и регионалним оквирима постала бренд Бањалуке и Републике Српске.**

Вјерујемо да ће ова активност на широкој платформи, дугорочно, професионално, стручно, патриотски, научно и на многе друге начине дати велики допринос афирмацији и промоцији интереса Републике Српске и свих позитивних вриједности, уз дужно и нужно уважавање и поштивање других народа и националних мањина.

Историјски је показано и доказано да је заборав „убијање истине“, а истина је да се историја српског народа много више заснивала на војним и дипломатским питањима и рјешењима, а мање на економским и културним, што су аутори кроз 18 година постојања Дефендологије веома успјешно образлагали, нудећи различита рјешења. Различитости су богатство, а не хендикеп, ...Тамо где само један вјетар пири, и борови укриво расту... Речено..., недоречено...

Бањалука, 14.02.2015.

Аутори

САДРЖАЈ

Часописи “Дефендологија”	17
ЧАСОПИС НОВОГ ДОБА.....	19
ОСЛОНАЦ НА ВЛАСТИТЕ СНАГЕ.....	21
НУЖНОСТ СРПСКОГ ЈЕДИНСТВА РАЗЛИЧИТОСТИ.....	23
ЕКСПЕРИМЕНТИ НОВОГ - СТАРОГ СВЈЕТСКОГ ПОРЕТКА.....	25
ЕВРОПСКА УНИЈА ПОДРЖАЛА ДЕФЕНДОЛОГИЈУ	27
УСПЛЕШНО ЗАВРШЕН ПРОЈЕКАТ ФИНАНСИРАН ОД СТРАНЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ.....	29
ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ	
И НАСИЉЕ У СПОРТУ	31
ДРУШТВЕНИ И ДРЖАВНИ	
ИЗАЗОВИ И ОДГОВОРИ	33
ДЕФЕНДОЛОГИЈА И БЕЗБЛЕДНОСНЕ СТУДИЈЕ - СИГУРНОСТ	
ЗА СВЕ.....	35
ПРИВАТНИ БЕЗБЛЕДНОСНИ СЕКТОР	
У ФУНКЦИЈИ ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ ГРАЂАНА, ДРУШТВА И ДРЖАВЕ	37
ГЕОСТРАТЕГИЈСКА ЗАМКА, УСТАВ,	
ТРАНЗИЦИЈА, ТЕРОРИЗАМ И КЛЕПТОКРАТИЈА	40
НАШ ЈУБИЛЕЈ ДЕСЕТ ГОДИНА УДРУЖЕЊА ДЕФЕНДОЛОГА	
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ.....	42
БЕЗБЛЕДНОСТ ЗАЈЕДНИЦЕ И ПРЕВЕНЦИЈА НАРКОМАНИЈЕ	45
НАЦРТ ЗАКОНА О ДЕТЕКТИВСКОЈ	
ДЈЕЛАТНОСТИ У СКУПШТИНСКОЈ ПРОЦЕДУРИ	47
БЕЗБЛЕДНОСТ, КРИМИНАЛ И СИРОМАШТВО	50
АКАДЕМСКА ЗАЈЕДНИЦА-РУКАВИЦЕ У ЛИЦЕ	52
ТРИДЕСЕТИ БРОЈ ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ	56
TRIDESET PRVI BROJ ... ŽIVOT ZA ISTINU.....	59
BEZBJEDNOST TRAŽI REFORMU	
DEMOKRATИЈЕ, NUŽNOST NJEZINOG ODRŽAVANJA,	
OGRANIČAVANJE MOĆI, STVARANJE A NE VARANJE.....	62
АКАДЕМСКА ЗАЈЕДНИЦА МОРА ПОСТАТИ ГЕНЕРАТОР	
РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	64
TRIDESETČETVRTI BROJ DEFENDOLOGIJE.....	67
OBRAZOVAN I ODGOVORAN ČOVJEK TREBA I MORA	
BITI MORALAN ČOVJEK – U OBRAZOVANJE I NAUKU	
NE SMIJU SE UKLJUČIVATI АКАДЕМСКЕ НАКАЗЕ	
I АКАДЕМСКИ МЕДИОКРИТЕТИ	69

Зборници радова.....	71
ДРУШТВЕНА КРИЗА И ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ СИРОМАШТВА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (2009).....	73
ГОВОР МРЖЊЕ (2010).....	75
НЕЗАПОСЛЕНОСТ (2011)	78
НАСИЉЕ И СПОРТ (2011)	80
КОНФЛИКТИ (2012).....	83
ПОЛИТИЧКА КУЛТУРА (2012)	86
ОМЛАДИНА И ПОНАШАЊЕ (2013).....	95
ОБРАЗОВАЊУ ВРАТИТИ ОБРАЗ (2013).....	98
DRUŠTVENI IZAZOVI TRANZICIJE (2013).....	101
КАКО ПРЕВАЗИĆI GOVOR MRŽNJE...! (2014)	102
GLOBALIZACIJA I SUVERENOST (2014)	107
RESOCIJALIZACIJE I DRUŠTVENE DEVIJACIJE (2014)	108
 Годишњаци ЕДЦ-а.....	 111
ГОДИШЊАК ЕДЦ (2012).....	113
ГОДИШЊАК ЕДЦ (2013)	114
ГОДИШЊАК ЕДЦ (2014).....	115
 Књиге	 117
<i>Dr Dušanka Stojanović, Dr Mićo Stojanović,</i>	
<i>Dr Slobodan Stević i Mr Duško Vejnović</i>	
ŠIFROM PROTIV KOMPЈUTERSKOG TERORA (1998).....	119
<i>Пуковник Владо Тонић</i>	
СТАРЕШИНА – АУТОРИТЕТ – ЗАПОВЕДАЊЕ (1998).....	121
<i>Жарко Вујчић, дипл. правник и историчар</i>	
ЉУДСКА ПРАВА И МЕЂУНАРОДНИ ДРУШТВЕНО-ПРАВНИ ПРОЦЕСИ (2000).....	124
<i>Драгомир Кутлија</i>	
ПРИРУЧНИК ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА РАДНИКА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА (2000)	125
<i>Prof. dr Vaso Bojanović, Prof. dr Mihailo Ristić i Doc. dr Milorad Maksimović</i>	
MODELIRANJE REAKTORA ZA PROIZVODNJU POLIESTERSKIH VLAKANA (2001)	126
<i>Драган Гаћеша</i>	
ОПЕРАТИВНИ РАД ПОЛИЦИЈЕ НА БЕЗБЈЕДНОСНОМ СЕКТОРУ (2001).....	127
<i>Жарко Вујчић</i>	
СИСТЕМ ПОРОТЕ И РЕФОРМА СУДСТВА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (2001)	130
<i>Жарко Вујчић</i>	
КОЗАРА И ГРМЕЧ У НАРОДНОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945. ГОДИНЕ (2003)	132

<i>Душко Вејновић</i>	
ПОЛИТИЧКА КУЛТУРА, ДИЈАЛОГ, ТОЛЕРАНЦИЈА И ДЕМОКРАТИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (2003)	138
<i>Др Миле Ракић, Др Душко Вејновић</i>	
СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ И ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ - теоријско – концептуални аспекти система безбедности - (2005)	140
<i>Манојло Миловановић, ратни начелник Главног штаба ВРС, генерал-пуковник у пензији</i>	
ИСТИНЕ И ЗАБЛУДЕ О РАТУ У БИХ (1992-1995.) (2005)	142
<i>Dr Duško Vejnović</i>	
PRAVO NA PRAVO (2006)	144
<i>Др Душко Вејновић</i>	
СОЦИОЛОГИЈА СПОРТА (2006)	146
<i>Др Душко Вејновић, Mr Слободан Радуљ, Mr Миле Шикман</i>	
ДРУШТВЕНИ АСПЕКТИ ТЕРОРИЗМА (2006)	148
<i>Uroš Pena, Mile Šikman, Goran Amidžić</i>	
PRIRUČNIK za pripadnike fizičkog obezbjeđenja (2006)	150
<i>Др Миодраг Ромић</i>	
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ТРАНЗИЦИЈА (2007)	152
<i>Mr Velibor Lalić</i>	
TRGOVINA LJUDIMA U BOSNI I HERCEGOVINI (2007)	155
<i>Ljubinko Mitrović</i>	
POLICIJSKO PRAVO (2008)	157
<i>Prof. dr Duško Vejnović, Janko Trivunović, Doc.dr Mile Matijević, Zmago Vrtovec, Mr Velibor Lalić, Mr Mile Šikman, Jože Perko i Siniša Đukić</i>	
ДЕТЕКТИВСКА ДЈЕЛАТНОСТ - teorijski i praktični aspekti po standardima Evropske unije - (2008)	159
<i>Проф. др Душко Вејновић, Проф. др Вако Бојанић, Mr Велибор Лалић, Едина Хедић, Мирослав Весић, Диана Риђић</i>	
МЛАДИ, ШКОЛА И ПРЕВЕНЦИЈА СОЦИЈАЛНО НЕПРИХВАТЉИВИХ ПОНАШАЊА (2008)	162
<i>Mr Дејан Бошковић</i>	
НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ: ДРУШТВЕНИ, КРИМИНОЛОШКИ И КРИМИНАЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ (2009)	165
<i>Dr Braco Kovačević, Dr Miodrag Romic</i>	
ELEMENTI SOCIOLOGIJE KULTURE (2010)	167
<i>Dr Braco Kovačević</i>	
DRUŠTVENA ULOGA PRAVA (Uvod u sociologiju prava) (2010)	168
<i>Др Миле Шикман</i>	
ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛИТЕТ – КРИВИЧНИ, ПРОЦЕСНИ, КРИМИНАЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ (2010)	169
<i>Др Драган Радишић</i>	
КОНТРОЛА НАД ОРУЖАНИМ СНАГАМА (2010)	172

<i>Николина Гробић-Павловић, дипл. правник-мастар</i>	
КАЗНЕНОПРАВНИ АСПЕКТИ МАЛОЉЕТНИЧКЕ	
ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (2010).....	173
<i>Гојко Павловић, дипл. правник-мастар</i>	
ПРАВО ПРИВАТНЕ БЕЗБЕДНОСТИ – УПОРЕДНА СТУДИЈА (2010)	175
<i>Dr Boško Đukić, Dr Dragana Jovašević</i>	
KRIMINALITET MALOLJETNIKA I MJERE DRUŠTVENE	
REAKCIJE U REPUBLICI SRPSKOJ (2010)	176
<i>Irina Kovačević</i>	
EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ (2011)	177
<i>Браћо Ковачевић</i>	
РАТ И ЕКОЛОГИЈА (2011) (Еколошке посљедице НАТО	
бомбардовања Републике Српске и СР Југославије)	178
<i>Др Душко Вејновић, Mr Велибор Лалић, Николина Гробић Павловић, M.sc.,</i>	
<i>Гојко Павловић, M.sc., Татјана Понорац, проф.</i>	
ПОЛИТИЧКА КУЛТУРА И ГОВОР МРЖЊЕ У БОСНИ	
И ХЕРЦЕГОВИНИ (2011).....	179
<i>Др Лазо Ристић</i>	
ПОПЕР И МАРКС: КОНЦЕПЦИЈЕ МЕТОДА	
ПРОУЧАВАЊА ДРУШТВА (2011)	182
<i>Др Боро Трамошњанин</i>	
УЗРОЦИ НАЦИОНАЛНИХ СУКОБА У	
ДРУГОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ (2011).....	185
<i>Mr Радомир Кеча</i>	
ТЕРОРИЗАМ – ГЛОБАЛНА БЕЗБЕДНОСНА ПРИЈЕТЊА (2012)	186
<i>Dr Duško Vejnović</i>	
SOCIOLOGIJA (2012).....	189
<i>Braco Kovačević</i>	
NOVE RELIGIJE (2012)	191
<i>Dr Duško Vejnović, Mr Predrag Obrenović</i>	
DEFENDOLOŠKI (ЗАШТИТНИ, BEZBJEDNOSNI I ODBRAMBENI)	
IZAZOVI U MEĐUNARODNIM ODНОСИМА SA POGLEDIMA	
NA BOSNU I HERCEGOVINU (2012)	192
<i>Irina Kovačević</i>	
EKOLOŠKO ПРАВО И ЕКОЛОШКА POLITIKA (2012).....	194
<i>Cvijanović Nenad</i>	
DRUŠTVENA KRIZA I POSLOVNI PROCESI (2012).....	196
<i>Mr Edina Heldić-Smailagić</i>	
EKSTERNALIZIRANI PROBLEMI KOD ADOLESCENATA (2012)	198
<i>Dr Mirko Tufegdžija</i>	
NASILJE SPORTSKE PUBLIKE I OBEZBJEĐENJE SPORTSKIH	
DOGAĐAJA (2013)	200
<i>Др Миле Ракић, Др Душко Вејновић</i>	
ИЗГРАДЊА КАПАЦИТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ ДЕМОКРАТСКЕ	
ДРЖАВЕ (2013)	202

<i>Braco Kovačević</i>	
KULTURA I KONTRA KULTURA (2013)	205
<i>Dr Braco Kovačević</i>	
KULTURA I LIČNOST (2013).....	206
<i>Mr Irina Kovačević</i>	
GLOBALIZACIJA (2013).....	207
<i>Др Душко Вејновић, Др Миле Ракић</i>	
УГРОЖАВАЊЕ СИСТЕМА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ (2013).....	210
<i>Проф. др Остоја Ђукић</i>	
ПРЕГЛЕД ФИЛОЗОФСКЕ ИНДИЈСКЕ И ЊОЈ СРОДНЕ МИСЛИ (2014)	213
<i>Prof. dr Duško Vejnović</i>	
NASILJE I SPORT -узроци, последице и стратегије превазилаženja- (2014).....	214
<i>Braco Kovačević</i>	
DRUŠTVO I SPORT (2014)	216
<i>Dr Vejnović Duško, Dr Slobodan Simić</i>	
EKOLOŠKA BEZBJEDNOST I SOCIJALNA EKOLOGIJA (2014)	218
<i>Irina Kovačević</i>	
NEODRŽIVI RAZVOJ (Прilog социологији окруženja) (2014)	222
<i>Dr Nebojša Macanović</i>	
KRIMINOGENA INFICIRANOST UČENIKA (2014)	224
<i>Dr Duško Vejnović, Dr Dragan Koković</i>	
РАЗВОЈ И УПРАВЉАЊЕ ЛЈУДСКИМ РЕСУРСИМА- ОДАБРАНЕ ТЕМЕ (2014).....	228
<i>Др Петар Павловић, Др Душко Вејновић</i>	
ТЕОРИЈА И СОЦИОЛОГИЈА СПОРТА (2014)	
Социологија спорта-јуче, данас, сутра	230
<i>Dr Nebojša Macanović, Mr Damir Nadarević</i>	
PENOLOŠKA ANDRAGOGIJA (2014).....	234
<i>Др Шкрбић Желимир</i>	
ТЕРОРИЗАМ: ОСВРТ НА СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (2014).....	238
<i>Mr Жана Врућинић</i>	
ПОВЕЗАНОСТ КАРАКТЕРИСТИКА ЛИЧНОСТИ СА ИСПОЉАВАЊЕМ СТРЕСА И НАЧИНОМ ЊЕГОВОГ ПРЕВЛАДАВАЊА (2014).....	240
<i>Др Милан Гужвица, Др Дарко Паспљ, Mr Мирослав Миљуш</i>	
СПЕЦИЈАЛНО ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ I (2015).....	242
<i>Др Дарко Матијашевић</i>	
ГЕОПОЛИТИЧКИ НЕСПОРАЗУМИ - НАТО, СССР, ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА- (2015)	244

Часописи “Дефендологија”

Часопис новог доба

Пред Вами је часопис „ДЕФЕНДОЛОГИЈА“ први у Републици Српској и Савезној Републици Југославији под овим називом.

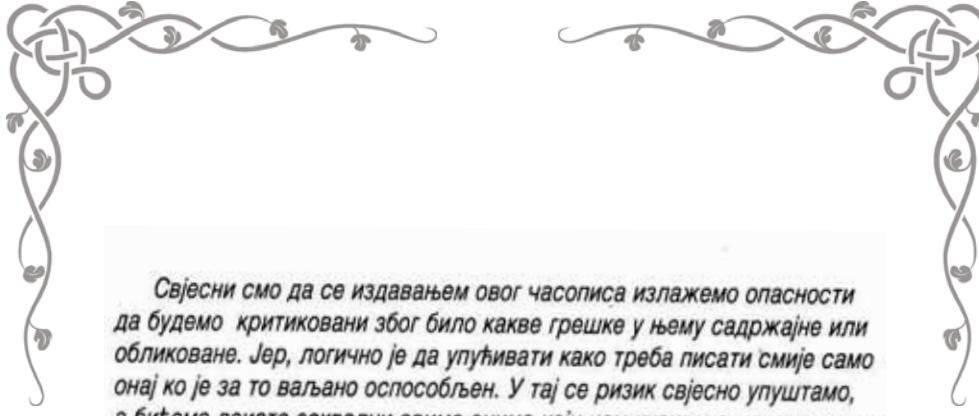
Дјело је оних људи који су остали са својим народом да у овим тешким временима подјеле добро и зло. Како се никада више не би поновило и догодило зло стручни и научни радници на страницама часописа стручним и научним текстовима образлажу нашу објективну стварност и нуде нека од могућих рјешења са циљем да се превазиђу сукоби. У свему томе препознаје се знање, јасан став и мотивација за боље сутра. Струка и наука желе да искористе шансу да утичу на све да буде боље. Зашто да не? Не постоји ништа потпуно аутономно. Све је узрочно посљедично повезано. Опредељење нашег часописа је улагање у властиту памет, јер је скупље куповати туђу.

Предмет часописа јесте и биће наша садашњост, прошлост и будућност. Защита, безбједност, одбрана, образовање, обука, оспособљавање, војска, полиција, организација, управљање, руководење, социологија, психологија, педагогија, право, криминологија, криминалистика, друштво, држава, рат, мир, информатичке и многе друге актуелне теме програмска су оријентација часописа.

Питања балканализације, закашњеле политогенезе на нашим просторима, питања спољних играча, странца на Балкану, стање „оружаног мира“ и „равнотеже страха“ су питања на која треба давати утемељене одговоре.

Први број часописа посвећен је у већој мјери радовима изложеним крајем десетог мјесеца прошле године на стручно-научном савјетовању на тему: „Војска и полиција у вишестраначкој Републици Српској“.

Ми већ у овом првом броју показујемо коју ширину актуелних тема часопис захвата, тема мултидисциплинарног карактера као што су војска и полиција у вишестраначким правним државама, војни судови, антиномија рата и мира, информатика и савремена кретања, специјални рат, тероризам проблем новог доба, изазивање и управљање кризама и многе друге.

Сајесни смо да се издавањем овог часописа излажемо опасности да будемо критиковани због било какве грешке у њему садржајне или обликоване. Јер, логично је да упућивати како треба писати смије само онај ко је за то вљано оспособљен. У тај се ризик свјесно упуштамо, а бићемо доиста захвални свима онима који нам укажу на недостатке и понуде боља решења.

Држимо да се сваки часопис, па и овај, може још боље уредити, али и то да се не може у недоглед усавршавати.

Ми смо часопис слободније форме, мултидисциплинарног карактера, отворен за све. Првенац је пред вами. Изволите.

Главни и одговорни уредник

Број 1/1998.

Ослонац на властите снаге

Првенац, новорођенче, први број часописа „ДЕФЕНДОЛОГИЈА“ обогаћен је другим бројем који вам управо нудимо на читање.

У припреми другог броја часописа вриједни аутори текстова даривали су Редакцију са 26 (двадесет шест) текстова.

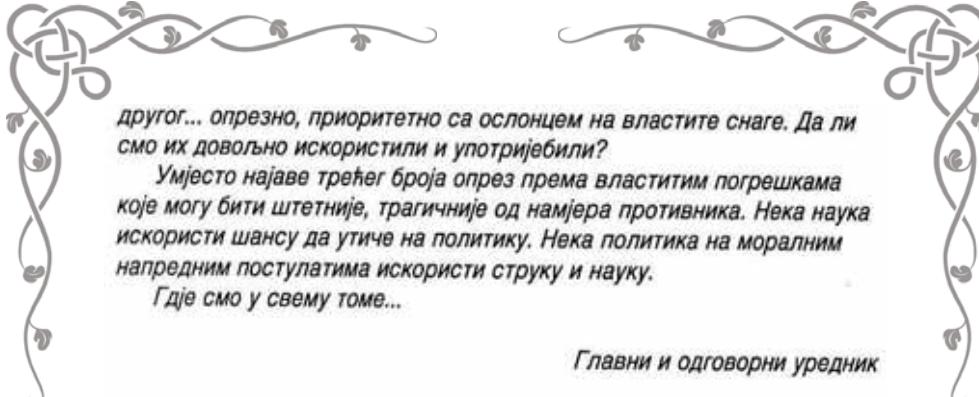
Сви текстови су обрађени по прописаној процедуре. Високо цијенећи све, редакција је мишљења да се у овом броју објави један дио текстова, а остали текстови да се објаве у наредном броју.

Разумљива одлука, тим више ако се има у виду програмска оријентација и устаљени стандарди за часопис.

Други број часописа сагледава веома актуелна питања: односа политике и војске у рату, улоге и значаја цивилне заштите у заштити животне средине, друштвене одбране - неких потреба Републике Српске, религије између рата и мира, мјесто и улогу органа унутрашњих послова у борби против криминалитета, тероризма, мотивацију и циљеве терориста, питање временског континуитета код инкриминације убиства на мах, потребе виктимолошког друштва у Републици Српској, визије развоја информатике Републике Српске. Физичке симптоме које узрокује рад са видеотерминалима, а затим декларацију научно-стручног савјетовања „Еколошка посљедице рата на животну средину“, те приказ књиге „Војска Републике Српске између политike и рата“. Вриједна пажње је и рубрика „комуникације“ из које се препознаје велика заинтересованост за наш часопис.

Као што видите и овај, други број часописа обрађује актуелне теме мултидисциплинарног карактера. Нека се чита, нека се учи, јер како рече Данте образовање је највећа људска потреба и срећа. Ми, присутни око, и у овом часопису давно смо схватили да је скупо улагање у властиту памет, али је скупље куповати туђу.

Уочене су и чињенице да нови свјетски поредак између осталог, има проблеме као што су међусобни ратови држава - народа, проблеме граница, проблеме избеглица итд. Нека се проблеми решавају цивилизовано, политички, правно нека не буде рата. А што се тиче Републике Српске ту је дејтонски споразум, ту је и много чега

другог... опрезно, приоритетно са ослонцем на властите снаге. Да ли смо их доволно искористили и употребијели?

Уместо најаве трећег броја опрез према властитим погрешкама које могу бити штетније, трагичније од намјера противника. Нека наука искористи шансу да утиче на политику. Нека политика на моралним напредним постулатима искористи струку и науку.

Где смо у свему томе...

Главни и одговорни уредник

Број 2/1998.

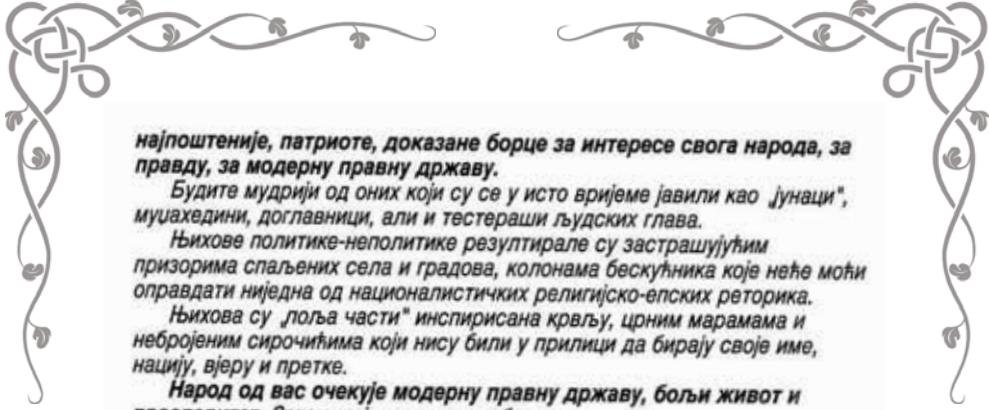
Нужност српског јединства различитости

Пред вама је трећи број нашег часописа. Као и до сада остали смо вјерни програмској оријентацији Удружења дефендолога Републике Српске те вам и овај пут нудимо теме мултидисциплинарног карактера. Теме као што су: Подјела надлежности између институција Босне и Херцеговине и ентитета - дакле теорија и пракса Дејтонског споразума у Босни и Херцеговини, питање војног судства у Републици Српској, образовање у војсци Републике Српске, медијско-пропагандна размета - пропаганда и индоктринација Срба, експлозивне материје, поново масовна страдања - Срби и рат, научно проучавање криминалитета-практична потреба друштвене одбране Републике Српске, систем пороте у Републици Српској, социолошко-психолошке спознаје и искуства, информатичка кретања те актуелне еколошке теме су темељна питања и одговори овог броја.

Свакако, најавити трећи број (*тројици и бог помаже*), а не написати изводе из честитке коју је Предсједништво Удружења дефендолога Републике Српске упутило новоизабраним и на овим вишестраначким изборима значило би ускратити "демократску јавност" за неке од аспеката наше програмске орјентације. У честитки новоизабраним од стране народа под бројем 01-101/98. од 02. 10. 1998. године између остalog се каже: *Поштовани и уважени, Велико ми је задовољство и част да у име Удружења дефендолога Републике Српске, Савјета и Редакције теоријско-стручног часописа "ДЕФЕНДОЛОГИЈА" за питања заштите, безбједности, одбране, образовања, обуке и оспособљавања и у своје лично име честитам вам избор за предсједника и народне посланике у Републици Српској са жељом да тако узвишену и часну дужност обављате успјешно у складу са Уставом и Законима Републике Српске, да што прије конституишишете ефикасну Народну скупштину Републике Српске, Владу Републике Српске, јединствену политику, идеологију, државну управу, независно судство, да имате изузетно добру сарадњу са Српском православном црквом, Савезном Републиком Југославијом, међународном заједницом по начелима равноправности и међусобног уважавања у духу Дејтонског споразума, и свима онима којима је стало до мира, јер трагедије су свуда подједнако трагичне.*

Свјесни смо да сте забринути за судбину народа ових простора, а народ вас је изabrao и у његово име и за његове потребе могу радити само паметни, мудри, храбри и истински борци за правду и правичност. Само поштени и искрени могу бити велики.

Тежите универзалним вриједностима које не пролазе, које остају за сва времена. Човјек је „Бог и ђаво“, „вријеме и невријеме“, „све и ништа“, „ноћ и дан“. Ви за сараднике одаберите најбоље, најпаметније,

најпоштеније, патриоте, доказане борце за интересе свога народа, за правду, за модерну правну државу.

Будите мудрији од оних који су се у исто вријеме јавили као „јунаци“, муџахедини, доглавници, али и тестераши људских глава.

Њихове политике-неполитике резултирале су застрашујућим призорима спаљених села и градова, колонама бескућника које неће моћи оправдати ниједна од националистичких религијско-елских реторика.

Њихова су „полја части“ инспирисана крвљу, црним марамама и небројеним сирочићима који нису били у прилици да бирају своје име, нацију, вјеру и претке.

Народ од вас очекује модерну правну државу, боли живот и просперитет. Зато вас је народ и изабрао.

На крају крајева, важно је, каква је човјеку савјест, ако она није мирна, не може му помоћи ни свијет, ни космос, ни јавност. Савјест је највећи прогонитељ. Нека вам је срећно. С поштовањем.

Уместо ширег образлагanja тема у часопису опредијелили смо се за неке изводе из честитке са циљем да сви заједно схватимо да је будућност свијета, па и Срба у том свијету, у јединству различитости.

Да ли ће то схватити они које историја неће ослободити одговорности ако не схвате?

Напокон, вјерујемо да хоће...

Главни и одговорни уредник

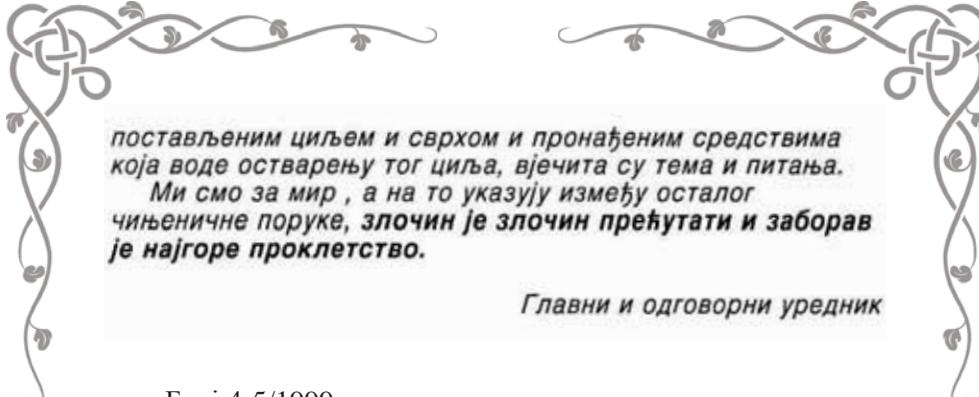
Број 3/1998.

Експерименти новог - старог свјетског поретка

Двоброј, четврти и пети број часописа је пред вама. Удружење дефендолога Републике Српске обиљежило је двије године свога постојања и рада. Осим часописа у току претходне године издали смо и три књиге. Остали смо вјерни програмској оријентацији Удружења, Савјета и Редакције часописа. Захваљујемо свима онима који су доприњели и даље доприносе реализацији ове племените идеје. Држећи се наука, ко зна, а не зна да зна - пробуди га, ко не зна, а зна да не зна - научи га, ко зна и зна да зна - слиједи га, ко не зна, а не зна да не зна - клони га се, ми идемо даље у тумачењу актуелне објективне стварности засноване на чињеницама. Текстовима као што су: Нато стратегија на исток преко Југославије, дјеца и рат, шта се дешава у БиХ, реструктуирање, реформа и демократизација полиције Републике Српске у свјетлу дејтонско-париских и постдејтонских докумената, политичке партије у изборном систему парламентарне демократије, мас медији и пропаганда, држава као организација институција, будистички морал, информатичка кретања, одрживост постојећих технологија, систем пороте у Републици Српској и многа друга питања образлажемо основне теме и дилеме овога двоброја.

Несрећна ратна збиља у Савезној Републици Југославији у неравноправној борби између Нато алијансе и југословенског народа огументовано показује да је нови свјетски поредак нови по називу, а стари по злу.

Дакле, нови „тоталитарни“ глобални свјетски поредак... или мир, слобода, демократија са правилно

*постављеним циљем и сврхом и пронађеним средствима
која воде остварењу тог циља, вјечита су тема и питања.*

*Ми смо за мир , а на то указују између осталог
чињеничне поруке, злочин је злочин прећутати и заборав
је најгоре проклетство.*

Главни и одговорни уредник

Број 4-5/1999.

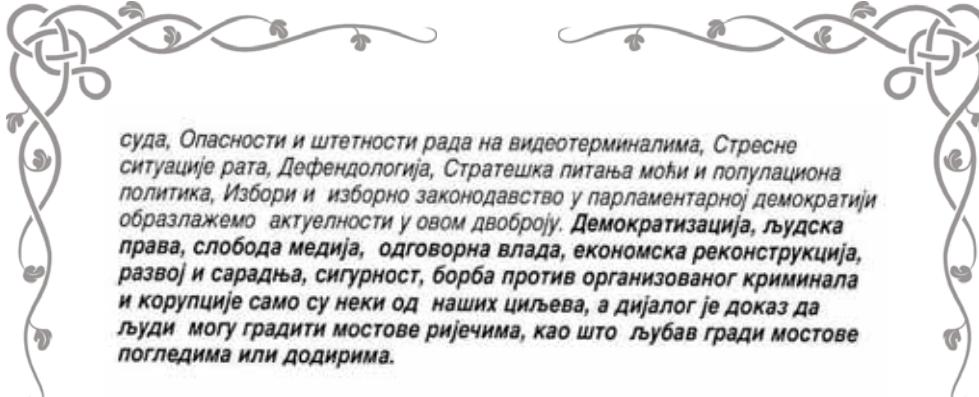
ЕВРОПСКА УНИЈА ПОДРЖАЛА ДЕФЕНДОЛОГИЈУ

Шести и седми број часописа је пред вама. Европска унија је Удружењу дефендолога Републике Српске одобрила средства за шестомесечни пројекат на тему „Полиција у вишенационалној и вишестраначкој Републици Српској у оквиру Босне и Херцеговине“.

Пројектом су предвиђени следећи стручно-научни скупови: Полиција у вишенационалној и вишестраначкој Републици Српској у оквиру дејтонске Босне и Херцеговине, Општи политички односи и полицијска дјелатност у Босни и Херцеговини, Односи полиције грађана и јавности и Мјесто и улога полиције у разрjeшавању етничког сукоба у Босни и Херцеговини.

Удружење дефендолога Републике Српске, осим седам бројева часописа до сада је издало и пет књига. Знања и мудrosti никад доста. „Потребан је разговор свих вијекова, свих народа и свих култура, да би се добили одговори на вјечна питања, што их поставља људски немир. Ми ни данас нисмо довољно свјесни значаја и значења које разговор као духовни сусрет има у развоју свјетске културе. Одбити разговор са другом културом, значи одбити могућност да се нешто ново научи, да се обогати властита култура. Ко се поистовјеђује само са вриједностима своје тај је слијеп за све друге културе - он је човјек једне културе, осуђен да духовно не расте. Зато је разговор особина високе културе, која је отворена и стваралачка“. (проф. др Ђуро Шушњић).

Темама као што су: Функције државе и полиције - унапређење и заштита људских права и слобода, Систем људских права и полиција у цивилном друштву, Полиција у вишенационалној и вишестраначкој Републици Српској у оквиру дејтонске Босне и Херцеговине, Општи политички односи и полицијска дјелатност у Републици Српској и Босни и Херцеговини, Грађански немири - неки аспекти, Васпитање и образовање припадника МУП-а у свјетлу демократских процеса у друштву, Вредновање рада као процесна функција руковођења у полицији, Државне димензије безбједности БиХ, Образовне потребе у војсци у концепту образовних потреба друштва, Страдалништво Срба, Систем пороте у Републици Српској, Актуелна питања кривичног

суда, Опасности и штетности рада на видеотерминалами, Стресне ситуације рата, Дефендологија, Стратешка питања моћи и популационе политика, Избори и изборно законодавство у парламентарној демократији образлажемо актуелности у овом двоброју. Демократизација, људска права, слобода медија, одговорна влада, економска реконструкција, развој и сарадња, сигурност, борба против организованог криминала и корупције само су неки од наших циљева, а дијалог је доказ да људи могу градити мостове ријечима, као што љубав гради мостове погледима или додирима.

Главни и одговорни уредник

Број 6-7/2000.

УСПЈЕШНО ЗАВРШЕН ПРОЈЕКАТ ФИНАНСИРАН ОД СТРАНЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Пројекат на тему „Полиција у вишенационалној и вишестраначкој Републици Српској у оквиру Босне и Херцеговине”, у трајању од шест мјесеци успешно је спровело Удружење дефендолога Републике Српске, а финансијска средства је обезбиједила Европска унија - Европска Комисија за људска права. У оквиру пројекта реализовани су слиједећи стручно-научни скупови: Полиција у вишенационалној и вишестраначкој Републици Српској у оквиру дејтонске Босне и

Херцеговине, Општи политички односи и полицијска дјелатност у Босни и Херцеговини, Односи полиције, грађана и јавности и Мјесто и улога полиције у разрјешавању етничких сукоба у Босни и Херцеговини.

Осми и девети број часописа је пред вама. У њему су присутне теме изложене на стручно-научним скуповима у оквиру пројекта, али и неке теме из редовне програмске оријентације часописа.

Научна достигнућа, Међуетнички односи и полицијска дјелатност, Улога полиције у разрјешавању етничких сукоба у Босни и Херцеговини, Морални стандард рада полиције, Однос полиције, грађана и јавности, Утицај лика полицијаца на јачање добрих односа са грађанима, Однос саобраћајне полиције и јавности, Насилје у медијима, Масовни медији и криминалитет, Друштвени аспекти структуре система безбедности државе, Утицај видеотерминала на здравље оператора, Предузетништво - сигурна будућност и Еколошке теме централне су теме овога двоброда.

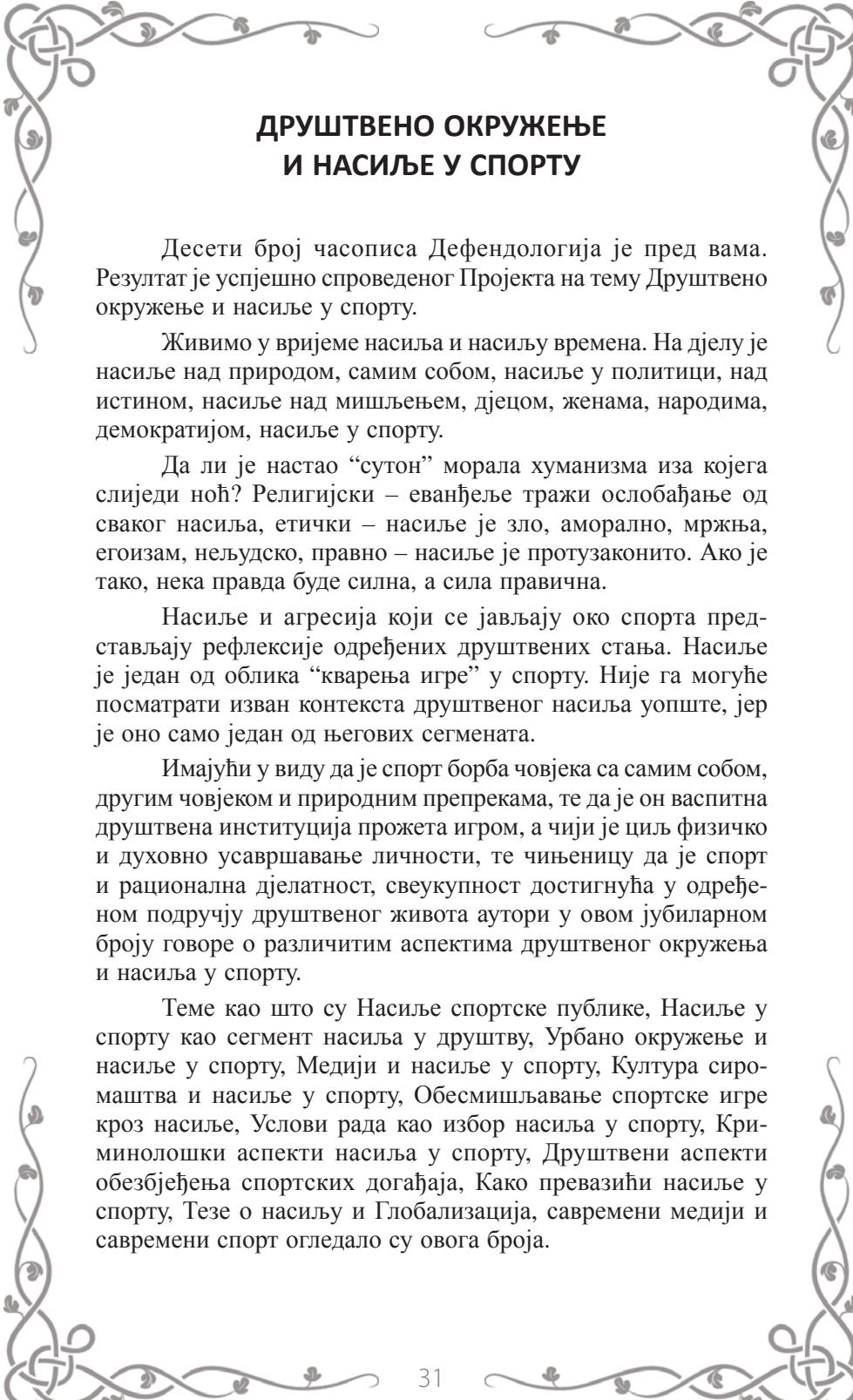
Пројекат на тему „Полиција у вишенационалној и вишестраначкој Републици Српској у оквиру Босне и Херцеговине“ и његови резултати у првом реду, између остalog, истичу да полиција у Републици Српској и Босни и Херцеговини треба да успјешно заврши транзицију из ауторитативног режима у демократски режим, инфраструктура полиције треба бити поново изграђена како би постала поново ефективна. Ефективна полиција је поготово потребна у vrijeme транзиције и процеса приватизације, које често прати појава корупције и организованог криминала. Полиција би се требала активно укључити у борбу против тога и осигуравање стабилности демократског режима. Слиједећи изазов са којим се сусрета полиција у Републици Српској и Босни и Херцеговини је мирна коегзистенција различитих култура у мултиетничком друштву и држави. Полицијске снаге треба да буду снаге на које се могу ослонити изbjеглице и грађани свих етничких група и од њих се очекује да играју кључну улогу за успјех програма повратка изbjеглица и јавног реда.

Нова полиција, за нову демократску Републику Српску и Босну и Херцеговину у многоме ће оvisити од образовања будућих специјалиста и полицијских руководилаца.

„Људи! Ми морамо комуницирати, морамо много боље упознати једни друге, морамо радити оно што наше вође не раде - и што неће урадити ако их ми не погурамо...“ (Порука израелских и арапских тинејџера који су се спријатељили кроз Сјеме мира „*Seeds of Peace*“), дакле, морамо учити, образовати се, јер људска историја постаје све више трка између образовања и катастрофе. Завршавајући овај пројекат, Удружење дефендолога Републике Српске је понудило нови пројекат на тему „Грађани помажу полицији у борби против криминала“.

Главни и одговорни уредник

Број 8-9/2000.

ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ И НАСИЉЕ У СПОРТУ

Десети број часописа Дефендологија је пред вама. Резултат је успјешно спроведеног Пројекта на тему Друштвено окружење и насиље у спорту.

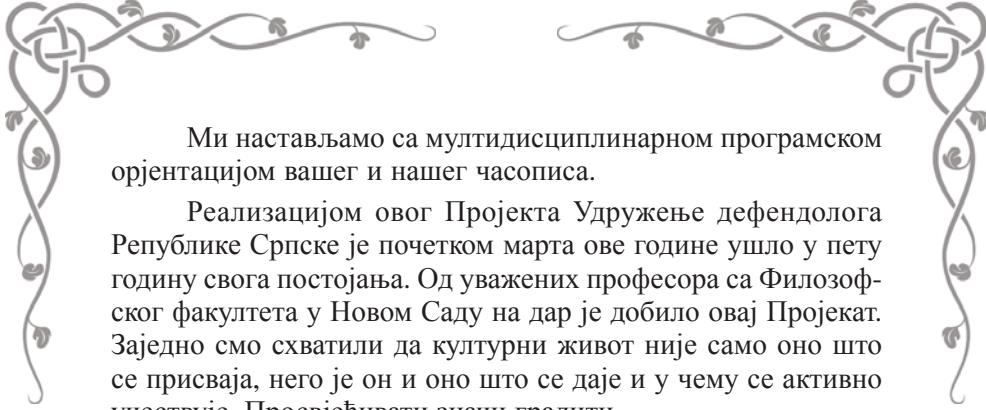
Живимо у вријеме насиља и насиљу времена. На дјелу је насиље над природом, самим собом, насиље у политици, над истином, насиље над мишљењем, дјецом, женама, народима, демократијом, насиље у спорту.

Да ли је настао “сутон” морала хуманизма иза којега слиједи ноћ? Религијски – еванђеље тражи ослобађање од сваког насиља, етички – насиље је зло, аморално, мржња, egoизам, нељудско, правно – насиље је противзаконито. Ако је тако, нека правда буде силна, а сила правична.

Насиље и агресија који се јављају око спорта представљају рефлексије одређених друштвених стања. Насиље је један од облика “кварења игре” у спорту. Није га могуће посматрати изван контекста друштвеног насиља уопште, јер је оно само један од његових сегмената.

Имајући у виду да је спорт борба човјека са самим собом, другим човјеком и природним препрекама, те да је он власница друштвена институција пројекта игром, а чији је циљ физичко и духовно усавршавање личности, те чињеницу да је спорт и рационална дјелатност, свеукупност достигнућа у одређеном подручју друштвеног живота аутори у овом јубиларном броју говоре о различитим аспектима друштвеног окружења и насиља у спорту.

Теме као што су Насиље спортске публике, Насиље у спорту као сегмент насиља у друштву, Урбано окружење и насиље у спорту, Медији и насиље у спорту, Култура сиромаштва и насиље у спорту, Обесмишљавање спортске игре кроз насиље, Услови рада као избор насиља у спорту, Криминолошки аспекти насиља у спорту, Друштвени аспекти обезбеђења спортских догађаја, Како превазиђи насиље у спорту, Тезе о насиљу и Глобализација, савремени медији и савремени спорт огледало су овога броја.

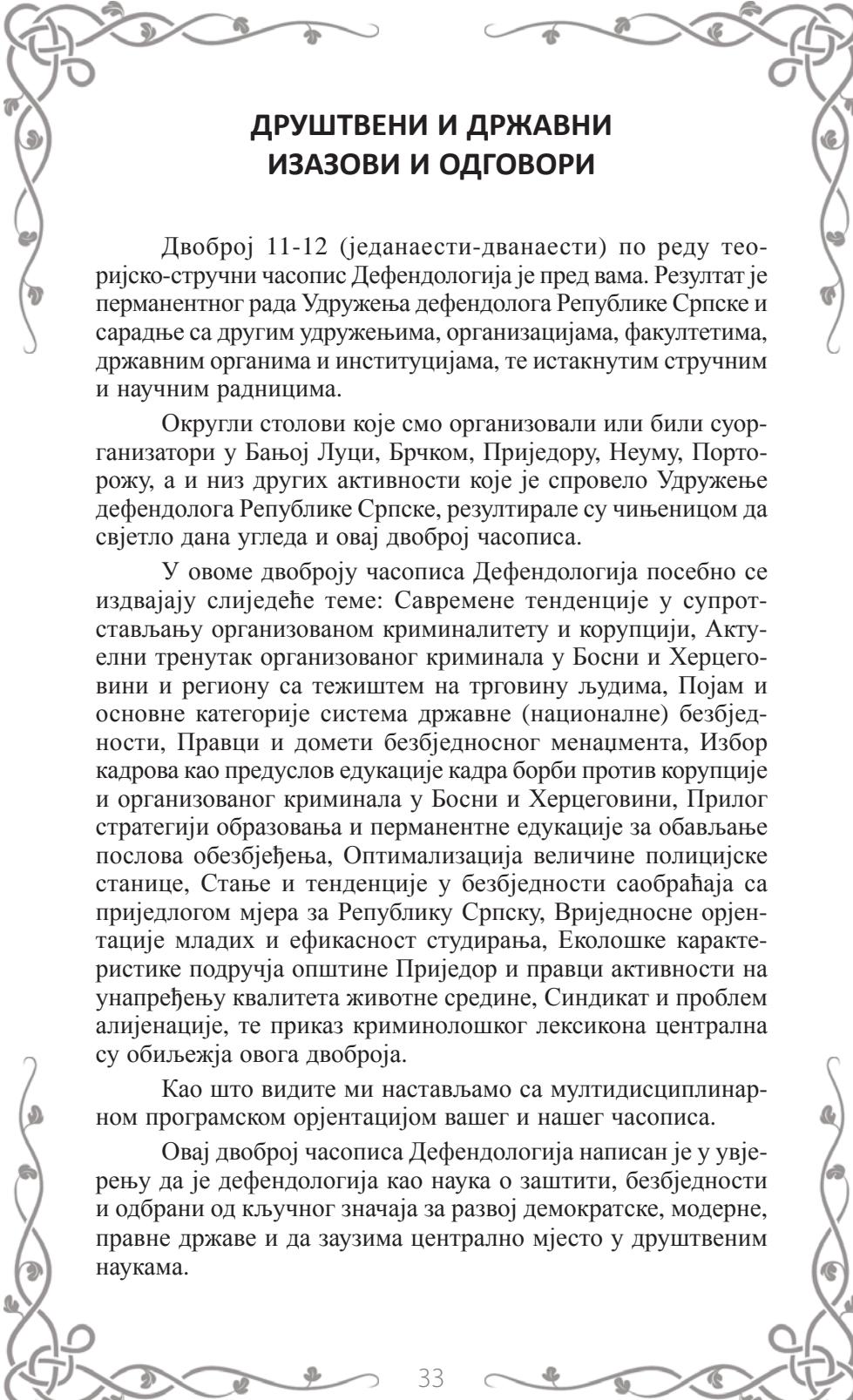

Ми настављамо са мултидисциплинарном програмском орјентацијом нашег и нашег часописа.

Реализацијом овог Пројекта Удружење дефендолога Републике Српске је почетком марта ове године ушло у пету годину свога постојања. Од уважених професора са Филозофског факултета у Новом Саду на дар је добило овај Пројекат. Заједно смо схватили да културни живот није само оно што се присваја, него је он и оно што се даје и у чему се активно учествује. Просвећивати значи градити.

Ослањање на моралне вриједности, поштовање принципа, развијање демократске процедуре и грађење цивилног друштва представљају услове нашег напретка. Морал, односно уважавање одређених принципа, је битна претпоставка да можемо комуницирати једни са другима и са свијетом. На сцени су “утакмице високог ризика”, па и у спорту. Историјска времена, под којима подразумијевамо она која носе дух промјена, по правилу остављају извјесне “категоричке императиве”, по оној познатој, добра је свака мука која нас спаја, лоше је свако добро које нас раздваја.

Број 10/2001.

ДРУШТВЕНИ И ДРЖАВНИ ИЗАЗОВИ И ОДГОВОРИ

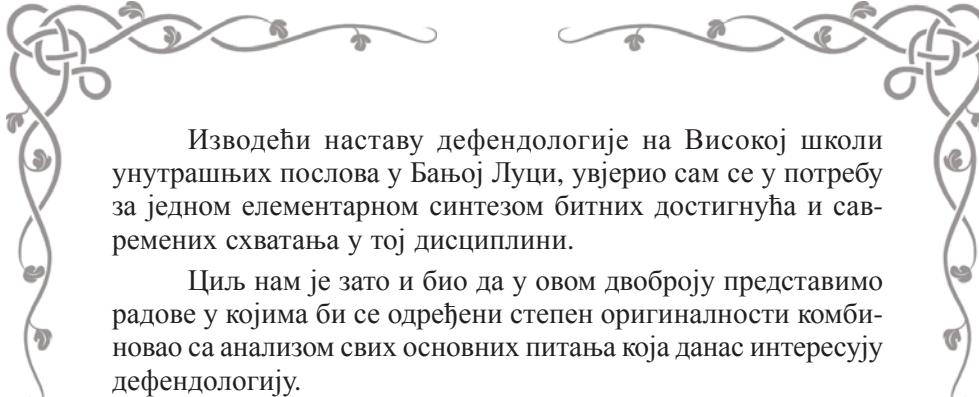
Двоброј 11-12 (једанаести-дванаести) по реду теоријско-стручни часопис Дефендологија је пред вама. Резултат је перманентног рада Удружења дефендолога Републике Српске и сарадње са другим удружењима, организацијама, факултетима, државним органима и институцијама, те истакнутим стручним и научним радницима.

Округли столови које смо организовали или били су организатори у Бањој Луци, Брчком, Приједору, Неуму, Портокожу, а и низ других активности које је спровело Удружење дефендолога Републике Српске, резултирале су чињеницом да светло дана угледа и овај двоброј часописа.

У овоме двоброју часописа Дефендологија посебно се издавају слиједеће теме: Савремене тенденције у супротстављању организованом криминалитету и корупцији, Актуелни тренутак организованог криминала у Босни и Херцеговини и региону са тежиштем на трговину људима, Појам и основне категорије система државне (националне) безбједности, Правци и домети безбједносног менаџмента, Избор кадрова као предуслов едукације кадра борби против корупције и организованог криминала у Босни и Херцеговини, Прилог стратегији образовања и перманентне едукације за обављање послова обезбеђења, Оптимализација величине полицијске станице, Стање и тенденције у безбједности саобраћаја са приједлогом мјера за Републику Српску, Вриједносне орјентације младих и ефикасност студирања, Еколошке карактеристике подручја општине Приједор и правци активности на унапређењу квалитета животне средине, Синдикат и проблем алијенације, те приказ криминолошког лексикона централна су обиљежја овога двоброја.

Као што видите ми настављамо са мултидисциплинарном програмском орјентацијом вашег и нашег часописа.

Овај двоброј часописа Дефендологија написан је у ујеђењу да је дефендологија као наука о заштити, безбједности и одбрани од кључног значаја за развој демократске, модерне, правне државе и да заузима централно место у друштвеним наукама.

Изводећи наставу дефендологије на Високој школи унутрашњих послова у Бањој Луци, увјерио сам се у потребу за једном елементарном синтезом битних достигнућа и савремених схватања у тој дисциплини.

Циљ нам је зато и био да у овом двоброју представимо радове у којима би се одређени степен оригиналности комбиновао са анализом свих основних питања која данас интересују дефендологију.

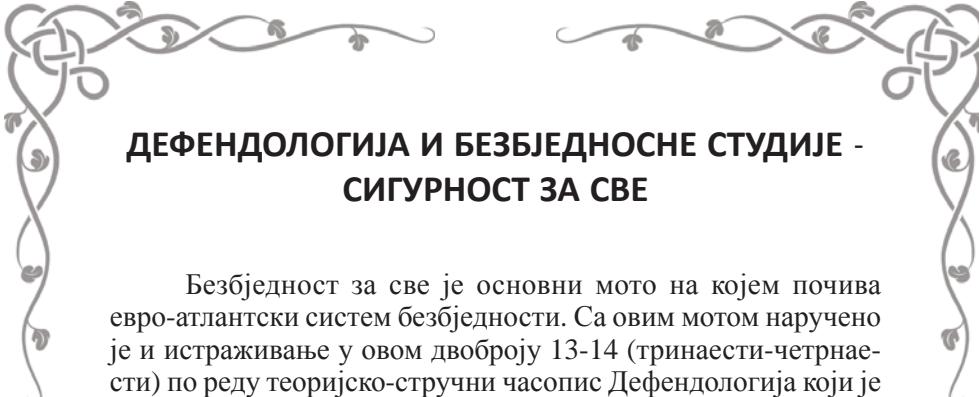
У овом броју часописа се не покушава увођење претјерано сложених и софистицираних појмова, али су у читав овај број и поред тога укључени резултати и идеје који су специфични за сам „пробојни” врх дефендологије.

Надамо се да такав приступ није једностран пошто смо увијек настојали да све велике идеје и указивања на перспективе у дефендологији као научној дисциплини изразимо на подједнак начин, иако при том нисмо оклијевали да јасно изнесемо сопствена мишљења.

Конечно, многи дефендолози, социолози, правници, активно су ангажовани, као професионалци, у практичним подухватима у друштву и држави.

Главни и одговорни уредник

Број 11-12/2002.

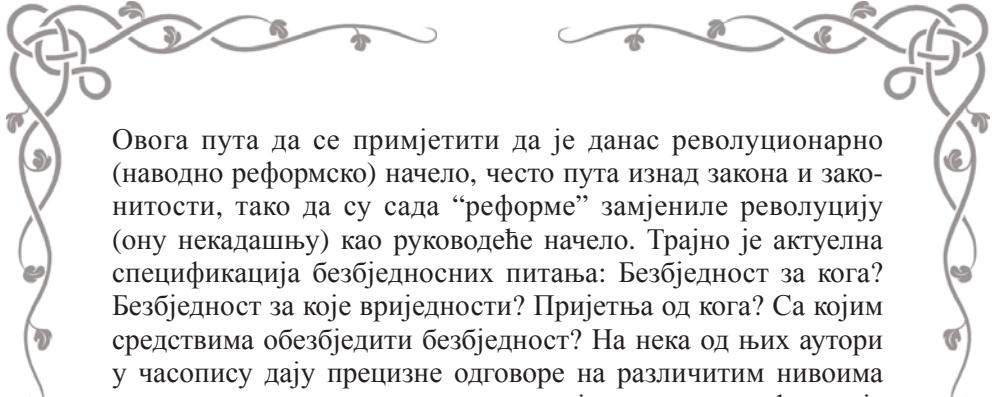

ДЕФЕНДОЛОГИЈА И БЕЗБЈЕДНОСНЕ СТУДИЈЕ - СИГУРНОСТ ЗА СВЕ

Безбједност за све је основни мото на којем почива европски систем безбједности. Са овим мотом наручено је и истраживање у овом двоброју 13-14 (тринаести-четрнаести) по реду теоријско-стручни часопис Дефендологија који је управо пред вама. И овај пут потврђена је теза да истраживање започиње његовим наручивањем, а то наручивање полази од претпоставки да су присутни одређени проблеми, средства и жеље да се проблеми реше. Овај двоброј Дефендологије резултат је научно-истраживачког рада аутора који представља “интелектуално мајсторство”, резултат је планског и програмског рада невладине организације Удружење дефендолога Републике Српске у сарадњи са другим организацијама, институцијама, органима и појединцима, како из отаџбине, тако и из иностранства. Приоритетно место сарадње за овај двоброј свакако припада Универзитету у Бањој Луци - Центру за геостратешка истраживања, Форуму невладиних организација Бања Лука, Центру за сигурносне студије Босне и Херцеговине (Љетна школа под називом “Међуетнички дијалог и међудржавна сарадња младих експерата сигурности”, као дио пројекта Иницијатива развоја безбједносног образовања), Плацбург универзитету државе Њујорк - Одсјеку за социологију и кривично право, Међународном симпозијуму руководилаца у полицији, Свјетској полицијској енциклопедији, Асоцијацији европских полицијских колеџа и многим другима.

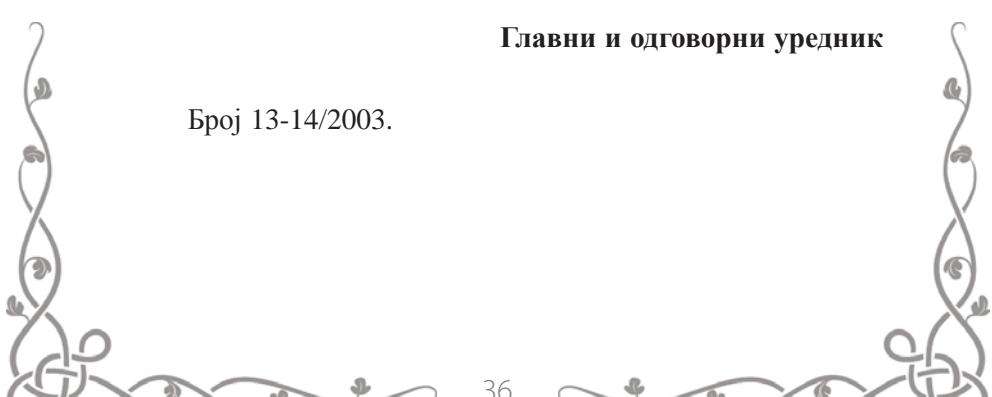
У овоме двоброју часописа Дефендологија обраћене су слиједеће теме: Одредбе о истрази према новом Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине, Република Српска у светлу посљедњих уставних промјена, Демократизација Босне и Херцеговине и европске интеграције, Геополитички изазови, положај Републике Српске и интеграција у Европу, Реформа безбједносног сектора у Босни и Херцеговини, Методолошки аспекти истраживања у области безбједности, Социолошко-дефендолошки аспекти регионализације и организованог криминала са тежиштем на тероризам, Дезинформација и манипулација и Психопатолошке детерминанте насиља у спорту.

Као што видите ми настављамо са мултидисциплинарном програмском орјентацијом вашег и нашег часописа.

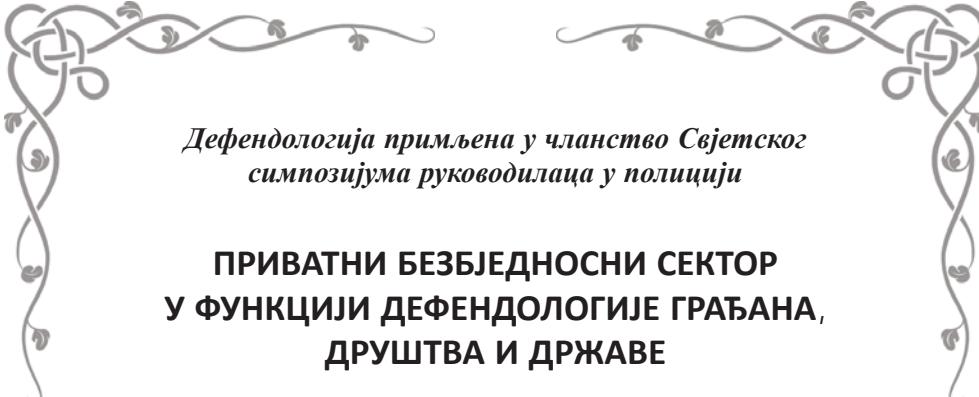
Овога пута да се примјетити да је данас револуционарно (наводно реформско) начело, често пута изнад закона и законитости, тако да су сада “реформе” замјениле револуцију (ону некадашњу) као руководеће начело. Трајно је актуелна спецификација безбједносних питања: Безбједност за кога? Безбједност за које вриједности? Пријетња од кога? Са којим средствима обезбједити безбједност? На нека од њих аутори у часопису дају прецизне одговоре на различитим нивоима научног сазнања од научне дескрипције, научне класификације и типологизације, научног открића, научног објашњења па све до научног предвиђања, односно научне прогнозе. На тај начин они потврђују да су све важне идеје у науци рођене из драматичног сукоба између стварности и наших покушаја да је схватимо. Нужност реформи у Републици Српској и Босни и Херцеговини је битан предуслов демократизације и уласка у европске интеграције. То подразумијева одговорност да се јасно дају задаци, да се јасно преузимају задаци, да се јасно прати извршење задатака, али да се одговара и за неизвршење задатака. Наполеон би рекао заповиједати или слушати туђе заповијести, или из кинеске филозофије, ко зна, а не зна да зна - пробуди га, ко не зна, а зна да не зна - научи га, ко зна и зна да зна - слиједи га, ко не зна, а не зна да не зна - клони га се.

Питање безбједности Републике Српске, Босне и Херцеговине и региона заједно са питањима спречавања корупције, криминала, криминала бијелог оковратника, трговине људима, трговине оружјем и другом је питање опстанка за све и треба превентивно дјеловати на спречавању извора и облика угрожавања човјека и државе, да се питање људских права и слобода не би замјенило егзистенцијалним питањем “ћути и једи”. Дефендологија и безбједносне студије су биле, јесу и бити ће заштита, безбједност и одбрана за све...

Главни и одговорни уредник

Број 13-14/2003.

*Дефендологија примљена у чланство Свјетског
симпозијума руководилаца у полицији*

**ПРИВАТНИ БЕЗБЈЕДНОСНИ СЕКТОР
У ФУНКЦИЈИ ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ ГРАЂАНА,
ДРУШТВА И ДРЖАВЕ**

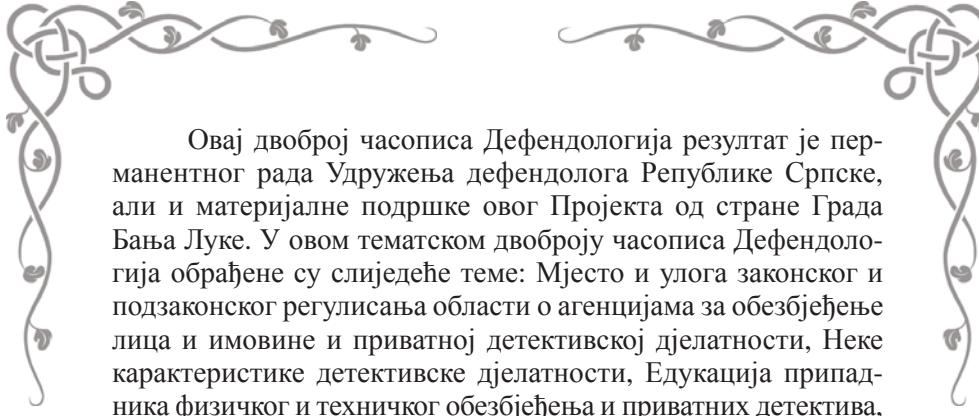
Петнаести – шеснаesti (15-16) двоброј теоријско – стручног часописа Дефендологија је пред вама. Дар је то јавности, грађанима, друштву, држави, а приоритетно члановима Удружења дефендолога Републике Српске тим више када саопштавамо Одлуку да је Удружење дефендолога Републике Српске примљено у чланство Свјетског симпозијума руководилаца у полицији са сједиштем у Њујорку.

У времену када доста тешко иде са пријемом БиХ у европски интеграциони процес и свјетске асоцијације ентитетско Удружење дефендолога Републике Српске примљено је у асоцијацију интерконтиненталних тј. свјетских размјера.

У стању духовне помутње у којој живимо и када се немогу усагласити многе надлежности између ентитета и заједничких институција БиХ, невладина организација Удружење дефендолога Републике Српске, dakле из ентитета Република Српска постигла је пуну сагласност са чланицама Свјетског симпозијума руководилаца у полицији. Нека је сретно Удружењу дефендолога Републике Српске.

Овај тематски двоброј резултат је стручног и научног осјећаја аутора за практичну потребу унапређења праксе рада, али и законске и подзаконске регулативе из области агенција за обезбеђење лица и имовине и приватној детективској дјелатности. Тамо где не «стигне држава» и њен интервенционизам, па макар то било и у подручју безбједности, неопходно је да простор надомјесте и попуне невладине организације, приватни безбједносни сектор, грађани, јавност итд.

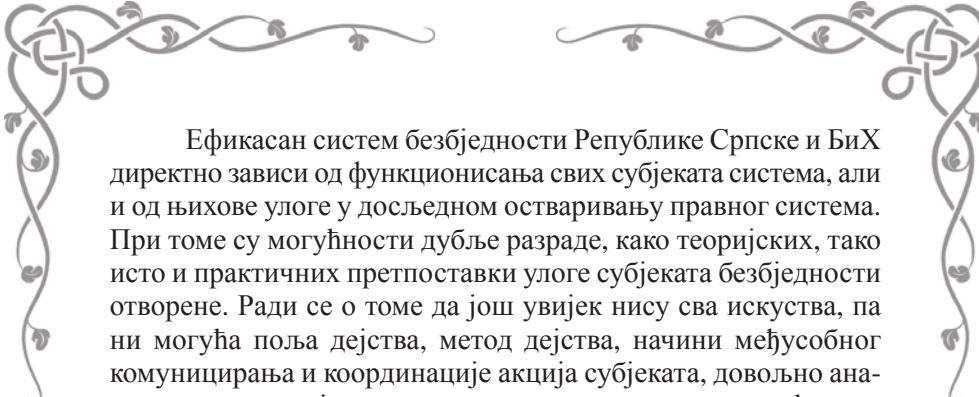
Приватни безбједносни сектор и тзв. алтернативна безбједност није конкуренција држави и њеној безбједности, већ је напротив израз потребе друштва, приватног капитала, израз потребе свих грађана да у сарадњи са институцијама државе општа безбједност буде на вишем нивоу у интересу свих. Безбједност је врховни закон.

Овај двоброј часописа Дефендологија резултат је перманентног рада Удружења дефендололога Републике Српске, али и материјалне подршке овог Пројекта од стране Града Бања Луке. У овом тематском двоброју часописа Дефендологија обраћене су сlijedeће теме: Мјесто и улога законског и подзаконског регулисања области о агенцијама за обезбеђење лица и имовине и приватној детективској дјелатности, Неке карактеристике детективске дјелатности, Едукација припадника физичког и техничког обезбеђења и приватних детектива, Улога службе обезбеђења у заштити предузећа, Физичко-техничка заштита организација у служби обезбеђења, Сектор безбједности под надзором парламента, услови и механизми, те законска и подзаконска регулатива као што су Закон о агенцијама за обезбеђење лица и имовине и приватној детективској дјелатности, Правилник о начину полагања стручног испита за припаднике физичког и техничког обезбеђења и приватној детективској дјелатности, Правилник о условима и начину спровођења техничког и физичког обезбеђења, Правилник о условима обављања послова пратње и обезбеђења новца, вриједносних папира, племенитих ковина, метала и других вриједности, Правилник о легитимацији припадника обезбеђења и детективској легитимацији, Правилника о евиденцијама, Правилник о просторним и техничким условима за заштиту од крађе и других незгода и злоупотреба, које мора испуњавати пословни простор предузећа које обавља дјелатност обезбеђења лица и имовине и детективска агенција.

Да се примјетити да и даље настављамо са мултидисциплинарном програмском орјентацијом вашег и нашег часописа. У оквиру тога Удружење дефендололога Републике Српске потписало је Споразум о научно – стручној и пословно – техничкој сарадњи са Sector security d.o.o. – Предузеће за физичко и техничко обезбеђење и заштиту из Бања Луке.

Третирана проблематика у овом двоброју указује да је систем безбједности Републике Српске и БиХ сложен, недовољно организован, да га треба уредити, учинити ефикасним, учинити динамичним, прилагодити спољној функционалности и отворити према јавности. Сви субјекти друштва и државе у овој области требају искористити своја права, али и одговорно се понашати.

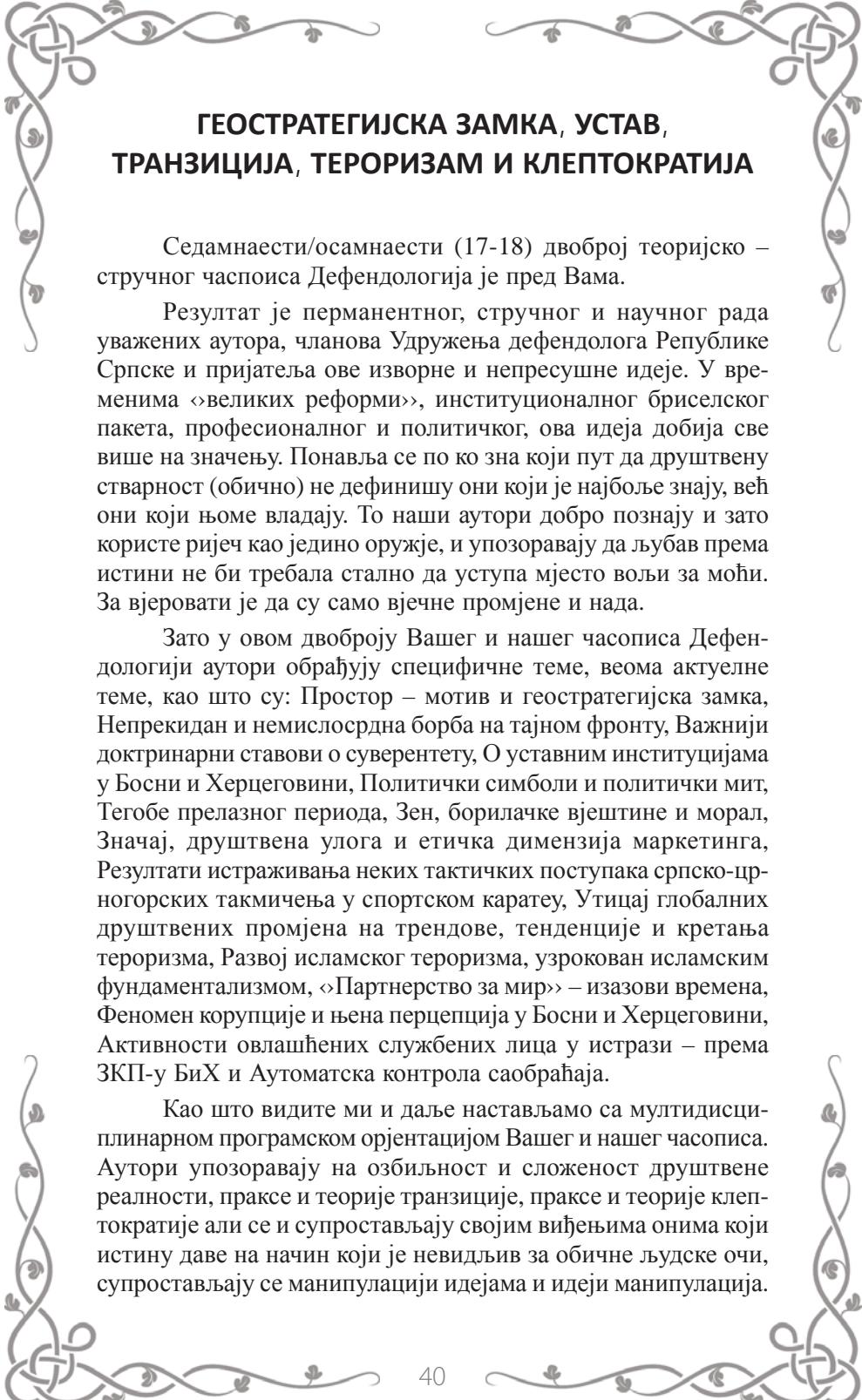
Ефикасан систем безбједности Републике Српске и БиХ директно зависи од функционисања свих субјеката система, али и од њихове улоге у досљедном остваривању правног система. При томе су могућности дубље разраде, како теоријских, тако исто и практичних претпоставки улоге субјеката безбједности отворене. Ради се о томе да још увијек нису сва искуства, па ни могућа поља дејства, метод дејства, начини међусобног комуницирања и координације акција субјеката, довољно анализирани у развојном смислу, па самим тим ни све могућности нису искоришћене. Ово се нарочито односи на област стицања нових навика и ширења безбједносне културе и свијести као претпоставки организоване акције и одговорности са целовито и синхронизовано функционисање система безбједности Републике Српске и БиХ.

Једна заједничка мјера безбједности за све грађане, друштво и државе јесте – не дати једном човјеку велику моћ него, ако се то не може избећи, неколицини јер у том случају ће једни друге држати на оку. Безбједност па и срећа у свим државама зависи од постављеног правилног циља и сврхе али и чињенице да се пронађу средства која воде остварењу тог циља.

Часопис и мисао у њему која не изазива и не отвара духовне апетите постаје доктринално штиво. А доктрина је увијек насиље над мишљењем. Дефендологија изазива, али и ствара...

Главни и одговорни уредник

Број 15-16/2004.

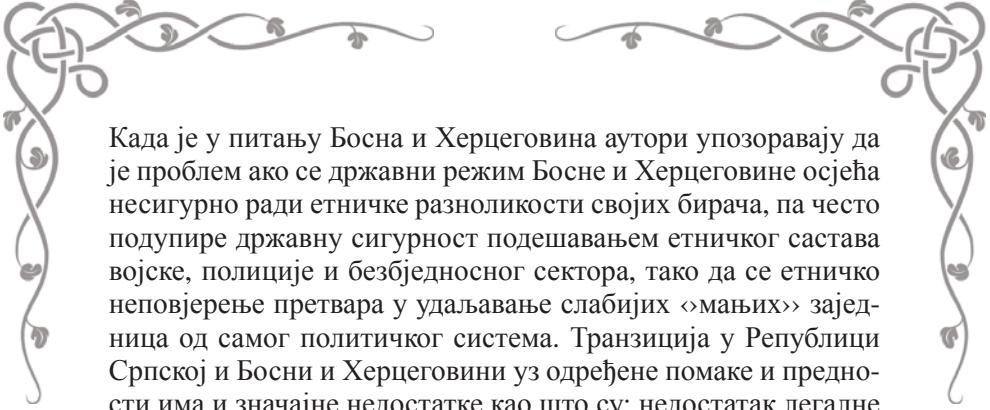
ГЕОСТРАТЕГИЈСКА ЗАМКА, УСТАВ, ТРАНЗИЦИЈА, ТЕРОРИЗАМ И КЛЕПТОКРАТИЈА

Седамнаести/осамнаести (17-18) двоброј теоријско – стручног часописа Дефендологија је пред Вама.

Резултат је перманентног, стручног и научног рада уважених аутора, чланова Удружења дефендолога Републике Српске и пријатеља ове изворне и непресушне идеје. У временима «великих реформи», институционалног бриселског пакета, професионалног и политичког, ова идеја добија све више на значењу. Понавља се по ко зна који пут да друштвену стварност (обично) не дефинишу они који је најбоље знају, већ они који њоме владају. То наши аутори добро познају и зато користе ријеч као једино оружје, и упозоравају да љубав према истини не би требала стално да уступа место вољи за моћи. За вјеровати је да су само вјечне промјене и нада.

Зато у овом двоброју Вашег и нашег часописа Дефендологији аутори обрађују специфичне теме, веома актуелне теме, као што су: Простор – мотив и геостратегијска замка, Непрекидан и немислосрдна борба на тајном фронту, Важнији доктринарни ставови о суверентету, О уставним институцијама у Босни и Херцеговини, Политички симболи и политички мит, Тегобе прелазног периода, Зен, борилачке вјештине и морал, Значај, друштвена улога и етичка димензија маркетинга, Резултати истраживања неких тактичких поступака српско-црногорских такмицења у спортском каратеу, Утицај глобалних друштвених промјена на трендове, тенденције и кретања тероризма, Развој исламског тероризма, узрокован исламским фундаментализмом, «Партнерство за мир» – изазови времена, Феномен корупције и њена перцепција у Босни и Херцеговини, Активности овлашћених службених лица у истрази – према ЗКП-у БиХ и Аутоматска контрола саобраћаја.

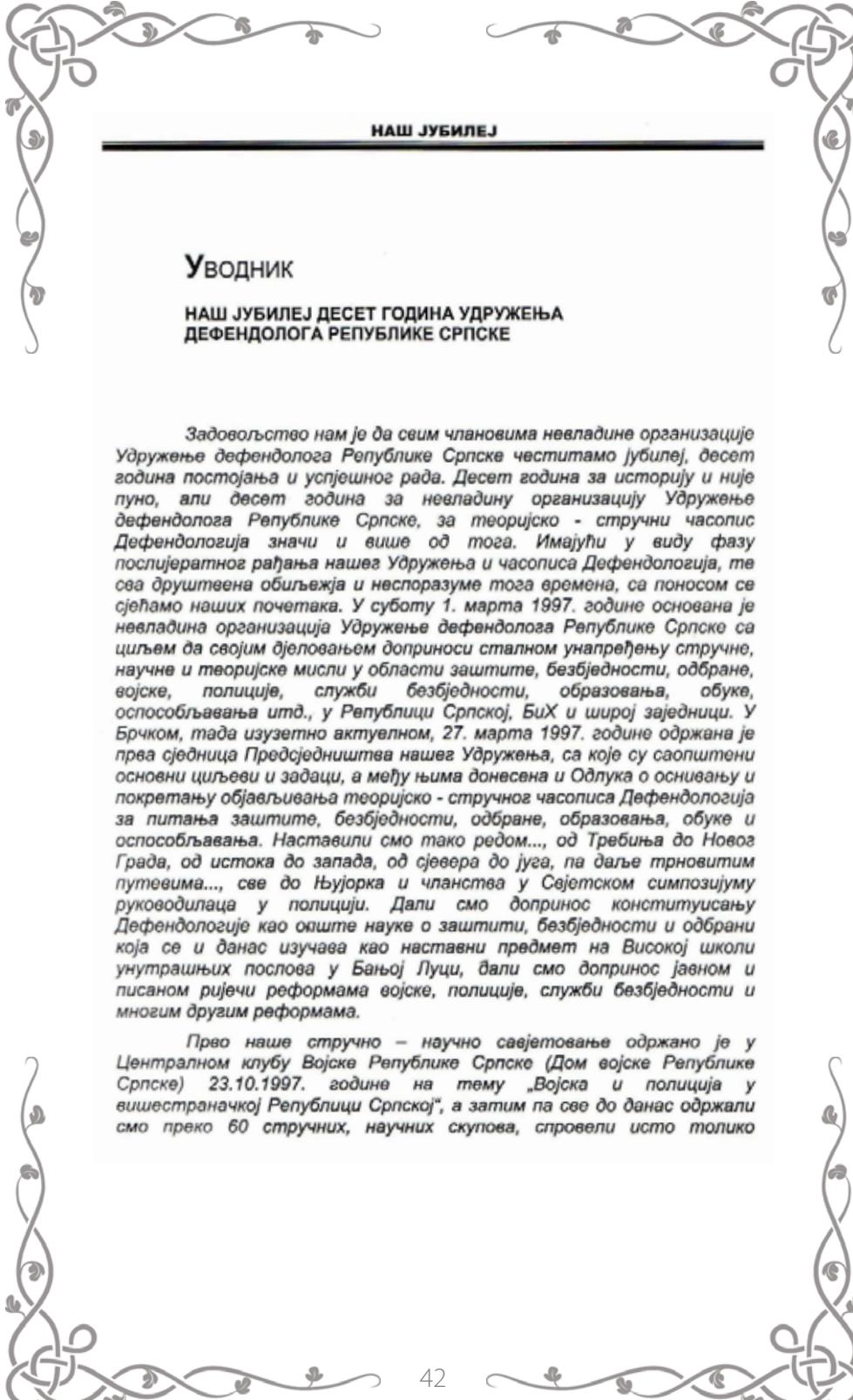
Као што видите ми и даље настављамо са мултидисциплинарном програмском оријентацијом Вашег и нашег часописа. Аутори упозоравају на озбиљност и сложеност друштвене реалности, праксе и теорије транзиције, праксе и теорије клептократије али се и супротстављају својим виђењима онима који истину даве на начин који је невидљив за обичне људске очи, супротстављају се манипулатији идејама и идеји манипулатација.

Када је у питању Босна и Херцеговина аутори упозоравају да је проблем ако се државни режим Босне и Херцеговине осјећа несигурно ради етничке разноликости својих бирача, па често подупире државну сигурност подешавањем етничког састава војске, полиције и безбједносног сектора, тако да се етничко неповјерење претвара у удаљавање слабијих «мањих» заједница од самог политичког система. Транзиција у Републици Српској и Босни и Херцеговини уз одређене помаке и предности има и значајне недостатке као што су: недостатак легалне транспарентности (легална страна институционалне промјене), недостатак моралне транспарентности (повјерење у промоторе ове промјене), недостатак стратешке транспарентности (трајана стратегија ове промјене) и недостатак конгитивне транспарентности («смисао» ове промјене). Оваква ситуација за последице има структуралну корупцију («клептократија»), веома низак ниво повјерења («поузданање»), краткорочне друштвене и управљачке стратегије и «само-колонијализам». Назиру се и девијације као што су да се слободно тржиште претвара у црну берзу, приватизација се претвара у велику плачку, а неодговорне политичке елите са слоганом-химном «Хајде да заборавимо на сутра» уводе становништво у «добровољно ропство». До када и како даље, вјечито је питање. Неки од одговора могли би бити, нека владају закони, а не људи, нека управљају институције, а не «политика»...

Главни и одговорни уредник

Број 17-18/2005.

НАШ ЈУБИЛЕЈ

УВОДНИК

НАШ ЈУБИЛЕЈ ДЕСЕТ ГОДИНА УДРУЖЕЊА ДЕФЕНДОЛОГА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Задовољство нам је да свим члановима невладине организације Удружење дефендолога Републике Српске честитамо јубилеј, десет година постојања и успјешног рада. Десет година за историју и није пуно, али десет година за невладину организацију Удружење дефендолога Републике Српске, за теоријско - стручни часопис Дефендологија значи и више од тога. Имајући у виду фазу послијератног рађања нашег Удружења и часописа Дефендологија, те сва друштвена обиљежја и неспоразуме тога времена, са поносом се срећамо наших почетака. У суботу 1. марта 1997. године основана је невладина организација Удружење дефендолога Републике Српске са циљем да својим дјеловањем доприноси стапном унапређењу стручне, научне и теоријске мисли у области заштите, безбедности, одбране, војске, полиције, служби безбедности, образовања, обуке, оспособљавања итд., у Републици Српској, БиХ и широј заједници. У Брчком, тада изузетно активном, 27. марта 1997. године одржана је прва сједница Предсједништва нашег Удружења, са које су саопштени основни циљеви и задаци, а међу њима донесена и Одлука о оснивању и покретању објављивања теоријско - стручног часописа Дефендологија за питања заштите, безбедности, одбране, образовања, обуке и оспособљавања. Наставили смо тако редом..., од Требиња до Новог Града, од истока до запада, од сјевера до југа, па даље трновитим путевима..., све до Њујорка и чланства у Сејетском симпозијуму руковођилаца у полицији. Дали смо допринос конституисању Дефендологије као опште науке о заштити, безбедности и одбрани која се и данас изучава као наставни предмет на Високој школи унутрашњих послова у Бањој Луци, дали смо допринос јавном и писаном ријечи реформама војске, полиције, служби безбедности и многим другим реформама.

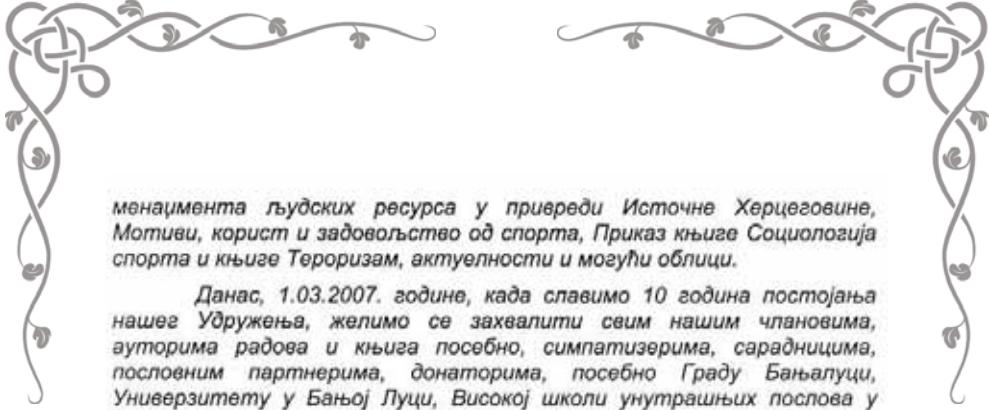
Прво наше стручно – научно сајетовање одржано је у Централном клубу Војске Републике Српске (Дом војске Републике Српске) 23.10.1997. године на тему „Војска и полиција у вишеистраначкој Републици Српској“, а затим па све до данас одржали смо преко 60 стручних, научних скупова, спровели исто толико

Пројеката, објавили преко 30 књига и са овим 20 бројева вашег и нашег часописа Дефендологија.

Такође, пратећи савремене трендове, а нарочито у савременој комуникацији покренули смо веб сайт www.defendologija.com, чији је циљ електронско промовисање мисије и визије Дефендологије.

Доминантне теме мултидисциплинарног карактера до сада су нам биле, између осталих, спољедеће: војска, полиција, службе безбедности, реформе, правосуђе, рат, мир, кризе, друштвена одбрана – неке потребе Републике Српске, органи унутрашњих послова у борби против криминала, визија развоја информатике РС, еколошка послевидаце рата на животну средину, дејтонски споразум – теорија и пракса, криминалитет, НАТО стратеџија на Исток преко Југославије, дјеца и рат, демократизација полиције, медији и пропаганда, држава и полиција у функцији заштите људских права и слобода, дефендологија – наука о заштити безбедности и одбрани, избори у парламентарној демократији, етнички сукоби и полицијска дјелатност, однос полиције и јавности, насиље у медијима, држава и безбедност, предузетништво и ми, еколошке теме, друштвено окружење и насиље у спорту, организовани криминал, корупција и трговина људима, државна безбедност и безбедносни менаџмент, едукација кадра и послови обезбеђења, синдикат и отуђења, европски стандарди у законодавству, геополитички изазови и европске интеграције, реформа безбедносног сектора у БиХ, регионализација, организовани криминал са тежиштем на тероризам, дезинформација и манипулација, агенције за обезбеђење лица и имовине и приватна детективска дјелатност, простор, држава, суверенитет, устав, транзиција, симболи, борилачке вјештине, морал, маркетинг, глобализација, стварјашина – ауторитет – заповједање, шифром против компјутерског терора, полиција – организација и надлежности, политичка култура, дијалог, толеранција и демократија у БиХ, истине и заблуде о рату у БиХ 1992 – 1995., друштвени аспекти тероризма, систем безбедности и друштвено окружење, прекрајно право, приручник за припаднике физичког обезбеђења, теорија и методика фудбала, итд., што се види из приказаних објављених часописа и књига, те новинарских написа који су издвојени у овом броју.

У нашем, вашем часопису Дефендологија двоброју (19-20) који је управо испред вас објављени су следећи радови: Имплементација закона на територији БиХ који се односи на сарадњу са Хашким трибуналом, Спољашњи фактори геополитичког положаја Републике Српске, Безбедносна превентива, Како против тероризма, Нужност унапређења законске регулативе у борби против тероризма, Општи услови за имплементацију новог концепта рада полиције у заједници, Цивилно - војни односи у транзицијским земљама - војни професионализам, Супротстављање организованом криминалитету са освртом на специјалне истражне технике, Трговина људима у БиХ локална парадигма глобалног феномена, Саобраћајни прекршаји и нови Закон о основама безбедности саобраћаја на путевима у БиХ, Процјена личности, Ангажовање жена у функцији побољшања квалитета популне јединица цивилне заштите, Организација

менаџмента људских ресурса у привреди Источне Херцеговине, Мотиви, корист и задовољство од спорта, Приказ књиге Социологија спорта и књиге Тероризам, актуелности и могући облици.

Данас, 1.03.2007. године, када славимо 10 година постојања наше Удружења, желимо се захвалити свим нашим члановима, ауторима радова и књига посебно, симпатизерима, сарадницима, пословним партнерима, донаторима, посебно Граду Бањалуци, Универзитету у Бањој Луци, Високој школи унутрашњих послова у Бањој Луци и свима другима, појединцима, институцијама и организацијама који су на било који начин помогли рад Удружења дефендолога Републике Српске.

Имајући у виду свеукупне друштвене промјене у Републици Српској, БиХ и региону, те целокупне процесе транзиције и глобализације Скупштина Удружења дефендолога Републике Српске је у складу са Статутом донијела Одлуку да Удружење дефендолога Републике Српске промјени назив у **Дефендологија центар за безбедносна, социолошка и криминолошка истраживања**. Изворна идеја, циљеви, традиција, наслеђе, обичаји, култура, струка и наука остварују.

Главни и одговорни уредник

Број 19-20/2007.

УВОДНИК

БЕЗБЈЕДНОСТ ЗАЈЕДНИЦЕ И ПРЕВЕНЦИЈА НАРКОМАНИЈЕ

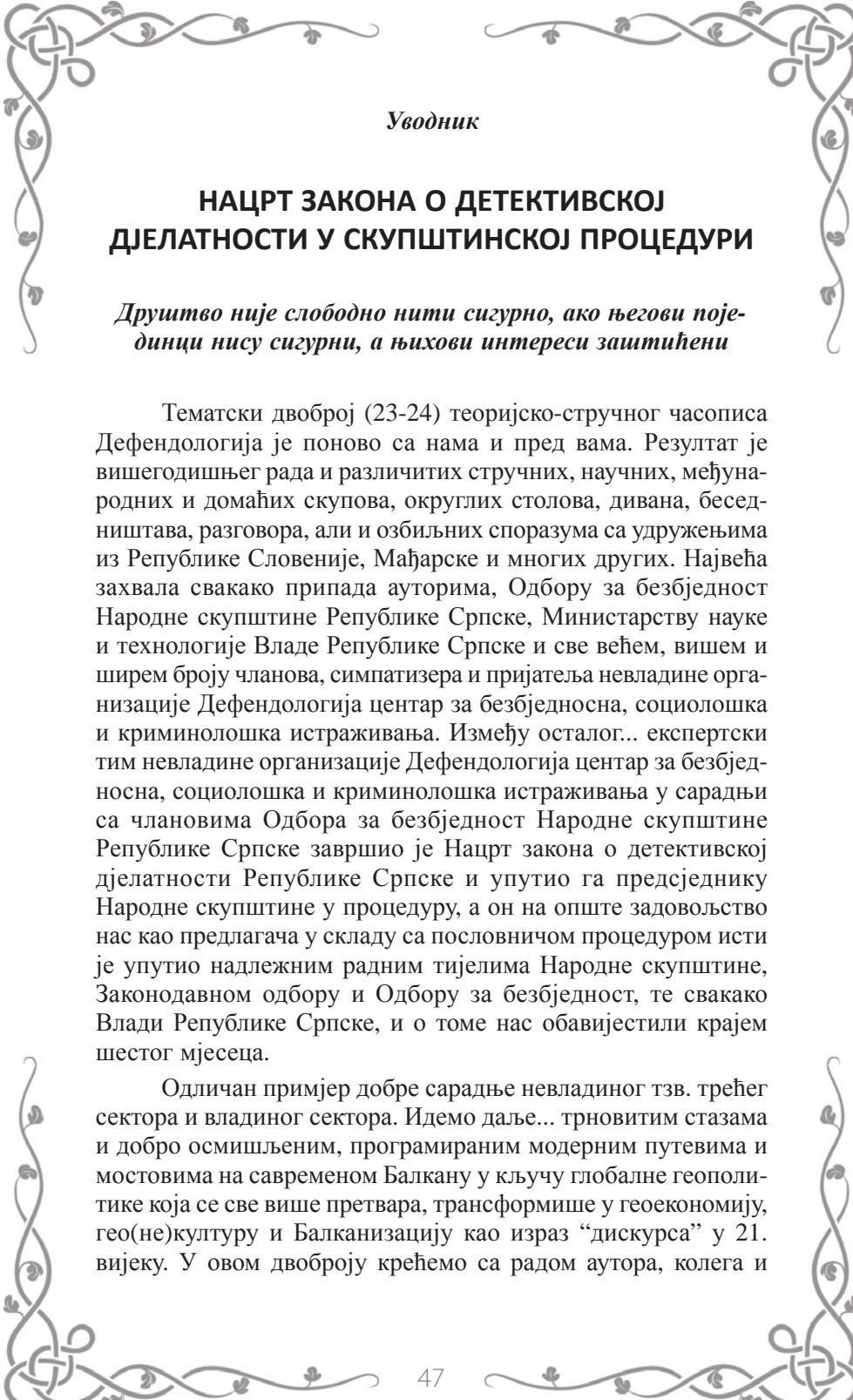
Улазећи у дванаесту годину живота и кажу... веома успешног рада и резултата рада, теоријско-стручни часопис Дефендологија је пред Вама и то двоброј 21-22. Као и све друго условљен је друштвеним промјенама и начином живљења и преживљавања. За излажење нашег и вашег часописа Дефендологија највише су заслужни аутори радова (али не они за вријеме дебелих књига и танких писаца), већ надахнути ентузијасти, мислиоци, креативци, ствараоци, аутори који то раде за садашњост и будућност, за наслijeђе, за генерације које долазе, без икаквих накнада, хонорара, дакле пара. Могуће да зато и успјевамо у времену када знамо да је политика оштра игра кад се игра у првој лиги, али и чињеницу како рекоште филозофи да се у њој најдаље докура када се незна куда се иде. **Захвалиност свакако припада Граду Бања Луци** за подршку на пројекту Друштвени аспекти безбједности локалне заједнице. Министарству за породицу, омладину и спорт за подршку на Пројекту Наркоманија и млади, Министарству науке и технологије Републике Српске и многима другима, а посебно члановима и симпатизерима невладине организације Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања. Као што већ znate Дефендологија центар је чланица Свјетског симпозијума руководилаца у полицији са сједиштем у Њујорку, имамо потписаних више Споразума о научно-стручној и пословно-техничкој сарадњи, а у новембру 2007. године исте такве Споразуме потписали смо са Детективском зборницом Републике Словеније из Љубљане и Организацијом ампутираца (УДАС) из Бања Луке. Почетком ове године **Колегијум Народне скупштине Републике Српске** је донио Одлуку о присуству сједницама Одбора и сједницама Народне скупштине невладиних организација, удружења, синдиката и других субјеката у 2008. години, којом је Дефендологија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања укључен у рад Одбора за образовање, науку, културу и информисање, те Одбора за безбједност Народне скупштине Републике Српске. Јавно је то признање нашој и вашој невладинију научно-истраживачкој организацији. У нашем, вашем часопису Дефендологија двоброју 21-22, који је већ послан у јавност објављени су слиједећи радови: Политичко-правни карактер дејтонског мировног споразума и уставнopravno уређење БиХ, Слобода изражавања из члана II/3x Устава БиХ и члана 10 европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Опојне дроге у казненом законодавству Републике Српске и БиХ, Кривична дјела против јавног реда и мира у Кривичном закону Републике Српске, Технике стратешког планирања као дио полицијског рада у

локалној заједници, Заједница, полиција, људска права и јавност, Наркоманија – проблем данашњице, Ђелатности организованог криминалитета у вези са опојним дрогама, Злоупотребе опојних дрога са освртом на безбједност ученика, Друштвена реакција на наркоманију и мјере превенције, Наркоманија – продукт савременог друштва, Наркоманија у предадолесцентном и адолесцентном добу, Насилје у породици и заштита жене у свјетлу друштвених вриједности у БиХ, Трговина људима у историји људског рода, Преваспитни тртман у функцији ресоцијализације осуђених лица, Мобинг, појам и појавни облици, Култура за друштво – друштво за културу, Савремена секретарица и европски стандарди и Хајдегерово схватање смрти.

Као што видите и запажате остали смо, вјерни нашим програмским опредјељењима да часопис Дефендологија буде и остане мултидисциплинарног карактера и да сваки читалац у њему нађе понешто за себе. Тако ћемо и наставити са геслом „шири даље, истина за све“ и слично, са циљем да што више дамо учењу и просвјећености, како би било све више мислиоца, а мање брљивица, како међу мислиоцима неби било догматика, како међу вјерницима неби било фанатика, а како међу политичарима неби било тирана. Нека политика постане мудрост управљања људима и стварима у сврху остваривања највиших вриједности као што су истини, правда, слобода, светост живота итд., а нека престане бити огњела и крвоточна борба друштвених група и појединача за освајање, очување и повећање моћи, власти и користи које иду уз то. Нека спроводи мјере за правду и правичност, а против пораста криминалитета свих врста, који је између осталог условљен и социјалном кризом и стањем државне дезорганизације. Интервенција за правну државу је потребна, јер и иначе у утакмици могу побједити и неморални чланови друштва..., а нама треба изнад свега морална обнова, треба нам више контроле..., требају нам они који имају своје мишљење..., мишљење које одступа од сваке странке, јер како рекоше филозофи... свакој странци истина је страна..., дакле, све странке су далеко од истине... Зато се аутори у овом двоброју часописа заложише чињеницом, научном методологијом за безбједност заједнице, превенцију наркоманије, поштивање политичко-правних аспеката Дејтонског мировног споразума, за слободу изражавања, за борбу против наркоманије, за супротстављање кривичним дјелима и клептократији, за безбједност грађана и заједнице, за борбу против свих социјално-патолошких појава, за истицање традиционалних али и модерних друштвених вриједности, за културу, за европске стандарде, за развој, просперитет, за јавност рада и опште добро за све. Нека развојним опредјељењима да допринос и научни скуп који ћемо организовати средином маја ове године у сарадњи са Детективском зборницом Републике Словеније и Одбором за безбједност Народне скупштине Републике Српске на тему „Детективска дјелатност у теорији и пракси по стандардима Европске уније са тежиштем на нека искуства Републике Словеније.“ Као што видите и препознајете ми смо се приближили Европској унији, можда смо и чланови, али нисмо још обавјештени, а где сте ви...? Великим се свуда одаје почаст изузев у њиховом дому...Истражимо заједно, зашто...?

Главни и одговорни уредник

Број 21-22/2008.

Уводник

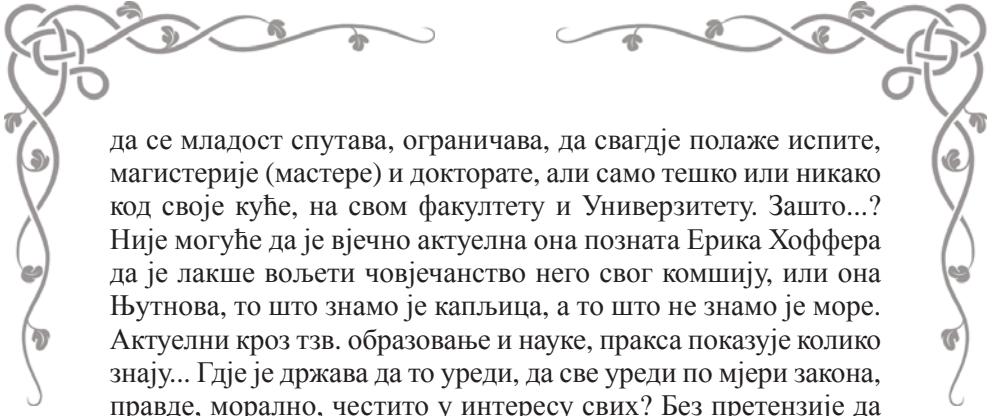
НАЦРТ ЗАКОНА О ДЕТЕКТИВСКОЈ ДЈЕЛАТНОСТИ У СКУПШТИНСКОЈ ПРОЦЕДУРИ

Друштво није слободно нити сигурно, ако његови појединци нису сигурни, а њихови интереси заштићени

Тематски двоброј (23-24) теоријско-стручног часописа Дефендологија је поново са нама и пред вама. Резултат је вишегодишњег рада и различитих стручних, научних, међународних и домаћих скупова, округлих столова, дивана, беседништава, разговора, али и озбиљних споразума са удружењима из Републике Словеније, Мађарске и многих других. Највећа захвала свакако припада ауторима, Одбору за безбједност Народне скупштине Републике Српске, Министарству науке и технологије Владе Републике Српске и све већем, вишем и ширем броју чланова, симпатизера и пријатеља невладине организације Дефендологија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања. Између осталог... експертски тим невладине организације Дефендологија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања у сарадњи са члановима Одбора за безбједност Народне скупштине Републике Српске завршио је Нацрт закона о детективској дјелатности Републике Српске и упутио га предсједнику Народне скупштине у процедуру, а он на опште задовољство нас као предлогача у складу са пословничом процедуром исти је упутио надлежним радним тијелима Народне скупштине, Законодавном одбору и Одбору за безбједност, те свакако Влади Републике Српске, и о томе нас обавијестили крајем шестог мјесеца.

Одличан примјер добре сарадње невладиног тзв. трећег сектора и владиног сектора. Идемо даље... трновитим стазама и добро осмишљеним, програмираним модерним путевима и мостовима на савременом Балкану у кључу глобалне геополитике која се све више претвара, трансформише у геоекономију, гео(не)културу и Балканизацију као израз "дискурса" у 21. вијеку. У овом двоброју крећемо са радом аутора, колега и

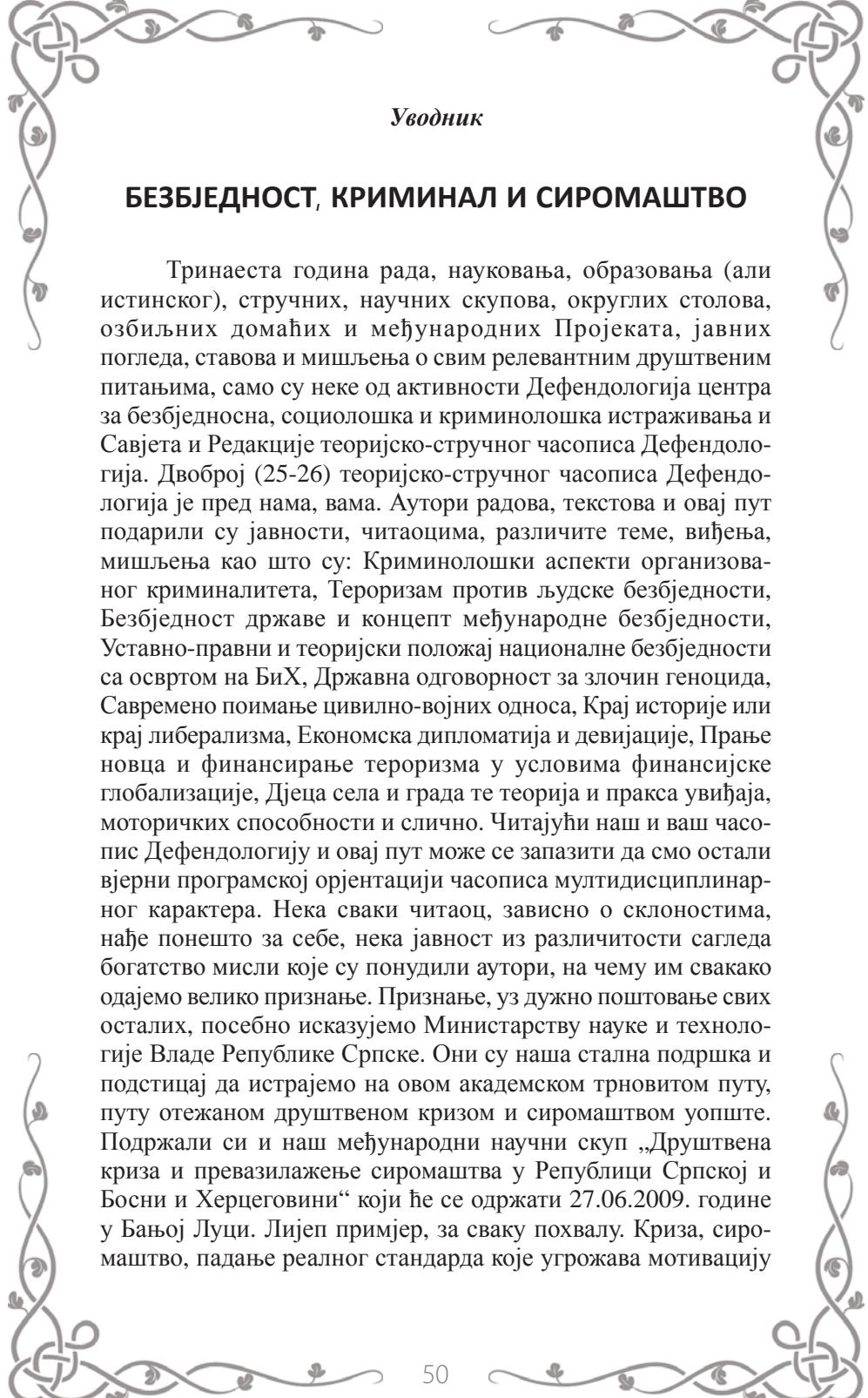
пријатеља из Србије на тему Детективска делатност у Републици Србији - актуелно стање и перспективе развоја, а затим слиједе темати као што су: Детективска дјелатност у Републици Српској и Босни и Херцеговини с посебним освртом на обуку приватних детектива, Психолошко-радни и етички критеријуми за послове детектива - осврт на предложена законска решења у Републици Србији, Приватна детективска дјелатност као субјект заштите специјалних транспорта, Социолошки аспекти глобализације и детективска дјелатност, Историјски развој детективске дјелатности са тежиштем на БиХ , Karate u funkciji detektivske djelatnosti, Законска регулатива детективске дјелатности у Републици Српској, Послови приватне детективске дјелатности -законска одређеност (регулисаност) и стварно стање, Правни аспекти детективске дјелатности, Економски аспекти детективске дјелатности са посебним освртом на заштиту клијената (корисника услуга детективске дјелатности), Приједлог програма за редукцију стреса код детектива према бихевиорално - когнитивној терапији, Црте личности успешног детектива, Potreba, u(potreba) i zlou(potreba) religije у којима се мулти дисциплинарним приступом и универзалним принципима струке и науке сагледавају насловљени темати, питања, проблеми и нуде рјешења и одговори, али не одговори на сва питања како то чине танки писци у дебелим књигама. Читајући наш и ваш часопис Дефендологију примјећујете да смо остали вјерни програмској, мултидисциплинарној, научној, стручној, универзалној, модерној орјентацији и изазовима у временима нужног назирања државе као странке на суду, у временима када тзв. политика у БиХ функционише по слогану «Хајде да заборавимо на сутра», као да им је он постао национална химна. А образовање и наука одоше својим путем..., путем који је упитан...?, и када је за истину најтеже у времену кад све може бити истина (Лец), али и... тko зна да незна највиши је (Лео Тсе). Треба промишљати и програмирати добро, јер док човијек тежи за мудрошћу заслужује назив мудраца, чим налази да је испио све мудrosti постаје будала (Волтер). Богатство и мудрост у овом, вашем и нашем двобрлу Дефендологије, између осталог, су млади, најмлађи аутори, паметнице. Једнакост шанси за све, а онда ће се најбоље уочити и видјети разлике. Нека се академска заједница отвори младм људима да покажу шта знају и могу, да им да шансу и простор да постају асистенти, магистри, доктори наука..., а не

да се младост спутава, ограничава, да свагдје положе испите, магистерије (мастере) и докторате, али само тешко или никако код своје куће, на свом факултету и Универзитету. Зашто...? Није могуће да је вјечно актуелна она позната Ерика Хофера да је лакше вољети човјечанство него свог комшију, или она Њутнова, то што знамо је капљица, а то што не знамо је море. Актуелни кроз тзв. образовање и науке, пракса показује колико знају... Гдје је држава да то уреди, да све уреди по мјери закона, правде, морално, честито у интересу свих? Без претензије да дамо све одговоре, јер ми и незнамо одговоре на сва питања, ми идемо даље, а и они ће даље неки на слободи, а неки и у затворе, ако желимо истину, правду и добро за све, то би било цивилизовано. У сарадњи са Скупштином града Бања Лука приводимо крају пројекат под називом «Малољетничка делинквенција - важност школских институција у превенцији неприхватљивих понашања малољетника.» Полако, утемељено и сигурно за будућност, за будућност за коју хоћемо да вјерујемо да је још није потрошила богата мањина у временима масовног сиромашења становништва, антинародна и антидржавна коалиција нових тајкуна. Треба престати са ширењем културе зависности, поробљавања (дакле, увођења народа у тзв. добровољно ропство) и доминације, а извршити морални препород и обнову.

Главни и одговорни уредник

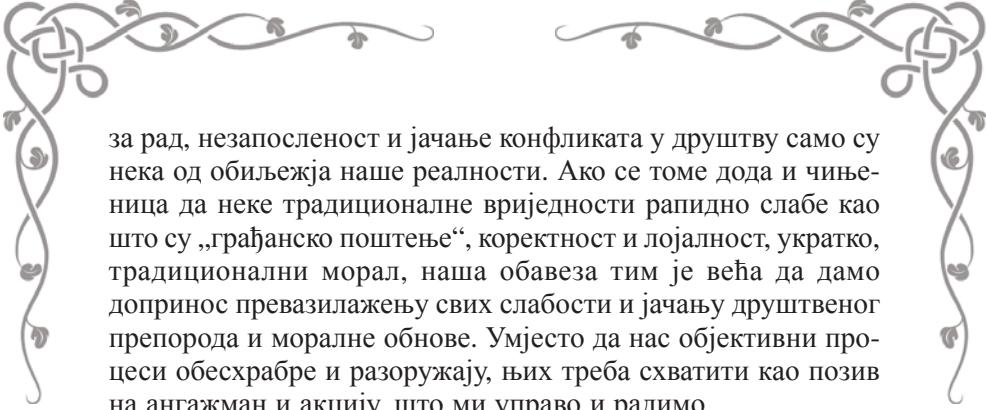
Број 23-24/2008.

Уводник

БЕЗБЈЕДНОСТ, КРИМИНАЛ И СИРОМАШТВО

Тринаеста година рада, научовања, образовања (али истинског), стручних, научних скупова, окружлих столова, озбиљних домаћих и међународних Пројеката, јавних погледа, ставова и мишљења о свим релевантним друштвеним питањима, само су неке од активности Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања и Савјета и Редакције теоријско-стручног часописа Дефендологија. Двоброј (25-26) теоријско-стручног часописа Дефендологија је пред нама, вама. Аутори радова, текстова и овај пут подарили су јавности, читаоцима, различите теме, виђења, мишљења као што су: Криминолошки аспекти организованог криминалитета, Тероризам против људске безбједности, Безбједност државе и концепт међународне безбједности, Уставно-правни и теоријски положај националне безбједности са освртом на БиХ, Државна одговорност за злочин геноцида, Савремено поимање цивилно-војних односа, Крај историје или крај либерализма, Економска дипломатија и девијације, Прање новца и финансирање тероризма у условима финансијске глобализације, Дјеца села и града те теорија и пракса увиђаја, моторичких способности и слично. Читајући наш и ваш часопис Дефендологију и овај пут може се запазити да смо остали вјерни програмској орјентацији часописа мултидисциплинарног карактера. Нека сваки читаоц, зависно о склоностима, нађе понешто за себе, нека јавност из различитости сагледа богатство мисли које су понудили аутори, на чему им свакако одајемо велико признање. Признање, уз дужно поштовање свих осталих, посебно исказујемо Министарству науке и технологије Владе Републике Српске. Они су наша стална подршка и подстицај да истрајемо на овом академском трновитом путу, путу отежаном друштвеном кризом и сиромаштвом уопште. Подржали си и наш међународни научни скуп „Друштвена криза и превазилажење сиромаштва у Републици Српској и Босни и Херцеговини“ који ће се одржати 27.06.2009. године у Бањој Луци. Лијеп примјер, за сваку похвалу. Криза, сиромаштво, падање реалног стандарда које угрожава мотивацију

за рад, незапосленост и јачање конфликтата у друштву само су нека од обиљежја наше реалности. Ако се томе дода и чињеница да неке традиционалне вриједности рапидно слабе као што су „грађанско поштење“, коректност и лојалност, укратко, традиционални морал, наша обавеза тим је већа да дамо допринос превазилажењу свих слабости и јачању друштвеног препорода и моралне обнове. Умјесто да нас објективни процеси обесхрабре и разоружају, њих треба схватити као позив на ангажман и акцију, што ми управо и радимо.

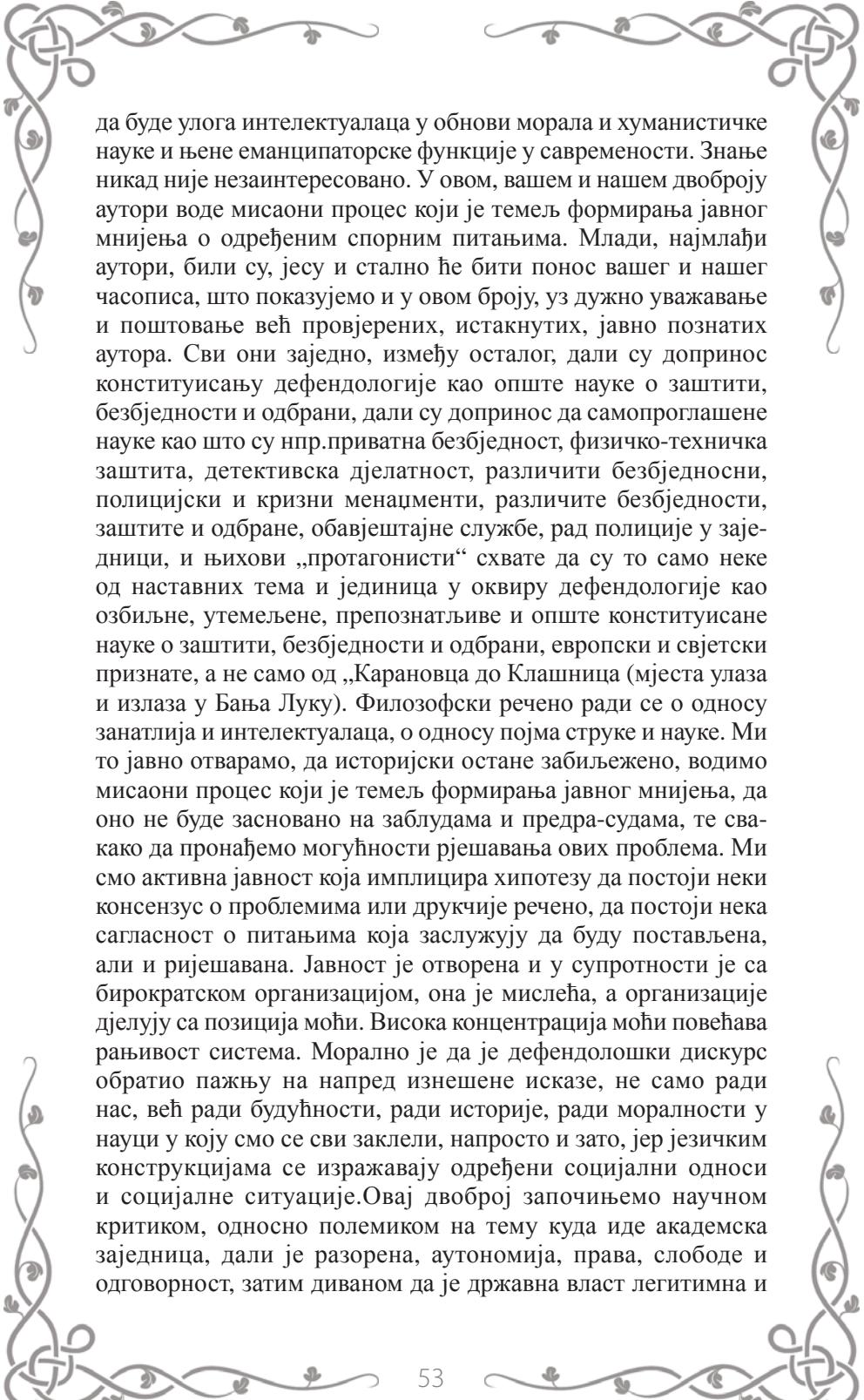
Главни и одговорни уредник

Број 25-26/2009.

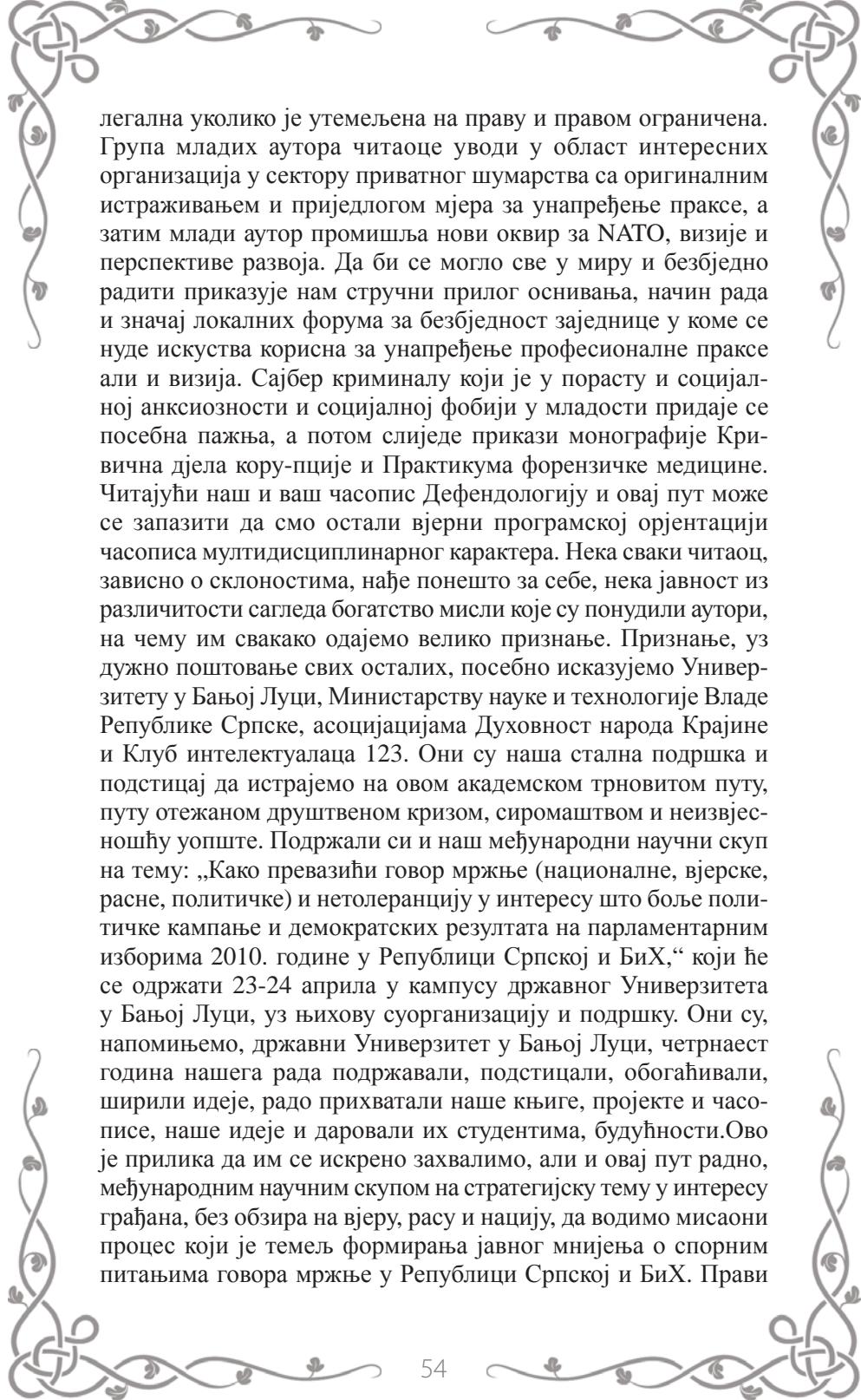
Уводник

АКАДЕМСКА ЗАЈЕДНИЦА-РУКАВИЦЕ У ЛИЦЕ

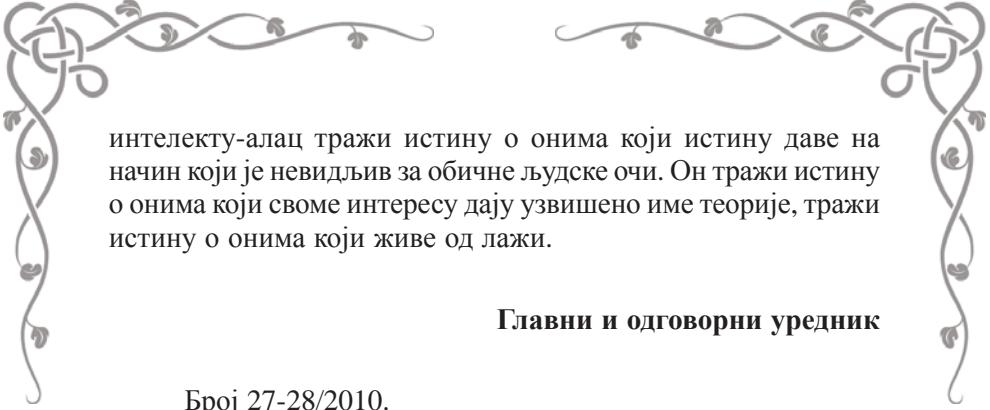
Двоброј, теоријско-стручног часописа Дефендологија (27-28), поштовани аутори, читаоци, академска заједница, јавности уопште, опет је угледао свјетло дана. За све Вас и нас овај пут новост, новина се састоји у томе да Ваш и наш часопис осим српског језика у потпуности излази и на енглеском језику. Од почетка је било озбиљно, а сада и више узбилијујемо академске, научне стандарде при писању и објављивању и то тако да ћемо максимално поштовати Закон о научно – истраживачкој дјелатности, Закон о издавачкој дјелатности, Закон о ауторским правима, Правилнике о уређивању научних часописа, друге правилнике из ове области, Типологију докумената за вођење библиографија у систему COBISS, обавезну анонимну рецензију свих радова, разврставање радова у категорије као што су: научни чланци (оригиналан научни рад, прегледни рад, кратко или предходно саопштење, научна критика – односно полемика), и стручни чланци (стручни рад, информативни прилог, прикази) итд. и уважавање стандарда цитирања. Вјерујемо да смо сви сагласни да ово служи унапређењу квалитета часописа и његовог потпунијег укључивања у међународни систем размјене научних информација заснованих на међународним стандардима као што су: ISO 4, ISO 4, ISO 18, ISO 215, ISO 214, ISO 690, ISO 690–2, ISO 999, ISO 5122 и устаљеним домаћим стандардима. Добро је да се људи у академској заједници буде насупрот апатији и резигнацији, добро је да стварају основе једног новог интернацијонализма на свим нивоима, па тако и на интелектуалном, синдикалном и народном нивоу. Насупрот миту о вриједносно–неутралној академској заједници и инструментализованој улози „научних радника“, као продужене руке владајућих снага друштвеног инжењеринга – у функцији status quo-a, дефендологија нам је, у овом времену историје свеопштег бешчашћа (Борхес) и конформизма – када многи, насупрот научној етици – етици позива, радо пливају низ струју (под бијелом или жутом заставом – предаје и проституције своје савјести), ми својим богатим дјелом и часним интелектуалним ангажманом остављамо примјер каква треба

да буде улога интелектуалаца у обнови морала и хуманистичке науке и њене еманципаторске функције у савремености. Знање никад није незаинтересовано. У овом, вашем и нашем двоброју аутори воде мисаони процес који је темељ формирања јавног мнијења о одређеним спорним питањима. Млади, најмлађи аутори, били су, јесу и стално ће бити понос вашег и нашег часописа, што показујемо и у овом броју, уз дужно уважавање и поштовање већ провјерених, истакнутих, јавно познатих аутора. Сви они заједно, између остalog, дали су допринос конституисању дефендологије као опште науке о заштити, безбједности и одбрани, дали су допринос да самопроглашене науке као што су нпр. приватна безбједност, физичко-техничка заштита, детективска дјелатност, различити безбједносни, полицијски и кризни менаџменти, различите безбједности, заштите и одбране, обавјештајне службе, рад полиције у заједници, и њихови „протагонисти“ схватају да су то само неке од наставних тема и јединица у оквиру дефендологије као озбиљне, утемељене, препознатљиве и опште конституисане науке о заштити, безбједности и одбрани, европски и свјетски признате, а не само од „Карановца до Клашница (мјеста улаза и излаза у Бања Луку). Филозофски речено ради се о односу занатлија и интелектуалаца, о односу појма струке и науке. Ми то јавно отварамо, да историјски остане забиљежено, водимо мисаони процес који је темељ формирања јавног мнијења, да оно не буде засновано на заблудама и предра-судама, те свакако да пронађемо могућности рјешавања ових проблема. Ми смо активна јавност која имплицира хипотезу да постоји неки консензус о проблемима или друкчије речено, да постоји нека сагласност о питањима која заслужују да буду постављена, или и ријешавана. Јавност је отворена и у супротности је са бирократском организацијом, она је мислећа, а организације дјелују са позиција моћи. Висока концентрација моћи повећава рањивост система. Морално је да је дефендолошки дискурс обратио пажњу на напред изнешене исказе, не само ради нас, већ ради будућности, ради историје, ради моралности у науци у коју смо се сви заклели, напросто и зато, јер језичким конструкцијама се изражавају одређени социјални односи и социјалне ситуације. Овај двоброј започињемо научном критиком, односно полемиком на тему када иде академска заједница, дали је разорена, аутономија, права, слободе и одговорност, затим диваном да је државна власт легитимна и

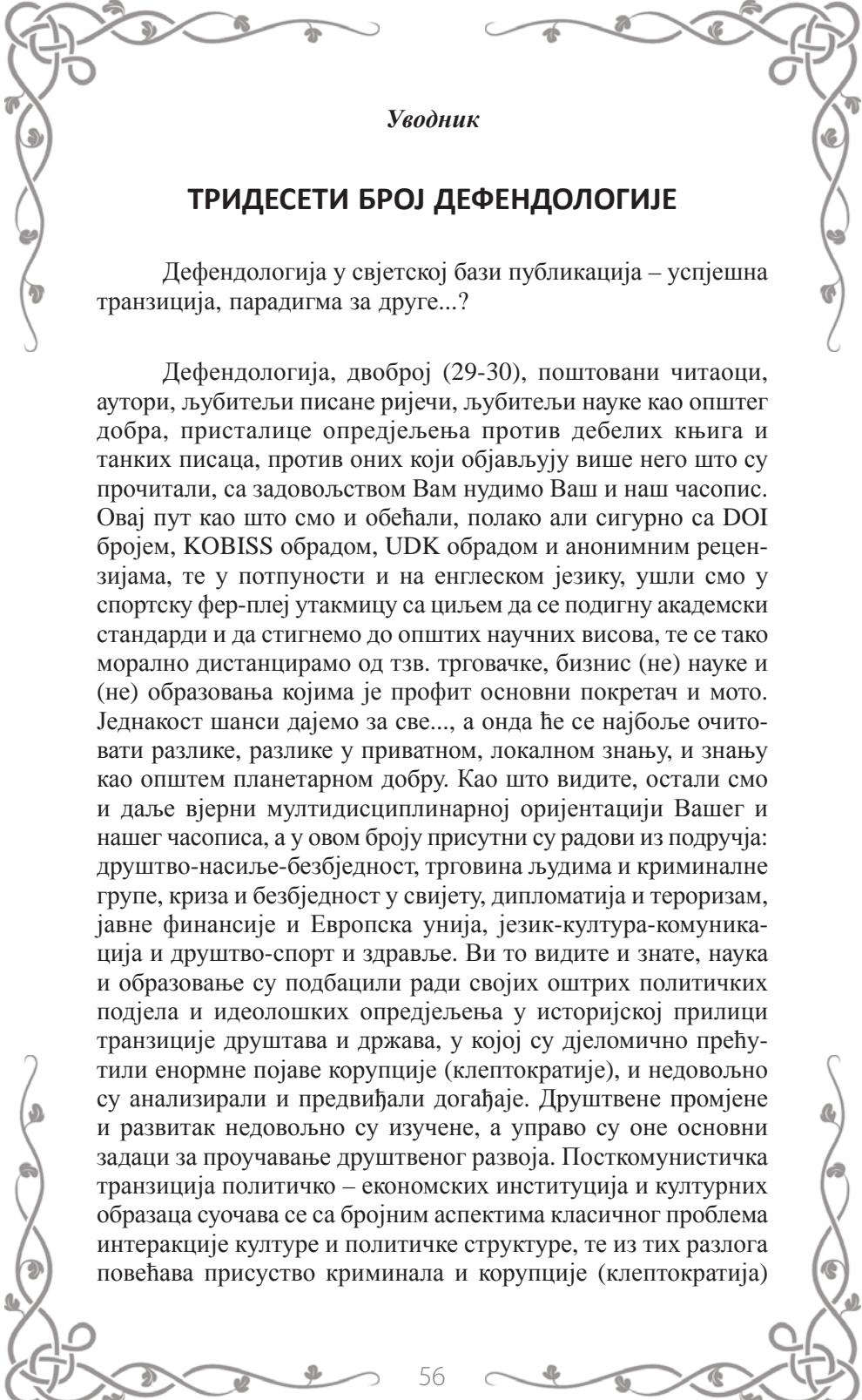
легална уколико је утемељена на праву и правом ограничена. Група младих аутора читаоце уводи у област интересних организација у сектору приватног шумарства са оригиналним истраживањем и приједлогом мјера за унапређење праксе, а затим млади аутор промишља нови оквир за НАТО, визије и перспективе развоја. Да би се могло све у миру и безбједно радити приказује нам стручни прилог оснивања, начин рада и значај локалних форума за безбједност заједнице у коме се нуде искуства корисна за унапређење професионалне праксе али и визија. Сајбер криминалу који је у порасту и социјалној анксиозности и социјалној фобији у младости придаје се посебна пажња, а потом слиједе прикази монографије Кри-вична дјела кору-пиције и Практикума форензичке медицине. Читајући наш и ваш часопис Дефендологију и овај пут може се запазити да смо остали вјерни програмској орјентацији часописа мултидисциплинарног карактера. Нека сваки читаоц, зависно о склоностима, нађе понешто за себе, нека јавност из различитости сагледа богатство мисли које су понудили аутори, на чему им свакако одајемо велико признање. Признање, уз дужно поштовање свих осталих, посебно исказујемо Универзитету у Бањој Луци, Министарству науке и технологије Владе Републике Српске, асоцијацијама Духовност народа Крајине и Клуб интелектуалаца 123. Они су наша стална подршка и подстицај да истрајемо на овом академском трновитом путу, путу отежаном друштвеном кризом, сиромаштвом и неизвјесношћу уопште. Подржали си и наш међународни научни скуп на тему: „Како превазићи говор мржње (националне, вјерске, расне, политичке) и нетолеранцију у интересу што боље политичке кампање и демократских резултата на парламентарним изборима 2010. године у Републици Српској и БиХ,“ који ће се одржати 23-24 априла у кампусу државног Универзитета у Бањој Луци, уз њихову суорганизацију и подршку. Они су, напомињемо, државни Универзитет у Бањој Луци, четрнаест година нашега рада подржавали, подстицали, обогаћивали, ширили идеје, радо прихватали наше књиге, пројекте и часописе, наше идеје и даровали их студентима, будућности. Ово је прилика да им се искрено захвалим, али и овај пут радно, међународним научним скупом на стратегијску тему у интересу грађана, без обзира на вјеру, расу и нацију, да водимо мисаони процес који је темељ формирања јавног мнијења о спорним питањима говора мржње у Републици Српској и БиХ. Прави

интелекту-алац тражи истину о онима који истину даве на начин који је невидљив за обичне људске очи. Он тражи истину о онима који своме интересу дају узвишену име теорије, тражи истину о онима који живе од лажи.

Главни и одговорни уредник

Број 27-28/2010.

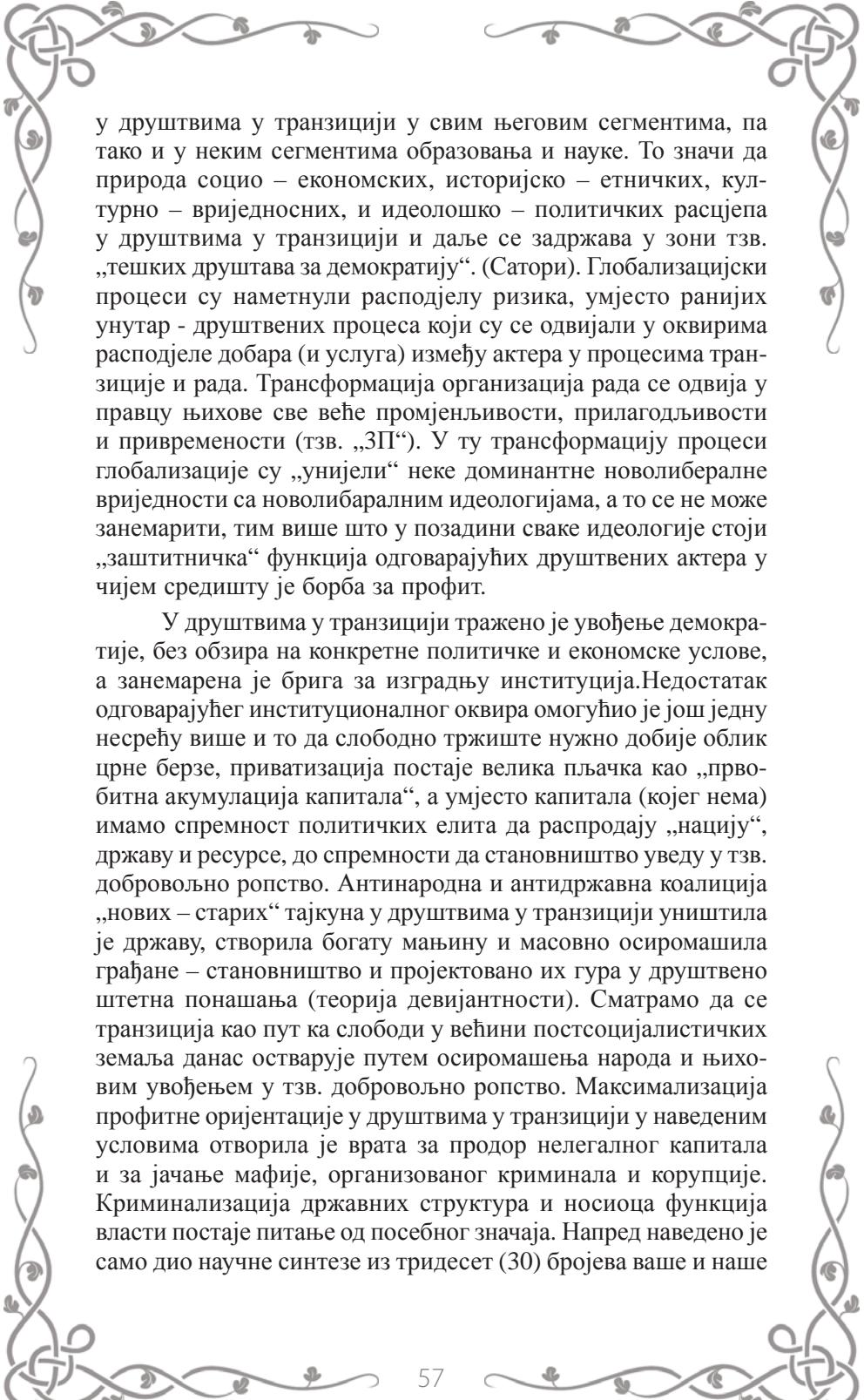

Уводник

ТРИДЕСЕТИ БРОЈ ДЕФЕНДОЛОГИЈЕ

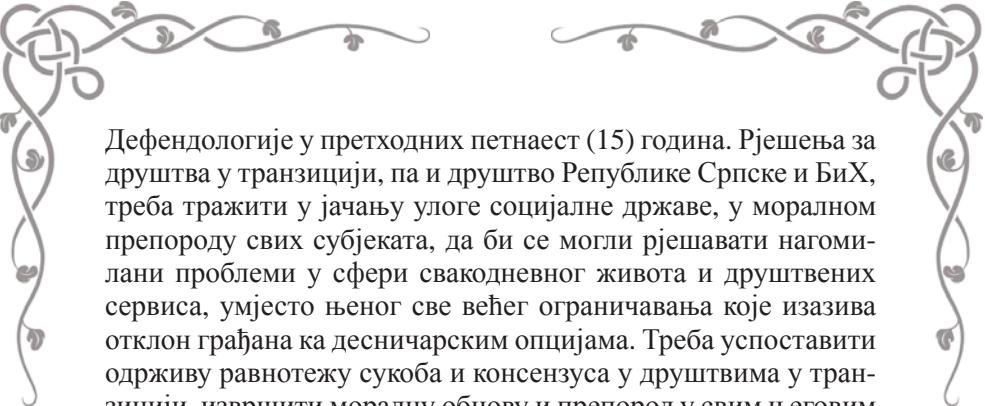
Дефендологија у свјетској бази публикација – успешна транзиција, парадигма за друге...?

Дефендологија, двоброј (29-30), поштовани читаоци, аутори, љубитељи писане ријечи, љубитељи науке као општег добра, присталице опредјељења против дебелих књига и танких писаца, против оних који објављују више него што су прочитали, са задовољством Вам нудимо Ваш и наш часопис. Овај пут као што смо и обећали, полако али сигурно са DOI бројем, KOBISS обрадом, UDK обрадом и анонимним рецензијама, те у потпуности и на енглеском језику, ушли смо у спортску фер-плеј утакмицу са циљем да се подигну академски стандарди и да стигнемо до општих научних висова, те се тако морално дистанцирамо од тзв. трговачке, бизнис (не) науке и (не) образовања којима је профит основни покретач и мото. Једнакошт шанси дајемо за све..., а онда ће се најбоље очитовати разлике, разлике у приватном, локалном знању, и знању као општем планетарном добру. Као што видите, остали смо и даље вјерни мултидисциплинарној оријентацији Вашег и нашег часописа, а у овом броју присутни су радови из подручја: друштво-насиље-безbjедност, трговина људима и криминалне групе, криза и безbjедност у свијету, дипломатија и тероризам, јавне финансије и Европска унија, језик-култура-комуникација и друштво-спорт и здравље. Ви то видите и знate, наука и образовање су подбацили ради својих оштрих политичких подјела и идеолошких опредјељења у историјској прилици транзиције друштава и држава, у којој су дјеломично прећутили енормне појаве корупције (клептократије), и недовољно су анализирали и предвиђали догађаје. Друштвене промјене и развитак недовољно су изучене, а управо су оне основни задаци за проучавање друштвеног развоја. Посткомунистичка транзиција политичко – економских институција и културних образаца суочава се са бројним аспектима класичног проблема интеракције културе и политичке структуре, те из тих разлога повећава присуство криминала и корупције (клептократија)

у друштвима у транзицији у свим његовим сегментима, па тако и у неким сегментима образовања и науке. То значи да природа социо – економских, историјско – етничких, културно – вриједносних, и идеолошко – политичких расцјепа у друштвима у транзицији и даље се задржава у зони тзв. „тешких друштава за демократију“. (Сатори). Глобализацијски процеси су наметнули расподјелу ризика, умјесто ранијих унутар - друштвених процеса који су се одвијали у оквирима расподјеле добара (и услуга) између актера у процесима транзије и рада. Трансформација организација рада се одвија у правцу њихове све веће промјенљивости, прилагодљивости и привремености (тзв. „ЗП“). У ту трансформацију процеси глобализације су „унијели“ неке доминантне новолибералне вриједности са новолибаратним идеологијама, а то се не може занемарити, тим више што у позадини сваке идеологије стоји „заштитничка“ функција одговарајућих друштвених актера у чијем средишту је борба за профит.

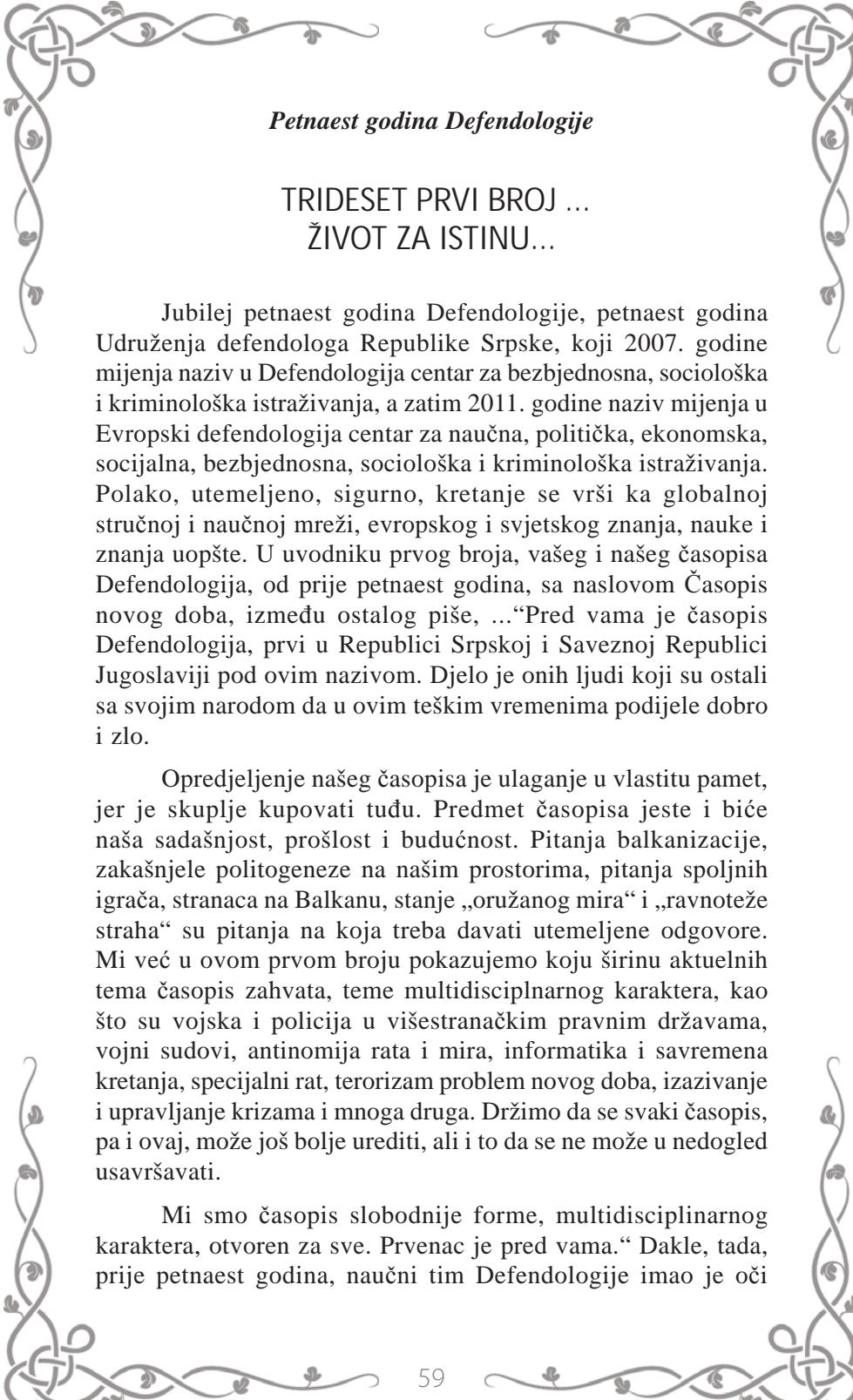
У друштвима у транзицији тражено је увођење демократије, без обзира на конкретне политичке и економске услове, а занемарена је брига за изградњу институција. Недостатак одговарајућег институционалног оквира омогућио је још једну несрећу више и то да слободно тржиште нужно добије облик црне берзе, приватизација постаје велика плјачка као „првобитна акумулација капитала“, а умјесто капитала (којег нема) имамо спремност политичких елита да распродaju „нацију“, државу и ресурсе, до спремности да становништво уведу у тзв. добровољно ропство. Антинародна и антидржавна коалиција „нових – старих“ тајкуна у друштвима у транзицији уништила је државу, створила богату мањину и масовно осиромашила грађане – становништво и пројектовано их гура у друштвено штетна понашања (теорија девијантности). Сматрамо да се транзиција као пут ка слободи у већини постсоцијалистичких земаља данас остварује путем осиромашења народа и њиховим увођењем у тзв. добровољно ропство. Максимализација профитне оријентације у друштвима у транзицији у наведеним условима отворила је врата за прород нелегалног капитала и за јачање мафије, организованог криминала и корупције. Криминализација државних структура и носиоца функција власти постаје питање од посебног значаја. Напред наведено је само дио научне синтезе из тридесет (30) бројева ваше и наше

Дефендологије у претходних петнаест (15) година. Рјешења за друштва у транзицији, па и друштво Републике Српске и БиХ, треба тражити у јачању улоге социјалне државе, у моралном препороду свих субјеката, да би се могли рјешавати нагомилани проблеми у сфери свакодневног живота и друштвених сервиса, умјесто њеног све већег ограничавања које изазива отклон грађана ка десничарским опцијама. Треба успоставити одрживу равнотежу сукоба и консензуса у друштвима у транзицији, извршити моралну обнову и препород у свим његовим сегментима, приоритетно у свијести и главама (не)људи. Тако се може напред, даље, развојније, општенародније. Покушајмо јединствено, на општељудским циљевима, цивилизацијски...?, па и научно и образовно, уз претпоставку да су они који васпитавају и образују васпитани и образовани...?

Главни и одговорни уредник

Број 29-30/2011.

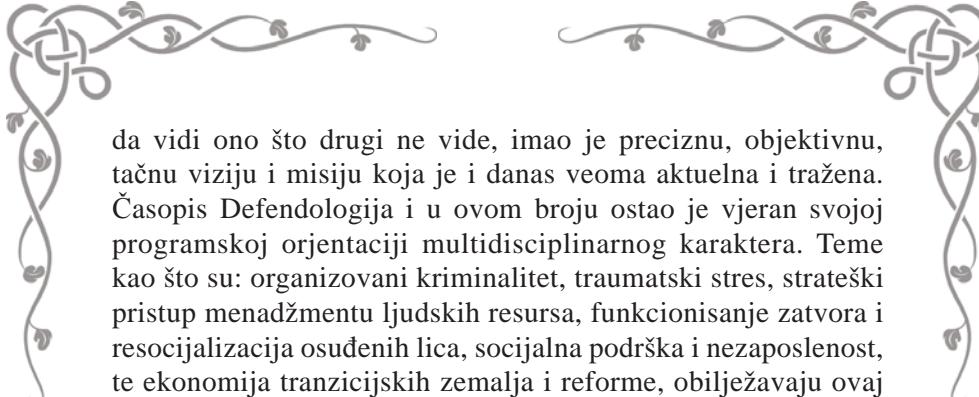
Petnaest godina Defendologije

TRIDESET PRVI BROJ ... ŽIVOT ZA ISTINU...

Jubilej petnaest godina Defendologije, petnaest godina Udruženja defendologa Republike Srpske, koji 2007. godine mijenja naziv u Defendologija centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, a zatim 2011. godine naziv mijenja u Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomski, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja. Polako, utemeljeno, sigurno, kretanje se vrši ka globalnoj stručnoj i naučnoj mreži, evropskog i svjetskog znanja, nauke i znanja uopšte. U uvodniku prvog broja, vašeg i našeg časopisa Defendologija, od prije petnaest godina, sa naslovom Časopis novog doba, između ostalog piše, ...“Pred vama je časopis Defendologija, prvi u Republici Srpskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji pod ovim nazivom. Djelo je onih ljudi koji su ostali sa svojim narodom da u ovim teškim vremenima podijele dobro i zlo.

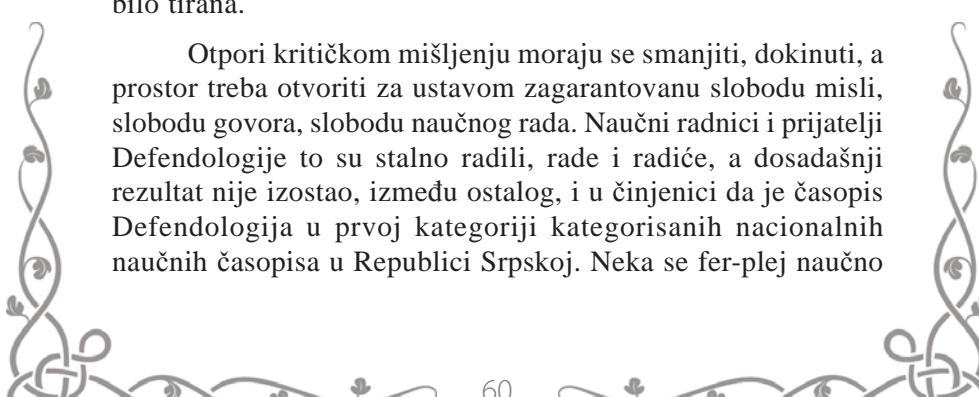
Opredjeljenje našeg časopisa je ulaganje u vlastitu pamet, jer je skuplje kupovati tuđu. Predmet časopisa jeste i biće naša sadašnjost, prošlost i budućnost. Pitanja balkanizacije, zakašnjele politogeneze na našim prostorima, pitanja spoljnih igrača, stranaca na Balkanu, stanje „oružanog mira“ i „ravnoteže straha“ su pitanja na koja treba davati utemeljene odgovore. Mi već u ovom prvom broju pokazujemo koju širinu aktuelnih tema časopis zahvata, teme multidisciplinarnog karaktera, kao što su vojska i policija u višestranačkim pravnim državama, vojni sudovi, antinomija rata i mira, informatika i savremena kretanja, specijalni rat, terorizam problem novog doba, izazivanje i upravljanje krizama i mnoga druga. Držimo da se svaki časopis, pa i ovaj, može još bolje urediti, ali i to da se ne može u nedogled usavršavati.

Mi smo časopis slobodnije forme, multidisciplinarnog karaktera, otvoren za sve. Prvenac je pred vama.“ Dakle, tada, prije petnaest godina, naučni tim Defendologije imao je oči

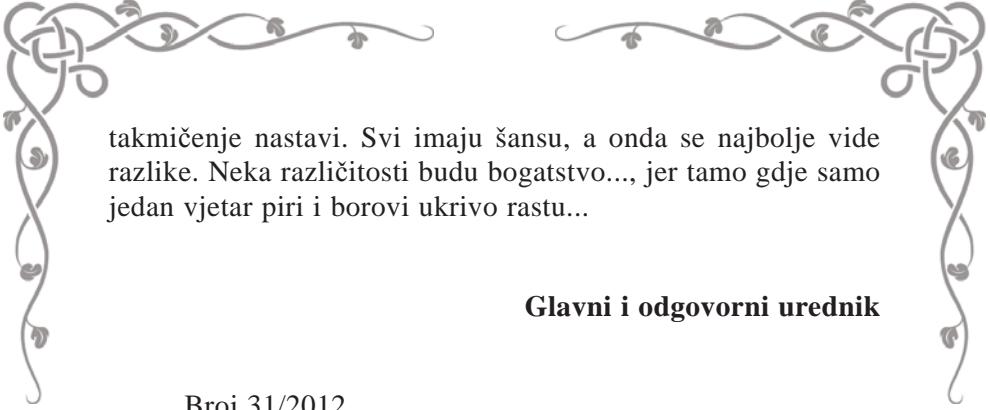

da vidi ono što drugi ne vide, imao je preciznu, objektivnu, tačnu viziju i misiju koja je i danas veoma aktuelna i tražena. Časopis Defendologija i u ovom broju ostao je vjeran svojoj programskoj orijentaciji multidisciplinarnog karaktera. Teme kao što su: organizovani kriminalitet, traumatski stres, strateški pristup menadžmentu ljudskih resursa, funkcionalisanje zatvora i resocijalizacija osuđenih lica, socijalna podrška i nezaposlenost, te ekonomija tranzicijskih zemalja i reforme, obilježavaju ovaj 31. broj Defendologije i krunišu jubilej 15 godina postojanja, trajanja, izazivanja i redovnog izlaženja. Moći, htjeti i znati, garancija su i za budućnost Defendologije, koja na kulturnim i naučnim način daje doprinos svekolikom bogatstvu, razvoju, opstanku i prosperitetu Republike Srpske. Kao i budućnost međunarodnih odnosa i bezbjednosti, te osnovnih načela i postulata na kojima se oni zasnivaju, Defendologija će i dalje nastojati da ide u korak sa stručnim i naučnim dostignućima, ali i sa realnim kretanjima, trendovima i tendencijama. Svakako, posebno mjesto u svemu tome imaće stanje, putevi i perspektive Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. To je velika obaveza i odgovornost, težak zadatak. Težak, između ostalog, zato, što u Bosni i Hercegovini mi ne umijemo da komuniciramo jedni sa drugima.

Urušava se obrazovanje, posebno se urušava visoko obrazovanje, što ruši nacionalni identitet i dignitet. Obrazovanju treba vratiti obraz. Trebaju nam stvarno obrazovani ljudi, a ne samo formalno obrazovani (certifikovane neznanice), trebaju nam pametni i obrazovani, jer jedan uistinu dijaloški način mišljenja i življena u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini treba da ima za posljedicu da među misliocima ne bi bilo dogmatika, među vjernicima ne bi bilo fanatika, a među političarima ne bi bilo tirana.

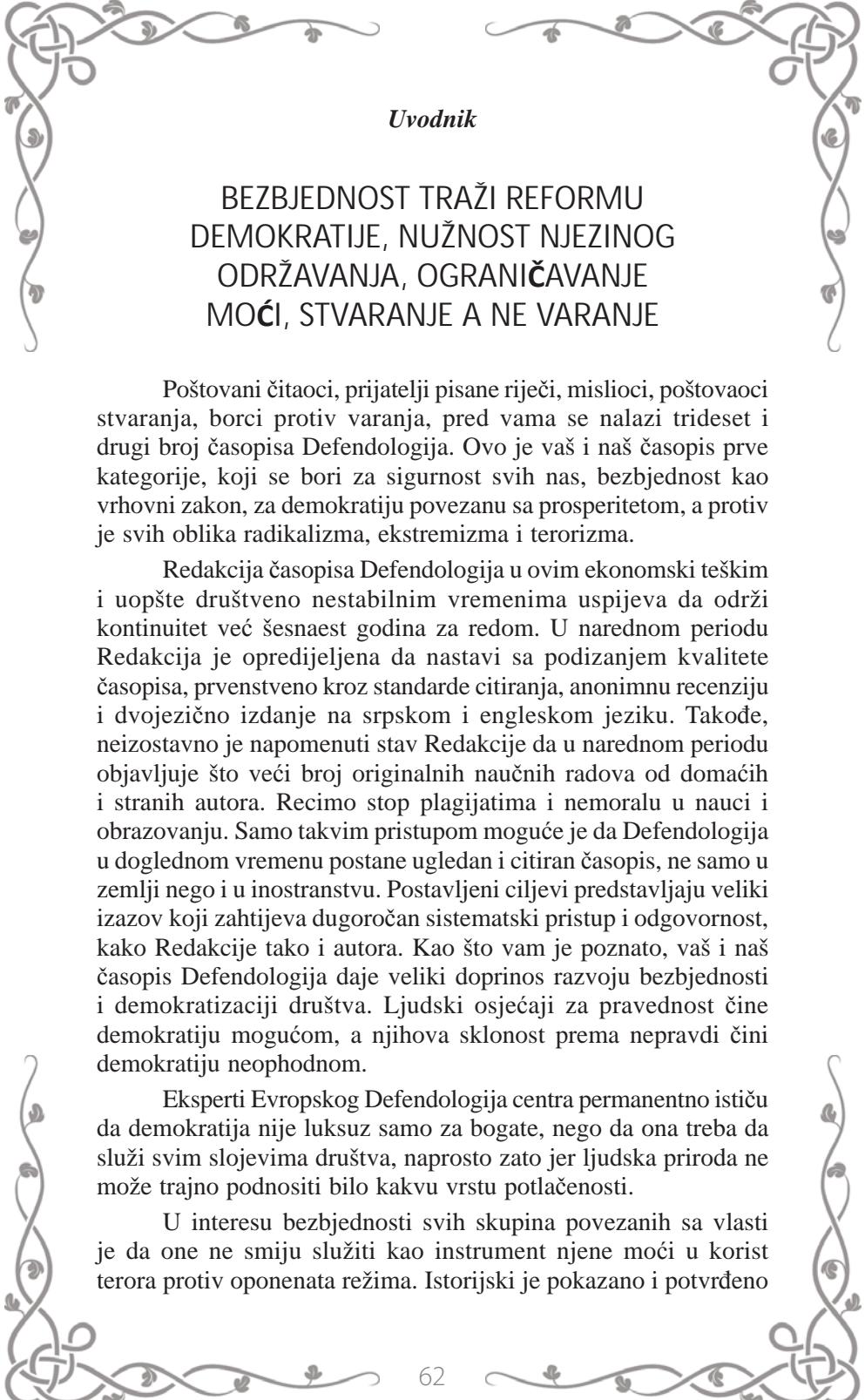
Otpori kritičkom mišljenju moraju se smanjiti, dokinuti, a prostor treba otvoriti za ustavom zagarantovanu slobodu misli, slobodu govora, slobodu naučnog rada. Naučni radnici i prijatelji Defendologije to su stalno radili, rade i radiće, a dosadašnji rezultat nije izostao, između ostalog, i u činjenici da je časopis Defendologija u prvoj kategoriji kategorisanih nacionalnih naučnih časopisa u Republici Srpskoj. Neka se fer-plej naučno

takmičenje nastavi. Svi imaju šansu, a onda se najbolje vide razlike. Neka različitosti budu bogatstvo..., jer tamo gdje samo jedan vjetar piri i borovi ukrivo rastu...

Glavni i odgovorni urednik

Broj 31/2012.

Uvodnik

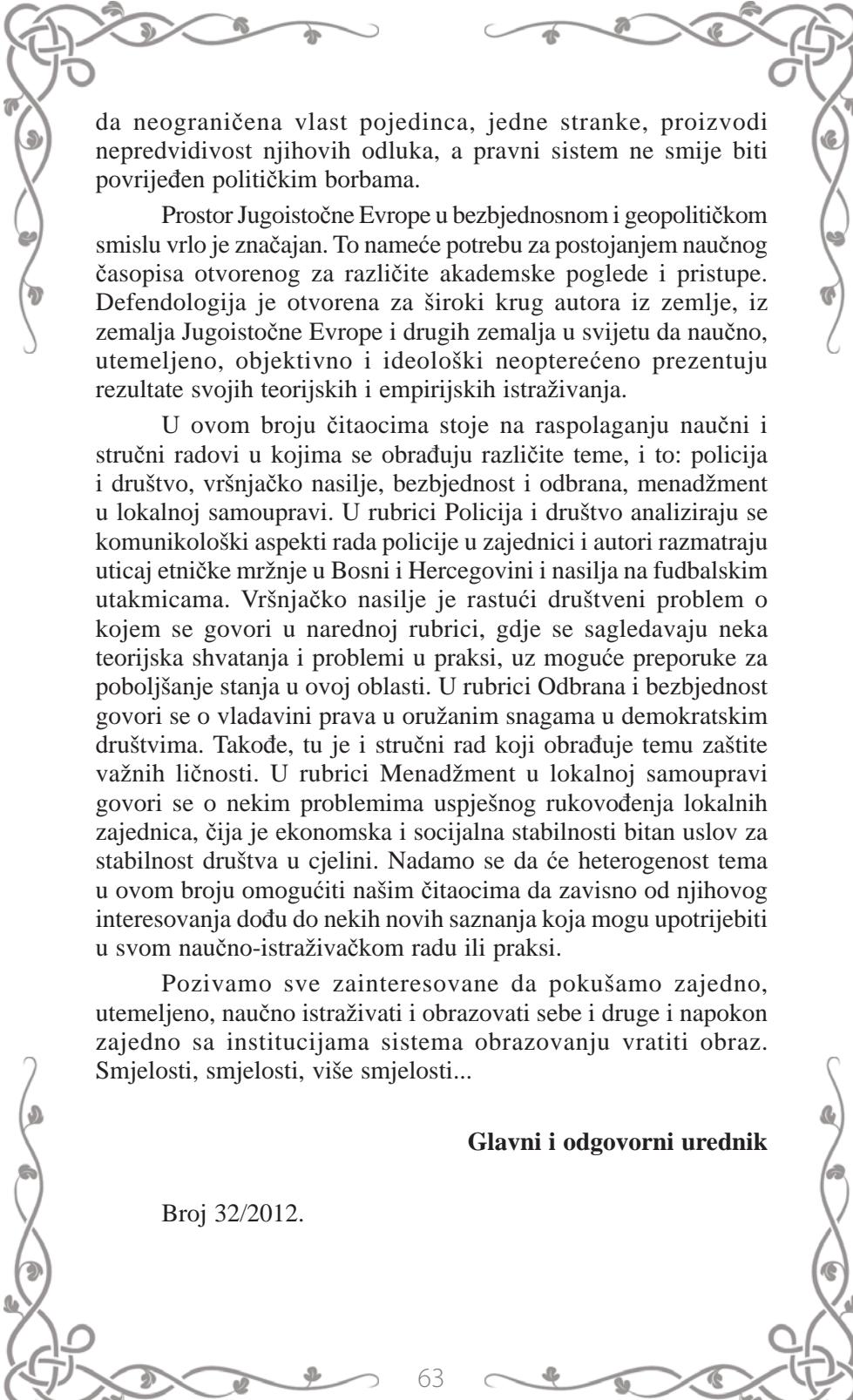
BEZBJEDNOST TRAŽI REFORMU DEMOKRATIJE, NUŽNOST NJEZINOG ODRŽAVANJA, OGRANIČAVANJE MOĆI, STVARANJE A NE VARANJE

Poštovani čitaoci, prijatelji pisane riječi, mislioci, poštovaoci stvaranja, borci protiv varanja, pred vama se nalazi trideset i drugi broj časopisa Defendologija. Ovo je vaš i naš časopis prve kategorije, koji se bori za sigurnost svih nas, bezbjednost kao vrhovni zakon, za demokratiju povezanu sa prosperitetom, a protiv je svih oblika radikalizma, ekstremizma i terorizma.

Redakcija časopisa Defendologija u ovim ekonomski teškim i uopšte društveno nestabilnim vremenima uspijeva da održi kontinuitet već šesnaest godina za redom. U narednom periodu Redakcija je opredijeljena da nastavi sa podizanjem kvalitete časopisa, prvenstveno kroz standarde citiranja, anonimnu recenziju i dvojezično izdanje na srpskom i engleskom jeziku. Takođe, neizostavno je napomenuti stav Redakcije da u narednom periodu objavljuje što veći broj originalnih naučnih radova od domaćih i stranih autora. Recimo stop plagijatima i nemoralu u nauci i obrazovanju. Samo takvim pristupom moguće je da Defendologija u doglednom vremenu postane ugledan i citiran časopis, ne samo u zemlji nego i u inostranstvu. Postavljeni ciljevi predstavljaju veliki izazov koji zahtijeva dugoročan sistematski pristup i odgovornost, kako Redakcije tako i autora. Kao što vam je poznato, vaš i naš časopis Defendologija daje veliki doprinos razvoju bezbjednosti i demokratizaciji društva. Ljudski osjećaji za pravednost čine demokratiju mogućom, a njihova sklonost prema nepravdi čini demokratiju neophodnom.

Eksperti Evropskog Defendologija centra permanentno ističu da demokratija nije luksuz samo za bogate, nego da ona treba da služi svim slojevima društva, naprosto zato jer ljudska priroda ne može trajno podnositi bilo kakvu vrstu potlačenosti.

U interesu bezbjednosti svih skupina povezanih sa vlasti je da one ne smiju služiti kao instrument njene moći u korist terora protiv oponenata režima. Iсторијски је показано и потврђено

da neograničena vlast pojedinca, jedne stranke, proizvodi nepredvidivost njihovih odluka, a pravni sistem ne smije biti povrijeden političkim borbama.

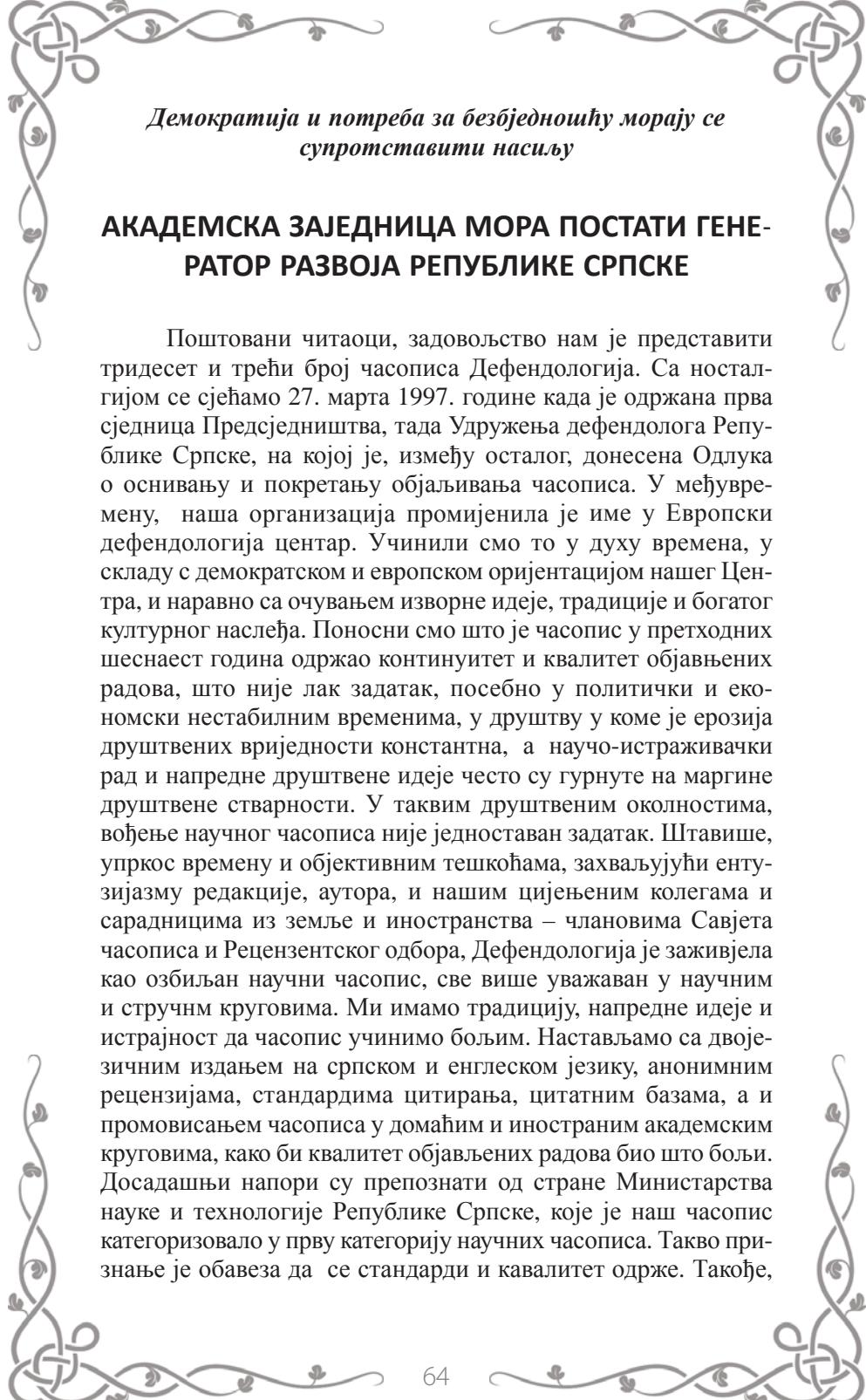
Prostor Jugoistočne Evrope u bezbjednosnom i geopolitičkom smislu vrlo je značajan. To nameće potrebu za postojanjem naučnog časopisa otvorenog za različite akademske poglеде i pristupe. Defendologija je otvorena za široki krug autora iz zemlje, iz zemalja Jugoistočne Evrope i drugih zemalja u svijetu da naučno, utemeljeno, objektivno i ideološki neopterećeno prezentuju rezultate svojih teorijskih i empirijskih istraživanja.

U ovom broju čitaocima stoje na raspolaganju naučni i stručni radovi u kojima se obraduju različite teme, i to: policija i društvo, vršnjačko nasilje, bezbjednost i odbrana, menadžment u lokalnoj samoupravi. U rubrici Policija i društvo analiziraju se komunikološki aspekti rada policije u zajednici i autori razmatraju uticaj etničke mržnje u Bosni i Hercegovini i nasilja na fudbalskim utakmicama. Vršnjačko nasilje je rastući društveni problem o kojem se govori u narednoj rubrici, gdje se sagledavaju neka teorijska shvatanja i problemi u praksi, uz moguće preporuke za poboljšanje stanja u ovoj oblasti. U rubrici Odbrana i bezbjednost govori se o vladavini prava u oružanim snagama u demokratskim društvima. Takođe, tu je i stručni rad koji obraduje temu zaštite važnih ličnosti. U rubrici Menadžment u lokalnoj samoupravi govori se o nekim problemima uspješnog rukovođenja lokalnih zajednica, čija je ekonomska i socijalna stabilnosti bitan uslov za stabilnost društva u cjelini. Nadamo se da će heterogenost tema u ovom broju omogućiti našim čitaocima da zavisno od njihovog interesovanja dođu do nekih novih saznanja koja mogu upotrijebiti u svom naučno-istraživačkom radu ili praksi.

Pozivamo sve zainteresovane da pokušamo zajedno, utemeljeno, naučno istraživati i obrazovati sebe i druge i napokon zajedno sa institucijama sistema obrazovanju vratiti obraz. Smjelosti, smjelosti, više smjelosti...

Glavni i odgovorni urednik

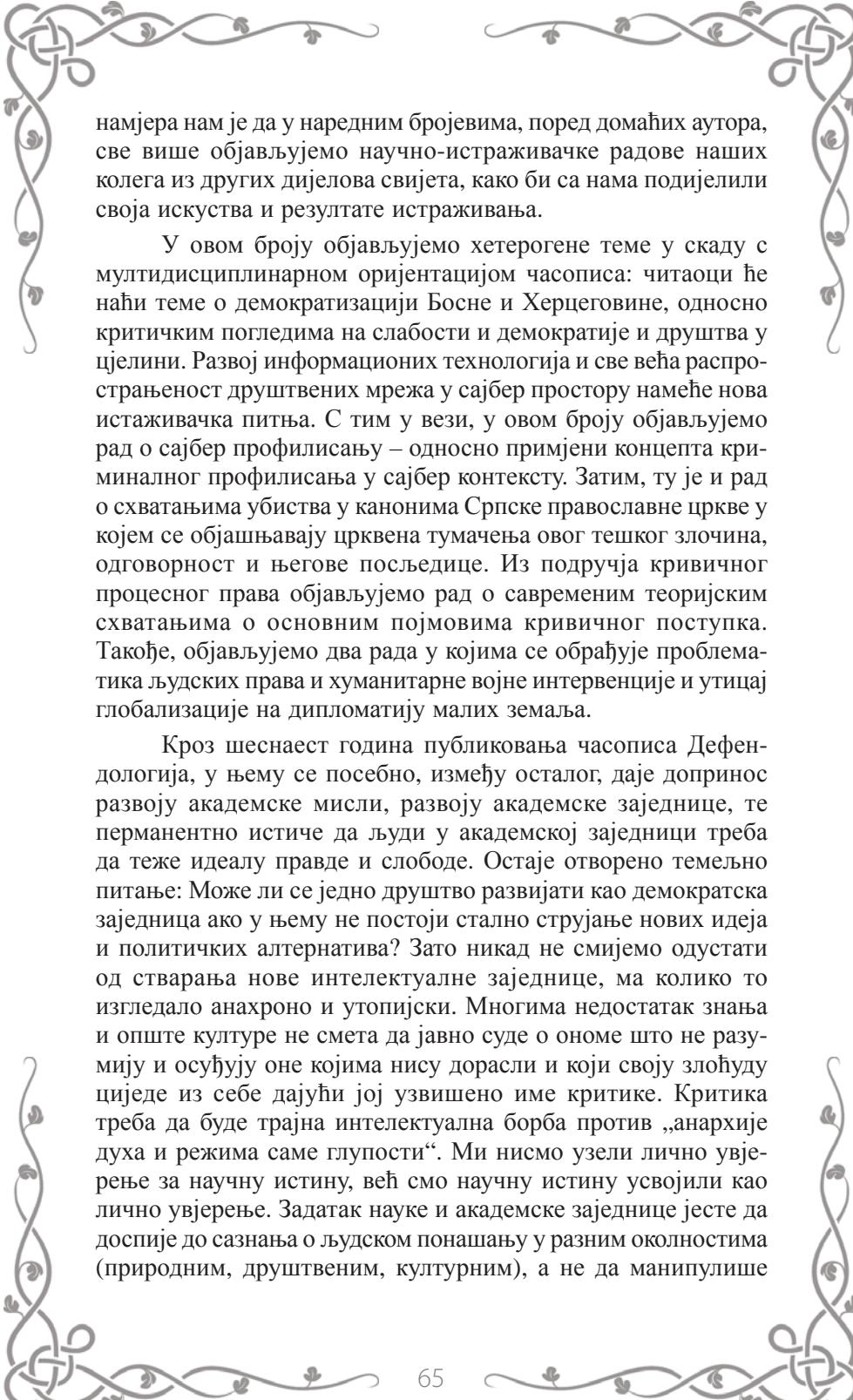
Broj 32/2012.

*Демократија и потреба за безбједношћу морају се
супротставити насиљу*

АКАДЕМСКА ЗАЈЕДНИЦА МОРА ПОСТАТИ ГЕНЕ- РАТОР РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

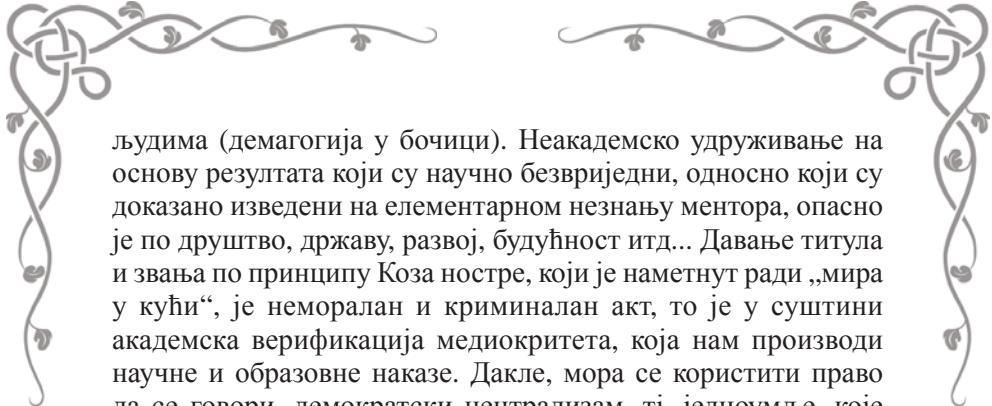
Поштовани читаоци, задовољство нам је представити тридесет и трећи број часописа Дефендологија. Са носталгијом се сјећамо 27. марта 1997. године када је одржана прва сједница Предсједништва, тада Удружења дефендолога Републике Српске, на којој је, између осталог, донесена Одлука о оснивању и покретању објављивања часописа. У међувремену, наша организација промијенила је име у Европски дефендологија центар. Учинили смо то у духу времена, у складу с демократском и европском оријентацијом нашег Центра, и наравно са очувањем изворне идеје, традиције и богатог културног наслеђа. Поносни смо што је часопис у претходних шеснаест година одржао континуитет и квалитет објављених радова, што није лак задатак, посебно у политички и економски нестабилним временима, у друштву у коме је ерозија друштвених вриједности константна, а научно-истраживачки рад и напредне друштвене идеје често су гурнуте на маргине друштвене стварности. У таквим друштвеним околностима, вођење научног часописа није једноставан задатак. Штавише, упркос времену и објективним тешкоћама, захваљујући ентузијазму редакције, аутора, и нашим цијењеним колегама и сарадницима из земље и иностранства – члановима Савјета часописа и Рецензентског одбора, Дефендологија је заживјела као озбиљан научни часопис, све више уважаван у научним и стручним круговима. Ми имамо традицију, напредне идеје и истрајност да часопис учинимо бољим. Настављамо са двојечним издањем на српском и енглеском језику, анонимним рецензијама, стандардима цитирања, цитатним базама, а и промовисањем часописа у домаћим и иностраним академским круговима, како би квалитет објављених радова био што бољи. Досадашњи напори су препознати од стране Министарства науке и технологије Републике Српске, које је наш часопис категоризовало у прву категорију научних часописа. Такво признање је обавеза да се стандарди и квалитет одрже. Такође,

намјера нам је да у наредним бројевима, поред домаћих аутора, све више објављујемо научно-истраживачке радове наших колега из других дијелова свијета, како би са нама подијелили своја искуства и резултате истраживања.

У овом броју објављујемо хетерогене теме у скаду с мултидисциплинарном оријентацијом часописа: читаоци ће наћи теме о демократизацији Босне и Херцеговине, односно критичким погледима на слабости и демократије и друштва у цјелини. Развој информационих технологија и све већа распострањеност друштвених мрежа у сајбер простору намеће нова истраживачка питња. С тим у вези, у овом броју објављујемо рад о сајбер профилисању – односно примјени концепта криминалног профилисања у сајбер контексту. Затим, ту је и рад о схватањима убиства у канонима Српске православне цркве у којем се објашњавају црквена тумачења овог тешког злочина, одговорност и његове послједице. Из подручја кривичног процесног права објављујемо рад о савременим теоријским схватањима о основним појмовима кривичног поступка. Такође, објављујемо два рада у којима се обрађује проблематика људских права и хуманитарне војне интервенције и утицај глобализације на дипломатију малих земаља.

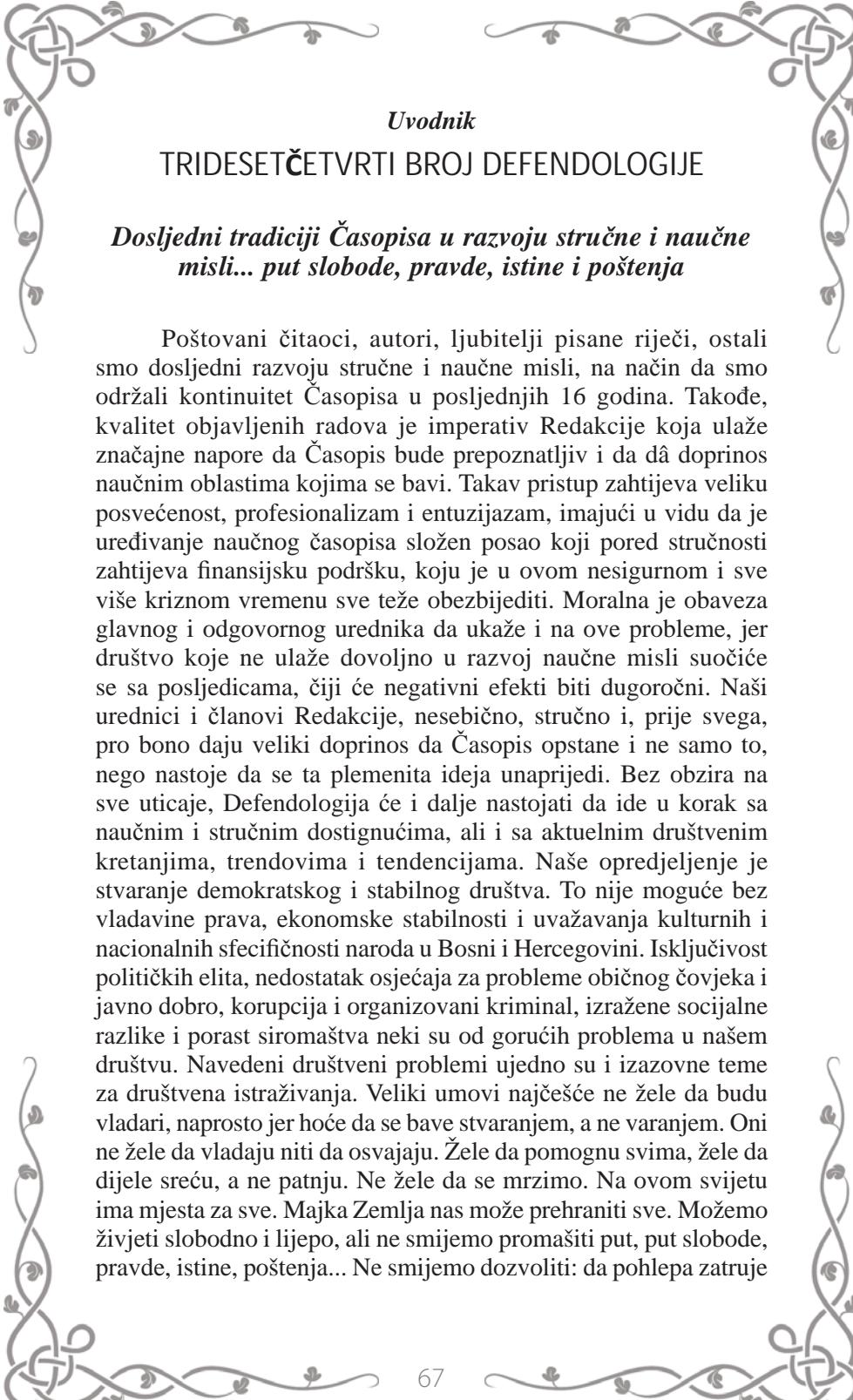
Кроз шеснаест година публиковања часописа Дефен дологија, у њему се посебно, између остalog, даје допринос развоју академске мисли, развоју академске заједнице, те перманентно истиче да људи у академској заједници треба да теже идеалу правде и слободе. Остаје отворено темељно питање: Може ли се једно друштво развијати као демократска заједница ако у њему не постоји стално струјање нових идеја и политичких алтернатива? Зато никад не смијемо одустати од стварања нове интелектуалне заједнице, ма колико то изгледало анахроно и утопијски. Многима недостатак знања и опште културе не смета да јавно суде о ономе што не разумију и осуђују оне којима нису дорасли и који своју злоћуду циједе из себе дајући јој узвишено име критике. Критика треба да буде трајна интелектуална борба против „анархије духа и режима саме глупости“. Ми нисмо узели лично увјерење за научну истину, већ смо научну истину усвојили као лично увјерење. Задатак науке и академске заједнице јесте да доспије до сазнања о људском понашању у разним околностима (природним, друштвеним, културним), а не да манипулише

људима (демагогија у бочици). Неакадемско удруживање на основу резултата који су научно безвриједни, односно који су доказано изведені на елементарном незнану ментора, опасно је по друштво, државу, развој, будућност итд... Давање титула и звања по принципу Коза ностре, који је наметнут ради „мира у кући“, је неморалан и криминалан акт, то је у суштини академска верификација медиокритета, која нам производи научне и образовне наказе. Дакле, мора се користити право да се говори, демократски централизам, тј. једноумље, које треба да осујети било какво критичко мишљење, које треба превазићи у интересу општег добра. Једноумље за посљедицу има стварање аморфне масе медиокритета, који нису имали право на властито мишљење. Дефендологија његује традицију права на слободу говора, слободу мишљења и дјеловања, дакле све универзалне и напредне људске вриједности, те се супротставља свим покушајима интелектуалне егзекуције над аутономијом универзитетског знања, залажемо се за морални кредитibilitet професора... Све више је оних који су за морални искорак и препород. Искористимо то природно право и људско достојанство, да бољи не страдавају од горих...

Главни и одговорни уредник

Број 33/2013.

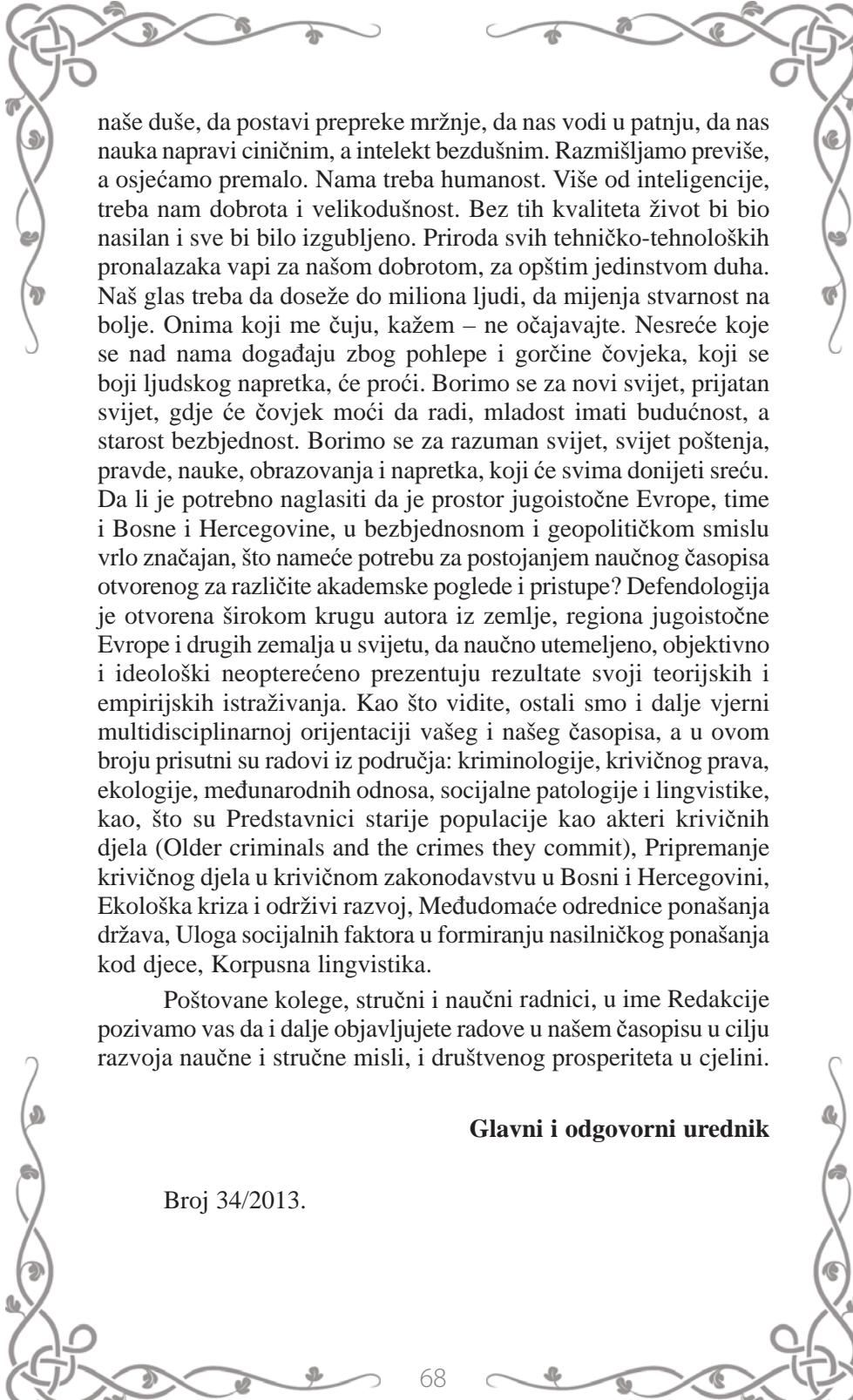

Uvodnik

TRIDESETČETVRTI BROJ DEFENDOLOGIJE

Dosljedni tradiciji Časopisa u razvoju stručne i naučne misli... put slobode, pravde, istine i poštenja

Poštovani čitaoci, autori, ljubitelji pisane riječi, ostali smo dosljedni razvoju stručne i naučne misli, na način da smo održali kontinuitet Časopisa u posljednjih 16 godina. Takođe, kvalitet objavljenih radova je imperativ Redakcije koja ulaze značajne napore da Časopis bude prepoznatljiv i da dâ doprinos naučnim oblastima kojima se bavi. Takav pristup zahtijeva veliku posvećenost, profesionalizam i entuzijazam, imajući u vidu da je uređivanje naučnog časopisa složen posao koji pored stručnosti zahtijeva finansijsku podršku, koju je u ovom nesigurnom i sve više kriznom vremenu sve teže obezbijediti. Moralna je obaveza glavnog i odgovornog urednika da ukaže i na ove probleme, jer društvo koje ne ulaze dovoljno u razvoj naučne misli suočiće se sa posljedicama, čiji će negativni efekti biti dugoročni. Naši urednici i članovi Redakcije, nesebično, stručno i, prije svega, pro bono daju veliki doprinos da Časopis opstane i ne samo to, nego nastoje da se ta plemenita ideja unaprijedi. Bez obzira na sve uticaje, Defendologija će i dalje nastojati da ide u korak sa naučnim i stručnim dostignućima, ali i sa aktuelnim društvenim kretanjima, trendovima i tendencijama. Naše opredjeljenje je stvaranje demokratskog i stabilnog društva. To nije moguće bez vladavine prava, ekonomске stabilnosti i uvažavanja kulturnih i nacionalnih sspecifičnosti naroda u Bosni i Hercegovini. Isključivost političkih elita, nedostatak osjećaja za probleme običnog čovjeka i javno dobro, korupcija i organizovani kriminal, izražene socijalne razlike i porast siromaštva neki su od gorućih problema u našem društvu. Navedeni društveni problemi ujedno su i izazovne teme za društvena istraživanja. Veliki umovi najčešće ne žele da budu vladari, naprsto jer hoće da se bave stvaranjem, a ne varanjem. Oni ne žele da vladaju niti da osvajaju. Žele da pomognu svima, žele da dijele sreću, a ne patnju. Ne žele da se mrzimo. Na ovom svijetu ima mjesta za sve. Majka Zemlja nas može prehraniti sve. Možemo živjeti slobodno i lijepo, ali ne smijemo promašiti put, put slobode, pravde, istine, poštenja... Ne smijemo dozvoliti: da pohlepa zatruje

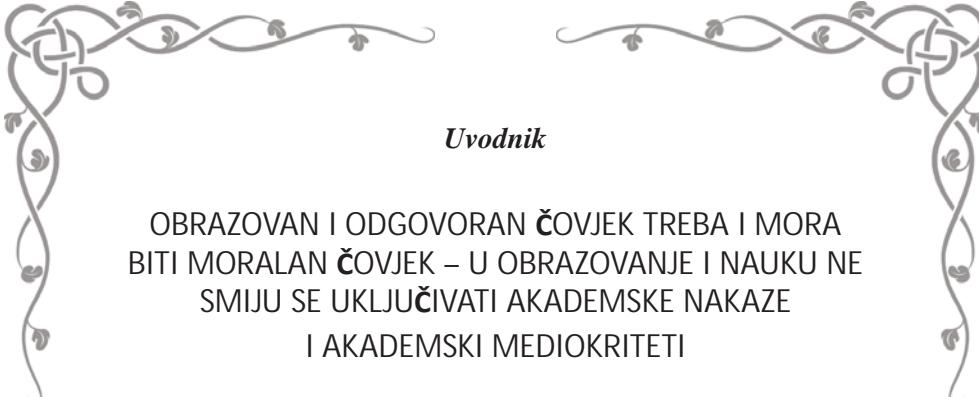

naše duše, da postavi prepreke mržnje, da nas vodi u patnju, da nas nauka napravi ciničnim, a intelekt bezdušnim. Razmišljamo previše, a osjećamo premalo. Nama treba humanost. Više od inteligencije, treba nam dobrota i velikodušnost. Bez tih kvaliteta život bi bio nasilan i sve bi bilo izgubljeno. Priroda svih tehničko-tehnoloških pronalazaka vapi za našom dobrotom, za opštim jedinstvom duha. Naš glas treba da doseže do miliona ljudi, da mijenja stvarnost na bolje. Onima koji me čuju, kažem – ne očajavajte. Nesreće koje se nad nama događaju zbog pohlepe i gorčine čovjeka, koji se boji ljudskog napretka, će proći. Borimo se za novi svijet, prijatan svijet, gdje će čovjek moći da radi, mladost imati budućnost, a starost bezbjednost. Borimo se za razuman svijet, svijet poštenja, pravde, nauke, obrazovanja i napretka, koji će svima donijeti sreću. Da li je potrebno naglasiti da je prostor jugoistočne Evrope, time i Bosne i Hercegovine, u bezbjednosnom i geopolitičkom smislu vrlo značajan, što nameće potrebu za postojanjem naučnog časopisa otvorenog za različite akademske poglede i pristupe? Defendologija je otvorena širokom krugu autora iz zemlje, regionala jugoistočne Evrope i drugih zemalja u svijetu, da naučno utemeljeno, objektivno i ideološki neopterećeno prezentuju rezultate svoji teorijskih i empirijskih istraživanja. Kao što vidite, ostali smo i dalje vjerni multidisciplinarnoj orientaciji vašeg i našeg časopisa, a u ovom broju prisutni su radovi iz područja: kriminologije, krivičnog prava, ekologije, međunarodnih odnosa, socijalne patologije i lingvistike, kao, što su Predstavnici starije populacije kao akteri krivičnih djela (Older criminals and the crimes they commit), Pripremanje krivičnog djela u krivičnom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini, Ekološka kriza i održivi razvoj, Međudomaće odrednice ponašanja država, Uloga socijalnih faktora u formiranju nasilničkog ponašanja kod djece, Korpusna lingvistika.

Poštovane kolege, stručni i naučni radnici, u ime Redakcije pozivamo vas da i dalje objavljujete radove u našem časopisu u cilju razvoja naučne i stručne misli, i društvenog prosperiteta u cjelini.

Glavni i odgovorni urednik

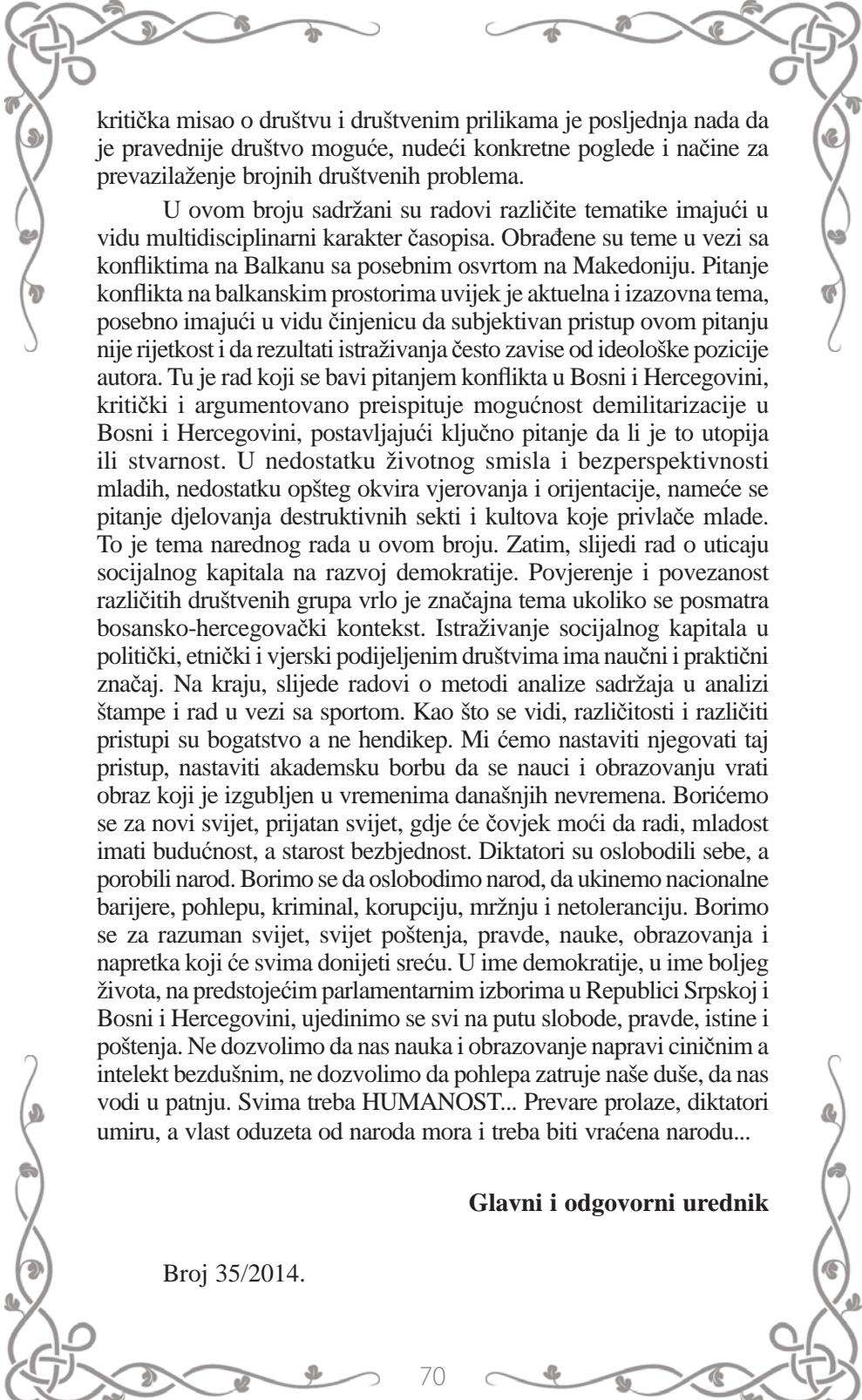
Broj 34/2013.

Uvodnik

OBRZOVAN I ODOGORAN ČOVJEK TREBA I MORA BITI MORALAN ČOVJEK – U OBRZOVANJE I NAUKU NE SMIJI SE UKLJUČIVATI AKADEMSKE NAKAZE I AKADEMSKI MEDIOKRITETI

Poštovani čitaoci i autori, čast nam je i zadovoljstvo predstaviti tridesetpeti broj Vašeg i našeg časopisa Defendologija. Već sedamnaestu godinu za redom, sa istim entuzijazmom i vjerom u snagu pisane riječi, naučnu misao, kritičko promišljanje društvene stvarnosti na tragu Horhajmerove kritičke teorije i ubjedjenja da su obrazovanje i naučno-istraživački rad ključni uslovi društvenog napretka – redakcija Defendologije nastavlja sa kontinuitetom u svom radu. Kao što je javnosti poznato, Defendologija je časopis Evropskog defendologija centra za naučna, politička, ekonomski, socijalna, bezbjednosna, socio-ološka i kriminološka istraživanja. Evropski defendologija centar je naučno-istraživačka organizacija osnovana 1997. godine i bavi se društvenim istraživanjima, organizovanjem naučnih konferencija, okruglih stolova, izdavačkom djelatnošću i svim drugim vidovima naučnog, obrazovnog i stručnog rada. Od svog osnivanja pa do sada, Evropski defendologija centar postao je prepoznatljiv ne samo na prostoru Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, već i u širim međunarodnim okvirima kroz naučnu, obrazovnu i stručnu saradnju sa naučnim i stručnim institucijama. Danas, sagledavajući ostvarene rezultate, sa ponosom možemo reći da je Evropski defendologija centar time utkan u istoriju naših prostora kao objektivan, nepristrasan posmatrač i tumač društvenih zbivanja, neopterećen ideološkim konformizmom i političkom pripadnošću. Ostali smo vjerni ideji nauke, struke i istine. Latinska izreka kaže „Istorija je svjedok vremena, svjetlost istine, život uspomene, učiteljica života, vjesnik davnine.“ (Historia est testis temporum, lux veritas, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis) Našim radom želja nam je da generacijama koje dolaze u kulturno nasljeđe ostavimo misli i djelo jednog vremena i poruku da se samo dijalogom i tolerancijom, međusobnim uvažavanjem, vladavinom prava gradi društvo satkano od različitosti, a ne isključivošću, netolerancijom, otvorenom mržnjom, primitivizmom, nepotizmom, političkom i ljudskom nekorektnošću. U vrijeme devalvacije društvenih vrijednosti kao posljedice političke, ekonomski, kulturne, moralne i svake druge krize, u vrijeme društvene stagnacije i erozije u Bosni i Hercegovini,

kritička misao o društvu i društvenim prilikama je posljednja nada da je pravednije društvo moguće, nudeći konkretne poglede i načine za prevazilaženje brojnih društvenih problema.

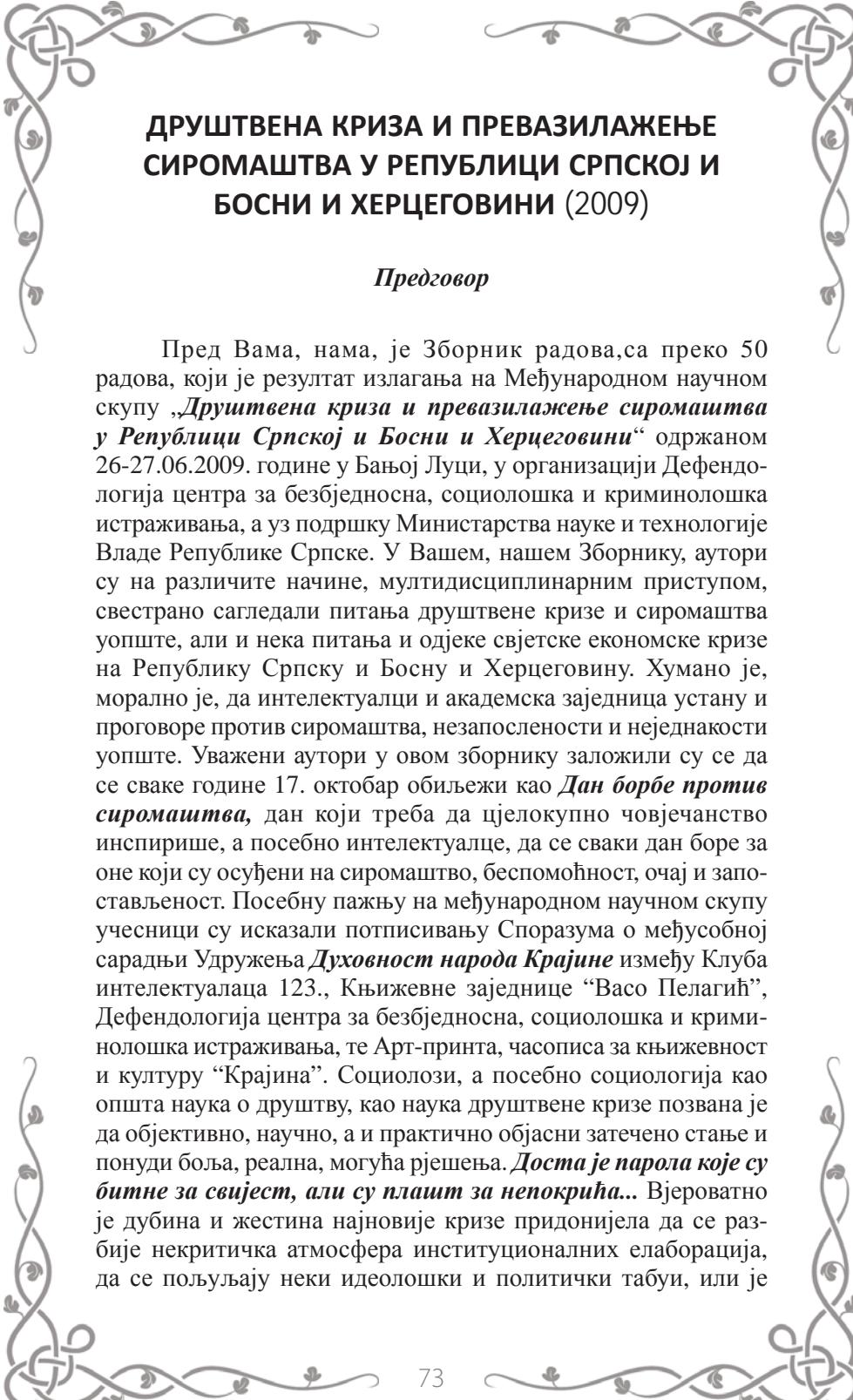
U ovom broju sadržani su radovi različite tematike imajući u vidu multidisciplinarni karakter časopisa. Obradene su teme u vezi sa konfliktima na Balkanu sa posebnim osvrtom na Makedoniju. Pitanje konflikta na balkanskim prostorima uvek je aktuelna i izazovna tema, posebno imajući u vidu činjenicu da subjektivan pristup ovom pitanju nije rijekost i da rezultati istraživanja često zavise od ideološke pozicije autora. Tu je rad koji se bavi pitanjem konflikta u Bosni i Hercegovini, kritički i argumentovano preispituje mogućnost demilitarizacije u Bosni i Hercegovini, postavljajući ključno pitanje da li je to utopija ili stvarnost. U nedostatku životnog smisla i bezperspektivnosti mlađih, nedostatku opšteg okvira vjerovanja i orientacije, nameće se pitanje djelovanja destruktivnih sekti i kultova koje privlače mlade. To je tema narednog rada u ovom broju. Zatim, slijedi rad o uticaju socijalnog kapitala na razvoj demokratije. Povjerenje i povezanost različitih društvenih grupa vrlo je značajna tema ukoliko se posmatra bosansko-hercegovački kontekst. Istraživanje socijalnog kapitala u politički, etnički i vjerski podijeljenim društvima ima naučni i praktični značaj. Na kraju, slijede radovi o metodi analize sadržaja u analizi štampe i rad u vezi sa sportom. Kao što se vidi, različitosti i različiti pristupi su bogatstvo a ne hendičep. Mi ćemo nastaviti njegovati taj pristup, nastaviti akademsku borbu da se nauči i obrazovanju vrati obraz koji je izgubljen u vremenima današnjih nevremena. Borićemo se za novi svijet, prijatan svijet, gdje će čovjek moći da radi, mladost imati budućnost, a starost bezbjednost. Diktatori su oslobodili sebe, a porobili narod. Borimo se da oslobođimo narod, da ukinemo nacionalne barijere, pohlepu, kriminal, korupciju, mržnju i netoleranciju. Borimo se za razuman svijet, svijet poštenja, pravde, nauke, obrazovanja i napretka koji će svima donijeti sreću. U ime demokratije, u ime boljeg života, na predstojećim parlamentarnim izborima u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, ujedinimo se svi na putu slobode, pravde, istine i poštenja. Ne dozvolimo da nas nauka i obrazovanje napravi ciničnim a intelekt bezdušnim, ne dozvolimo da pohlepa zatruje naše duše, da nas vodi u patnju. Svima treba HUMANOST... Prevare prolaze, diktatori umiru, a vlast oduzeta od naroda mora i treba biti vraćena narodu...

Glavni i odgovorni urednik

Broj 35/2014.

Зборници радова

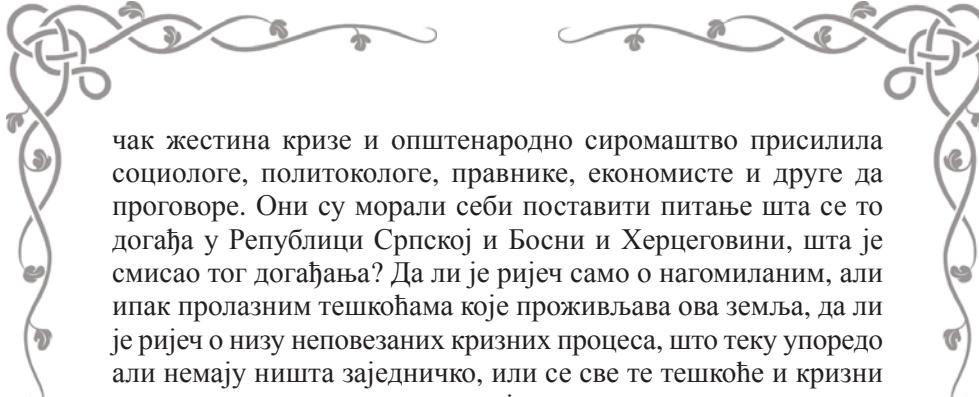

ДРУШТВЕНА КРИЗА И ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ СИРОМАШТВА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (2009)

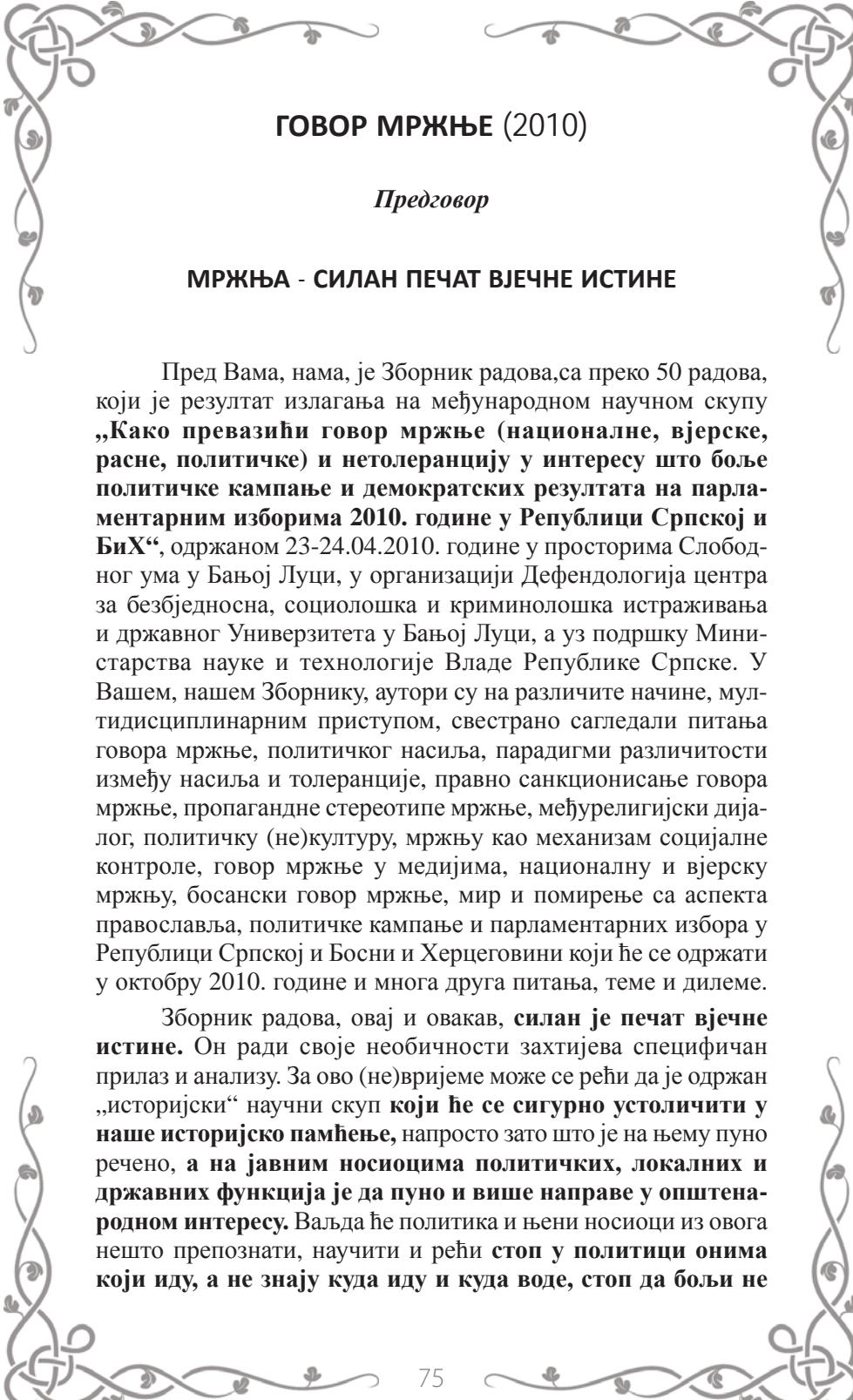
Предговор

Пред Вама, нама, је Зборник радова,са преко 50 радова, који је резултат излагања на Међународном научном скупу „*Друштвена криза и превазилажење сиромаштва у Републици Српској и Босни и Херцеговини*“ одржаном 26-27.06.2009. године у Бањој Луци, у организацији Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Вашем, нашем Зборнику, аутори су на различите начине, мултидисциплинарним приступом, свестрано сагледали питања друштвене кризе и сиромаштва уопште, али и нека питања и одјеке свјетске економске кризе на Републику Српску и Босну и Херцеговину. Хумано је, морално је, да интелектуалци и академска заједница устану и проговоре против сиромаштва, незапослености и неједнакости уопште. Уважени аутори у овом зборнику заложили су се да се сваке године 17. октобар обиљежи као *Дан борбе против сиромаштва*, дан који треба да цјелокупно човјечанство инспирише, а посебно интелектуалце, да се сваки дан боре за оне који су осуђени на сиромаштво, беспомоћност, очај и запостављеност. Посебну пажњу на међународном научном скупу учесници су исказали потписивању Споразума о међусобној сарадњи Удружења *Духовност народа Крајине* између Клуба интелектуалаца 123., Књижевне заједнице “Васо Пелагић”, Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, те Арт-принта, часописа за књижевност и културу “Крајина”. Социологи, а посебно социологија као општа наука о друштву, као наука друштвене кризе позвана је да објективно, научно, а и практично објасни затечено стање и понуди боља, реална, могућа решења. *Доста је парола које су битне за свијест, али су плашт за непокрића...* Вjerоватно је дубина и жестина најновије кризе придонијела да се разбије некритичка атмосфера институционалних елаборација, да се пољуја неки идеолошки и политички табуи, или је

чак жестина кризе и општенародно сиромаштво присилила социологе, политокологе, правнике, економисте и друге да проговоре. Они су морали себи поставити питање шта се то догађа у Републици Српској и Босни и Херцеговини, шта је смисао тог догађања? Да ли је ријеч само о нагомиланим, али ипак пролазним тешкоћама које проживљава ова земља, да ли је ријеч о низу неповезаних кризних процеса, што теку упоредо али немају ништа заједничко, или се све те тешкоће и кризни процеси ипак могу свести на заједнички називник економске, друштвене и моралне кризе, те општенародног сиромаштва. Данас су то само реторичка питања! Међутим, ријеч је о дубљем и трајнијем кризном стању или друштвеној кризи, те осиромашењу народа, свих грађана. На научном скупу посебно је упозорено на кризу друштвене свијести, на кризу морала, на друштвено стање у којем се не може ни живјети ни умријети, на недостатак повјерења у државне институције, те потребу враћања морала и грађанског поштења у све друштвене појаве и процесе. Праведније друштво и социјална правда по мјери свих грађана су циљ којем стално треба тежити. Они се могу постићи само тако и тамо *гђе владају закони, а не људи...*

Главни и одговорни уредник

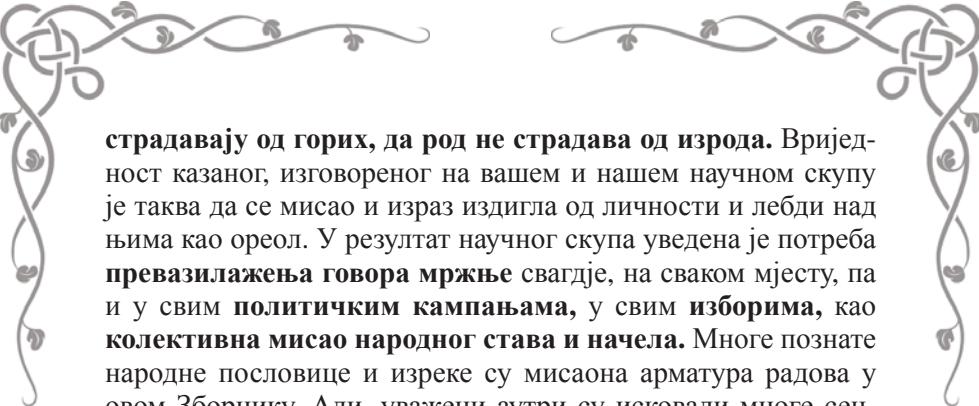
ГОВОР МРЖЊЕ (2010)

Предговор

МРЖЊА - СИЛАН ПЕЧАТ ВЈЕЧНЕ ИСТИНЕ

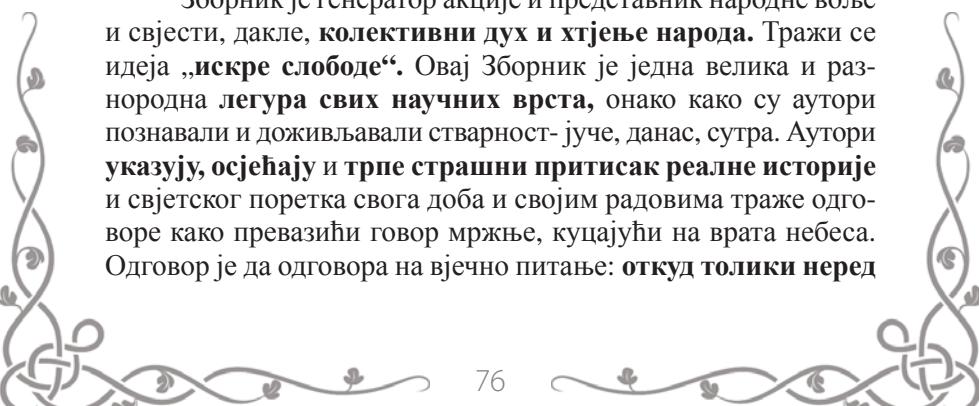
Пред Вама, нама, је Зборник радова,са преко 50 радова, који је резултат излагања на међународном научном скупу „Како превазићи говор мржње (националне, вјерске, расне, политичке) и нетолеранцију у интересу што боље политичке кампање и демократских резултата на парламентарним изборима 2010. године у Републици Српској и БиХ“, одржаном 23-24.04.2010. године у просторима Слободног ума у Бањој Луци, у организацији Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања и државног Универзитета у Бањој Луци, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Вашем, нашем Зборнику, аутори су на различите начине, мултидисциплинарним приступом, свестрано сагледали питања говора мржње, политичког насиља, парадигми различитости између насиља и толеранције, правно санкционисање говора мржње, пропагандне стереотипе мржње, међурелигијски дијалог, политичку (не)културу, мржњу као механизам социјалне контроле, говор мржње у медијима, националну и вјерску мржњу, босански говор мржње, мир и помирење са аспекта православља, политичке кампање и парламентарних избора у Републици Српској и Босни и Херцеговини који ће се одржати у октобру 2010. године и многа друга питања, теме и дилеме.

Зборник радова, овај и овакав, **силан је печат вјечне истине**. Он ради своје необичности захтијева специфичан прилаз и анализу. За ово (не)вријеме може се рећи да је одржан „историјски“ научни скуп који ће се сигурно устоличити у **наше историјско памћење**, напротив зато што је на њему пуно речено, а на **јавним носиоцима политичких, локалних и државних функција** је да **пуно и више направе у општенародном интересу**. Ваљда ће политика и њени носиоци из овога нешто препознати, научити и рећи **стоп у политици онима који иду, а не знају куда иду и куда воде, стоп да бољи не**

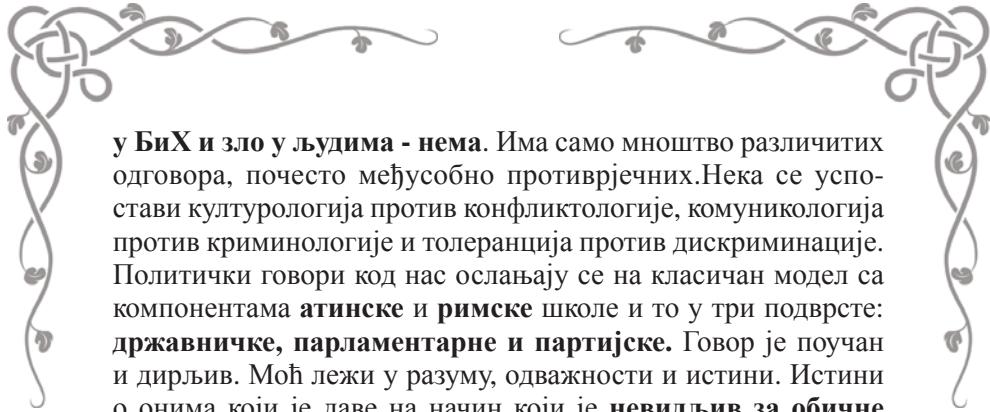

страдавају од горих, да род не страдава од изрода. Вриједност казаног, изговореног на вашем и нашем научном скупу је таква да се мисао и израз издигла од личности и лебди над њима као ореол. У резултат научног скупа уведена је потреба **превазилажења говора мржње** свагдје, на сваком мјесту, па и у свим **политичким кампањама**, у свим **изборима**, као **колективна мисао народног става и начела**. Многе познате народне пословице и изреке су мисаона арматура радова у овом Зборнику. Али, уважени аутри су исковали многе сентенце и изреке које су досегле, а понегде и премашиле оне из народне ризнице. Ауторове научне мудrosti помало улазе у народ, њихове кћери и синове, улазе у јавни живот, њихове поруке, мисли често ће се цитирати у вези са разним животним приликама... па чак и у контексту крупних питања из науке, филозофије, социологије... итд. Са јаком мисаоном свјежином вјерујемо да ће радови у овом Зборнику и он као цјелина бити потезани и цитирани у разним ситуацијама као сilan печат вјечне истине. **Благо томе ко довјек живи, имао се рашта и родити!** Поједине мисли наших и ваших аутора, наших мудраца су снагом своје свевременске истине и универзалне филозофичности поступно напустиле главе својих казивача и преселиле се у подручје општенаучне, филозофске мудrosti. Једна од таквих је чувена мисао Владике Данила:

Вук на овцу своје право има
Кâ тирјанин на слаба човјека;
ал' тирјанству стати ногом заврат,
довести га к познанију права,
то је људска дужност најсветија, (стр. 616-620).

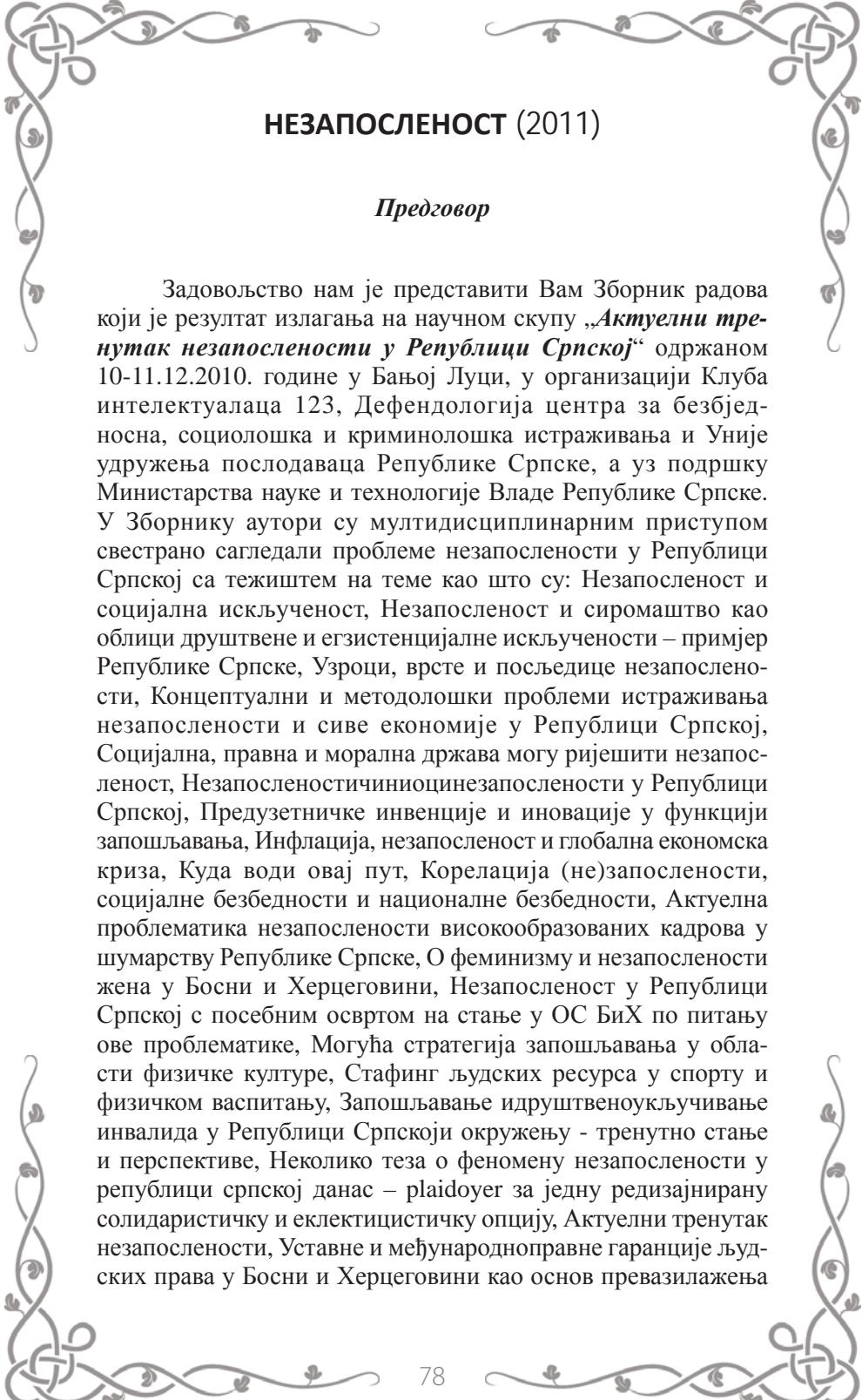
Зборник је генератор акције и представник народне воље и свјести, dakле, **колективни дух и хтјење народа**. Тражи се идеја „**искре слободе**“. Овај Зборник је једна велика и разнородна **легура свих научних врста**, онако како су аутори познавали и доживљавали стварност- јуче, данас, сутра. Аутори **указују, осјећају и трпе страшни притисак реалне историје** и свјетског поретка свога доба и својим радовима траже одговоре како превазиђи говор мржње, куцајући на врата небеса. Одговор је да одговора на вјечно питање: **откуд толики неред**

у БиХ и зло у људима - нема. Има само мноштво различитих одговора, почесто међусобно противврјечних. Нека се успостави културологија против конфликтологије, комуникологија против криминологије и толеранција против дискриминације. Политички говори код нас ослањају се на класичан модел са компонентама **атинске и римске школе** и то у три подврсте: **државничке, парламентарне и партијске.** Говор је поучан и дирљив. Моћ лежи у разуму, одважности и истини. Истини о онима који је даве на начин који је **невидљив за обичне људске очи**, истину о онима који идеолошким језиком крију стварни интерес. **Научна част и поштење** дају нам за право да **предлажемо** љубав умјесто мржње, породицу умјесто настраности, глас свјетла умјесто гласа tame, истину умјесто лажи, не утају пореза док сирочад гладује, језик и говор споразумјевања умјесто нетолеранције и мржње, лов..., не додуше, за дивљи лов, већ за питом..., притајен лов..., **за лов на оне који сагињу душу...**, а уводе становништво у тзв. добровољно ропство, са слоганом „хајде да заборавимо на сутра“...

Главни и одговорни уредник

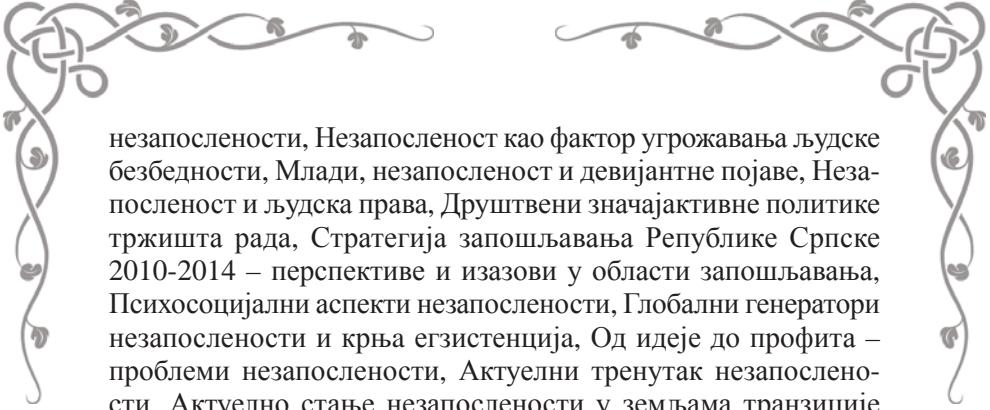

НЕЗАПОСЛЕНОСТ (2011)

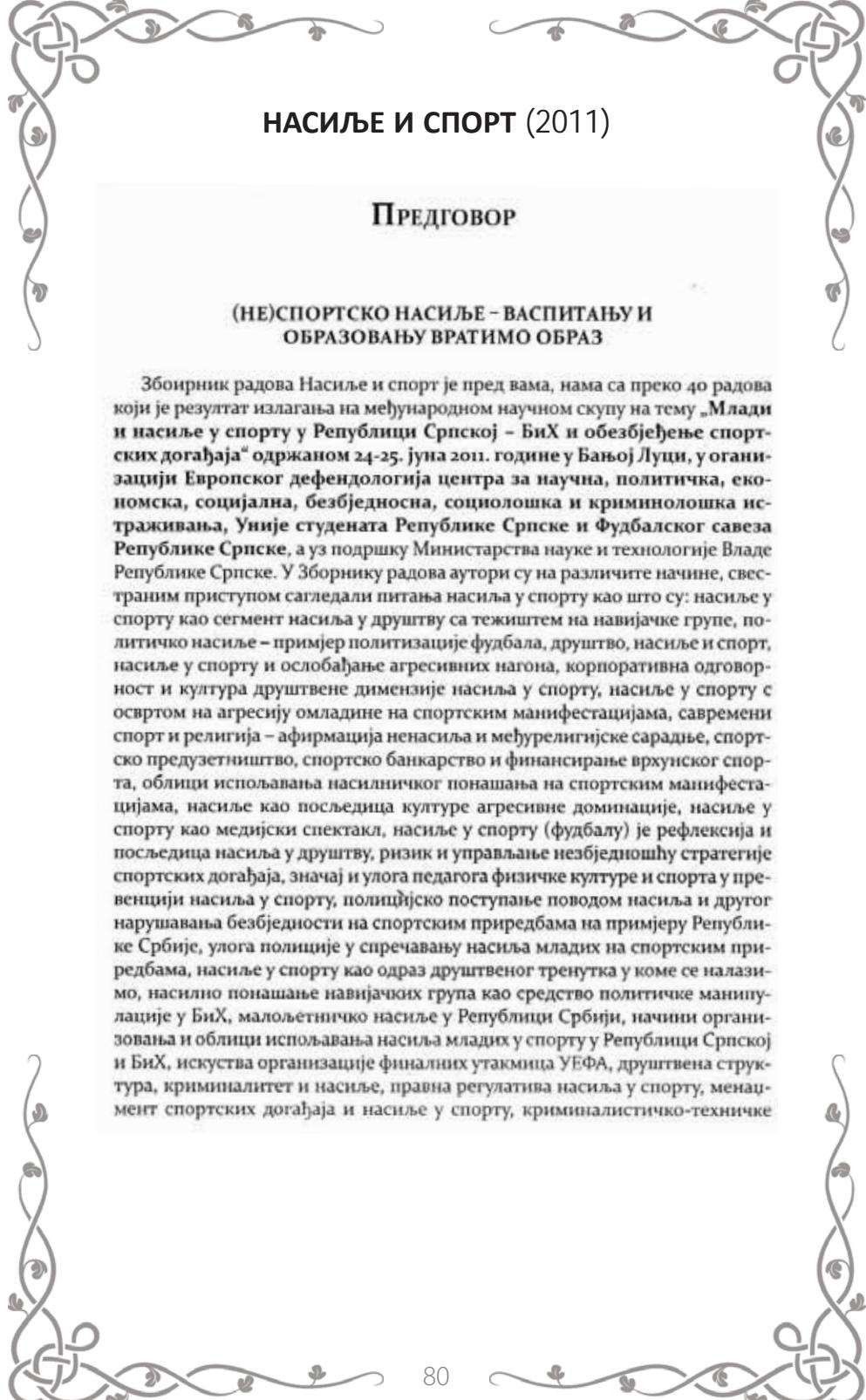
Предговор

Задовољство нам је представити Вам Зборник радова који је резултат излагања на научном скупу „*Актуелни тренутак незапослености у Републици Српској*“ одржаном 10-11.12.2010. године у Бањој Луци, у организацији Клуба интелектуалаца 123, Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања и Уније удружења послодаваца Републике Српске, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Зборнику аутори су мултидисциплинарним приступом свестрано сагледали проблеме незапослености у Републици Српској са тежиштем на теме као што су: Незапосленост и социјална искљученост, Незапосленост и сиромаштво као облици друштвене и егзистенцијалне искључености – примјер Републике Српске, Узроци, врсте и посљедице незапослености, Концептуални и методолошки проблеми истраживања незапослености и сиве економије у Републици Српској, Социјална, правна и морална држава могу ријешити незапосленост, Незапосленост чиниоци незапослености у Републици Српској, Предузетничке инвенције и иновације у функцији запошљавања, Инфлација, незапосленост и глобална економска криза, Куда води овај пут, Корелација (не)запослености, социјалне безбедности и националне безбедности, Актуелна проблематика незапослености високообразованих кадрова у шумарству Републике Српске, О феминизму и незапослености жена у Босни и Херцеговини, Незапосленост у Републици Српској с посебним освртом на стање у ОС БиХ по питању ове проблематике, Могућа стратегија запошљавања у области физичке културе, Страфинг људских ресурса у спорту и физичком васпитању, Запошљавање идруштвеноукључивање инвалида у Републици Српској окружењу - тренутно стање и перспективе, Неколико теза о феномену незапослености у републици српској данас – plaidoyer за једну редизајнирану солидаристичку и еклектицистичку опцију, Актуелни тренутак незапослености, Уставне и међународноправне гаранције људских права у Босни и Херцеговини као основ превазилажења

незапослености, Незапосленост као фактор угрожавања људске безбедности, Млади, незапосленост и девијантне појаве, Незапосленост и људска права, Друштвени значајктивне политике тржишта рада, Стратегија запошљавања Републике Српске 2010-2014 – перспективе и изазови у области запошљавања, Психосоцијални аспекти незапослености, Глобални генератори незапослености и крња егзистенција, Од идеје до профита – проблеми незапослености, Актуелни тренутак незапослености, Актуелно стање незапослености у земљама транзиције и у развијеним земљама, Запошљавање и права незапослених у Републици Српској, Веза између незапослености и остваривања основних људских права, Савјети за подршку при запошљавању и јавно заговарање, Актуелно стање и основне карактеристике незапослености у Републици Српској. Уважени аутори и присутни на научном скупу указали су, између остalog, да сиромаштво и социјална неправда могу озбиљно угрозити стабилност Републике Српске. Питања незапослености, као генератор сиромаштва у Републици Српској, неопходно је ургентно рјешавати. Већина незапослених су људи без наде, а институције система и носиоци власти требају показати више разумијевања и солидарности за рјешавање овог сложеног друштвеног проблема. Универзално опредељење треба да буде да се свим грађанима да шанса, а онда ће се показати све различитости. Богатство друштава и држава у транзицији треба да буде у различитостима, културном, економском, политичком, социјалном, моралном и сваком другом развоју, развоју у интересу свих грађана...

Главни уредници

НАСИЉЕ И СПОРТ (2011)

ПРЕДГОВОР

(НЕ)СПОРТСКО НАСИЉЕ – ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ ВРАТИМО ОБРАЗ

Зборник радова Насиље и спорт је пред вама, нама са преко 40 радова који је резултат излагања на међународном научном скупу на тему „Млади и насиље у спорту у Републици Српској – БиХ и обезбеђење спортских догађаја“ одржаном 24-25. јуна 2011. године у Бањој Луци, у организацији Европског дефендологија центра за научна, политичка, економска, социјална, безбедносна, социолошка и криминолошка истраживања, Уније студената Републике Српске и Фудбалског савеза Републике Српске, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Зборнику радова аутори су на различите начине, свестраним приступом сагледали питања насиља у спорту као што су: насиље у спорту као сегмент насиља у друштву са тежиштем на навијачке групе, политичко насиље – примјер политизације фудбала, друштво, насиље и спорт, насиље у спорту и ослобађање агресивних нагона, корпоративна одговорност и култура друштвене димензије насиља у спорту, насиље у спорту с освртом на агресију омладине на спортским манифестијама, савремени спорт и религија – афирмација ненасиља и међурелигијске сарадње, спорско предузетништво, спортско банкарство и финансирање врхунског спорта, облици испољавања насиљничког понашања на спортским манифестијама, насиље као посљедица културе агресивне доминације, насиље у спорту као медијски спектакл, насиље у спорту (фудбалу) је рефлексија и посљедица насиља у друштву, ризик и управљање незбједношћу стратегије спортских догађаја, значај и улога педагога физичке културе и спорта у превенцији насиља у спорту, полицијско поступање поводом насиља и другог нарушавања безбједности на спортским приредбама на примјеру Републике Србије, улога полиције у спречавању насиља младих на спортским приредбама, насиље у спорту као одраз друштвеног тренутка у коме се налазимо, насиљно понашање навијачких група као средство политичке манипулатије у БиХ, малолетничко насиље у Републици Србији, начини организована и облици испољавања насиља младих у спорту у Републици Српској и БиХ, искуства организације финалиних утакмица УЕФА, друштвена структура, криминалитет и насиље, правна регулатива насиља у спорту, менаџмент спортских догађаја и насиље у спорту, криминалистичко-техничке

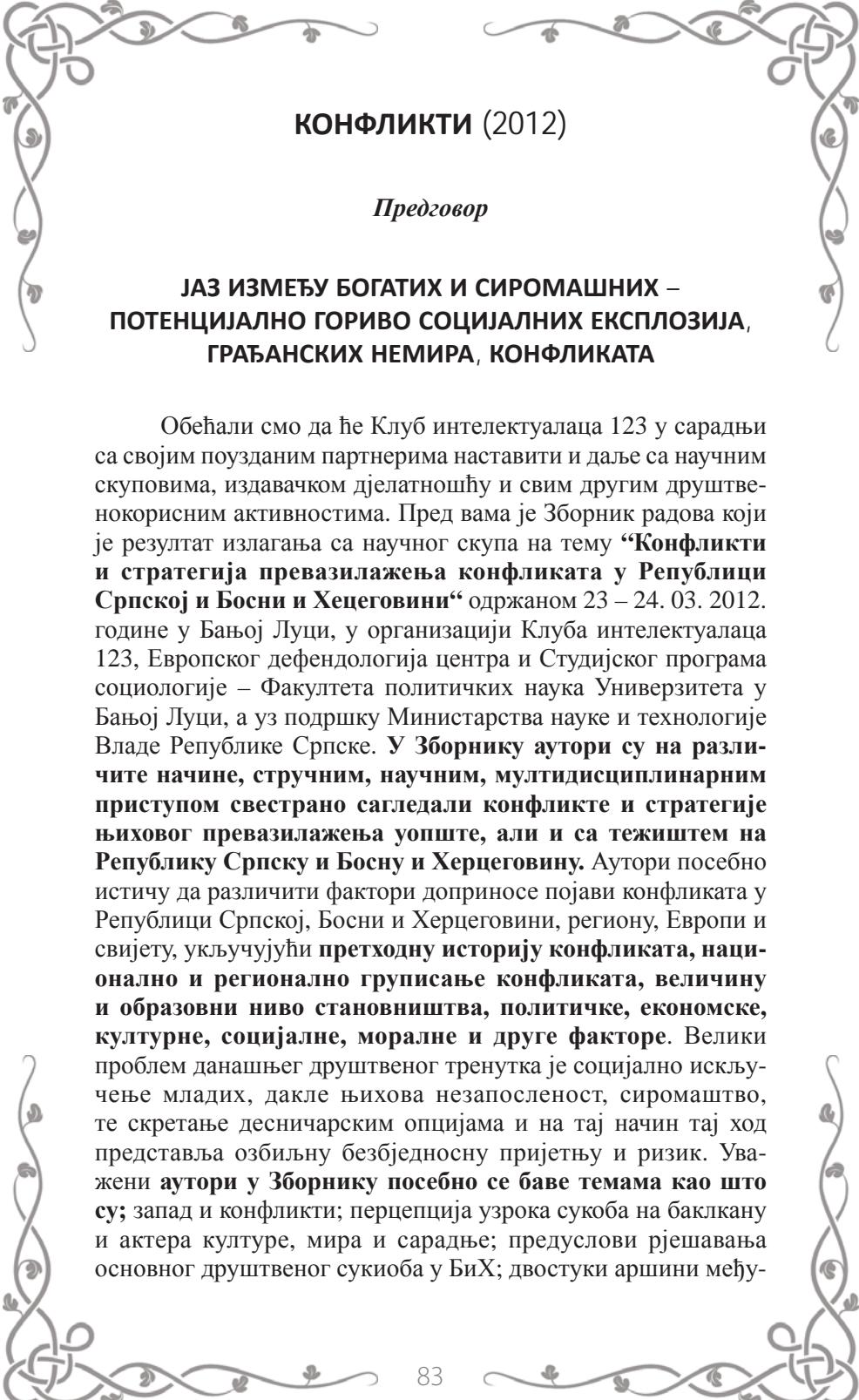
методе у функцији спречавања и откривања насиља у спорту, начини супротстављања насиљу на спортским приредбама у БиХ, незапосленост као узрок насиљног понашања младих, искуства закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским манифестацијама у Србији, теоријско-методолошки приступ рационализацији спортске праксе као узроку насиља у спорту, задаци и карактеристике учесника у обезбеђењу спортске приредбе, информационе технологије и насиље у спорту, искуства у борби против насиља у спорту у Швајцарској, планирање и реализација обезбеђења спортске приредбе, улога полиције у спречавању насиља на спортским утакмицама, екологија спорта, етиологија и феноменологија насиљничког криминалитета младих у Републици Српској, насиље омладине на спортским теренима, локална самоуправа и насиље у спорту са освртом на град Бања Луку и многе друге теме.

Приоритетно, између остalog, у Зборнику радова сагледава се насиљно понашање навијачких група на спортским приредбама – утакмицама као средство политичке манипулатије у Републици Српској и Босни и Херцеговини - узроци, ризици, посљедице и стратегије превазилажења, затим однос друштвеног окружења и насиља у спорту у Републици Српској и БиХ. Затим се сагледавају узроци насиљног понашања навијачких група, како унутар саме спортске праксе тако и у односу на њихову повезаност са осталим областима друштвеног дјеловања, те нужност предузимања превентивних и других мјера које би допринијеле рјешавању овог проблема. У Зборнику се разматра спрега између навијачких група и политичких манипулатија. Бројни докази указују да је повезаност спортских такмичења са агресијом и насиљем била позната још из древних цивилизација. Кроз истраживања у Зборнику се утврђује перцепција грађана уопште, а затим Републике Српске и БиХ о навијачким групама и повезаности политичких елита са њиховим дјеловањем. У БиХ политичком контексту толерисање агресије и отвореног говора мржње може се схватити као прећутна подршка политичких елита друштвено неприхватљивим поступцима навијачких група. Такође се може наслутити да су политичке елите у стању да путем навијачких група каналишу дистрибуисање дозираних политичких порука које се не могу изрећи у јавном дискурсу без посљедица по сопствену политичку позицију, прије свега захвалијујући присуству и утицају страног фактора у БиХ. У том смислу **naviјачке групе** се могу посматрати као инструменти за комуницирање порука које ће путем медија добити ширу видљивост и тако остварити тактички политички циљ, у овом случају подстицање латентног сукоба који је средство за одржавање на власти. Даље теме у Зборнику утврђују начин на који функционише спрега између политике и навијачких група. Имајући у виду да се **navијачко насиљно-агресивно понашање** најчешће везује за адолосценте, као и да се ауторитарне димензије личности формирају управо у том периоду, неки радови у Зборнику се фокусирају управо на **утврђивање корелације**.

између хулиганизма и ауторитарних црта личности особа склоних насиљу.

Понуђени теоријски модели настанка спортског насиља (**модел подкултуре, модел психологије гомиле, модел императивне побједе**) представљају основ за истраживање свих нивоа друштвене стварности (микро, мезо, и макрониво). Готово сви аутори су сагласни да је потребно: истражити међусобну везу између одређених подкултурних група (навијачке скупине) и друштвених предуслова који воде ка класно-слојној, националној, вјерској или расној нетрпељивости као могућим узрокима насиља на спортским теренима широм Републике Српске и БиХ; истражити у којој мјери **политизација и идеологизација спорта** може послужити као „**окидач**“ за шире друштвене сукобе; истражити узроке насиља унутар спортске праксе. Потврђена је опште позната спознаја да је спорт сложена људска дјелатност коју је немогуће одвојити од осталих области друштвеног дјеловања, јер је он увијек уплетен у одређену ситуацију економије, политике, културе, пропаганде, рекламе и представља својеврсну институцију тј. организовану дјелатност од општег друштвеног интереса. Међутим, *наука, васпитање и образовање* су подбацили ради својих оштрих политичких подјела и идеолошких опредјељења у историјској прилици транзиције да анализирају и предвиђају догађаје, а у Републици Српској и Босни и Херцеговини, у интересу општег добра и будућности, па тако и у интересу развоја спорта, образовању треба вратити образ...

Главни и одговорни уредник

КОНФЛИКТИ (2012)

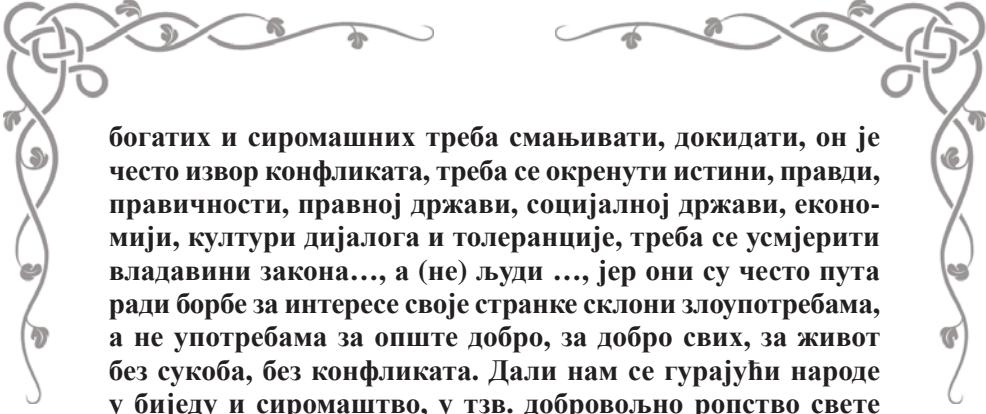
Предговор

ЈАЗ ИЗМЕЂУ БОГАТИХ И СИРОМАШНИХ – ПОТЕНЦИЈАЛНО ГОРИВО СОЦИЈАЛНИХ ЕКСПЛОЗИЈА, ГРАЂАНСКИХ НЕМИРА, КОНФЛИКАТА

Обећали смо да ће Клуб интелектуалаца 123 у сарадњи са својим поузданим партнерима наставити и даље са научним скуповима, издавачком дјелатношћу и свим другим друштвенокорисним активностима. Пред вама је Зборник радова који је резултат излагања са научног скупа на тему **“Конфликти и стратегија превазилажења конфликтата у Републици Српској и Босни и Херцеговини”** одржаном 23 – 24. 03. 2012. године у Бањој Луци, у организацији Клуба интелектуалаца 123, Европског дефендологија центра и Студијског програма социологије – Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. **У Зборнику аутори су на различите начине, стручним, научним, мултидисциплинарним приступом свестрано сагледали конфликте и стратегије њиховог превазилажења уопште, али и са тежиштем на Републику Српску и Босну и Херцеговину.** Аутори посебно истичу да различити фактори доприносе појави конфликтата у Републици Српској, Босни и Херцеговини, региону, Европи и свијету, укључујући претходну историју конфликтата, национално и регионално груписање конфликтата, величину и образовни ниво становништва, политичке, економске, културне, социјалне, моралне и друге факторе. Велики проблем данашњег друштвеног тренутка је социјално искључење младих, дакле њихова незапосленост, сиромаштво, те скретање десничарским опцијама и на тај начин тај ход представља озбиљну безbjедносну пријетњу и ризик. Уважени аутори у Зборнику посебно се баве темама као што су; запад и конфликти; перцепција узрока сукоба на баклану и актера културе, мира и сарадње; предуслови рјешавања основног друштвеног сукиоба у БиХ; двостуки аршини међу-

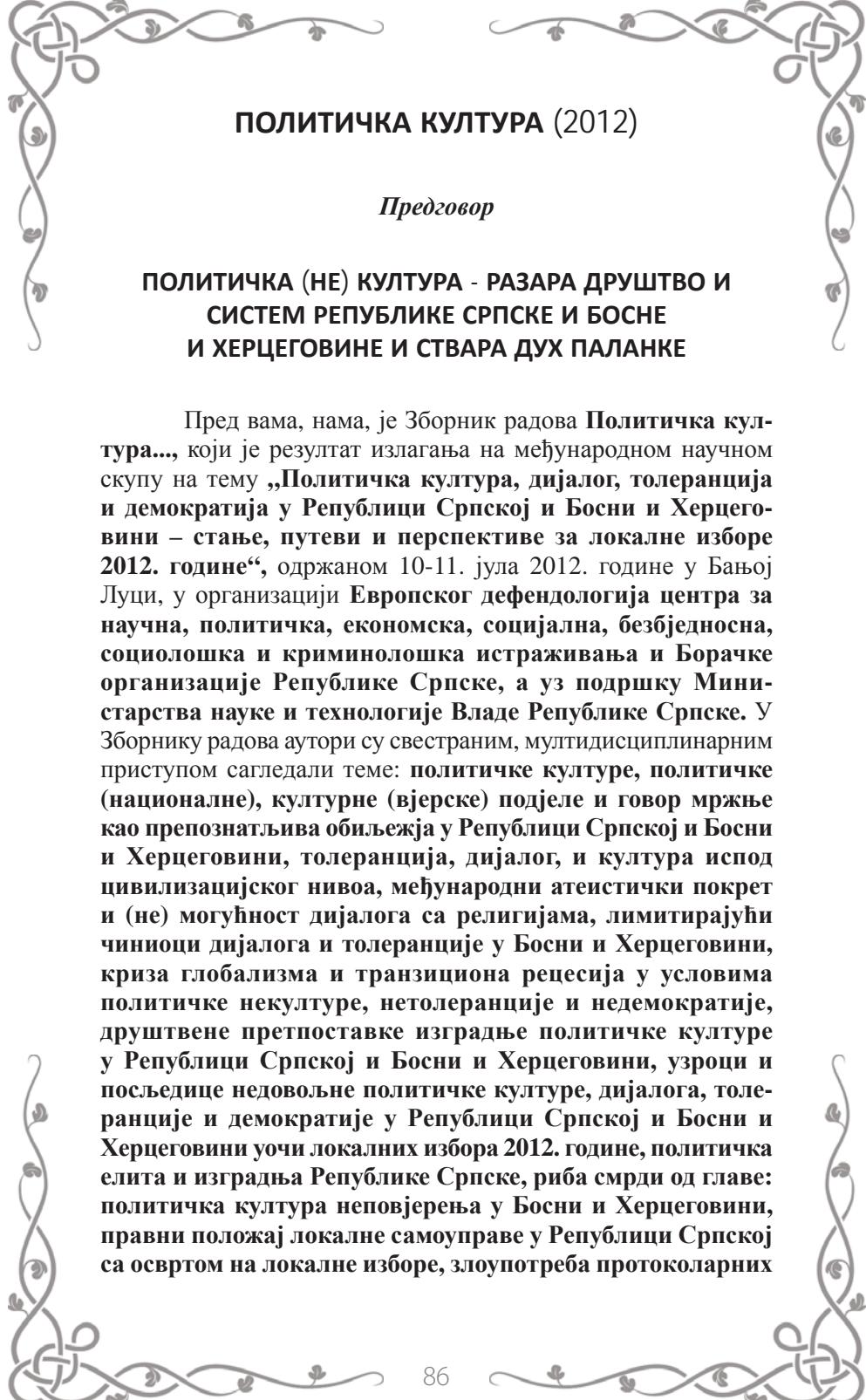
народне заједнице као кључни узрок рата против Југославије и нестабилности на некадашњем југословенском простору; конфликти и стратегије рјешавања конфликтата; етнонационални конфликти у међународној заједници- њихова превенција и стратегија разрјешавања; правни и ванправни приступи рјешавању друштвених конфликтата; географски и геополитички положај Србије у контексту интеграционих процеса у Југоисточној Европи; могућности рјешавања друштвених сукоба у БиХ; друштвени конфлиktи и форме друштвених конфликтата; „јужни ток“ и рјешавање конфликтата у БиХ; економски аспекти конфликтата и неолибеларни тоталитаризам; политичко комуницирање у функцији сузбијања конфликтата у БиХ; етнички стереотипи као узрок друштвених сукоба у БиХ; демократске предности још увијек нису искориштене за ублажавање сукоба у БиХ; геополитика, екологија и конфлиktи; теоријска анализа социјалних конфликтата и њихово испољавање у савременом друштву; интрапсихички и интерперсонални конфлиktи; структура конфликтата и програми са рјешавање; теорија и пракса друштвених сукоба; конфлиktи и стратегија превазилажења конфликтата у РС и БиХ; конфлиktи на послу и стратегија њиховог превазилажења; конфлиktи, конфлиktна ситуација, конфлиktни ставови и конфлиktна понашања; друштвени конфлиktи и политичке партије; врсте и узроци кофликтата, те конфлиktи у организацији. Аутори и присутни на научном скупу свестрано сагледавајући проблеме конфликтата, посебно су указали да је сиромаштво свеприсутније, док продубљивање јаза између богатих и сиромашних представља потенцијално гориво социјалних експлозија, политички мотивисаног насиља, грађанских немира или оружаних сукоба.

Међу социјално искљученим категоријама посебно су рањиви млади људи којих је и у Републици Српској и БиХ све више. То социјално искључење омладине није само демографске, већ и социо-политичке природе јер држава Република Српска и БиХ великим броју младих људи треба омогућити озбиљно школовање, (неозбиљног школовања има превише, образовању треба вратити обraz), запослење и учешће у политичким процесима. Држава која у томе не успије може очекивати много фрустрираних или чак ратоборних младих људи којима придрживање екстремистичким, побуњеничким, па чак и терористичким покретима може изгледати привлачно у поређењу са њиховим животима без перспективе. **Јаз између**

богатих и сиромашних треба смањивати, докидати, он је често извор конфликтата, треба се окренути истини, правди, правичности, правној држави, социјалној држави, економији, култури дијалога и толеранције, треба се усмјерити владавини закона..., а (не) људи ..., јер они су често пута ради борбе за интересе своје странке склони злоупотребама, а не употребама за опште добро, за добро свих, за живот без сукоба, без конфликтата. Дали нам се гурајући народе у биједу и сиромаштво, у тзв. добровољно ропство свете наши „лоши ученици,“ који се недају доучити...?

Главни и одговорни уредници

ПОЛИТИЧКА КУЛТУРА (2012)

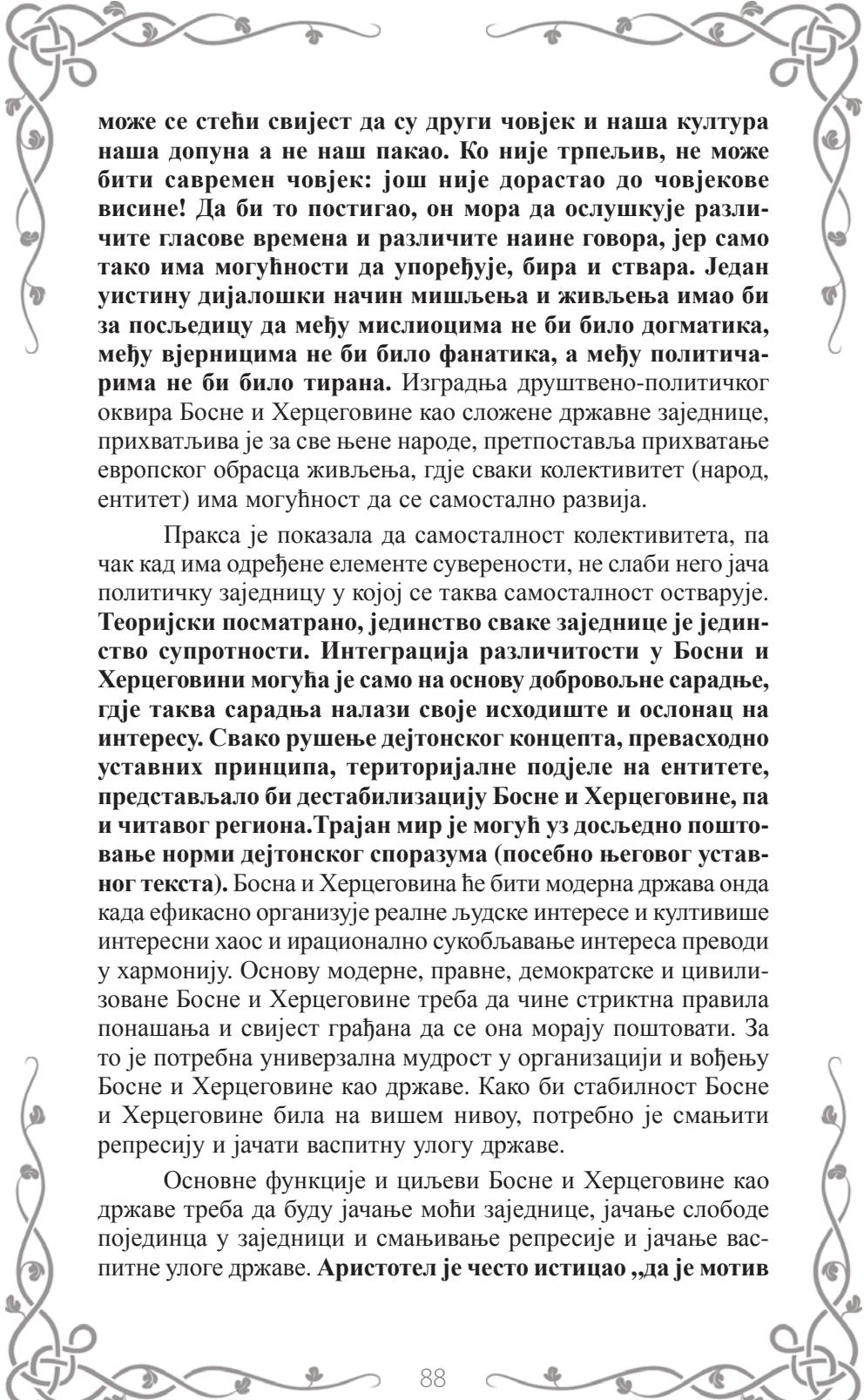
Предговор

ПОЛИТИЧКА (НЕ) КУЛТУРА - РАЗАРА ДРУШТВО И СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И СТВАРА ДУХ ПАЛАНКЕ

Пред вами, нама, је Зборник радова **Политичка култура...**, који је резултат излагања на међународном научном скупу на тему „**Политичка култура, дијалог, толеранција и демократија у Републици Српској и Босни и Херцеговини – стање, путеви и перспективе за локалне изборе 2012. године**“, одржаном 10-11. јула 2012. године у Бањој Луци, у организацији Европског дефендологија центра за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања и Борачке организације Републике Српске, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Зборнику радова аутори су свестраним, мултидисциплинарним приступом сагледали теме: **политичке културе, политичке (националне), културне (вјерске) подјеле и говор мржње као препознатљива обиљежја у Републици Српској и Босни и Херцеговини, толеранција, дијалог, и култура испод цивилизацијског нивоа, међународни атеистички покрет и (не) могућност дијалога са религијама, лимитирајући чиниоци дијалога и толеранције у Босни и Херцеговини, криза глобализма и транзициона рецесија у условима политичке некултуре, нетолеранције и недемократије, друштвене претпоставке изградње политичке културе у Републици Српској и Босни и Херцеговини, узроци и последице недовољне политичке културе, дијалога, толеранције и демократије у Републици Српској и Босни и Херцеговини уочи локалних избора 2012. године, политичка елита и изградња Републике Српске, риба смрди од главе: политичка култура неповјерења у Босни и Херцеговини, правни положај локалне самоуправе у Републици Српској са освртом на локалне изборе, злоупотреба протоколарних**

церемонија у вријеме избора, политички језик и конфликти образца политичких култура, корелација политичке културе и безбједности у Републици Српској, цивилно друштво и политичка култура као алтернатива говору мржље у Републици Српској и Босни и Херцеговини, ентропија политичког система и изборног процеса у општини Сапина и могуће користи тавког стања за локалне изборе 2012. године, образовање за демократију и култура дијалога у Републици Српској и Босни и Херцеговини, политичка култура, дијалог, толеранција и демократија у Републици Српској и Босни и Херцеговини - стање, путеви и перспективе за локалне изборе 2012. године, глас младих на локалним изборима, положај грађанина у изборном процесу у Босни и Херцеговини, култура дијалога и толеранције у предизборној и изборној кампањи, медији и политичка култура, важност политичке културе, дијалога, толеранције и демократије у изборним и предизборним кампањама и многе друге теме које су обиљежје нашега духа поднебља у временима данашњих невремена, када се између осталог, трудимо да вратимо културу и достојанство грађанима, а образовању да вратимо образ.

Циљ нам је био да истраживање политичке културе, дијалога, толеранције и демократије уопште, а посебно у Републици Српској и Босни и Херцеговини, као нужну потребу дигнемо на виши ниво **и да на овом међународном скупу покажемо да је оно израз новије оптике у истраживању политike**. Ако је некада политика била дефинисана као мудрост управљања људима и стварима у сврху остваривања највиших вриједности (истине, правде, слободе, светости живота, итд.) онда се она данас дефинише као обольела и крволовчна борба друштвених група и појединача за освајање, очување и повећање моћи, власти и користи које иду уз то. Прошлост нашег народа уз дужно поштовање и других народа и народности за све нас мора бити светиња. Народ који не његује традицију заслужује да пропадне. Пред нама у Републици Српској и Босни и Херцеговини је веома важан и тежак задатак. **Ми се морамо учити дијалогу и толеранцији, јер све наше невоље проистичу из чињенице што ми не умијемо да комуницирамо једни са другима. Само васпитањем и образовањем за дијалог и толеранцију**

може се стећи свијест да су други човјек и наша култура наша допуна а не наш пакao. Ко није трпељив, не може бити савремен човјек: још није дорастao до човјекове висине! Да би то постигао, он мора да ослушајe разлиčite гласове времена и различите начине говора, јер само тако има могућности да упоређујe, бира и ствара. Један уистину дијaloшки начин мишљења и живљења имао би за посљедицу да међу мислиоцима не би било догматика, међу вјерницима не би било фанатика, а међу политичарима не би било тиранa. Изградњa друштвено-политичкog оквира Босне и Херцеговине као сложене државне заједнице, прихватљива јe за све њене народе, претпоставља прихваташе европског обрасца живљења, где сваки колективитет (народ, ентитет) има могућност да сe самостално развијa.

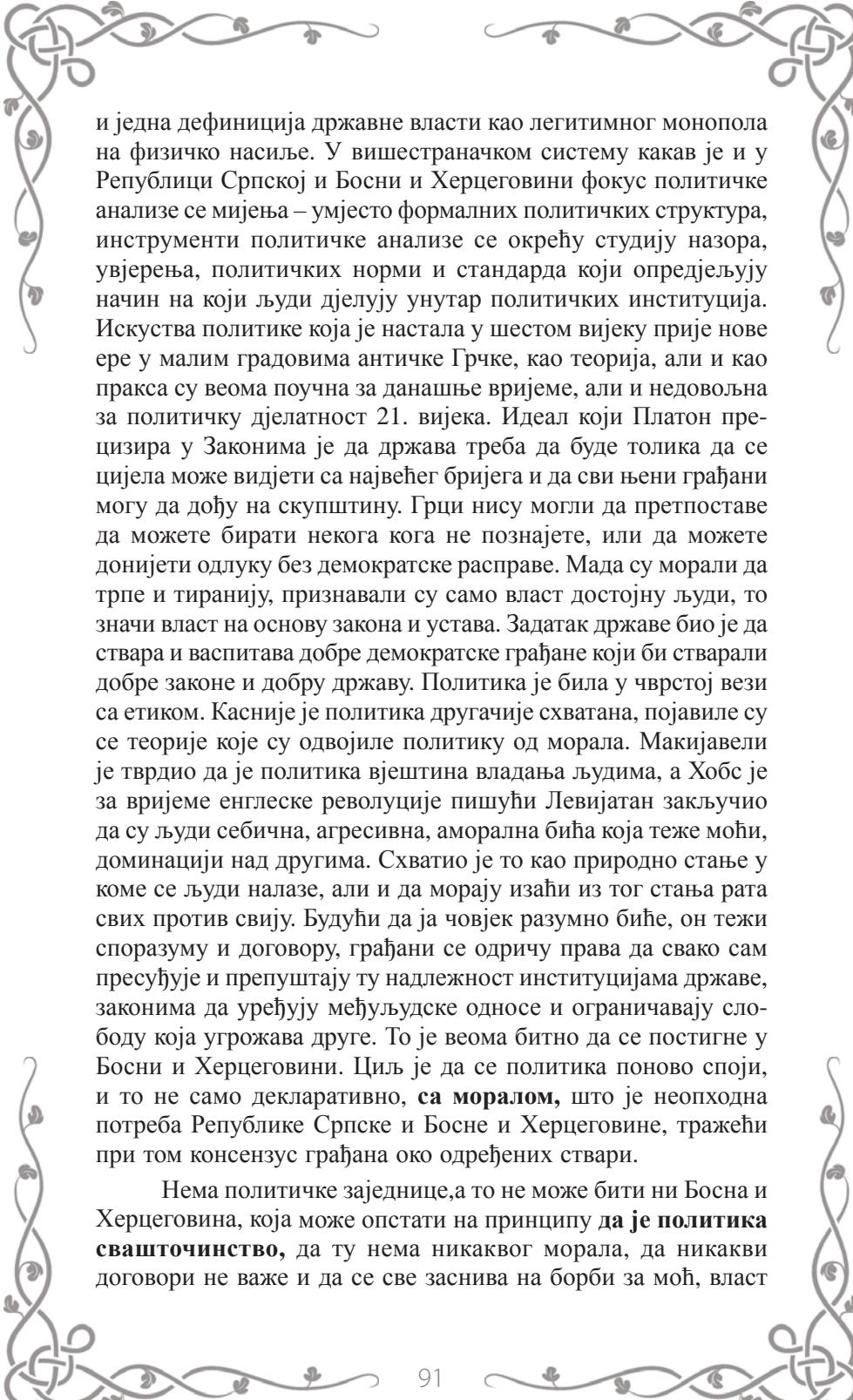
Пракса је показала да самосталност колективитета, па чак кад има одређене елементе суверености, не слаби него јача политичку заједницу у коjoj сe такva самосталност остварујe. **Теоријски посматрано, јединство свake заједнице је јединство супротности. Интеграцијa различитости у Босни и Херцеговини могућa јe само на основу добровољне сарадњe, где таква сарадњa налази својe исходиште и ослонац на интересу. Свакo рушењe дејтонског концепта, превасходно уставних принципa, територијалне подјеле на ентитетe, представљalo би дестабилизацијu Босне и Херцеговине, па и читавог региона. Трајан мир јe могућ уз досљедно поштовањe норми дејтонског споразума (посебно његовог уставног текстa).** Босна и Херцеговина ћe бити модерна држава онда када ефикасно организујe реалне људске интересe и култивише интересни хаос и ирационално сукобљавањe интересa преводи у хармонијu. Основу модерне, правне, демократске и цивилизовane Босне и Херцеговине треба да чине стриктна правила понашањa и свијest грађана да сe она морајu поштовати. За то јe потребна универзална мудрост у организацијi и вођењu Босне и Херцеговине као државe. Како би стабилност Босне и Херцеговине била на вишем нивоу, потребно јe смањити репресијu и јачати васпитну улогu државe.

Основне функцијe и циљеви Босне и Херцеговине као државe треба да буду јачањe моћи заједнице, јачањe слободе појединца у заједници и смањивањe репресијe и јачањe васпитне улогe државe. **Аристотел јe често истицao „да јe мотив**

законитости општа, а мотив незаконитости индивидуална корист, исто тако као што Платон за добре државе узима оне у којима се влада по законима, а за лоше у којима се влада мимо закона. Функција Босне и Херцеговине као државе треба да омогући коегзистенцију поједињих интереса, посредством правила која треба да предупреде, смање и ублаже сукобе. **Социјална контрола**, контрола појединача, група и друштва у цјелини је неопходна. Босна и Херцеговина као модерна држава треба да осигура својим грађанима максимално могућу слободу, зајамчени минимум правде и једнакости, те одређени степен опште социјалне сигурности. Она треба да минимизира принуду, а максимизира сагласност, у датим друштвено-историјским условима. Интеграција Босне и Херцеговине у Европску Унију није дар, она захтјева јако пуно рада, компромиса и упорности. Али перспективе коначног успјеха, са свим бенефицијама економске и политичке стабилности су вриједне тих напора. Није доволно само жељети и бити у чланству у Савјету Европе или Европској Унији или Партерству за мир, већ је потребно много одлучније водити и представљати Босну и Херцеговину онако како је дефинисана дејтонским мировним споразумом. **Потребна је много јаснија визија циљева, путева и перспектива, транспарентнији однос политичког водства, али све док је Босна и Херцеговина остављена ван европских институција, у некој врсти балканске ничије земље, бити ће ударана вањским снагама и увијек ће живјети под сјенком подјеле и идеолошког екстремизма – сталне неизвјесности која не може бити у најбољем интересу Европе.** Стање чекања на чланство у Европску Унију доприноси одливу **најобразованијих кадрова** и егзодусу омладине, онога часа када грађани Босне и Херцеговине постану кроз симболизам чланства и грађани Европе убрзаће се повратак избјеглица у нову земљу са идентитетом и контекстом. То ће уједно бити почетак даљњег политичког, економског и институционалног укључења Босне и Херцеговине у европске интеграционе процесе. Босна и Херцеговина је незаобилазан фактор у геополитичким и геостратешким односима на просторима југоисточне Европе. **Недостатак политичке сигурности у Босни и Херцеговини** је евидентан. Босна и Херцеговина је у потреби за брзим и ефективним реформама и изградњом система државних институција, онако како је то регулисано дејтонским

мировним споразумом, са циљем обезбеђења дугорочног мира и стабилности. Дејтонски мировни споразум је међународни документ, који се мора досљедно спровести. Он пружа реалан оквир за изградњу Босне и Херцеговине као сложене заједнице два једнакоправна ентитета и три конститутивна народа. Срби, Хрвати и Бошњаци су кроз вијекове у Босни и Херцеговини заједно живјели и нико нема права да је данас ексклузивно својата. У имплементацији дејтонског споразума постигнути су значајни резултати, прије свега у јачању мира, обнови и стварању предпоставки за нормалан живот. **Поштовање и заштита људских права, јачање демократских институција власти, јачање политичке културе, дијалога, толеранције, демократије, изградња правне државе и подизање одговорности у обављању јавних функција требају бити приоритети у Босни и Херцеговини.**

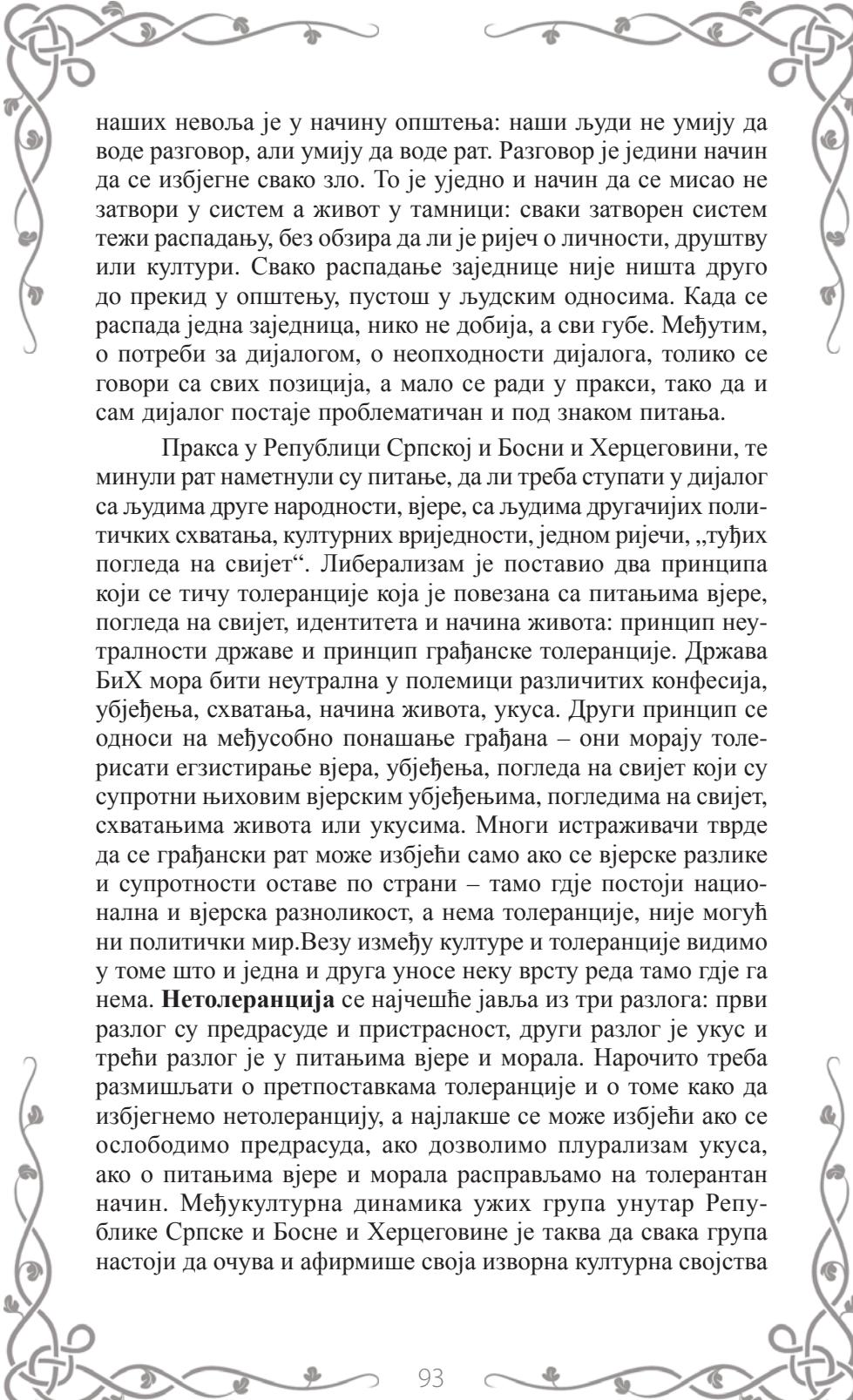
Демократске промјене у окружењу и економска транзиција ће допринијети даљњем смањењу национализма и помоћи у даљњој примјени цивилног дијела дејтонског споразума и развоју нових социјалних вриједности. Интеграциони процеси су важни за Босну и Херцеговину уколико не жели да остане и да буде земља сиромаштва, политичке ирелевантности и даљњег пропадања. Истраживање политичке културе, дијалога, толеранције и демократије уопште, а посебно у Републици Српској и Босни и Херцеговини нужна је потреба и израз је новије оптике у истраживању политike. Политика и култура у Републици Српској и Босни и Херцеговини биле су и јесу у промјенљивом односу: једно вријеме у релативној хармонији, повремено у дисхармонији, па и у сукобу. Културни живот није само оно што се присваја, него је он и оно што се даје и у чему се активно учествује. **Да би се боље разумио однос између политike и културе, треба имати на уму дистинкцију између политike и власти.** Аристотел дефинише политику као дјелатност људи у слободној заједници који се баве јавним пословима и на тај начин производе слободне индивидуе, слободне грађане и слободну заједницу. Изван политike се налазе само богови, демони и идиоти, где је идиот назив за онога ко нема никаквих интересовања, а ни способности да се бави јавним пословима. Власт је организација који помоћу које се остварују интереси и, најчешће, доминација једних над другима, из чега произистиче

и једна дефиниција државне власти као легитимног монопола на физичко насиље. У вишестраначком систему какав је и у Републици Српској и Босни и Херцеговини фокус политичке анализе се мијења – умјесто формалних политичких структура, инструменти политичке анализе се окрећу студију назора, увјерења, политичких норми и стандарда који опредјељују начин на који људи дјелују унутар политичких институција. Искуства политике која је настала у шестом вијеку прије нове ере у малим градовима античке Грчке, као теорија, али и као пракса су веома поучна за данашње вријеме, али и недовољна за политичку дјелатност 21. вијека. Идеал који Платон прецизира у Законима је да држава треба да буде толика да се цијела може видјети са највећег бријега и да сви њени грађани могу да дођу на скупштину. Грци нису могли да претпоставе да можете бирати некога кога не познајете, или да можете донијети одлуку без демократске расправе. Мада су морали да трпе и тиранију, признавали су само власт достојну људи, то значи власт на основу закона и устава. Задатак државе био је да ствара и васпитава добре демократске грађане који би стварали добре законе и добру државу. Политика је била у чврстој вези са етиком. Касније је политика другачије схватана, појавиле су се теорије које су одвојиле политику од морала. Макијавели је тврдио да је политика вјештина владања људима, а Хобс је за вријеме енглеске револуције пишући Левијатан закључио да су људи себична, агресивна, аморална бића која теже моћи, доминацији над другима. Схватио је то као природно стање у коме се људи налазе, али и да морају изаћи из тог стања рата свих против свију. Будући да ја човјек разумно биће, он тежи споразуму и договору, грађани се одричу права да свако сам пресуђује и препуштају ту надлежност институцијама државе, законима да уређују међуљудске односе и ограничавају слободу која угрожава друге. То је веома битно да се постигне у Босни и Херцеговини. Циљ је да се политика поново споји, и то не само декларативно, **са моралом**, што је неопходна потреба Републике Српске и Босне и Херцеговине, тражећи при том консензус грађана око одређених ствари.

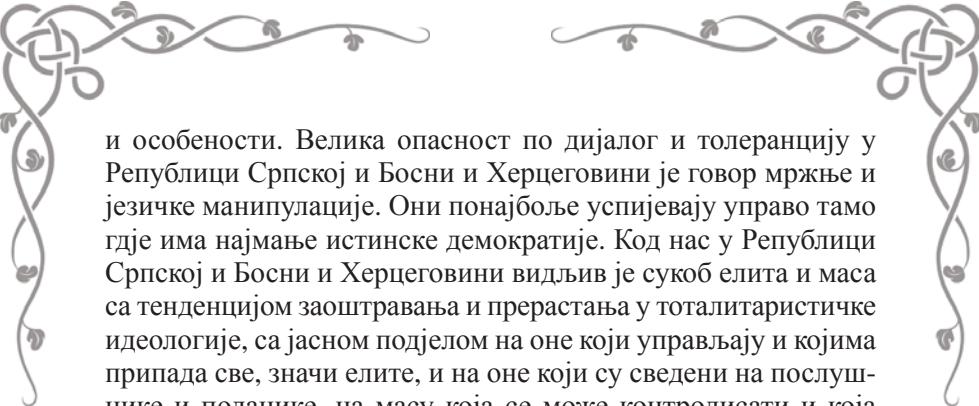
Нема политичке заједнице, а то не може бити ни Босна и Херцеговина, која може опстати на принципу **да је политика свашточинство**, да ту нема никаквог морала, да никакви договори не важе и да се све заснива на борби за моћ, власт

и доминацију. Не може опстати јер се тако у међусобном саобраћању потпуно губи повјерење. **Морал, односно уважавање одређених принципа, је битна претпоставка да можемо комуницирати једни са другима и са свијетом.** Услед осиромашења Републике Српске и Босне и Херцеговине ми немамо истинске плуралистичке пунктове који би могли да се одупру режиму и бране своју независност. Затим, немамо могућности да изградимо политичке странке које би биле кадровски снажне, демократски устројене и морално чврсте да се супротставе свим незаконитостима, организованом криминалу и корупцији приоритетно. Проблем је у томе што ми у БиХ нисмо развијено грађанско друштво. Да јесмо, људи би били економски независни, стабилни и имуни на било чије или које пријетње, и ситуација би била другачија. **Још један проблем наше политичке сцене је страшно опадање нивоа политичке културе.** Политички лидери, људи који треба да воде или воде државу, стварају публику која се дражи на псовке, на клевете, на увреде. То није беззначајно, то васпитава масе, формира најпримитивнију политичку културу (некултуру) у којој више није важан садржај, већ да ли је неко некога увриједио, понизио, попљувао. Код нас политичка култура еродира и почиње нека врста свашточинства, сматра се да је све допуштено, на сцени је парохијална и поданичка политичка култура, а сви требамо тежити партиципативној политичкој култури. Не можете привући масе, па онда урадити нешто сасвим десето и рећи: то је био наш макијавелизам. Захтјев за моралном обновом није никаква проповијед, већ врло рационалан захтјев. Ослањање на моралне вриједности, поштовање принципа, развијање демократске процедуре и грађење цивилног друштва представљају услове напретка БиХ. Историјска времена, под којима подразумијевамо она која носе дух промјена, по правилу постављају извјесне „**категоричке императиве**“. Један од таквих императива данас, у Републици Српској и Босни и Херцеговини, а ако хоћете и у цијелом свијету, јесте **дијалог**. Овдје код нас, у Републици Српској и Босни и Херцеговини, где је више вјера и нација осуђено да живи на истом простору, ствара се или основа за узаямну трпљивост или основа за узаямно истребљење. Ако не можемо једни са другима, могли бисмо једни поред других: узаямна трпљивост је нужан услов у друштву вјерске и националне разноликости. Али кључ свих

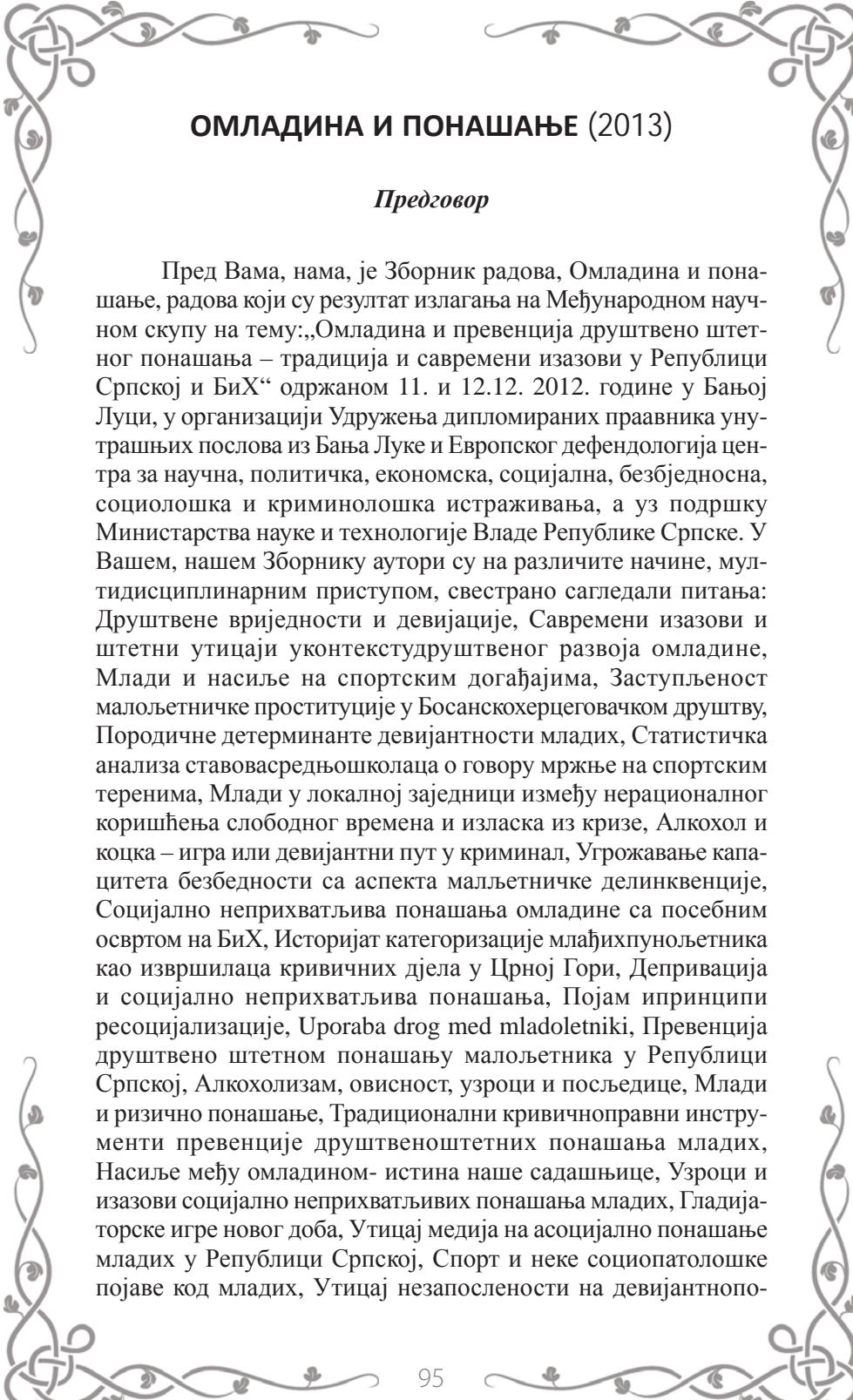
наших невоља је у начину општења: наши људи не умију да воде разговор, али умију да воде рат. Разговор је једини начин да се избјегне свако зло. То је уједно и начин да се мисао не затвори у систем а живот у тамници: сваки затворен систем тежи распадању, без обзира да ли је ријеч о личности, друштву или култури. Свако распадање заједнице није ништа друго до прекид у општењу, пустош у људским односима. Када се распада једна заједница, нико не добија, а сви губе. Међутим, о потреби за дијалогом, о неопходности дијалога, толико се говори са свих позиција, а мало се ради у пракси, тако да и сам дијалог постаје проблематичан и под знаком питања.

Пракса у Републици Српској и Босни и Херцеговини, те минули рат наметнули су питање, да ли треба ступати у дијалог са људима друге народности, вјере, са људима другачијих политичких схватања, културних вриједности, једном ријечи, „туђих погледа на свијет“. Либерализам је поставио два принципа који се тичу толеранције која је повезана са питањима вјере, погледа на свијет, идентитета и начина живота: принцип неутралности државе и принцип грађанске толеранције. Држава БиХ мора бити неутрална у полемици различитих конфесија, убеђења, схватања, начина живота, укуса. Други принцип се односи на међусобно понашање грађана – они морају толерисати егзистирање вјера, убеђења, погледа на свијет који су супротни њиховим вјерским убеђењима, погледима на свијет, схватањима живота или укусима. Многи истраживачи тврде да се грађански рат може избјећи само ако се вјерске разлике и супротности оставе по страни – тамо где постоји национална и вјерска разноликост, а нема толеранције, није могућ ни политички мир. Везу између културе и толеранције видимо у томе што и једна и друга уносе неку врсту реда тамо где га нема. **Нетолеранција** се најчешће јавља из три разлога: први разлог су предрасуде и пристрасност, други разлог је укус и трећи разлог је у питањима вјере и морала. Нарочито треба размишљати о претпоставкама толеранције и о томе како да избјегнемо нетолеранцију, а најлакше се може избјећи ако се ослободимо предрасуда, ако дозволимо плурализам укуса, ако о питањима вјере и морала расправљамо на толерантан начин. Међукултурна динамика ужих група унутар Републике Српске и Босне и Херцеговине је таква да свака група настоји да очува и афирмише своја изворна културна својства

и особености. Велика опасност по дијалог и толеранцију у Републици Српској и Босни и Херцеговини је говор мржње и језичке манипулације. Они понајбоље успијевају управо тамо где има најмање истинске демократије. Код нас у Републици Српској и Босни и Херцеговини видљив је сукоб елита и маса са тенденцијом заоштравања и прерастања у тоталитаристичке идеологије, са јасном подјелом на оне који управљају и којима припада све, значи елите, и на оне који су сведени на послушнике и поданике, на масу која се може контролисати и која је само ту да ради, да слуша, да слиједи своје вође. Та идеја тзв. фирер-демократије, фирер-принципа, који смо имали у искуству нацизма или стаљинизма, у искуству како десних политичких странака тако и лијевих комунистичких партија, које су створене у оквиру Треће интернационале, надајмо се, коначно је доведена у питање, бар у овим европским просторима, па вальда и у босанскохерцеговачким. Нужна је потреба да се у Републици Српској и Босни и Херцеговини крећемо од културе говора ка култури разговора, (разговор је једини начин да се избегне свако зло), тј. од културе судбине ка култури избора. **Треба се окренути развоју, стварању, а не варању, окренути се људима, грађанима, истини, која је у интересу општег добра. Смјелости, смјелости, вишне смјелости... Идемо даље...**

Главни и одговорни уредник

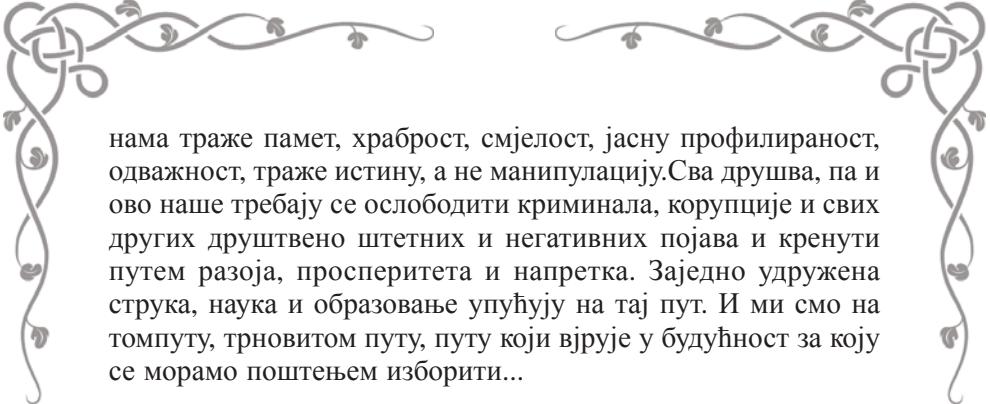
ОМЛАДИНА И ПОНАШАЊЕ (2013)

Предговор

Пред Вама, нама, је Зборник радова, Омладина и понашање, радова који су резултат излагања на Међународном научном скупу на тему: „Омладина и превенција друштвено штетног понашања – традиција и савремени изазови у Републици Српској и БиХ“ одржаном 11. и 12.12. 2012. године у Бањој Луци, у организацији Удружења дипломираних праавника унутрашњих послова из Бања Луке и Европског дефендологија центра за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Вашем, нашем Зборнику аутори су на различите начине, мултидисциплинарним приступом, свестрано сагледали питања: Друштвене вриједности и девијације, Савремени изазови и штетни утицаји уконтекст друштвеног развоја омладине, Млади и насиље на спортским догађајима, Заступљеност малњећничке проституције у Босанскохерцеговачком друштву, Породичне детерминанте девијантности младих, Статистичка анализа ставова средњошколаца о говору мржње на спортским теренима, Млади у локалној заједници између нерационалног коришћења слободног времена и изласка из кризе, Алкохол и коцка – игра или девијантни пут у криминал, Угрожавање капацитета безбедности са аспекта малњећничке делинквенције, Социјално неприхватљива понашања омладине са посебним освртом на БиХ, Историјат категоризације млађих пунолећника као извршилаца кривичних дјела у Црној Гори, Депривација и социјално неприхватљива понашања, Појам и принципи ресоцијализације, Uporaba drog med mladoletniki, Превенција друштвено штетном понашању малњећника у Републици Српској, Алкохолизам, овисност, узроци и посљедице, Млади и ризично понашање, Традиционални кривичноправни инструменти превенције друштвено штетних понашања младих, Насиље међу омладином- истина наше садашњица, Узроци и изазови социјално неприхватљивих понашања младих, Гладијаторске игре новог доба, Утицај медија на асоцијално понашање младих у Републици Српској, Спорт и неке социопатолошке појаве код младих, Утицај незапослености на девијантнопо-

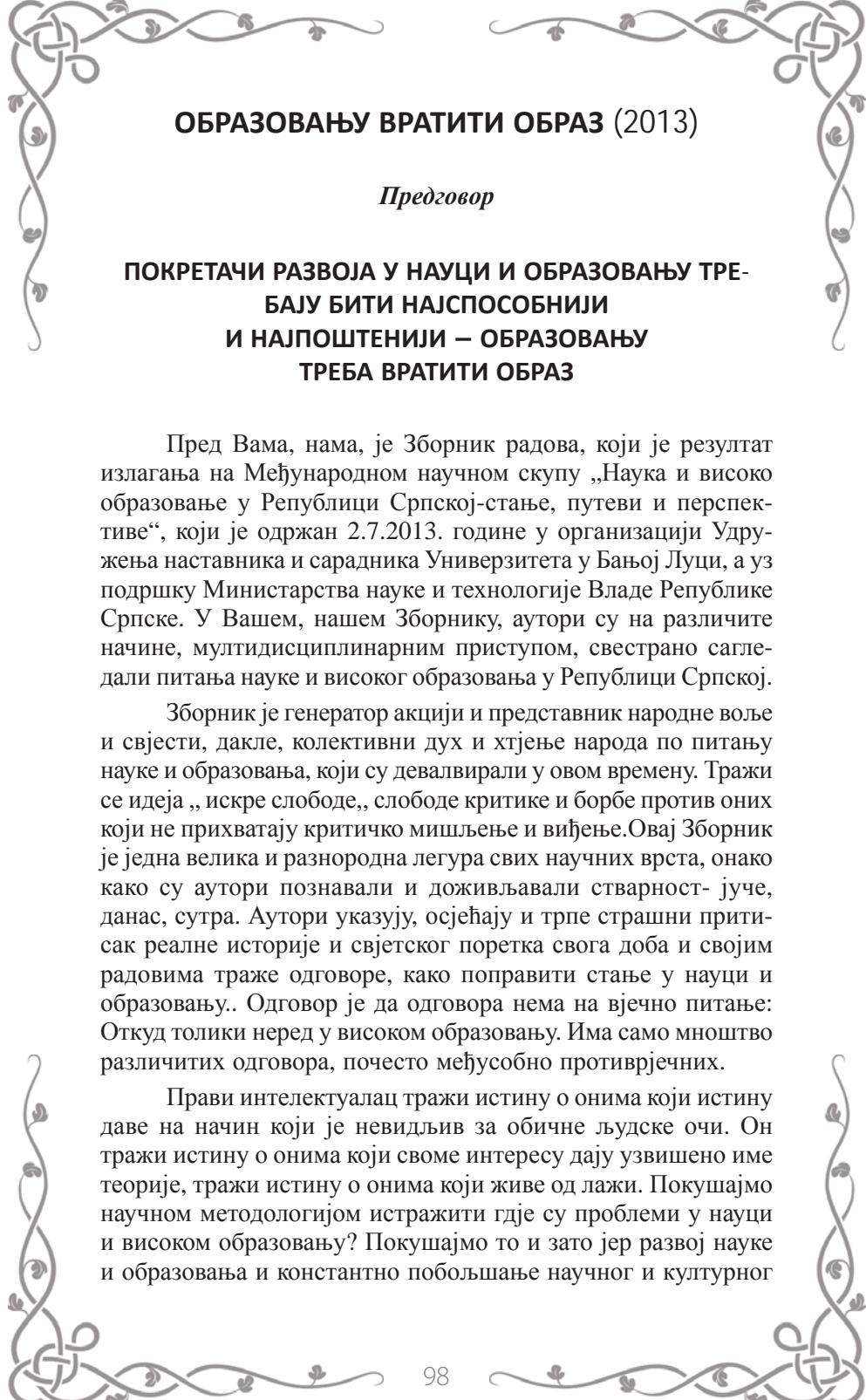
нашање младих, Омладина и превенција друштвено штетних понашања традиција и савремени изазови у РС и БиХ, Насилје међу малолећницима, Малолећни делинквенти све чешћа појава у РС и БиХ, Девијантна понашања малолећника на спортским манифестацијама, Конзумирање опојних дрога од стране малолећника, Жене у полицији Републике Српске, Карактеристике имовинског криминалитета малолећника, Девијантно понашање малолећника проузроковано тешком породичном ситуацијом, Суплементи - да ли стварно вриједе колико коштају, Малолећничка деликвенција, Агресивност младих -ефикасне стратегије интервенисања према бихевиорал-нокогнитивној терапији, Криминалистички аспект полног насиља над дјететом, Соционатолошки проблеми омладине у Републици Српској и Босни и Херцеговини, Појам, узроци и услови друштвенонеприхватљивих понашањаомладине у Републици Српској, Спорт, национализам и омладина.

Први пута УДПУП појављује се као организатор међународног научног скупа са цињем да се свестрано сагледа напријед наведена проблематика, али и да се чињенично упозори да је озбиљан друштвени проблем у РС и БиХ око 250 незапослених дипломираних правника унутрашњих послова, који су плански од стане државе школовани, нетраже никакве привилегије, али траже Уставом и законом загарантовано право на посао. Посебну захвалностдгујемо министарству унутрашњих послова РС, Унiverзитету у Бањој Луци, Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања.пуни назив, и другим субјектима који у овом тешком друштвеном тренутку усмјеравају и упозоравају да држава треба пронаћи методе како да запосли своје намјенски школоване кадрове.Свјесни смо да је конкуренција велика..., на релацији борбе за интересе између државног и приватног образовања..., али ми вјерујемо да ће организована држава у складу са етичким критеријима подржати знање и стварање..., а не профитно образовање. Не желимо никога вријећати али упућујемо јасну поруку да образовању треба вратити образ и да држава треба да буде на страни стварања, а не варања. Ми смо на тим принципима учени, школовани и васпитани у интересу истине, правде, морала, поштења у интересу Републике Српске и свих њених грађана. Времена која су пред

нама траже памет, храброст, смјелост, јасну профилираност, одважност, траже истину, а не манипулацију. Сва друшва, па и ово наше требају се ослободити криминала, корупције и свих других друштвено штетних и негативних појава и кренути путем разоја, просперитета и напретка. Заједно удружене струка, наука и образовање упућују на тај пут. И ми смо на томпуту, трновитом путу, путу који вјирује у будућност за коју се морамо поштењем изборити...

**Главни и одговорни уредник
Александар Мирошљевић
Предсједник УДПУП**

ОБРАЗОВАЊУ ВРАТИТИ ОБРАЗ (2013)

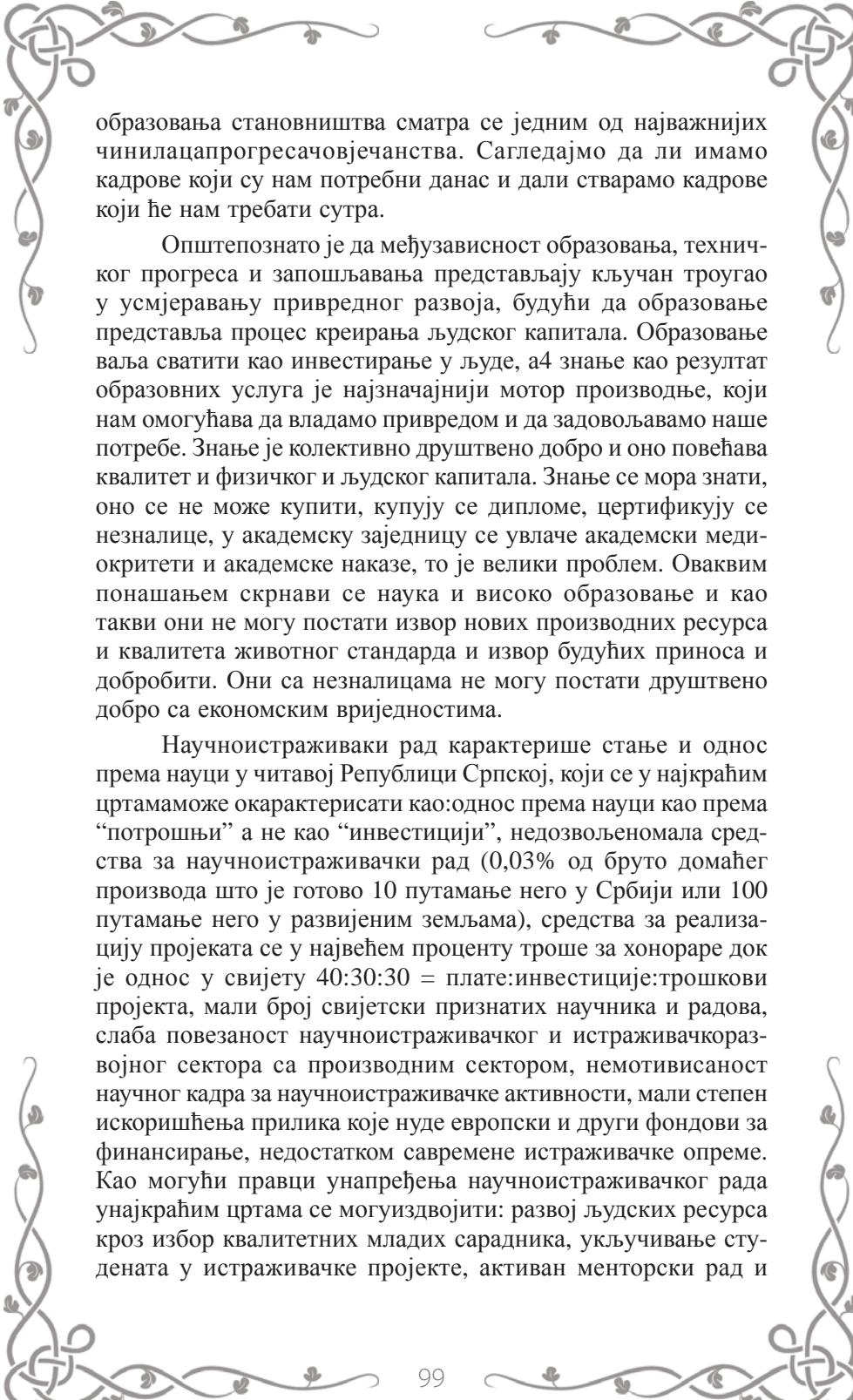
Предговор

ПОКРЕТАЧИ РАЗВОЈА У НАУЦИ И ОБРАЗОВАЊУ ТРЕБАЈУ БИТИ НАЈСПОСОБНИЈИ И НАЈПОШТЕНИЈИ – ОБРАЗОВАЊУ ТРЕБА ВРАТИТИ ОБРАЗ

Пред Вама, нама, је Зборник радова, који је резултат излагања на Међународном научном скупу „Наука и високо образовање у Републици Српској-стање, путеви и перспективе“, који је одржан 2.7.2013. године у организацији Удружења наставника и сарадника Универзитета у Бањој Луци, а уз подршку Министарства науке и технологије Владе Републике Српске. У Вашем, нашем Зборнику, аутори су на различите начине, мултидисциплинарним приступом, свестрано сагледали питања науке и високог образовања у Републици Српској.

Зборник је генератор акцији и представник народне воље и свести, дакле, колективни дух и хтјење народа по питављу науке и образовања, који су девалвирали у овом времену. Тражи се идеја „искре слободе“, слободе критике и борбе против оних који не прихватају критичко мишљење и виђење. Овај Зборник је једна велика и разнородна легура свих научних врста, онако како су аутори познавали и доживљавали стварност- јуче, данас, сутра. Аутори указују, осјећају и трпе страшни притисак реалне историје и светског поретка свога доба и својим радовима траже одговоре, како поправити стање у науци и образовању.. Одговор је да одговора нема на вјечно питање: Откуд толики неред у високом образовању. Има само мноштво различитих одговора, почесто међусобно противречних.

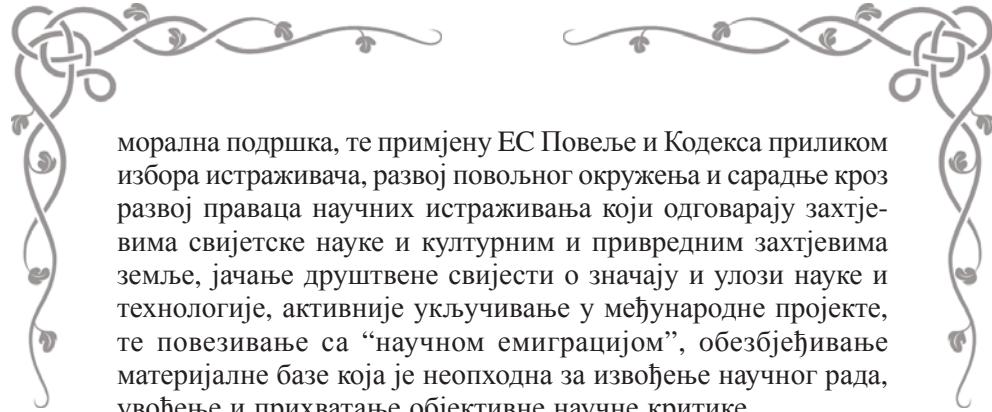
Прави интелектуалац тражи истину о онима који истину даве на начин који је невидљив за обичне људске очи. Он тражи истину о онима који своме интересу дају узвишену име теорије, тражи истину о онима који живе од лажи. Покушајмо научном методологијом истражити где су проблеми у науци и високом образовању? Покушајмо то и зато јер развој науке и образовања и константно побољшање научног и културног

образовања становништва сматра се једним од најважнијих чинилаца прогреса човечанства. Сагледајмо да ли имамо кадрове који су нам потребни данас и дали стварамо кадрове који ће нам требати сутра.

Општепознато је да међузависност образовања, техничког прогреса и запошљавања представљају кључан троугао у усмјеравању привредног развоја, будући да образовање представља процес креирања људског капитала. Образовање ваља сватити као инвестирање у људе, а знање као резултат образовних услуга је најзначајнији мотор производње, који нам омогућава да владамо привредом и да задовољавамо наше потребе. Знање је колективно друштвено добро и оно повећава квалитет и физичког и људског капитала. Знање се мора знати, оно се не може купити, купују се дипломе, цертификују се незналице, у академску заједницу се увлаче академски медиокритети и академске наказе, то је велики проблем. Оваквим понашањем скрнави се наука и високо образовање и као такви они не могу постати извор нових производних ресурса и квалитета животног стандарда и извор будућих приноса и добробити. Они са незналицама не могу постати друштвено добро са економским вриједностима.

Научноистраживачки рад карактерише стање и однос према науци у читавој Републици Српској, који се у најкраћим цртама може охарактерисати као: однос према науци као према "потрошњи" а не као "инвестицији", недозвољеномала средства за научноистраживачки рад (0,03% од бруто домаћег производа што је готово 10 путамање него у Србији или 100 путамање него у развијеним земљама), средства за реализацију пројекта се у највећем проценту троше за хонораре док је однос у свијету $40:30:30 = \text{плате:инвестиције:трошкови}$ пројекта, мали број свијетских признатих научника и радова, слаба повезаност научноистраживачког истраживачкоразвојног сектора са производним сектором, немотивисаност научног кадра за научноистраживачке активности, мали степен искоришћења прилика које нуде европски и други фондови за финансирање, недостатком савремене истраживачке опреме. Као могући правци унапређења научноистраживачког рада у најкраћим цртама се могу издвојити: развој људских ресурса кроз избор квалитетних младих сарадника, укључивање студената у истраживачке пројекте, активан менторски рад и

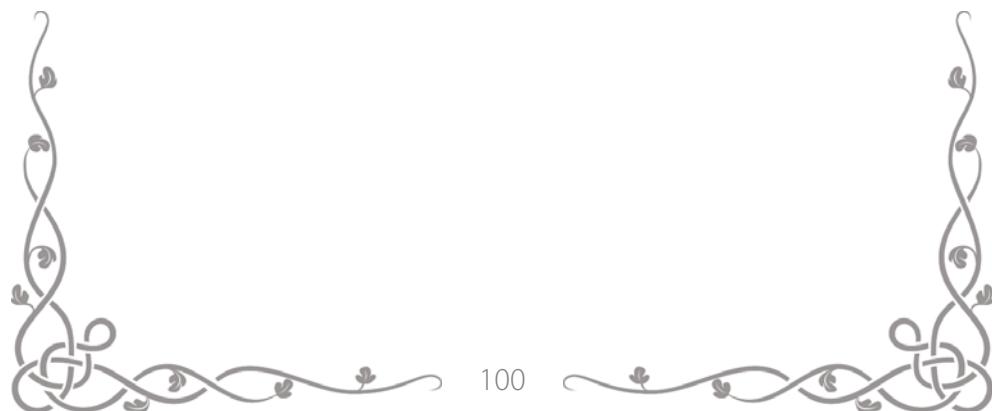

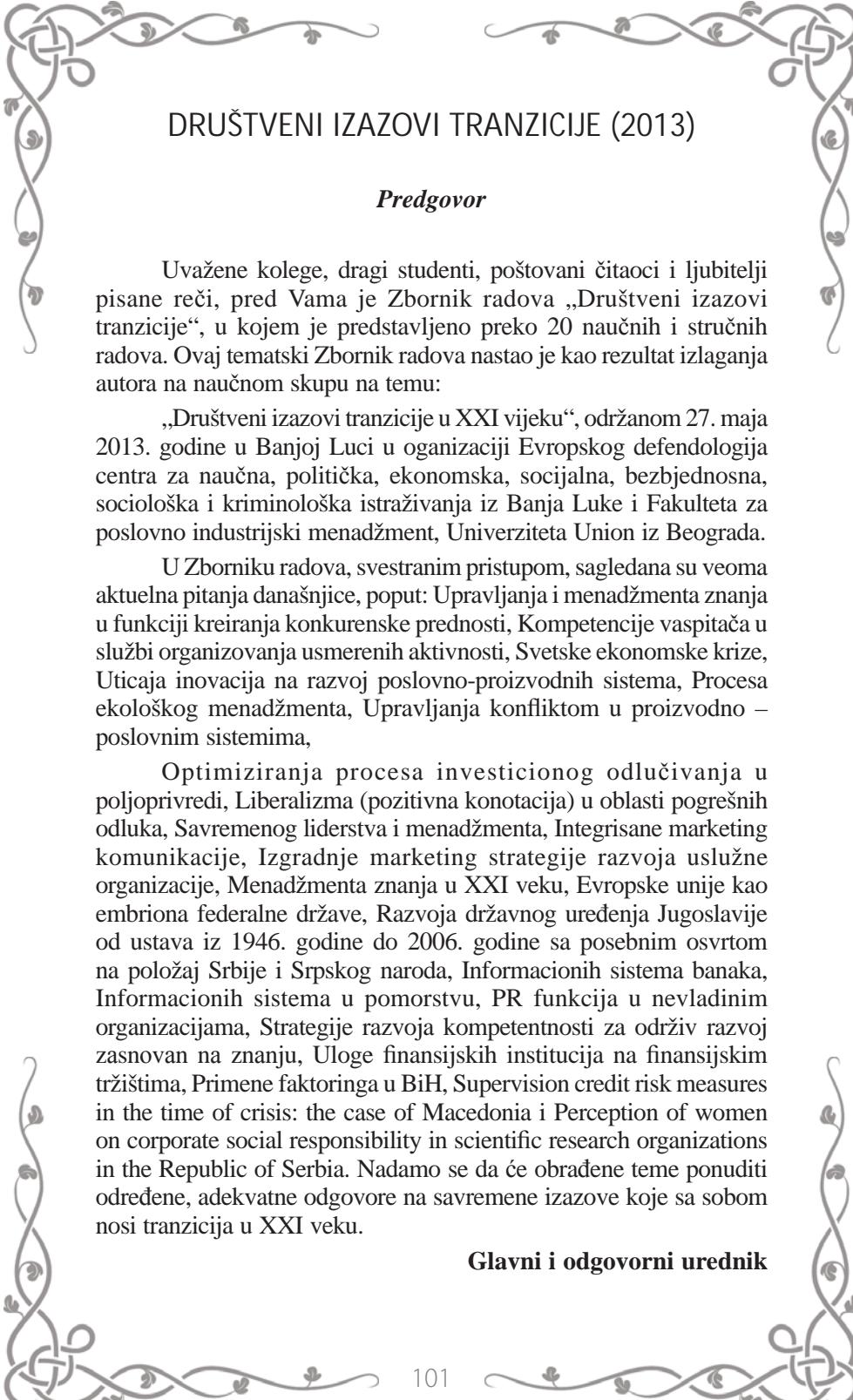
морална подршка, те примјену ЕС Повеље и Кодекса приликом избора истраживача, развој повољног окружења и сарадње кроз развој праваца научних истраживања који одговарају захтјевима свијетске науке и културним и привредним захтјевима земље, јачање друштвене свијести о значају и улози науке и технологије, активније укључивање у међународне пројекте, те повезивање са “научном емиграцијом”, обезбеђивање материјалне базе која је неопходна за извођење научног рада, увођење и прихваташање објективне научне критике.

Треба ојачати контролу, одговорност, треба јачати стандарде и квалитет образовања. Треба првенствено улагати у људе који ће својим знањем и мотивацијом допринијети свеопштем напретку.

Покретачи развоја требају бити најспособнији и најпопуларнији појединци, тимови, институције, колективни ум заједнице, јер без бољег увида у стање у високом образовању и око њега изгубит ћемо се у хаосу, као мјером ентропије, који незаобилазно долази услед технолошких, економских и политичких промјена.

Главни и одговорни уредник

DRUŠTVENI IZAZOVI TRANZICIJE (2013)

Predgovor

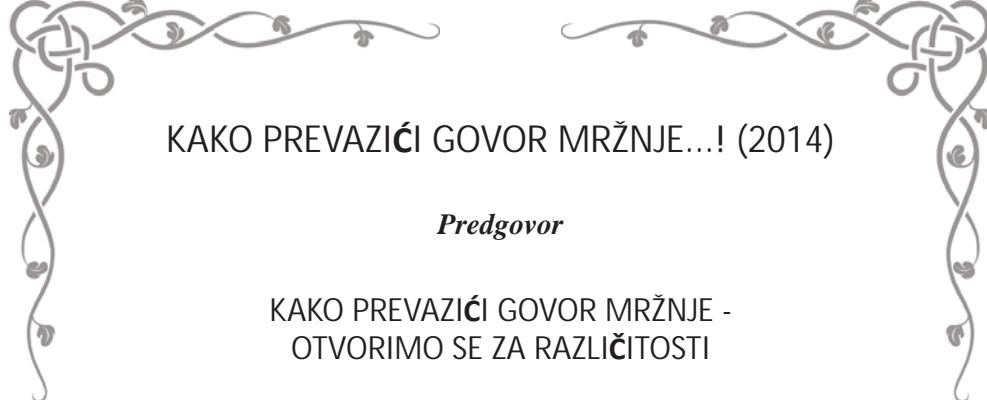
Uvažene kolege, dragi studenti, poštovani čitaoci i ljubitelji pisane reči, pred Vama je Zbornik radova „Društveni izazovi tranzicije“, u kojem je predstavljeno preko 20 naučnih i stručnih radova. Ovaj tematski Zbornik radova nastao je kao rezultat izlaganja autora na naučnom skupu na temu:

„Društveni izazovi tranzicije u XXI vijeku“, održanom 27. maja 2013. godine u Banjoj Luci u organizaciji Evropskog defendologija centra za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja iz Banja Luke i Fakulteta za poslovno industrijski menadžment, Univerziteta Union iz Beograda.

U Zborniku radova, svestranim pristupom, sagledana su veoma aktuelna pitanja današnjice, poput: Upravljanja i menadžmenta znanja u funkciji kreiranja konkurenčne prednosti, Kompetencije vaspitača u službi organizovanja usmerenih aktivnosti, Svetske ekonomske krize, Uticaja inovacija na razvoj poslovno-proizvodnih sistema, Procesa ekološkog menadžmenta, Upravljanja konfliktom u proizvodno – poslovnim sistemima,

Optimiziranja procesa investicionog odlučivanja u poljoprivredi, Liberalizma (pozitivna konotacija) u oblasti pogrešnih odluka, Savremenog liderstva i menadžmenta, Integrисane marketing komunikacije, Izgradnje marketing strategije razvoja uslužne organizacije, Menadžmenta znanja u XXI veku, Evropske unije kao embriona federalne države, Razvoja državnog uređenja Jugoslavije od ustava iz 1946. godine do 2006. godine sa posebnim osvrtom na položaj Srbije i Srpskog naroda, Informacionih sistema banaka, Informacionih sistema u pomorstvu, PR funkcija u nevladinim organizacijama, Strategije razvoja kompetentnosti za održiv razvoj zasnovan na znanju, Uloge finansijskih institucija na finansijskim tržištima, Primene faktoringa u BiH, Supervision credit risk measures in the time of crisis: the case of Macedonia i Perception of women on corporate social responsibility in scientific research organizations in the Republic of Serbia. Nadamo se da će obrađene teme ponuditi određene, adekvatne odgovore na savremene izazove koje sa sobom nosi tranzicija u XXI veku.

Glavni i odgovorni urednik

KAKO PREVAZIĆI GOVOR MRŽNJE...! (2014)

Predgovor

KAKO PREVAZIĆI GOVOR MRŽNJE - OTVORIMO SE ZA RAZLIČITOSTI

Poštovani čitaoci, pred Vama je Zbornik radova Kako prevažići govor mržnje, koji je rezultat Projekta, međunarodnog-naučnog skupa održanog u Banjoj Luci 19. 10. 2013. godine. Zbornik je izašao iz štampe zahvaljujući podršci Projektu od strane Ambasade Kraljevine Norveške u Bosni i Hercegovini.

U rezultat Projekta inačnog skupa uvedena je potreba prevažilaženja govora mržnje svagdje, na svakom mjestu, pa i u svim političkim kampanjama, u svim izborima, kao kolektivna misao narodnog, građanskog stava i načela. Mnoge poznate narodne poslovice i izreke su misaona armatura radova u ovom Zborniku. Ali, uvaženi autri su iskovali mnoge sentence i izreke koje su dosegle, a ponegdje i premašile one iz narodne riznice. Autorove naučne mudrosti pomalo ulaze u narod, njihove kćeri i sinove, ulaze u javni život, njihove poruke, misli često će se citirati u vezi sa raznim životnim prilikama... pa čak i u kontekstu krupnih pitanja iz nauke, filozofije, sociologije... itd. Sa jakom misaonom svježinom vjerujemo da će radovi u ovom Zborniku i on kao cjelina biti potezani i citirani u raznim situacijama kao silan pečat vječne istine. Blago tome ko dovječ živi, imao se rašta i roditi! Pojedine misli naših i vaših autora, naših mudraca su snagom svoje svevremenske istine i univerzalne filozofičnosti postupno „napustile glave svojih kazivača i preselile se u područje opštenaučne, filozofske mudrosti.

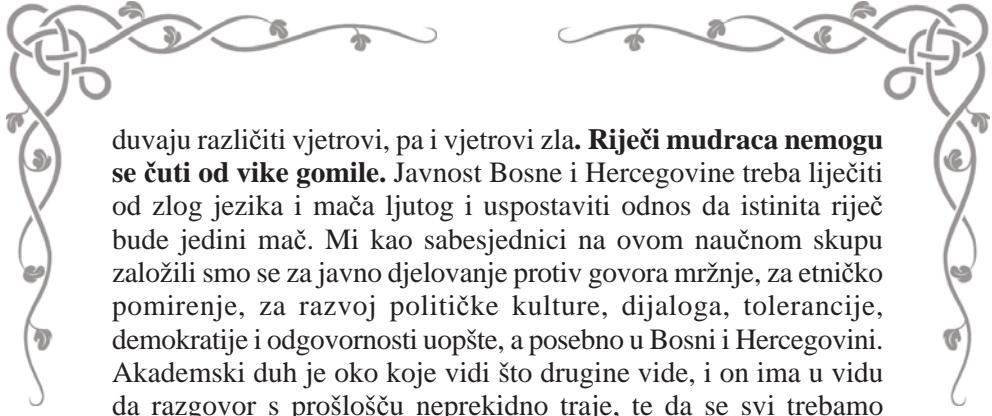
Govoru mržnje neophodno je posvetiti dužnu pažnju naprosto iz razloga pošto on stalno može da zaprijeti nacionalnoj bezbjednosti, ali da i izazove konflikte. U govoru mržnje koriste se riječi ili simboli koji vrijedaju pojedince, lidere, jednoetničku, religioznu, nacionalnu, ili rasnu grupu u cjelini, ili koje vrijedaju pojedince pravljjenjem aluzije na njihovo stvarno ili pretpostavljeno pripadništvo jednoj etničkoj, vjerskoj, nacionalnoj ili rasnoj grupi. Imajući u vidu činjenicu da su banalnosti i prizemnosti preplavile našu javnu scenu može se konstatovati da **govor mržnje direktno vodi u političko nasilje**. On je danas sofisticiraniji i kamufliraniji.

Njega uzrokuje neznanje koje je bitan determinator netolerancije. Mržnja je negativna emocija. **Govor mržnje je u sústini – anti-komunikacija.** **Antipod mržnje je tolerancija.** Na prostorima Bosne i Hercegovine etno–nacionalizam je dominantna politička ideologija. Riječ je ubojitija od mača, a soloboda govora podrazumijeva odgovornost. U vremenu predizborne kampanje nesmije se stvoriti klima antiintelektualnog stanja. Ako političkoj kampanji i parlamentarnim izborima u Bosni i Hercegovini budemo prilazili na isti način kao i do sada (npr. od 1990. godine do danas) možemo očekivati da ćemo dobiti isti rezultat kao i ranije. Na građanima je da ocijene da li su izborni rezultati u prethodnih 24 godine bili dobri ili loši, pa u ovoj političkoj kampanji i na parlamentarnim izborima treba da odluče odgovorno, moralno, **kome će dati povjerenje** i da li treba da mijenjaju pristup. Ako građani neće mijenjati pristup, ne treba da se žale na rezultate izbora na kojima će glasati. Ekonomski, politički, kulturno-športski, socijalno i moralno, svima je jasno, nema dileme, da treba redefinisati pojedinačni ali i opštetočuvani odnos prema sebi i prema svom okruženju, prema izborima analizom trendova koji se događaju u Evropi i svijetu. Građane na izborima ne interesuju sve namjere političkih partija i njihovih lidera, već ih interesuju posljedice koje će te namjere ostvariti u praksi. U principu svako ima dobre namjere i mislimo da je to stvar pristojnosti. Dosadašnja iskustva su pokazala da obećanja u predizbornim kampanjama uglavnom se ne realizuju poslije izbora, te da poslije izbora imamo permanentno loše posljedice. Ako poslije izbora imamo permanentno loše posljedice, svejedno je što je to zasnovano na dobrim namjerama, jer na kraju dovodi do propasti te zajednice, koja treba da uspije. Problem kod političkih kampanja i komunikacije u njima, te izbora kod nas je u tome što su naši lideri suviše egocentrični i samozaljubljeni i oni misle da sve postoji samo zbog njih. U modernim razvijenim društvima i državama lider je činovnik naroda i nacije i on je održiv samo ukoliko vodi naprijed i u onoj mjeri u kojoj daje neki plan gdje narod i nacija mogu da uspiju na tom putu. Lideri mogu da pogriješi, ali onog trenutka kada oni neki svoj interes stave iznad interesa nacije i naroda i kažu: Mada sam postao problem, ja neću da se sklonim, jer eto, ljudi me podržavaju – tog trenutka on gubi kredibilitet. Bolna tema za nas u Bosni i Hercegovini, uopšte na Balkanu, je i u tome što je politika mitologizovana mnogo više nego u „Modernoj Evropi“. To je iz razloga jer smo mi istočni gledano imali problem sa nacionalnim državama. Mi smo

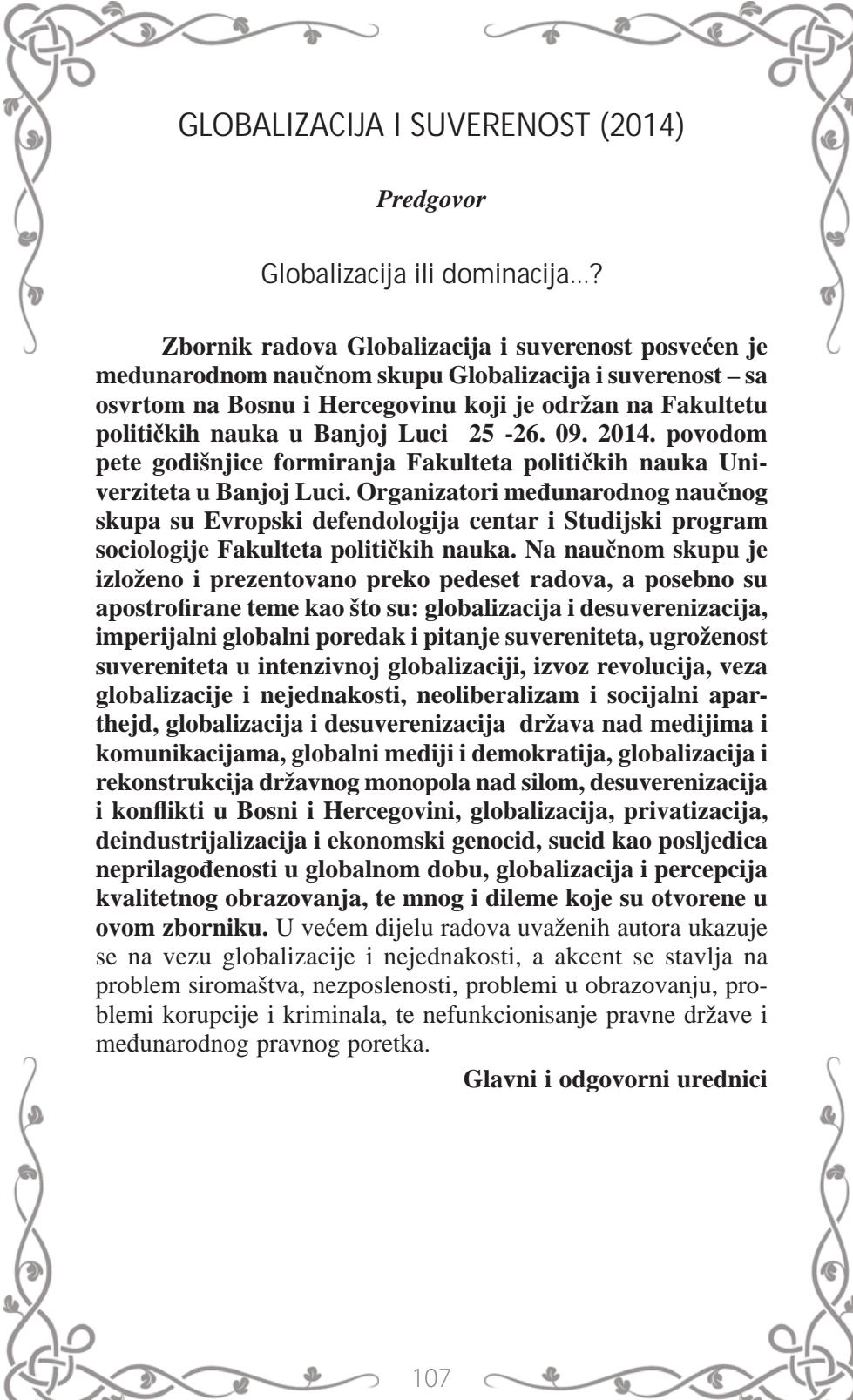
bili praktično narodi u stranim državama. Imali smo Austro-Ugarsku i Tursku imperiju i u tim imperijama, koje su bile države, mi smo imali neki svoj položaj, ali nismo imali svoju državu. Naš kolektivni identitet se ostvariva kroz etnički identitet, nije mogao da se ostvaruje kroz političke institucije, jer ih nije bilo i nije bilo moguće da ih bude. Pošto kolektivni identitet postoji, on se izražava kroz jezik, kulturu i vjeru, jer su to bili jedini atributi za prepoznavanje zajednice. Dakle, nije bilo države, nego je bila zajednica. U našim politikama, političkim kampanjama više ima propovjedi nego realnih političkih programa. Drže se zapaljivi govor i obraća se emocijama, a treba planirati jednu ozbiljnu državnu politiku. Ako u Bosni i Hercegovini hoćemo cilj, moramo da hoćemo i sredstva koja vode do tog cilja. Treba da odrastemo jednom kao narod i kao ljudi, treba da prihvatimo cijenu za ciljeve koje smo prihvatali. Akademski zajednici, naučni radnici hoće, mogu i znaju da se filozofsko-sociološkim i drugim multidisciplinarnim pristupom bave problemima, društvenog raslojavanja jezika, odnosno jezičkih i društvenih struktura, odnosom varijacija u jezičkoj upotrebi (lične i kontekstualne okolnosti). Jezik je apstraktan, a govor je konkretni. Govor je jezik u realizaciji. Govor je skup svih pojedinačnih ostvarenja jezika. Bez govora nebi bilo ljudske zajednice, a upravo je raznovrsnost i raznolikost jezika najozbiljnija prepreka takvom zajedništvu; jezik homogenizuje i diferencira. Jezik kodira, klasificiše i rangira ljudsko ponašanje, koje je uvek nabijeno emocijama. On je temeljni medij socijalizacije i način na koji se kulturna informacija prenosi. **Jedna od ključnih dilema jeste na koji način odrediti granicu između slobode govora i govora mržnje kojim se poziva na netoleranciju i nasilje.** Za uspješnu komunikaciju ključno je razumijevanje kulture, jer je njome određen kontekst komunikacije. Jezik je sredstvo komuniciranja, a jezičkim konstrukcijama se izražavaju određeni socijalni odnosi i socijalne situacije. On je sredstvo izražavanja misli, simbolička kristalizacija istorijskog i duhovnog naslijeda. Ljudski govor neispunjava samo univerzalne logičke zadatke, nego i društvene, koji zavise od specifičnih uslova grupe ili gorovne zajednice. Protivrječnost jezika je u tome što je njegov zadatak da povezuje i ujedinjuje ljudi; ali to ujedinjavanje jezik ne može izvesti, a da istovremeno ne odvaja ljudi. Naše zatečeno stanje je takvo da se moramo buditi nasuprot apatiji i rezignaciji i monetarnoj Evropi suprotstaviti socijalnu Bosnu i Hercegovinu. Na ovom putu trebamo stvoriti osnovu jednog novog internacionalizma, na sindikalnom, intelektualnom

i narodnom nivou. Istorija sveopštег bešćašća i konformizma – kada mnogi, nasuprot naučnoj etici, etici poziva, rado plivaju niz struju „pod bijelom ili žutom zastavom predaje i prostitucije svoje savjesti“, svojim bogatim dijelom i časnim intelektualnim angažmanom ostavila je primjer kakva treba da bude uloga intelektualaca u obnovi humanističke nauke i njene emancipatorske funkcije u savremenosti. Mnogi intelektualci su produžena ruka vladajućih snaga društvenog inžinjeringa – u funkciji status quoa. Intelektualci treba da vode misaoni proces koji je temelj formiranja javnog mnjenja o određenim spornim pitanjima, pa tako i o pitanjima kako prevazići govor mržnje. Javno mnijenje je površno, lako promjenjivo, često zasnovano na zabludama i predrasudama, nepouzdano i subjektivno. Javnost čine ljudi koji su suočeni sa problemima govora mržnje i raspravljuju o mogućnosti njegovor rješavanja. Mi smo aktivna javnost i pokušavamo uticati na javno mnjenje. Implicitiramo hipotezu da postoji neki konsenzus o problemima ili drukčije rečeno, da postoji neka saglasnost o pitanjima koja zaslužuju da budu postavljena. Javnost je otvorena i u suprotnosti je sa birokratskom organizacijom. **Treba razgovarati, a to znači graditi mostove, povezujući suprotne obale.** Previše se brblja, a pre malo se misli. Samo kao ličnost mi smo moralne osobe, jer odgovornost se veže za ličnu savjest: zato masa, institucija ne može biti odgovorna. Svako nacionalno biće mora se osloniti na „vlastite snage“, uz dužno poštovanje ostalih nacija, ono mora postati duhovna zajednica slobodnih i odgovornih ljudi, u kojoj svako treba da bude ono što jeste, da sa puno strasti, ljubavi i obzira brani svoj lični stav i da otvorena duha prima od drugih i ono što se razlikuje od njegovog, da pruži ruku drugom i drukčijem. **Govor mržnje je često sredstvo manipulacije za ostvarenje skrivenih, najčešće nezakonitih interesa i nepravednih ciljeva. Razgovor je tihi poziv na put do istine i smisla, on je način na koji se svaki problem može riješiti, govorom mržnje i nasiljem se ništa ne rješava.** U našim uslovima uvijek ispadne loše kad pojmove dubokog značenja tumače plitke glave, koje za njih nisu dozrele. Bodler je kazivao da su čitaoci u odnosu na pisca satovi koji kasne. Protagonisti govora mržnje danas stvaraju velike probleme zamišljenoj državi Bosni i Hercegovini. Oni su opasnost po građane, po mir, po njihovu bezbjednost. Neki mrtvi su i danas živi, više od mnogih živih, čije prisustvo kao da i nije nužno, jer su prije teret, nego radost zajednice. U pustinji propagirane mržnje u Bosni i Hercegovini

duvaju različiti vjetrovi, pa i vjetrovi zla. **Riječi mudraca nemogu se čuti od vike gomile.** Javnost Bosne i Hercegovine treba liječiti od zlog jezika i mača ljutog i uspostaviti odnos da istinita riječ bude jedini mač. Mi kao sabesjednici na ovom naučnom skupu založili smo se za javno djelovanje protiv govora mržnje, za etničko pomirenje, za razvoj političke kulture, dijaloga, tolerancije, demokratije i odgovornosti uopšte, a posebno u Bosni i Hercegovini. Akademski duh je oko koje vidi što drugine vide, i on ima u vidu da razgovor s prošlošću neprekidno traje, te da se svi trebamo otvoriti za bogatstvo različitosti. **Nužnost i neophodnost je postizanje jedinstva različitosti...**

Glavni i odgovorni urednik

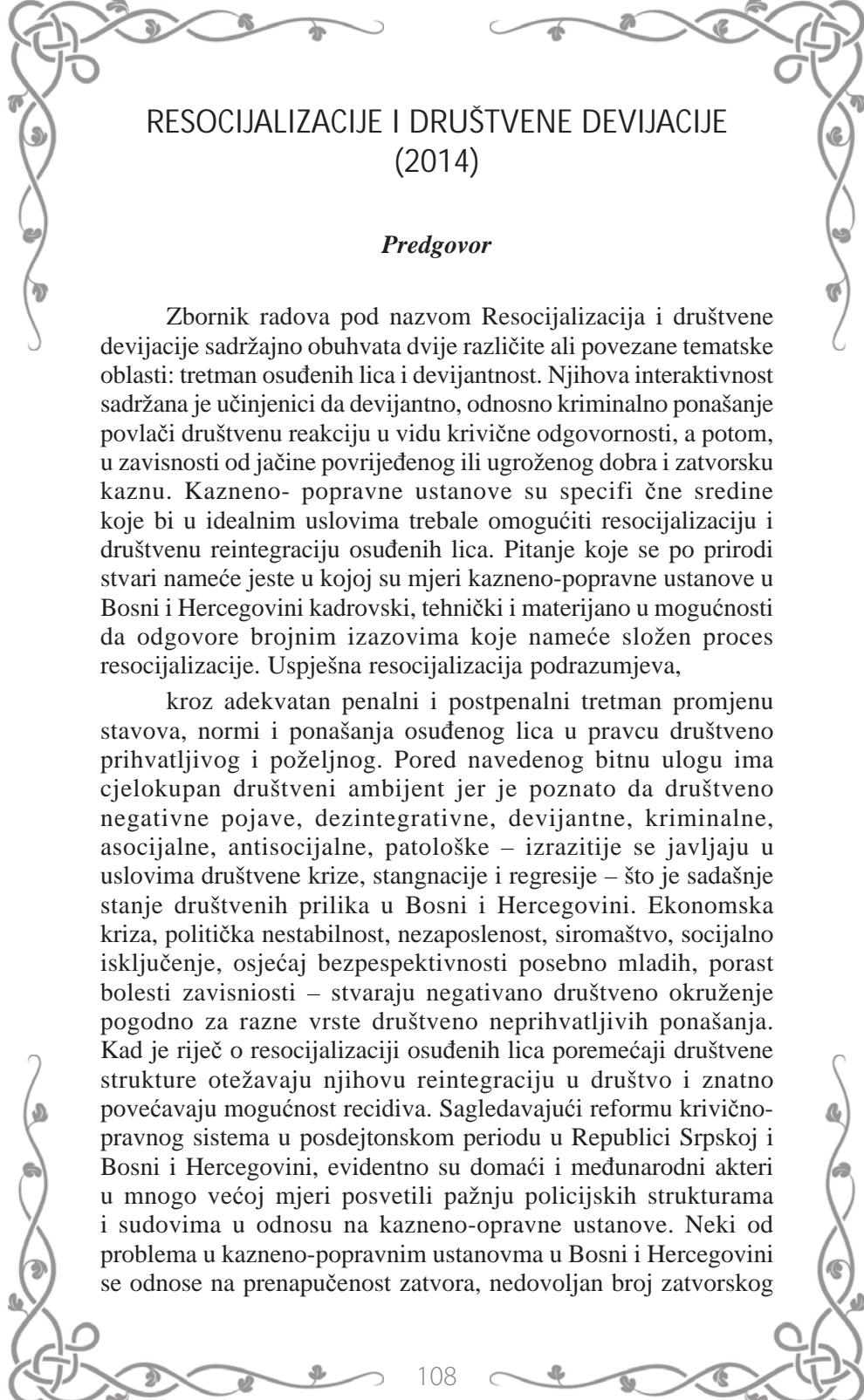
GLOBALIZACIJA I SUVERENOST (2014)

Predgovor

Globalizacija ili dominacija...?

Zbornik radova **Globalizacija i suverenost** posvećen je međunarodnom naučnom skupu **Globalizacija i suverenost** – sa osvrtom na Bosnu i Hercegovinu koji je održan na Fakultetu političkih nauka u Banjoj Luci 25 -26. 09. 2014. povodom pete godišnjice formiranja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci. Organizatori međunarodnog naučnog skupa su Evropski defendologija centar i Studijski program sociologije Fakulteta političkih nauka. Na naučnom skupu je izloženo i prezentovano preko pedeset radova, a posebno su apostrofirane teme kao što su: globalizacija i desuverenizacija, imperijalni globalni poredak i pitanje suvereniteta, ugroženost suvereniteta u intenzivnoj globalizaciji, izvoz revolucija, veza globalizacije i nejednakosti, neoliberalizam i socijalni apartheid, globalizacija i desuverenizacija država nad medijima i komunikacijama, globalni mediji i demokratija, globalizacija i rekonstrukcija državnog monopola nad silom, desuverenizacija i konflikti u Bosni i Hercegovini, globalizacija, privatizacija, deindustrijalizacija i ekonomski genocid, sucid kao posljedica neprilagodenosti u globalnom dobu, globalizacija i percepcija kvalitetnog obrazovanja, te mnog i dileme koje su otvorene u ovom zborniku. U većem dijelu radova uvaženih autora ukazuje se na vezu globalizacije i nejednakosti, a akcent se stavlja na problem siromaštva, nezposlenosti, problemi u obrazovanju, problemi korupcije i kriminala, te nefunkcionisanje pravne države i međunarodnog pravnog poretku.

Glavni i odgovorni urednici

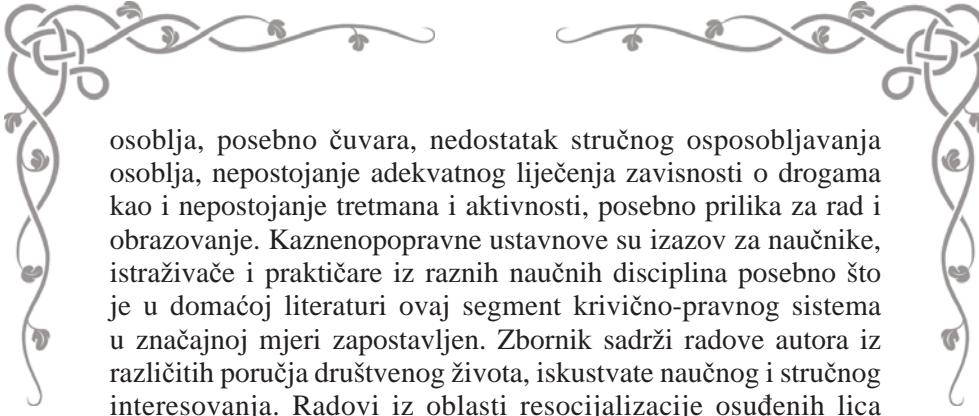

RESOCIJALIZACIJE I DRUŠTVENE DEVIJACIJE (2014)

Predgovor

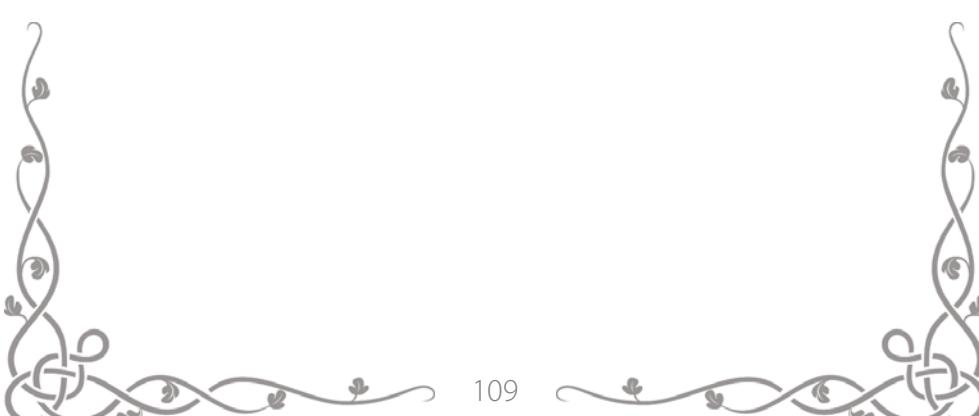
Zbornik radova pod nazvom Resocijalizacija i društvene devijacije sadržajno obuhvata dvije različite ali povezane tematske oblasti: tretman osuđenih lica i devijantnost. Njihova interaktivnost sadržana je učinjenici da devijantno, odnosno kriminalno ponašanje povlači društvenu reakciju u vidu krivične odgovornosti, a potom, u zavisnosti od jačine povrijedjenog ili ugroženog dobra i zatvorsku kaznu. Kazneno- popravne ustanove su specifične sredine koje bi u idealnim uslovima trebale omogućiti resocijalizaciju i društvenu reintegraciju osuđenih lica. Pitanje koje se po prirodi stvari nameće jeste u kojoj su mjeri kazneno-popravne ustanove u Bosni i Hercegovini kadrovski, tehnički i materijano u mogućnosti da odgovore brojnim izazovima koje nameće složen proces resocijalizacije. Uspješna resocijalizacija podrazumjeva,

kroz adekvatan penalni i postpenalni tretman promjenu stavova, normi i ponašanja osuđenog lica u pravcu društveno prihvatljivog i poželjnog. Pored navedenog bitnu ulogu ima cjelokupan društveni ambijent jer je poznato da društveno negativne pojave, dezintegrativne, devijantne, kriminalne, asocijalne, antisocijalne, patološke – izrazitije se javljaju u uslovima društvene krize, stangnacije i regresije – što je sadašnje stanje društvenih prilika u Bosni i Hercegovini. Ekonomска kriza, politička nestabilnost, nezaposlenost, siromaštvo, socijalno isključenje, osjećaj bezperspektivnosti posebno mladim, porast bolesti zavisnosti – stvaraju negativano društveno okruženje pogodno za razne vrste društveno neprihvatljivih ponašanja. Kad je riječ o resocijalizaciji osuđenih lica poremećaji društvene strukture otežavaju njihovu reintegraciju u društvo i znatno povećavaju mogućnost recidiva. Sagledavajući reformu krivično-pravnog sistema u posdejtionskom periodu u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, evidentno su domaći i međunarodni akteri u mnogo većoj mjeri posvetili pažnju policijskim strukturama i sudovima u odnosu na kazneno-opravne ustanove. Neki od problema u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini se odnose na prenapučenost zatvora, nedovoljan broj zatvorskog

osoblja, posebno čuvara, nedostatak stručnog osposobljavanja osoblja, nepostojanje adekvatnog liječenja zavisnosti o drogama kao i nepostojanje tretmana i aktivnosti, posebno prilika za rad i obrazovanje. Kaznenopopravne ustavnove su izazov za naučnike, istraživače i praktičare iz raznih naučnih disciplina posebno što je u domaćoj literaturi ovaj segment krivično-pravnog sistema u značajnoj mjeri zapostavljen. Zbornik sadrži radove autora iz različitih poručja društvenog života, iskustvate naučnog i stručnog interesovanja. Radovi iz oblasti resocijalizacije osuđenih lica obrađuju različite aspekte ovog problema: svrhu kažnjavanja i resocijalizacije osuđenih lica; pitanje profesionalnog sagorijevanja zatvorskog osoblja u kazneno-popravnim ustanovma u Republici Srpskoj; trendove privatizacije zatvorskih ustanova u svijetu; metode resocijalizacije osuđenih lica kroz sistem kažnjavanja i nagrađivanja i na kraju postupanje sa maloljetnim počiniocima krivičnih djela i specifičnosti izvršenja vaspitne mjere upućivanja u vaspitnopopravni dom u Republici Srpskoj. Radovi koji tretiraju problematiku devijantnosti sagledavaju pitanja kriminoglene predisponiranosti i rizičnih ponašanja učenika osnovnih škola u Republici Srpskoj; uticaj medija na devijantno ponašanje; metode identifikacije agresivnog ponašanja u radu sa maloljetnim prestupnicima, devijantnost porodice kao primarne društvene grupe i na kraju obrađuje se novi oblik zavisnosti mladih – sportsko klađenje. Aktuelne teme obrađene u ovom zborniku mogu poslužiti kao koristan izvor obaveštenja profesionalcima koji se po prirodi svojih poslova susreću sa prestupnicima i njihovom rehabilitacijom.

Urednik:
dr Velibor Lalić

Годишњаци ЕДЦ-а

ГОДИШЊАК ЕДЦ (2012)

ПРЕДГОВОР

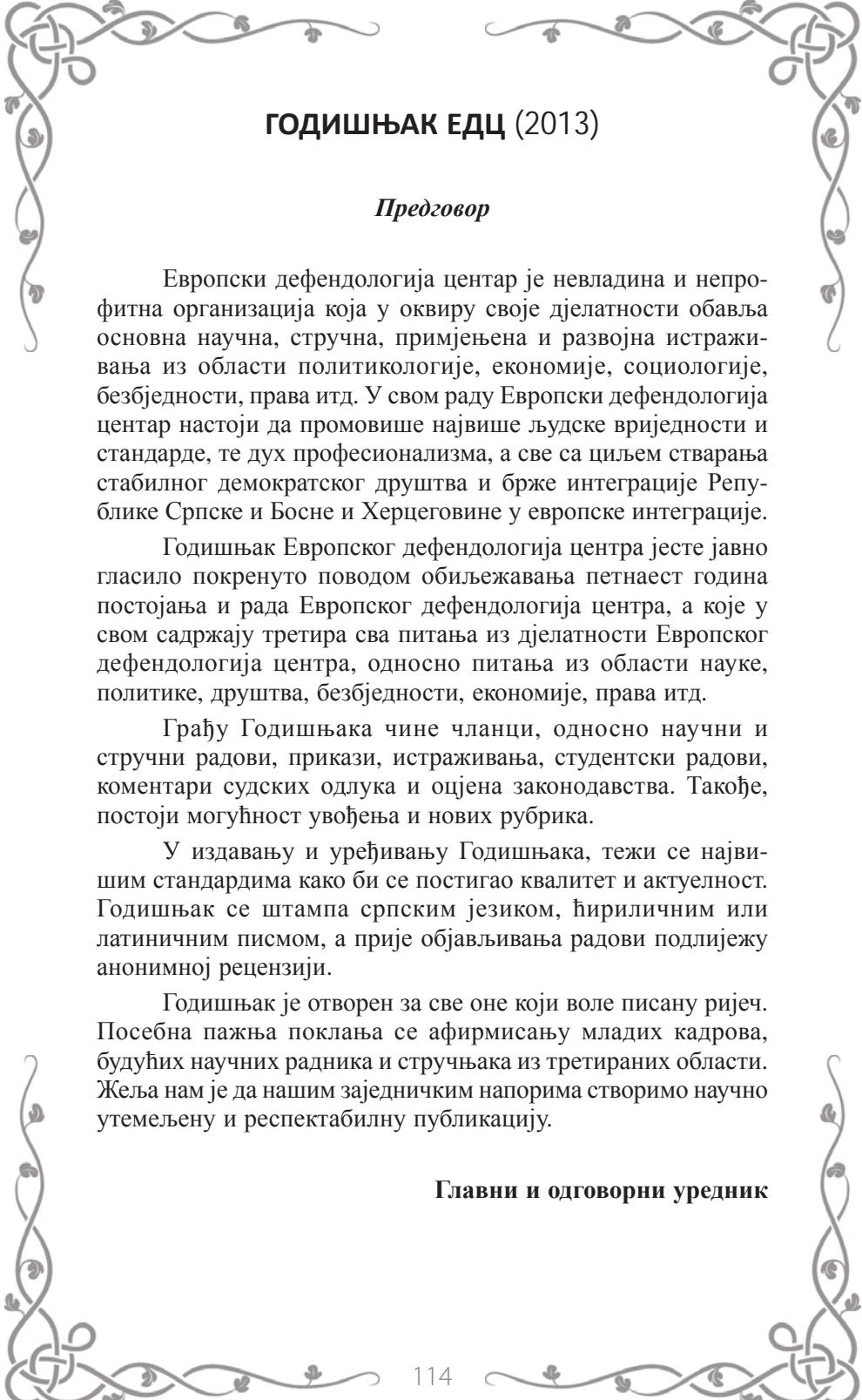
РАЗЛИЧИТОСТИ СУ БОГАТСТВО...

Драги пријатељи, поштовани читаоци, нашу петнаестогодишњицу постојања и рада одлучили смо да обиљежимо, између осталог, покретањем још једног јавног гласила. На начин како то прилики већ профилисаном и међународно признатом научном удружењу, Европском дефендологија центру, које промовише највише људске вриједности и дух професионализма, као и сарадњу и размјену искустава са заинтересованим субјектима у земљи и иностранству у циљу стварања стабилног демократског друштва. Управни одбор донио одлуку да се од ове године почне штампати „**ГОДИШЊАК ЕВРОПСКОГ ДЕФЕНДОЛОГИЈА ЦЕНТРА**“.

Годишињак Европског дефендологија центра ће у свом садржају третирати сва питања из дјелатности Европског дефендологија центра, односно питања из области науке, политике, друштва, безбједности, економије, права, социологије и криминологије. Дакле, ријеч је о гласилу које ће у складу са нашим програмским опредјељењима имати мултидисциплинарни карактер, тако да ће сваки читалац у њему моби да пронађе нешто за себе. У Годишињаку ће се објављивати оригинални научни и стручни радови, приређени у складу са научном методологијом писања.

Пред Вама је први број Годишињака који сагледава веома актуелна питања данашњице, попут: структуре власништва над земљом на Косову и Метохији, Европске уније и антисламизма, проблема капацитета елита, образовања и васпитања за дијалог и толеранцију, дефендолошких изазова у међународним односима са погледом на Босну и Херцеговину, појмовног одређења безбједности као система с приказом система безбједности Босне и Херцеговине, безбједности у либералној демократији и природе модерног ратовања, специфичности исламског фундаментализма у Босни и Херцеговини, европских интеграционих процеса, системског приступа државној управи као организацији, еколошког права, људског права за здраву животну средину, одлучувања о жалби у другостепеном прекрајашном поступку у Републици Српској, улоге и значаја институционалног преваспитног третмана у ресоцијализацији осуђених лица, тјелесне кондиционираности и физичког васпитања, смисла за хумор и ментално здравље у оквиру концепта позитивне психологије, рефлексије економске кризе на најугроженију структуру становништва, реинженерињинга пословног процеса, утицаја средстава Међународног монетарног фонда и Свјетске банке на процес транзиције привреде, анализе нивоа задовољства запослених на примјеру предузећа Мјешовитог холдинга „Електропривреда Републике Српске“, процеса реорганизације и ревитализације великих пословних система у систем малих и средњих предузећа, система организовања и организациске структуре, економске кризе и утицаја хипотекарних зајмова на глобалну економију, модификована управљачке компоненте у афирмацији менаџмента временских ресурса и просторног дизајна, квалитета и особина руковођиоца/управљача образовних установа са механизмима мотивације. Као што се може запазити, много је различитих тема, различитости су богатство..., јер тамо где само један вјетар пири и борови укриво расту.

Главни и одговорни уредник

ГОДИШЊАК ЕДЦ (2013)

Предговор

Европски дефендологија центар је невладина и непрофитна организација која у оквиру своје дјелатности обавља основна научна, стручна, примјењена и развојна истраживања из области политикологије, економије, социологије, безбједности, права итд. У свом раду Европски дефендологија центар настоји да промовише највише људске вриједности и стандарде, те дух професионализма, а све са циљем стварања стабилног демократског друштва и брже интеграције Републике Српске и Босне и Херцеговине у европске интеграције.

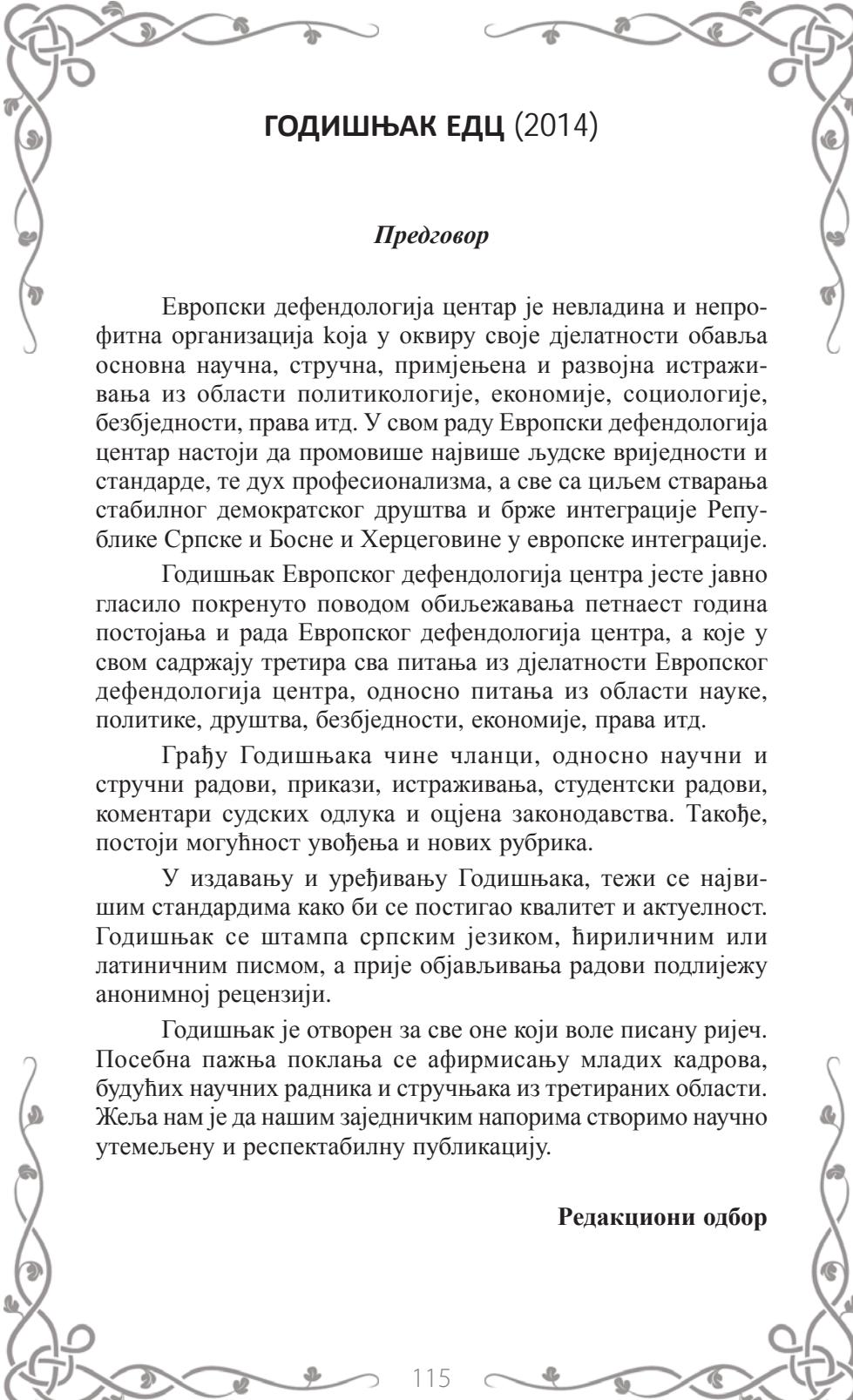
Годишњак Европског дефендологија центра јесте јавно гласило покренуто поводом обиљежавања петнаест година постојања и рада Европског дефендологија центра, а које у свом садржају третира сва питања из дјелатности Европског дефендологија центра, односно питања из области науке, политике, друштва, безбједности, економије, права итд.

Грађу Годишњака чине чланци, односно научни и стручни радови, прикази, истраживања, студентски радови, коментари судских одлука и оцјена законодавства. Такође, постоји могућност увођења и нових рубрика.

У издавању и уређивању Годишњака, тежи се највишим стандардима како би се постигао квалитет и актуелност. Годишњак се штампа српским језиком, Ћириличним или латиничним писмом, а прије објављивања радови подлијежу анонимној рецензији.

Годишњак је отворен за све оне који воле писану ријеч. Посебна пажња поклања се афирмирању младих кадрова, будућих научних радника и стручњака из третираних области. Жеља нам је да нашим заједничким напорима створимо научно утемељену и респектабилну публикацију.

Главни и одговорни уредник

ГОДИШЊАК ЕДЦ (2014)

Предговор

Европски дефендологија центар је невладина и непрофитна организација која у оквиру своје дјелатности обавља основна научна, стручна, примјењена и развојна истраживања из области политикологије, економије, социологије, безбједности, права итд. У свом раду Европски дефендологија центар настоји да промовише највише људске вриједности и стандарде, те дух професионализма, а све са циљем стварања стабилног демократског друштва и брже интеграције Републике Српске и Босне и Херцеговине у европске интеграције.

Годишњак Европског дефендологија центра јесте јавно гласило покренuto поводом обиљежавања петнаест година постојања и рада Европског дефендологија центра, а које у свом садржају третира сва питања из дјелатности Европског дефендологија центра, односно питања из области науке, политике, друштва, безбједности, економије, права итд.

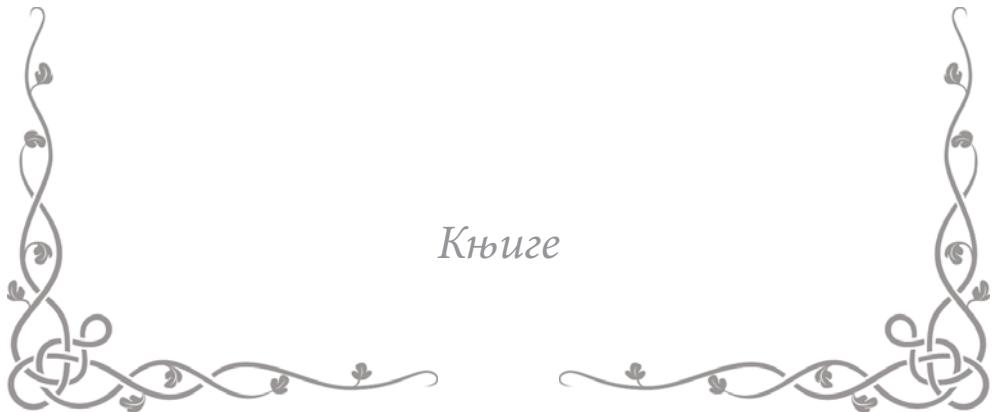
Грађу Годишњака чине чланци, односно научни и стручни радови, прикази, истраживања, студентски радови, коментари судских одлука и оцјена законодавства. Такође, постоји могућност увођења и нових рубрика.

У издавању и уређивању Годишњака, тежи се највишим стандардима како би се постигао квалитет и актуелност. Годишњак се штампа српским језиком, Ћириличним или латиничним писмом, а прије објављивања радови подлијежу анонимној рецензији.

Годишњак је отворен за све оне који воле писану ријеч. Посебна пажња поклања се афирмирању младих кадрова, будућих научних радника и стручњака из третираних области. Жеља нам је да нашим заједничким напорима створимо научно утемељену и респектабилну публикацију.

Редакциони одбор

Књиге

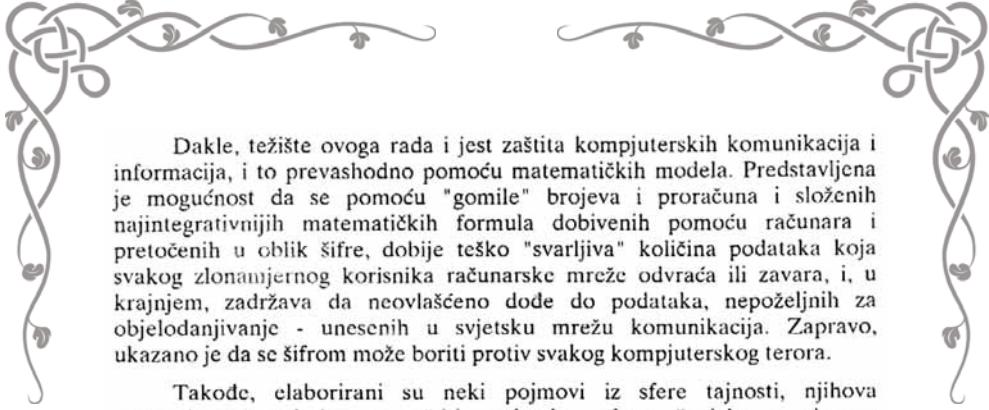
*Dr Dušanka Stojanović, Dr Mićo Stojanović,
Dr Slobodan Stević i Mr Duško Vejnović*

ŠIFROM PROTIV KOMPJUTERSKOG TERORA (1998)

P R E D G O V O R

Razvoj informacionih tehnologija, ekspanzija računarskih mreža, veliki broj ljudi koji imaju pristup računarskim resursima i povezivanje u međunarodne kompjuterske mreže, te pojava kriminala na mrežama i zloupotreba podataka koji se nalaze u Internetu, opredijelili su autore ovog rukopisa da pristupe izradi jednog materijala o razvoju i korišćenju računara i načinu zaštite privatnosti u računarstvu tj. da predstave blagodati ove tehnike za savremeno čovječanstvo, ali i one njene zle strane. Ovo stoga što primjena računara na svim područjima ljudske djelatnosti poprima razmjere pandemije koja se širi brzinom kojom raste njihov potencijal. Razvija se velika informatička revolucija koja iz temelja mijenja čovjeka, kulturu svijeta i način života i rada ljudi. Mijenaju se škole i univerziteti, mijenja se način učenja i ponašanja, povezuju se ljudi širom Zemlje, koriste se i povezuju dostignuća savremene civilizacije.

Povezivanje računara u mreže na planetarnom nivou, svešće planetu na jedno globalno selo u informacionom smislu. Veliki broj ljudi koji imaju pristup računarskim resursima drastično povećava opasnost od profilacije podataka van oblasti ovlašćenja. Računari preuzimaju na sebe sve odgovornije poslove i koncentrišu u sebi sve veću i značajniju količinu informacija. U kojoj mjeri će društvo dozvoliti ovakvu koncentraciju vlasti, za sada je teško predvidjeti. Činjenica je, međutim, da ovakav trend u korišćenju kompjutera nosi u sebi nove rizike i opasnosti koje se ogledaju u mogućnosti da informacije od neprocjenjivog značaja budu uništene uslijed vandalizma, kvara sistema ili pak budu zlouprijebljene. Ukoliko je računaru dodijeljena odgovornija uloga i povjerenje informacije od većeg značaja i osjetljivosti, utoliko je potrebniye zaštiti ga od svih poremećaja u njegovom normalnom funkcionisanju i korišćenju. Ovim je u stvari dostignuta ona kritička tačka u primjeni računara gdje način korišćenja i zaštita sistema prestaje da bude isključivo tehničko i organizaciono pitanje, već poprima i društveni aspekt. Od društva se traži da preko svojih institucija preuzme nadzor nad primjenom računara kako ona ne bi postala nekontrolisana i izazvala teške i po njega opasne poremećaje. Riječ je o budućnosti i novoj poslovnoj filozofiji sa kojom globalna (planetarna) ekonomija ulazi u treći milenijum, filozofiji stalnog unapređenja poslovnih procesa i informacija u skladu sa potpunim zahtjevom savremenog čovjeka kao uslova za opstanak u savremenoj civilizaciji. Faktički, to podrazumijeva sistemsku zaštitu podataka na načelima, iskustvima i standardima razvijenih zemalja. (Naravno, treba podrazumijevati bezbjednost i tajnost odbrambeno zaštitnih podataka).

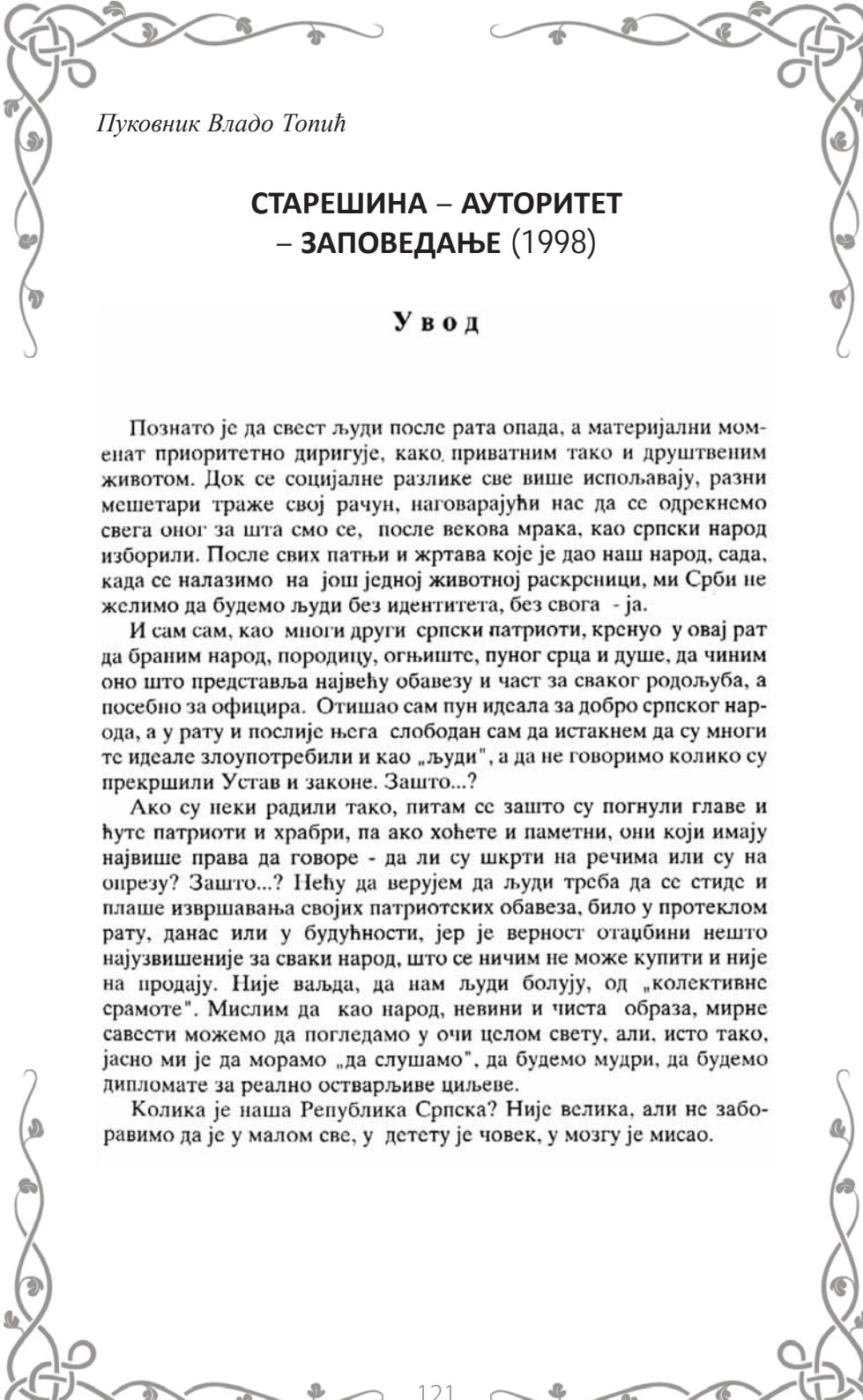
Dakle, težište ovoga rada i jest zaštita kompjuterskih komunikacija i informacija, i to prevashodno pomoću matematičkih modela. Predstavljena je mogućnost da se pomoću "gomile" brojeva i proračuna i složenih najintegrativnijih matematičkih formula dobivenih pomoću računara i pretočenih u oblik šifre, dobije teško "svarljiva" količina podataka koja svakog zlonamjernog korisnika računarske mreže odvraća ili zavara, i, u krajnjem, zadržava da neovlašćeno dode do podataka, nepoželjnih za objelodanjivanje - unesenih u svjetsku mrežu komunikacija. Zapravo, ukazano je da se šifrom može boriti protiv svakog kompjuterskog terora.

Takođe, elaborirani su neki pojmovi iz sfere tajnosti, njihova normativna regulativa u zaštiti podataka, uloga čovjeka - njegova odgovornost i ozbiljnost u pristupu prikupljanja, obradi i obezbjeđenju informacija i podataka.

Ovim putem se zahvaljujemo recenzentima i svima onima koji su nam pomogli da se ova knjiga štampa, kao i onima koji će svojim dobronamjernim primjedbama i sugestijama ukazati da se eventualni budući tekst poboljša, što ne oslobođa autore od njihove odgovornosti za načinjene greške u ovom rukopisu.

Banja Luka, 1998.

Autori

Пуковник Владо Топић

СТАРЕШИНА – АУТОРИТЕТ – ЗАПОВЕДАЊЕ (1998)

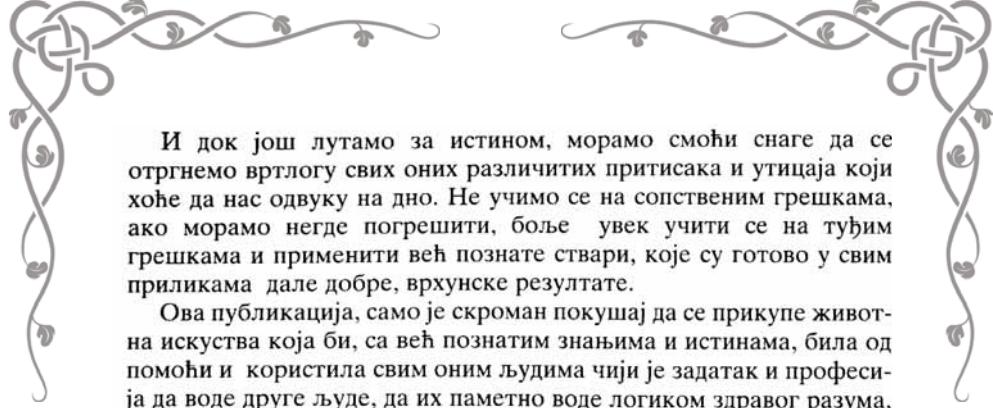
Увод

Познато је да свест људи после рата опада, а материјални моменат приоритетно диригује, како приватним тако и друштвеним животом. Док се социјалне разлике све више испољавају, разни мешетари траже свој рачун, наговарајући нас да се одрекнемо свега оног за шта смо се, после векова мрака, као српски народ изборили. После свих патњи и жртава које је дао наш народ, сада, када се налазимо на још једној животној раскрсници, ми Срби не желимо да будемо људи без идентитета, без свога - ја.

И сам сам, као многи други српски патриоти, кренуо у овај рат да брамим народ, породицу, огњиште, пуног срца и душе, да чиним оно што представља највећу обавезу и част за сваког родољуба, а посебно за официра. Отишао сам пун идеала за добро српског народа, а у рату и послије њега слободан сам да истакнем да су многи те идеале злоупотребили и као „људи”, а да не говоримо колико су прекршили Устав и законе. Зашто...?

Ако су неки радили тако, питам се зашто су погнули главе и ѡуте патриоти и храбри, па ако хоћете и паметни, они који имају највише права да говоре - да ли су шкрти на речима или су на опрезу? Зашто...? Нећу да верујем да људи треба да се стиде и плаше извршавања својих патриотских обавеза, било у протеклом рату, данас или у будућности, јер је верност отаџбини нешто најуважије за сваки народ, што се ничим не може купити и није на продају. Није ваљда, да нам људи болују, од „колективног срамоте”. Мислим да као народ, невини и чиста образа, мирне савести можемо да погледамо у очи целом свету, али, исто тако, јасно ми је да морамо „да слушамо”, да будемо мудри, да будемо дипломате за реално остварљиве циљеве.

Колика је наша Република Српска? Није велика, али не заборавимо да је у малом све, у детету је човек, у мозгу је мисао.

И док још лутамо за истином, морамо смоћи снаге да се отргнемо вртлогу свих оних различитих притисака и утицаја који хоће да нас одвуку на дно. Не учимо се на сопственим грешкама, ако морамо негде погрешити, боље увек учити се на туђим грешкама и применити већ познате ствари, које су готово у свим приликама дале добре, врхунске резултате.

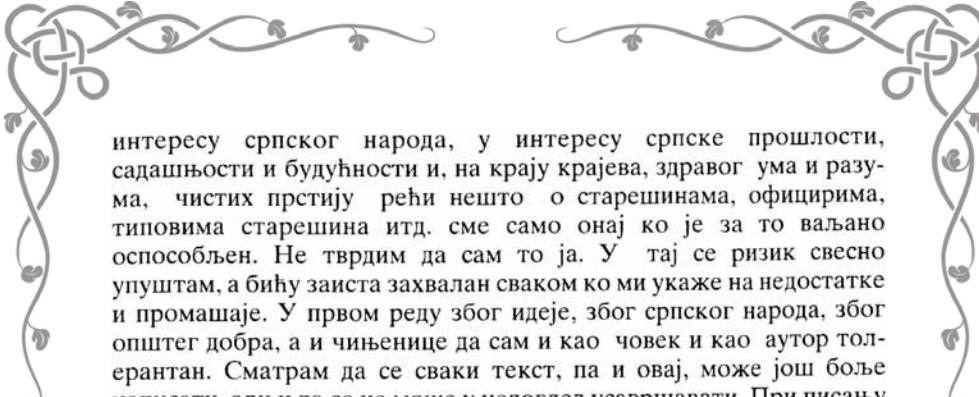
Ова публикација, само је скроман покушај да се прикупе животна искуства која би, са већ познатим знањима и истинама, била од помоћи и користила свим оним људима чији је задатак и професија да воде друге људе, да их паметно воде логиком здравог разума, умовањем здравог разума, како је говорио Васа Пелагић. У поплави свега и свачега, изронимо из магле у којој се нашао српски народ и окренимо се правим вредностима. Само радом можемо у свет, и само правим вредностима можемо да привучемо пажњу и интересовање других. Немамо право да сами себе, а поготово народ, обмањујемо и уљуљкујемо неаргументованим самоглорифковањем, не узимајмо привилегије које ником не доносе срећу и схватимо коначно, и једном за сва времена, да сами себи нисмо довољни. Никакве ограде и оправдања не важе за болести од којих нам болују одређени делови власти, па и неки „закони“.

У свим временима је било, јесте и биће нужно мотрити на власт, да би се спречиле узурпације и крајности којима она може подлећи. Како каже Берк: „Некима се може владати преваром, некима силом, а свима лукавством“.

Па, браћо Срби, да бисмо имали државу, морамо имати власт, која сама по себи у свим државама света, подразумева и неке привилегије, али нека то, по Берку, буду лукавство, мудрост у духу народа и са народом, а не превара, обмана, сила и много тога још...

Свестан сам да ће и обичан читалац ове књиге до којег ми је и те како стало, јер је он поднео велики терет и жртве за ово што сада имамо - Републику Српску, исто као и врхунски интелектуалац, схватити у потпуности да ја у овој књизи посвећујем много пажње организованој правној држави, моралу, начелима, планирању, организацији, координацији, реализацији и контроли.

Свестан сам и чињенице да се, пишући ове редове, излажем критици због било које грешке у мом тексту, садржајне или обликоване. Јер, логично је да упућивати на то како треба планирати, организовати, координирати, реализовати, контролисати, сагледавати добре и лоше стране свога народа у свему томе, заповедати у миру и рату, обављати командантске дужности у

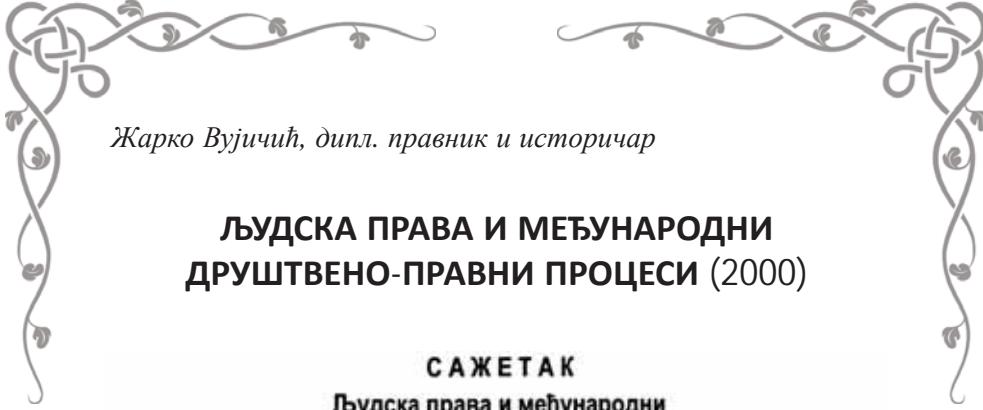

интересу српског народа, у интересу српске прошлости, садашњости и будућности и, на крају крајева, здравог ума и разума, чистих прстију рећи нешто о старешинама, официрима, типовима старешина итд. сме само онај ко је за то вљано оспособљен. Не тврдим да сам то ја. У тај се ризик свесно упуштам, а бићу заиста захвалан сваком ко ми укаже на недостатке и промашаје. У првом реду због идеје, због српског народа, због општег добра, а и чињенице да сам и као човек и као аутор толерантан. Сматрам да се сваки текст, па и овај, може још боље написати, али и да се не може у недоглед усавршавати. При писању су ми помогли многи, па и они који каткада нису разумели или нису хтели да разумеју зашто стално упозоравам на законитост, морал, поштење, рад, ред, дисциплину и слично.

Помогли су ми и сви они који су својим противљењем још квалитетније изоштрили моје погледе, виђења, ставове, оцене, процене, предвиђања. **Позивам их да и они нешто напишу, да мало поразговарају са српским народом напаћеним у рату и после рата.** Нека им „статусно“ не дубе препрека за истину, нека им национални интерес буде максимална мотивација, тим пре ако имају у виду зреле оцене и процене стања у Републици Српској, на нашем Косову и Метохији, у Србији и Црној Гори.

Нека се на овим темељима и опредељењима изграђују концепција, доктрина, стратегија и смернице за заштиту, безбедност и одбрану националног суверенитета и територијалног интегритета Републике Српске, Срба и српства у целини, ма где живели. Надам се да ће овај рад помоћи да се смањи број неспоразума између субјекта и активности помињаних у раду.

Аутор

Жарко Вујичић, дипл. правник и историчар

ЉУДСКА ПРАВА И МЕЂУНАРОДНИ ДРУШТВЕНО-ПРАВНИ ПРОЦЕСИ (2000)

САЖЕТАК Људска права и међународни друштвено-правни процеси

Посматрајући грађански, односно национално-вјерски рат у Босни и Херцеговини од 1991. до 1995. године, уочио сам бројне примјере нарушавања људских права и основних слобода као и непоштовање закона и обичаја ратовања. Прикупio сам бројна документа, анализирао их и упоређивао са стањем, *de jure* и *de facto*, на терену, уочио бројне слабости и све то критички изучио и у ову књигу уградио.

Материју коју обухвата књига објавио сам у пет великих радова /фельтона/ у дневним листовима "ГЛАС СРПСКИ" Бања Лука, и "ОСЛОБОЂЕЊЕ" Сарајево, а читалачка публика лијепо примила. Примједби није било.

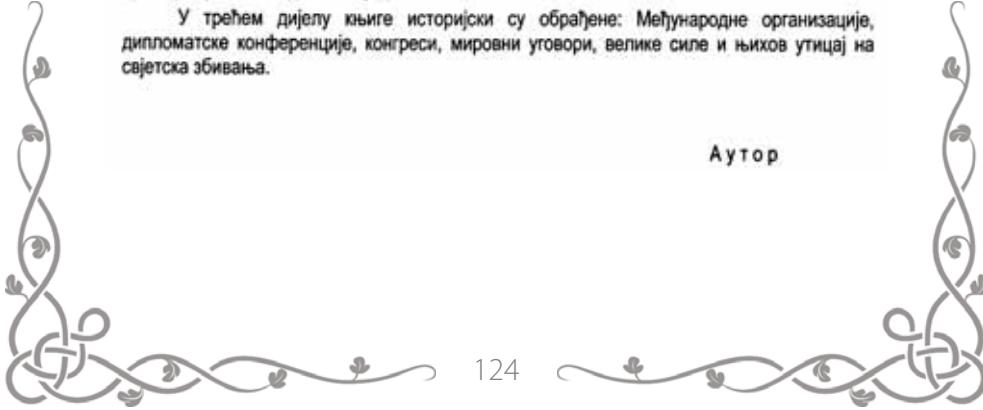
Цијенећи актуелни тренутак и потребе за овом врстом стручне литературе, а на приједлог хуманитарних организација и стручних институција, одлучио сам да књигу објавим.

Материја првог дијела књиге темељи се на релевантним правним документима /декларацијама, конвенцијама, протоколима, пактovима, правним енциклопедијама, универзитетским уџбеницима и Повељи УН/.

Ево неких од тих извора: Универзална декларација о правима човјека; Европска документа о заштити људских права и слобода; Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода; Европска социјална повеља; Конвенција о спречавању и кажњавању злочина геноцида; Повеља УН и друга правна литература.

У другом дијелу књиге обраћено је Међународно /хумано/ ратно право. У њему се говори о правима и хуманом поступању са заробљеницима, рањеницима, интерницима, болесницима, санитетском особљу, цивилном становништву, заштитним зонама, обичајима рата, забрани употребе одређеног оружја, мунзије, загушњивих гасова, атомског оружја, селективног бомбардовања насељених мјеста и комуникација, евидентирању заробљеника, умрлих и сахрањених непријатељских лица, обиљежавање мјеста сахране таквих лица, формирање ратних судова за суђење за геноцид и друга почињења тешка кривична дјела, надлежност Савјета безbjednosti и његов задатак на чувању светског мира и безbjедnosti.

У трећем дијелу књиге историјски су обраћене: Међународне организације, дипломатске конференције, конгреси, мировни уговори, велике сile и њихов утицај на светска збивања.

Аутор

Драгомир Кутлија

ПРИРУЧНИК ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА РАДНИКА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА (2000)

Приручник за полагање стручног испита

ПРЕДГОВОР

Приручник садржи материју из области управног права, и то: управно право - општи дио (органи државне управе); управни поступак; управни спор; управно право - посебни дио (унутрашњи послови), као и збирку важнијих прописа од значаја за функционисање органа државне управе.

У оваштем дијелу разрађене су тематске јединице о теоријском поимању управе, исце организације, принципа рада органа државне управе, послови, међусобни односи, као и акти органа управе. Исто тако, у овом дијелу се обрађује управни поступак са начелима, принципима и институтима наведеног поступка утврђених Законом о оваштем управном поступку. Паралелно се обрађује управни спор као посебан облик судске контроле законитости управног акта.

Посебан дио представља у суштини управно право - област унутрашњих послова. То су они послови које извршила орган управе надлежан за унутрашње послове, у кому значајно место заузима примјесна прописа који се односе на: државну границу, држављанство, долазак, боравак и кретање странца, лична карта и лично име, путне исправе, пријавно-одјавна служба, матичне књиге, избављање, држење и ношење оружја, ексилозивна средства и опасне материје, као и заштита од пожара.

Истина, треба напоменути да се претходна питања посматрају са становишта примјене позитивних правних норми, предузимања мјера и радни управни карактера, као и поступање у довоноћеву конкретних управних аката у рјешавању управних ствари из области унутрашњих послова.

Збирка важнијих позитивних прописа из области државне управе представља, у бити, жељу да се на једном месту нађу важећи прописи намијењени онима који их користе у свакодневној пракси, а без чије примјене нема стручне, професионалне и савремене управе, односно органа и организација са европским стандардима.

Приручник представља систематизовано штиво из дугогодишњег искуства аутора подразумијевајући под тим и теоријске расправе које су објавили "Правна мисао" и "Дефензологија", као и ауторизована предавања на Полицијској академији.

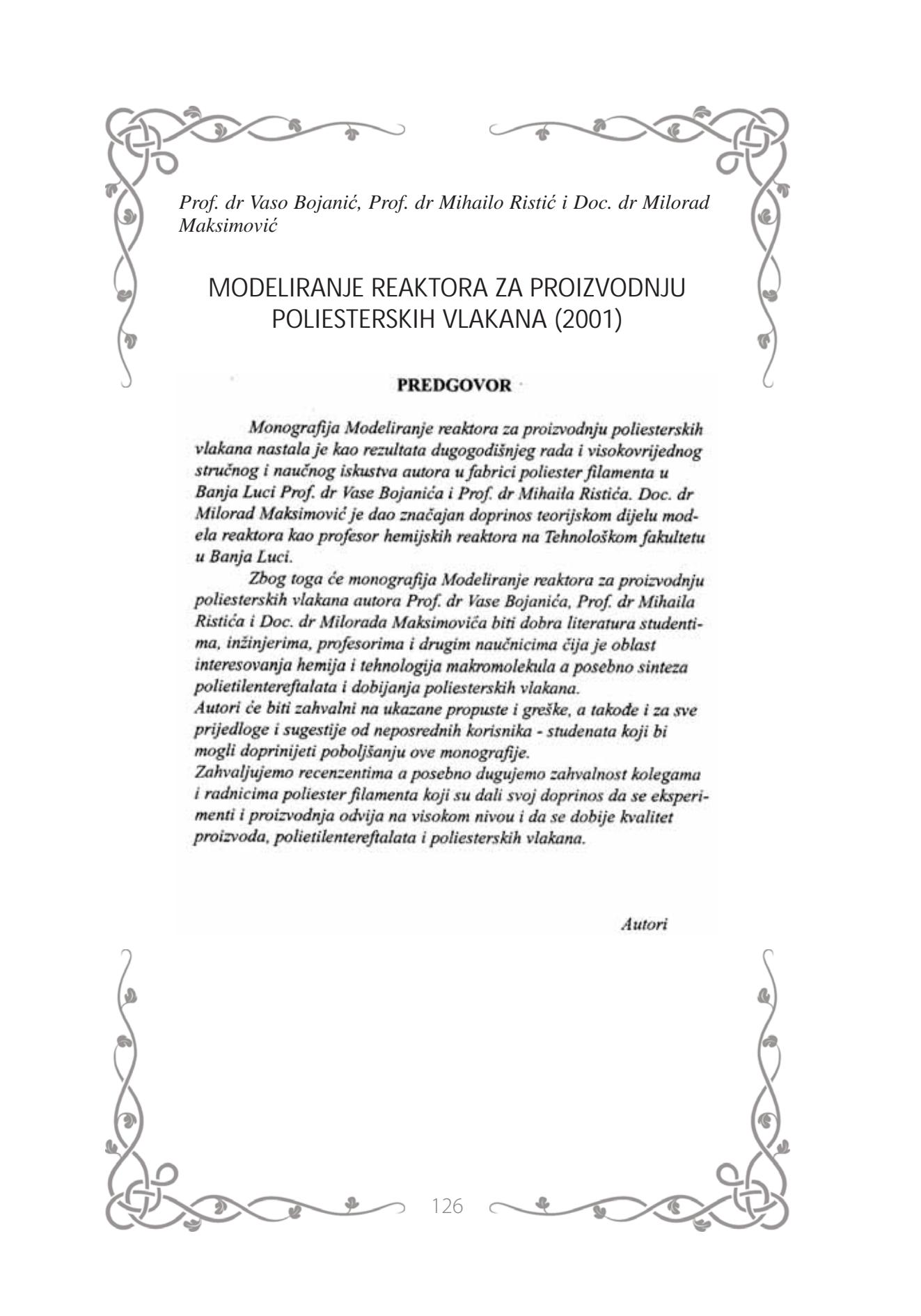
Садржај приручника прилагођен је Правилнику о програму и начину полагања стручног испита радника Министарства унутрашњих послова Републике Српске.

Исто тако, приручник може бити од велике користи студентима Висе школе унутрашњих послова, Полицијске академије, припадницима унутрашњих послова, али и сигуран путоказ великим броју радника државних органа, свих степена образовања, као и административним и пословодним структурама предузећа, организација и установа.

Захваљујем се Проф. др Петру Кунићу на рецензији. Истинску захвалност дугујем и најискренијем пријатељу без чије моралне подршке сва моја писања не би угледала свјетлост дана.

Бања Лука, 2000. године.

АУТОР

Prof. dr Vaso Bojanić, Prof. dr Mihailo Ristić i Doc. dr Milorad Maksimović

MODELIRANJE REAKTORA ZA PROIZVODNJU POLIESTERSKIH VLAKANA (2001)

PREDGOVOR

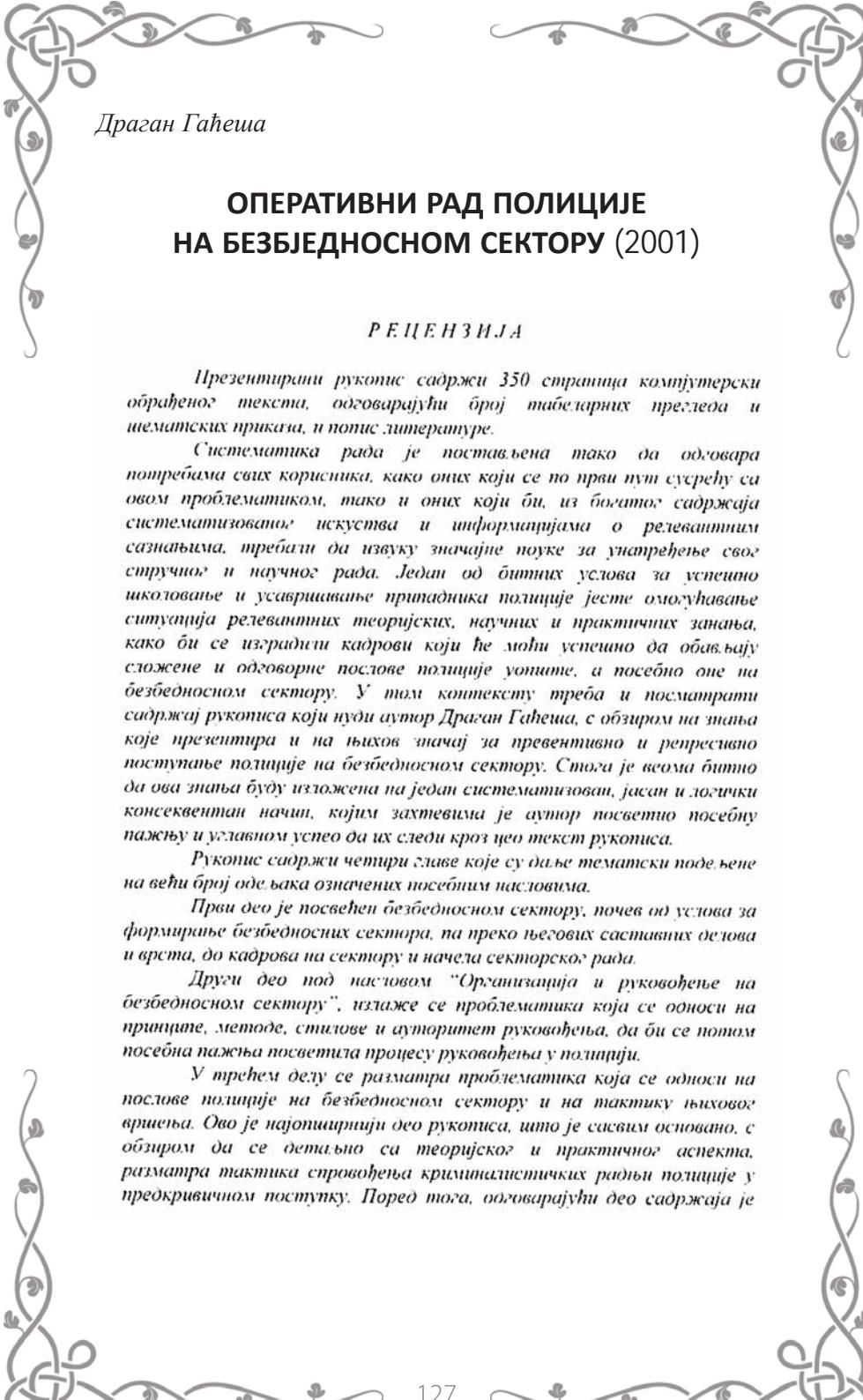
Monografija Modeliranje reaktora za proizvodnju poliesterskih vlakana nastala je kao rezultata dugogodišnjeg rada i visokovrijednog stručnog i naučnog iskustva autora u fabrici polyester filimenta u Banja Luci Prof. dr Vase Bojanića i Prof. dr Mihaila Ristića. Doc. dr Milorad Maksimović je dao značajan doprinos teorijskom dijelu modela reaktora kao profesor hemijskih reaktora na Tehnološkom fakultetu u Banja Luci.

Zbog toga će monografija Modeliranje reaktora za proizvodnju poliesterskih vlakana autora Prof. dr Vase Bojanića, Prof. dr Mihaila Ristića i Doc. dr Milorada Maksimovića biti dobra literatura studentima, inžinjerima, profesorima i drugim naučnicima čija je oblast interesovanja hemija i tehnologija makromolekula a posebno sinteza polietilenterestalata i dobijanja poliesterskih vlakana.

Autori će biti zahvalni na ukazane propuste i greške, a takođe i za sve prijedloge i sugestije od neposrednih korisnika - studenata koji bi mogli doprinijeti poboljšanju ove monografije.

Zahvaljujemo recenzentima a posebno dugujemo zahvalnost kolegama i radnicima polyester filimenta koji su dali svoj doprinos da se eksperimenti i proizvodnja odvija na visokom nivou i da se dobije kvalitet proizvoda, polietilenterestalata i poliesterskih vlakana.

Autori

Драган Гаћеша

ОПЕРАТИВНИ РАД ПОЛИЦИЈЕ НА БЕЗБЕДНОСНОМ СЕКТОРУ (2001)

РЕЦЕНЗИЈА

Презентиран рукопис садржи 350 страница компјутерски обрађеног текста, одговарајући број табеларних прегледа и тематских приказа, и потпис литературе.

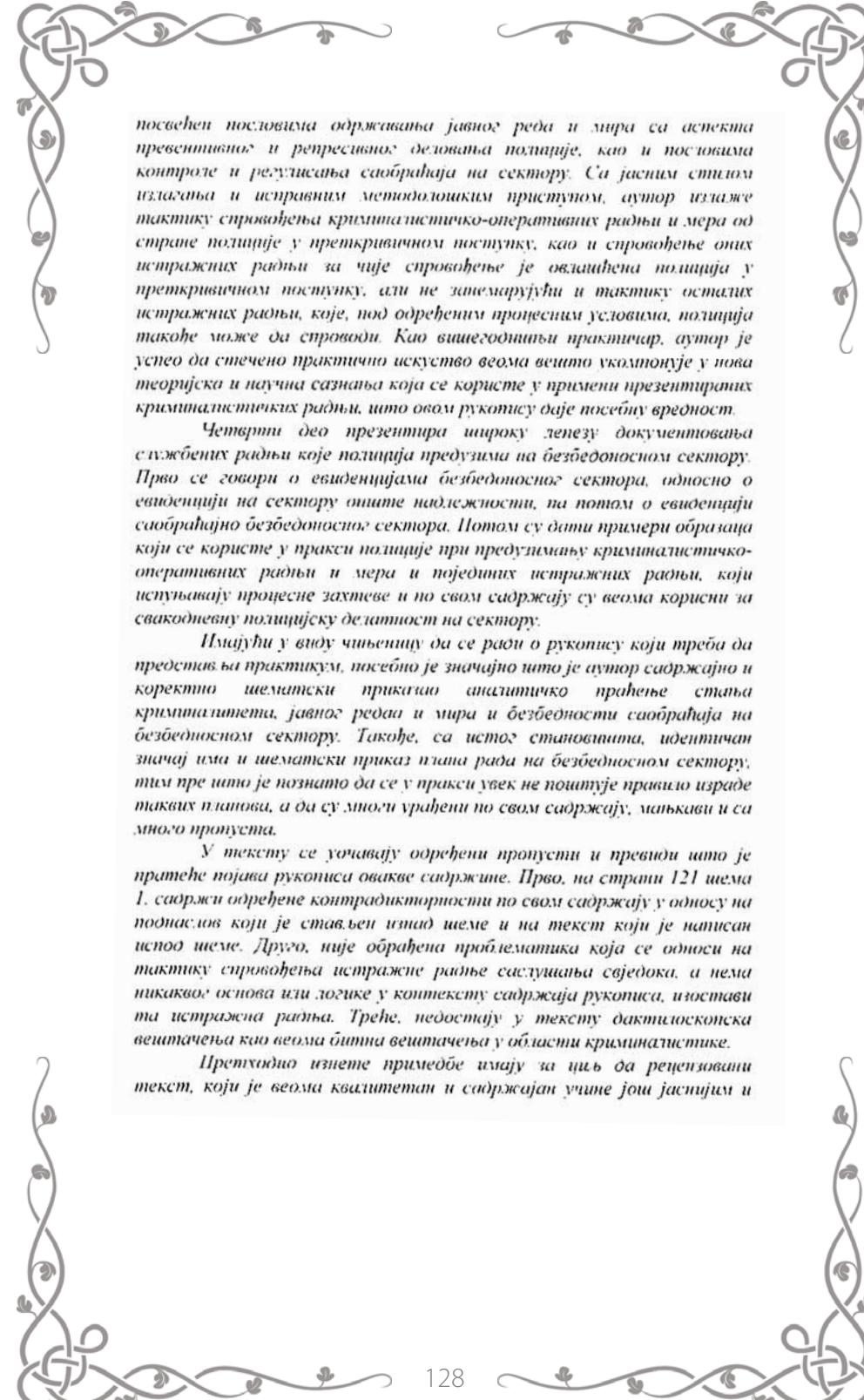
Систематика рада је постављена тако да одговара потребама свих корисника, како оних који се по први пут сусрећу са овом проблематиком, тако и оних који би, из богатог садржаја систематизованог искуства и информацијама о релевантним сазијима, требали да извuku значајне поуке за унапређење свог стручног и научног рада. Један од битних услова за успешно школовање и усавршавање припадника полиције јесте омогућавање ситуација релевантних теоријских, научних и практичних занја, како би се изградили кадрови који ће мочи успешно да обављају сложене и одговорне послове полиције уопште, а посебно one на безбедносном сектору. У том контексту треба и посматрати садржај рукописа који нуди аутор Драган Гаћеша, с обзиром на знања које презентира и на њихов значај за превентивно и репресивно поступање полиције на безбедносном сектору. Стога је веома битно да ова знања буду изложена на један систематизован, јасан и логички консеквентан начин, којим захтевима је аутор посветио посебну пажњу и углавном успео да их следи кроз цео текст рукописа.

Рукопис садржи четири главе које су дље тематски подељене на већи број одељака означеных посебним насловима.

Први део је посвећен безбедносном сектору, почев од услова за формирање безбедносних сектора, па преко његових саставних делова и врста, до кадрова на сектору и начела секторског рада.

Други део под насловом "Организација и руковођење на безбедносном сектору", излаже се проблематика која се односи на принципе, методе, стилове и ауторитет руковођења, да би се потом посебна пажња посветила процесу руковођења у полицији.

У трећем делу се разматра проблематика која се односи на послове полиције на безбедносном сектору и на тактику њиховог вршења. Ово је најопштији део рукописа, што је сасвим основано, с обзиром да се детаљно са теоријског и практичног аспекта, разматра тактика спровођења криминалистичких радњи полиције у предкријечном поступку. Поред тога, одговарајући део садржаја је

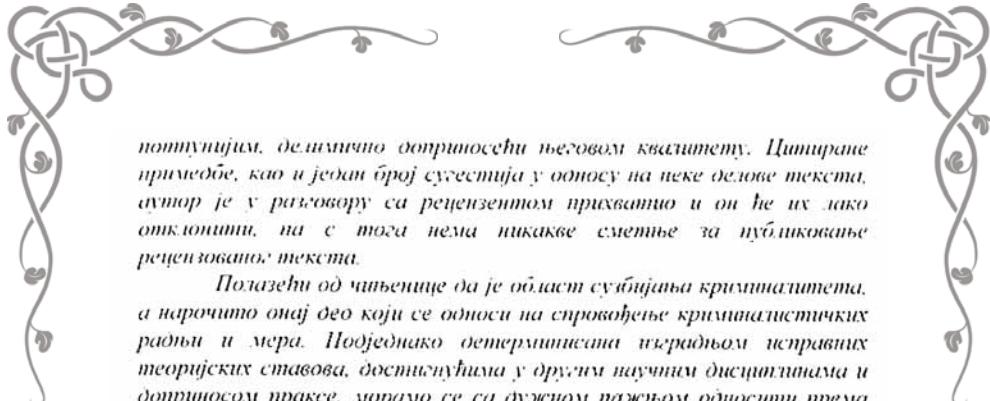
посвећен пословима одржавања јавног реда и мира са аспекта превентивног и репресивног деловања полиције, као и пословима контроле и регулисања саобраћаја на сектору. Са јасним стилом излагања и исправним методолошким приступом, аутор излаже тактику спровођења криминалистичко-оперативних радњи и мера од стране полиције у претк rivичном поступку, као и спровођење оних истражних радњи за чије спровођење је овлашћена полиција у претк rivичном поступку, или не замарујући и тактику осталих истражних радњи, које, под одређеним процесима условима, полиција такође може да спроводи. Као вишегодишњи практичар, аутор је успео да стечено практично искуство веома вешто уклопионује у нова теоријска и научна сазнавања која се користе у применени презентираних криминалистичких радњи, што овом рукопису даје посебну вредност.

Четврти део презентира широку линзу документовања сужбених радњи које полиција предузима на безбедносном сектору. Прво се говори о евидентирању безбедносног сектора, односно о евидентирању на сектору оштећене надлежности, па потом о евидентирању саобраћајно безбедносног сектора. Потом су дати примери обраћаја који се користе у пракси полиције при предузимању криминалистичко-оперативних радњи и мера и појединачних истражних радњи, који испуњавају процесне захтеве и по свом садржају су веома корисни за свакодневну полицијску делатност на сектору.

Имајући у виду чињеницу да се ради о рукопису који треба да представи његову практику, пак се посебно је значајно што је аутор садржајно и коректно шематски приказао аналитичко праћење стапа криминалиста, јавног реда и мира и безбедности саобраћаја на безбедносном сектору. Такође, са истог стаповнине, идентичан значај има и шематски приказ плана рада на безбедносном сектору; тим пре што је познато да се у пракси увек не поштује правило израде таквих планова, а да су многи урађени по свом садржају, мањкови и са много пропуста.

У тексту се уочавају одређени пропусти и превиди што је пратеће појава рукописа овакве садржине. Прво, на страни 121 шема I, садржи одређене контрадикторности по свом садржају у односу на поднаслов који је стављен изнад шеме и на текст који је написан испод шеме. Друго, није обраћена проблематика која се односи на тактику спровођења истражне радње саслушања свједока, а нема никаквој основа или логике у контексту садржаја рукописа, изостави та истражна радња. Треће, недостајују у тексту дактилоскопска вештачења која веома битна вештачења у области криминалисте.

Претходно изнете примедбе имају за циљ да рецензовани текст, који је веома квалитетан и садржајан учине још јаснијим и

потпунијим, деломично доприносећи његовом квалитету. Цитирање примедбе, као и један број сугестија у односу на неке делове текста, аутор је у разговору са рецензентом прихвatio и он ће их лако откинути, па с тога нема никакве сметње за публиковање рецензованих текста.

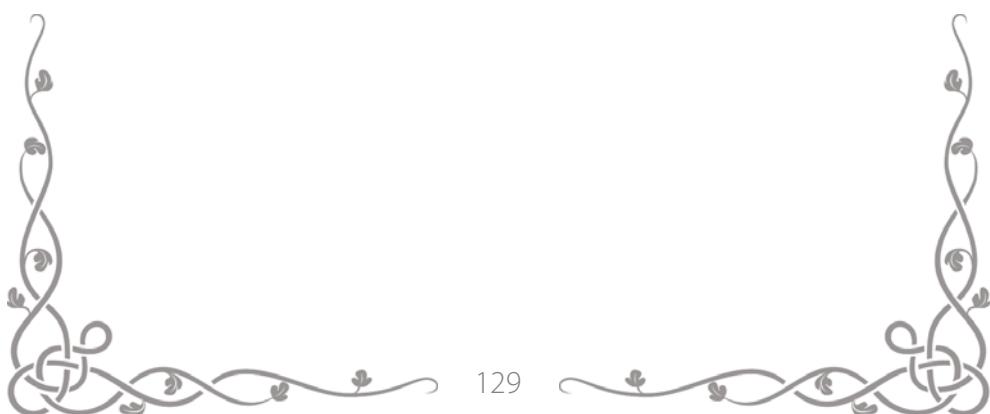
Позајећи од чињенице да је област сужбите криминалистета, а нарочито онај део који се односи на спровођење криминалистичких радњи и мера. Подједнако детерминисана изградњом исправних теоријских ставова, достискујушима у другим научним дисциплинама и доприносом праксе, широм се са фокусом пажњом односити према презентованом раду Драгана Гаћеше, будући да је аутор у својим настојањима успео да обради и презентира релевантан садржај из ове области.

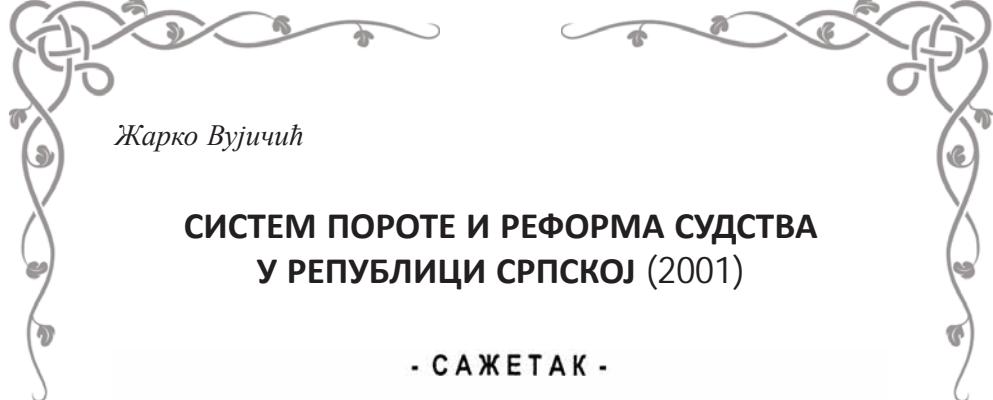
Рецензовани текст рукописа аутора Драгана Гаћеше, по свом обиму, садржају систематичи, логичи и методолошки излагања представљају сопстван и вредан рад у области оперативне делатности полиције на безбедносном сектору те као такав пружа низ корисних сазнанија која поред теоријског и практичног значаја имају и одређене едукативне вредности, па несумњиво доприноси обогаћењу, иначе оскудне, домаће, стручне и научне литературе из ове области.

Имајући у виду претходно изнето, са аспекта ове рецензије, нема никаквих сметњи за публиковање овог рукописа, па са задовољством предлажем да се рецензовани рукопис, Драгана Гаћеше, штамта као практикум.

Београд 28.04.2000.год.

Рецензент:
Проф. др Милош Божковић

Жарко Вујичић

СИСТЕМ ПОРОТЕ И РЕФОРМА СУДСТВА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (2001)

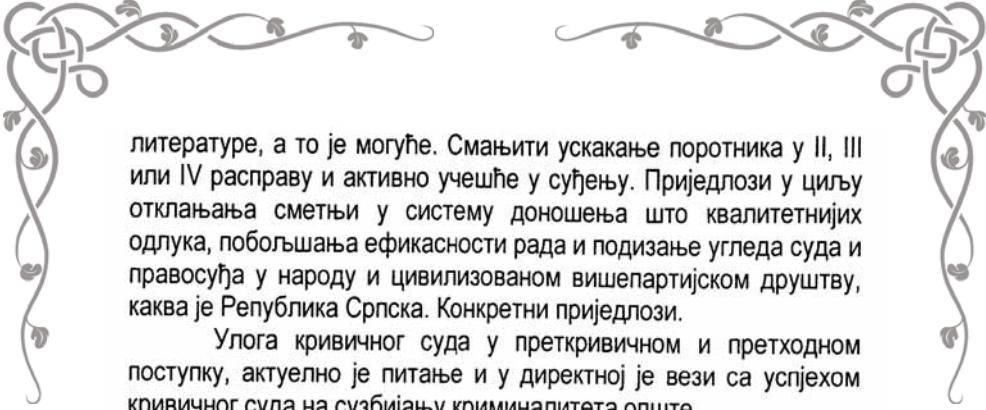
- САЖЕТАК -

Систем пороте и реформа судства у Републици Српској

Указивање на нека размишљања о улози и значају института пороте у Републици Српској ради отклањања неких слабости и унапређења тог система у правосуђу. Сарадња професионалних судија (предсједник вијећа) и судија поротника на утврђивању чињеничног стања и доношења што праведније одлуке.

Историјска појава поротног суђења у свијету, а и код нас, два поротна система, англо-саксонски, одвојеног суђења и континентални, заједничког суђења. Шта мисле позивне судије о улози и значају пороте у суђењу, а шта о томе мисле поротници. Каква је сарадња предсједника вијећа и судија поротника на утврђивању чињеничног стања и доношење пресуде. Интересантна су мишљења 100 анкетираних професионалних судија и 196 судија-поротника. Покуде и похвале пороте као института и приједлози истакнутих правних стручњака истражитеља у циљу бољег и ефикаснијег рада пороте у суђењу уопште.

Шта треба предузети да би поротници могли боље пратити расправљање и дати већи допринос у раду вијећа као изабрани народни представници. Како би се поротници могли припремити за расправу, односно суђење а нарочито у грађанским предметима. Имају ли утакицај странке на поротнике у доношењу судске одлуке (пресуде)? Да ли треба мијењати систем пороте увођењем квалификоване пороте или образовање пороте са високом, вишом или средњом школом? Како едуковати поротнике за успјешнији рад, организовањем предавања, малих семинара, брошура или друге пригодне

литературе, а то је могуће. Смањити ускакање поротника у II, III или IV расправу и активно учешће у суђењу. Приједлози у циљу отклањања сметњи у систему доношења што квалитетнијих одлука, побољшања ефикасности рада и подизање угледа суда и правосуђа у народу и цивилизованим вишепартијском друштву, каква је Република Српска. Конкретни приједлози.

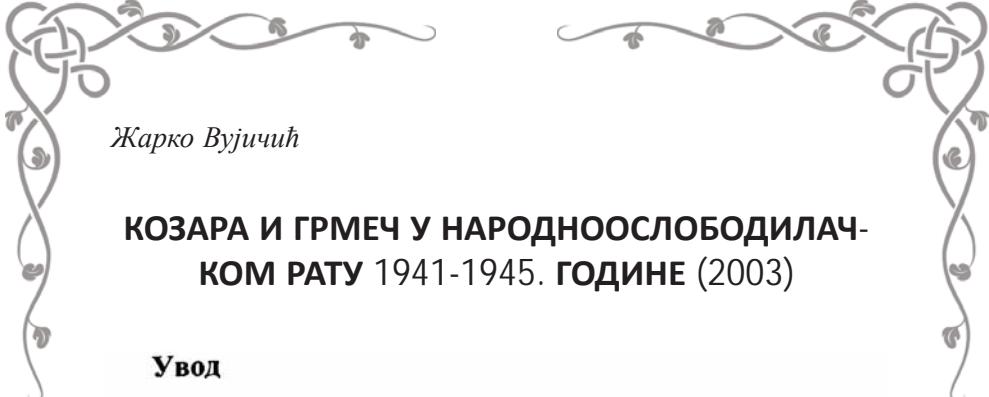
Улога кривичног суда у преткривичном и претходном поступку, актуелно је питање и у директној је вези са успјехом кривичног суда на сужбијању криминалитета опште.

Актуелност ових питања посебно је детерминисано промјенама које се јављају у динамичном друштву какво је наше. Питање је да ли их Закон о кривичном поступку прати? Како и судије поротници активно учествују у суђењу, аутор сматра да би и они морали да знају бар неке основне ствари из ове области: када је притвор обавезан, а када факултативан и сведен на изузетак?

Закон о судовима и судској служби с донесеним пратећим законима и онима који су у процесу доношења, рађени су по угледу на модерне демократске системе у свијету и представљају чврст темељ реформе судства у Републици Српској.

Избор професионалних судија и судија поротникам њихов рад, стручност, углед и одговорност су пооштрени. Таква, законом предвиђена селекција, доприноси ће бољем квалитету суђења подићи ће углед суда на виши ниво, а то ће у исто вријеме бити један од стубова правне државе и владавине права.

Аутор

Жарко Вујичић

КОЗАРА И ГРМЕЧ У НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧ- КОМ РАТУ 1941-1945. ГОДИНЕ (2003)

Увод

Предмет ове теме је цјеловита обрада козарског подручја, према приложеној карти, један дио Подгрмече, везан је за први и други напад на Нови Град (Босански Нови) 1942. год. Четврту офанзиву, јануара 1943. год. четнички покрет и утицај КПЈ на становништво и определење за НОБ-у.

Јачање фашизма у Европи, напад на Југославију, окупација и подјела нашег територија. За ову књигу проучио сам њемачко окупационо подручје, италијанско, ткz. "Независне Хрватске државе", која је прихватила расистичко-фашистички програм. Био је то геноцидни програм усмјерен против Јевреја, Срба, Рома и свих других антифашиста. Одмах послије тога Босна и Херцеговина је дошла под јурисдикцију НДХ. По доласку у Загреб поглавник Анте Павелић, издао је неколико наредби (са законском снагом) о чишћењу државе од Срба, Јевреја и Рома што би се могло лаконски рећи: Побити, истјерати одрасле, а дјецу превести у католичку вјеру. Усташка власт је то великорушно прихватила, а Виктор Гутић и његови целати засукали су рукаве наоштрили ножеве и кренули у крвав посао - реализацију наредби свога Поглавника. Према усташком извјештају НДХ убијено је 10.000 људи, жена, стараца и дјеце.

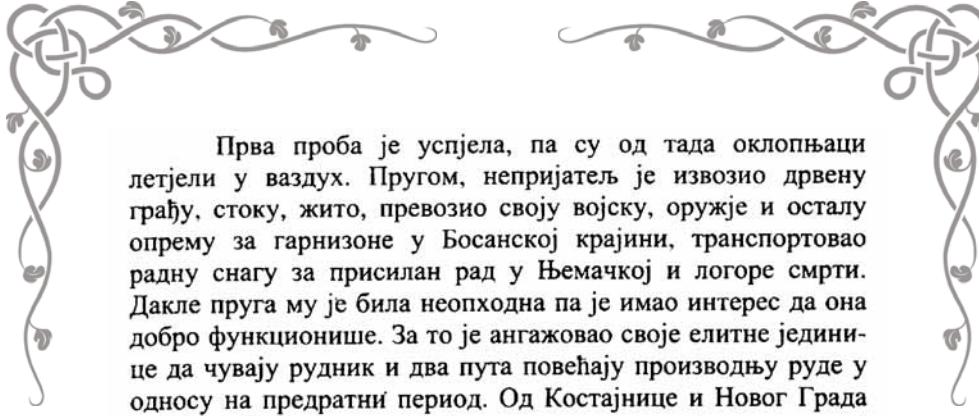
У тим судбоносним данима КПЈ је позвала народ на устанак под слоганом "Смрт фашизму - слобода народу". Организатор устанка у Бос. Крајини је био Обласни комитет за Бос. Крајину. Одржана су два припремна састанка на Бањ Брду (Шехитлуцима) код Бања Луке и један у Орловцима код Приједора 25. и 26. јула 1941. године. На састанку је направљен план дизања устанка, одређени људи (чланови КПЈ) и упућени на терен да реализирају постављени задатак.

Народ се масовно одазвао позиву, формирани су мали фронтови који нису имали јединствену команду, па је све то требало објединити.

Од тих малих центара и група 15. августа 1941. године формиран је Други крајишки одред, а за команданта, је на демократски начин изабран Др. Младен Стојановић, за комесара Осман Карабеговић, а замјеник команданта био је Јосип Мажар - Шоша. Национална структура је правилно заступљена.

У Штабу Одреда било је неколико искусних шпанских бораца који су одлуком Централног комитета КПЈ упућени на овај терен. Прве борбе започели су нападом на жандармеријске станице, окупаторске општине и диверзије на поткозарску пругу, као и објекте где је била окупаторска војска. Рушени су путни и жељезнички мостови и станични објекти. Народ се масовно одазвао позиву на устанак. Прво су формиране групе "пушкара", а касније чете, батаљони, Други крајишки одред, а 21. маја 1942. и Прва КНОУ бригада. Одред је у то вријеме био најбројнији у БиХ са 3.500 бораца распоређених у четири батаљона и један ударни батаљон. Од јула мјесеца 1941. године па до ослобођења земље, на поткозарској прузи изведено је више од 200 диверзија, борби и акција иако је непријатељ обезбеђивао ову комуникацију са око 1.000 домобранских, њемачких и усташких жандармеријских војника и пет специјано опремљених оклопних возова за чување пруге. Непријатељу је била потребна жељезна руда за војну индустрију, па су њемачке јединице чувале рудник Љубију, помагале на чувању и одржавању пруге.

Непријатељу се супротстављала и Минерска чета Првог батаљона под руководством прослављеног командира Милана Ступара, рођеног у том крају и доброг познаваоца терена, уз помоћ команданта Првог батаљона II партизанског одреда, Ивице Марушића - Ратка и комесара Жарка Згоњанина.

Прва проба је успјела, па су од тада окlopњаци летјели у ваздух. Пругом, непријатељ је извозио дрвену грађу, стоку, жито, превозио своју војску, оружје и осталу опрему за гарнизоне у Босанској крајини, транспортовао радну снагу за присилан рад у Њемачкој и логоре смрти. Дакле пруга му је била неопходна па је имао интерес да она добро функционише. За то је ангажовао своје елитне јединице да чувају рудник и два пута повећају производњу руде у односу на предратни период. Од Костајнице и Новог Града до Бања Луке поставио је јаке посаде на свакој жељезничкој станици, а између станица стражаре са жандарима, домобранима, усташама и њемачким војницима и у ту сврху ангажовао хиљаде војника.

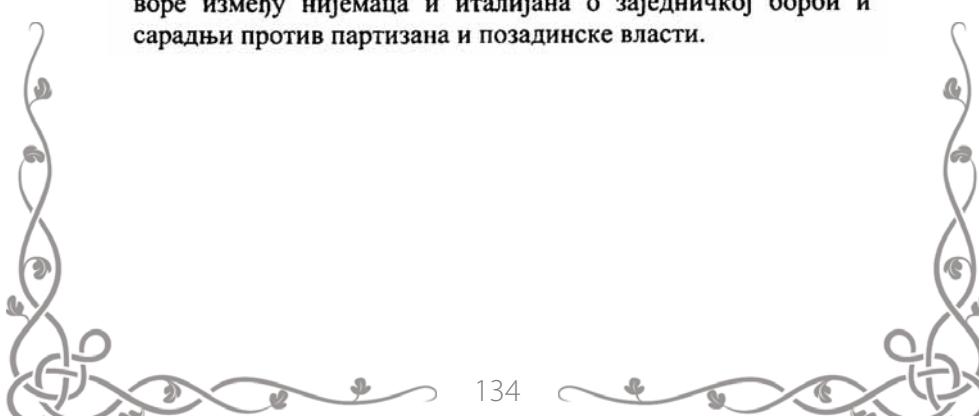
Како је из дана у дан, из мјесеца у мјесец, стварана све већа слободна територија, требало је организовати народну власт, сеоске НОО, општинске, среске и окружне, а од 1943. године и војно-позадинску власт. Војне јединице су имале војне судове који су судили геноцидним непријатељима, пљачкашима и другим врстама криминалаца за почињена незаконита дјела.

Године 1943., 1944. и 1945. формиране су бројне бригаде, дивизије и корпуси, а крајем рата било је у јединицама војске око 800.000 бораца сврстаних у четири армије.

Крајем 1942. и 1943. године одржана су Прво и Друго засједање АВНОЈ-а, као привременог законодавног и извршног органа Југославије. Национални комитет, као привремена Влада издао је упутство о избору НОО (као изборни Закон).

До 1943. године партизани су били претежно добровољачка војска, а од тада је према потреби вршена мобилизација ради попуне јединица и формирање нових бригада, дивизија и партизанских одреда.

Од друге половине 1942. године па све до краја рата било је доста четника који су већ тада имали потписане уговоре између нијемаца и италијана о заједничкој борби и сарадњи против партизана и позадинске власти.

Они су од својих савезника добијали храну, оружје и муницију, српске територије а за узврат су ишли у борбу против партизана. Нису смјели узнемиравати хрватско и бошњачко становништво, а дорасли војни обvezници били су дужни ићи на обуку код домобрана. Истина, четници су избегавали неке од тих обавеза. Неки су самоиницијативно упадали ноћу у хрватска и бошњачка села, пљачкали и убијали људе, због чега су нијемци и италијани улагали протесте четничкој команди.

Окупатору и четницима нису били симпатични ни симпазитери партизанског покрета, сараднике су убијали и пљачкали. Због тога су Бошњаци почели симпатисати НОБ и одлазити у групама у партизане. Хрватска села и градови били су под јаком усташком пропагандом и нису били наклоњени партизанском покрету.

Обласни комитет КПЈ за Босанску Крајину пише:

"Извјештај ОК за Босанску Крајину од 12.11.1943. године Покрајинском комитету КПЈ за БиХ о стању у Бос. Крајини".

У извјештају се каже да је слаб утјецај Партије на бошњачко становништво у селима и неким мањим градовима, на определење и одлазак већег броја Бошњака у партизанске редове. Они симпатишу партизане, али се слабо опредељују и чекају како ће се развијати ситуација у рату.

За вријеме IV офанзиве 1943. године партизанске бригаде, Другог КНОП одреда и Првог КНОП одреда (Грмеч), водили су заједничке борбе против веома јаких и бројних њемачких, усташких и домобранских јединица у сјеверним дијеловима Подгрмече (села Велика Рујишака, Доњи, Средњи и Горњи Дубовик, Горњи Петровићи, Јасенице). Ослобођење Санског Моста, припремање инпровизованог аеродрома за довоз помоћи савезничких авиона и првог и другог напада на Нови Град, а јединице VI КНОУ бригаде и Првог КНОП одреда руше пругу између Костајнице - Новог Града и Приједора.

Сарадња ова два одреда, народне власти, позадинских организација у првом и другом ослобођењу Приједора, била је на висини задатка.

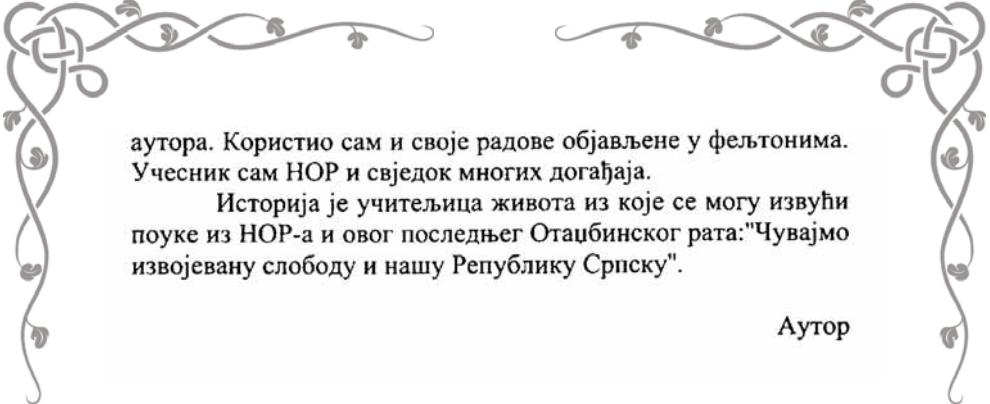
Послије другог и коначног ослобођења Приједора било је доста неугодних тренутака за позадинске раднике на територији поткозарског подручја од стране заосталих групира крижара, бошњачке милиције и четника. Они су ноћу пљачкали становништво, убијали из засједа.

Надам се да ће ова књига, ријетким још живим учесницима освежити сjeћања на те тешке, али славне дане и пренијети их на своје синове и унуке учеснике Отаџбинског рата 1991-1995. године. И политички активисти могу, читајући ову књигу, извући неке поуке за садашњост, а просвјетни радници, учитељи и наставници друштвених наука могу се користити овом књигом. Двадесет година сам предавао историју, а око 40 година како публикујем историјске радове.

Извори и литература које сам користио:

Музеј у Бања Луци, Музеј на Мраковици, Музеј-кућа Др. Младена Стојановића, Архив Републике Српске у Бањој Луци, Архив војне школе у Бањој Луци, ратне новине, часописи, прогласи, меморијална дјела ратних војних и партизанских руководилаца, Зборнике Козаре у НОР, том I, II, III и IV, Хронологију НОБ-е, Хронологију Козаре, Архив радничког покрета Сарајево, Настава историје - часопис Загреб, Зборнике војно-историјског института Београд, велики број публикованих докумената, партизанских, њемачих, италијанских, домобранских, усташких и четничких и других докумената, Југословенски историјски часопис, објављене историјске чланке, расправе, анализе, и фельтоне у Просвјетном листу, "Ослобођењу" а највише у "Гласу".

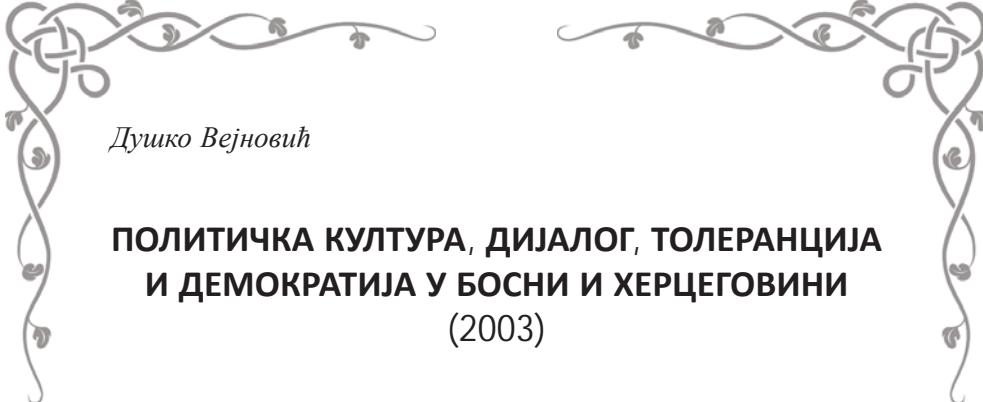
Користио сам и књиге као што су: "Отргнути од заборава - погинули просвјетни радници БиХ у НОБ-у" Сарајево, "Козара" аутора Раде Бashiћа, "Партизанске борбе и диверзије" Пере Башкота, "Козара" Младена Ољаче и других

автора. Користио сам и своје радове објављене у фелтонима.
Учесник сам НОР и свједок многих догађаја.

Историја је учитељица живота из које се могу извући
поуке из НОР-а и овог последњег Отаџбинског рата: "Чувајмо
извојевану слободу и нашу Републику Српску".

Аутор

Душко Вејновић

ПОЛИТИЧКА КУЛТУРА, ДИЈАЛОГ, ТОЛЕРАНЦИЈА И ДЕМОКРАТИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (2003)

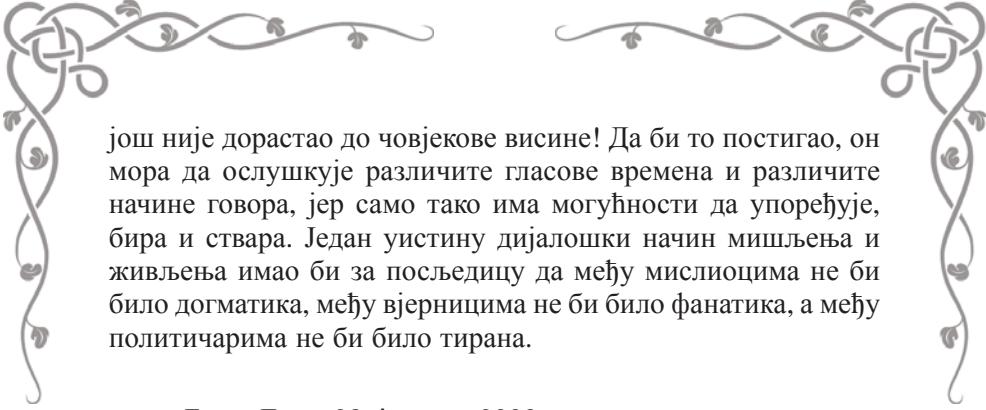
Предговор

Књига је резултат изузетно добре сарадње Града Бање Луке - Градске управе и невладине организације Удружења дефендолога Републике Српске које између себе имају потписан Споразум о научно-стручној и пословно-техничкој сарадњи. У њој су објављени текстови, са незнатним измјенама, који су кориштени као излагања на окружним столовима, научним скуповима, јавним трибинама и другим активностима Удружења дефендолога Републике Српске.

Циљ нам је био да истраживање политичке културе, дијалога, толеранције и демократије уопште, а посебно у Републици Српској и Босни и Херцеговини, као нужну потребу дигнемо на виши ниво и да у овој књизи покажемо да је оно израз новије оптике у истраживању политike. Ако је некада политика била дефинисана као мудрост управљања људима и стварима у сврху остваривања највиших вриједности (истине, правде, слободе, светости живота, итд.) онда се она данас дефинише као обољела и крвоточна борба друштвених група и појedинача за освајање, очување и повећање моћи, власти и користи који иду уз то.

Прошлост нашег народа уз дужно поштовање и других народа и народности за све нас мора бити светиња. Народ који не његује традицију заслужује да пропадне.

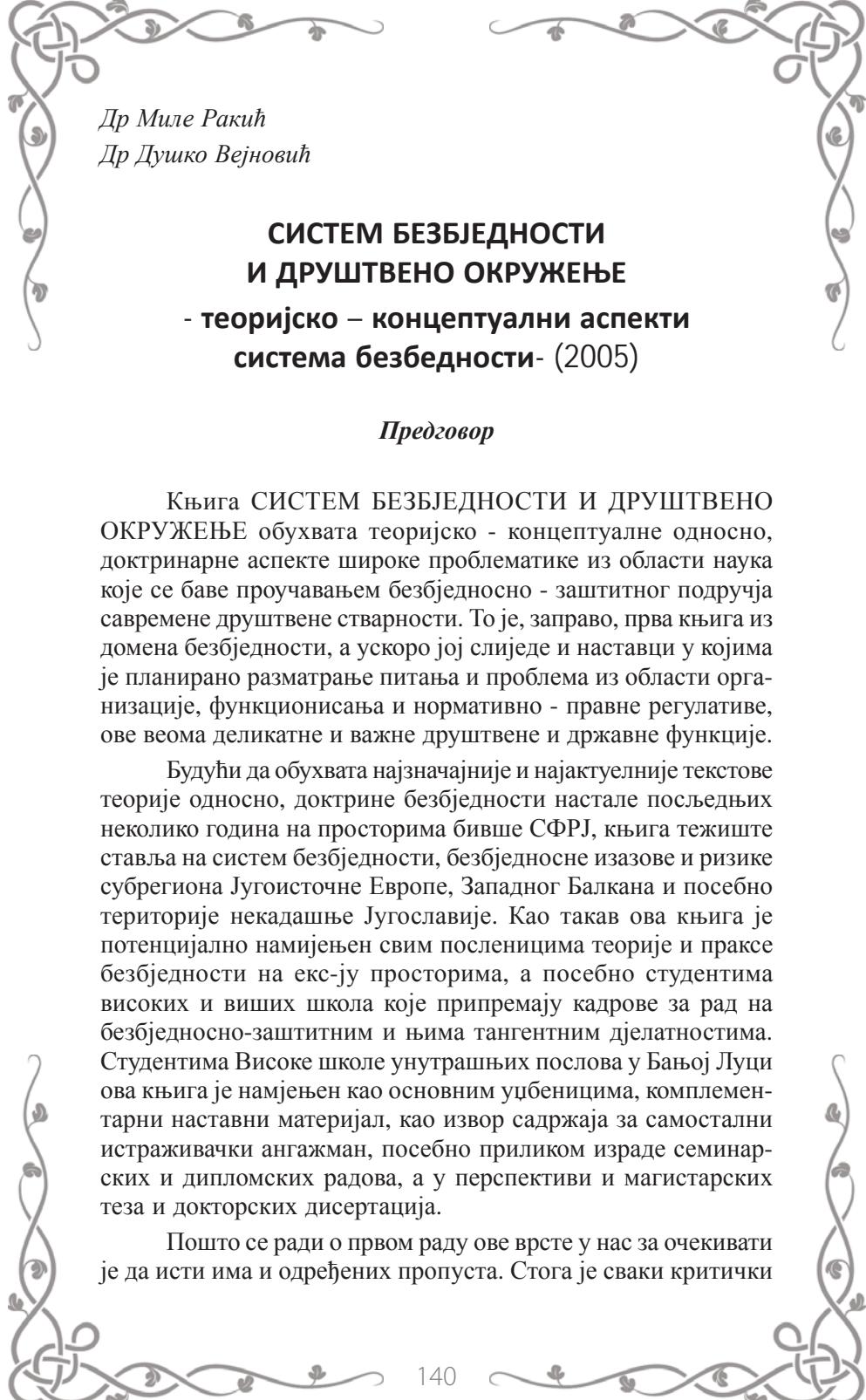
Пред нама у Републици Српској и Босни и Херцеговини је веома важан и тежак задатак. Ми се морамо учити дијалогу и толеранцији, јер све наше невоље проистичу из чињенице што ми не умијемо да комуницирамо једни са другима. Само васпитањем и образовањем за дијалог и толеранцију може се стећи свијест да су други човјек и наша култура наша допуна а не наш пакао. Ко није трпљив, не може бити савремен човјек:

још није дорастао до човјекове висине! Да би то постигао, он мора да ослушкује различите гласове времена и различите начине говора, јер само тако има могућности да упоређује, бира и ствара. Један уистину дијалошки начин мишљења и живљења имао би за посљедицу да међу мислиоцима не би било доктрина, међу вјерницима не би било фанатика, а међу политичарима не би било тирана.

Бања Лука, 28. јануара 2003. године

**доц. др Душко Вејновић,
професор социологије
и дефендологије**

Др Миле Ракић
Др Душко Вејновић

СИСТЕМ БЕЗБЈЕДНОСТИ И ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ

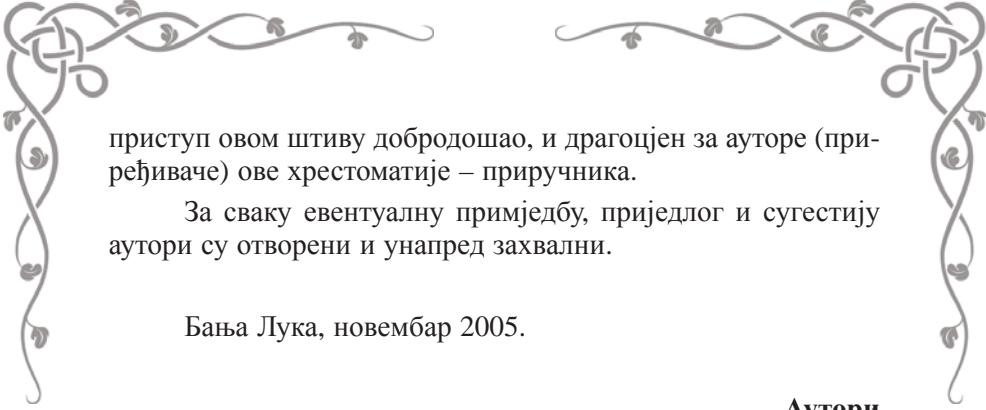
- теоријско – концептуални аспекти
система безбедности- (2005)

Предговор

Књига СИСТЕМ БЕЗБЈЕДНОСТИ И ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ обухвата теоријско - концептуалне односно, доктринарне аспекте широке проблематике из области наука које се баве проучавањем безбједносно - заштитног подручја савремене друштвене стварности. То је, заправо, прва књига из домена безбједности, а ускоро јој слиједе и наставци у којима је планирано разматрање питања и проблема из области организације, функционисања и нормативно - правне регулативе, ове веома деликатне и важне друштвене и државне функције.

Будући да обухвата најзначајније и најактуелније текстове теорије односно, доктрине безбједности настале посљедњих неколико година на просторима бивше СФРЈ, књига тежиште ставља на систем безбједности, безбједносне изазове и ризике субрегиона Југоисточне Европе, Западног Балкана и посебно територије некадашње Југославије. Као такав ова књига је потенцијално намирењен свим посленицима теорије и праксе безбједности на екс-ју просторима, а посебно студентима високих и виших школа које припремају кадрове за рад на безбједносно-заштитним и њима тангентним дјелатностима. Студентима Високе школе унутрашњих послова у Бањој Луци ова књига је намењен као основним уџбеницима, комплементарни наставни материјал, као извор садржаја за самостални истраживачки ангажман, посебно приликом израде семинарских и дипломских радова, а у перспективи и магистарских теза и докторских дисертација.

Пошто се ради о првом раду ове врсте у нас за очекивати је да исти има и одређених пропуста. Стога је сваки критички

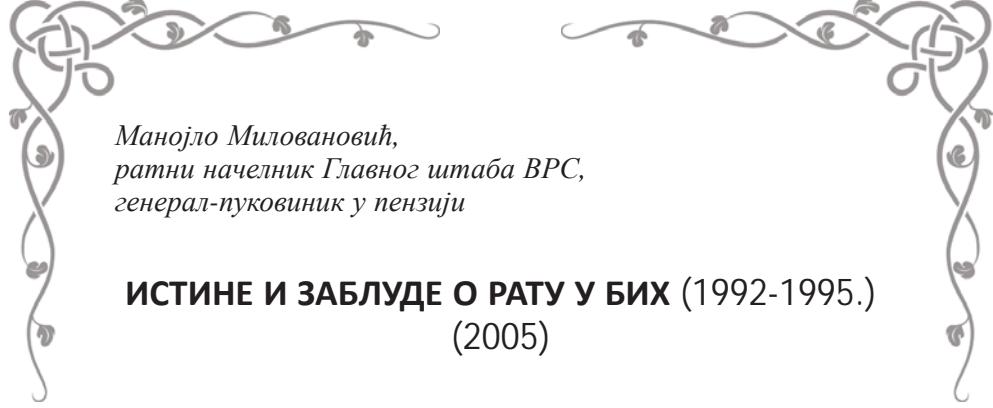

приступ овом штиву добродошао, и драгоцјен за ауторе (приређиваче) ове хрестоматије – приручника.

За сваку евентуалну примједбу, приједлог и сугестију аутори су отворени и унапред захвални.

Бања Лука, новембар 2005.

Аутори

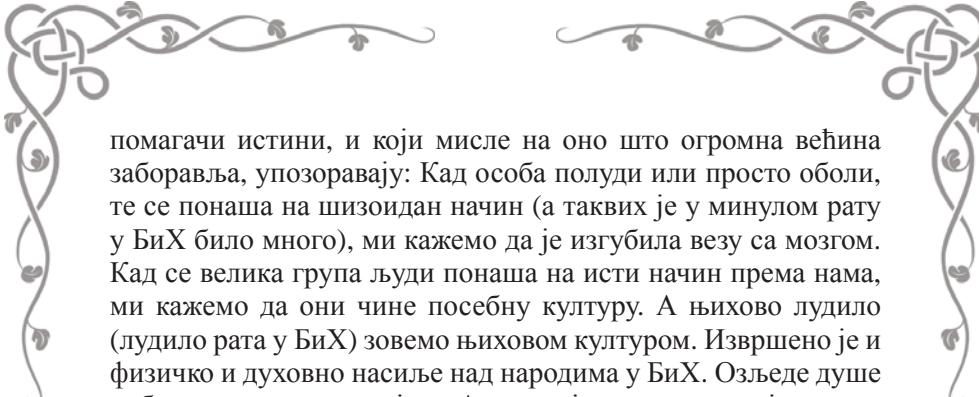
*Манојло Миловановић,
ратни начелник Главног штаба ВРС,
генерал-пуковник у пензији*

ИСТИНЕ И ЗАБЛУДЕ О РАТУ У БИХ (1992-1995.) (2005)

Предговор

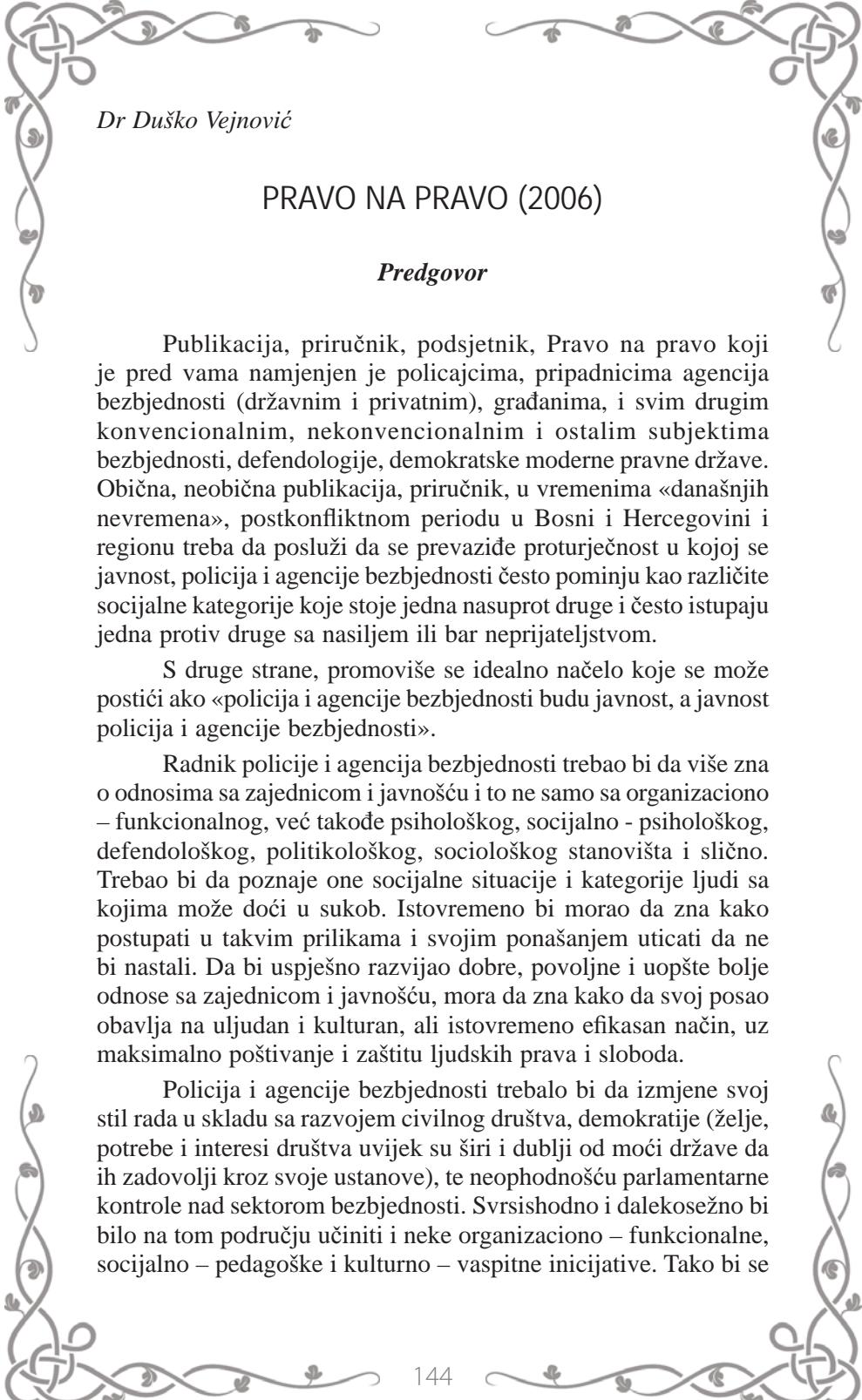
Аутор генерал Манојло Миловановић се прихватио великог изазова у временима данашњих невремена да без претензије на потпуност и свеобухватност «писано проговори» о Истинама и заблудама о рату у БиХ (1992-1995.). године.

За своје основне задатке он је поставио изучити: почетак оружаних акција у Босни и Херцеговини, циљеве рата народа у Босни и Херцеговини, националне армије у Босни и Херцеговини, страдања цивилног становништва у Босни и Херцеговини, међународно-правне аспекти рата у Босни и Херцеговини, тероризам у Босни и Херцеговини у току и послије рата (општи погледи на дјеловање исламских терориста у Босни и Херцеговини, појмови терора, тероризма и цихада, улога вјере у пракси «светог рата» и могућност борбе против тероризма, «свети ратници у Босни и Херцеговини», те положај Републике Српске у борби против савременог тероризма). Може се претпоставити да је мотивација за писање ове књиге, између осталог, била и у оној познатој поруци «довољно сам ваш да могу да вам кажем истину». Не тражећи ни славу ни хвалу, аутор тражи само истину и то о онима који истину даве на начин који је «невидљив за обичне људске очи». Може се рећи да се кроз ову књигу тражи истина о онима који живе од лажи. Сновати црне мисли у свијести а од њих правити невиност, ... прибављати свом тајном злочину у БиХ пристојну спољашњост, своју наказност протурати као љепоту, од неваљалства градити своје савршенство, нека су од филозофских погледа узрока, циљева, карактеристика и посљедица рата у БиХ у периоду 1992-1995. године. Снажни духови, попут аутора, које живот још није поразио, који су изабрали да буду

помагачи истини, и који мисле на оно што огромна већина заборавља, упозоравају: Кад особа полуди или просто оболи, те се понаша на шизоидан начин (а таквих је у минулом рату у БиХ било много), ми кажемо да је изгубила везу са мозгом. Кад се велика група људи понаша на исти начин према нама, ми кажемо да они чине посебну културу. А њихово лудило (лудило рата у БиХ) зовемо њиховом културом. Извршено је и физичко и духовно насиље над народима у БиХ. Озљеде душе дубље су од повреде тијела. Аутор није узео лично увјерење за научну истину, већ је као активни учесник рата научну истину, dakle objektivnost usvojio kao лично uverenje. A sada kada se suocabamo sa istinom da je zlochin, zlochin prehutati, mojemo poslati poruku da je došao trenutak za lov..., ne doduse, za divљi lov, već za питом..., pritaјen lov..., za lov na one koji (ne) saginju dušu.

**др Душко Вејновић,
професор социологије и дефендологије и
предсједник невладине организације
Удружење дефенолога Републике Српске, Бања Лука**

Dr Duško Vejnović

PRAVO NA PRAVO (2006)

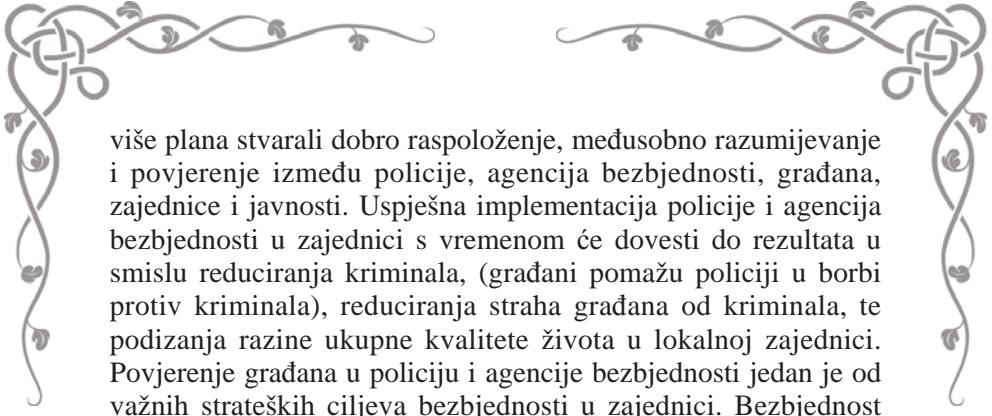
Predgovor

Publikacija, priručnik, podsjetnik, Pravo na pravo koji je pred vama namjenjen je policajcima, pripadnicima agencija bezbjednosti (državnim i privatnim), građanima, i svim drugim konvencionalnim, nekonvencionalnim i ostalim subjektima bezbjednosti, defendologije, demokratske moderne pravne države. Obična, neobična publikacija, priručnik, u vremenima «današnjih nevremena», postkonfliktnom periodu u Bosni i Hercegovini i regionu treba da posluži da se prevaziđe proturječnost u kojoj se javnost, policija i agencije bezbjednosti često pominju kao različite socijalne kategorije koje stoje jedna nasuprot druge i često istupaju jedna protiv druge sa nasiljem ili bar neprijateljstvom.

S druge strane, promoviše se idealno načelo koje se može postići ako «policija i agencije bezbjednosti budu javnost, a javnost policija i agencije bezbjednosti».

Radnik policije i agencija bezbjednosti trebao bi da više zna o odnosima sa zajednicom i javnošću i to ne samo sa organizaciono – funkcionalnog, već takođe psihološkog, socijalno - psihološkog, defendološkog, politikološkog, sociološkog stanovišta i slično. Trebao bi da poznaje one socijalne situacije i kategorije ljudi sa kojima može doći u sukob. Istovremeno bi morao da zna kako postupati u takvim prilikama i svojim ponašanjem uticati da ne bi nastali. Da bi uspješno razvijao dobre, povoljne i uopšte bolje odnose sa zajednicom i javnošću, mora da zna kako da svoj posao obavlja na uljudan i kulturnan, ali istovremeno efikasan način, uz maksimalno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Policija i agencije bezbjednosti trebalo bi da izmjene svoj stil rada u skladu sa razvojem civilnog društva, demokratije (želje, potrebe i interesi društva uvijek su širi i dublji od moći države da ih zadovolji kroz svoje ustanove), te neophodnošću parlamentarne kontrole nad sektorom bezbjednosti. Svrshishodno i dalekosežno bi bilo na tom području učiniti i neke organizaciono – funkcionalne, socijalno – pedagoške i kulturno – vaspitne inicijative. Tako bi se

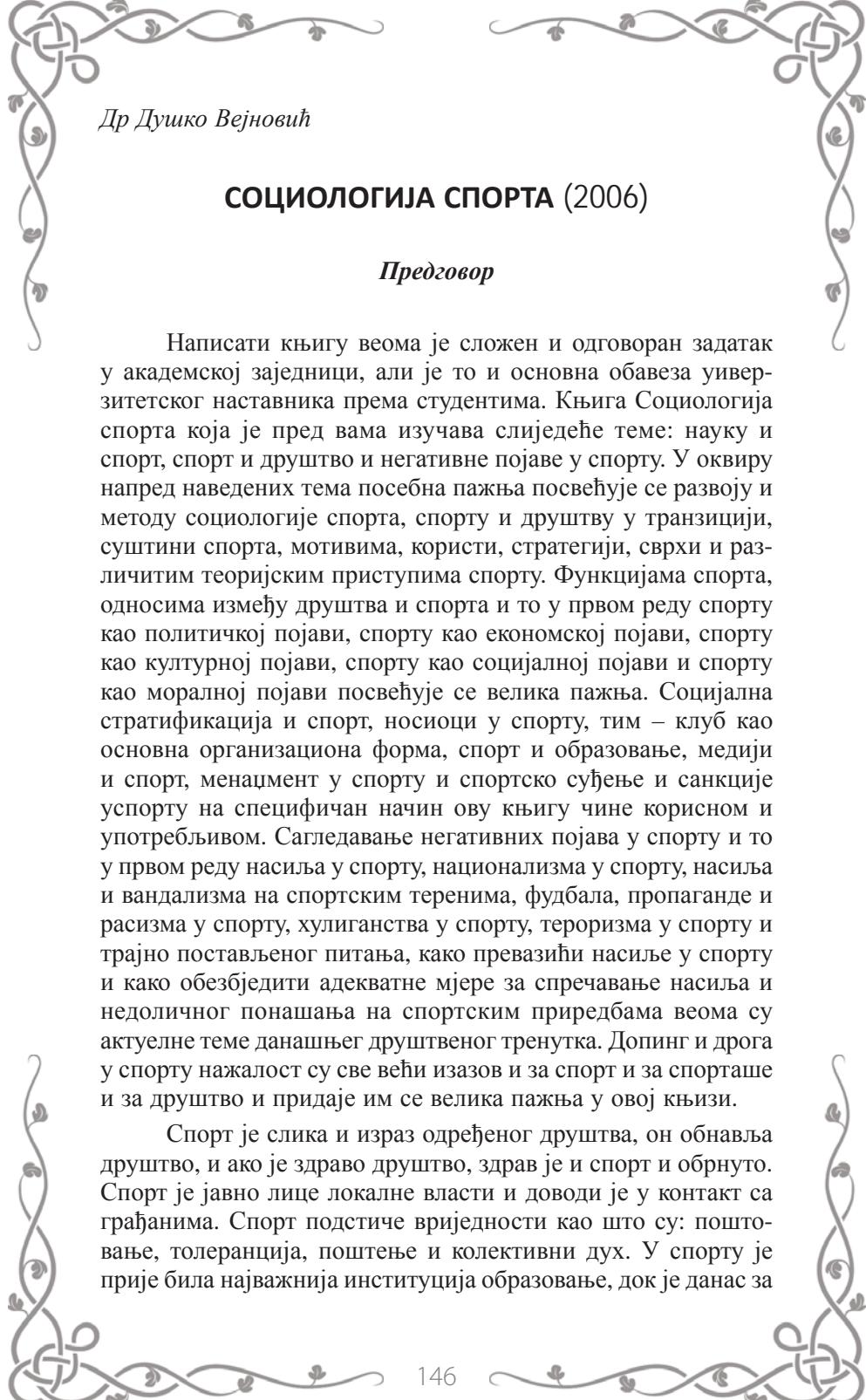

više plana stvarali dobro raspoloženje, međusobno razumijevanje i povjerenje između policije, agencija bezbjednosti, građana, zajednice i javnosti. Uspješna implementacija policije i agencija bezbjednosti u zajednici s vremenom će dovesti do rezultata u smislu reduciranja kriminala, (građani pomažu policiji u borbi protiv kriminala), reduciranja straha građana od kriminala, te podizanja razine ukupne kvalitete života u lokalnoj zajednici. Povjerenje građana u policiju i agencije bezbjednosti jedan je od važnih strateških ciljeva bezbjednosti u zajednici. Bezbjednost građana – ljudi je vrhovni zakon.

Neka ova publikacija, priručnik, podsjetnik pomogne da svi ključni subjekti u domenu bezbjednosti usmjeravaju svoja nastojanja u pravcu saradnje ka zajedničkom cilju opšte bezbjednosti svakog građanina bez obzira na vjeru, rasu i naciju.

Banja Luka, mart, 2006. godine

Autor:
Prof dr. Duško Vejnović

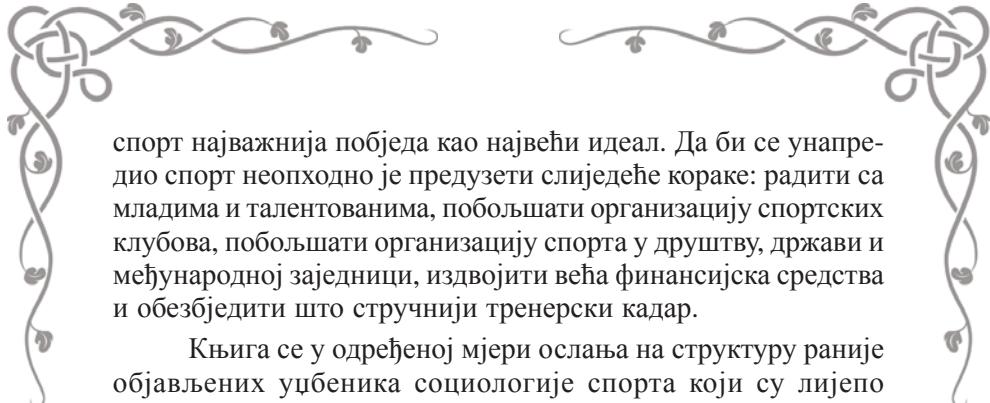
Др Душко Вејновић

СОЦИОЛОГИЈА СПОРТА (2006)

Предговор

Написати књигу веома је сложен и одговоран задатак у академској заједници, али је то и основна обавеза универзитетског наставника према студентима. Књига Социологија спорта која је пред вама изучава слиједеће теме: научу и спорт, спорт и друштво и негативне појаве у спорту. У оквиру напред наведених тема посебна пажња посвећује се развоју и методу социологије спорта, спорту и друштву у транзицији, суштини спорта, мотивима, користи, стратегији, сврхи и различитим теоријским приступима спорту. Функцијама спорта, односима између друштва и спорта и то у првом реду спорту као политичкој појави, спорту као економској појави, спорту као културној појави, спорту као социјалној појави и спорту као моралној појави посвећује се велика пажња. Социјална стратификација и спорт, носиоци у спорту, тим – клуб као основна организациона форма, спорт и образовање, медији и спорт, менаџмент у спорту и спортско суђење и санкције у спорту на специфичан начин ову књигу чине корисном и употребљивом. Сагледавање негативних појава у спорту и то у првом реду насиља у спорту, национализма у спорту, насиља и вандализма на спортским теренима, фудбала, пропаганде и расизма у спорту, хулиганства у спорту, тероризма у спорту и трајно постављеног питања, како превазиђи насиље у спорту и како обезбедити адекватне мјере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама веома су актуелне теме данашњег друштвеног тренутка. Допинг и дрога у спорту нажалост су све већи изазов и за спорт и за спорташе и за друштво и придаје им се велика пажња у овој књизи.

Спорт је слика и израз одређеног друштва, он обнавља друштво, и ако је здраво друштво, здрав је и спорт и обрнуто. Спорт је јавно лице локалне власти и доводи је у контакт са грађанима. Спорт подстиче вриједности као што су: поштовање, толеранција, поштење и колективни дух. У спорту је прије била најважнија институција образовање, док је данас за

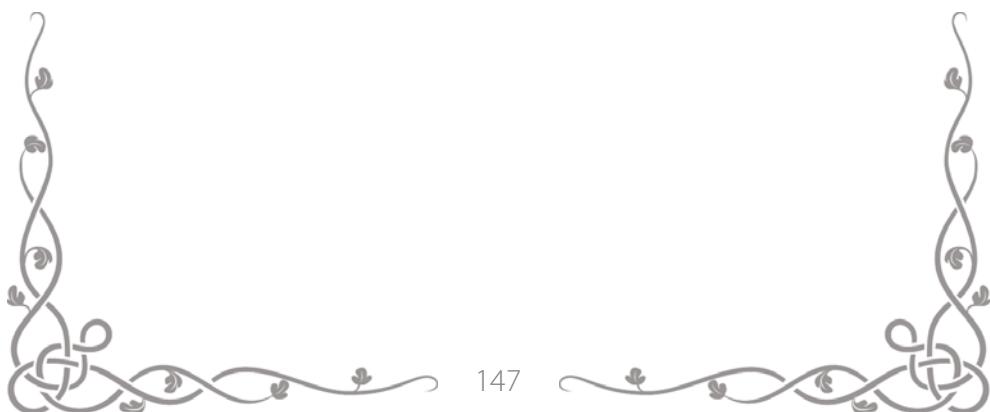
спорт најважнија побједа као највећи идеал. Да би се унапређио спорт неопходно је предузети слиједеће кораке: радити са младима и талентованима, побољшати организацију спортских клубова, побољшати организацију спорта у друштву, држави и међународној заједници, издвојити већа финансијска средства и обезбедити што стручнији тренерски кадар.

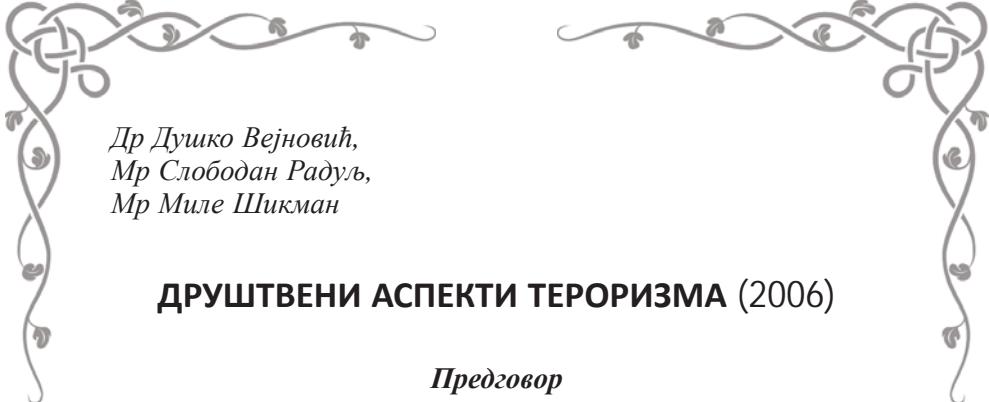
Књига се у одређеној мјери ослања на структуру раније објављених уџбеника социологије спорта који су лијепо примљени у широј стручној и научној јавности.

Захваљујем се свима онима који су ми у разним облицима пружили помоћ у току писања ове књиге. Посебну захвалност изражавам породици, супрузи Весни и сину Тину, те свима онима који су својим ставовима и озбиљним критичким примједбама допринијели да развијем своја гледишта о појединим социолошким аспектима спорта које сам овде изнио. Свака примједба и добронамјерна сугестија од стране стручне и научне јавности и корисника ове књиге аутору је добро дошла. Нека у будућности заживи идеја спорт за све.

У Бањој Луци, јун 2005. године.

Аутор

Др Душко Вејновић,
Мр Слободан Радуљ,
Мр Миле Шикман

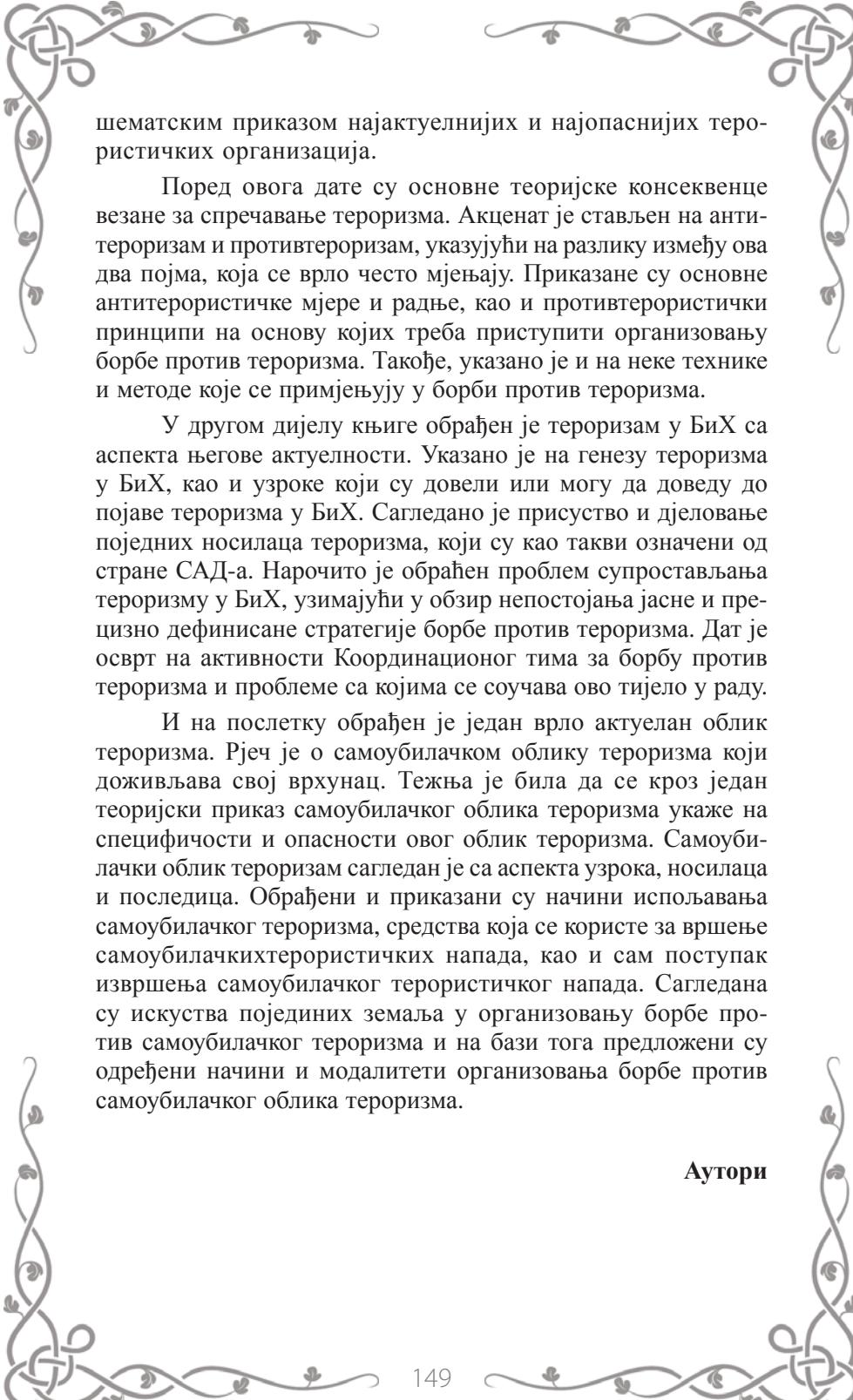
ДРУШТВЕНИ АСПЕКТИ ТЕРОРИЗМА (2006)

Предговор

Ова публикација написана је као одговор на све већу ескалацију тероризма у свијету, али и његовој приступност у Босни и Херцеговини. Тероризам је постао саставни дио свакодневнице, присутан у свим сферама друштва. Сходно томе заинтересованост за појаву тероризма је различита. Једни тероризму прилазе са безбедносног аспекта, настојећи да утврде степен угрожавања тероризмом и адекватан одговор на тероризам. Други, тероризму прилазе на научан начин, тежећи да на научним принципима дефинишу кључне појмове везане за тероризам, узroke тероризма, класификације тероризма и др. И на крају интересовање за појаву тероризма може бити из пуке радозналости ширег слоја људи подстакнута свакодневним терористичким нападима.

Наша настојања су да читаоцима ове публикације укажемо на основна схватања о тероризму, појму, класификацији, облицима испољавања тероризма, прикажемо актуелно стање тероризма у свијету, дамо осврт на тероризам у Босни и Херцеговини, али и подстакнемо размишљање и стварање свијести и ставова о тероризму.

Тако се у првом дијелу публикације говори о појму и дефиницијама тероризма, узимајући у обзир већину актуелних схватања тероризма. Приказом дефиниција и схватања тероризма појединих аутор, али и званичних институција, исконструисали су се одређени елементи тероризма и њихова заступљеност у терористичким актима. Такође, на уопштен начин указано је на основне карактеристике тероризма, као и његову класификацију, са посебним освртом на међународни тероризам. Указано је и на основне начине и средства испољавања тероризма. На посебан начин је обрађен феномен терористичких организација, сагледани са аспекта структуре, карактеристика и циљева, са датим

шематским приказом најактуелнијих и најопаснијих терористичких организација.

Поред овога дате су основне теоријске консеквенце везане за спречавање тероризма. Акценат је стављен на антитероризам и противтероризам, указујући на разлику између ова два појма, која се врло често мјењају. Приказане су основне антитерористичке мјере и радње, као и противтерористички принципи на основу којих треба приступити организовању борбе против тероризма. Такође, указано је и на неке технике и методе које се примјењују у борби против тероризма.

У другом дијелу књиге обраћен је тероризам у БиХ са аспекта његове актуелности. Указано је на генезу тероризма у БиХ, као и узроке који су довели или могу да доведу до појаве тероризма у БиХ. Сагледано је присуство и дјеловање поједних носилаца тероризма, који су као такви означени од стране САД-а. Нарочито је обраћен проблем супростављања тероризму у БиХ, узимајући у обзир непостојања јасне и прецизно дефинисане стратегије борбе против тероризма. Дат је осврт на активности Координационог тима за борбу против тероризма и проблеме са којима се соучава ово тијело у раду.

И на послетку обраћен је један врло актуелан облик тероризма. Рјеч је о самоубилачком облику тероризма који доживљава свој врхунац. Тежња је била да се кроз један теоријски приказ самоубилачког облика тероризма укаже на специфични и опасности овог облика тероризма. Самоубилачки облик тероризам сагледан је са аспекта узрока, носилаца и последица. Обрађени и приказани су начини испољавања самоубилачког тероризма, средства која се користе за вршење самоубилачких терористичких напада, као и сам поступак извршења самоубилачког терористичког напада. Сагледана су искуства појединих земаља у организовању борбе против самоубилачког тероризма и на бази тога предложени су одређени начини и модалитети организовања борбе против самоубилачког облика тероризма.

Аутори

Uroš Pena, Mile Šikman, Goran Amidžić

PRIRUČNIK za pripadnike fizičkog obezbjeđenja (2006)

Predgovor

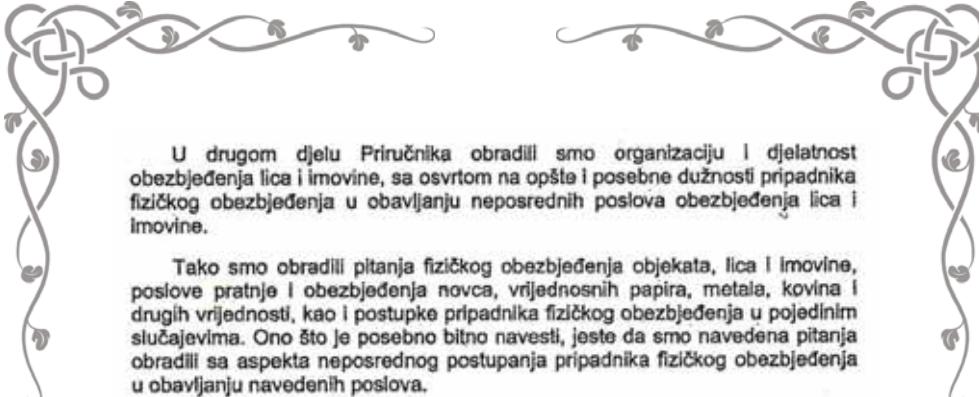
Priručnik za pripadnike fizičkog obezbjeđenja lica i imovine je publikacija koja je nastala na osnovu realnih potreba razmatranja i razrađivanja materije koja se odnosi na oblast fizičkog obezbjeđenja lica i imovine, odnosno neposredno postupanje pripadnika fizičkog obezbjeđenja u obavljanju konkretnih poslova obezbjeđenja lica i imovine. U prilog tome doprinosi i činjenica da je 2002. godine donijet Zakon o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti kojim se uređuje oblast fizičko-tehničkog obezbjeđenja lica i imovine. Navedeni Zakon, pratilo je donošenje i određenog broja podzakonskih akata (Pravilnika), koji su dodatno uredili pojedina pitanja fizičko-tehničkog obzbjedenja lica i imovine.

Međutim, bez obzira na pomenuta zakonska i podzakonska rješenja, koja svakako predstavljaju znatan doprinos u ovoj oblasti, ukazala se potreba za temeljnije razmatranje određenih bitnih pitanja, kao što su ovlašćenja pripadnika fizičkog obezbjeđenja i poslovi koje obavljaju pripadnici fizičkog obezbjeđenja, s aspekta neposredne primjene dati im ovlašćenja i neposrednog obavljanja pomenutih poslova.

U tom kontekstu nastojali smo sistematizovati i obraditi sadržaj ovog Priručnika, koji ima dva dijela. Prvi dio obrađuje ovlašćenja koja u svom radu imaju pripadnici fizičkog obezbjeđenja, sa aspekta zakonskog osnova za primjenu nekog ovlašćenja, taktike ili načina njegove primjene i dokumentovanja primjenjenog ovlašćenja od strane pripadnika fizičkog obezbjeđenja.

Sa posebnom pažnjom obradili smo takтику postupanja pripadnika fizičkog obezbjeđenja prilikom primjene nekog od ovlašćenja. Ovo je i jedno od naj složenijih pitanja i problema sa kojim se mogu suočiti pripadnici fizičkog obezbjeđenja u obavljanju poslova fizičkog obezbjeđenja lica i imovine. Iz tih razloga, dali smo prikaz svih ovlašćenja koja u svom radu imaju pripadnici fizičkog obezbjeđenja, kao i način njihove primjene.

Smatramo bitnim da pripadnik fizičkog obezbjeđenja zna na pravilan način da izda naređenje, zabrani pristup ili zadrži lice, pregleda vozilo i lice ili upotrijebi, na pravilan i zakonit način, neko od sredstava prinude (fizičku snagu, posebno dresirane pse ili čak vatreno oružje), te smo sa puno pažnje i truda obradili pomenute cjeline.

U drugom djelu Priručnika obradili smo organizaciju i djelatnost obezbjeđenja lica i imovine, sa osvrtom na opšte i posebne dužnosti pripadnika fizičkog obezbjeđenja u obavljanju neposrednih poslova obezbjeđenja lica i imovine.

Tako smo obradili pitanja fizičkog obezbjeđenja objekata, lica i imovine, poslove pratiće i obezbjeđenja novca, vrijednosnih papira, metala, kovina i drugih vrijednosti, kao i postupke pripadnika fizičkog obezbjeđenja u pojedinih slučajevima. Ono što je posebno bitno navesti, jeste da smo navedena pitanja obradili sa aspekta neposrednog postupanja pripadnika fizičkog obezbjeđenja u obavljanju navedenih poslova.

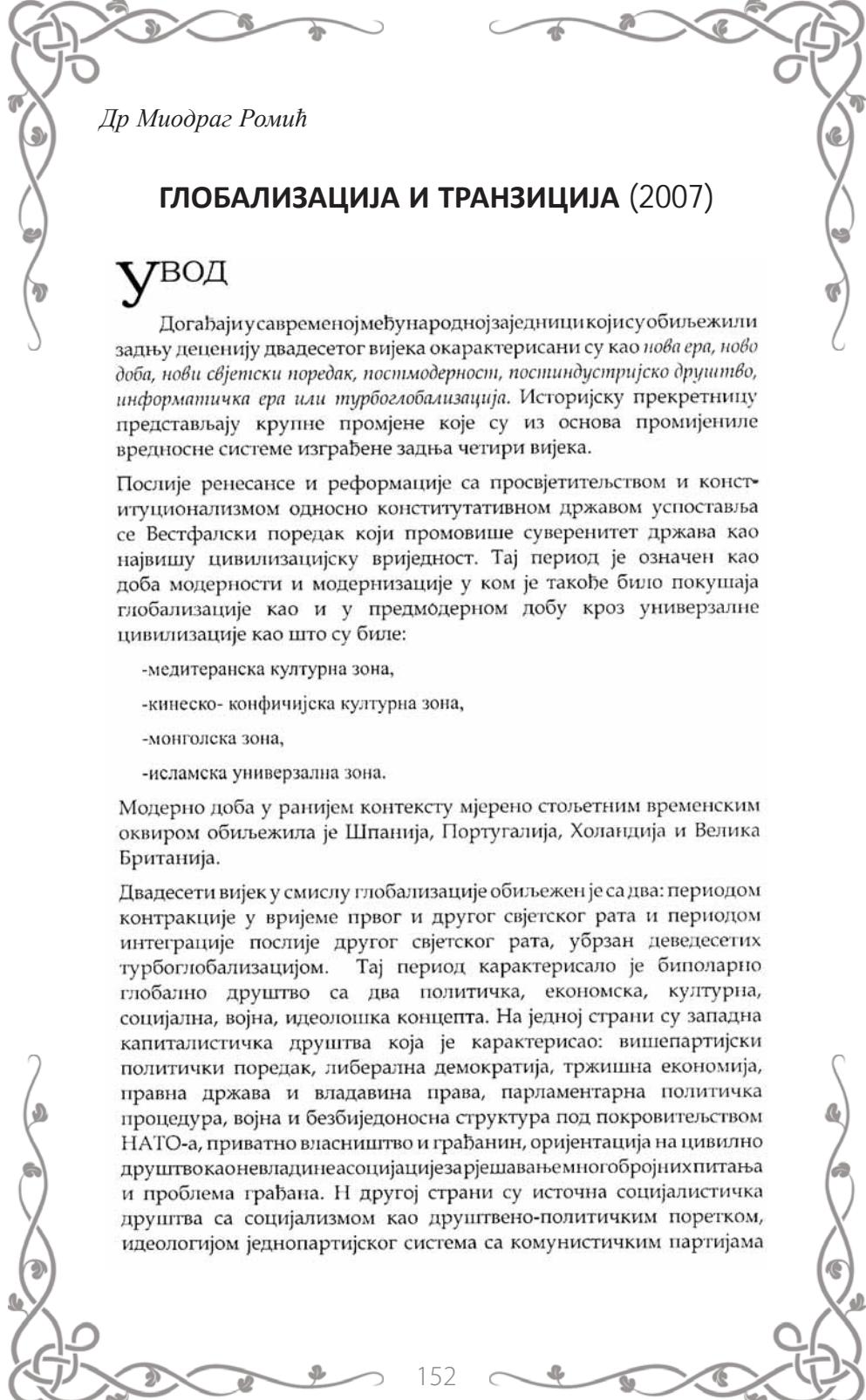
Takođe, potrebno navesti *prilog* koji je sastavni dio priručnika. Naime, uvažavajući činjenicu posjedovanja i mogućnosti upotrebe vatretnog oružja, prezentovali smo taktku rukovanja vatretnim oružjem u obavljanju poslova fizičkog obezbjeđenja. Navedeni prikaz prilagođen je potrebnama pripadnika fizičkog obezbjeđenja, a odnosi se na pravni aspekt držanja i upotrebe vatretnog oružja, osnovna znanja neophodna za pravilno i bezbjedno rukovanje vatretnim oružjem, osnovama gađanja i rukovanja vatretnim oružjem u obavljanju poslova fizičkog obezbjeđenja.

Na osnovu navedenih konstatacija, može se zaključiti da je Priručnik prvenstveno namijenjen pripadnicima fizičkog obezbjeđenja, tj. onim licaima koja neposredno obavljaju poslove fizičkog obezbjeđenja lica i imovine. U tom cilju prilagodili smo sadržaj, format i oblik Priručnika, tako da bi ga pripadnici fizičkog obezbjeđenja lica i imovine mogli koristiti u svakodnevnom radu. Pored toga, Priručnik, može poslužiti i rukovodicima fizičkog obezbjeđenja lica i imovine u organizaciji i koncipiranju neposrednog obezbjeđenja lica i imovine, kao i obavljanju drugih poslova koji su u vezi obezbjeđenja lica i imovine.

Pisanje ovog Priručnika bilo je povezano sa određenim poteškoćama na koje smo našli u radu. Sama činjenica da je pomenuti Zakon o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti imao određene izmjene, kao i da je u fazi novih izmjena i dopuna, ukazuju na neke od poteškoća. Takođe, radi se o prvoj publikaciji ovog sadržaja i namjene na ovim prostorima, što je dovelo do novih poteškoća pri samom pisanju. Zbog toga, mogući su određeni propusti, nedostaci i druge greške, te bi bili vrlo zahvalni na njihovom uočavanju i sugerisanju, da bi u nekom narednom izdanju iste bile otklonjene.

Iskreno se nadamo da će Priručnik ispuniti naša očekivanja i zadovoljiti njegovu namjeru i svrhu.

Autori

Др Милоје Ромић

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ТРАНЗИЦИЈА (2007)

УВОД

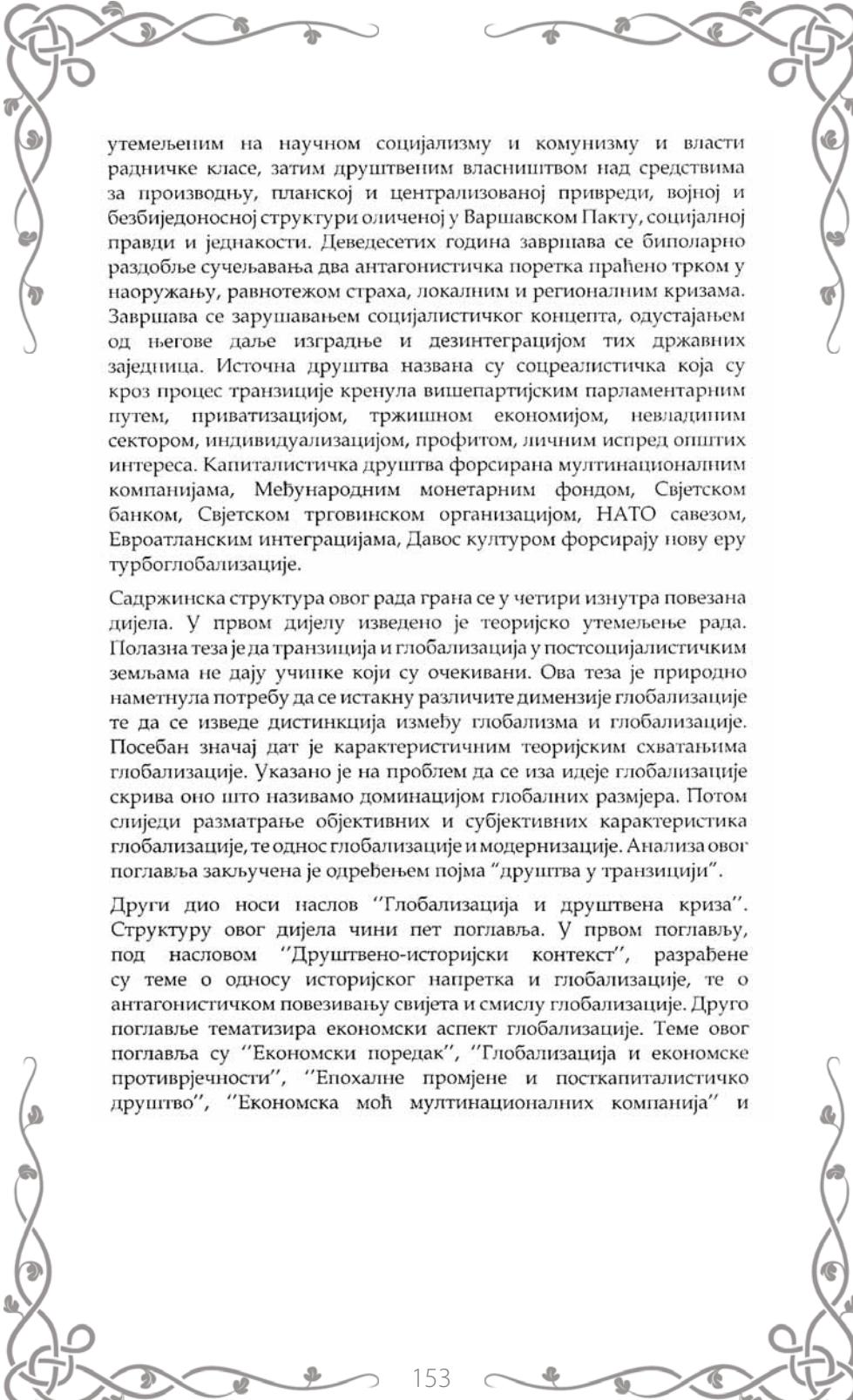
Догађаји у савременој међународној заједници који су обиљежили задњу десетицу вијека охарактерисани су као *нова ера, ново доба, нови светски поредак, постмодерност, постиндустријско друштво, информатичка ера или турбоглобализација*. Историјску проклетницу представљају крупне промјене које су из основа промијениле вредносне системе изграђене задња четири вијека.

Послије ренесансе и реформације са просвјетитељством и конституционализмом односно конститутативном државом успоставља се Вестфалски поредак који промовише суверенитет држава као највишу цивилизацијску вриједност. Тада је означен као доба модерности и модернизације у ком је такође било покушаја глобализације као и у предмодерном добу кроз универзалне цивилизације као што су биле:

- медитеранска културна зона,
- кинеско-конфучијска културна зона,
- монголска зона,
- исламска универзална зона.

Модерно доба у ранијем контексту мјерено стотинским временским оквиром обиљежила је Шпанија, Португалија, Холандија и Велика Британија.

Двадесети вијек у смислу глобализације обиљежен је са два: периодом контракције у вријеме првог и другог светског рата и периодом интеграције послије другог светског рата, убрзан деведесетих турбоглобализацијом. Тада је карактерисало је биполарно глобално друштво са два политичка, економска, културна, социјална, војна, идеолошка концепта. На једној страни су западна капиталистичка друштва која је карактерисао: вишепартијски политички поредак, либерална демократија, тржишна економија, правна држава и владавина права, парламентарна политичка процедура, војна и безбиједносна структура под покровитељством НАТО-а, приватно власништво и грађанин, оријентација на цивилно друштво као неладине асоцијација која је зајешавањем многобројних питања и проблема грађана. На другој страни су источна социјалистичка друштва са социјализмом као друштвено-политичким поретком, идеологијом једнопартијског система са комунистичким партијама

утемељеним на научном социјализму и комунизму и власти радничке класе, затим друштвеним власништвом над средствима за производњу, планској и централизованој привреди, војној и безбиједносној структури оличеној у Варшавском Пакту, социјалној правди и једнакости. Деведесетих година завршава се биполарно раздобље сучељавања два антагонистичка поретка праћено трком у наоружању, равнотежом страха, локалним и регионалним кризама. Завршава се зарушавањем социјалистичког концепта, одустајањем од његове даље изградње и дезинтеграцијом тих државних јединица. Источна друштва назvana су соцреалистичка која су кроз процес транзиције кренула вишепартијским парламентарним путем, приватизацијом, тржишном економијом, невладиним сектором, индивидуализацијом, профитом, личним испред општих интереса. Капиталистичка друштва форсирана мултинационалним компанијама, Међународним монетарним фондом, Свјетском банком, Свјетском трговинском организацијом, НАТО савезом, Евроатланским интеграцијама, Давос културом форсирају нову еру турбоглобализације.

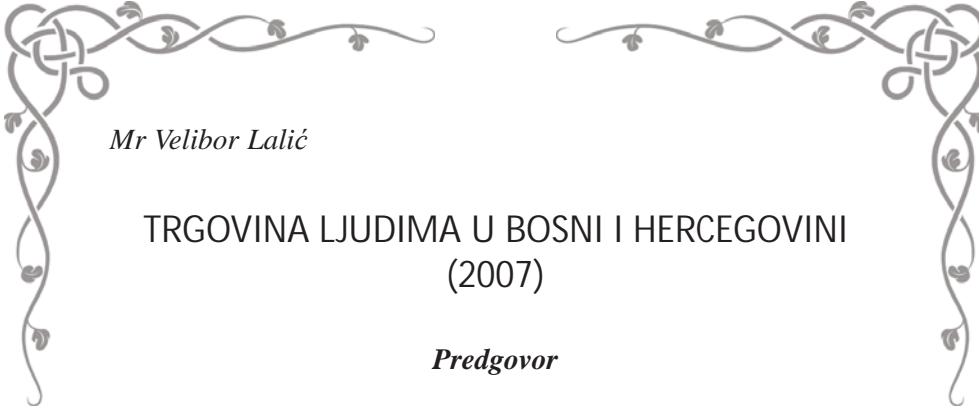
Садржинска структура овог рада грана се у четири изнутра повезана дијела. У првом дијелу изведено је теоријско утемељење рада. Полазна теза једа транзиција и глобализација у постсоцијалистичким земљама не дају учинке који су очекивани. Ова теза је природно наметнула потребу да се истакну различите димензије глобализације те да се изведе дистинкција између глобализма и глобализације. Посебан значај дат је карактеристичним теоријским схватањима глобализације. Указано је на проблем да се иза идеје глобализације скрива оно што називамо доминацијом глобалних размјера. Потом слиједи разматрање објективних и субјективних карактеристика глобализације, те однос глобализације и модернизације. Анализа овог поглавља закључена је одређењем појма "друштва у транзицији".

Други дио носи наслов "Глобализација и друштвена криза". Структуру овог дијела чини пет поглавља. У првом поглављу, под насловом "Друштвено-историјски контекст", разрађене су теме о односу историјског напретка и глобализације, те о антагонистичком повезивању свијета и смислу глобализације. Друго поглавље тематизира економски аспект глобализације. Теме овог поглавља су "Економски поредак", "Глобализација и економске противрјечности", "Епохалне промјене и посткапиталистичко друштво", "Економска моћ мултинационалних компанија" и

“Глобализација и сива економија”. У трећем поглављу разматране су теме о политичким слободама и економским потребама, кризи демократије, односу мултинационалне државе и демократизације. Четврто поглавље односи се на културни аспект глобализације а теме су “Противрјечности у култури” и “Глобализација и традиција”. У посљедњем, петом, поглављу разматрају се социјални односи у процесима глобализације, са фокусирањем пажње на социјалне противрјечности и неразвијеност.

Трећи дио, насловљен као “Противрјечности и дometи глобализације”, подијељен је у три поглавља. Прво поглавље садржи разматрање друштвено-економских могућности глобализације кроз теме о хетерогености свијета, носиоцима глобализације, класно-слојној структури друштва, покретима за алтернативну глобализацију и границама развоја. У другом поглављу у фокусу је фрагментација као противрјечност процеса глобализације. Поглавље се развија кроз разматрање проблема могућности нових свјетских сукоба, тенденција стварања националних држава, демократије у савременом свијету и нових теоријских парадигми. Треће поглавље има за циљ извођење критичког закључка о неолиберализму и дометима транзиције. Критички се разматра либерални тоталитаризам, отпор глобализацији насиља, мноштво транзиција постсоцијалистичких друштава и десуверенизација постсоцијалистичких држава.

Четврти дио не представља никакав посебан сегмент разматрања, већ кључне моменте претходних дијелова. Извршена је синтеза свих сазнања и закључено је да није добро претјеривати са придавањем значаја глобализацији јер се на основи постојећих глобализационих процеса не може поуздано тврдити да настаје планетарна заједница у којој нема посебних народа.

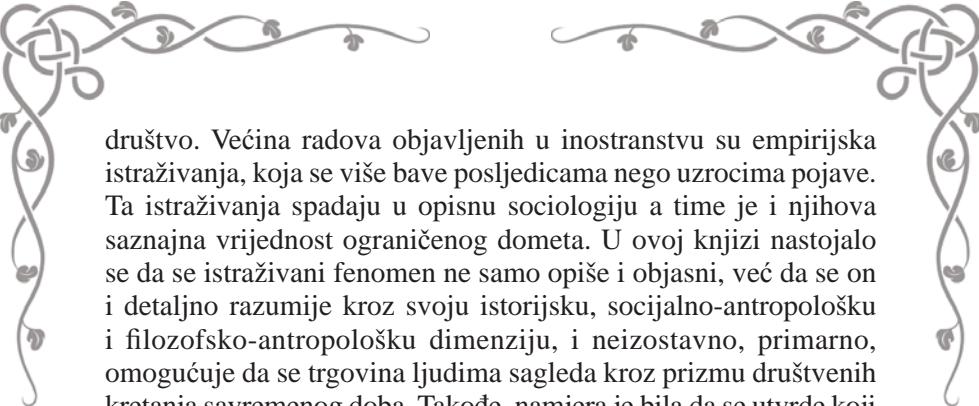
Mr Velibor Lalić

TRGOVINA LJUDIMA U BOSNI I HERCEGOVINI (2007)

Predgovor

Knjiga „Trgovina ljudima u Bosni i Hercegovini“ koja je pred vama predstavlja neznatno modifikovani tekst magistarskog rada koji je odbranjen na Filozofskom Fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci 2007. godine. U posljednjoj deceniji o trgovini ljudima mnogo se diskutovalo u inostranim i domaćim medijma, organizovane su međunarodne konferencije, organizacije za zaštitu ljudskih prava digle su svoj glas smatrajući trgovinu ljudima jednim od najtežih oblika narušavanja ljudskih prava i sloboda čovjeka u savremenom društvu, istovremeno pozivajući nadležne institucije na hitnu akciju a trgovce ljudima na odgovornost. Međutim, trgovina ljudima star je fenomen koliko i istorija ljudskog roda, samo je kroz istoriju imala različite forme i obim. Trgovina ljudima je globalni problem koji je prisutan i u svim kulturama i društвima savremenog svijeta, bez obzira na ekonomsku razvijenost, političko uređenje ili religijsku pripadnost stanovništva. Ne postoji država u savremenom svijetu koja je imuna na ovaj problem. Iz tih razloga i pristup ovom problemu mora biti globalan i da se temelji na međunarodnoj saradnji i razmjeni najboljih međunarodnih iskustava.

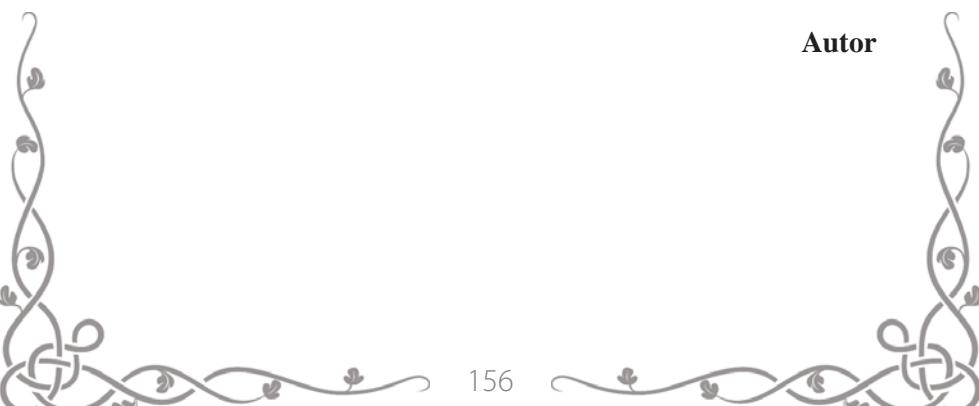
Po shvatanju stanovništva sa Balkana, do skora, praksa trgovanja ljudima vezivala se samo za druge geografske prostore ili za neke ranije istorijske periode. Međutim, ona je sada naša realnost, koju treba izučiti, razumjeti je i suprotstaviti joj se. Ukupan broj istraživanja o trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini je vrlo skroman, a većina dosadašnjih istraživanja sprovedena su uglavnom od strane međunarodnih organizacija ili autora koji nisu iz Bosne i Hercegovine. Dakle, istraživanja ove problematike od strane domaćih autora su deficitarna. Takođe, kada se govori o inostranoj literaturi prisutan je manjak temeljnih socioloških studija na predmetnu temu. Sociološka istraživanja na ovu temu teže da objasne društveno okruženje u kojem se pojava dešava, da objasne uzroke pojave, njenu strukturu, obim i posljedice koje ona ima po

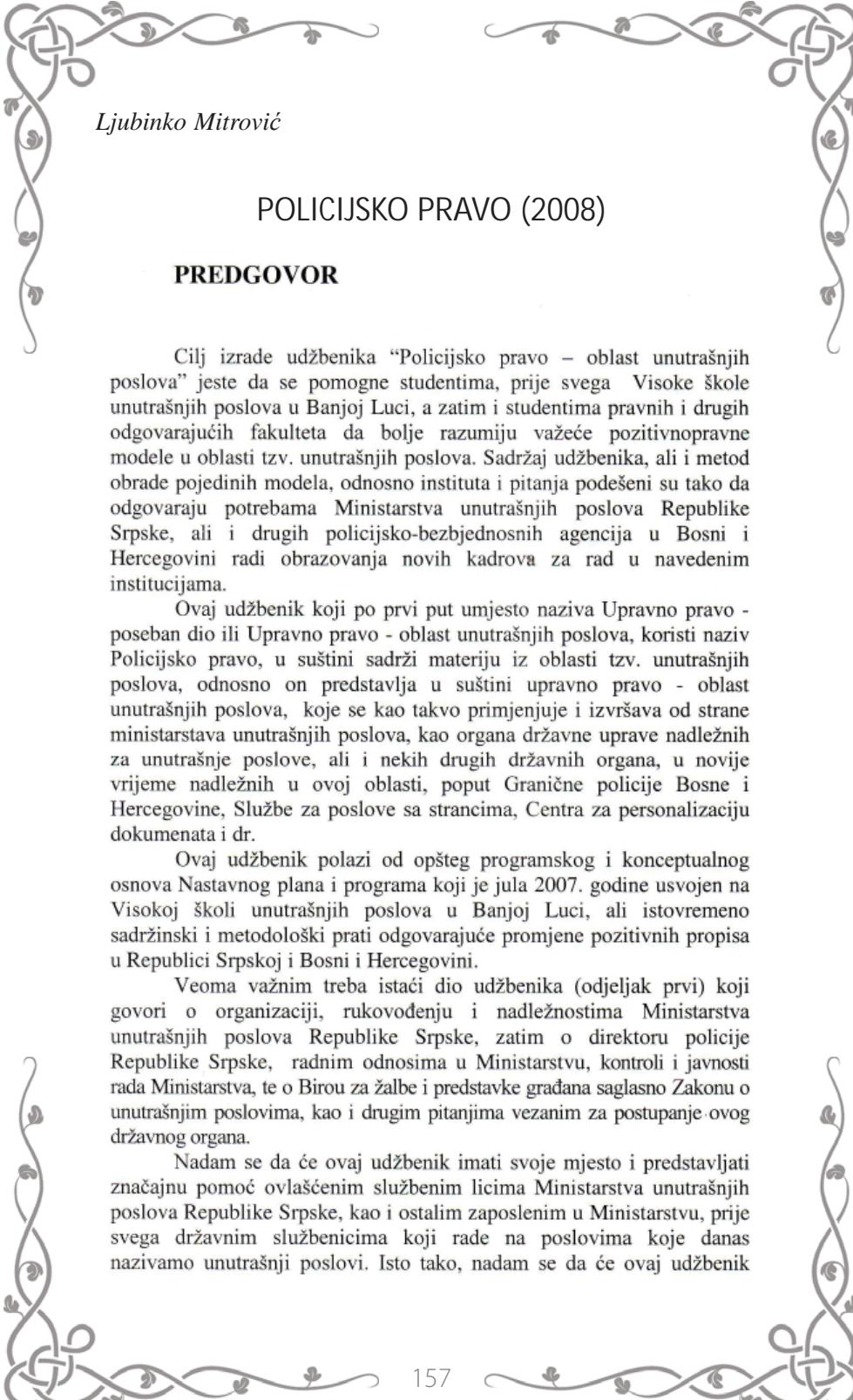
društvo. Većina radova objavljenih u inostranstvu su empirijska istraživanja, koja se više bave posljedicama nego uzrocima pojave. Ta istraživanja spadaju u opisnu sociologiju a time je i njihova saznajna vrijednost ograničenog dometa. U ovoj knjizi nastojalo se da se istraživani fenomen ne samo opiše i objasni, već da se on i detaljno razumije kroz svoju istorijsku, socijalno-antropološku i filozofsko-antropološku dimenziju, i neizostavno, primarno, omogućuje da se trgovina ljudima sagleda kroz prizmu društvenih kretanja savremenog doba. Takođe, namjera je bila da se utvrde koji su to uzroci, kakvo je stanje i koje su društvene posljedice trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini. U knjizi se nastojalo utvrditi šta je zajedničko u vezi trgovine ljudima u drugim kulturama i koje su specifičnosti ovog fenomena, odnosno šta je karakteristično samo za Bosnu i Hercegovinu. U posljednjih petnaest godina trgovina ljudima postala je ozbiljan problem u regionu jugoistočne Evrope, a samim tim i u Bosni i Hercegovini koja jeste zemlja destinacije, tranzita, a u posljednje vrijeme sve više područje porijekla žrtava trgovine ljudima. Bosnu i Hercegovinu na političkom polju karakteriše autoritarni politički sistem i građanski rat kao politička prošlost, međunarodno prisustvo kao politička sadašnjost, evropski put kao politička budućnost. Jedan od ključnih standarda koje Bosna i Hercegovina mora da ispuni da bi jednog dana postala punopravna članica Evropske unije jeste borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, neizostavno tu uključujući i trgovinu ljudima. Time više značaj ovog pitanja još je važniji.

Zahvaljujem se svima onima koji su mi pomogli pri pisanju ove knjige i svojim sugestijama doprinijeli njenom kvalitetu. Dobronamjerne, činjenične, argumentovane primjedbe sa velikim zadovoljstvom biće prihvачene.

Banja Luka, maj 2007.

Autor

Ljubinko Mitrović

POLICIJSKO PRAVO (2008)

PREDGOVOR

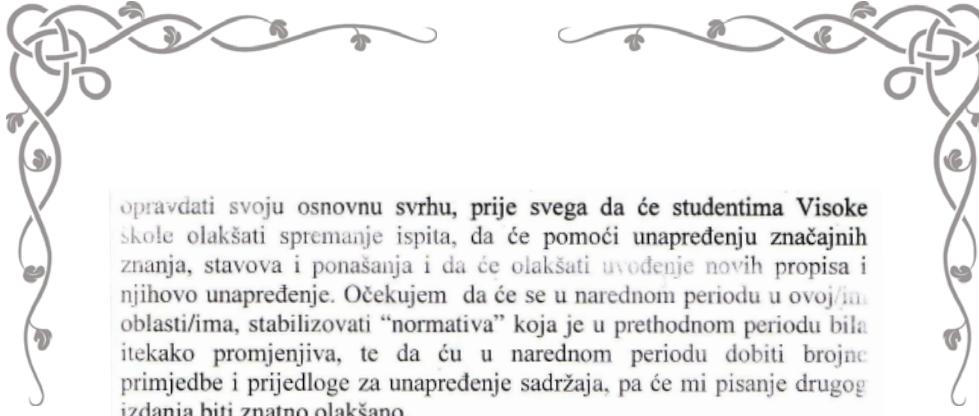
Cilj izrade udžbenika "Poličijsko pravo – oblast unutrašnjih poslova" jeste da se pomogne studentima, prije svega Visoke škole unutrašnjih poslova u Banjoj Luci, a zatim i studentima pravnih i drugih odgovarajućih fakulteta da bolje razumiju važeće pozitivnopravne modele u oblasti tzv. unutrašnjih poslova. Sadržaj udžbenika, ali i metod obrade pojedinih modela, odnosno instituta i pitanja podešeni su tako da odgovaraju potrebama Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, ali i drugih policijsko-bezbjednosnih agencija u Bosni i Hercegovini radi obrazovanja novih kadrova za rad u navedenim institucijama.

Ovaj udžbenik koji po prvi put umjesto naziva Upravno pravo - poseban dio ili Upravno pravo - oblast unutrašnjih poslova, koristi naziv Policijsko pravo, u suštini sadrži materiju iz oblasti tzv. unutrašnjih poslova, odnosno on predstavlja u suštini upravno pravo - oblast unutrašnjih poslova, koje se kao takvo primjenjuje i izvršava od strane ministarstava unutrašnjih poslova, kao organa državne uprave nadležnih za unutrašnje poslove, ali i nekih drugih državnih organa, u novije vrijeme nadležnih u ovoj oblasti, poput Granične policije Bosne i Hercegovine, Službe za poslove sa strancima, Centra za personalizaciju dokumenata i dr.

Ovaj udžbenik polazi od opšteg programskog i konceptualnog osnova Nastavnog plana i programa koji je jula 2007. godine usvojen na Visokoj školi unutrašnjih poslova u Banjoj Luci, ali istovremeno sadržinski i metodološki prati odgovarajuće promjene pozitivnih propisa u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini.

Veoma važnim treba istaći dio udžbenika (odjeljak prvi) koji govori o organizaciji, rukovođenju i nadležnostima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, zatim o direktoru policije Republike Srpske, radnim odnosima u Ministarstvu, kontroli i javnosti rada Ministarstva, te o Birou za žalbe i predstavke građana saglasno Zakonu o unutrašnjim poslovima, kao i drugim pitanjima vezanim za postupanje ovog državnog organa.

Nadam se da će ovaj udžbenik imati svoje mjesto i predstavljati značajnu pomoć ovlašćenim službenim licima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, kao i ostalim zaposlenim u Ministarstvu, prije svega državnim službenicima koji rade na poslovima koje danas nazivamo unutrašnji poslovi. Isto tako, nadam se da će ovaj udžbenik

opravdati svoju osnovnu svrhu, prije svega da će studentima Visoke škole olakšati spremanje ispita, da će pomoći unapređenju značajnih znanja, stavova i ponašanja i da će olakšati uvođenje novih propisa i njihovo unapređenje. Očekujem da će se u narednom periodu u ovoj/ma oblasti/ima, stabilizovati "normativa" koja je u prethodnom periodu bila itekako promjenjiva, te da će u narednom periodu dobiti brojne primjedbe i prijedloge za unapređenje sadržaja, pa će mi pisanje drugog izdanja biti znatno olakšano.

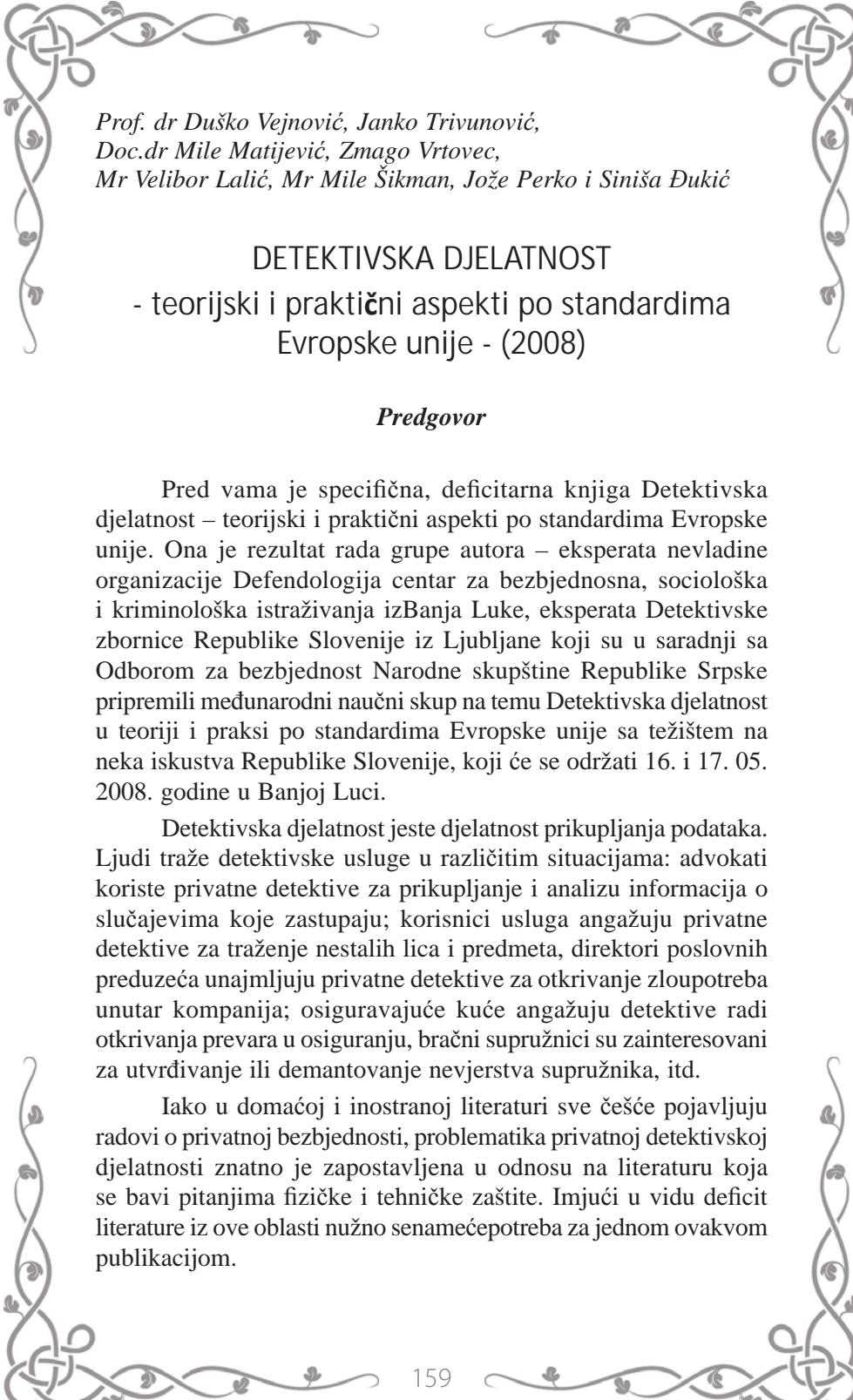
Siguran sam da mnogi dijelovi udžbenika imaju značaja i za širi krug čitalaca, jer su pitanja izložena u njima vrlo zanimljiva i za njihovu praktičnu upotrebu veoma potrebna.

Za realizaciju ovog udžbenika zahvaljujem se, prije svega, svojim kolegama, profesorima Visoke škole unutrašnjih poslova i Pravnog fakulteta u Banjoj Luci, prof. dr Dušku Vejnoviću i izdavaču Defendologija centru za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Banja Luka, a zatim i brojnim saradnicima i prijateljima.

Posebnu zahvalnost dugujem uvaženim recenzentima, prof. dr Mirjani Rađenović i doc. dr Milanu Daničiću, kao i svojoj porodici.

U Banjoj Luci, maja 2008. godine

Autor

*Prof. dr Duško Vejnović, Janko Trivunović,
Doc.dr Mile Matijević, Zmago Vrtovec,
Mr Velibor Lalić, Mr Mile Šikman, Jože Perko i Siniša Đukić*

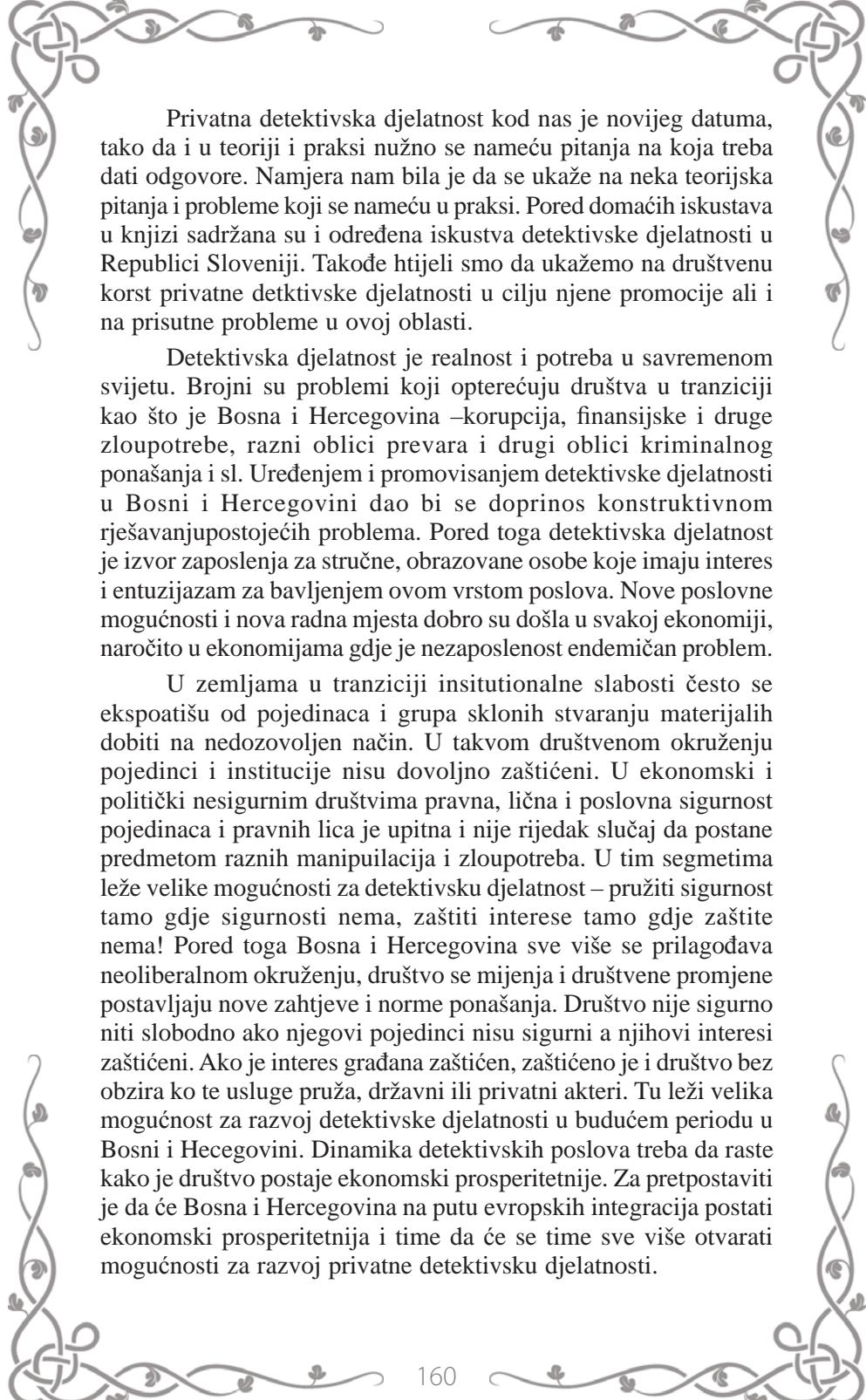
DETEKTIJSKA DJELATNOST - teorijski i praktični aspekti po standardima Evropske unije - (2008)

Predgovor

Pred vama je specifična, deficitarna knjiga Detektivska djelatnost – teorijski i praktični aspekti po standardima Evropske unije. Ona je rezultat rada grupe autora – eksperata nevladine organizacije Defendologija centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja iz Banja Luke, eksperata Detektivske zbornice Republike Slovenije iz Ljubljane koji su u saradnji sa Odborom za bezbjednost Narodne skupštine Republike Srpske pripremili međunarodni naučni skup na temu Detektivska djelatnost u teoriji i praksi po standardima Evropske unije sa težištem na neka iskustva Republike Slovenije, koji će se održati 16. i 17. 05. 2008. godine u Banjoj Luci.

Detektivska djelatnost jeste djelatnost prikupljanja podataka. Ljudi traže detektivske usluge u različitim situacijama: advokati koriste privatne detektive za prikupljanje i analizu informacija o slučajevima koje zastupaju; korisnici usluga angažuju privatne detektive za traženje nestalih lica i predmeta, direktori poslovnih preduzeća unajmljuju privatne detektive za otkrivanje zloupotreba unutar kompanija; osiguravajuće kuće angažuju detektive radi otkrivanja prevara u osiguranju, bračni supružnici su zainteresovani za utvrđivanje ili demantovanje nevjerstva supružnika, itd.

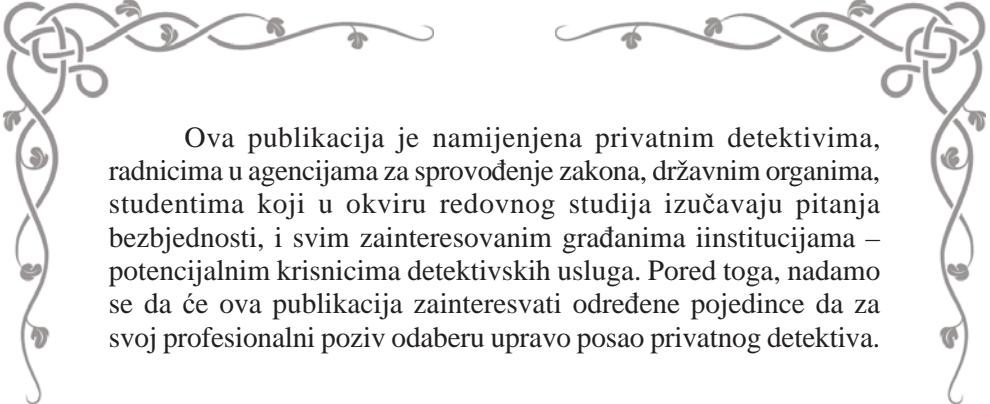
Iako u domaćoj i иностраној literaturi sve češće pojavljuju radovi o privatnoj bezbjednosti, problematika privatnoj detektivskoj djelatnosti znatno je zapostavljena u odnosu na literaturu koja se bavi pitanjima fizičke i tehničke zaštite. Imajući u vidu deficit literature iz ove oblasti nužno senamećepotreba za jednom ovakvom publikacijom.

Privatna detektivska djelatnost kod nas je novijeg datuma, tako da i u teoriji i praksi nužno se nameću pitanja na koja treba dati odgovore. Namjera nam bila je da se ukaže na neka teorijska pitanja i probleme koji se nameću u praksi. Pored domaćih iskustava u knjizi sadržana su i određena iskustva detektivske djelatnosti u Republici Sloveniji. Takođe htijeli smo da ukažemo na društvenu korst privatne detektivske djelatnosti u cilju njene promocije ali i na prisutne probleme u ovoj oblasti.

Detektivska djelatnost je realnost i potreba u savremenom svijetu. Brojni su problemi koji opterećuju društva u tranziciji kao što je Bosna i Hercegovina –korupcija, finansijske i druge zloupotrebe, razni oblici prevara i drugi oblici kriminalnog ponašanja i sl. Uređenjem i promovisanjem detektivske djelatnosti u Bosni i Hercegovini dao bi se doprinos konstruktivnom rješavanju postojećih problema. Pored toga detektivska djelatnost je izvor zaposlenja za stručne, obrazovane osobe koje imaju interes i entuzijazam za bavljenjem ovom vrstom poslova. Nove poslovne mogućnosti i nova radna mjesta dobro su došla u svakoj ekonomiji, naročito u ekonomijama gdje je nezaposlenost endemičan problem.

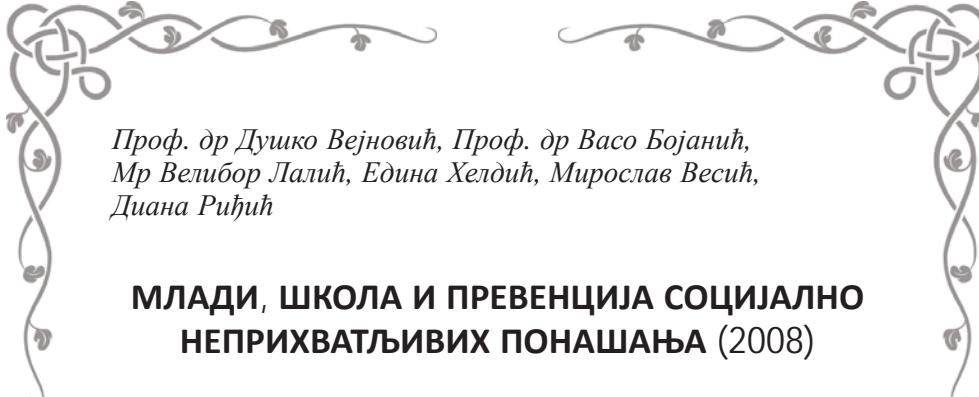
U zemljama u tranziciji institutionalne slabosti često se ekspoatišu od pojedinaca i grupa sklonih stvaranju materijalnih dobiti na nedozovljen način. U takvom društvenom okruženju pojedinci i institucije nisu dovoljno zaštićeni. U ekonomski i politički nesigurnim društвima pravna, lična i poslovna sigurnost pojedinaca i pravnih lica je upitna i nije rijedak slučaj da postane predmetom raznih manipulacija i zloupotreba. U tim segmentima leže velike mogućnosti za detektivsku djelatnost – pružiti sigurnost tamo gdje sigurnosti nema, zaštiti interes tamo gdje zaštite nema! Pored toga Bosna i Hercegovina sve više se prilagođava neoliberalnom okruženju, društvo se mijenja i društvene promjene postavljaju nove zahtjeve i norme ponašanja. Društvo nije sigurno niti slobodno ako njegovi pojedinci nisu sigurni a njihovi interesi zaštićeni. Ako je interes građana zaštićen, zaštićeno je i društvo bez obzira ko te usluge pruža, državni ili privatni akteri. Tu leži velika mogućnost za razvoj detektivske djelatnosti u budućem periodu u Bosni i Hercegovini. Dinamika detektivskih poslova treba da raste kako je društvo postaje ekonomski prosperitetnije. Za prepostaviti je da će Bosna i Hercegovina na putu evropskih integracija postati ekonomski prosperitetnija i time da će se time sve više otvarati mogućnosti za razvoj privatne detektivske djelatnosti.

Ova publikacija je namijenjena privatnim detektivima, radnicima u agencijama za sprovodenje zakona, državnim organima, studentima koji u okviru redovnog studija izučavaju pitanja bezbjednosti, i svim zainteresovanim građanima institucijama – potencijalnim krisnicima detektivskih usluga. Pored toga, nadamo se da će ova publikacija zainteresovati određene pojedince da za svoj profesionalni poziv odaberu upravo posao privatnog detektiva.

Banja Luka, maj, 2008. godine

Autori

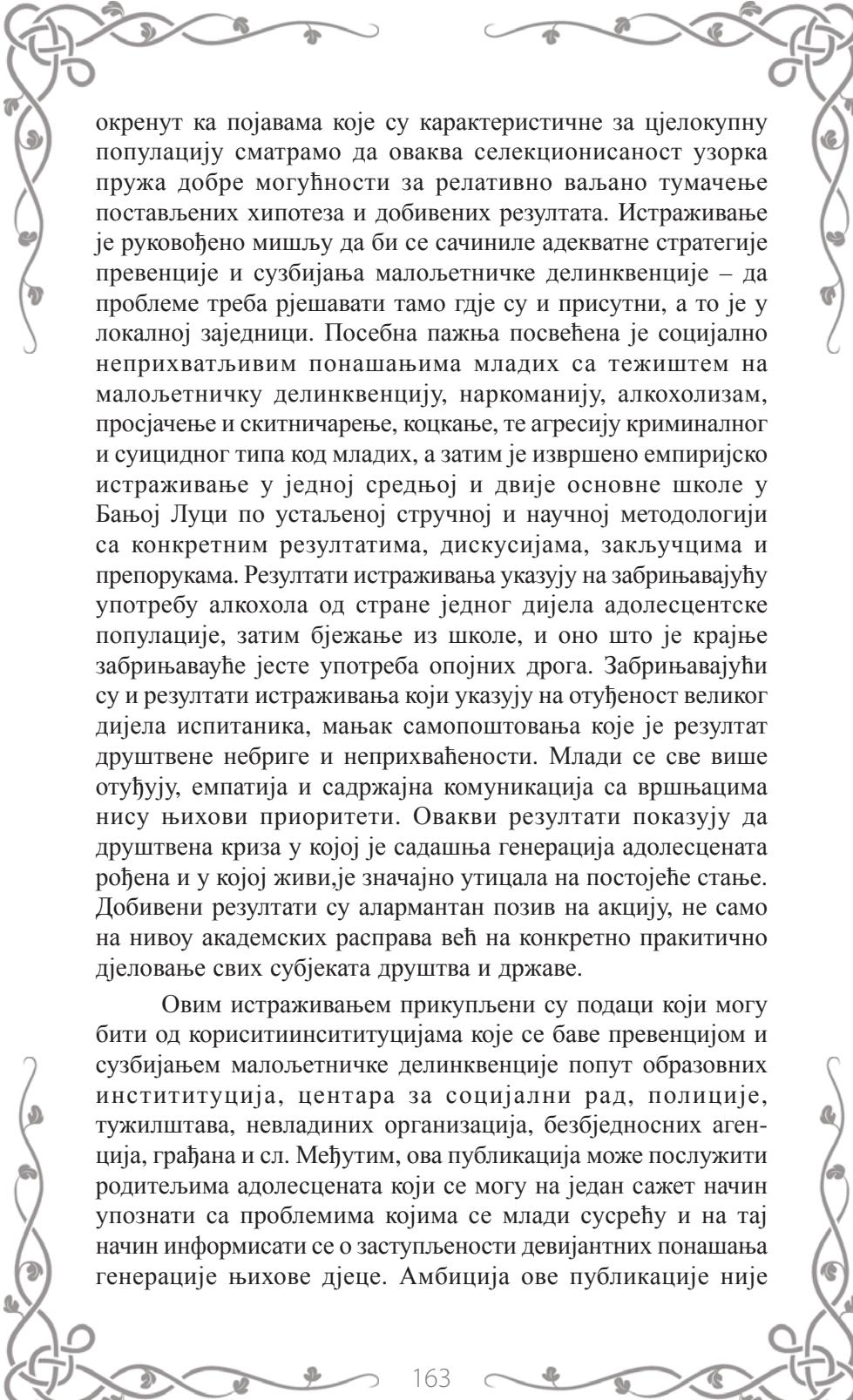
Проф. др Душко Вејновић, Проф. др Васо Бојанић,
Мр Велибор Лалић, Едина Хелдић, Мирослав Весић,
Диана Риђић

МЛАДИ, ШКОЛА И ПРЕВЕНЦИЈА СОЦИЈАЛНО НЕПРИХВАТЉИВИХ ПОНАШАЊА (2008)

Предговор

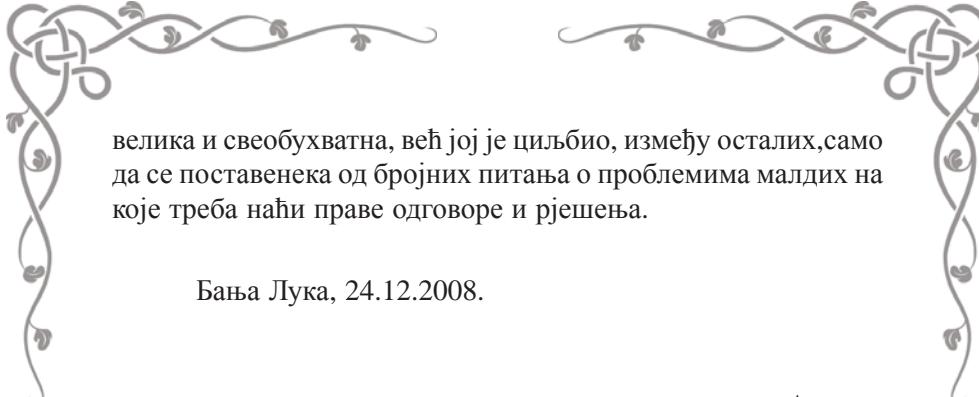
Пројекат „**Малољетничка делинквенција – важност школских институција у превенцији неприхватљивих понашања малољетника**“¹ који је пред вамарезултат је добре сарадње Дефендологија центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања и Скупштине града Бањалуке која је финансијски омогућила да истраживање буде реализовано. Сарадња истраживачких институција, **невладиних организација** и локалне заједнице јесте добар примјер рјешавања бројних друштвених проблема, а један од тих проблема јесте и малољетничка делинквенција. О малољетничкој делинквенцији објављене су многе студије, међутим евидентан је недостатак емпиријских истраживања којима би се прикупили подаци на основу којих би се добила јаснија слика о стварним проблемима и сачиниле адекватне стратегије дјеловања. Из тог разлога тим истраживача Дефендологија центра извршио је истраживање на подручју града Бањалуке у циљу да се да одређени допринос попуњавању постојеће празнице. У истраживању је учествовало 196 учесника (**Средња економска школа**, Бања Лука, Основна школа Свети Сава, Бања Лука и Основна школа Станко Ракита, Бања Лука), а од тога су 116 (59,2%) учесника била женског пола, а 80 (40,8%) мушких пола. Старосна доб учесника у испитивању се кретала од 13 до 17 година живота. Средњошколци чине 43,9% узорка, док испитаници из основних школа чине 56% од укупног узорка (од 196) испитаника. Као што се из наведених података може закључити узорак је пригодан и уз то селекционисан према: сполу, доби и врсти школске установе. Како је у овом Пројекту циљ истраживања

¹ Пројекат је одобрила Скупштина града Бања Лука на 60. сједници одржаној 29. и 30.05.2008. године

окренут ка појавама које су карактеристичне за цјелокупну популацију сматрамо да оваква селекционисаност узорка пружа добре могућности за релативно ваљано тумачење постављених хипотеза и добивених резултата. Истраживање је руковођено мишљу да би се сачиниле адекватне стратегије превенције и сузбијања малолјетничке делинквенције – да проблеме треба рјешавати тамо где су и присутни, а то је у локалној заједници. Посебна пажња посвећена је социјално неприхватљивим понашањима младих са тежиштем на малолјетничку делинквенцију, наркоманију, алкохолизам, просјачење и скитничарење, коцкање, те агресију криминалног и суицидног типа код младих, а затим је извршено емпиријско истраживање у једној средњој и двије основне школе у Бањој Луци по усталјеној стручној и научној методологији са конкретним резултатима, дискусијама, закључцима и препорукама. Резултати истраживања указују на забрињавајућу употребу алкохола од стране једног дијелаadolесцентске популације, затим бјежање из школе, и оно што је крајње забрињавајуће јесте употреба опојних дрога. Забрињавајући су и резултати истраживања који указују на отуђеност великог дијела испитаника, мањак самопоштовања које је резултат друштвене небриге и неприхваћености. Млади се све више отуђују, емпатија и садржајна комуникација са вршњацима нису њихови приоритети. Овакви резултати показују да друштвена криза у којој је садашња генерацијаadolесцената рођена и у којој живи, је значајно утицала на постојеће стање. Добивени резултати су алармантан позив на акцију, не само на нивоу академских расправа већ на конкретно пракитично дјеловање свих субјекта друштва и државе.

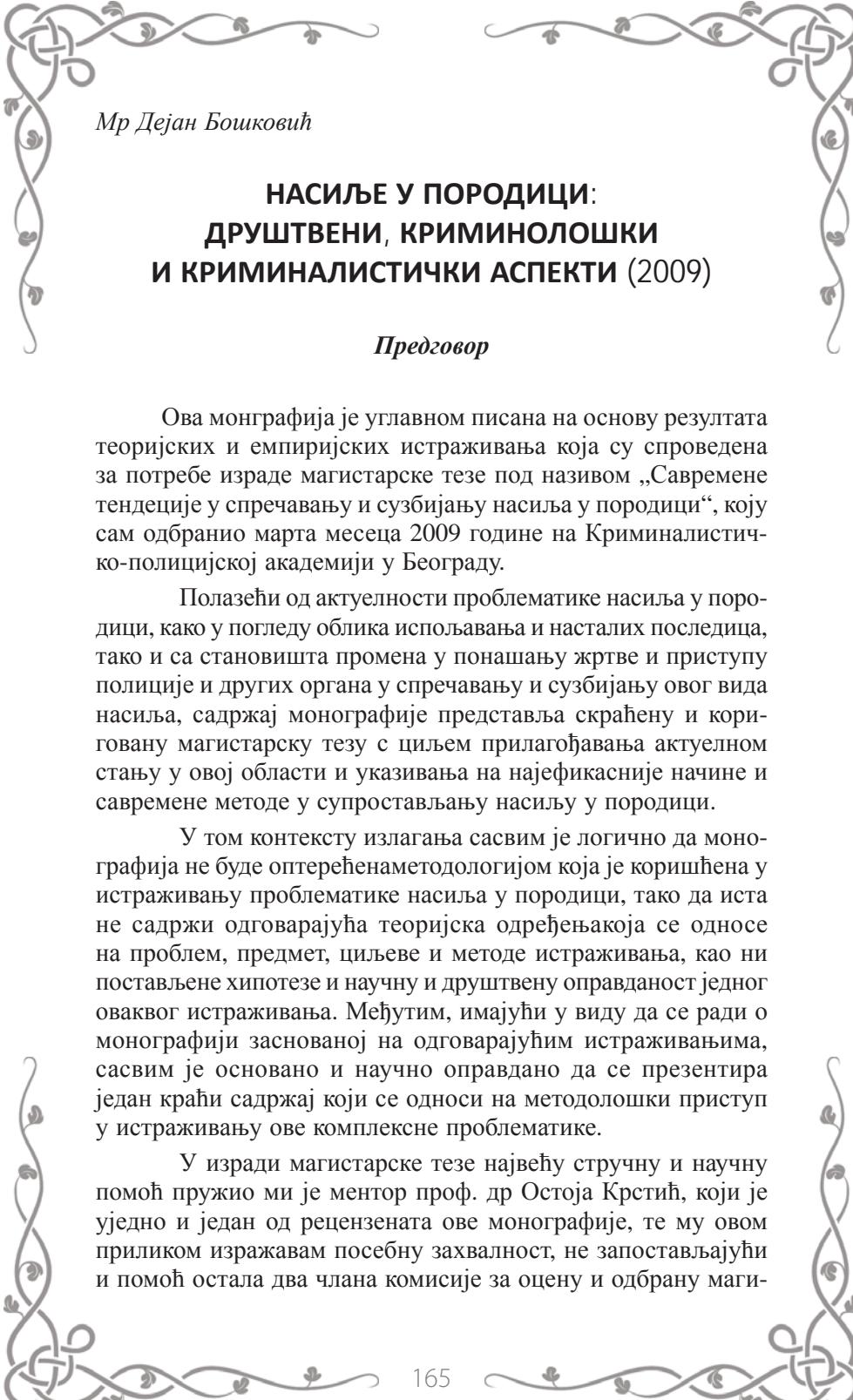
Овим истраживањем прикупљени су подаци који могу бити од кориситиинсититуцијама које се баве превенцијом и сузбијањем малолјетничке делинквенције попут образовних инстититуција, центара за социјални рад, полиције, тужилштава, невладиних организација, безбједносних агенција, грађана и сл. Међутим, ова публикација може послужити родитељимаadolесцената који се могу на један сажет начин упознати са проблемима којима се млади сусрећу и на тај начин информисати се о заступљености девијантних понашања генерације њихове дјеце. Амбиција ове публикације није

велика и свеобухватна, већ јој је циљбио, између осталих, само да се поставенека од бројних питања о проблемима малдих на које треба наћи праве одговоре и рјешења.

Бања Лука, 24.12.2008.

Аутори

Mr Дејан Бошковић

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ: ДРУШТВЕНИ, КРИМИНОЛОШКИ И КРИМИНАЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ (2009)

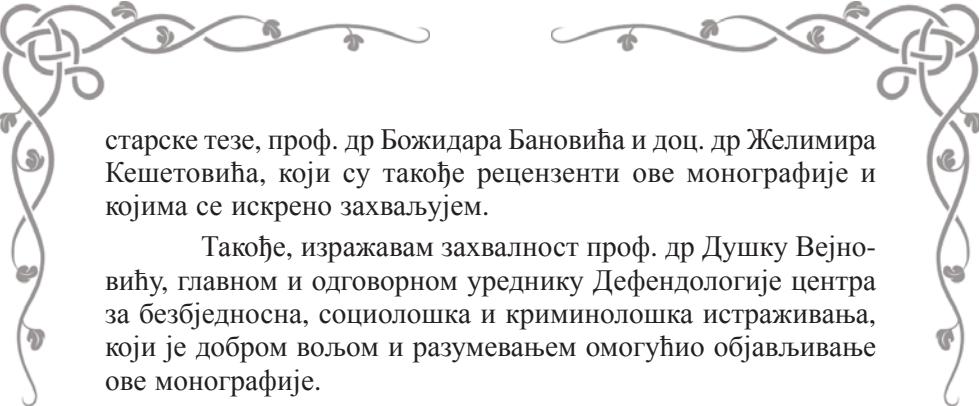
Предговор

Ова монографија је углавном писана на основу резултата теоријских и емпиријских истраживања која су спроведена за потребе израде магистарске тезе под називом „Савремене тенденције у спречавању и сузбијању насиља у породици“, коју сам одбровио марта месеца 2009 године на Криминалистичко-полицијској академији у Београду.

Полазећи од актуелности проблематике насиља у породици, како у погледу облика испољавања и насталих последица, тако и са становишта промена у понашању жртве и приступу полиције и других органа у спречавању и сузбијању овог вида насиља, садржaj монографије представља скраћену и кориговану магистарску тезу с циљем прилагођавања актуелном стању у овој области и указивања на најефикасније начине и савремене методе у супротстављању насиљу у породици.

У том контексту излагања сасвим је логично да монографија не буде оптерећена методологијом која је коришћена у истраживању проблематике насиља у породици, тако да иста не садржи одговарајућа теоријска одређења која се односе на проблем, предмет, циљеве и методе истраживања, као ни постављене хипотезе и научну и друштвену оправданост једног оваквог истраживања. Међутим, имајући у виду да се ради о монографији заснованој на одговарајућим истраживањима, сасвим је основано и научно оправдано да се презентира један краћи садржaj који се односи на методолошки приступ у истраживању ове комплексне проблематике.

У изради магистарске тезе највећу стручну и научну помоћ пружио ми је ментор проф. др Остоја Крстић, који је уједно и један од рецензената ове монографије, те му овом приликом изражавам посебну захвалност, не запостављајући и помоћ остала два члана комисије за оцену и одбрану маги-

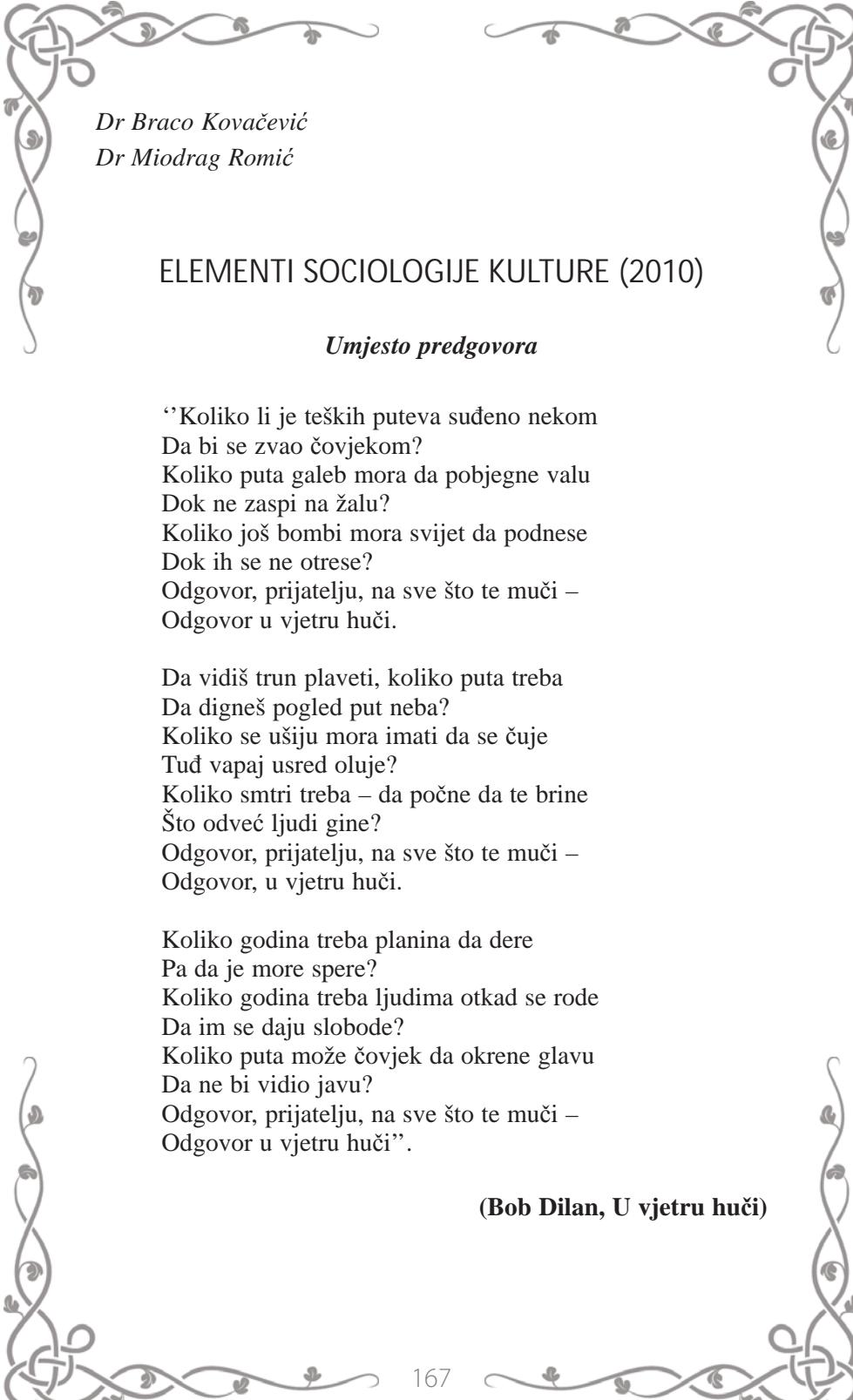

старске тезе, проф. др Божидара Бановића и доц. др Желимира Кешетовића, који су такође рецензенти ове монографије и којима се искрено захваљујем.

Такође, изражавам захвалност проф. др Душку Вејновићу, главном и одговорном уреднику Дефендологије центра за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, који је добром вољом и разумевањем омогућио објављивање ове монографије.

Београд, април, 2009 год.

Аутор

*Dr Braco Kovačević
Dr Miodrag Romić*

ELEMENTI SOCIOLOGIJE KULTURE (2010)

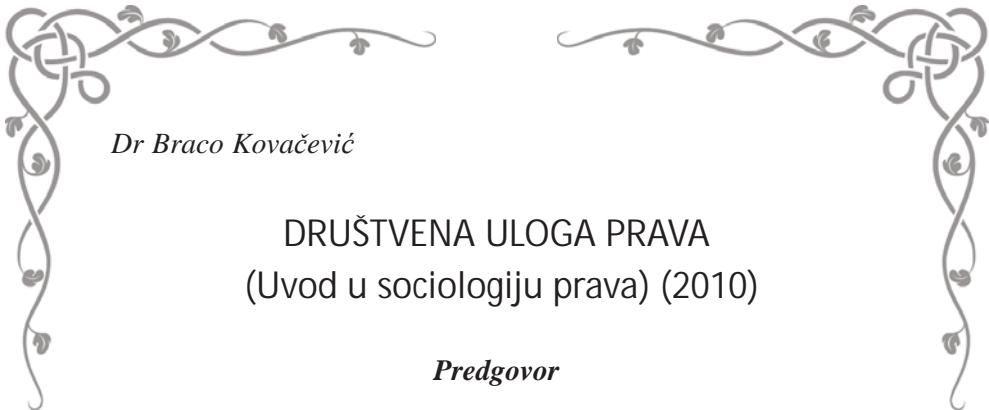
Umjesto predgovora

”Koliko li je teških puteva suđeno nekom
Da bi se zvao čovjekom?
Koliko puta galeb mora da pobegne valu
Dok ne zaspi na žalu?
Koliko još bombi mora svijet da podnese
Dok ih se ne otrese?
Odgovor, prijatelju, na sve što te muči –
Odgovor u vjetru huči.

Da vidiš trun plaveti, koliko puta treba
Da digneš pogled put neba?
Koliko se ušiju mora imati da se čuje
Tuđ vapaj usred oluje?
Koliko smtri treba – da počne da te brine
Što odveć ljudi gine?
Odgovor, prijatelju, na sve što te muči –
Odgovor, u vjetru huči.

Koliko godina treba planina da dere
Pa da je more spere?
Koliko godina treba ljudima otkad se rode
Da im se daju slobode?
Koliko puta može čovjek da okrene glavu
Da ne bi vidio javu?
Odgovor, prijatelju, na sve što te muči –
Odgovor u vjetru huči”.

(Bob Dylan, U vjetru huči)

Dr Braco Kovačević

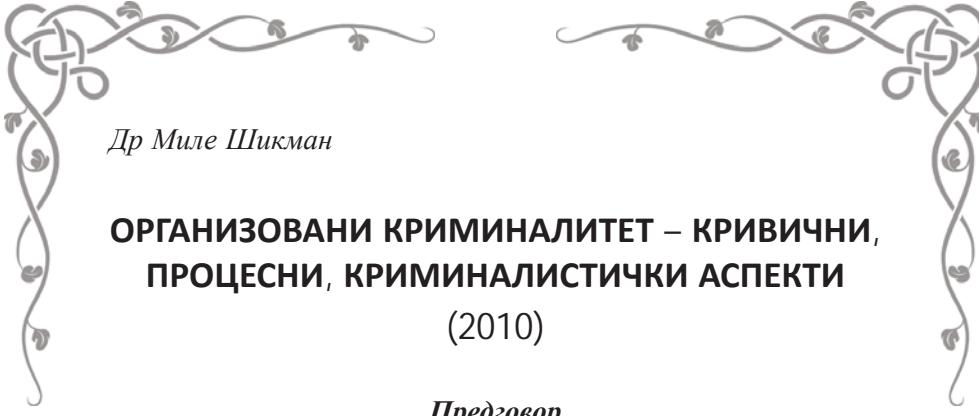
DRUŠTVENA ULOGA PRAVA (Uvod u sociologiju prava) (2010)

Predgovor

Pravo je veoma bitan element političke legitimizacije vladavine u drštvu i značajan instrument normativne kulture, te nije ni čudo što je Russo rekao da “najjači nije nikad dovoljno jak da uvijek bude gospodar, ako ne pretvori svoju snagu u pravo, a poslušnost u dužnost”.

Od antičkog doba, rimskog posebno, pa do danas, raspravljaljalo se i na razne načine raspravlja o prirodi, ulozi i funkciji prava u društvu. U tom periodu su se pojavile mnogobrojne škole, teorije i pravci koji su pravo posmatrali sa svog teorijskog stajališta. Pretežan dio njih je pravo posmatrao kao jurisdiktički fenomen.

U ovoj knjizi smo nastojali da pravo posmatramo kao sociološki fenomen, odnosno društveno determiniranu pojavu i, u tom smislu, se ona može shvatiti kao svojevrstan *uvod* u posmatranje *prava* kao *društvene pojave*. Zato je, prije svega, namijenjen studentima ali ga, naravno, mogu koristiti i svi zainteresovani.

Др Миле Шикман

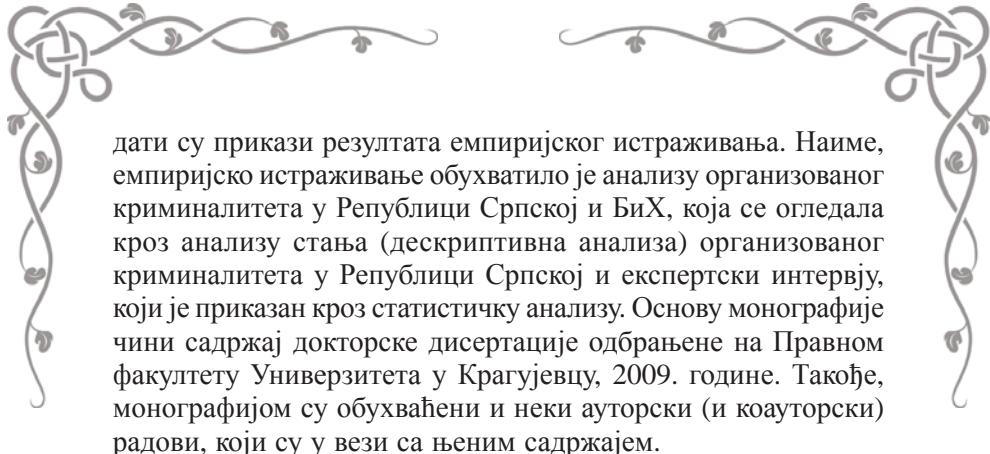
ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛИТЕТ – КРИВИЧНИ, ПРОЦЕСНИ, КРИМИНАЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ (2010)

Предговор

Организовани криминалитет представља феномен који привлачи вишеструку пажњу научне, стручне, као и остале јавности. Различити углови посматрања доводе до бољег разумевања и схваташа ове друштвено негативне појаве, али и до прихваташа одређених стилова и образца понашања (јачања култа организованог криминала). Питање сузбијања организованог криминалитета посебно су значајна. Једноставно, нема државе која није оптерећена организованим криминалитетом, било од стране организованих криминалних група које делују унутар државе, или је пак мета транснационалног организованог криминалитета. Због тога је изузетно важно прилагођавање постојећих метода или изналажење нових ради сузбијања ове друштвено негативне појаве. Посебно је значајна међународна сарадња на овом плану, било путем регионалних и међународних споразума, или непосредном сарадњном агенција за спровођење закона више земаља.

Тежиште ове монографије бави се проблемом истраживања супротстављања организованом криминалитету применом савремених метода за откривање и истрагу кривичних дела организованог криминалитета, што подразумева и истраживање кривичних, процесних и криминалистичких аспеката примене савремених метода у супротстављању организованом криминалитету. Наиме, уважавајући чињеницу да традиционалне методе супротстављања организованом криминалитету нису довољне, акцент се ставља на савремене методе у откривању и истражи кривичних дела организованог криминалитета, са освртом на кривичне, процесне и криминалистичке аспекте њихове примене. Такође, сагледани су и појавни облици организованог криминалитета, са освртом

на идентификацију постојећих облика организованог криминалитета у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Монографија, поред уводног и закључног дела, систематизована је у шест делова рада. У првом делу разматран је проблем појмовног одређења и дефинисања организованог криминалитета. У том контексту сагледане су неке институционалне и ванинституционалне дефиниције организованог криминалитета, које су најприсутније у теоријским и практичним посматрањима феномена организованог криминалитета, као и друга одређења организованог криминалитета (карактеристике, узроци организованог криминалитета, итд.). У другом делу сагледани су кривични и процесни аспекти организованог криминалитета. Кривични аспекти организованог криминалитета односе се на кривичноправно одређење организованог криминалитета, односно одређење кривичних дела организованог криминалитета. Процесни аспекти организованог криминалитета подразумевају сагледавање организованог криминалитета са аспекта кривичног процесног права, односно процесне аспекте супротстављања организованом криминалитету. У оквиру трећег дела приказани су криминалистички аспекти откривања и истраге кривичних дела организованог криминалитета, односно стратешки приступ супротстављању организованом криминалитету и криминалистичко - обавештајни рад, као и други криминалистички аспекти супротстављања организованом криминалитету. У четвртом делу сагледани су постојећи појавни облици организованог криминалитета, са освртом на идентификацију појавних облика организованог криминалитета у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Пети део је тематски део и у њему су сагледане савремене методе откривања и истраге кривичних дела организованог криминалитета. Приказани су законски аспекти примене савремених метода откривања и истраге кривичних дела организованог криминалитета, те је дат компаративни приказ примене савремених метода откривања и истраге кривичних дела организованог криминалитета у појединим земљама. Методе које су обраћене у раду су: надзор и техничко снимање телекомуникација, приступ компјутерским системима и компјутерско сравњавање података, надзор и техничко снимање просторија, тајно праћење и техничко снимање лица, прикривени истражитељ, симуловани откуп предмета и симуловано давање откупнине и надзорани превоз и испорука предмета. У шестом делу рада

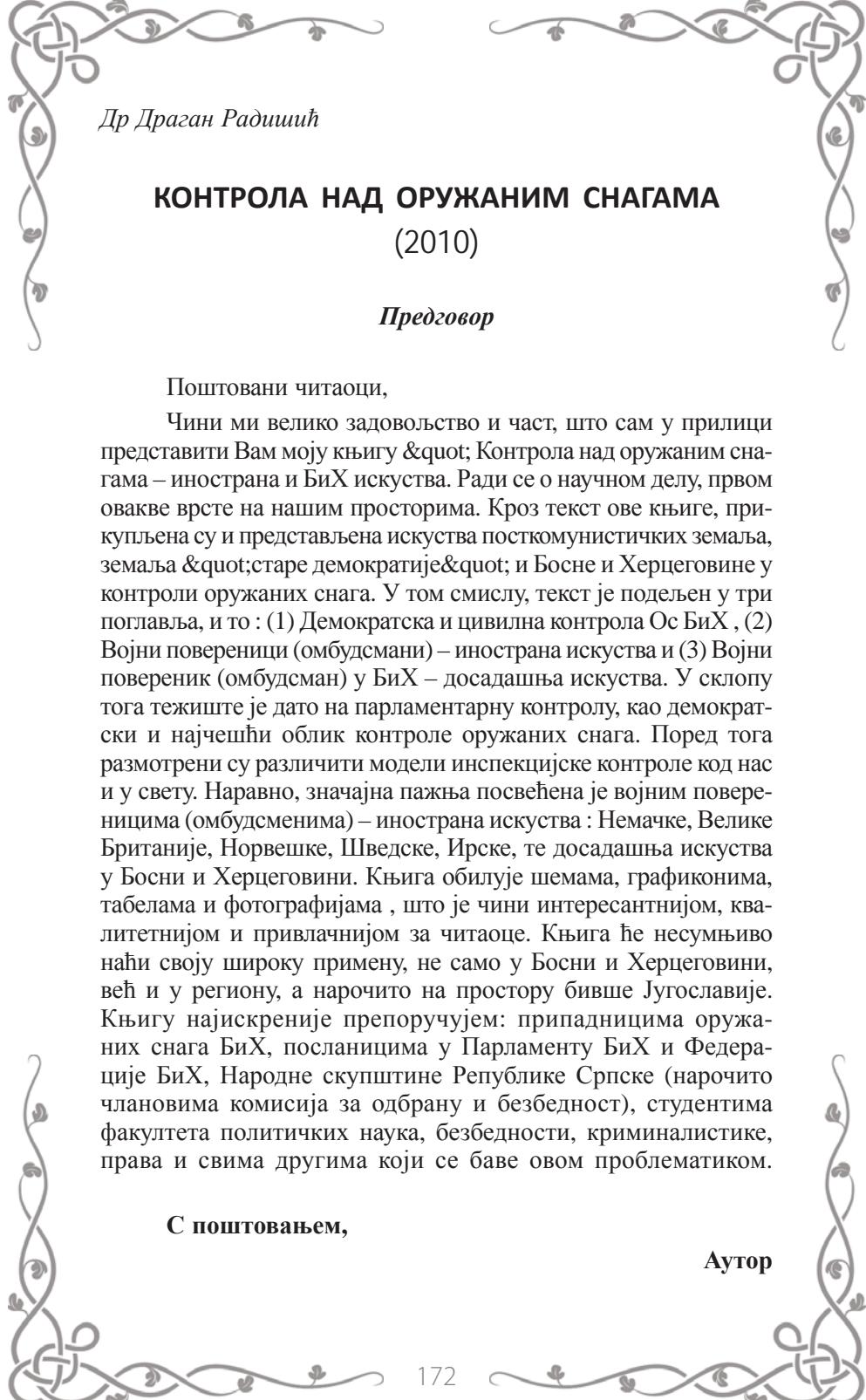
дати су прикази резултата емпиријског истраживања. Наиме, емпиријско истраживање обухватило је анализу организованог криминалитета у Републици Српској и БиХ, која се огледала кроз анализу стања (дескриптивна анализа) организованог криминалитета у Републици Српској и експертски интервју, који је приказан кроз статистичку анализу. Основу монографије чини садржај докторске дисертације одбрањене на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, 2009. године. Такође, монографијом су обухваћени и неки ауторски (и коауторски) радови, који су у вези са њеним садржајем.

Будући да се ради о актуелној теми, која се брзо мења, постоји могућност да су одређене целине претрпиле одређене промене. То се посебно односи на тумачење законских прописа, јер су већ током писања монографије наступиле одређене измене закона који се односе на посматрану проблематику. Такође, свесни обимности теме, могуће је да су неки садржаји обимнији, док други имају недостатака. Због тога ће свака добронамерна сугестија и примедба допринети елиминисању уочених недостатака и свакако, већем квалитету рада.

У Бањој Луци, 19.03.2010. године

Аутор

Др Драган Радишић

КОНТРОЛА НАД ОРУЖАНИМ СНАГАМА

(2010)

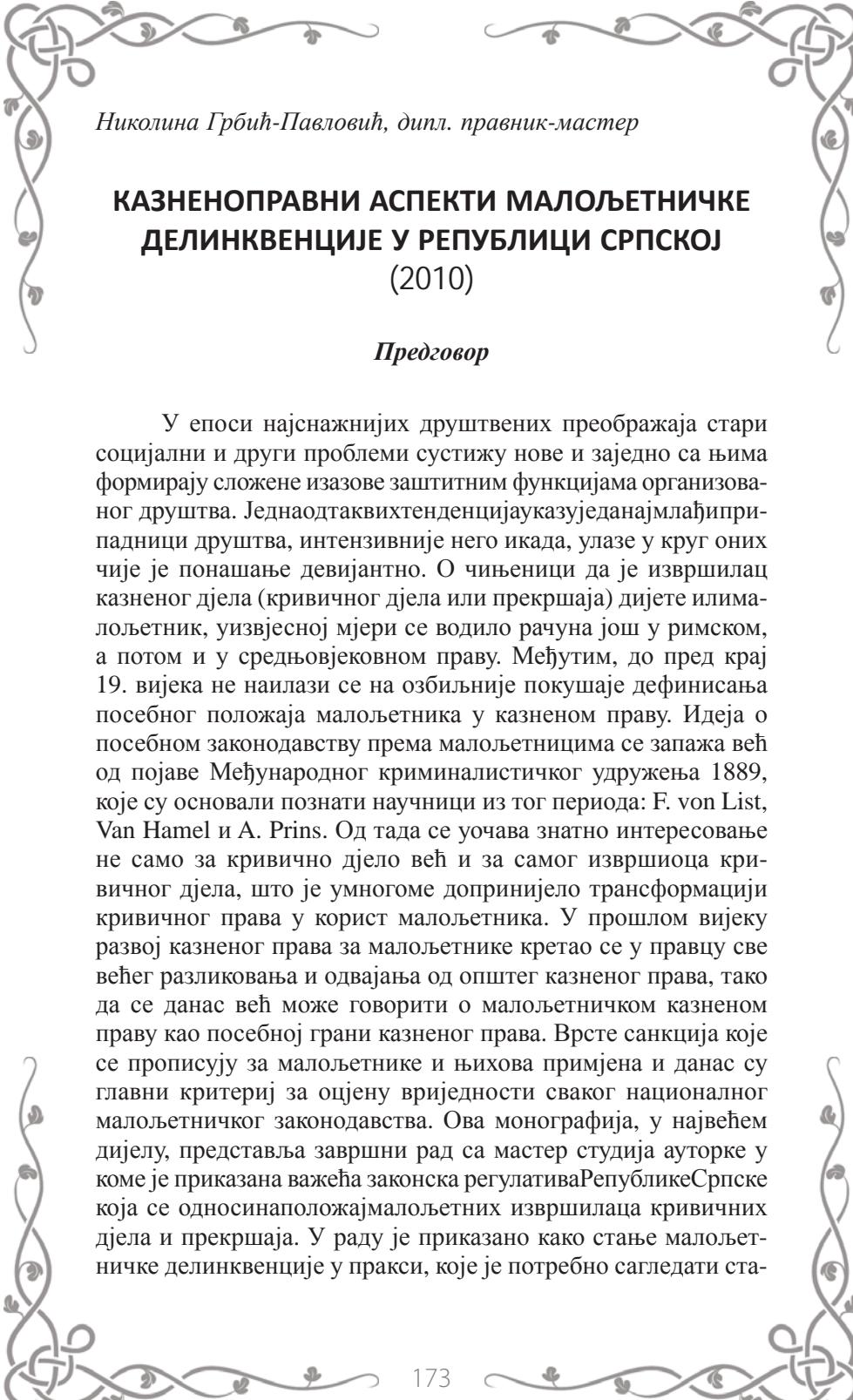
Предговор

Поштовани читаоци,

Чини ми велико задовољство и част, што сам у прилици представити Вам моју књигу "Контрола над оружаним снагама – инострана и БиХ искуства. Ради се о научном делу, првом овакве врсте на нашим просторима. Кроз текст ове књиге, прикупљена су и представљена искуства посткомунистичких земаља, земаља "старе демократије" и Босне и Херцеговине у контроли оружаних снага. У том смислу, текст је подељен у три поглавља, и то : (1) Демократска и цивилна контрола Ос БиХ , (2) Војни повериеници (омбудсмани) – инострана искуства и (3) Војни повериеник (омбудсман) у БиХ – досадашња искуства. У склопу тога тежиште је дато на парламентарну контролу, као демократски и најчешћи облик контроле оружаних снага. Поред тога размотрени су различити модели инспекцијске контроле код нас и у свету. Наравно, значајна пажња посвећена је војним повериеницима (омбудсменима) – инострана искуства : Немачке, Велике Британије, Норвешке, Шведске, Ирске, те досадашња искуства у Босни и Херцеговини. Књига обилује шемама, графиконима, табелама и фотографијама , што је чини интересантнијом, квалитетнијом и привлачнијом за читаоце. Књига ће несумњиво наћи своју широку примену, не само у Босни и Херцеговини, већ и у региону, а нарочито на простору бивше Југославије. Књигу најискреније препоручујем: припадницима оружаних снага БиХ, посланицима у Парламенту БиХ и Федерације БиХ, Народне скупштине Републике Српске (нарочито члановима комисија за одбрану и безбедност), студентима факултета политичких наука, безбедности, криминалистике, права и свима другима који се баве овом проблематиком.

С поштовањем,

Аутор

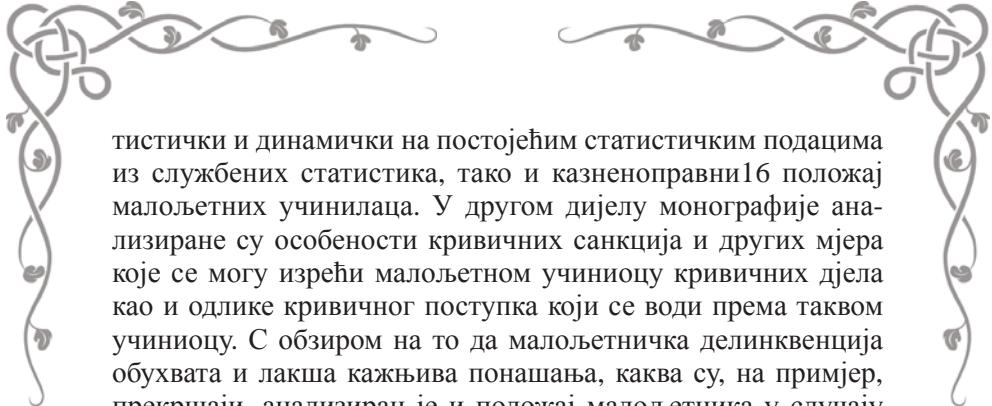

Николина Гробић-Павловић, дипл. правник-мастар

КАЗНЕНОПРАВНИ АСПЕКТИ МАЛОЉЕТНИЧКЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (2010)

Предговор

У епоси најснажнијих друштвених преобрађаја стари социјални и други проблеми сустижу нове и заједно са њима формирају сложене изазове заштитним функцијама организованог друштва. Једна од таквих тенденција је уједанајмлађи припадници друштва, интензивније него икада, улазе у круг оних чије је понашање девијантно. О чињеници да је извршилац казненог дјела (кривичног дјела или прекршаја) дијете или малолjetnik, узвјесној мјери се водило рачуна још у римском, а потом и у средњовјековном праву. Међутим, до пред крај 19. вијека не наилази се на озбиљније покушаје дефинисања посебног положаја малолjetnika у казненом праву. Идеја о посебном законодавству према малолjetnicima се запажа већ од појаве Међународног криминалистичког удружења 1889., које су основали познати научници из тог периода: F. von List, Van Hamel и A. Prins. Од тада се уочава знатно интересовање не само за кривично дјело већ и за самог извршиоца кривичног дјела, што је умногоме допринијело трансформацији кривичног права у корист малолjetnika. У прошлом вијеку развој казненог права за малолjetnike кретао се у правцу све већег разликовања и одвајања од општег казненог права, тако да се данас већ може говорити о малолjetничком казненом праву као посебној грани казненог права. Врсте санкција које се прописују за малолjetnike и њихова примјена и данас су главни критериј за оцјену вриједности сваког националног малолjetничког законодавства. Ова монографија, у највећем дијелу, представља завршни рад са мастер студија аторке у коме је приказана важећа законска регулатива Републике Српске која се односи на положај малолjetnih извршилаца кривичних дјела и прекршаја. У раду је приказано како стање малолjetничke delinkvencije у пракси, које је потребно сагледати ста-

тистички и динамички на постојећим статистичким подацима из службених статистика, тако и казненоправни¹⁶ положај малолетних учинилаца. У другом дијелу монографије анализиране су особености кривичних санкција и других мјера које се могу изрећи малолетном учиниоцу кривичних дјела као и одлике кривичног поступка који се води према таквом учиниоцу. С обзиром на то да малолетничка делинквенција обухвата и лакша кажњива понашања, каква су, на примјер, прекршаји, анализиран је и положај малолетника у случају када се малолетна лица појављују као извршиоци прекршаја. Додатни дио у монографији се односи на рад полиције са младима неприхватљивог понашања. С обзиром на то да је у вријеме припреме за штампу ове монографије у Републици Српској усвојен и посебан Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку, који ће се почети примјењивати од 01. јануара 2011. године, у посљедњем поглављу монографије ће се укратко приказати и основне карактеристике овог Закона. Сигурна сам да ће ова монографија бити интересантна и значајна за шири круг читалаца. Захваљујем се свима који су подржали настанак и штампање ове монографије, посебно уваженим рецензентима проф. др Наташи Мрвић-Петровић и доц. др Љубинку Митровићу, као и својој породици. У Бањој Луци, марта 2010. године

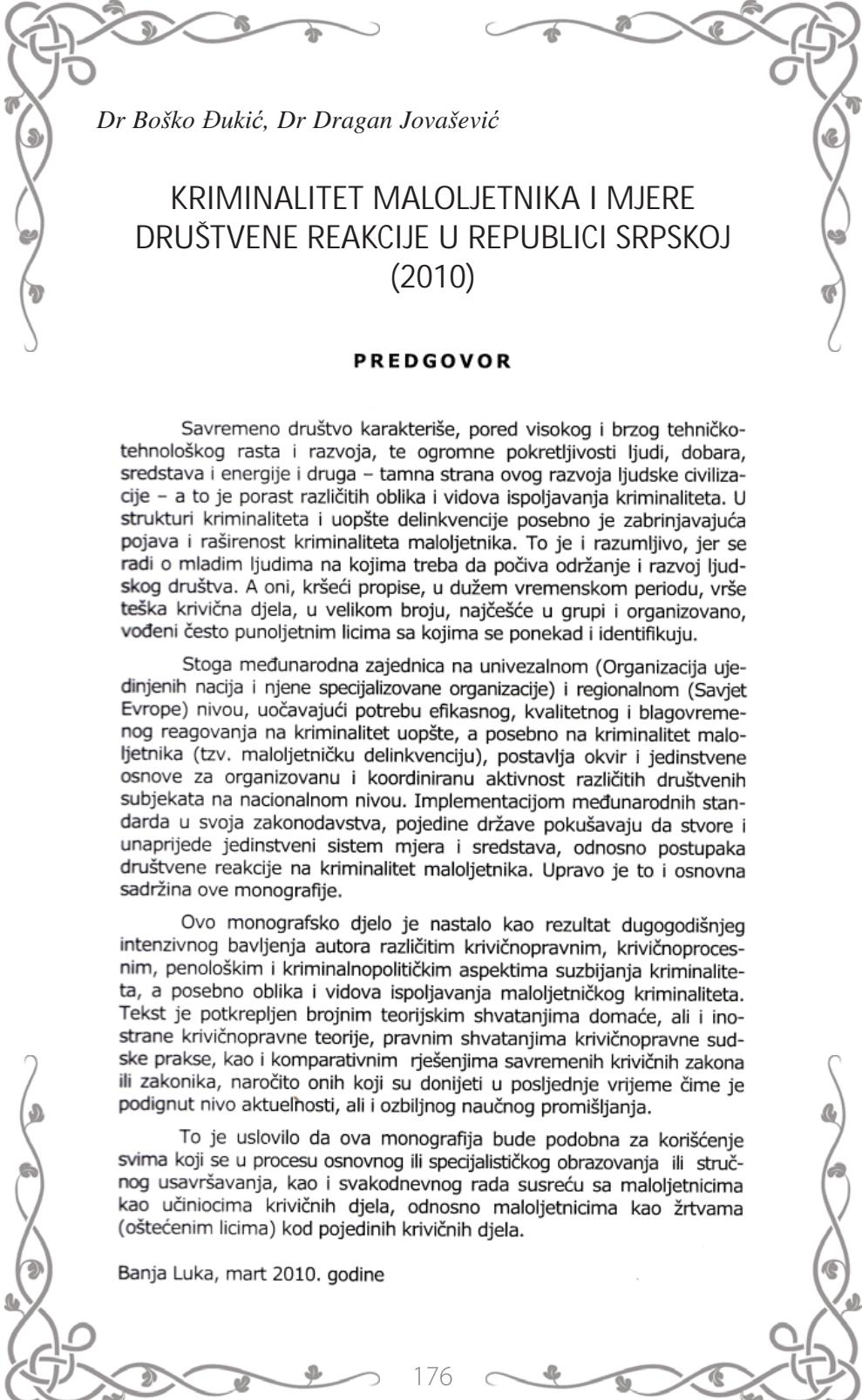

Гојко Павловић, дипл. правник-мастер

ПРАВО ПРИВАТНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ – УПОРЕДНА СТУДИЈА (2010)

Предговор

Публикација „Право приватне безбједности – упоредна студија“, уз незнатне измене, одговара садржају мастер рада одбрањеног децембра 2009. године на Правном факултету Универзитета Унион у Београду. С обзиром на то да је проблематика приватизације послова безбједности оскудно обрађена у модерној стручно-научној литератури, намјера је аутора да се публиковањем овог рада допринесе ширењу сазнања о приватном сектору безбједности уопште, а посебно о његовим правним аспектима. Захваљујем се рецензентима на сугестијама датим у циљу побољшања квалитета рада. Наравно, одговорност за евентуалне пропусте у раду сноси аутор. Посебну захвалност дuguјем ментору, проф. др Богољубу Милосављевићу, за пружену научну и стручну помоћ, те пријатељску подршку која је све ово вријеме подупирала мој рад. Конечно, захвалност дuguјем породици, без чије би помоћи, подршке и разумијевања много теже било урадити овај посао.

Dr Boško Đukić, Dr Dragan Jovašević

KRIMINALITET MALOLJETNIKA I MJERE DRUŠTVENE REAKCIJE U REPUBLICI SRPSKOJ (2010)

PREDGOVOR

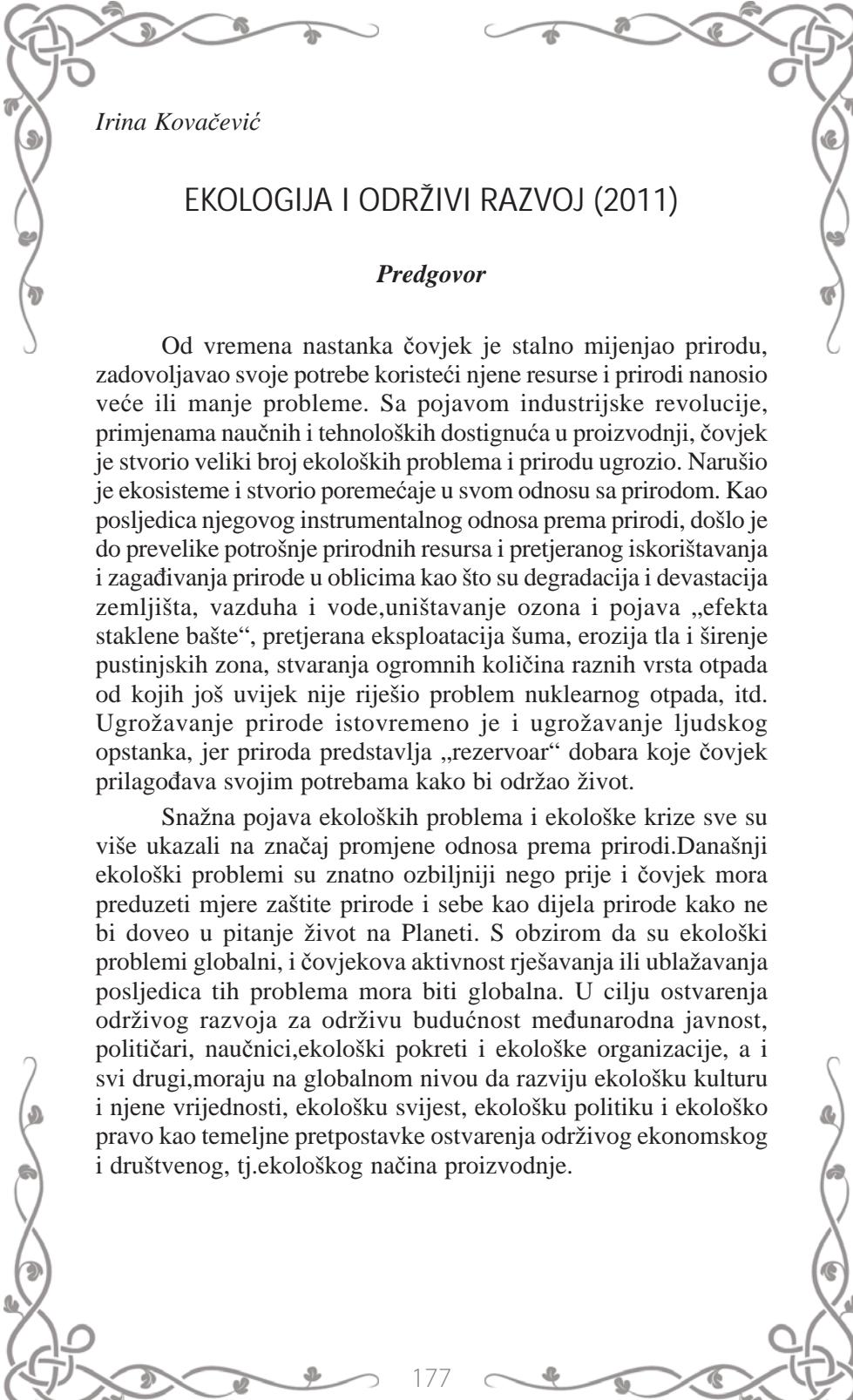
Savremeno društvo karakteriše, pored visokog i brzog tehničko-tehnološkog rasta i razvoja, te ogromne pokretljivosti ljudi, dobara, sredstava i energije i druga – tamna strana ovog razvoja ljudske civilizacije – a to je porast različitih oblika i vidova ispoljavanja kriminaliteta. U strukturi kriminaliteta i uopšte delinkvencije posebno je zabrinjavajuća pojava i raširenost kriminaliteta maloljetnika. To je i razumljivo, jer se radi o mlađim ljudima na kojima treba da počiva održanje i razvoj ljudskog društva. A oni, kršeći propise, u dužem vremenskom periodu, vrše teška krivična djela, u velikom broju, najčešće u grupi i organizovano, vođeni često punoljetnim licima sa kojima se ponekad i identifikuju.

Stoga međunarodna zajednica na univezalnom (Organizacija ujedinjenih nacija i njene specijalizovane organizacije) i regionalnom (Savjet Evrope) nivou, uočavajući potrebu efikasnog, kvalitetnog i blagovremenog reagovanja na kriminalitet uopšte, a posebno na kriminalitet maloljetnika (tzv. maloljetničku delinkvenciju), postavlja okvir i jedinstvene osnove za organizovanu i koordiniranu aktivnost različitih društvenih subjekata na nacionalnom nivou. Implementacijom međunarodnih standarda u svoja zakonodavstva, pojedine države pokušavaju da stvore i unaprijeđe jedinstveni sistem mera i sredstava, odnosno postupaka društvene reakcije na kriminalitet maloljetnika. Upravo je to i osnovna sadržina ove monografije.

Ovo monografsko djelo je nastalo kao rezultat dugogodišnjeg intenzivnog bavljenja autora različitim krivičnopravnim, krivičnoprocесним, penološkim i kriminalnopolitičkim aspektima suzbijanja kriminaliteta, a posebno oblika i vidova ispoljavanja maloljetničkog kriminaliteta. Tekst je potkrepljen brojnim teorijskim shvatanjima domaće, ali i inostrane krivičnopravne teorije, pravnim shvatanjima krivičnopravne sudske prakse, kao i komparativnim rješenjima savremenih krivičnih zakona ili zakonika, naročito onih koji su donijeti u posljednje vrijeme čime je podignut nivo aktuelnosti, ali i ozbiljnog naučnog promišljanja.

To je uslovilo da ova monografija bude podobna za korišćenje svima koji se u procesu osnovnog ili specijalističkog obrazovanja ili stručnog usavršavanja, kao i svakodnevnom rada susreću sa maloljetnicima kao učiniocima krivičnih djela, odnosno maloljetnicima kao žrtvama (oštećenim licima) kod pojedinih krivičnih djela.

Banja Luka, mart 2010. godine

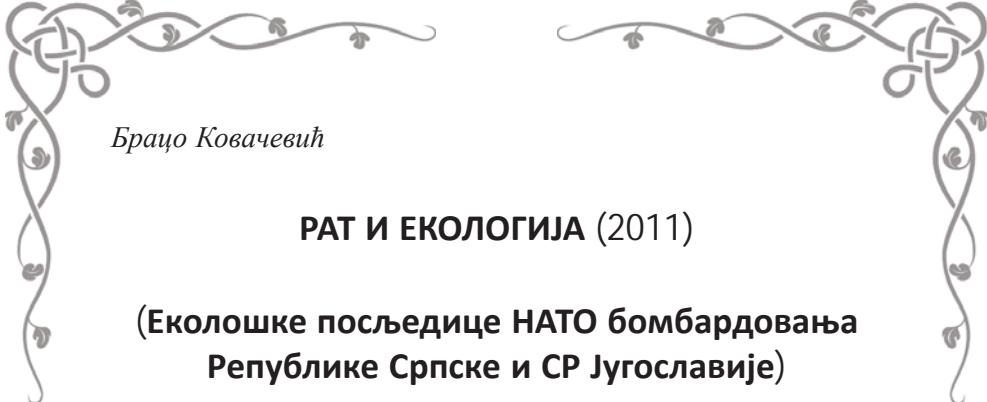
Irina Kovačević

EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ (2011)

Predgovor

Od vremena nastanka čovjek je stalno mijenjao prirodu, zadovoljavao svoje potrebe koristeći njene resurse i prirodi nanosio veće ili manje probleme. Sa pojavom industrijske revolucije, primjenama naučnih i tehnoloških dostignuća u proizvodnji, čovjek je stvorio veliki broj ekoloških problema i prirodu ugrozio. Narušio je ekosisteme i stvorio poremećaje u svom odnosu sa prirodom. Kao posljedica njegovog instrumentalnog odnosa prema prirodi, došlo je do prevelike potrošnje prirodnih resursa i pretjeranog iskorištavanja i zagađivanja prirode u oblicima kao što su degradacija i devastacija zemljišta, vazduha i vode, uništavanje ozona i pojava „efekta staklene baštice“, pretjerana eksploracija šuma, erozija tla i širenje pustinjskih zona, stvaranja ogromnih količina raznih vrsta otpada od kojih još uvijek nije riješio problem nuklearnog otpada, itd. Ugrožavanje prirode istovremeno je i ugrožavanje ljudskog opstanka, jer priroda predstavlja „rezervoar“ dobara koje čovjek prilagođava svojim potrebama kako bi održao život.

Snažna pojava ekoloških problema i ekološke krize sve su više ukazali na značaj promjene odnosa prema prirodi. Današnji ekološki problemi su znatno ozbiljniji nego prije i čovjek mora preuzeti mјere zaštite prirode i sebe kao dijela prirode kako ne bi doveo u pitanje život na Planeti. S obzirom da su ekološki problemi globalni, i čovjekova aktivnost rješavanja ili ublažavanja posljedica tih problema mora biti globalna. U cilju ostvarenja održivog razvoja za održivu budućnost međunarodna javnost, političari, naučnici, ekološki pokreti i ekološke organizacije, a i svi drugi, moraju na globalnom nivou da razviju ekološku kulturu i njene vrijednosti, ekološku svijest, ekološku politiku i ekološko pravo kao temeljne pretpostavke ostvarenja održivog ekonomskog i društvenog, tj. ekološkog načina proizvodnje.

Браћо Ковачевић

РАТ И ЕКОЛОГИЈА (2011)

(Еколошке посљедице НАТО бомбардовања Републике Српске и СР Југославије)

Умјесто предговора

„Када велика земља нападне малу земљу, у питању је убиство.

Када велика земља нападне малу земљу у име слободе, у питању је убиство и велика земља скрнави име слободе.

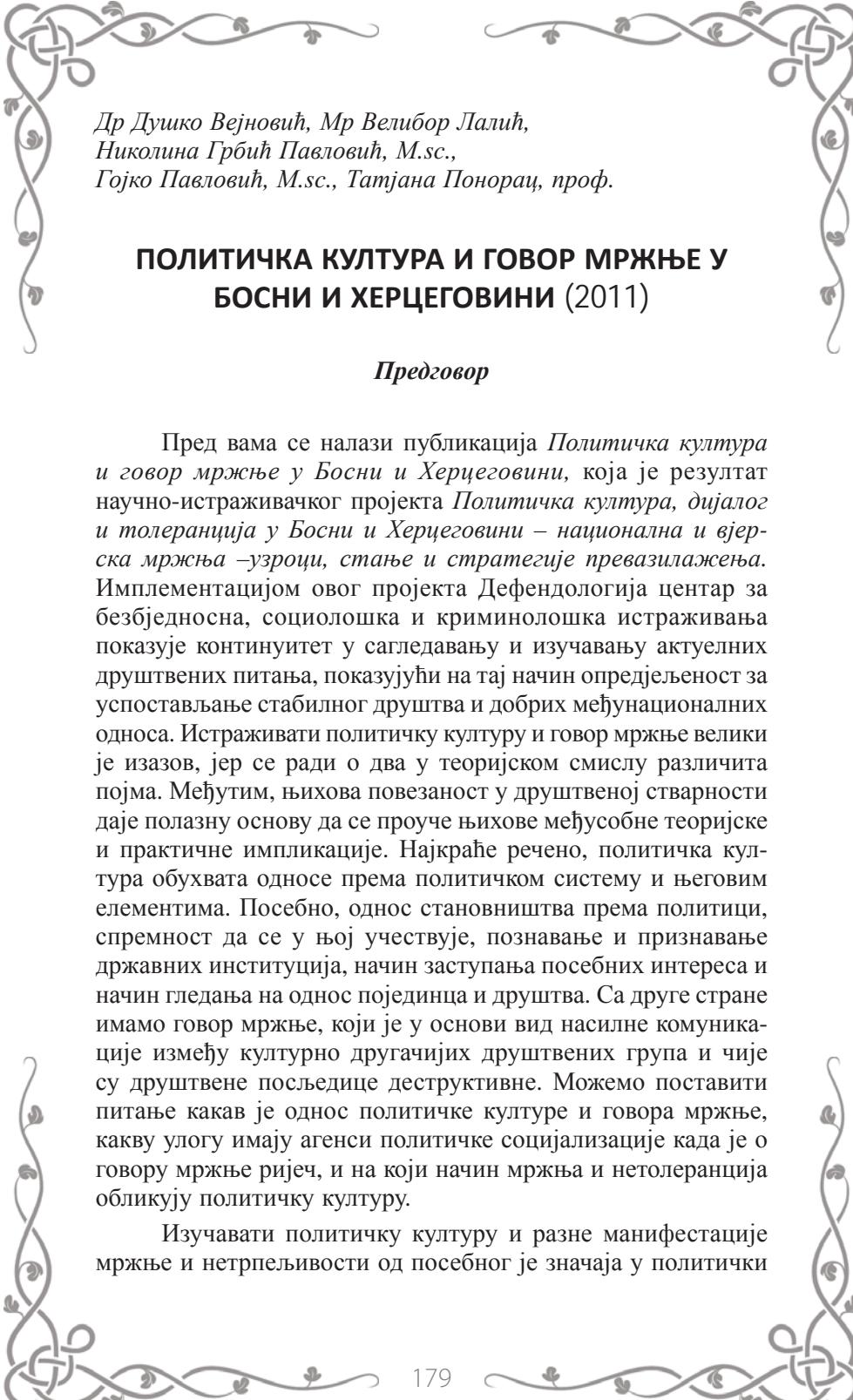
Када велика земља нападне малу земљу у име безбједности и мира, у питању је убиство мале земље, мира и безбједности.

Када велика земља плати помоћнике и ови нападну малу земљу, у питању је убиство плаћених убица из засједе.

Када велика земља нападне малу земљу, а пријатељи велике земље је не одврате од тог дјела, у питању је убиство, а њени пријатељи су или саучесници или робови.

Било то на Сјеверу или Југу, на Истоку или Западу, прекјуче или јуче, данас или сутра, када велика земља нападне малу земљу, у питању је убиство“.

(Ерих Фрид, Поновљива констатација)

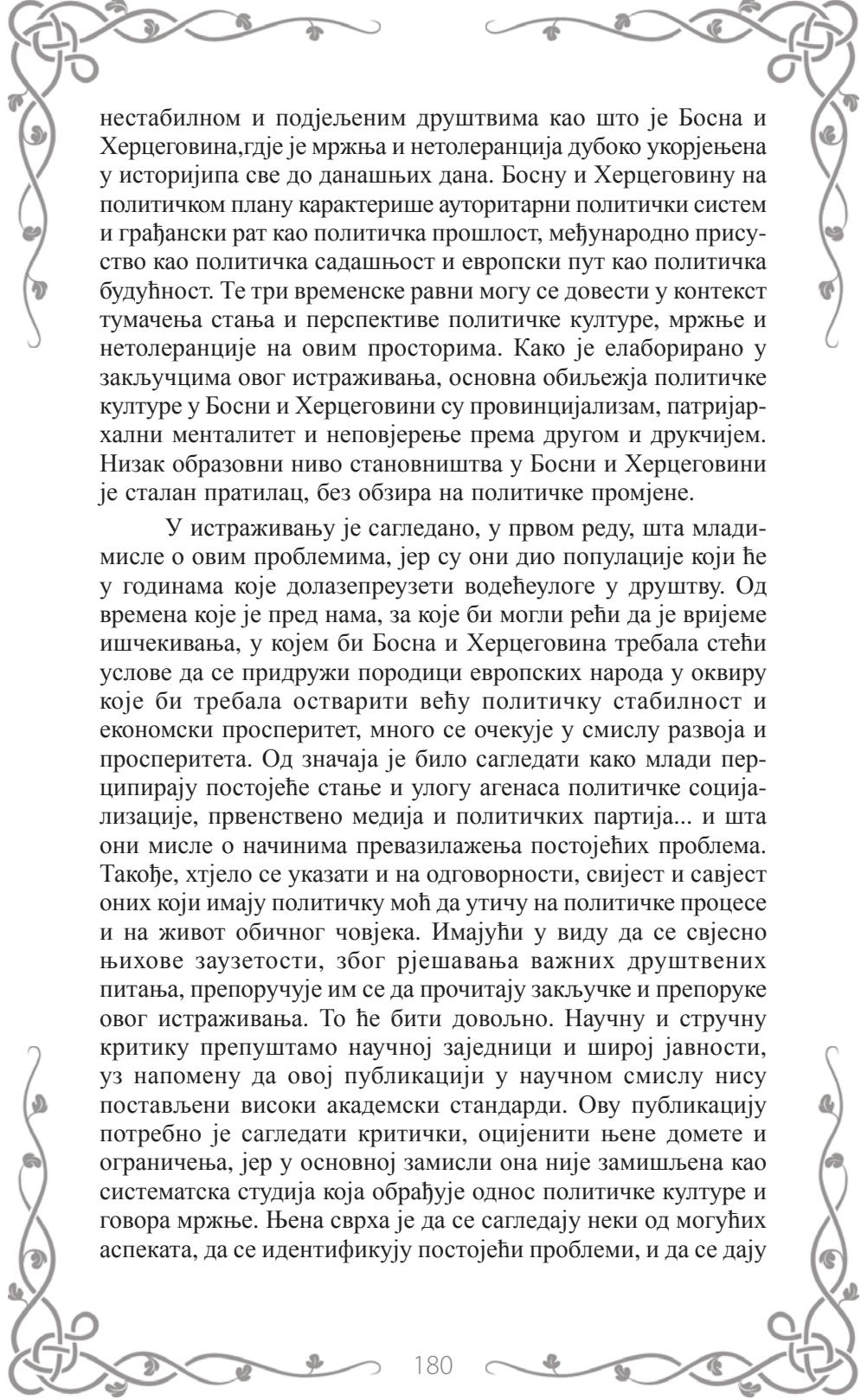
Др Душко Вејновић, Mr Велибор Лалић,
Николина Губић Павловић, M.sc.,
Гојко Павловић, M.sc., Татјана Понорац, проф.

ПОЛИТИЧКА КУЛТУРА И ГОВОР МРЖЊЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (2011)

Предговор

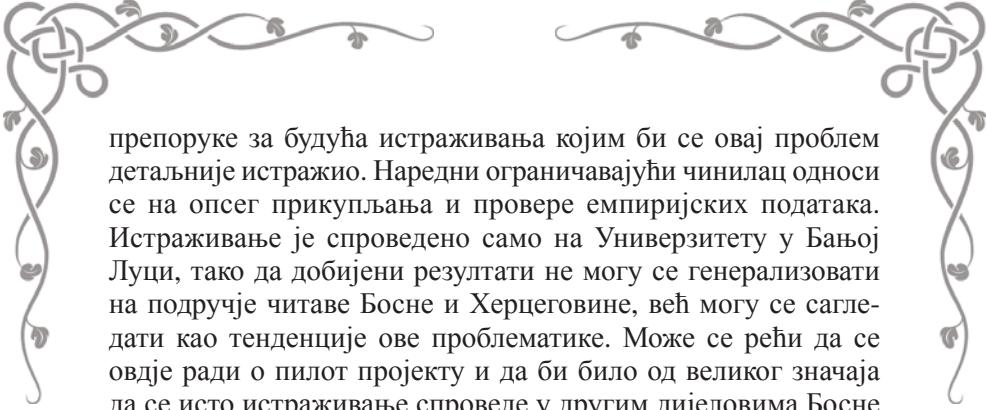
Пред вами се налази публикација *Политичка култура и говор мржње у Босни и Херцеговини*, која је резултат научно-истраживачког пројекта *Политичка култура, дијалог и толеранција у Босни и Херцеговини – национална и вјерска мржња –узроци, стање и стратегије превазилажења*. Имплементацијом овог пројекта Дефендологија центар за безbjедносна, социолошка и криминолошка истраживања показује континуитет у сагледавању и изучавању актуелних друштвених питања, показујући на тај начин опредјељеност за успостављање стабилног друштва и добрих међународних односа. Истраживати политичку културу и говор мржње велики је изазов, јер се ради о два у теоријском смислу различита појма. Међутим, њихова повезаност у друштвеној стварности даје полазну основу да се проуче њихове међусобне теоријске и практичне импликације. Најкраће речено, политичка култура обухвата односе према политичком систему и његовим елементима. Посебно, однос становништва према политици, спремност да се у њој учествује, познавање и признавање државних институција, начин заступања посебних интереса и начин гледања на однос појединца и друштва. Са друге стране имамо говор мржње, који је у основи вид насиљне комуникације између културно другачијих друштвених група и чије су друштвене посљедице деструктивне. Можемо поставити питање какав је однос политичке културе и говора мржње, какву улогу имају агенци политичке социјализације када је о говору мржње ријеч, и на који начин мржња и нетolerанција обликују политичку културу.

Изучавати политичку културу и разне манифестије мржње и нетрпљивости од посебног је значаја у политички

неустабилном и подјељеним друштвима као што је Босна и Херцеговина, где је мржња и нетолеранција дубоко укорењена у историји све до данашњих дана. Босну и Херцеговину на политичком плану карактерише ауторитарни политички систем и грађански рат као политичка прошлост, међународно присуство као политичка садашњост и европски пут као политичка будућност. Те три временске равни могу се довести у контекст тумачења стања и перспективе политичке културе, мржње и нетолеранције на овим просторима. Како је елаборирано у закључцима овог истраживања, основна обиљежја политичке културе у Босни и Херцеговини су провинцијализам, патријархални менталитет и неповјерење према другом и друкчијем. Низак образовни ниво становништва у Босни и Херцеговини је сталан пратилац, без обзира на политичке промјене.

У истраживању је сагледано, у првом реду, шта млади мисле о овим проблемима, јер су они дио популације који ће у годинама које долазе преузети водећулоге у друштву. Од времена које је пред нама, за које би могли рећи да је вријеме ишчекивања, у којем би Босна и Херцеговина требала стећи услове да се пријдружи породици европских народа у оквиру које би требала остварити већу политичку стабилност и економски просперитет, много се очекује у смислу развоја и просперитета. Од значаја је било сагледати како млади перципирају постојеће стање и улогу агенаса политичке социјализације, првенствено медија и политичких партија... и шта они мисле о начинима превазилажења постојећих проблема. Такође, хтјело се указати и на одговорности, свијест и савјест оних који имају политичку моћ да утичу на политичке процесе и на живот обичног човјека. Имајући у виду да се свјесно њихове заузетости, због рјешавања важних друштвених питања, препоручује им се да прочитају закључке и препоруке овог истраживања. То ће бити довољно. Научну и стручну критику препуштамо научној заједници и широј јавности, уз напомену да овој публикацији у научном смислу нису постављени високи академски стандарди. Ову публикацију потребно је сагледати критички, оцијенити њене домете и ограничења, јер у основној замисли она није замишљена као систематска студија која обрађује однос политичке културе и говора мржње. Њена сврха је да се сагледају неки од могућих аспекта, да се идентификују постојећи проблеми, и да се дају

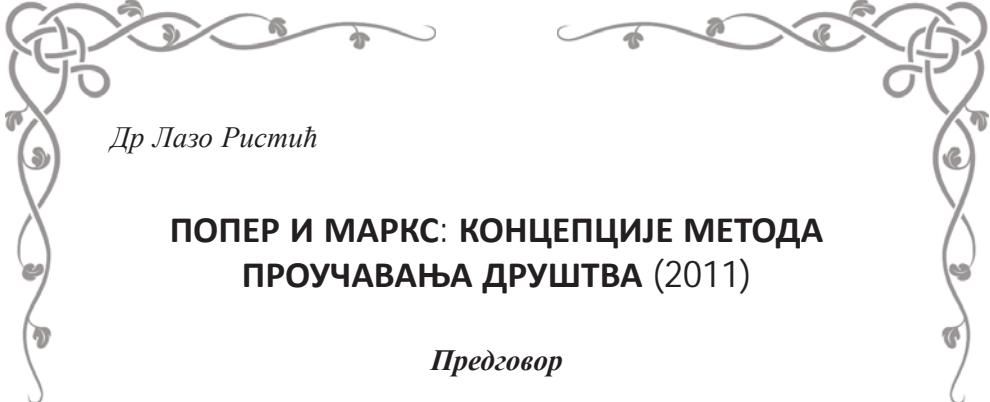

препоруке за будућа истраживања којим би се овај проблем детаљније истражио. Наредни ограничавајући чинилац односи се на опсег прикупљања и провере емпиријских података. Истраживање је спроведено само на Универзитету у Бањој Луци, тако да добијени резултати не могу се генерализовати на подручје читаве Босне и Херцеговине, већ могу се сагледати као тенденције ове проблематике. Може се рећи да се овдје ради о пилот пројекту и да би било од великог значаја да се истраживање спроведе у другим дијеловима Босне и Херцеговине, у другим, културно другачијим срединама. Сvakако, резултати до којих смо дошли могу послужити као искуствена грађа за упоређивање са постојећим студијама о политичкој култури и говору мржње у Босни и Херцеговини.

У сваком случају истраживање ове проблематике има друштвену оправданост, првенствено да би боље разумјели политичку стварност и сагледали могућности превазилажења постојећих друштвених проблема у циљу стварања истински демократског друштва.

Желимо овом приликом да се захвалимо Министарству науке и технологије Републике Српске, које је финансијски подржало овај Пројекат.

Аутори

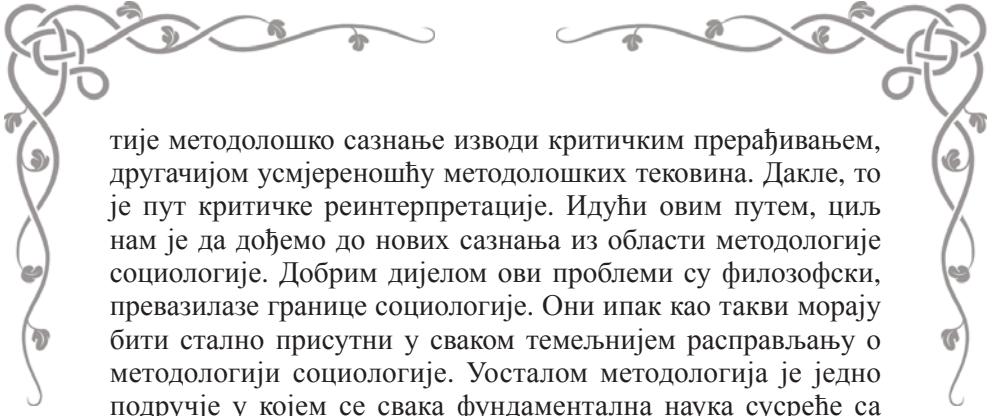
Др Лазо Ристић

ПОПЕР И МАРКС: КОНЦЕПЦИЈЕ МЕТОДА ПРОУЧАВАЊА ДРУШТВА (2011)

Предговор

У нашем времену постоји тенденција вјеровања у научни и технички прогрес који доноси већи стандард, нове потребе, већу производњу и потрошњу. Међутим, смисао вриједности човјека је на другој страни: у међуљудским односима, у људској заједници. Наука и техника су само инструменти који служе човјеку. Без обзира на велику моћ ових инструмената, људску заједницу је захватила криза. То нам доказује да научно-технички прогрес није довољан услов стварања боље друштвене заједнице. Данас су друштвене функције науке и технологије преломљене кроз призму владајућих идеологија. Иза идеолошке завјесе дешава се инволуција науке и технике, необуздан раст њених репресивних функција које пријете да осујете огроман ослободилачки потенцијал научно-техничког револуције нашег доба. Такав контекст има снажан утицај на концепције друштва, опште концепције науке и концепције методологије. Ова питања су предмет нашег разматрања. Наравно, ријеч је о једном огромном комплексу проблема који се као такав не може сагледати у једном раду. Зато се наша пажња фокусира само на сличности и разлике Поперове и Маркове концепције метода проучавања друштва.

Савремена методолошка схватања постају разумљивија ако се сагледају у историјској перспективи. Методолошки проблеми, по правилу, нису нови па је корисно видјети како су постављани раније и која су рјешења предлагана. Осим тога, методологија је сасвим млада научна дисциплина, па се њен развој може остварити само кроз борбу мишљења и понуду одговарајућих аргумента за своје ставове. Књига представља један покушај критичке анализе Поперове и Маркове методолошке концепције, њихових једностраности и битних ограничења. То, разумије се, никако не значи пуко одбацивање Поперових и Маркових сазнања. Сматрамо да се једно бога-

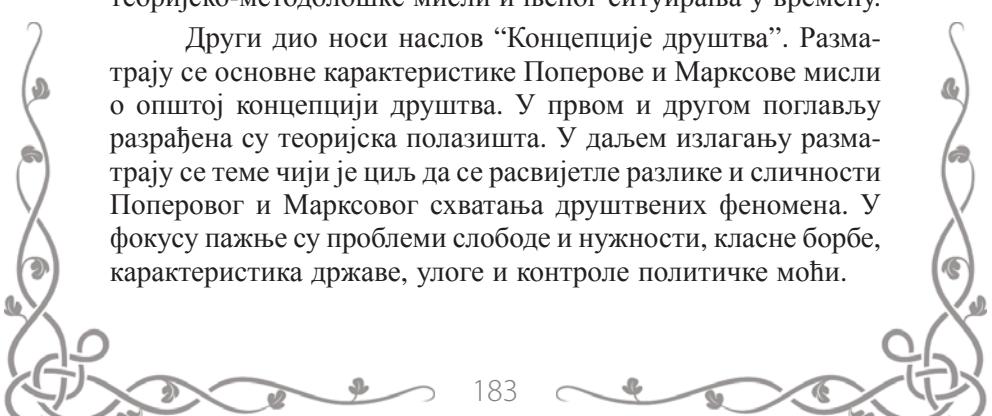

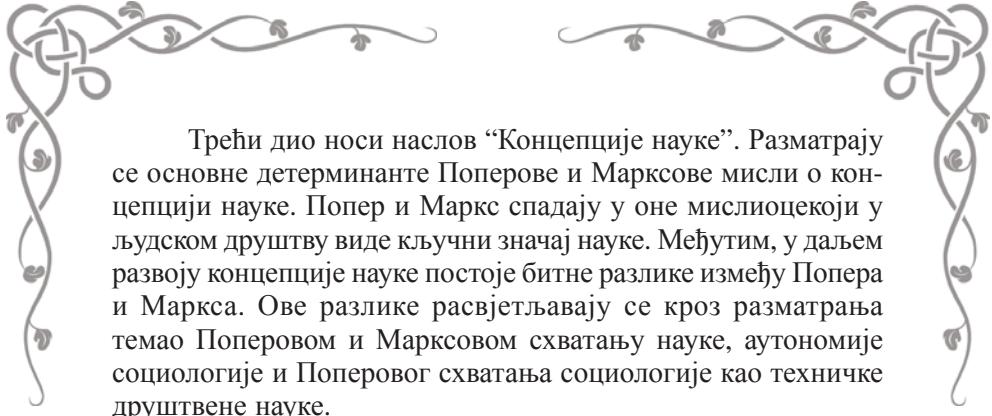
тије методолошко сазнање изводи критичким прерађивањем, другачијом усмјереношћу методолошких тековина. Дакле, то је пут критичке реинтерпретације. Идући овим путем, циљ нам је да дођемо до нових сазнања из области методологије социологије. Добрим дијелом ови проблеми су филозофски, превазилазе границе социологије. Они ипак као такви морају бити стално присутни у сваком темељнијем расправљању о методологији социологије. Уосталом методологија је једно подручје у којем се свака фундаментална наука сусреће са филозофијом.

Ова књига настала је проширивањем једног дијела књиге *Методолошки техницизам Карла Попера*, објављене 2004. године. Попер је развио цјеловиту концепцију методолошког техницизма. Основне идеје креирао је кроз критику Платона, Хегела и Маркса. У разради ових питања приступало се са најопштијег гледишта. Дакле, није се конкретније разматрао Поперов однос према Марковом схваташтву. У овој књизи то је предмет истраживања. Наравно становиште од кога се полазило није промијењено. Осим тога ставови који су везани за Попера нису мијењани, па су као такви преузети из претходне књиге. Оно што је ново односи сена детаљније критичко разматрање Маркове и Поперове концепције и њихово поређење.

Садржинска структура рада обухвата четири дијела. У првом дијелу, кроз уводна разматрања, изграђен је теоријско-методолошки оквир који представља полазну основу елаборације теме. Дата је формулатија проблема, одређен предмет истраживања, основна претпоставка, становиште, начин истраживања, и чиниоци који могу утицати на схватање о методу науке. Потом су разматрани основни подаци о животу и раду Маркса и Попера. Дакле, у првом дијелу ријеч је о отварању проблемског круга Поперове и Маркове теоријско-методолошке мисли и њеног ситуирања у времену.

Други дио носи наслов "Концепције друштва". Разматрају се основне карактеристике Поперове и Маркове мисли о општој концепцији друштва. У првом и другом поглављу разрађена су теоријска полазишта. У даљем излагању разматрају се теме чији је циљ да се расвијетле разлике и сличности Поперовог и Марковог схваташтва друштвених феномена. У фокусу пажње су проблеми слободе и нужности, класне борбе, карактеристика државе, улоге и контроле политичке моћи.

Трећи дио носи наслов “Концепције науке”. Разматрају се основне детерминанте Поперове и Маркове мисли о концепцији науке. Попер и Маркс спадају у оне мислиоцекоји у људском друштву виде кључни значај науке. Међутим, у даљем развоју концепције науке постоје битне разлике између Попера и Маркса. Ове разлике расвјетљавају се кроз разматрања темао Попером и Марковом схватању науке, аутономије социологије и Поперовог схватања социологије као техничке друштвене науке.

Четврти дио, насловљен као “Методолошке концепције”, чини кључни дио ове књиге. У почетном дијелу разматрају се општа питања друштвеног детерминизма, да би се, онда, пажња фокусирала на кључно питање разлике Попера и Маркса. Попер критикује историјализам као општи приступ у друштвеним наукама зато што усваја предвиђање као свој основни циљ, и што претпоставља, да је тај циљ остварив откривањем закона који се налазе у основи историјског развоја. Далекосежна историјска предвиђања су изван поља научног метода зато су само историјска пророчанства. Потом слиједе питања о Марковом и Поперовом методолошком полазишту. Конкретизација методолошких полазишта разматра се анализом различитог односа према питању проучавању друштва као цјелине. Ове разлике условије и разлике у схватањима метода проучавања друштвених промјена, као и визије будућег друштва. Основни смисао Маркове теорије везан је за превазилажење постојећег друштвеног стања и остварње идеала комунистичког друштва. За разлику од Маркса Попер не припада оним мислиоцима који сматрају да је потребно изнијести концепцију идеалног друштва. Идеал заједнице какву желимо увијек се ствара спекултивно, а то није научни приступ. Ништа не може бити предмет научног разматрања када говоримо о будућем друштву. Расправе о будућем друштву не спадају у науку него у пророчанство. Зато се Поперова разматрања о будућем друштву своде на критику пророчанства о будућем друштву.

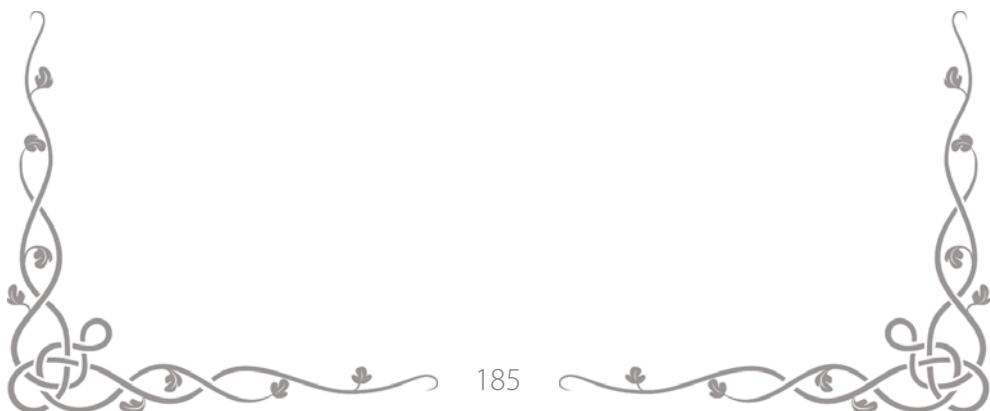
Др Боро Трамошљанин

УЗРОЦИ НАЦИОНАЛНИХ СУКОБА У ДРУГОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ (2011)

Из рецензија

Књига, Боре Трамошљанина, Узроци националних сукоба у другој Југославији, представља опсежну анализу ендогених узро- ка који су детерминисали националне сукобе у Југосла- вији. Осим тога, аутор је акцентирао и вањске чиниоце који су утицали на ферментацију ендогених узрока и у њиховој дија- лектичкој синтези тражи објашњење националних сукоба који ће имати за посљедицу дисоцијацију друге Југославије. Она показује ауторову намјеру да се супротстави једност- раном објашњењу узрока националних сукоба у Југославији, уте- мељеном на строгом економском и социјалном детерминизму.

Mr Радомир Кеча

ТЕРОРИЗАМ – ГЛОБАЛНА БЕЗБЈЕДНОСНА ПРИЈЕТЊА (2012)

УВОД

Тероризам, као велики проблем савременог друштва, постао је појава, појам, мисао и термин који је ушао у свакодневни живот савременог човјека. Упоредо са развојем и напретком човјечанства у техничком, материјалном и културном погледу, развија се и тероризам, само још бржим темпом. Тероризам се стално мијења по форми, садржини, типовима и облицима организовања и начинима дјеловања. Експлозија тероризма посљедњих година, прецизније, страшан пораст броја жртава, материјалних разарања, као и катастрофалне посљедице које он оставља за собом, руше темеље савремене цивилизације. Тероризам је, dakле, постао најактуелнији облик насиља који по амбицијама превезилази све друге облике насиља, безумља, изопачености и mržnje.

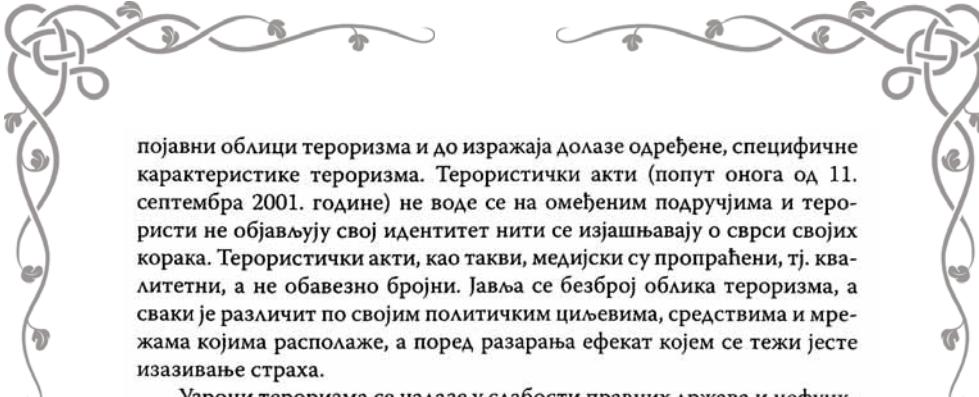
На први поглед, на сам помен ријечи тероризам, изгледа све јасно и општепознато, међутим, у суштини то није тако. Каква је структура терористичких организација, ко су терористи - мученици или криминалци, а ко су њихове жртве, постоји ли јединствен психолошки профил бомбаша самоубица, или какав менталитет и идеја морају да се удрже да доведу до оваквих акција, само су нека од питања која се неминовно намећу при дубљем анализирању овог глобалног проблема.

Савремени тероризам постао је највећи изазов за државу, њене органе заштите, али и за саму организацију УН. Сваки помак у идентификацији метода и садржаја тероризма значајан је у борби и превенцији против те појаве која кроз историју мијења своје облике па и само значење ријечи, па тако изазови које поставља пред човјечанство стално мијењају и основе дефиниције.

Међународно право има задатак да уравнотежи схватљање тероризма и дефинише га изнад појединачних интереса моћних земаља праведно према сваком човјеку. До сада, пракса је показала да су пријетње постале глобалне, али не и правда.

Процеси глобализације и успостављања „новог свјетског поретка“ довели су до појачаног дејства асиметрије, што је првенствено испољено у појави тероризма као глобалног безбједносног проблема.

Иако тероризам није нови феномен, глобалне друштвене промјене које су на сцени у великој мјери утичу на карактер тероризма. Оне доводе до промјена у трендовима, тенденцијама и кретањима тероризма што утиче на актуелни и могући тероризам. При томе се јављају нови

појавни облици тероризма и до изражаја долазе одређене, специфичне карактеристике тероризма. Терористички акти (попут онога од 11. септембра 2001. године) не воде се на омеђеним подручјима и терористи не објављују свој идентитет нити се изјашњавају о сврси својих корака. Терористички акти, као такви, медијски су пропраћени, тј. квалитетни, а не обавезно бројни. Јавља се безброј облика тероризма, а сваки је различит по својим политичким циљевима, средствима и мрежама којима располаже, а поред разарања ефекат којем се теже изазивање страха.

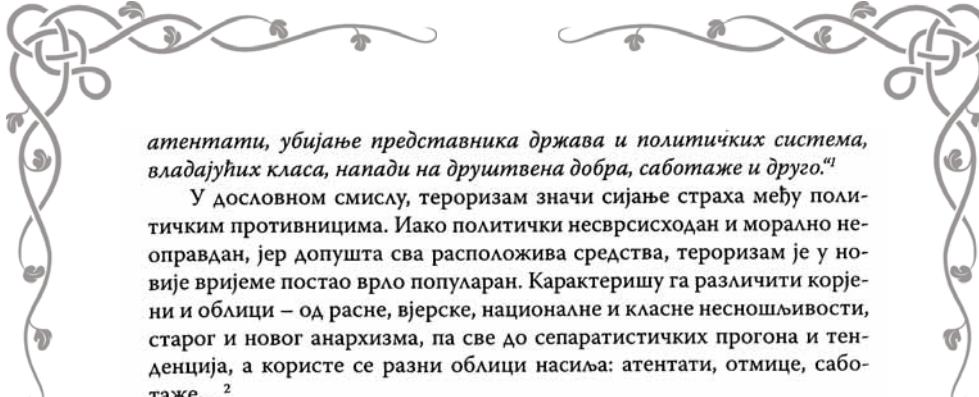
Узроци тероризма се налазе у слабости правних држава и нефункционалности великих система, отуђености, неимаштини, националним сукобима, тензијама, злоупотреби власти. Тероризам се развијао прелазећи границе заједно са напредујућом науком, технологијом и глобалном економијом. Према идеолошкој основи тероризам се најчешће јављао у прошlostи као ултрадесни („црни“ односно фашионидни) и ултралијеви („црвени“), тј. квазиреволуционарни, као циљни тероризам.

Терористичке активности су веома сложене и још увијек недовољно разјашњене, нарочито када је ријеч о њиховим носиоцима и уопште разлозима њиховог постојања, сем тога објекти напада и методе које се примјењују подлијежу сталним промјенама.

На основу анализе терористичких активности, може се констатовати да је пријетња савременом свијету тероризmom велика, с обзиром на то да је број држава које су оптерећене тероризmom велики, да све више терористичких организација примјењује тероризам, с тим да су најактивније исламистичке терористичке организације. Такође, велики број терористичких напада са великим бројем погинулих и повријеђених, као и велике материјалне штете, указују на опасност од овог облика угрожавања безбједности савременог свијета, док савремени свијет нема адекватан систем заштите од тероризма.

Успјешно супротстављање терористичким активностима и рад у континуитету условљен је бројним околностима и захтијева одмјереност, стрпљење, озбиљан научноистраживачки рад, озбиљну организацију заштите и контроле ради правовременог уочавања циљева и метода дјеловања савременог тероризма.

Тероризам је „*начин борбе појединача, политичких скупина и организација против постојећих друштвено-политичких поредака и политичких система заснован на примјени организираног насиља*“:

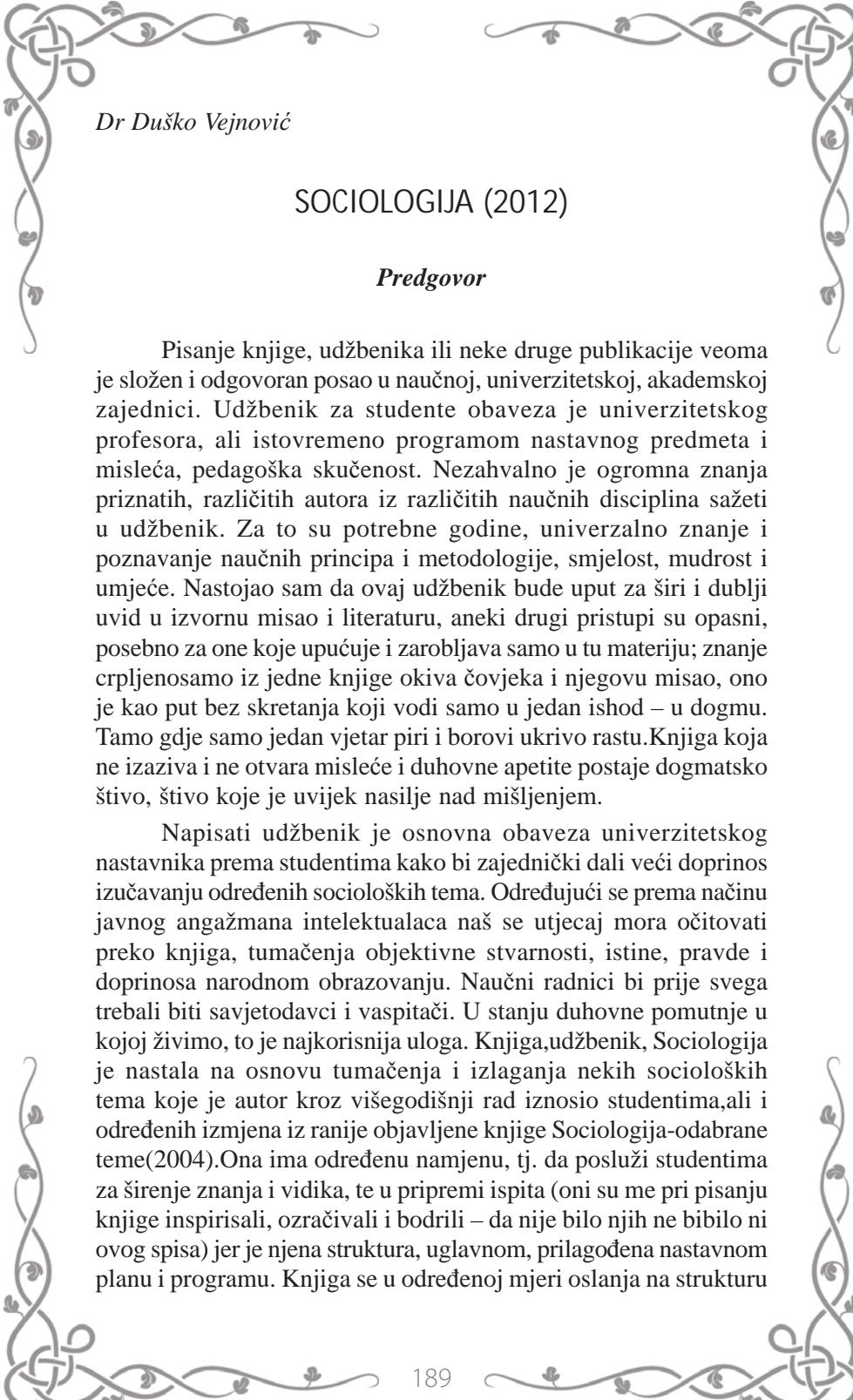
атентати, убијање представника држава и политичких система, владајућих класа, напади на друштвена добра, саботаже и друго.¹

У дословном смислу, тероризам значи сијање страха међу политичким противницима. Иако политички несврсисходан и морално неоправдан, јер допушта сва расположива средства, тероризам је у новије вријеме постао врло популаран. Карактеришу га различити корјени и облици – од расне, вјерске, националне и класне несношљивости, старог и новог анархизма, па све до сепаратистичких прогона и тенденција, а користе се разни облици насиља: атентати, отмице, саботаже,...²

Но, треба рећи како је о тероризму, као врло сложеној друштвеној појави, тешко говорити. За потребно вишеслојно размишљање требало би издвојити пуно времена, упоредно истраживати из више области и критички се освртати на субјективне и објективне текстове који додатно компликују посао. Једно је, међутим, сигурно: тероризам је присутан овде и сада и опаснији је и крвавији, него икад прије.

1 Тероризам, у: *Општа енциклопедија*, св. VIII., Загреб, 1982, стр. 191.

2 Ibid.

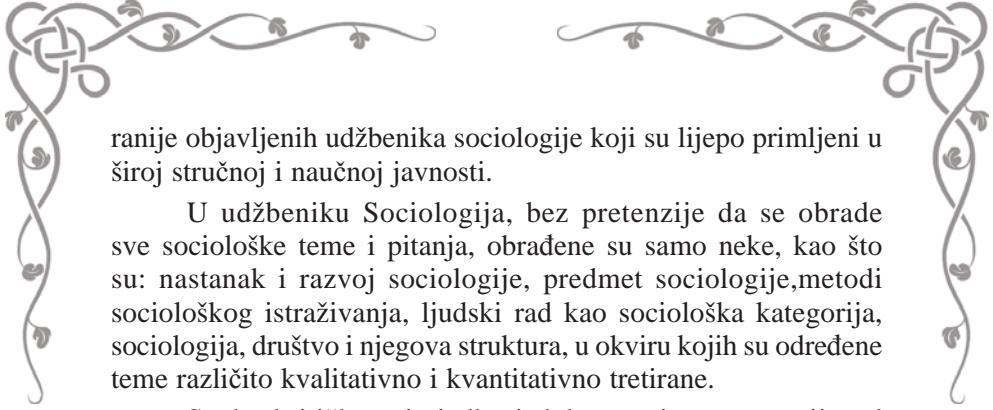
Dr Duško Vejnović

SOCIOLOGIJA (2012)

Predgovor

Pisanje knjige, udžbenika ili neke druge publikacije veoma je složen i odgovoran posao u naučnoj, univerzitetskoj, akademskoj zajednici. Udžbenik za studente obaveza je univerzitetskog profesora, ali istovremeno programom nastavnog predmeta i misleća, pedagoška skučenost. Nezahvalno je ogromna znanja priznatih, različitim autora iz različitih naučnih disciplina sažeti u udžbenik. Za to su potrebne godine, univerzalno znanje i poznavanje naučnih principa i metodologije, smjelost, mudrost i umjeće. Nastojao sam da ovaj udžbenik bude uput za širi i dublji uvid u izvornu misao i literaturu, anekti drugi pristupi su opasni, posebno za one koje upućuje i zarobljava samo u tu materiju; znanje crpljenosamo iz jedne knjige okiva čovjeka i njegovu misao, ono je kao put bez skretanja koji vodi samo u jedan ishod – u dogmu. Tamo gdje samo jedan vjetar piri i borovi ukrivo rastu. Knjiga koja ne izaziva i ne otvara misleće i duhovne apetite postaje dogmatsko štivo, štivo koje je uvijek nasilje nad mišljenjem.

Napisati udžbenik je osnovna obaveza univerzitetskog nastavnika prema studentima kako bi zajednički dali veći doprinos izučavanju određenih socioloških tema. Određujući se prema načinu javnog angažmana intelektualaca naš se utjecaj mora očitovati preko knjiga, tumačenja objektivne stvarnosti, istine, pravde i doprinosa narodnom obrazovanju. Naučni radnici bi prije svega trebali biti savjetodavci i vaspitači. U stanju duhovne pomutnje u kojoj živimo, to je najkorisnija uloga. Knjiga, udžbenik, Sociologija je nastala na osnovu tumačenja i izlaganja nekih socioloških tema koje je autor kroz višegodišnji rad iznosio studentima, ali i određenih izmjena iz ranije objavljene knjige Sociologija-odabране teme(2004). Ona ima određenu namjenu, tj. da posluži studentima za širenje znanja i vidika, te u pripremi ispita (oni su me pri pisanju knjige inspirisali, ozračivali i bodrili – da nije bilo njih ne bило ni ovog spisa) jer je njena struktura, uglavnom, prilagođena nastavnom planu i programu. Knjiga se u određenoj mjeri oslanja na strukturu

ranije objavljenih udžbenika sociologije koji su lijepo primljeni u široj stručnoj i naučnoj javnosti.

U udžbeniku Sociologija, bez pretenzije da se obrade sve sociološke teme i pitanja, obrađene su samo neke, kao što su: nastanak i razvoj sociologije, predmet sociologije, metodi sociološkog istraživanja, ljudski rad kao sociološka kategorija, sociologija, društvo i njegova struktura, u okviru kojih su određene teme različito kvalitativno i kvantitativno tretirane.

Svaka kritička primjedba i dobronamjerna sugestija od strane stručne i naučne javnosti i korisnika udžbenika autoru je dobro došla.

Autor

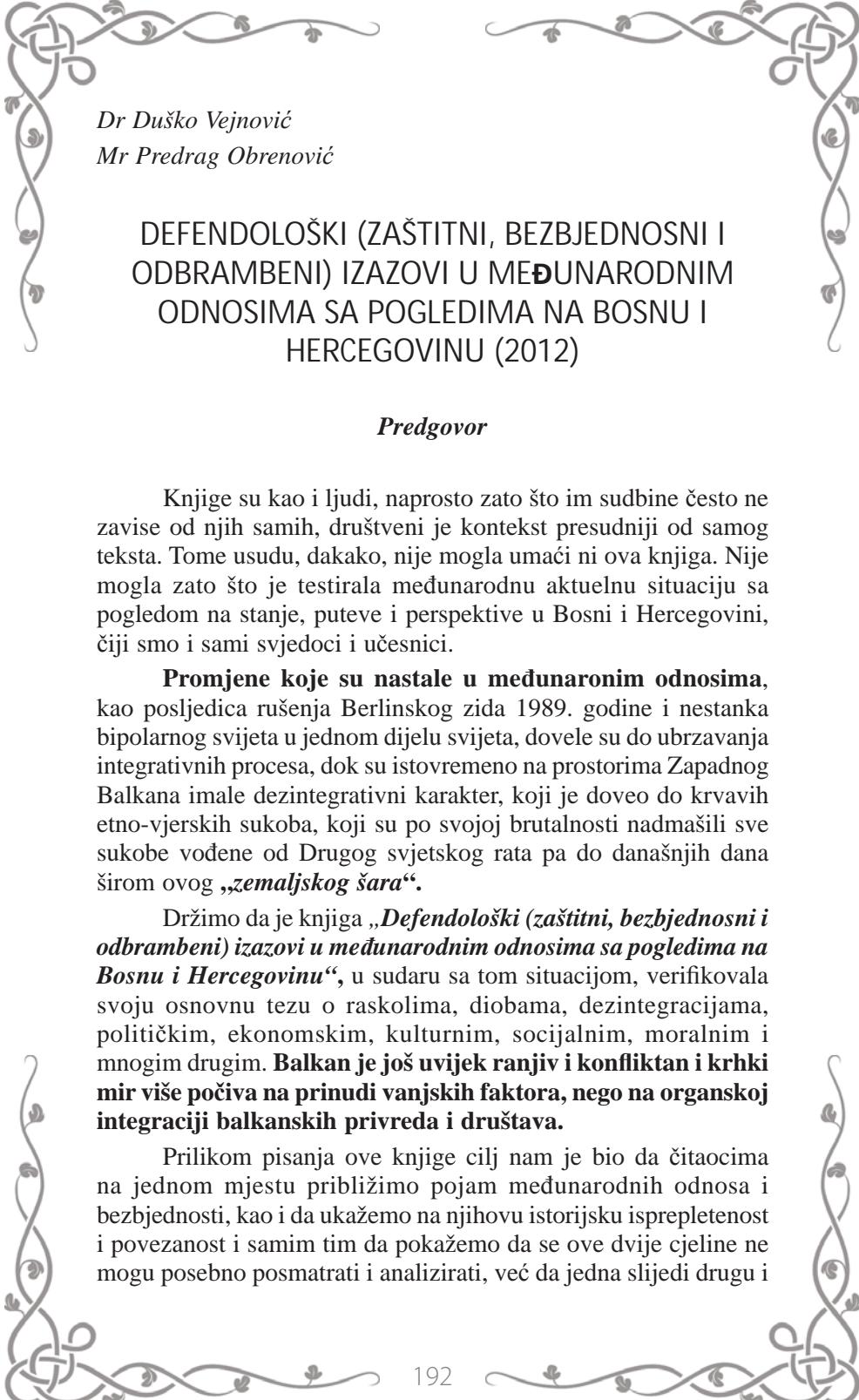
Braco Kovačević

NOVE RELIGIJE (2012)

Predgovor

Od šezdesetih i sedamdesetih godina XX vijeka u Zapadnom svijetu je nastao veliki broj raznih novih religija, religijskih pokreta, sekci, kultova i alternativnih duhovnih pokreta. Sociolozi pokazuju veliko interesovanje za njih ne samo zato što se masovno pojavljuju i što su interesantni za analizu, nego i zato što imaju značajnu ulogu u društvu i istoriji religije i što su kontroverzni.

Postojanje novih religija, religijskih pokreta, sekci i alternativnih duhovnih pokreta i nije nekakva novost, jer ih je u istoriji religija uvijek i bilo. Novo je to što se u savremenom dobu izrazitog postojanja *pluralizma* načina života i postojanja religijskog pluralizma, pojavio veliki broj „novih“ i „obnovljenih“ religija i pokreta i, u dobroj mjeri, kao rezultat susreta kulturnih religija, sjedinjavanja religijskih tradicija, pa i otpora prema stranim kulturama i religijskim tradicijama.

*Dr Duško Vejnović
Mr Predrag Obrenović*

DEFENDOLOŠKI (ZAŠTITNI, BEZBJEDNOSNI I ODBRAMBENI) IZAZOVI U MEĐUNARODnim ODNOSIMA SA POGLEDIMA NA BOSNU I HERCEGOVINU (2012)

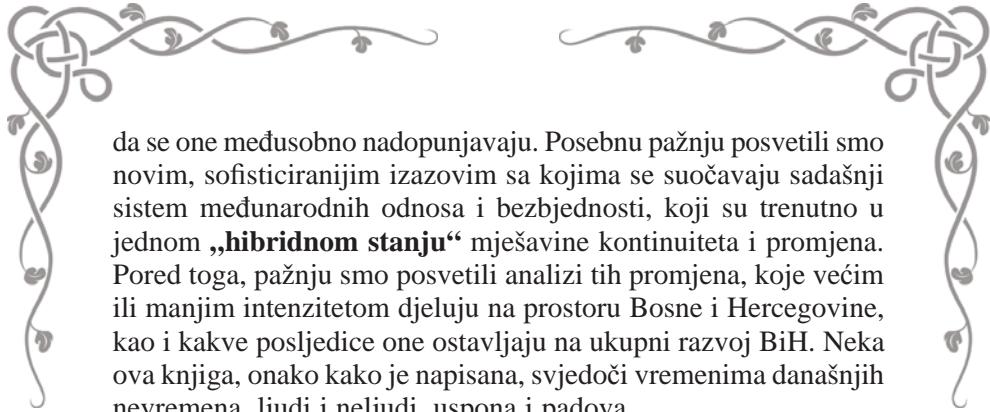
Predgovor

Knjige su kao i ljudi, naprsto zato što im srbine često ne zavise od njih samih, društveni je kontekst presudniji od samog teksta. Tome usudu, dakako, nije mogla umaći ni ova knjiga. Nije mogla zato što je testirala međunarodnu aktuelnu situaciju sa pogledom na stanje, puteve i perspektive u Bosni i Hercegovini, čiji smo i sami svjedoci i učesnici.

Promjene koje su nastale u međunaronom odnosima, kao posljedica rušenja Berlinskog zida 1989. godine i nestanka bipolarnog svijeta u jednom dijelu svijeta, dovele su do ubrzavanja integrativnih procesa, dok su istovremeno na prostorima Zapadnog Balkana imale dezintegrativni karakter, koji je doveo do krvavih etno-vjerskih sukoba, koji su po svojoj brutalnosti nadmašili sve sukobe vođene od Drugog svjetskog rata pa do današnjih dana širom ovog „zemaljskog šara“.

Držimo da je knjiga „*Defendološki (zaštitni, bezbjednosni i odbrambeni) izazovi u međunarodnim odnosima sa pogledima na Bosnu i Hercegovinu*“, u sudaru sa tom situacijom, verifikovala svoju osnovnu tezu o raskolima, diobama, dezintegracijama, političkim, ekonomskim, kulturnim, socijalnim, moralnim i mnogim drugim. **Balkan je još uvijek ranjiv i konfliktan i krhki mir više počiva na prinudi vanjskih faktora, nego na organskoj integraciji balkanskih privreda i društava.**

Prilikom pisanja ove knjige cilj nam je bio da čitaocima na jednom mjestu približimo pojam međunarodnih odnosa i bezbjednosti, kao i da ukažemo na njihovu istorijsku isprepletenost i povezanost i samim tim da pokažemo da se ove dvije cjeline ne mogu posebno posmatrati i analizirati, već da jedna slijedi drugu i

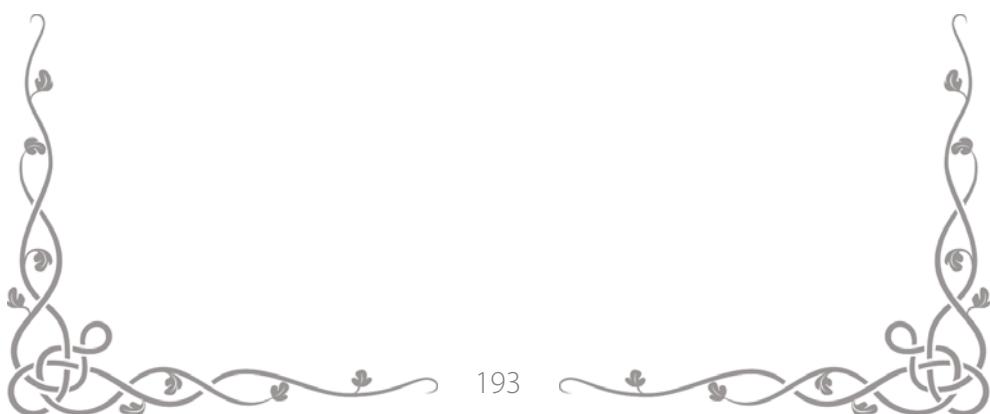

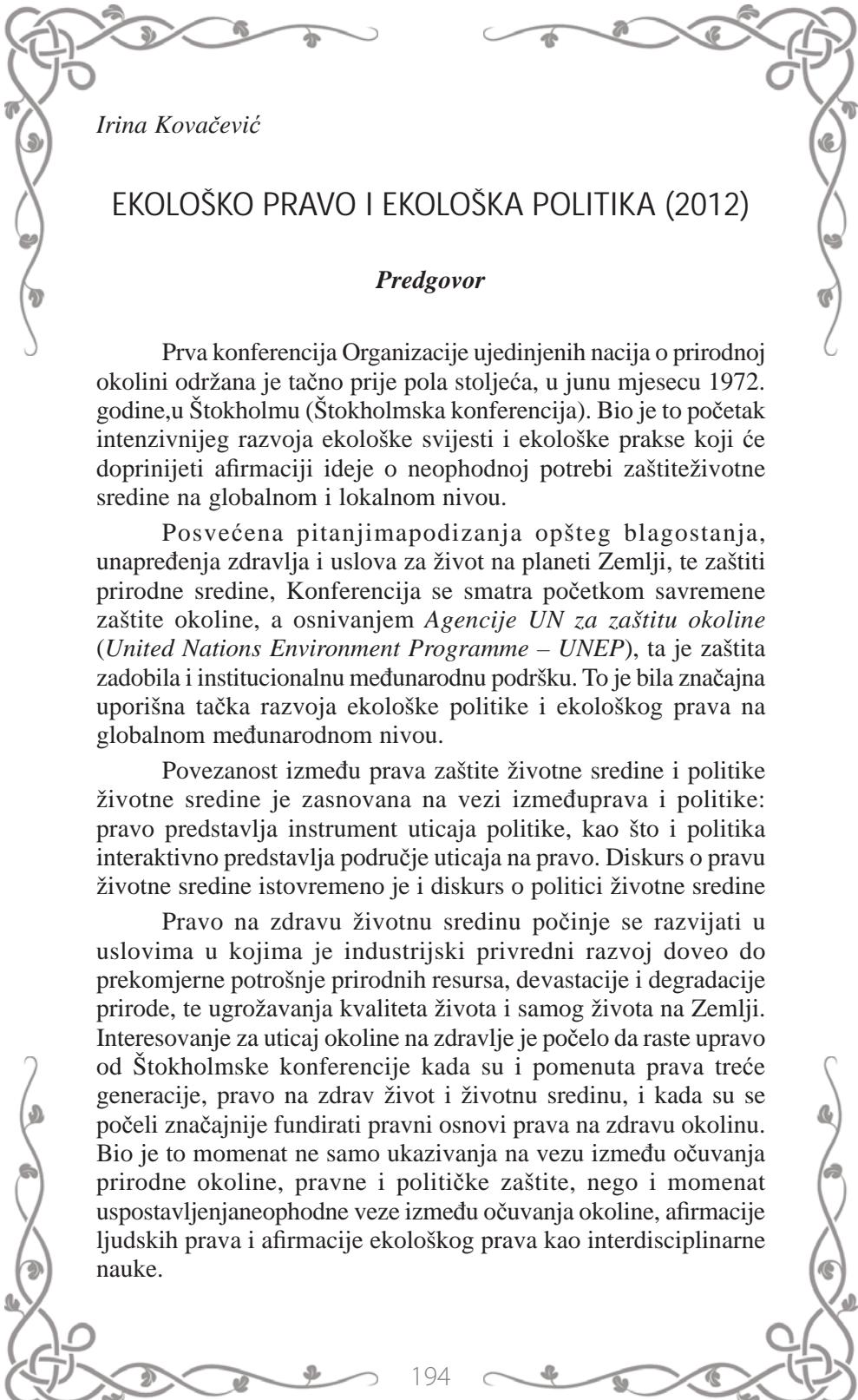
da se one međusobno nadopunjavaju. Posebnu pažnju posvetili smo novim, sofisticiranim izazovima sa kojima se suočavaju sadašnji sistem međunarodnih odnosa i bezbjednosti, koji su trenutno u jednom „**hibridnom stanju**“ mješavine kontinuiteta i promjena. Pored toga, pažnju smo posvetili analizi tih promjena, koje većim ili manjim intenzitetom djeluju na prostoru Bosne i Hercegovine, kao i kakve posljedice one ostavljaju na ukupni razvoj BiH. Neka ova knjiga, onako kako je napisana, svjedoči vremenima današnjih nevremena, ljudi i neljudi, uspona i padova.

Zahaljujemo se svima koji su svojim kritikama doprinijeli kvalitetnijem pisanju ove knjige. Naravno da su kritike poželjne i ubuduće, prvenstveno iz razloga što je sistem međunarodnih odnosa i bezbjednosti živi organizam koji se razvija i usavršava, težeći svom savršenstvu, kao što je u prirodi svakog živog bića.

U Banjoj Luci, 2012. godine

Autori

Irina Kovačević

EKOLOŠKO PRAVO I EKOLOŠKA POLITIKA (2012)

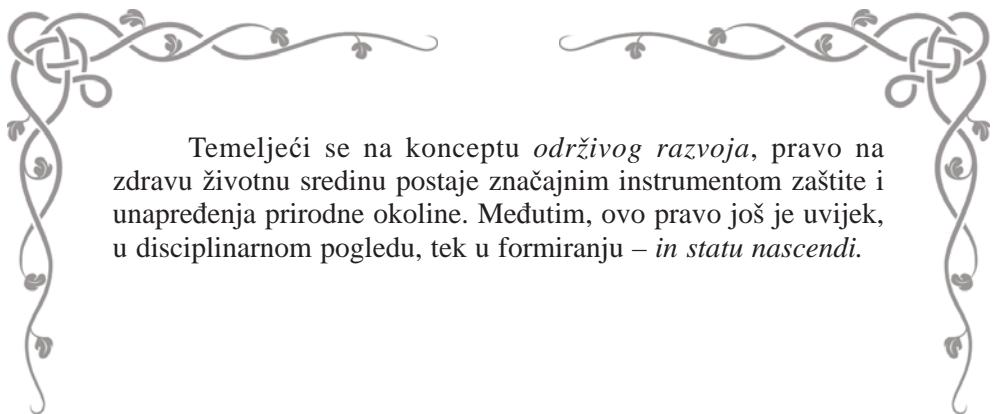
Predgovor

Prva konferencija Organizacije ujedinjenih nacija o prirodnoj okolini održana je tačno prije pola stoljeća, u jelu mjesecu 1972. godine, u Štokholmu (Štokholmska konferencija). Bio je to početak intenzivnijeg razvoja ekološke svijesti i ekološke prakse koji će doprinijeti afirmaciji ideje o neophodnoj potrebi zaštite životne sredine na globalnom i lokalnom nivou.

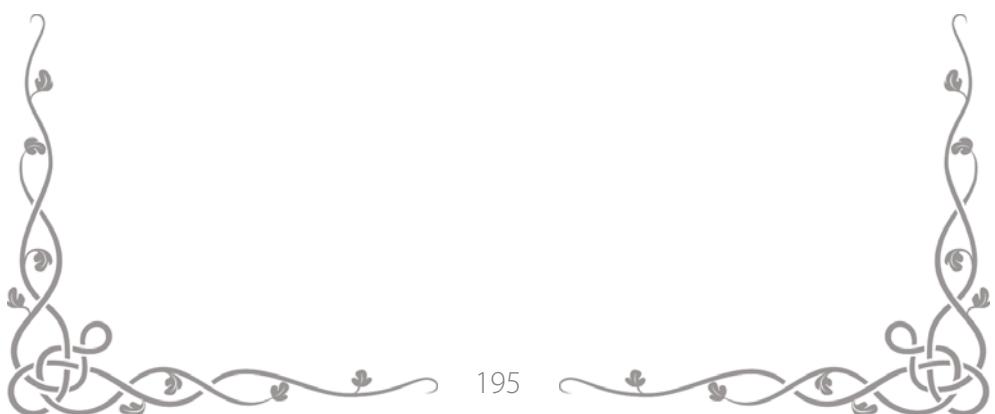
Posvećena pitanjima podizanja opšteg blagostanja, unapređenja zdravlja i uslova za život na planeti Zemlji, te zaštiti prirodne sredine, Konferencija se smatra početkom savremene zaštite okoline, a osnivanjem *Agencije UN za zaštitu okoline* (*United Nations Environment Programme – UNEP*), ta je zaštita zadobila i institucionalnu međunarodnu podršku. To je bila značajna uporišna tačka razvoja ekološke politike i ekološkog prava na globalnom međunarodnom nivou.

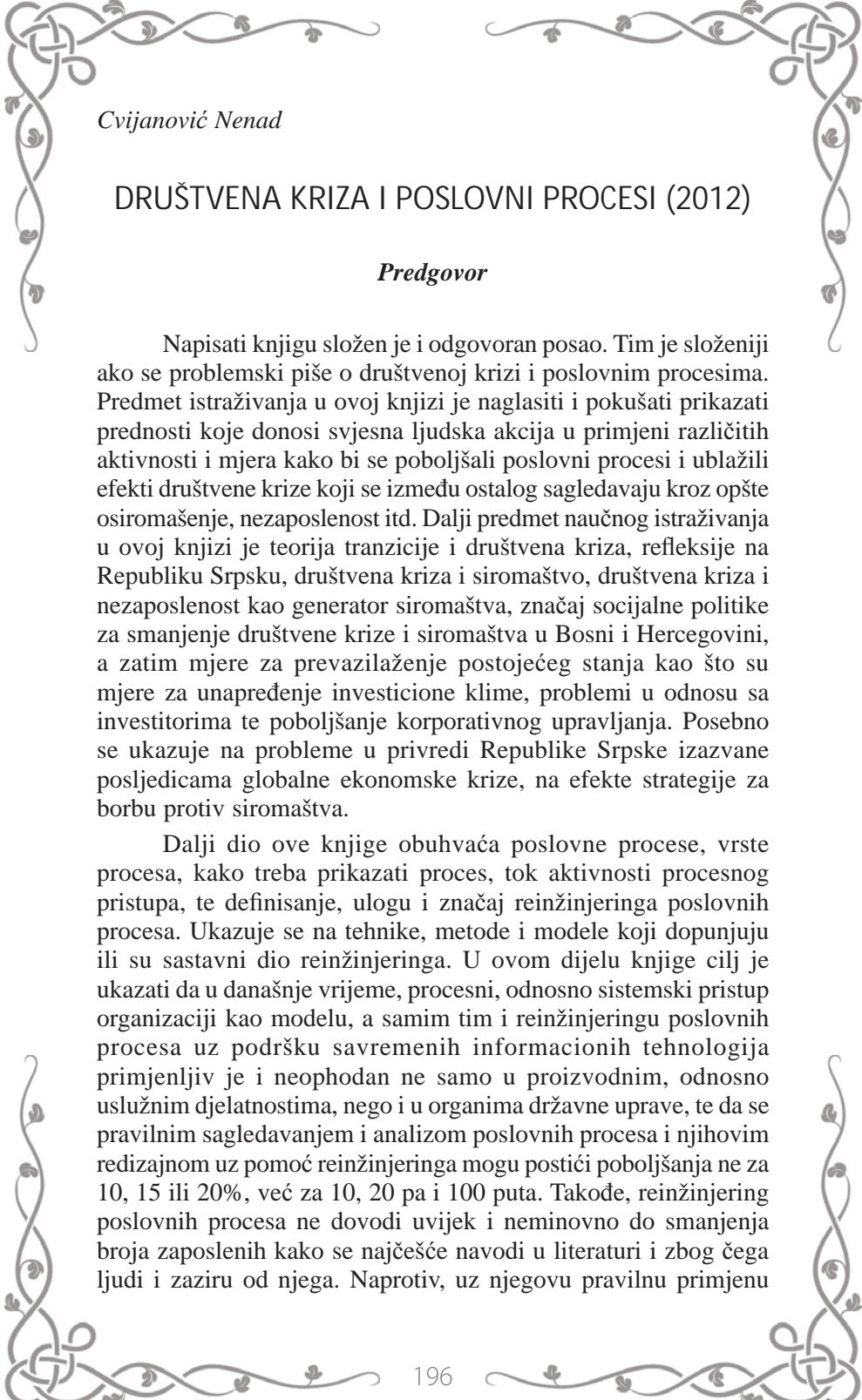
Povezanost između prava zaštite životne sredine i politike životne sredine je zasnovana na vezi izmeđuprava i politike: pravo predstavlja instrument uticaja politike, kao što i politika interaktivno predstavlja područje uticaja na pravo. Diskurs o pravu životne sredine istovremeno je i diskurs o politici životne sredine

Pravo na zdravu životnu sredinu počinje se razvijati u uslovima u kojima je industrijski privredni razvoj doveo do prekomjerne potrošnje prirodnih resursa, devastacije i degradacije prirode, te ugrožavanja kvaliteta života i samog života na Zemlji. Interesovanje za uticaj okoline na zdravje je počelo da raste upravo od Štokholmske konferencije kada su i pomenuta prava treće generacije, pravo na zdrav život i životnu sredinu, i kada su se počeli značajnije fundirati pravni osnovi prava na zdravu okolinu. Bio je to momenat ne samo ukazivanja na vezu između očuvanja prirodne okoline, pravne i političke zaštite, nego i momenat uspostavljenje neophodne veze između očuvanja okoline, afirmacije ljudskih prava i afirmacije ekološkog prava kao interdisciplinarne nauke.

Temeljeći se na konceptu *održivog razvoja*, pravo na zdravu životnu sredinu postaje značajnim instrumentom zaštite i unapređenja prirodne okoline. Međutim, ovo pravo još je uvijek, u disciplinarnom pogledu, tek u formiranju – *in statu nascendi*.

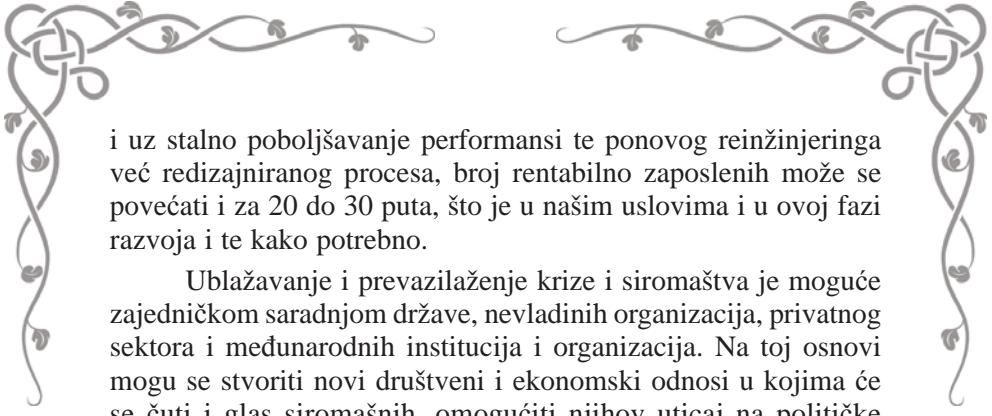
Cvijanović Nenad

DRUŠTVENA KRIZA I POSLOVNI PROCESI (2012)

Predgovor

Napisati knjigu složen je i odgovoran posao. Tim je složeniji ako se problemski piše o društvenoj krizi i poslovnim procesima. Predmet istraživanja u ovoj knjizi je naglasiti i pokušati prikazati prednosti koje donosi svjesna ljudska akcija u primjeni različitih aktivnosti i mjera kako bi se poboljšali poslovni procesi i ublažili efekti društvene krize koji se između ostalog sagledavaju kroz opšte osiromašenje, nezaposlenost itd. Dalji predmet naučnog istraživanja u ovoj knjizi je teorija tranzicije i društvena kriza, refleksije na Republiku Srpsku, društvena kriza i siromaštvo, društvena kriza i nezaposlenost kao generator siromaštva, značaj socijalne politike za smanjenje društvene krize i siromaštva u Bosni i Hercegovini, a zatim mjere za prevazilaženje postojećeg stanja kao što su mjere za unapređenje investicione klime, problemi u odnosu sa investitorima te poboljšanje korporativnog upravljanja. Posebno se ukazuje na probleme u privredi Republike Srpske izazvane posljedicama globalne ekonomske krize, na efekte strategije za borbu protiv siromaštva.

Dalji dio ove knjige obuhvaća poslovne procese, vrste procesa, kako treba prikazati proces, tok aktivnosti procesnog pristupa, te definisanje, ulogu i značaj reinžinjeringu poslovnih procesa. Ukaže se na tehnike, metode i modele koji dopunjaju ili su sastavni dio reinžinjeringu. U ovom dijelu knjige cilj je ukazati da u današnje vrijeme, procesni, odnosno sistemski pristup organizaciji kao modelu, a samim tim i reinžinjeringu poslovnih procesa uz podršku savremenih informacionih tehnologija primjenljiv je i neophodan ne samo u proizvodnim, odnosno uslužnim djelatnostima, nego i u organima državne uprave, te da se pravilnim sagledavanjem i analizom poslovnih procesa i njihovim redizajnom uz pomoć reinžinjeringu mogu postići poboljšanja ne za 10, 15 ili 20%, već za 10, 20 pa i 100 puta. Takođe, reinžinjerинг poslovnih procesa ne dovodi uvijek i neminovno do smanjenja broja zaposlenih kako se najčešće navodi u literaturi i zbog čega ljudi i zaziru od njega. Naprotiv, uz njegovu pravilnu primjenu

i uz stalno poboljšavanje performansi te ponovog reinžinjeringa već redizajniranog procesa, broj rentabilno zaposlenih može se povećati i za 20 do 30 puta, što je u našim uslovima i u ovoj fazi razvoja i te kako potrebno.

Ublažavanje i prevazilaženje krize i siromaštva je moguće zajedničkom saradnjom države, nevladinih organizacija, privatnog sektora i međunarodnih institucija i organizacija. Na toj osnovi mogu se stvoriti novi društveni i ekonomski odnosi u kojima će se čuti i glas siromašnih, omogućiti njihov uticaj na političke i ekonomске odnose, poslovne procese, te ostvariti dugotrajno poboljšanje njihovog materijalnog i društvenog položaja. To svakako nije lako ostvariti u društвima raširene korupcije i kriminala, ograničenih mogućnosti i lošeg obrazovanja, posebno visokog obrazovanja, velike nezaposlenosti, ukorjenjenih društvenih normi koje utiču na održavanje postojeće nepravedne raspodjele i nejednakosti, nepostojanja sistemskih djelatnosti za organizovanje i sposobljavanje lica u neimaštini.

Poštovani čitaoci, poštovani kritičari, knjiga je pred vama, knjiga multidisciplinarnog karaktera, svi njeni dijelovi nisu podjednako obrađeni, autor je toga svjestan, te sve dobromjerne akademske kritike sa zadovoljstvom prihvata. Držimo da se svaka knjiga, pa i ova može i bolje napisati, ali i ne u nedogled usavršavati. Vrijeme neka sudi o tome.

Banja Luka-Doboj, Đurđevdan, 2012. godine

Autor

Mr Edina Heldić-Smailagić

EKSTERNALIZIRANI PROBLEMI KOD ADOLESCENATA (2012)

Predgovor

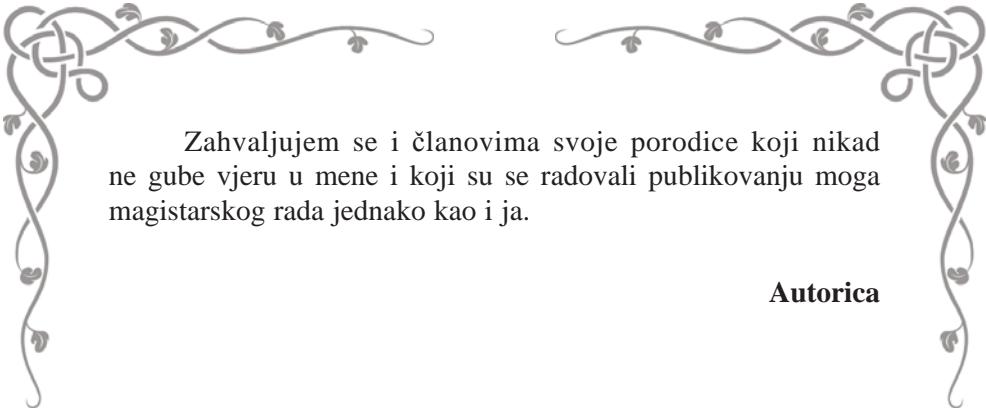
Publikacija „Eksternalizirani problemi kod adolescenata“ po svojoj strukturi i sadržaju odgovara magistarskom radu koji je uspješno odbranjen septembra 2011. godine na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

U teorijskom dijelu rada pažnja je usmjerena na najosjetljiviji period života – adolescenciju, da bi se potom pažnja čitaoca preusmjerila ka poremećajima ponašanja, koja su i najčešći, a ipak nedovoljno istražen problem s kojim se susreću adolescenti. Eksternalizirani problemi su zajednički naziv za agresivna i delinkventna ponašanja, koja se mogu „pohvaliti“ bogatom i složenom etiologijom, kao i povezanošću s nizom drugih poremećaja (ADHD, konzumiranje psihoaktivnih tvari, depresija, strahovi...). U rješavanju problematike eksternaliziranih problema adolescenata potrebno je aktivno učešće svih subjekata prevencije (porodica, škola, policija, centri za socijalni rad...). Psihološki tretman adolescenta s eksternaliziranim problemima podrazumijeva aktivno učešće svih članova porodice.

U drugom dijelu rada izložen je obiman istraživački projekat, koji u naučnom smislu predstavlja ozbiljan korak ka rasvjetljavanju najznačajnijih determinanti eksternaliziranih problema i koji kao takav podstiče šиру javnost da se zamisli nad sopstvenim postupcima.

Ovom prilikom se zahvaljujem recenzentima što su podržali objavljivanje ove naučne publikacije i na taj način je proglašili vrijednom pažnje šire javnosti.

Posebnu i duboku zahvalnost upućujem mentorici doc. dr Jadranki Kolenović-Đapo, koja mi je u svim fazama rada davala nesebičnu pomoć i podršku i koja je svojom izraženom osobnošću učinila naš zajednički rad nezaboravnim iskustvom.

Zahvaljujem se i članovima svoje porodice koji nikad ne gube vjeru u mene i koji su se radovali publikovanju moga magistarskog rada jednako kao i ja.

Autorica

Dr Mirko Tufegdžija

NASILJE SPORTSKE PUBLIKE I OBEZBJEĐENJE SPORTSKIH DOGAĐAJA (2013)

Predgovor

Sportska publike, kao jedan od učesnika sportskog događaja koja podržava sportiste, ima veliki uticaj na tok kao i na sam rezultat tog sportskog događaja i sportista.

Nijedan sportski događaj se ne može zamisliti bez prisustva publike, koja daje posebnu draž i podstiče sportiste da daju svoj maksimum i ostvare što bolje rezultate.

Međutim, prisustvo publike organizatoru sportskog događaja predstavlja dodatnu obavezu u bezbjednosnom smislu, tako da mora poduzeti sve mjere i radnje u cilju nesmetanog odvijanja sportskog takmičenja, kao i bezbjednosti svih drugih učesnika.

Posebnu pažnju privlače veliki sportski događaji kao što su Olimpijske igre, svjetska prvenstva, kao i drugi sportski događaji visokog rizika gdje organizator mora da preduzme i dodatne mjere i radnje kako ne bi došlo do neželjenih posljedica po učesnike.

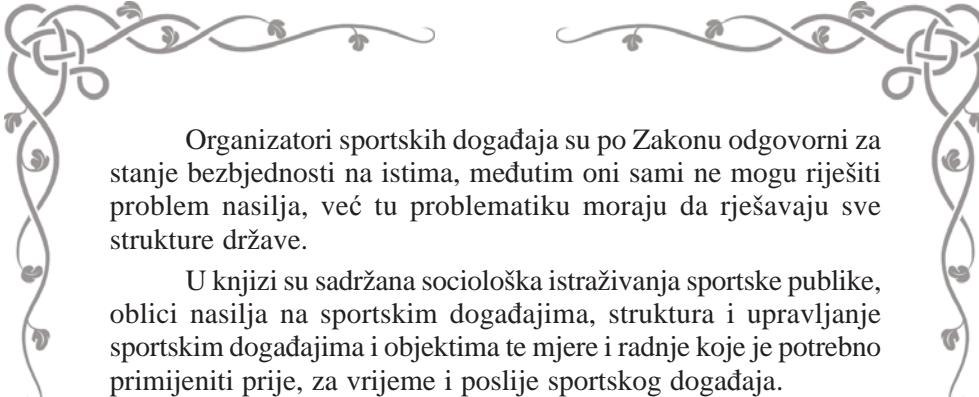
Nažalost, na sportske događaje ne dolaze samo oni koji vole sport i navijaju za sportiste, nego i oni koji nemaju mnogo veze sa sportom i dolaze samo iz razloga kako bi izazvali nerede.

U poslednje vrijeme sve su učestaliji neredi na sportskim događajima, naročito u državama bivše Jugoslavije, gdje ima slučajeva i sa smrtnim posljedicama, a povrijedivanje drugih ili uništavanje imovine su redovna pojava.

Navedene države još uvijek sistemski nisu riješile taj problem, tako da se bave problemima od slučaja do slučaja.

U većini država Evropske unije donešeni su Zakoni koji omogućavaju oštro sankcionisanje onih koji vrše krivična djela ili prekršaje na sportskim događajima, što ima i preventivno dejstvo na potencijalne izvršioce.

Osim zakonskih rješenja te države oformile su i posebna odjeljenja policije, čiji pripadnici se isključivo bave praćenjem i sprečavanjem nasilja na sportskim događajima.

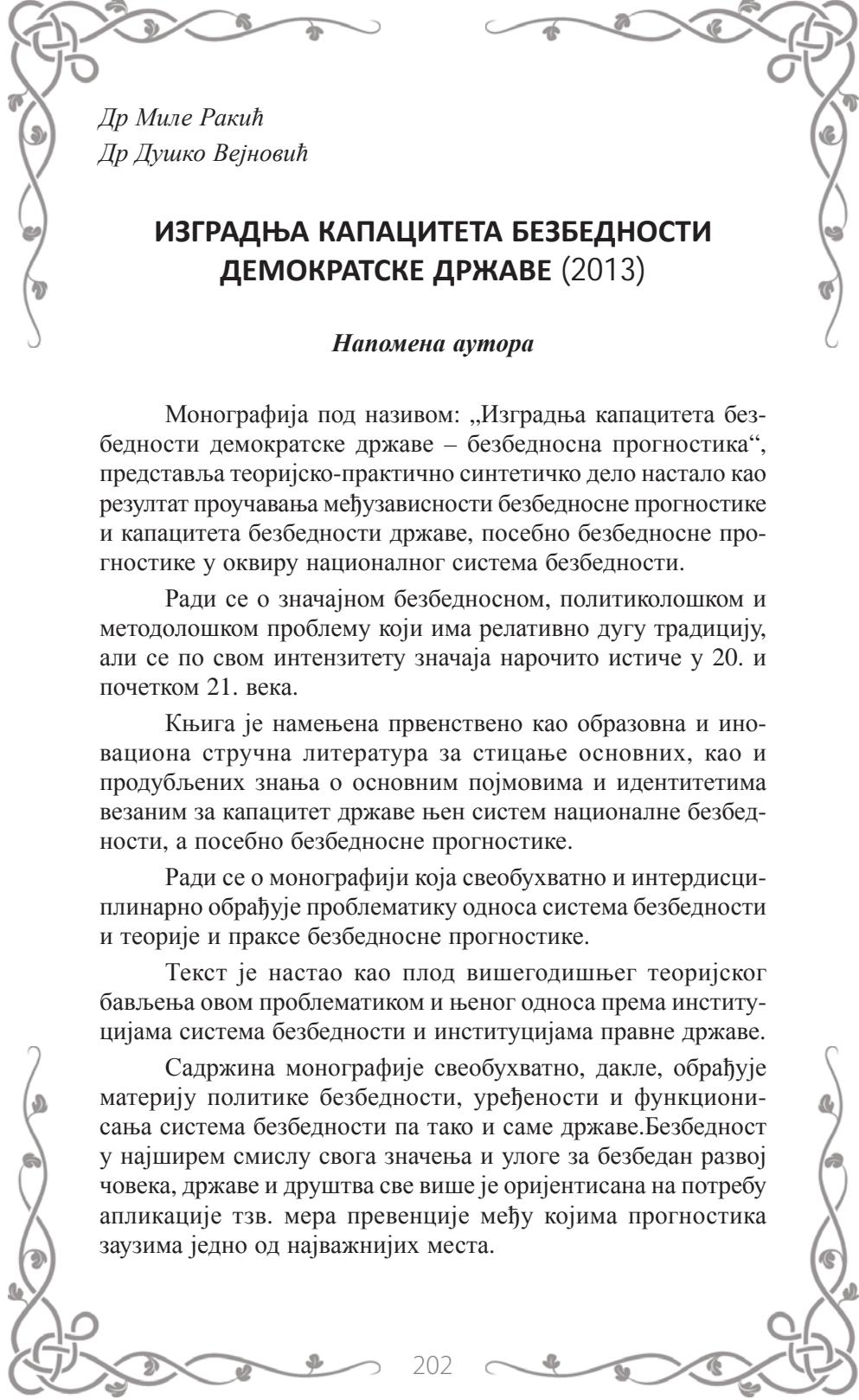

Organizatori sportskih događaja su po Zakonu odgovorni za stanje bezbjednosti na istima, međutim oni sami ne mogu riješiti problem nasilja, već tu problematiku moraju da rješavaju sve strukture države.

U knjizi su sadržana sociološka istraživanja sportske publike, oblici nasilja na sportskim događajima, struktura i upravljanje sportskim događajima i objektima te mjere i radnje koje je potrebno primijeniti prije, za vrijeme i poslije sportskog događaja.

Ovom knjigom želim da dam doprinos u borbi protiv nasilja u sportu i pomognem organizatorima sportskih događaja, pripadnicima MUP-a, agencijama za obezbjeđivanje lica i imovine, da spoznaju ovu oblast, te da pravilno procjenjuju, planiraju i izvršavaju mjere i radnje prilikom obezbjeđenja sportskih događaja, te studentima, polaznicima seminara i drugima.

Nasilje na sportskim događajima nije problem nekih drugih, nego svih nas i svih struktura države.

Др Миле Ракић
Др Душко Вејновић

ИЗГРАДЊА КАПАЦИТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ ДЕМОКРАТСКЕ ДРЖАВЕ (2013)

Напомена аутора

Монографија под називом: „Изградња капацитета безбедности демократске државе – безбедносна прогностика“; представља теоријско-практично синтетичко дело настало као резултат проучавања међувисности безбедносне прогностике и капацитета безбедности државе, посебно безбедносне прогностике у оквиру националног система безбедности.

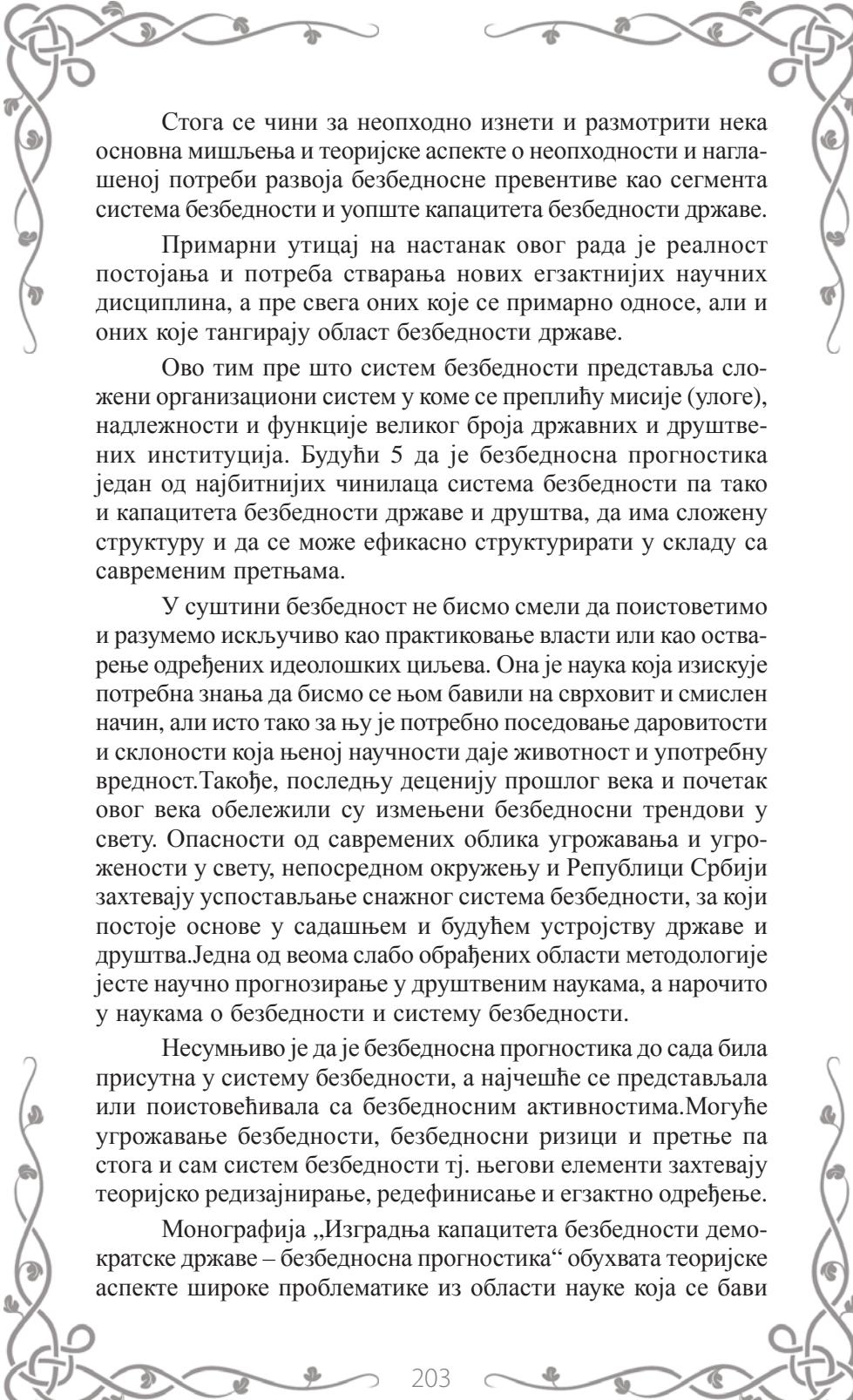
Ради се о значајном безбедносном, политиколошком и методолошком проблему који има релативно дугу традицију, али се по свом интензитету значаја нарочито истиче у 20. и почетком 21. века.

Књига је намењена првенствено као образовна и иновациона стручна литература за стицање основних, као и продубљених знања о основним појмовима и идентитетима везаним за капацитет државе њен систем националне безбедности, а посебно безбедносне прогностике.

Ради се о монографији која свеобухватно и интердисциплинарно обрађује проблематику односа система безбедности и теорије и праксе безбедносне прогностике.

Текст је настао као плод вишегодишњег теоријског бављења овом проблематиком и њеног односа према институцијама система безбедности и институцијама правне државе.

Садржина монографије свеобухватно, дакле, обрађује материју политике безбедности, уређености и функционисања система безбедности па тако и саме државе. Безбедност у најширем смислу свога значења и улоге за безбедан развој човека, државе и друштва све више је оријентисана на потребу апликације тзв. мера превенције међу којима прогностика заузима једно од најважнијих места.

Стога се чини за неопходно изнети и размотрити нека основна мишљења и теоријске аспекте о неопходности и наглашеној потреби развоја безбедносне превентиве као сегмента система безбедности и уопште капацитета безбедности државе.

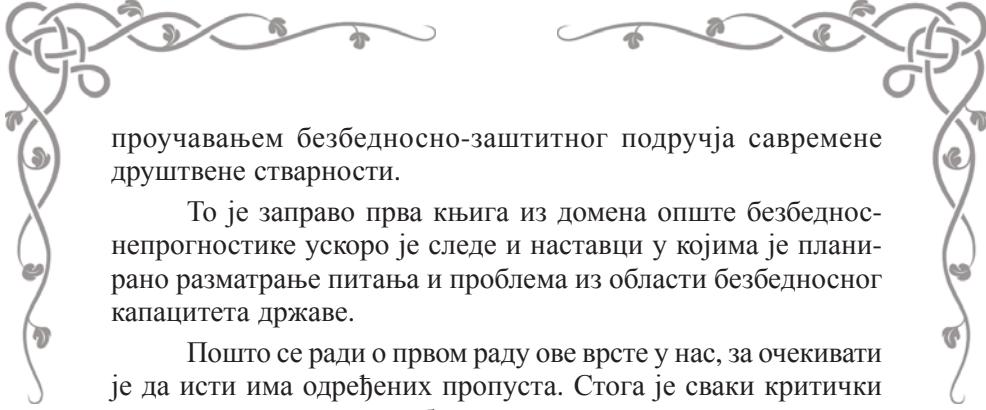
Примарни утицај на настанак овог рада је реалност постојања и потреба стварања нових егзактних научних дисциплина, а пре свега оних које се примарно односе, али и оних које тангирају област безбедности државе.

Ово тим пре што систем безбедности представља сложени организациони систем у коме се преплићу мисије (улоге), надлежности и функције великог броја државних и друштвених институција. Будући 5 да је безбедносна прогностика један од најбитнијих чинилаца система безбедности па тако и капацитета безбедности државе и друштва, да има сложену структуру и да се може ефикасно структурирати у складу са савременим претњама.

У суштини безбедност не бисмо смели да поистоветимо и разумемо искључиво као практиковање власти или као остварење одређених идеолошких циљева. Она је наука која изискује потребна знања да бисмо се њом бавили на сврховит и смислен начин, али исто тако за њу је потребно поседовање даровитости и склоности која њеној научности даје животност и употребну вредност. Такође, последњу деценију прошлог века и почетак овог века обележили су измењени безбедносни трендови у свету. Опасности од савремених облика угрожавања и угрожености у свету, непосредном окружењу и Републици Србији захтевају успостављање снажног система безбедности, за који постоје основе у садашњем и будућем устројству државе и друштва. Једна од веома слабо обрађених области методологије јесте научно прогнозирање у друштвеним наукама, а нарочито у наукама о безбедности и систему безбедности.

Несумњиво је да је безбедносна прогностика до сада била присутна у систему безбедности, а најчешће се представљала или поистовећивала са безбедносним активностима. Могуће угрожавање безбедности, безбедносни ризици и претње па стога и сам систем безбедности тј. његови елементи захтевају теоријско редизајнирање, редефинисање и егзактно одређење.

Монографија „Изградња капацитета безбедности демократске државе – безбедносна прогностика“ обухвата теоријске аспекте широке проблематике из области науке која се бави

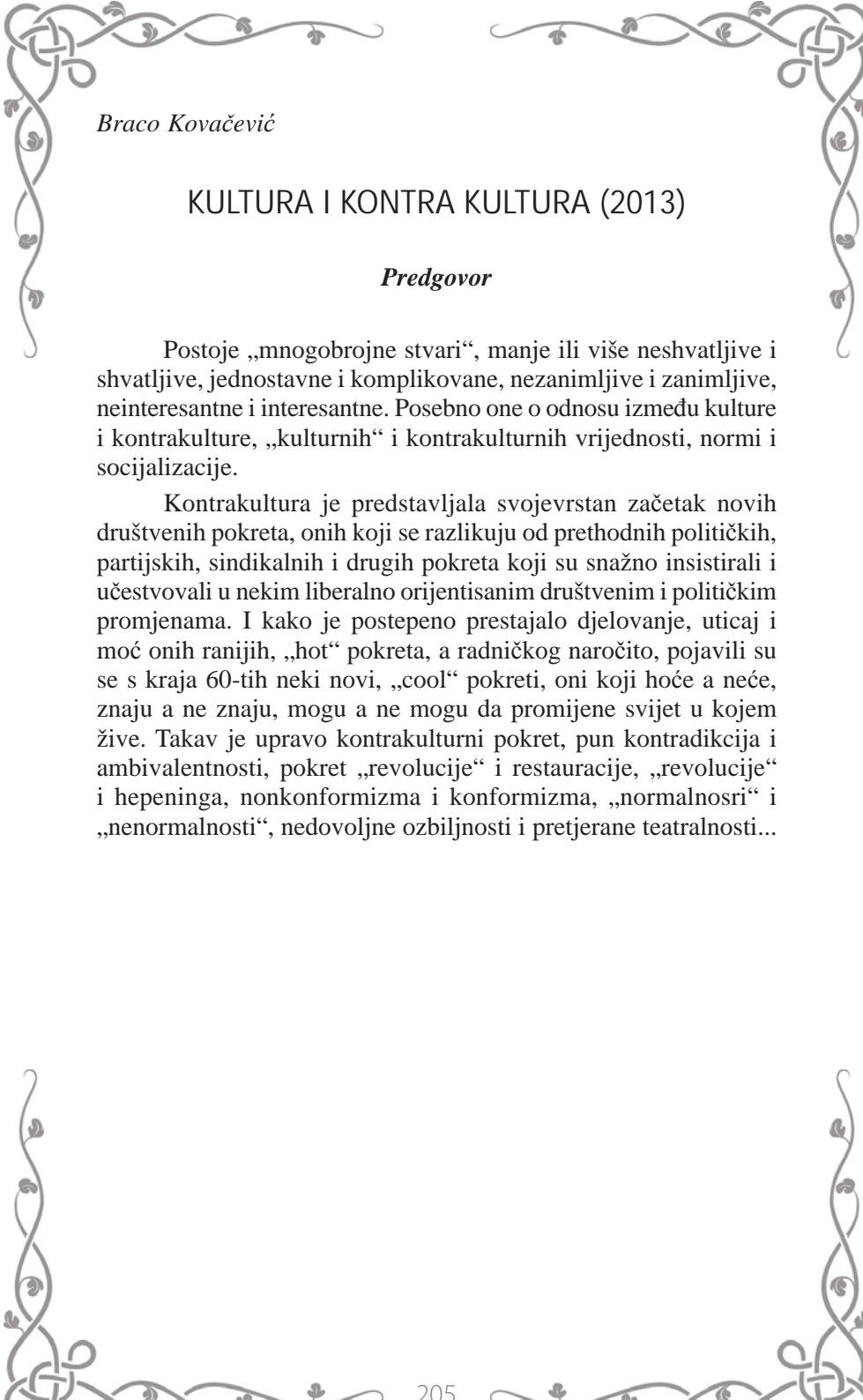
проучавањем безбедносно-заштитног подручја савремене друштвене стварности.

То је заправо прва књига из домена опште безбеднос-непрогностике ускоро је следе и наставци у којима је планирано разматрање питања и проблема из области безбедносног капацитета државе.

Пошто се ради о првом раду ове врсте у нас, за очекивати је да исти има одређених пропуста. Стога је сваки критички приступ овом штиву добродошао и драгоцен за аутора ове монографије.

За сваку евентуалну примедбу, предлог и сугестију аутор је отворен и унапред захвалан.

Бања Лука, 2013.година

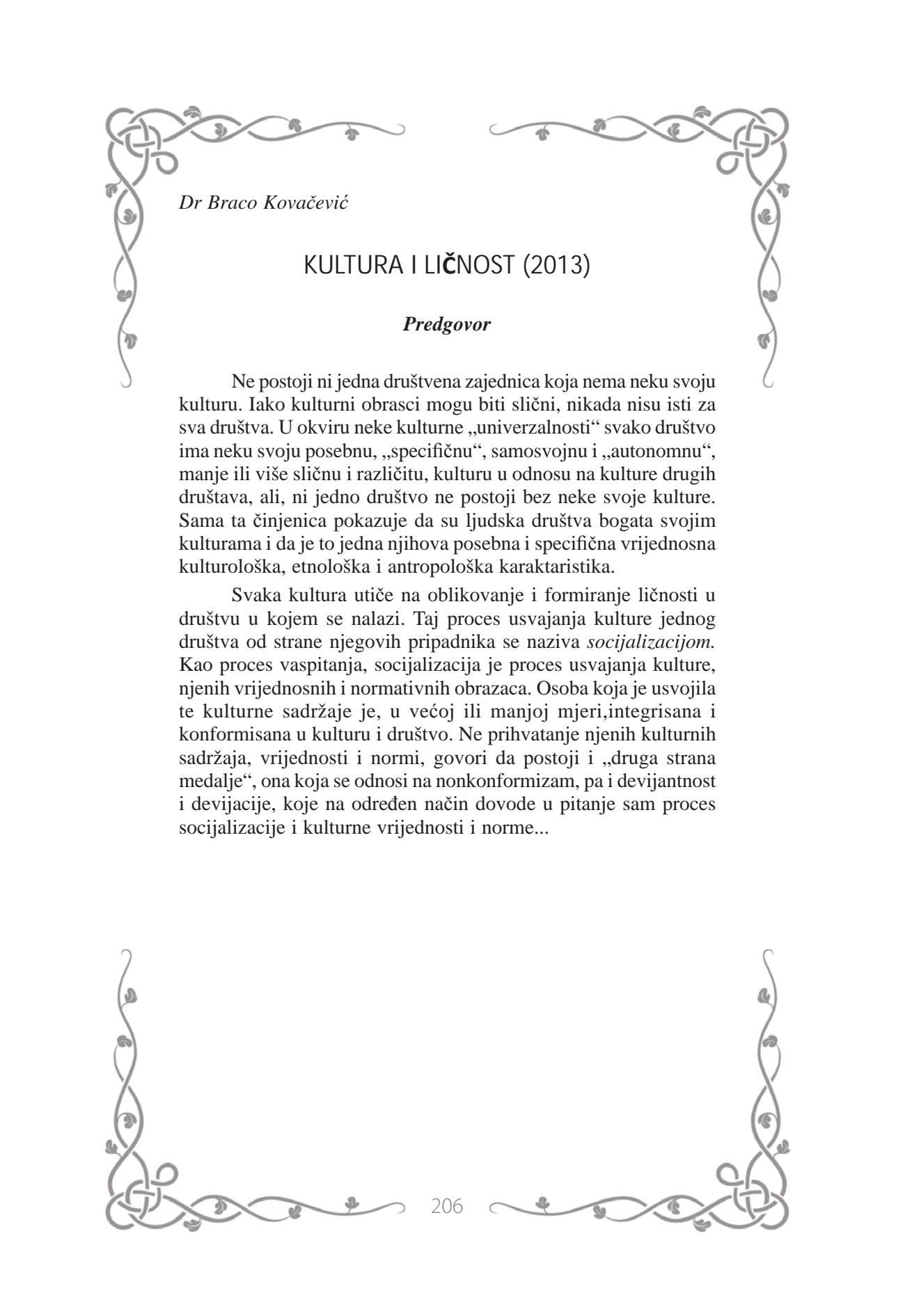
Braco Kovačević

KULTURA I KONTRA KULTURA (2013)

Predgovor

Postoje „mnogobrojne stvari“, manje ili više neshvatljive i shvatljive, jednostavne i komplikovane, nezanimljive i zanimljive, neinteresantne i interesantne. Posebno one o odnosu između kulture i kontrakulture, „kulturnih“ i kontrakulturalnih vrijednosti, normi i socijalizacije.

Kontrakultura je predstavljala svojevrstan začetak novih društvenih pokreta, onih koji se razlikuju od prethodnih političkih, partijskih, sindikalnih i drugih pokreta koji su snažno insistirali i učestvovali u nekim liberalno orijentisanim društvenim i političkim promjenama. I kako je postepeno prestajalo djelovanje, uticaj i moć onih ranijih, „hot“ pokreta, a radničkog naročito, pojavili su se s kraja 60-tih neki novi, „cool“ pokreti, oni koji hoće a neće, znaju a ne znaju, mogu a ne mogu da promijene svijet u kojem žive. Takav je upravo kontrakulturalni pokret, pun kontradikcija i ambivalentnosti, pokret „revolucije“ i restauracije, „revolucije“ i hepeninga, nonkonformizma i konformizma, „normalnosti“ i „nenormalnosti“, nedovoljne ozbiljnosti i pretjerane teatralnosti...

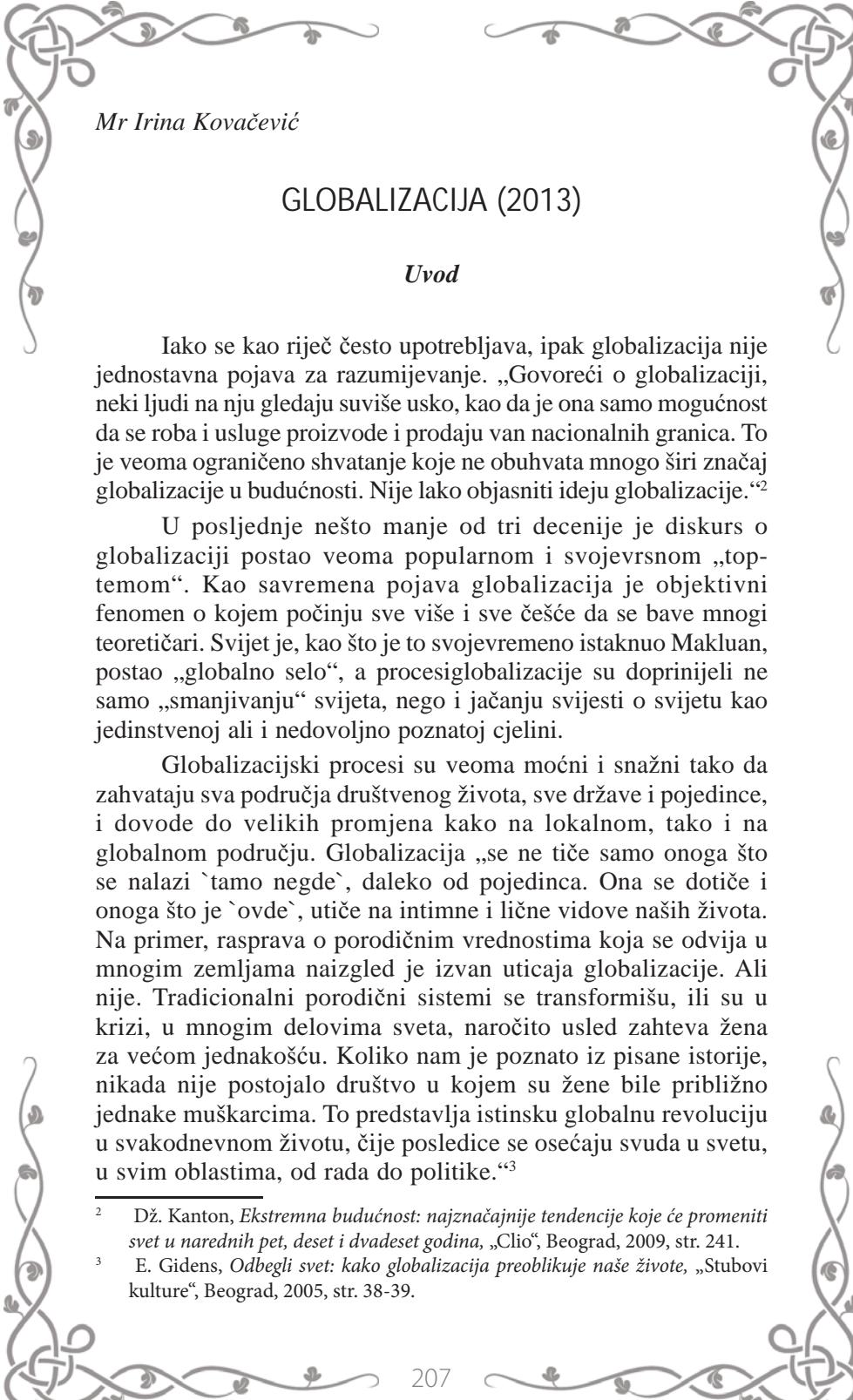
Dr Braco Kovačević

KULTURA I LIČNOST (2013)

Predgovor

Ne postoji ni jedna društvena zajednica koja nema neku svoju kulturu. Iako kulturni obrasci mogu biti slični, nikada nisu isti za sva društva. U okviru neke kulturne „univerzalnosti“ svako društvo ima neku svoju posebnu, „specifičnu“, samosvojnu i „autonomnu“, manje ili više sličnu i različitu, kulturu u odnosu na kulture drugih društava, ali, ni jedno društvo ne postoji bez neke svoje kulture. Sama ta činjenica pokazuje da su ljudska društva bogata svojim kulturama i da je to jedna njihova posebna i specifična vrijednosna kulturološka, etnološka i antropološka karakteristika.

Svaka kultura utiče na oblikovanje i formiranje ličnosti u društvu u kojem se nalazi. Taj proces usvajanja kulture jednog društva od strane njegovih pripadnika se naziva *socijalizacijom*. Kao proces vaspitanja, socijalizacija je proces usvajanja kulture, njenih vrijednosnih i normativnih obrazaca. Osoba koja je usvojila te kulturne sadržaje je, u većoj ili manjoj mjeri, integrisana i konformisana u kulturu i društvo. Ne prihvatanje njenih kulturnih sadržaja, vrijednosti i normi, govori da postoji i „druga strana medalje“, ona koja se odnosi na nonkonformizam, pa i devijantnost i devijacije, koje na određen način dovode u pitanje sam proces socijalizacije i kulturne vrijednosti i norme...

Mr Irina Kovačević

GLOBALIZACIJA (2013)

Uvod

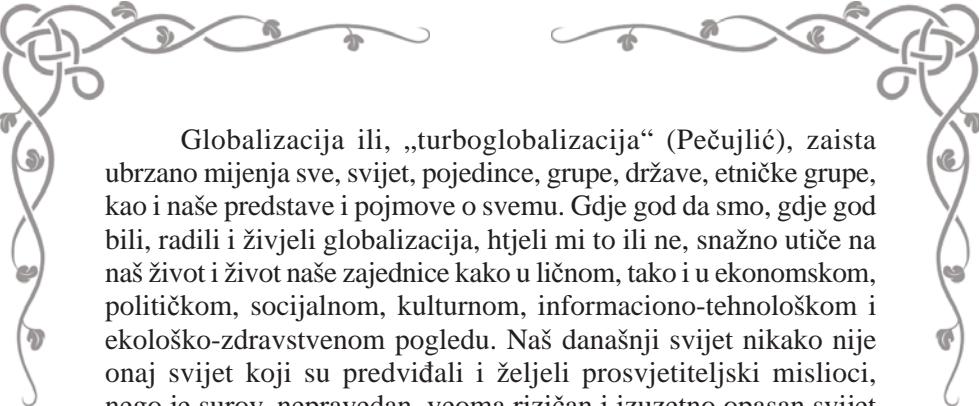
Iako se kao riječ često upotrebljava, ipak globalizacija nije jednostavna pojava za razumijevanje. „Govoreći o globalizaciji, neki ljudi na nju gledaju suviše usko, kao da je ona samo mogućnost da se roba i usluge proizvode i prodaju van nacionalnih granica. To je veoma ograničeno shvatanje koje ne obuhvata mnogo širi značaj globalizacije u budućnosti. Nije lako objasniti ideju globalizacije.“²

U posljednje nešto manje od tri decenije je diskurs o globalizaciji postao veoma popularnom i svojevrsnom „top-temom“. Kao savremena pojava globalizacija je objektivni fenomen o kojem počinju sve više i sve češće da se bave mnogi teoretičari. Svijet je, kao što je to svojevremeno istaknuo Makluan, postao „globalno selo“, a proces globalizacije su doprinijeli ne samo „smanjivanju“ svijeta, nego i jačanju svijesti o svijetu kao jedinstvenoj ali i nedovoljno poznatoj cjelini.

Globalizacijski procesi su veoma moćni i snažni tako da zahvataju sva područja društvenog života, sve države i pojedince, i dovode do velikih promjena kako na lokalnom, tako i na globalnom području. Globalizacija „se ne tiče samo onoga što se nalazi ‘tamo negde’, daleko od pojedinca. Ona se dotiče i onoga što je ‘ovde’, utiče na intimne i lične vidove naših života. Na primer, rasprava o porodičnim vrednostima koja se odvija u mnogim zemljama naizgled je izvan uticaja globalizacije. Ali nije. Tradicionalni porodični sistemi se transformišu, ili su u krizi, u mnogim delovima sveta, naročito usled zahteva žena za većom jednakošću. Koliko nam je poznato iz pisane istorije, nikada nije postojalo društvo u kojem su žene bile približno jednakе muškarcima. To predstavlja istinsku globalnu revoluciju u svakodnevnom životu, čije posledice se osećaju svuda u svetu, u svim oblastima, od rada do politike.“³

² Dž. Kanton, *Ekstremna budućnost: najznačajnije tendencije koje će promeniti svet u narednih pet, deset i dvadeset godina*, „Clio“, Beograd, 2009, str. 241.

³ E. Gidens, *Odbegli svet: kako globalizacija preoblikuje naše živote*, „Stubovi kulture“, Beograd, 2005, str. 38-39.

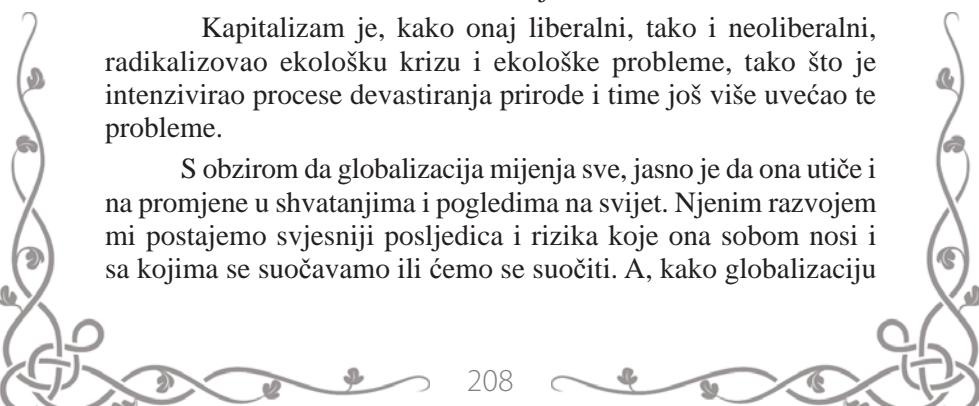
Globalizacija ili, „turboglobalizacija“ (Pečujlić), zaista ubrzano mijenja sve, svijet, pojedince, grupe, države, etničke grupe, kao i naše predstave i pojmove o svemu. Gdje god da smo, gdje god bili, radili i živjeli globalizacija, htjeli mi to ili ne, snažno utiče na naš život i život naše zajednice kako u ličnom, tako i u ekonomskom, političkom, socijalnom, kulturnom, informaciono-tehnološkom i ekološko-zdravstvenom pogledu. Naš današnji svijet nikako nije onaj svijet koji su predviđali i željeli prosvjetiteljski mislioci, nego je surov, nepravedan, veoma rizičan i izuzetno opasan svijet u kojem ne samo da ljudi ratuju jedni protiv drugih, nego ratuju i protiv prirode razarajući njene resurse i životnu sredinu. Ovo je „svijet koji nam izmiče“ (Gidens), svijet čije razvojne procese globalizacija ubrzava, tako da je njegova rizičnost i opasnost još neizvjesnija i potencijalno veća. Kako globalizacija mijenja sve, njene posljedice su velike a njihovi ishodi sasvim neizvjesni; naš svijet se kreće od „industrijskog društva“ ka opasnom „svjetskom društvu rizika“ i „svjetskom rizičnom društvu“ (Bek).

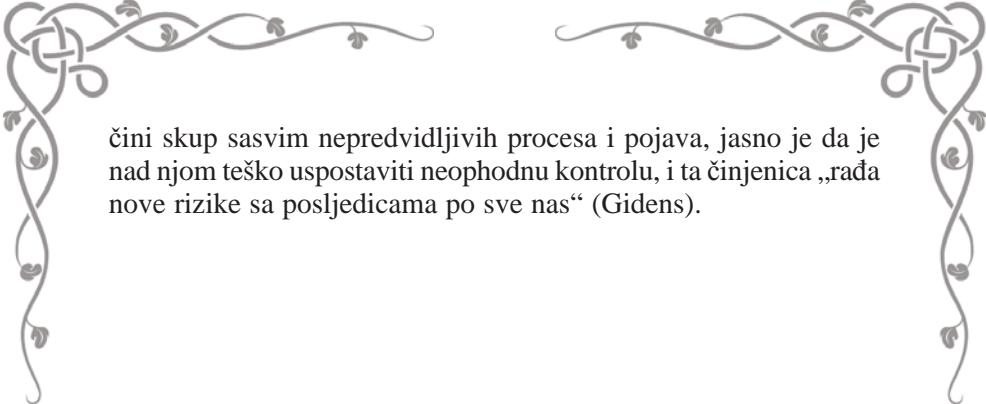
Tako fenomen globalizacije postaje diskurs interdisciplinarnih pristupa, pa i sociološkog pristupa. Kako je u našem savremenom svijetu *globalno* umreženo sa *lokalnim*, jasno je da i sociologija u tom prostoru traži mogućnost razumijevanja složenih društvenih zbivanja pa, prema tome, i onih vezanih za *rizično društvo, globalno rizično društvo, društvo rizika i ekološke probleme* u kojem se nalazimo.

Mada se ponekad ističe da su ekološki problemi i ekološka kriza proizvod ideologije i prakse neoliberalnog kapitalizma to, ipak, nije sasvim tačno. Ti su problemi proizvod utemeljenja *Moderne*, odnosno modernog pogleda na svijet, razvoja nauke i njene tehnološke prtimjene, te modernog kapitalističkog načina proizvodnje koji su upravo svi zajedno za posljedicu doprinijeli razaranju prirode i do veoma izraženih ekoloških problema i ekološke krize, te neodrživosti razvoja.

Kapitalizam je, kako onaj liberalni, tako i neoliberalni, radikalizovao ekološku krizu i ekološke probleme, tako što je intenzivirao procese devastiranja prirode i time još više uvećao te probleme.

S obzirom da globalizacija mijenja sve, jasno je da ona utiče i na promjene u shvatanjima i pogledima na svijet. Njenim razvojem mi postajemo svjesniji posljedica i rizika koje ona sobom nosi i sa kojima se suočavamo ili ćemo se suočiti. A, kako globalizaciju

čini skup sasvim nepredvidljivih procesa i pojava, jasno je da je nad njom teško uspostaviti neophodnu kontrolu, i ta činjenica „rađa nove rizike sa posljedicama po sve nas“ (Gidens).

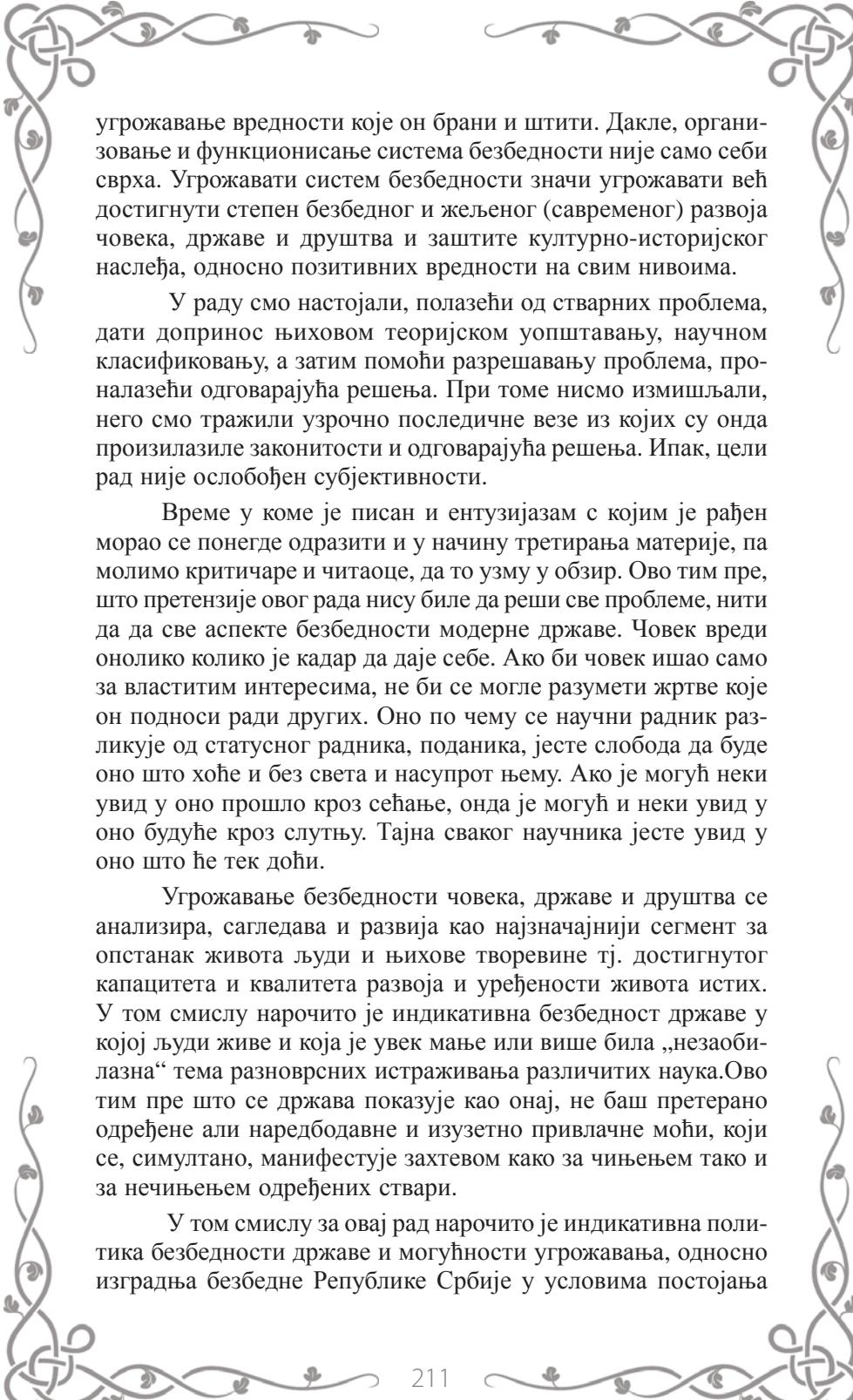
Др Душко Вејновић
Др Миле Ракић

УГРОЖАВАЊЕ СИСТЕМА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ (2013)

Уводна разматрања

Угрожавање човека и уопште друштва као и животне средине, присутно је још од најдавнијих времена. Прецизније речено од момента када човек почиње да размишља и дела на начин којим је знатно одступио од природног и рационалног понашања и организовања сопственог живота. У суштини, човек као и сва историјска друштва су кроз историју били изложени угрожавању, а нарочито, њихов опстанак као и сам развој у циљаном (желјеном) правцу. Развојем човека и друштва мењали су се и услови и потребе остваривања и изградње безбедности. У почетном периоду свога развоја човек је био принуђен да се бори за сопствени опстанак, а касније се борба наставила за успостављање и одржање друштвено-економских односа, политичког и културног развоја, социјалног статуса итд.

Почетком Двадесетпрвог века степен људског развоја достигао је такав ниво (размере) да објективно прети опасност да он сам себи, све чешће, предстваља једну од многобројних, ако не и назначајнију претњу и појаву угрожавања безбедности. Обзиром на достигнути степен развоја војне индустрије и војних средстава, могли бисмо без велике дилеме закључити да је човек (људска заједница) сам себи највећи безбедносни изазов, у извесном смислу и претња за даљи безбедан развој. Због тога је развој и одржање стабилног стања безбедности за човека и друштво било од суштинског значаја не само за његову прошлост већ и за његову будућност. Због тога је било неопходно организовати (уредити) систем безбедности који штити вредности, односно достигнути степен цивилизацијског развоја човечанства. Угрожавање система безбедности, значи представља део капацитета безбедности државе, значи

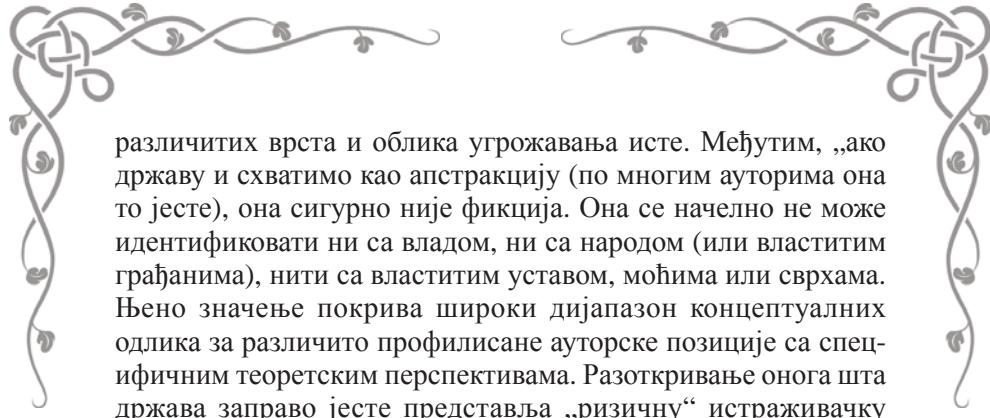
угрожавање вредности које он брани и штити. Дакле, организовање и функционисање система безбедности није само себи сврха. Угрожавати систем безбедности значи угрожавати већ достигнути степен безбедног и жељеног (савременог) развоја човека, државе и друштва и заштите културно-историјског наслеђа, односно позитивних вредности на свим нивоима.

У раду смо настојали, полазећи од стварних проблема, дати допринос њиховом теоријском уопштавању, научном класификовању, а затим помоћи разрешавању проблема, проналазећи одговарајућа решења. При томе нисмо измишљали, него смо тражили узрочно последичне везе из којих су онда произилазиле законитости и одговарајућа решења. Ипак, цели рад није ослобођен субјективности.

Време у коме је писан и ентузијазам с којим је рађен морао се понегде одразити и у начину третирања материје, па молимо критичаре и читаоце, да то узму у обзир. Ово тим пре, што претензије овог рада нису биле да реши све проблеме, нити да да све аспекте безбедности модерне државе. Човек вреди онолико колико је кадар да даје себе. Ако би човек ишао само за властитим интересима, не би се могле разумети жртве које он подноси ради других. Оно по чему се научни радник разликује од статусног радника, поданика, јесте слобода да буде оно што хоће и без света и насупрот њему. Ако је могућ неки увид у оно прошло кроз сећање, онда је могућ и неки увид у оно будуће кроз слутњу. Тајна сваког научника јесте увид у оно што ће тек доћи.

Угрожавање безбедности човека, државе и друштва се анализира, сагледава и развија као најзначајнији сегмент за опстанак живота људи и њихове творевине тј. достигнутог капацитета и квалитета развоја и уређености живота истих. У том смислу нарочито је индикативна безбедност државе у којој људи живе и која је увек мање или више била „незаобилазна“ тема разноврсних истраживања различитих наука. Ово тим пре што се држава показује као онај, не баш претерано одређене али наредбодавне и изузетно привлачне моћи, који се, симултано, манифестију захтевом како за чињењем тако и за нечињењем одређених ствари.

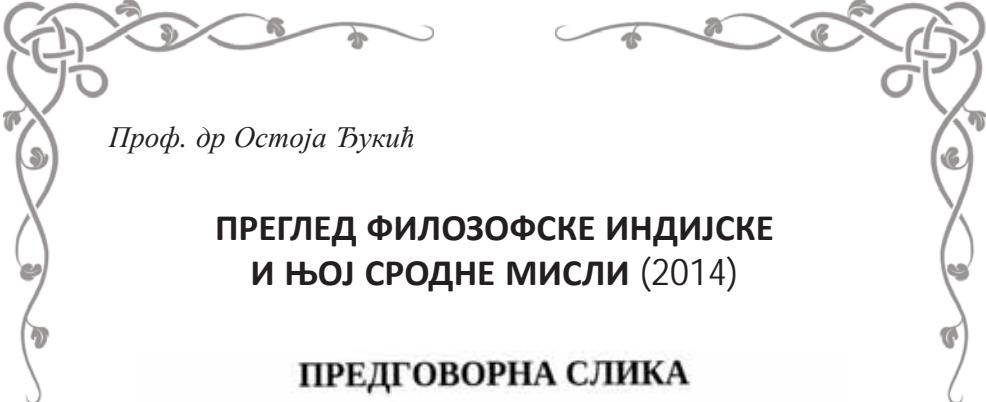
У том смислу за овај рад нарочито је индикативна политика безбедности државе и могућности угрожавања, односно изградња безбедне Републике Србије у условима постојања

различитих врста и облика угрожавања исте. Међутим, „ако државу и схватимо као апстракцију (по многим ауторима она то јесте), она сигурно није фикција. Она се начелно не може идентификовати ни са владом, ни са народом (или властитим грађанима), нити са властитим уставом, моћима или сврхама. Њено значење покрива широки дијапазон концептуалних одлика за различито профилисане ауторске позиције са специфичним теоретским перспективама. Разоткривање онога шта држава заправо јесте представља „ризичну“ истраживачку авантуру, јер је њена „слика“ парадоксално и „монохроматска“ и „калеидоскопска“.

Управо ту шареноликост угрожавања државе, а пријмарно се, овом приликом, мисли на Републику Србију, и њене безбедности ће покушати критички презентовати и ова монографија, уз напомену да је проблематика која се обрађује веома обимна и разнолика па је било неопходно придржавати се најзначајнијих (најрелевантнијих) законских аката код нас који регулишу ову област као нпр. Устав Републике Србије, Стратегија националне безбедности и Стратегија одбране Републике Србије.

Проф. др Остоја Ђукић

ПРЕГЛЕД ФИЛОЗОФСКЕ ИНДИЈСКЕ И ЊОЈ СРОДНЕ МИСЛИ (2014)

ПРЕДГОВОРНА СЛИКА

Тражила сам знак, знамен и присподобу за земљу о којој ми је нешто речи. Феникс птица? Жар птица? Квецал птица? То су бића која ноћу долијећу, у освите одлијећу и изгоре до пепела да би опет ускрснула. Један, најтајнији дно Индије јесте жар птица – неуморне клонуће и надахнуће. Но цјеловита је Индија примјереније изговорена пауном раширеном репом. 108 паунових пера, свако са својим оком и видиком представља мањину разноликост индијске природе, расне, обичајне, језичке, повијесне, духовне, умјетничке и мисионарске сцене. А опет, ниједно од 108 није у битној неслози с било којим од 107. Јер свако од њих перо је истога, и свако од њих свједочи исто на самосвојан начин. Индија је водоскок и слап. Она је и дреавно светокњижје и приручник за садашњост. Она је богатство открића у духовности и у тјелесности, у математици и у медитацији, у броју и у безброју. Она је магија звука и тишине, снаге и слабости. Индија је традиција пустиняштва и Индија је зов преобиља. Она се може обухватити само кад се пристане на њезину необухватност, а без осjeћаја угрожености. Напротив, Индија је неускостало чуђење.

(Весна Крмпотић)

НАУЧИО САМ

По једну или више мудrosti и добрих ствари научио сам: од монаха испод Хималаја, ходочасника из Бенареса, тибетанског ламе, хиндуског вјерника, јапанске чапље, индијске кобре, чобана са Влашића, исламског суфије, светогорског исповодника, канакаског орла, степског вука, народног исцјелиtelja, чувара плаже, доживотног робијаша, неизлечивог болесника, вјерског фанатика, самохране мајке, страстног коцкара, берача биља, купача у Гангу, добродушног сиромаха, ноћног нука, јазавца осматрача, распјеваног цврчка, польске шеве, пропалог богаташа, разочараног ратника, никлег чиновника, логораša, скеледије, ловочувара, бедуина, коале, монаха искушеника, слијепог миша, орла, воденичара, невино осуђеног, жетеоца, Симановог пијетла, ријечног рака, заљубљенника у природу, разочараног љубавника, ловца у цунгли, врсног музичара, искусног кувара, сумо рвача, польске препелице, сеоског крчмаре, ранене звијери, укротитеља животиња, стрјеловитог сокола, јата ждralova, ходочасника сакури, углјивача цвијећа, сеоске везиље, косица, ковача, трубача, свраке, крешталице, пустиньске деве, шакала, стогодишњег старца, дивокозе, лава, польара, звонара, чувара затвора, вјерског туристе, путника и хроничара.

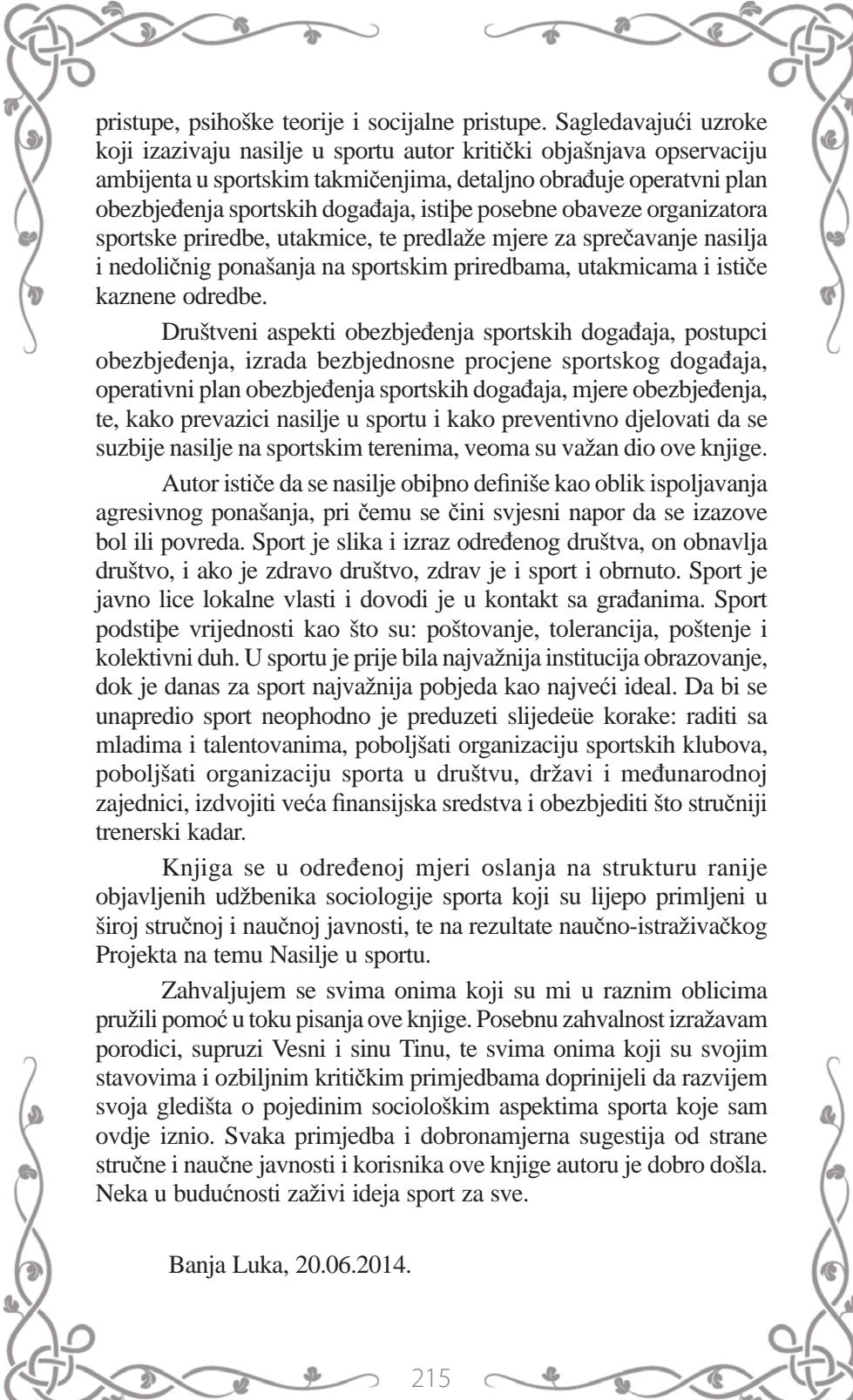
Prof. dr Duško Vejnović

NASILJE I SPORT -uzroci, posljedice i strategije prevazilaženja- (2014)

Predgovor

Napisati knjigu veoma je složen i odgovoran zadatak u akademskoj zajednici, ali je to i osnovna obaveza univerzitetskog nastavnika prema studentima.

Knjiga Nasilje i sport- uzroci, posljedice i strategije prevazilaženja je sveobuhvatno sagledavanje nasilja i sporta, prioritetno iz područja sociologije sporta, nasilja u sportu, kao segmenta nasilja u društvu. U knjizi se stručnom i naučnom metodologijom sagledavaju: teorijski pristupi problemu, model pod kulture, model psihologije gomile, model imperativne pobjede u sportu, te se kroz predmet istraživanja sagledava njegovo preliminarno određenje, teorijsko određenje, prostorno određenje, vremensko određenje i disciplinarno određenje. Kao ciljevi istraživanja posebno se izdvajaju opšti i praktični cilj, zatim zadaci istraživanja, a ističu se i određuju opšte i posebne hipoteze, te način istraživanja sa metodološkim okvirom istraživanja i instrumentima istraživanja. U knjizi se posebno iskazuje naučna i društvena opravdanost istraživanja nasilja u sportu. Društveno okruženje i nasilje u sportu kao segment nasilja u društvu zauzimaju posebno mjesto u knjizi, gdje autor posebnu pažnju posvećuje antropološkim osnovama nasilja, društvenim okulturalnim okvirima nasilja, igri, sportu i nasilju koje kvari igru. Imajući u vidu važnost sporta i sportske publike u društvu autor detaljno obrađuje nasilje sportske publike i to kroz modele subkulture, model psihologije gomile, model imperativne pobjede, model profesionalnog navijača, model kulture siromaštva, model imitacije, model dopinga, model dosade i nacionalizam u sportu. Dalje autor detaljno obrazlaže urbano okruženje i nasilje u sportu, medije i nasilje u sportu, globalizaciju i nasilje u sportu, kulturu siromaštva i nasilje u sportu, obesmišljavanje sportske igre kroz nasilje, sport igru i takmičenje, te kriminološke i bezbjednosne aspekte nasilja, koje sagledava kroz biološke

pristupe, psihoske teorije i socijalne pristupe. Sagledavajući uzroke koji izazivaju nasilje u sportu autor kritički objašnjava opservaciju ambijenta u sportskim takmičenjima, detaljno obrađuje operativni plan obezbjeđenja sportskih događaja, ističe posebne obaveze organizatora sportske priredbe, utakmice, te predlaže mјere za sprečavanje nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, utakmicama i ističe kaznene odredbe.

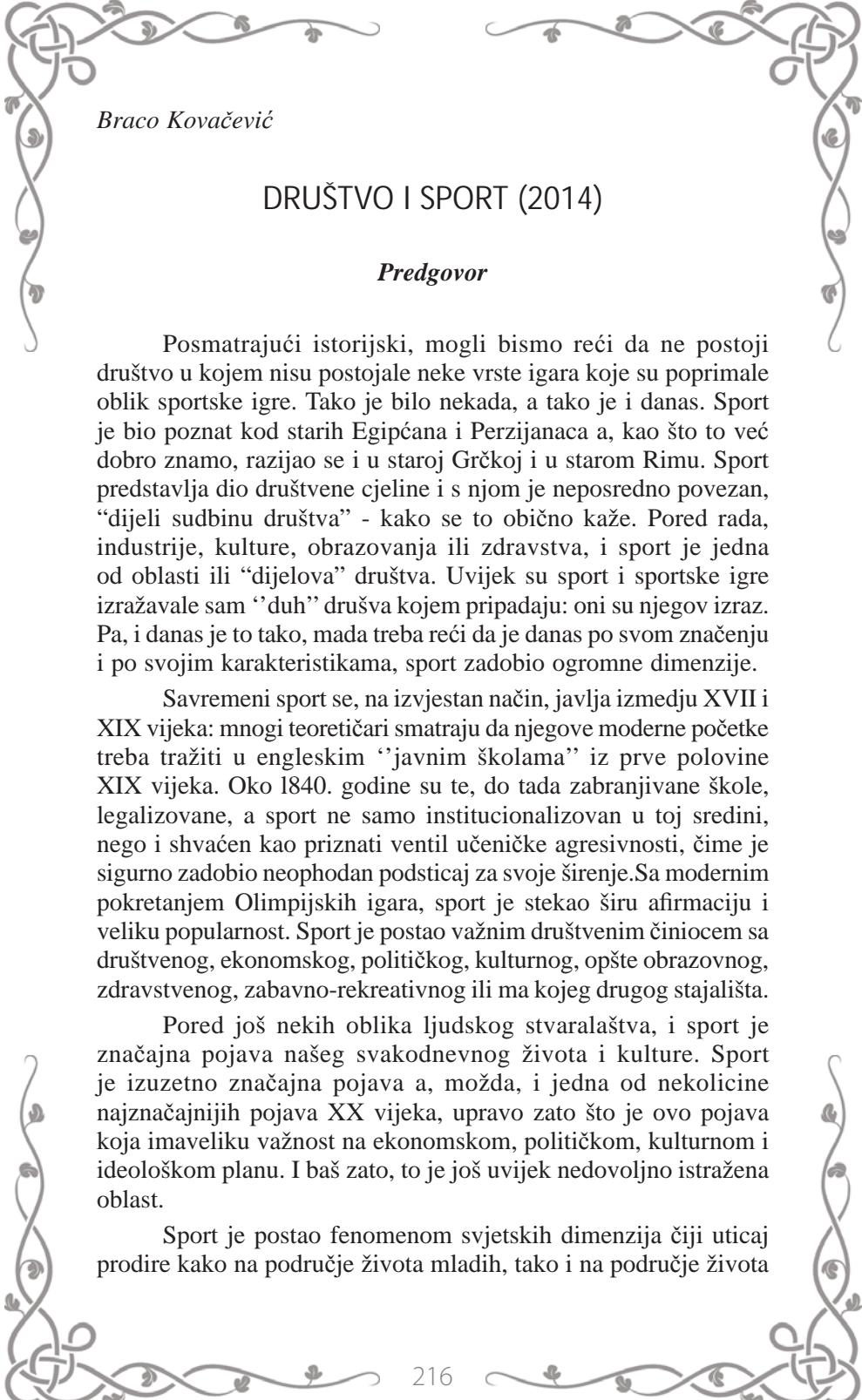
Društveni aspekti obezbjeđenja sportskih događaja, postupci obezbjeđenja, izrada bezbjednosne procjene sportskog događaja, operativni plan obezbjeđenja sportskih događaja, mјere obezbjeđenja, te, kako prevazici nasilje u sportu i kako preventivno djelovati da se suzbije nasilje na sportskim terenima, veoma su važan dio ove knjige.

Autor ističe da se nasilje obično definiše kao oblik ispoljavanja agresivnog ponašanja, pri čemu se čini svjesni napor da se izazove bol ili povreda. Sport je slika i izraz određenog društva, on obnavlja društvo, i ako je zdravo društvo, zdrav je i sport i obrnuto. Sport je javno lice lokalne vlasti i dovodi je u kontakt sa građanima. Sport podstiče vrijednosti kao što su: poštovanje, tolerancija, poštenje i kolektivni duh. U sportu je prije bila najvažnija institucija obrazovanje, dok je danas za sport najvažnija pobjeda kao najveći ideal. Da bi se unapredio sport neophodno je preduzeti slijedeće korake: raditi sa mladima i talentovanim, poboljšati organizaciju sportskih klubova, poboljšati organizaciju sporta u društvu, državi i međunarodnoj zajednici, izdvojiti veća finansijska sredstva i obezbjediti što stručniji trenerski kadar.

Knjiga se u određenoj mjeri oslanja na strukturu ranije objavljenih udžbenika sociologije sporta koji su lijepo primljeni u široj stručnoj i naučnoj javnosti, te na rezultate naučno-istraživačkog Projekta na temu Nasilje u sportu.

Zahvaljujem se svima onima koji su mi u raznim oblicima pružili pomoć u toku pisanja ove knjige. Posebnu zahvalnost izražavam porodicu, supruzi Vesni i sinu Tinu, te svima onima koji su svojim stavovima i ozbiljnim kritičkim primjedbama doprinijeli da razvijem svoja gledišta o pojedinim sociološkim aspektima sporta koje sam ovdje iznio. Svaka primjedba i dobromanjerna sugestija od strane stručne i naučne javnosti i korisnika ove knjige autoru je dobro došla. Neka u budućnosti zaživi ideja sport za sve.

Banja Luka, 20.06.2014.

Braco Kovačević

DRUŠTVO I SPORT (2014)

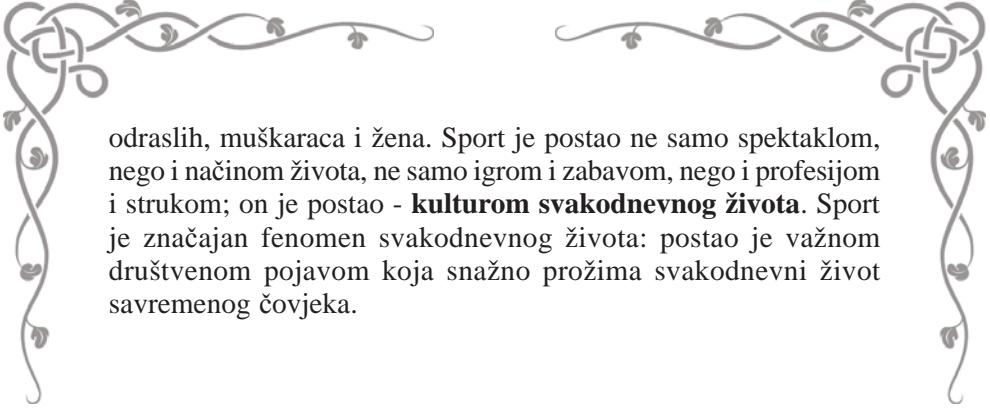
Predgovor

Posmatrajući istorijski, mogli bismo reći da ne postoji društvo u kojem nisu postojale neke vrste igara koje su poprimale oblik sportske igre. Tako je bilo nekada, a tako je i danas. Sport je bio poznat kod starih Egipćana i Perzijanaca a, kao što to već dobro znamo, razijao se i u staroj Grčkoj i u starom Rimu. Sport predstavlja dio društvene cjeline i s njom je neposredno povezan, "dijeli sudbinu društva" - kako se to obično kaže. Pored rada, industrije, kulture, obrazovanja ili zdravstva, i sport je jedna od oblasti ili "dijelova" društva. Uvijek su sport i sportske igre izražavale sam "duh" drušva kojem pripadaju: oni su njegov izraz. Pa, i danas je to tako, mada treba reći da je danas po svom značenju i po svojim karakteristikama, sport zadobio ogromne dimenzije.

Savremeni sport se, na izvjestan način, javlja izmedju XVII i XIX vijeka: mnogi teoretičari smatraju da njegove moderne početke treba tražiti u engleskim "javnim školama" iz prve polovine XIX vijeka. Oko 1840. godine su te, do tada zabranjivane škole, legalizovane, a sport ne samo institucionalizovan u toj sredini, nego i shvaćen kao priznati ventil učeničke agresivnosti, čime je sigurno zadobio neophodan podsticaj za svoje širenje. Sa modernim pokretanjem Olimpijskih igara, sport je stekao širu afirmaciju i veliku popularnost. Sport je postao važnim društvenim činiocem sa društvenog, ekonomskog, političkog, kulturnog, opšte obrazovnog, zdravstvenog, zabavno-rekreativnog ili ma kojeg drugog stajališta.

Pored još nekih oblika ljudskog stvaralaštva, i sport je značajna pojava našeg svakodnevnog života i kulture. Sport je izuzetno značajna pojava a, možda, i jedna od nekolicine najznačajnijih pojava XX vijeka, upravo zato što je ovo pojava koja imaveliku važnost na ekonomskom, političkom, kulturnom i ideološkom planu. I baš zato, to je još uvijek nedovoljno istražena oblast.

Sport je postao fenomenom svjetskih dimenzija čiji uticaj prodire kako na područje života mladih, tako i na područje života

odraslih, muškaraca i žena. Sport je postao ne samo spektaklom, nego i načinom života, ne samo igrom i zabavom, nego i profesijom i strukom; on je postao - **kulturom svakodnevnog života**. Sport je značajan fenomen svakodnevnog života: postao je važnom društvenom pojavom koja snažno prožima svakodnevni život savremenog čovjeka.

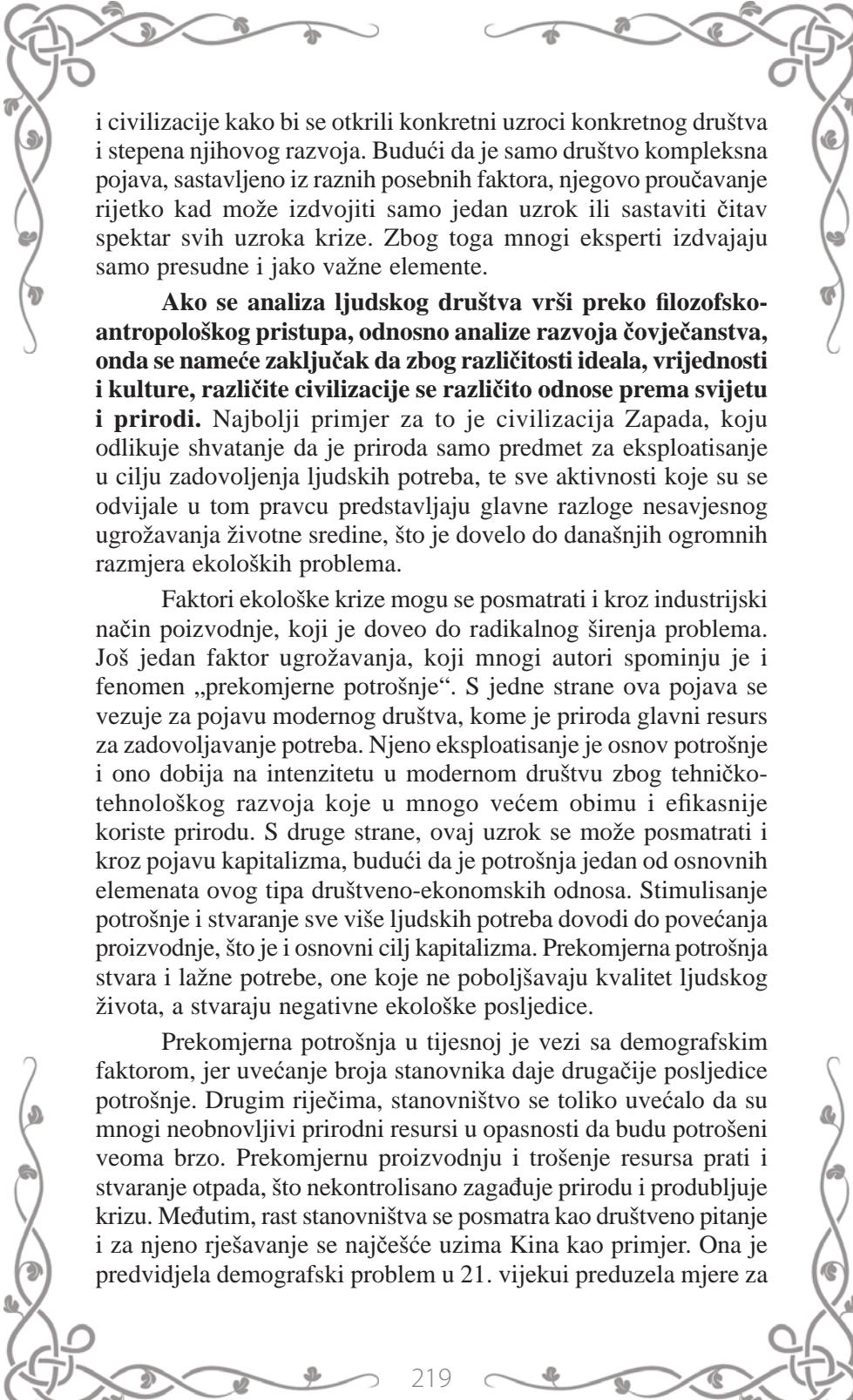
*Dr Vejnović Duško
Dr Slobodan Simić*

EKOLOŠKA BEZBJEDNOST I SOCIJALNA EKOLOGIJA (2014)

Predgovor

Knjiga **Ekološka bezbjednost i socijalna ekologija** je pred vama. Rezultat je višegodišnjog naučnog rada autora na ovoj nedovoljno istraženoj problematici. Ekološki problem, po svemu sudeći, postaje sve važniji. Po многим kompetentnim analitičarima - naučnicima, filozofima, književnicima i drugim misaonim ljudima - taj je problem sudbonosan za budućnost čovječanstva i cijele civilizacije. U tim ocjenama nema ništa pretjerano, a u to je danas uvjeren sve veći broj ljudi jer već iz svakodnevnog i prosječno obrazovanog načina posmatranja, sasvim je očigledno da odnos ljudstva prema njegovoj okolini dolazi do kritične granice. Postavlja se pitanje gdje je granica ravnoteže u odnosu čovjeka prema prirodi, gdje nastupa destrukcija te ravnoteže i kako preusmjeriti do sada važeći način korištenja prirode, gospodarenja nad prirodom, da bi ona ipak ostala ambijentom čovjekova preživljavanja.

Rješavanje svakog problema, pa tako i ekološkog, mora se započeti upoznavanjem prirode uzroka ugrožavanja. Prvenstveno spoznajom faktora ugrožavanja životne sredine, koji doprinosi širenju i jačanju ekoloških kriza, može se stvarati koncept rješavanja problema i savladavanja krize. Posljedice ljudskog djelovanja, koje uslovljavaju ekološki problem, uglavnom se posmatraju kao „tehnički“ problemi i „prirodne“ činjenice jer u dugom nizu uzročnika dominantne su aktivnosti tehničko-tehnološkog karaktera (nekontrolisan obim i način proizvodnje, primjena ekološki štetnih tehnologija, stvaranje otpada nakon procesa proizvodnje koji se ne može reciklirati ili odložiti bez negativnih uticaja, itd.). Prirodne činjenice bi obuhvatale porast broja stanovnika, što za sobom povlači povećanu proizvodnju i potrošnju. Eksperti životne sredine koji su malo više okrenuti društvenim i humanističkim naukama proširuju pogled na uzroke ekološke krize, smatrajući da je jako bitno analizirati razvoj društva

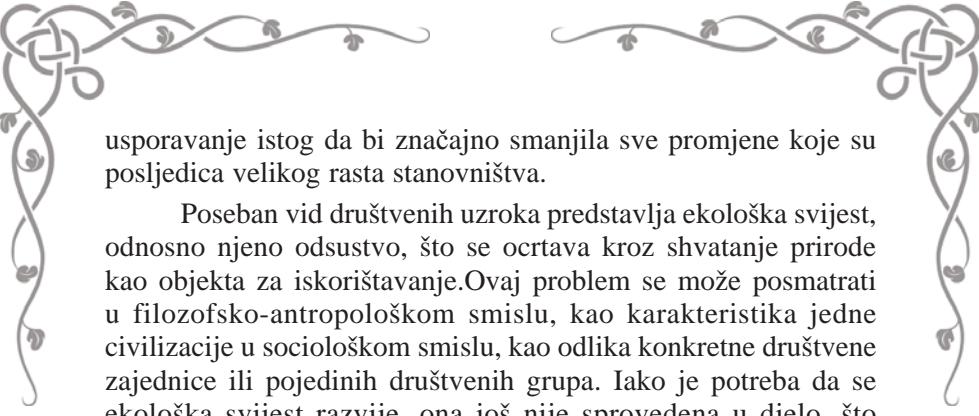

i civilizacije kako bi se otkrili konkretni uzroci konkretnog društva i stepena njihovog razvoja. Budući da je samo društvo kompleksna pojava, sastavljeno iz raznih posebnih faktora, njegovo proučavanje rijetko kad može izdvojiti samo jedan uzrok ili sastaviti čitav spektar svih uzroka krize. Zbog toga mnogi eksperti izdvajaju samo presudne i jako važne elemente.

Ako se analiza ljudskog društva vrši preko filozofsko-antropološkog pristupa, odnosno analize razvoja čovječanstva, onda se nameće zaključak da zbog različitosti idealta, vrijednosti i kulture, različite civilizacije se različito odnose prema svijetu i prirodi. Najbolji primjer za to je civilizacija Zapada, koju odlikuje shvatanje da je priroda samo predmet za eksploraciju u cilju zadovoljenja ljudskih potreba, te sve aktivnosti koje su se odvijale u tom pravcu predstavljaju glavne razloge nesavjesnog ugrožavanja životne sredine, što je dovelo do današnjih ogromnih razmjera ekoloških problema.

Faktori ekološke krize mogu se posmatrati i kroz industrijski način poizvodnje, koji je doveo do radikalnog širenja problema. Još jedan faktor ugrožavanja, koji mnogi autori spominju je i fenomen „prekomjerne potrošnje“. S jedne strane ova pojava se vezuje za pojavu modernog društva, kome je priroda glavni resurs za zadovoljavanje potreba. Njeno eksploraciju je osnov potrošnje i ono dobija na intenzitetu u modernom društvu zbog tehničko-tehnološkog razvoja koje u mnogo većem obimu i efikasnije koriste prirodu. S druge strane, ovaj uzrok se može posmatrati i kroz pojavu kapitalizma, budući da je potrošnja jedan od osnovnih elemenata ovog tipa društveno-ekonomskih odnosa. Stimulisanje potrošnje i stvaranje sve više ljudskih potreba dovodi do povećanja proizvodnje, što je i osnovni cilj kapitalizma. Prekomerna potrošnja stvara i lažne potrebe, one koje ne poboljšavaju kvalitet ljudskog života, a stvaraju negativne ekološke posljedice.

Prekomjerna potrošnja u tijesnoj je vezi sa demografskim faktorom, jer uvećanje broja stanovnika daje drugačije posljedice potrošnje. Drugim riječima, stanovništvo se toliko uvećalo da su mnogi neobnovljivi prirodni resursi u opasnosti da budu potrošeni veoma brzo. Prekomjernu proizvodnju i trošenje resursa prati i stvaranje otpada, što nekontrolisano zagađuje prirodu i produbljuje krizu. Međutim, rast stanovništva se posmatra kao društveno pitanje i za njeno rješavanje se najčešće uzima Kina kao primjer. Ona je predvidjela demografski problem u 21. vijekui preduzela mjere za

usporavanje istog da bi značajno smanjila sve promjene koje su posljedica velikog rasta stanovništva.

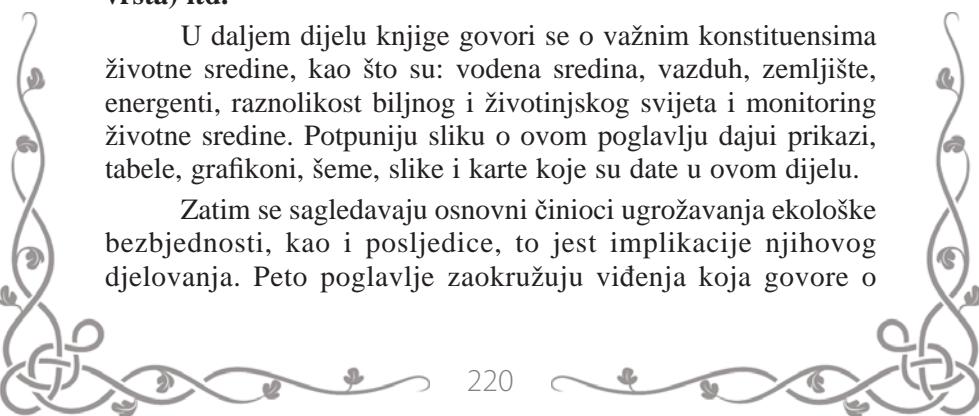
Poseban vid društvenih uzroka predstavlja ekološka svijest, odnosno njeno odsustvo, što se ocrtava kroz shvatanje prirode kao objekta za iskorištavanje. Ovaj problem se može posmatrati u filozofsko-antropološkom smislu, kao karakteristika jedne civilizacije u sociološkom smislu, kao odlika konkretnе društvene zajednice ili pojedinih društvenih grupa. Iako je potreba da se ekološka svijest razvije, ona još nije sprovedena u djelo, što direktno utiče na stvaranje mnogih oblika ugrožavanja. Zbog toga su Ujedinjene nacijeinicirale projekat „Agenda 21“, kojim se ističe nužnost obrazovanja svih slojeva društva radi stvaranja ekološke svijesti, te rješavanja ekološkog problema, uključujući i ekološku bezbjednost.

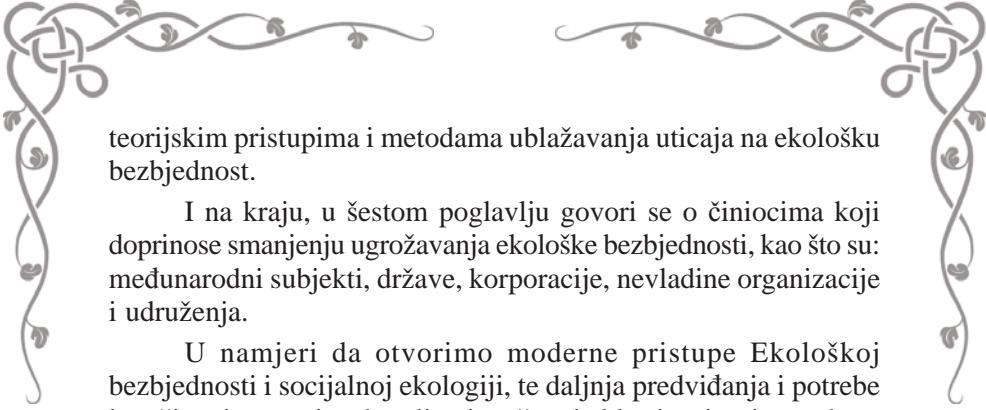
U ovoj knjizinastoji se objasniti šta je to socijalna ekologija, te njen odnos sa drugim naukama, njen značaj, njen mjesto u svakodnevnom čovjekovom životu. Takođe se pokušava približiti koncepcija održivog razvoja, njen pojam i značaj. I na kraju prvog poglavlja objašnjava se odnos ekologije i politike.

Neophodno je definisati i pojam ekološke bezbjednosti. Postoje mnoge definicije i objašnjenja vezana za ovaj pojam. Kako bi se došlo do definicije ekološke bezbjednosti u obzir se trebaju imati i razmatranja koja upućuju da se sadržajni pristup međunarodnoj i nacionalnoj bezbjednosti mora promjeniti sa tradicionalnog naglašavanja vojne snage i kompetencija oružanih snaga. **Kroz knjigu i drugo poglavlje objašnjava se pojam ekološke bezbjednosti, faktori koji su uticali na nastanak i razvoj ekološke bezbjednosti, kao i karakteristike ekološke bezbjednosti (interdisciplinarnost, kruženje energije u prirodi, kruženje vode, tehničko-tehnološke karakteristike, neposredno i posredno ugrožavanje ljudske populacije, biljnih i životinjskih vrsta) itd.**

U daljem dijelu knjige govori se o važnim konstituensima životne sredine, kao što su: vodena sredina, vazduh, zemljište, energenti, raznolikost biljnog i životinjskog svijeta i monitoring životne sredine. Potpuniju sliku o ovom poglavlju dajui prikazi, tabele, grafikoni, šeme, slike i karte koje su date u ovom dijelu.

Zatim se sagledavaju osnovni činioci ugrožavanja ekološke bezbjednosti, kao i posljedice, to jest implikacije njihovog djelovanja. Peto poglavlje zaokružuju viđenja koja govore o

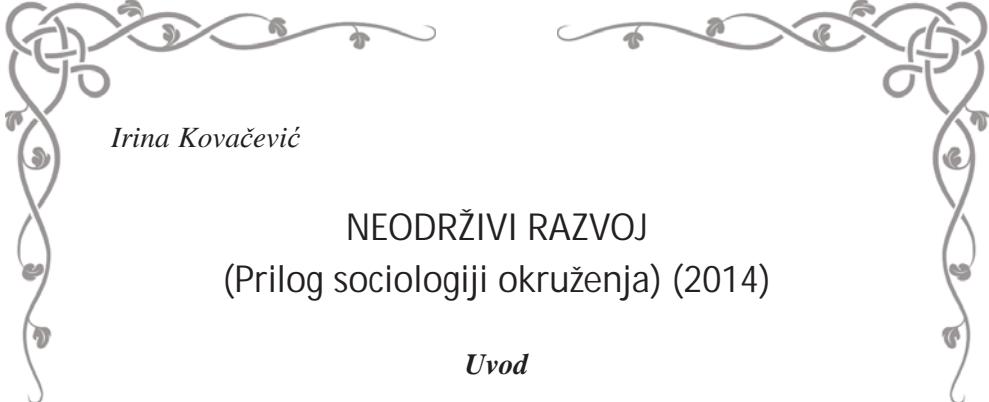

teorijskim pristupima i metodama ublažavanja uticaja na ekološku bezbjednost.

I na kraju, u šestom poglavlju govori se o činiocima koji doprinose smanjenju ugrožavanja ekološke bezbjednosti, kao što su: međunarodni subjekti, države, korporacije, nevladine organizacije i udruženja.

U namjeri da otvorimo moderne pristupe Ekološkoj bezbjednosti i socijalnoj ekologiji, te daljnja predviđanja i potrebe istraživanja u ovoj nedovoljno istraženoj oblasti, svjesni smo da su moguće i odredene autorske pogreške, te da se ova knjiga može i dalje usavršavati. Argumentovane kritike i prijedlozi dobro su došle autorima, na čemu se iskreno zahvaljujemo

Autori

Irina Kovačević

NEODRŽIVI RAZVOJ (Prilog sociologiji okruženja) (2014)

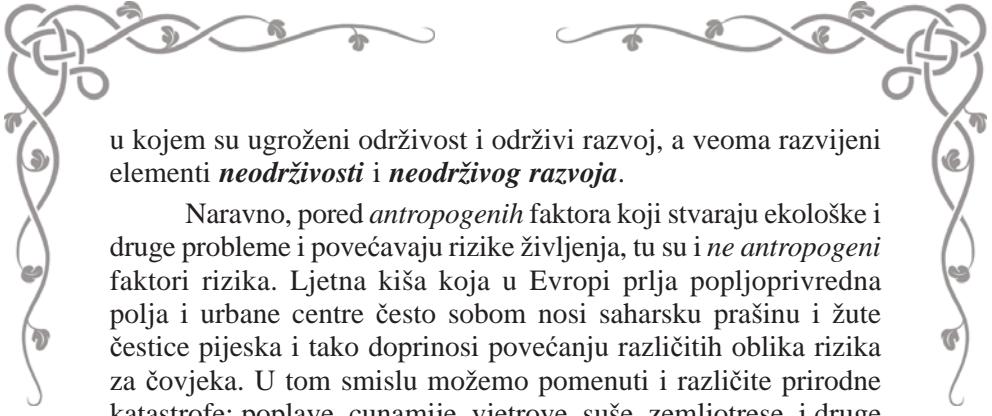
Uvod

Novovjekovna, moderna racionalistička paradigma reda nastala je kao izraz njutnovske koncepcije koja na *svijet i prirodu* gleda kao na neku ogromnu mašinu „koja funkcioniše po vječnim, nepromjnljivim i nužnim zakonima“. U ovakvoj mehanicističkoj slici svijeta koju je Njutnova (Isaac Newton), Bekonova (Francis Bacon) i Dekartova (René Descartes) *Moderna* dala, „priroda je izgubila svojstva vitalističkog organizma“. Ona je redukovana „na ogoljenu mehanističku strukturu, koju je lako rastavljati, djeliti, popravljati i (zlo)upotrebljavati“. Kao i svaka druga „bezdušna“ mašina, tako se i priroda-mašina može podvrgnuti „žestokoj eksploraciji“. Time je mehanicistička paradigma „postala – *paradigma neodrživog razvoja*.⁴“

Zahvaljujući utemeljenju i razvijanju mehanicističke paradigmе i principa racionalizacije u procesu proizvodnje, stvorena je ekološka kriza sa ogromnim ekološkim problemima kako na lokalnom, tako i na globalnom novou. Stvoreno je – *globalno rizično društvo neodrživog razvoja*.

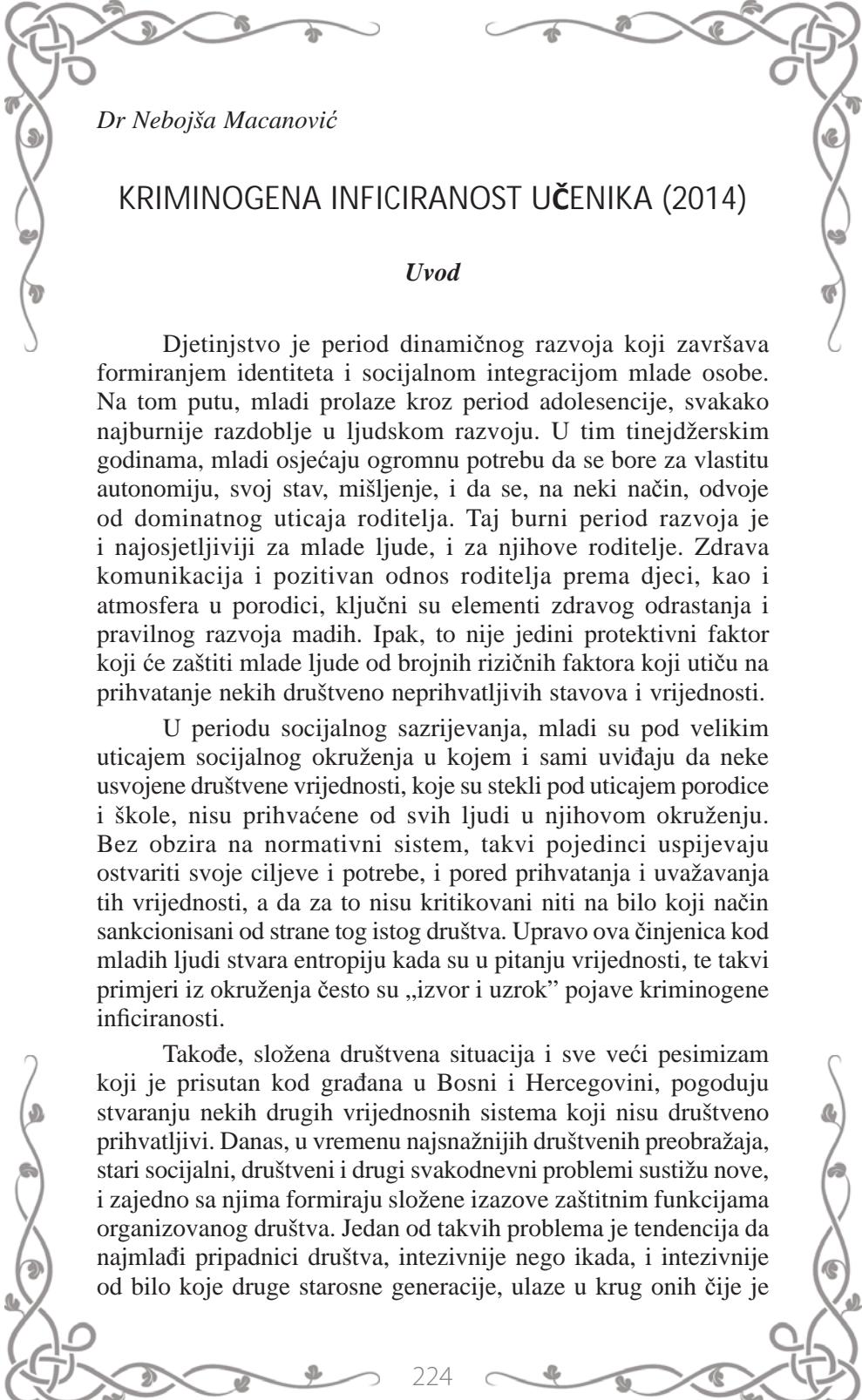
U našem savremenom dobu se sve više razvijaju *rizici* koji zadobivaju nove dimenzije. Za razliku od ranijih, novi rizici se ne mogu više vezati za mjesto gdje nastaju, recimo, fabriku ili industrijsko postrojenje, manji lokalitet ili region, zato što su zadobili globalni karakter, i zato globalno i ugrožavaju život. Rizici antropogeno determiniranog neodrživog razvoja se odnose na: demografski rast i nejednakosti, zagađenje vode, vazduha, zemljišta i hrane (posebno genetski modifikovane hrane), buku, vibracije i saobraćaj, ekološke katastrofe, klimatske promjene i globalno zagrijavanje, ekološki kriminalitet i ekološki terorizam, ratove. Sve su to indikatori i parametri sasvim veće i šire liste globalnih problema s kojima se susreće savremeno, globalno rizično društvo

⁴ Lj. Despotović, *Ekološka paradigma: prilozi zasnivanju političke ekologije*, „Stylos“, Novi Sad, 2002, str. 59.

u kojem su ugroženi održivost i održivi razvoj, a veoma razvijeni elementi ***neodrživosti*** i ***neodrživog razvoja***.

Naravno, pored *antropogenih* faktora koji stvaraju ekološke i druge probleme i povećavaju rizike življenja, tu su i *ne antropogeni* faktori rizika. Ljetna kiša koja u Evropi prlja popljinopoprivedna polja i urbane centre često sobom nosi saharsku prašinu i žute čestice pjeska i tako doprinosi povećanju različitih oblika rizika za čovjeka. U tom smislu možemo pomenuti i različite prirodne katastrofe: poplave, cunamije, vjetrove, suše, zemljotrese, i druge katastrofe na koje ne možemo uticati, ali ih možemo očekivati i ublažiti probleme rizika. Ali, ipak, oni drugi, antropogeni faktori rizika predstavljaju veliki problem za čovjeka jer ne moraju imati lokalno obilježje. Radioaktivna voda i prašina u njoj, koja iz nuklearne elektrane dospije u more, ne kontaminira samo to područje, nego i šire morsko područje sa njegovom florom i faunom, a morski plodovi, tunjevinu i riblji specijaliteti koji se prodaju daleko od tog mjesta mogu itekako ugroziti ljudsko zdravlje onih koji takvu kontaminiranu hranu konzumiraju.

Dr Nebojša Macanović

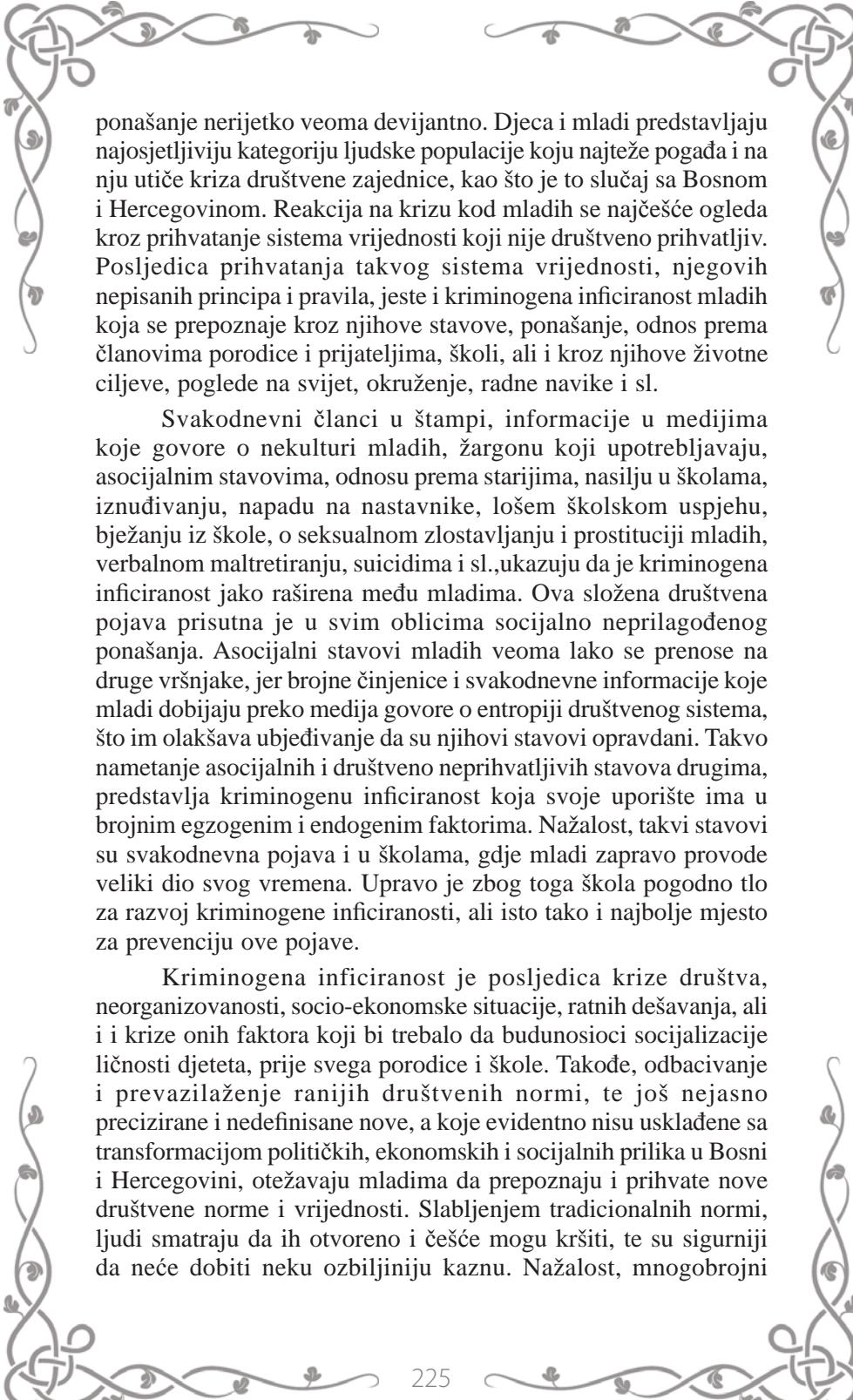
KRIMINOGENA INFICIRANOST UČENIKA (2014)

Uvod

Djetinjstvo je period dinamičnog razvoja koji završava formiranjem identiteta i socijalnom integracijom mlade osobe. Na tom putu, mladi prolaze kroz period adolesencije, svakako najburnije razdoblje u ljudskom razvoju. U tim tinejdžerskim godinama, mladi osjećaju ogromnu potrebu da se bore za vlastitu autonomiju, svoj stav, mišljenje, i da se, na neki način, odvoje od dominatnog uticaja roditelja. Taj burni period razvoja je i najosjetljiviji za mlade ljude, i za njihove roditelje. Zdrava komunikacija i pozitivan odnos roditelja prema djeci, kao i atmosfera u porodici, ključni su elementi zdravog odrastanja i pravilnog razvoja madih. Ipak, to nije jedini protektivni faktor koji će zaštiti mlade ljude od brojnih rizičnih faktora koji utiču na prihvatanje nekih društveno neprihvatljivih stavova i vrijednosti.

U periodu socijalnog sazrijevanja, mladi su pod velikim uticajem socijalnog okruženja u kojem i sami uvidaju da neke usvojene društvene vrijednosti, koje su stekli pod uticajem porodice i škole, nisu prihvaćene od svih ljudi u njihovom okruženju. Bez obzira na normativni sistem, takvi pojedinci uspijevaju ostvariti svoje ciljeve i potrebe, i pored prihvatanja i uvažavanja tih vrijednosti, a da za to nisu kritikovani niti na bilo koji način sankcionisani od strane tog istog društva. Upravo ova činjenica kod mlađih ljudi stvara entropiju kada su u pitanju vrijednosti, te takvi primjeri iz okruženja često su „izvor i uzrok“ pojave kriminogene inficiranosti.

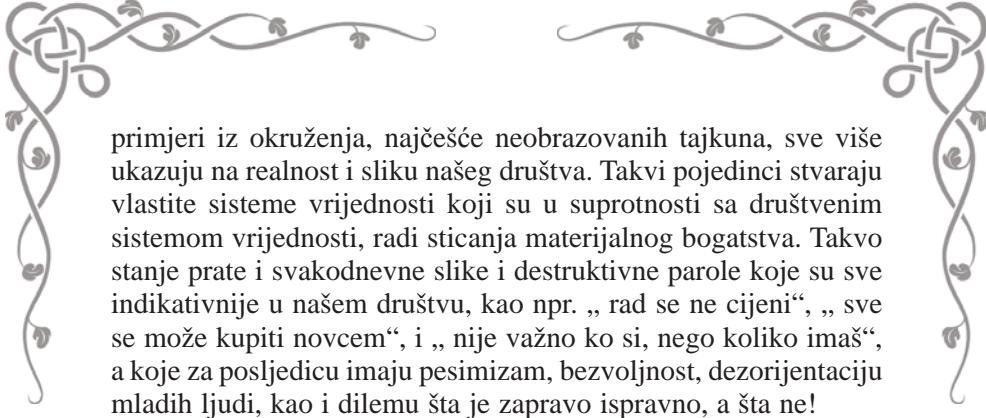
Takođe, složena društvena situacija i sve veći pesimizam koji je prisutan kod građana u Bosni i Hercegovini, pogoduju stvaranju nekih drugih vrijednosnih sistema koji nisu društveno prihvatljivi. Danas, u vremenu najsnažnijih društvenih preobražaja, stari socijalni, društveni i drugi svakodnevni problemi sustižu nove, i zajedno sa njima formiraju složene izazove zaštitnim funkcijama organizovanog društva. Jedan od takvih problema je tendencija da najmlađi pripadnici društva, intezivnije nego ikada, i intezivnije od bilo koje druge starosne generacije, ulaze u krug onih čije je

ponašanje nerijetko veoma devijantno. Djeca i mladi predstavljaju najosjetljiviju kategoriju ljudske populacije koju najteže pogađa i na nju utiče kriza društvene zajednice, kao što je to slučaj sa Bosnom i Hercegovinom. Reakcija na krizu kod mlađih se najčešće ogleda kroz prihvatanje sistema vrijednosti koji nije društveno prihvatljiv. Posljedica prihvatanja takvog sistema vrijednosti, njegovih nepisanih principa i pravila, jeste i kriminogena inficiranost mlađih koja se prepoznaje kroz njihove stavove, ponašanje, odnos prema članovima porodice i prijateljima, školi, ali i kroz njihove životne ciljeve, poglede na svijet, okruženje, radne navike i sl.

Svakodnevni članci u štampi, informacije u medijima koje govore o nekulturi mlađih, žargonu koji upotrebljavaju, asocijalnim stavovima, odnosu prema starijima, nasilju u školama, iznuđivanju, napadu na nastavnike, lošem školskom uspjehu, bježanju iz škole, o seksualnom zlostavljanju i prostituciji mlađih, verbalnom maltretiranju, suicidima i sl., ukazuju da je kriminogena inficiranost jako raširena među mlađima. Ova složena društvena pojava prisutna je u svim oblicima socijalno neprilagođenog ponašanja. Asocijalni stavovi mlađih veoma lako se prenose na druge vršnjake, jer brojne činjenice i svakodnevne informacije koje mlađi dobijaju preko medija govore o entropiji društvenog sistema, što im olakšava ubjedivanje da su njihovi stavovi opravdani. Takvo nametanje asocijalnih i društveno neprihvatljivih stavova drugima, predstavlja kriminogenu inficiranost koja svoje uporište ima u brojnim egzogenim i endogenim faktorima. Nažalost, takvi stavovi su svakodnevna pojava i u školama, gdje mlađi zapravo provode veliki dio svog vremena. Upravo je zbog toga škola pogodno tlo za razvoj kriminogene inficiranosti, ali isto tako i najbolje mjesto za prevenciju ove pojave.

Kriminogena inficiranost je posljedica krize društva, neorganizovanosti, socio-ekonomске situacije, ratnih dešavanja, ali i i krize onih faktora koji bi trebalo da budu nosioci socijalizacije ličnosti djeteta, prije svega porodice i škole. Takođe, odbacivanje i prevazilaženje ranijih društvenih normi, te još nejasno precizirane i nedefinisane nove, a koje evidentno nisu uskladene sa transformacijom političkih, ekonomskih i socijalnih prilika u Bosni i Hercegovini, otežavaju mlađima da prepoznaju i prihvate nove društvene norme i vrijednosti. Slabljenjem tradicionalnih normi, ljudi smatraju da ih otvoreno i češće mogu kršiti, te su sigurniji da neće dobiti neku ozbiljiniju kaznu. Nažalost, mnogobrojni

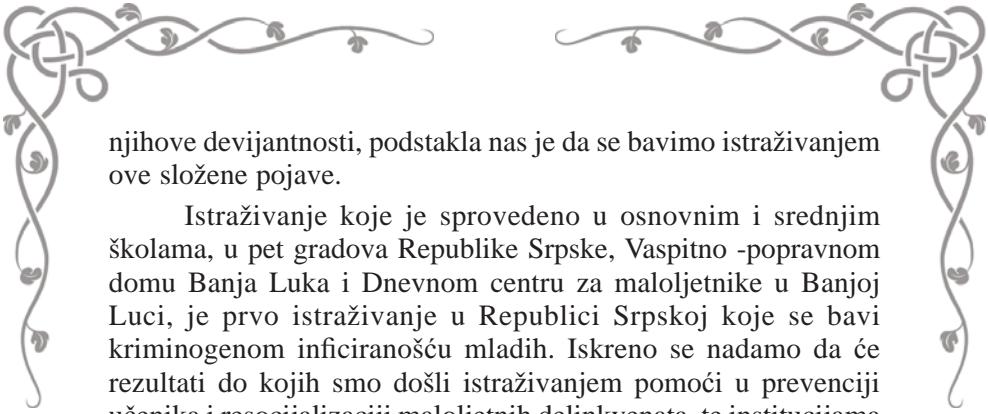
primjeri iz okruženja, najčešće neobrazovanih tajkuna, sve više ukazuju na realnost i sliku našeg društva. Takvi pojedinci stvaraju vlastite sisteme vrijednosti koji su u suprotnosti sa društvenim sistemom vrijednosti, radi sticanja materijalnog bogatstva. Takvo stanje prate i svakodnevne slike i destruktivne parole koje su sve indikativnije u našem društvu, kao npr. „rad se ne cijeni“, „sve se može kupiti novcem“, i „nije važno ko si, nego koliko imas“, a koje za posljedicu imaju pesimizam, bezvoljnost, dezorientaciju mlađih ljudi, kao i dilemu što je zapravo ispravno, a što ne!

Upravo ta društvena dezorganizacija i gubitak kontrole faktora socijalizacije nad vaspitanjem djece i mlađih, utiču na pojavu kriminogene inficiranosti, koja predstavlja osnovu svih vidova poremećaja u ponašanju, posebno preddelinkventnog i delinkventnog ponašanja.

Želeći da se bavimo ovom pojmom, njenim uzrocima i posljedicama, zapravo pokušavamo pronaći mogućnost da pomognemo društvu u prevenciji ove pojave, kao i način na koji bi se mogla suzbiti i sprječiti pojava maloljetničke delinkvencije u društvu, tj. stvoriti što bolje prepostavke za primjenu primarne i sekundarne prevencije maloljetnih delinkvenata.

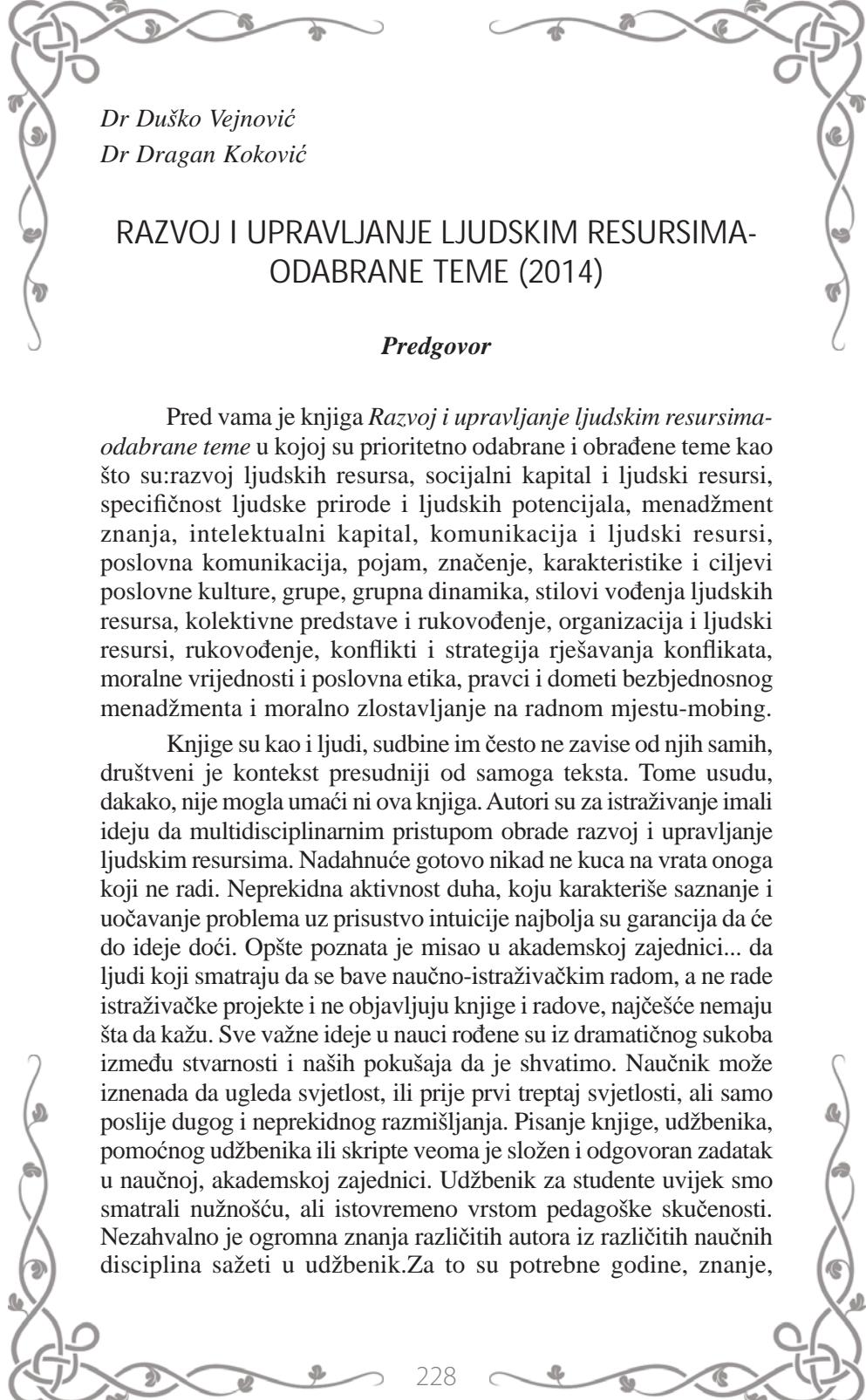
Djeca u riziku su direktna posljedica društva u riziku. Upravo ta konstatacija zahtijeva da društvo i sve društvene institucije posebnu pažnju usmjere na prevenciju kriminogene orientacije učenika, ali i na resocijalizaciju maloljetnih delinkvenata koji su već počinili neko od krivičnih djela.

Ideja da se uopšte bavimo ovom pojmom, koja je ranije bila naučno nedovoljno definisana i istraživana, te uglavnom povezivana sa kriminogenom inficiranošću zatvorenika u penalnim ustanovama, proistekla je iz iskustva stečenog u radu sa maloljetnim prestupnicima u Vaspitno- popravnom domu Banja Luka. Naime, izražene asocijalne stavove koji su bili indikativni kod maloljetnih prestupnika (delinkvenata) u vaspitno- popravnom domu primjećivali smo i kod djece u okruženju, a koji nisu bili prestupnici. Neki su bili identični, a neki stavovi nešto blaži u odnosu na maloljetne prestupnike. Upravo ta sličnost i podudarnost zainteresovala nas je da uradimo istraživanje i utvrdimo zbog čega i jedni i drugi imaju slične asocijalne stavove, i otkud ta kriminogena inficiranost među mlađima, te koji su ključni uzroci javljanja iste. Takođe, činjenica da нико ne postaje maloljetni prestupnik „preko noći“, te da postoje određene faze i uzroci u javljanju i razvijanju

njihove devijantnosti, podstakla nas je da se bavimo istraživanjem ove složene pojave.

Istraživanje koje je sprovedeno u osnovnim i srednjim školama, u pet gradova Republike Srpske, Vaspitno -popravnom domu Banja Luka i Dnevnom centru za maloljetnike u Banjoj Luci, je prvo istraživanje u Republici Srpskoj koje se bavi kriminogenom inficiranošću mladih. Iskreno se nadamo da će rezultati do kojih smo došli istraživanjem pomoći u prevenciji učenika i resocijalizaciji maloljetnih delinkvenata, te institucijama i stručnjacima koji rade sa ovom populacijom, ali i da će se sama pojava kriminogene inficiranosti mladih objektivnije posmatrati i sa naučnog aspekta.

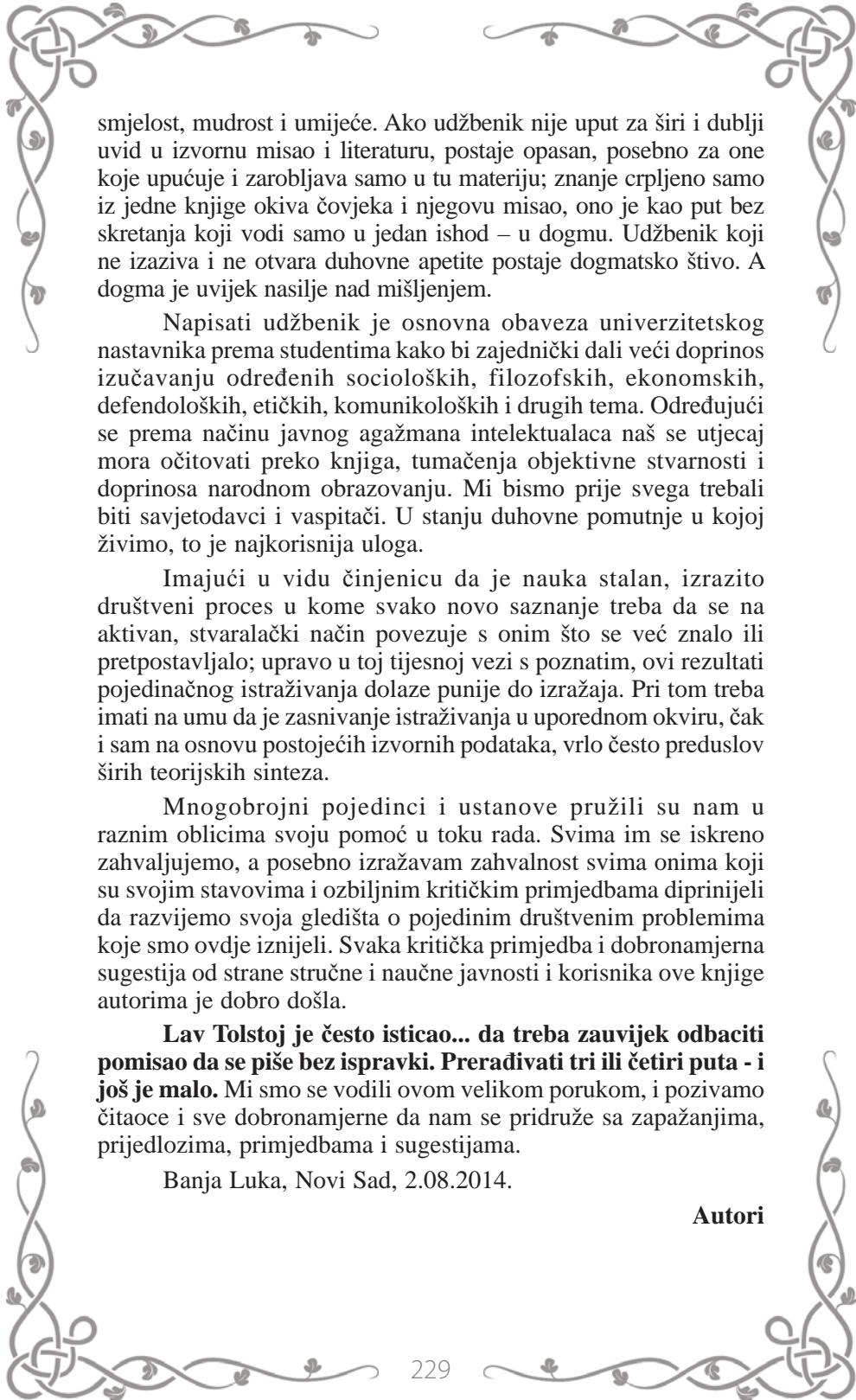
Dr Duško Vejnović
Dr Dragan Koković

RAZVOJ I UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA- ODABRANE TEME (2014)

Predgovor

Pred vama je knjiga *Razvoj i upravljanje ljudskim resursima-odabране теме* u kojoj su prioritetno odabrane i obradene teme kao što su: razvoj ljudskih resursa, socijalni kapital i ljudski resursi, specifičnost ljudske prirode i ljudskih potencijala, menadžment znanja, intelektualni kapital, komunikacija i ljudski resursi, poslovna komunikacija, pojam, značenje, karakteristike i ciljevi poslovne kulture, grupe, grupna dinamika, stilovi vođenja ljudskih resursa, kolektivne predstave i rukovođenje, organizacija i ljudski resursi, rukovođenje, konflikti i strategija rješavanja konfliktata, moralne vrijednosti i poslovna etika, pravci i dometi bezbjednosnog menadžmenta i moralno zlostavljanje na radnom mjestu-mobing.

Knjige su kao i ljudi, sudsbine im često ne zavise od njih samih, društveni je kontekst presudniji od samoga teksta. Tome usudu, dakako, nije mogla umaći ni ova knjiga. Autori su za istraživanje imali ideju da multidisciplinarnim pristupom obrade razvoj i upravljanje ljudskim resursima. Nadahnute gotovo nikad ne kuca na vrata onoga koji ne radi. Neprekidna aktivnost duha, koju karakteriše saznanje i uočavanje problema uz prisustvo intuicije najbolja su garancija da će do ideje doći. Opšte poznata je misao u akademskoj zajednici... da ljudi koji smatraju da se bave naučno-istraživačkim radom, a ne rade istraživačke projekte i ne objavljaju knjige i radove, najčešće nemaju šta da kažu. Sve važne ideje u nauci rodene su iz dramatičnog sukoba između stvarnosti i naših pokušaja da je shvatimo. Naučnik može iznenada da ugleda svjetlost, ili prije prvi treptaj svjetlosti, ali samo poslije dugog i neprekidnog razmišljanja. Pisanje knjige, udžbenika, pomoćnog udžbenika ili skripte veoma je složen i odgovoran zadatak u naučnoj, akademskoj zajednici. Udžbenik za studente uvijek smo smatrali nužnošću, ali istovremeno vrstom pedagoške skučenosti. Nezahvalno je ogromna znanja različitih autora iz različitih naučnih disciplina sažeti u udžbenik. Za to su potrebne godine, znanje,

smjelost, mudrost i umijeće. Ako udžbenik nije uput za širi i dublji uvid u izvornu misao i literaturu, postaje opasan, posebno za one koje upućuje i zarobljava samo u tu materiju; znanje crpljeno samo iz jedne knjige okiva čovjeka i njegovu misao, ono je kao put bez skretanja koji vodi samo u jedan ishod – u dogmu. Udžbenik koji ne izaziva i ne otvara duhovne apetite postaje dogmatsko štivo. A dogma je uvijek nasilje nad mišljenjem.

Napisati udžbenik je osnovna obaveza univerzitetskog nastavnika prema studentima kako bi zajednički dali veći doprinos izučavanju određenih socioloških, filozofskih, ekonomskih, defendoloških, etičkih, komunikoloških i drugih tema. Određujući se prema načinu javnog agažmana intelektualaca naš se utjecaj mora očitovati preko knjiga, tumačenja objektivne stvarnosti i doprinosa narodnom obrazovanju. Mi bismo prije svega trebali biti savjetodavci i vaspitači. U stanju duhovne pomutnje u kojoj živimo, to je najkorisnija uloga.

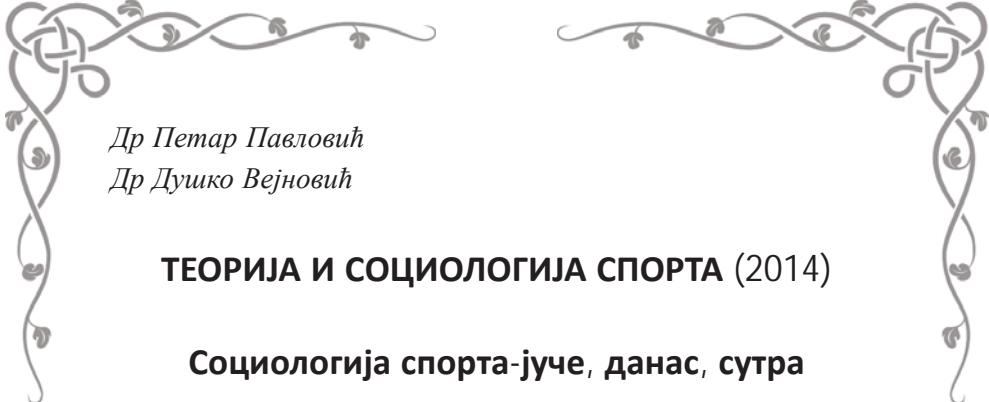
Imajući u vidu činjenicu da je nauka stalan, izrazito društveni proces u kome svako novo saznanje treba da se na aktivnan, stvaralački način povezuje s onim što se već znalo ili prepostavljaljо; upravo u toj tijesnoj vezi s poznatim, ovi rezultati pojedinačnog istraživanja dolaze punije do izražaja. Pri tom treba imati na umu da je zasnivanje istraživanja u uporednom okviru, čak i sam na osnovu postojećih izvornih podataka, vrlo često preduslov širih teorijskih sinteza.

Mnogobrojni pojedinci i ustanove pružili su nam u raznim oblicima svoju pomoć u toku rada. Svima im se iskreno zahvaljujemo, a posebno izražavam zahvalnost svima onima koji su svojim stavovima i ozbiljnim kritičkim primjedbama doprinijeli da razvijemo svoja gledišta o pojedinim društvenim problemima koje smo ovdje iznijeli. Svaka kritička primjedba i dobromjerne sugestija od strane stručne i naučne javnosti i korisnika ove knjige autorima je dobro došla.

Lav Tolstoj je često isticao... da treba zauvijek odbaciti pomisao da se piše bez ispravki. Preradivati tri ili četiri puta - i još je malo. Mi smo se vodili ovom velikom porukom, i pozivamo čitaoce i sve dobromjerne da nam se pridruže sa zapažanjima, prijedlozima, primjedbama i sugestijama.

Banja Luka, Novi Sad, 2.08.2014.

Autori

Др Петар Павловић
Др Душко Вејновић

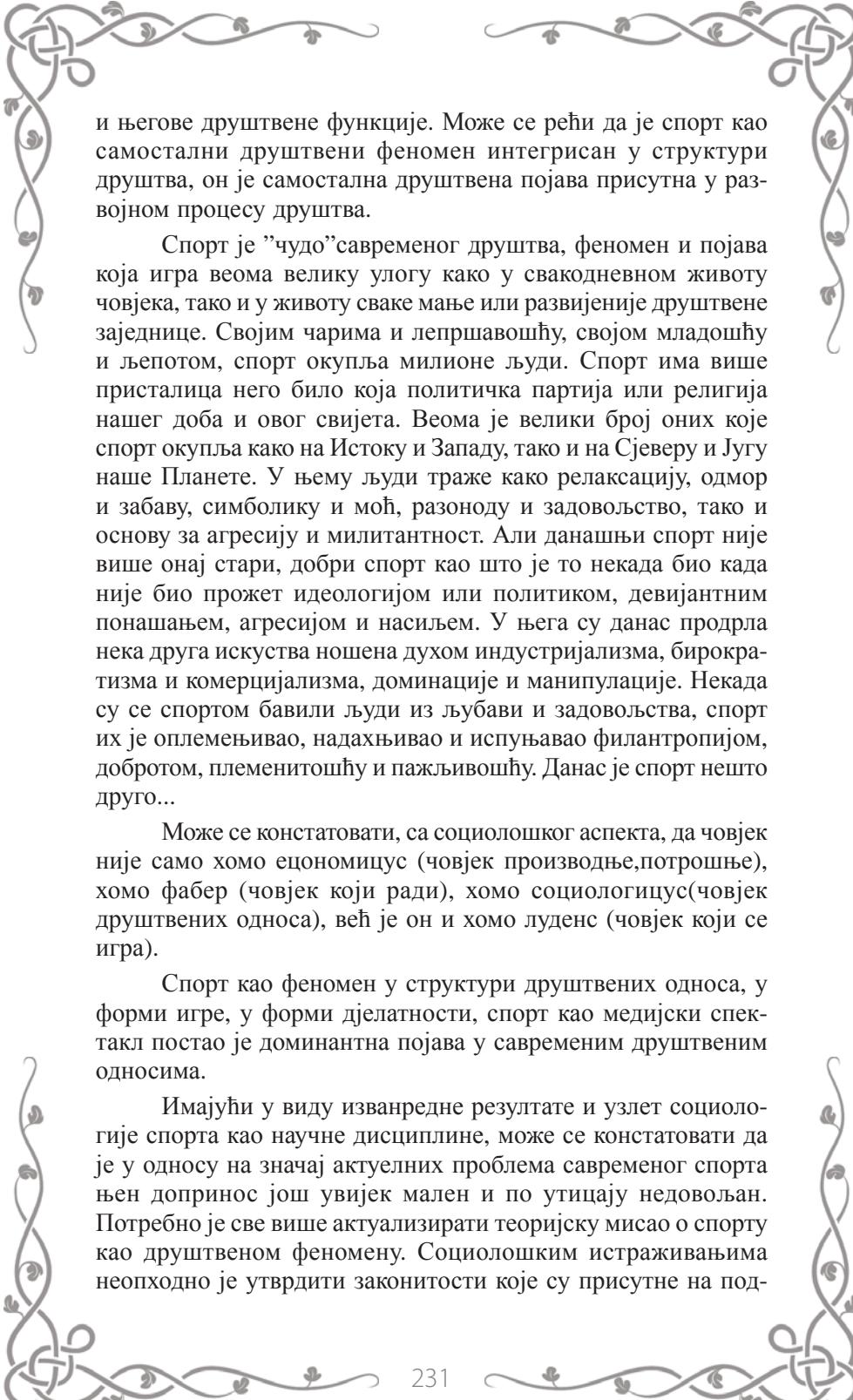
ТЕОРИЈА И СОЦИОЛОГИЈА СПОРТА (2014)

Социологија спорта-јуче, данас, сутра

Историјски посматрано, могли бисмо рећи да не постоји друштво у којем нису постојале неке врсте игара које су попримале облик спортске игре. Тако је било некада, а тако је и данас. Спорт је био познат и код старих Египћана и Перзијанаца а, као што то већ добро знамо, развијао се и у старој Грчкој и у старом Риму. Спорт представља дио друштвене целине и с њом је непосредно повезан, «дијели судбину друштва» - како се то обично каже. Поред рада, индустрије, културе, образовања или здравства, и спорт је једна од области или «дијелова» друштва. Увијек су спорт и спортске игре изражавале сам “дух” друштва, дух поднебља којем припадају: они су његов израз.

Савремени спорт се, на извјестан начин, јавља између XVII и XIX вијека: многи теоретичари сматрају да његове модерне почетке треба тражити у енглеским „јавним школама“ из прве половине XIX вијека. Око 1840. године су те, до тада забрањиване школе, легализоване, а спорт не само институционализован у тој средини, него и схваћен као признати вентил ученичке агресивности, чиме је сигурно задобио неопходан подстицај за своје ширење. Са модерним покрећањем олимпијских игара, спорт је стекао ширу афирмацију и велику популарност. Спорт је постао важним друштвеним чиниоцем са друштвеног, економског, политичког, културног, опште образовног, здравственог, забавно-рекреативног или ма којег другог стајалишта. Али, и са друге стране посматрано, спорт је и подручје – агресије и насиља.

Спорт још увијек нема своје задовољавајуће мјесто у развијеним социолошким системима. Истраживања у области спорта са социолошког аспекта немају велику традицију и континуитет. Социологија спорта је млада наука која има за циљ истраживање друштвених појава које су везане за спорт

и његове друштвене функције. Може се рећи да је спорт као самостални друштвени феномен интегрисан у структури друштва, он је самостална друштвена појава присутна у развојном процесу друштва.

Спорт је "чудо" савременог друштва, феномен и појава која игра веома велику улогу како у свакодневном животу човјека, тако и у животу сваке мање или развијеније друштвене заједнице. Својим чарима и лепршавошћу, својом младошћу и љепотом, спорт окупља милионе људи. Спорт има више присталица него било која политичка партија или религија нашег доба и овог свијета. Веома је велики број оних које спорт окупља како на Истоку и Западу, тако и на Сјеверу и Југу наше Планете. У њему људи траже како релаксацију, одмор и забаву, симболику и моћ, разоноду и задовољство, тако и основу за агресију и милитантност. Али данашњи спорт није више онај стари, добри спорт као што је то некада био када није био пројект идеологијом или политиком, девијантним понашањем, агресијом и насиљем. У њега су данас продрла нека друга искуства ношена духом индустријализма, бирократизма и комерцијализма, доминације и манипулације. Некада су се спортом бавили људи из љубави и задовољства, спорт их је оплемењивао, надахњивао и испуњавао филантропијом, добротом, племенитошћу и пажљивошћу. Данас је спорт нешто друго...

Може се констатовати, са социолошког аспекта, да човјек није само хомо економикус (човјек производње, потрошње), хомо фабер (човјек који ради), хомо социологикус(човјек друштвених односа), већ је он и хомо луденс (човјек који се игра).

Спорт као феномен у структури друштвених односа, у форми игре, у форми дјелатности, спорт као медијски спектакл постао је доминантна појава у савременим друштвеним односима.

Имајући у виду изванредне резултате и узлет социологије спорта као научне дисциплине, може се констатовати да је у односу на значај актуелних проблема савременог спорта њен допринос још увијек мален и по утицају недовољан. Потребно је све више актуализирати теоријску мисао о спорту као друштвеном феномену. Социолошким истраживањима неопходно је утврдити законитости које су присутне на под-

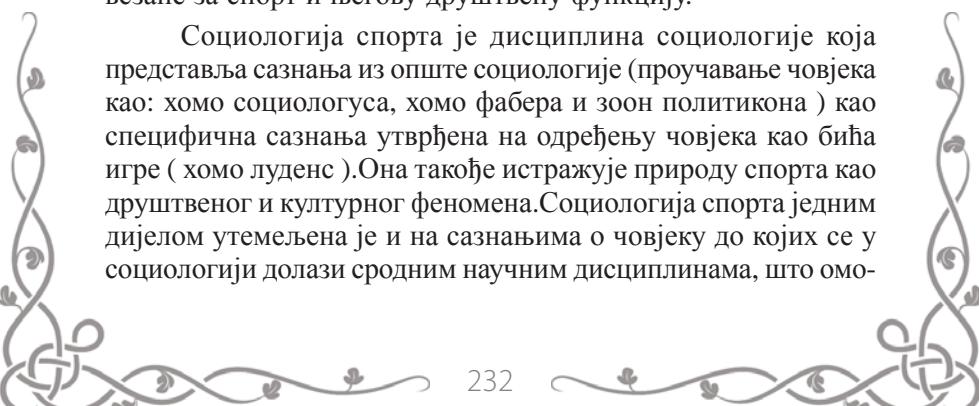
ручју спорта, оцјенити утицај спорта на друштво и друштвене појаве и супротно, утицај друштва на спорт. Спорт је један аспект спортских активности, спортских садржаја, а социологија спорта јесте онај дио социологије који проучава феномен спорта и истражује законитости друштвених односа и процеса у самом спорту. Може се констатовати да је социологија спорта теоријска и социолошка научна дисциплина која проучава спорт као друштвено – културну појаву, или «то је знакошт која проучава законитости друштвених односа и процеса које утичу на тјелесни одгој, спорт и спортску рекреацију опћенито, а посебно њихов утјеџај на структуру и развој оних антрополошких карактеристика од којих директно или индиректно зависи ефикасност појединача у тим дјелатностима».

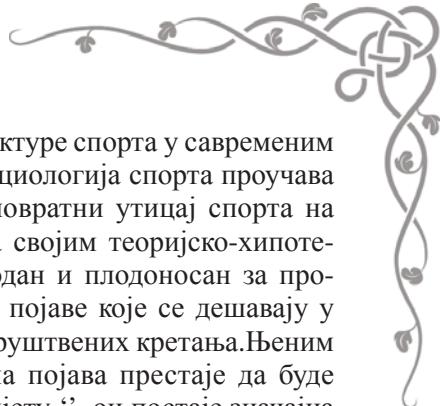
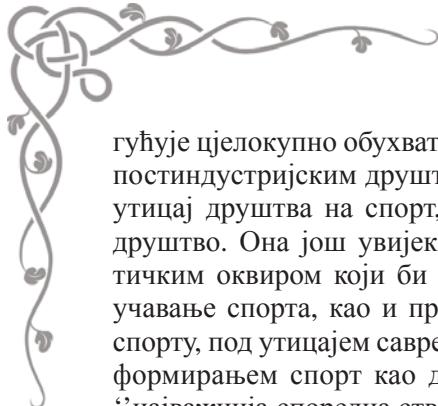
Предмет социологије спорта је мрежа међуодноса друштво – спорт, положај и улога спорта у једном друштвенном систему, однос појединих области спорта са одређеним сферама друштва (економијом, политиком, правом, дефендологијом, информационим системом), сагледава се друштвена природа самог спорта, његовог стања, организационих и институционалних облика и начина његовог функционисања. Под дјеловањем различитих фактора политичке, економске, социјалне, културне и друге природе мијења се позиција и улога спорта у једном систему, али постоје и разлике његовог положаја и улоге кроз поједине историјске друштвено – економске формације.

Социологија је општа теоријска наука која има за циљ да синтетише цјелокупно знање о људском друштву кроз изградњу искрствено заснованих и међусобно повезаних појмова, теоријских ставова и методолошких принципа.

Социологија спорта (кинезиолошка социологија) је теоријска и емпириска наука која истражује друштвене појаве везане за спорт и његову друштвену функцију.

Социологија спорта је дисциплина социологије која представља сазнања из опште социологије (проучавање човјека као: хомо социологуса, хомо фабера и зоон политикона) као специфична сазнања утврђена на одређењу човјека као бића игре (хомо луденс). Она такође истражује природу спорта као друштвеног и културног феномена. Социологија спорта једним дијелом утемељена је и на сазнањима о човјеку до којих се у социологији долази сродним научним дисциплинама, што омо-

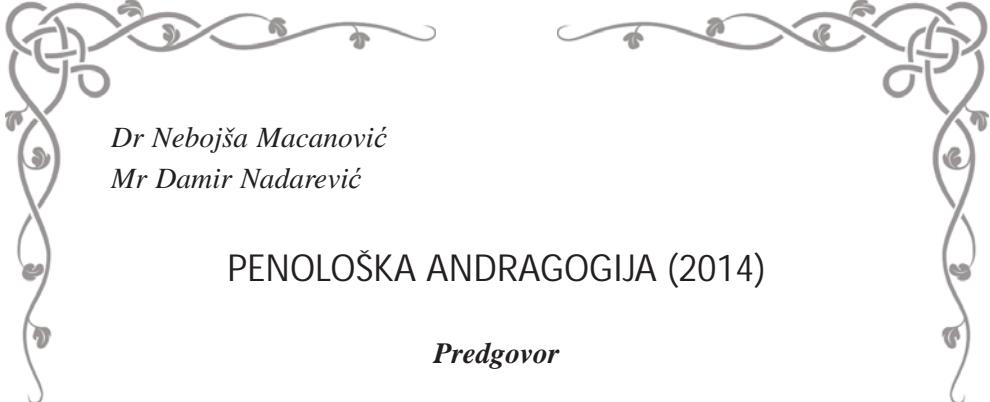
гуђује цјелокупно обухватање структуре спорта у савременим постиндустријским друштвима. Социологија спорта проучава утицај друштва на спорт, али и повратни утицај спорта на друштво. Она још увијек трага за својим теоријско-хипотетичким оквиром који би био погодан и плодоносан за проучавање спорта, као и промјене и појаве које се дешавају у спорту, под утицајем савремених друштвених кретања. Њеним формирањем спорт као друштвена појава престаје да буде "најважнија споредна ствар на свијету", он постаје значајна друштвена дјелатност.

У социолошкој заједници запажено је да заслуга за подизање социологије спорта припада малом броју, ријетким или упорним и истрајним социозима спорта, који су до ових проблема доспјели бавећи се претходно углавном класичним темама из социологије омладине или социологије слободног времена.

Проф. др. Драган Коковић у уџбенику Социологије из 1987. године истиче да се слободно вријеме јавља као важан проблем у оквиру савремене индустријске цивилизације. „То више није споредно питање, већ феномен свакодневне праксе. Под појмом слободног времена подразумијевамо онај дио ванредног времена које остаје човјеку кад се ослободи свих обавеза, а које може користити за циљеве своје дјелатности које је сам одабрао и одредио, и које, у првом реду служе за испуњавање његових аутентичних, суштинских снага и могућности”.

Истражујмо спорт свестрано, мултидисциплинарно, социолошки, нудимо боља рјешења у спорту и друштву...

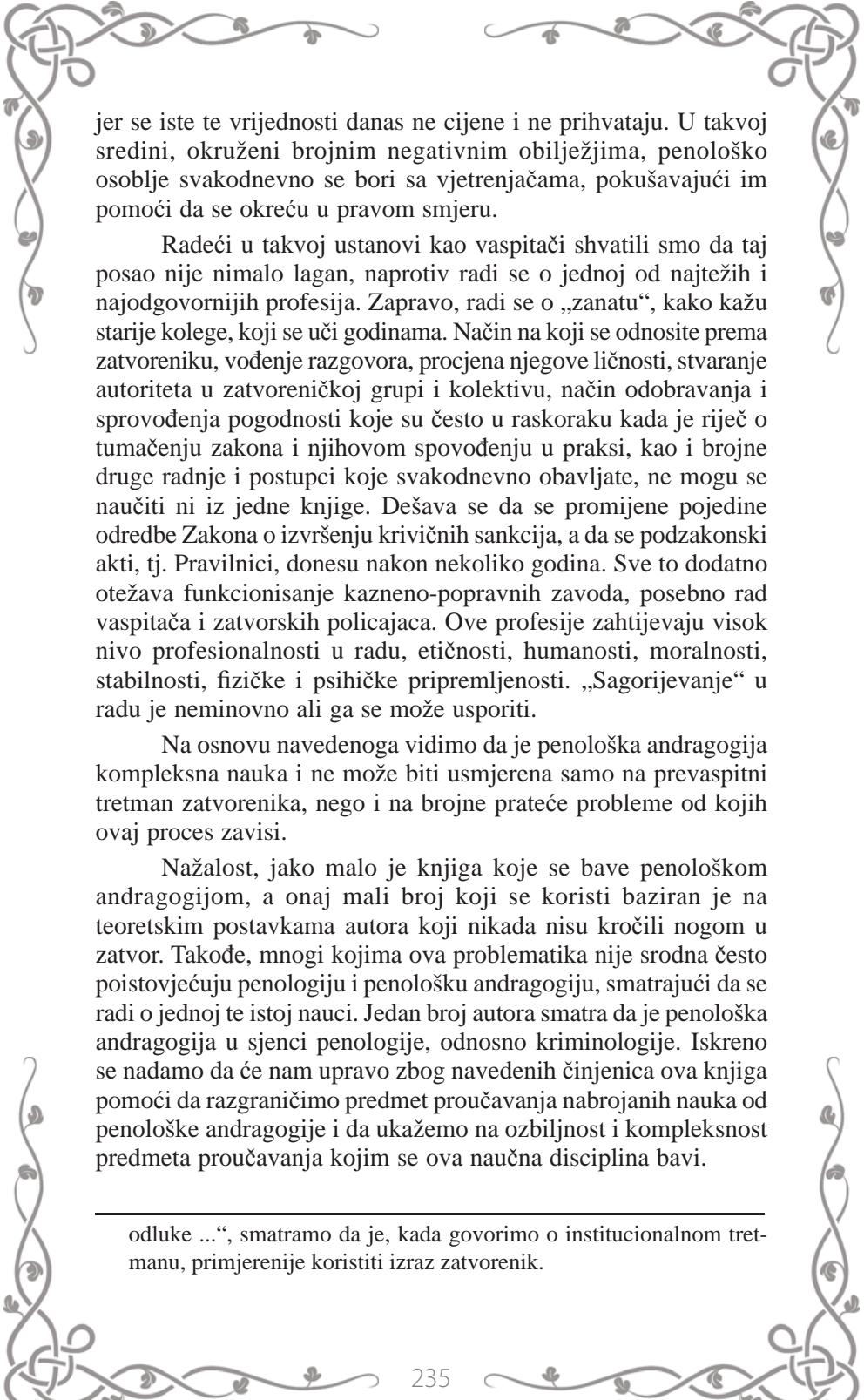
*Dr Nebojša Macanović
Mr Damir Nadarević*

PENOLOŠKA ANDRAGOGIJA (2014)

Predgovor

Zatvor je kompleksna tvorevina koja ima jasno definisana pravila, principe, sistem funkcionisanja, vještačku atmosferu u kojoj ljudi izdržavaju zatvorsku kaznu zbog počinjenog krivičnog djela. U jednoj takvoj deprimirajućoj sredini, kažnjeni od društva, izolovani od drugih, oni pokušavaju da prihvate izrečenu kaznu, promijene svoje kriminogeno ponašanje i vremenom se reintegrišu u to isto društvo. Ipak, većina njih, bez obzira na nastojanja i napore penološkog osoblja, izađu nepromijenjeni, a često i gori nego što su bili prije dolaska u zatvor. Razlozi za neuspjeh njihove resocijalizacije su brojni, a najindikativniji su uticaj zatvoreničkog kodeksa, tj. neformalnog sistema, etiketiranje od strane društva, stanje u društvu, kriza sistema vrijednosti, opredjeljenje da se bave kriminalom kao profesijom, činjenica da je pojedincima bolje u zatvoru nego na slobodi. Ovu posljednju konstataciju potvrđuju i brojni primjeri zatvorenika koji smišljeno, u toku ljetnih mjeseci naprave manji broj krivičnih djela, najčešće krađa, da bi na izdržavanje kazne bili upućeni u toku zime, jer nemaju gdje da borave. Sve to ukazuje da je stanje u zatvorima zapravo odraz stanja u društvu. Brojne krize i proces tranzicije kroz koje prolazi bosanskohercegovačko društvo, nezadovoljstvo građana, neimaština i siromaštvo, nezaposlenost, korupcija, razne malverzacije, reflektuju se direktno i na stanje i psihološku atmosferu u zatvorima. Upravo zbog toga ponekad je nemoguće korigovati stavove zatvorenika⁵ i ukazati na prave vrijednosti,

⁵ U literaturi se umjesto zatvorenik često koristi pojам osuđenik ili osuđeno lice. U skladu sa definicijama pojmljova datim u članu 2 Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (u nastavku ZIKS BiH), po kojima je osuđeni „... lice za koje je pravosnažnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorno za određeno krivično djelo“, dok je zatvorenik „... lice koje je pravosnažnom odlukom proglašeno krivično odgovornim za određeno krivično djelo i koje u Zavodu služi zatvorsku kaznu iz pravosnažne

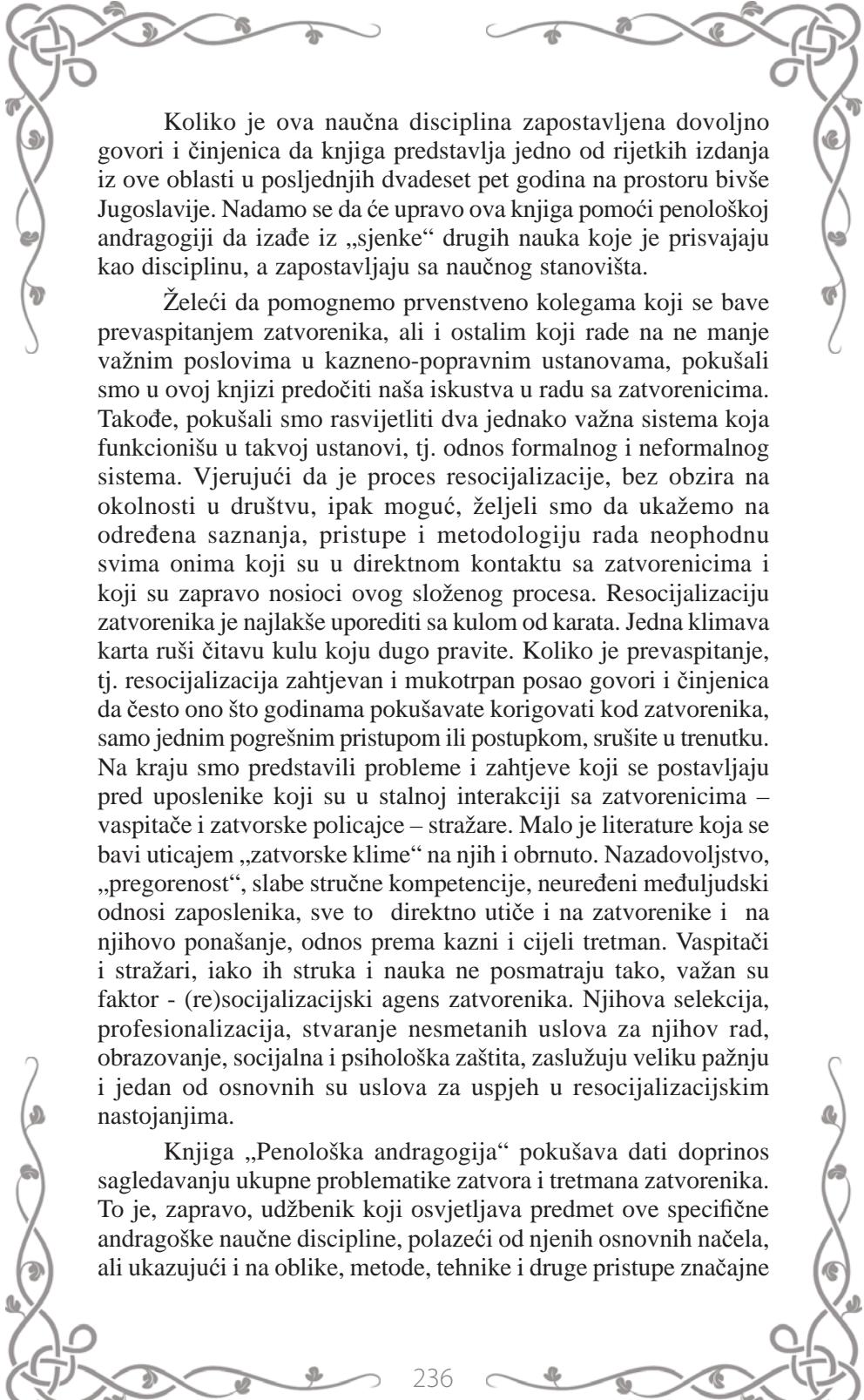
jer se iste te vrijednosti danas ne cijene i ne prihvataju. U takvoj sredini, okruženi brojnim negativnim obilježjima, penološko osoblje svakodnevno se bori sa vjetrenjačama, pokušavajući im pomoći da se okreću u pravom smjeru.

Radeći u takvoj ustanovi kao vaspitači shvatili smo da taj posao nije nimalo lagan, naprotiv radi se o jednoj od najtežih i najodgovornijih profesija. Zapravo, radi se o „zanatu“, kako kažu starije kolege, koji se uči godinama. Način na koji se odnosite prema zatvoreniku, vođenje razgovora, procjena njegove ličnosti, stvaranje autoriteta u zatvoreničkoj grupi i kolektivu, način odobravanja i sproveđenja pogodnosti koje su često u raskoraku kada je riječ o tumačenju zakona i njihovom spovođenju u praksi, kao i brojne druge radnje i postupci koje svakodnevno obavljate, ne mogu se naučiti ni iz jedne knjige. Dešava se da se promijene pojedine odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, a da se podzakonski akti, tj. Pravilnici, donesu nakon nekoliko godina. Sve to dodatno otežava funkcionisanje kazneno-popravnih zavoda, posebno rad vaspitača i zatvorskih policajaca. Ove profesije zahtijevaju visok nivo profesionalnosti u radu, etičnosti, humanosti, moralnosti, stabilnosti, fizičke i psihičke pripremljenosti. „Sagorijevanje“ u radu je neminovno ali ga se može usporiti.

Na osnovu navedenoga vidimo da je penološka andragogija kompleksna nauka i ne može biti usmjerena samo na prevaspitni tretman zatvorenika, nego i na brojne prateće probleme od kojih ovaj proces zavisi.

Nažalost, jako malo je knjiga koje se bave penološkom andragogijom, a onaj mali broj koji se koristi baziran je na teoretskim postavkama autora koji nikada nisu kročili nogom u zatvor. Takođe, mnogi kojima ova problematika nije srodnna često poistovjećuju penologiju i penološku andragogiju, smatrajući da se radi o jednoj te istoj nauci. Jedan broj autora smatra da je penološka andragogija u sjenci penologije, odnosno kriminologije. Iskreno se nadamo da će nam upravo zbog navedenih činjenica ova knjiga pomoći da razgraničimo predmet proučavanja nabrojanih nauka od penološke andragogije i da ukažemo na ozbiljnost i kompleksnost predmeta proučavanja kojim se ova naučna disciplina bavi.

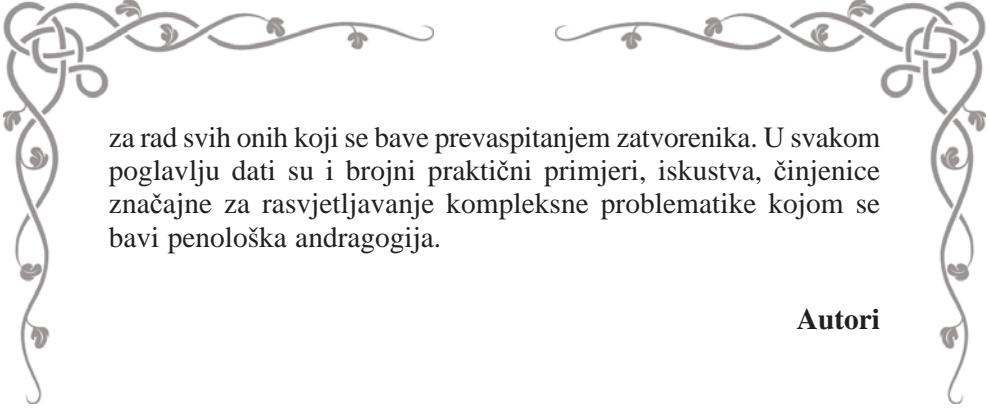
odluke ...“, smatramo da je, kada govorimo o institucionalnom tretmanu, primjerenije koristiti izraz zatvorenik.

Koliko je ova naučna disciplina zapostavljena dovoljno govori i činjenica da knjiga predstavlja jedno od rijetkih izdanja iz ove oblasti u posljednjih dvadeset pet godina na prostoru bivše Jugoslavije. Nadamo se da će upravo ova knjiga pomoći penološkoj andragogiji da izađe iz „sjenke“ drugih nauka koje je prisvajaju kao disciplinu, a zapostavljaju sa naučnog stanovišta.

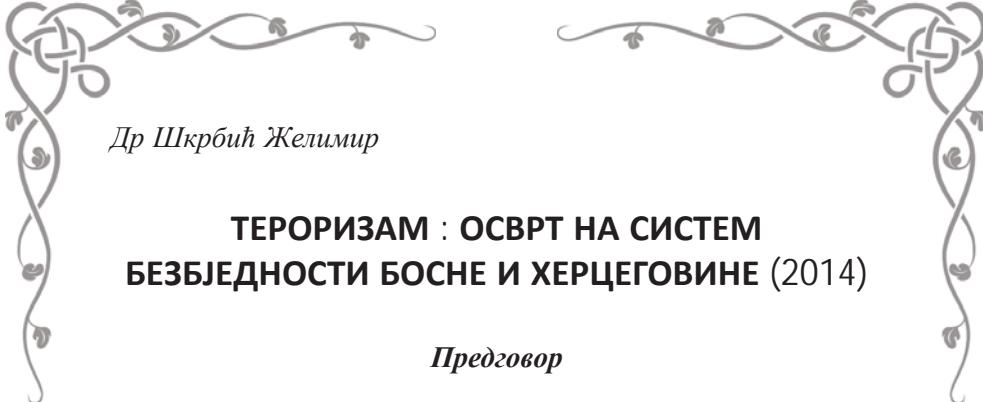
Želeći da pomognemo prvenstveno kolegama koji se bave prevaspitanjem zatvorenika, ali i ostalim koji rade na ne manje važnim poslovima u kazneno-popravnim ustanovama, pokušali smo u ovoj knjizi predočiti naša iskustva u radu sa zatvorenicima. Takođe, pokušali smo rasvijetliti dva jednako važna sistema koja funkcionišu u takvoj ustanovi, tj. odnos formalnog i neformalnog sistema. Vjerujući da je proces resocijalizacije, bez obzira na okolnosti u društvu, ipak moguć, željeli smo da ukažemo na određena saznanja, pristupe i metodologiju rada neophodnu svima onima koji su u direktnom kontaktu sa zatvorenicima i koji su zapravo nosioci ovog složenog procesa. Resocijalizaciju zatvorenika je najlakše uporediti sa kulom od karata. Jedna klimava karta ruši čitavu kulu koju dugo pravite. Koliko je prevaspitanje, tj. resocijalizacija zahtjevan i mukotrpan posao govori i činjenica da često ono što godinama pokušavate korigovati kod zatvorenika, samo jednim pogrešnim pristupom ili postupkom, srušite u trenutku. Na kraju smo predstavili probleme i zahtjeve koji se postavljaju pred uposlenike koji su u stalnoj interakciji sa zatvorenicima – vaspitače i zatvorske policajce – stražare. Malo je literature koja se bavi uticajem „zatvorske klime“ na njih i obrnuto. Nazadovoljstvo, „pregorenost“, slabe stručne kompetencije, neuređeni međuljudski odnosi zaposlenika, sve to direktno utiče i na zatvorenike i na njihovo ponašanje, odnos prema kazni i cijeli tretman. Vaspitači i stražari, iako ih struka i nauka ne posmatraju tako, važan su faktor - (re)socijalizacijski agens zatvorenika. Njihova selekcija, profesionalizacija, stvaranje nesmetanih uslova za njihov rad, obrazovanje, socijalna i psihološka zaštita, zasluzuju veliku pažnju i jedan od osnovnih su uslova za uspjeh u resocijalizacijskim nastojanjima.

Knjiga „Penološka andragogija“ pokušava dati doprinos sagledavanju ukupne problematike zatvora i tretmana zatvorenika. To je, zapravo, udžbenik koji osvjetljava predmet ove specifične andragoške naučne discipline, polazeći od njenih osnovnih načela, ali ukazujući i na oblike, metode, tehnike i druge pristupe značajne

za rad svih onih koji se bave prevaspitanjem zatvorenika. U svakom poglavlju dati su i brojni praktični primjeri, iskustva, činjenice značajne za rasvjetljavanje kompleksne problematike kojom se bavi penološka andragogija.

Autori

Др Шкрбић Желимир

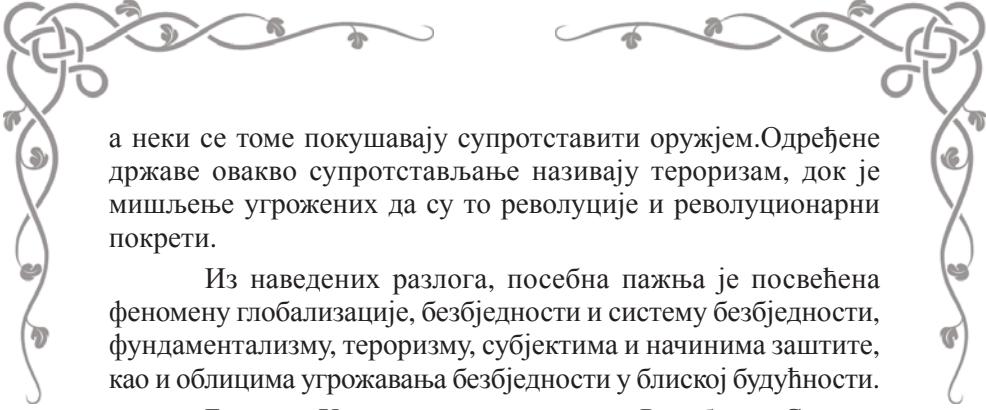
ТЕРОРИЗАМ : ОСВРТ НА СИСТЕМ БЕЗБЈЕДНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (2014)

Предговор

Дугогодишњим искуством у области безбједности, просвјете и научном истраживању, као један од резултата радаиздвојило се и објављивање књиге под називом “Тероризам – осврт на систем безбједности Босне и Херцеговине”. Ова књига ће, недвосмислено, омогућити читаоцу да схвати одређене појмове који се тичу безбједности и начина на који безбједност може бити угрожена. Првенствено, књига је намирењена студентима (и радницима у области безбједности) и прилагођена је наставном плану и програму, те ће надоградити стечена знања и подстаки их на развијање нових идеја у овој области.

Некадашњи аспекти безбједности, као и угрожавање исте, били су много ужи од данашњих. У вријеме развоја технологије и друштва у цјелини, угроженост одређених колективитета и појдинаца је постала израженија, те се и самој безбједности посвећује већа пажња. У данашњем свијету, глобализација је у успону и већ се усталлио израз да је свијет “глобално село”. Разне информације су тренутно доступне у сваком дијелу планете и различито се тумаче, неке као пријетња, а неке као израз наде у бољу будућност. Стога се стварају стратегије о колективној безбједности одређених држава, региона, савеза и слично. У новије вријеме, говори се и о безбједности на планетарном нивоу. Наравно, у овоме предњаче САД као тренутно водећа сила у свим погледима (војном, економском, културолошком и слично).

Овакво наметање “модерних схватања” не одговара свима, те не прихватају појам глобализације, “новог свјетског поретка” и колективне безбједности. Не прихватајући “модерна схватања”, покушавају да се одрже у сопственој традицији на различите начине. Неки јачају економију (јачањем економије, јачају сви системи), неки наталитет, неки вјерска убеђења,

а неки се томе покушавају супротставити оружјем. Одређене државе овакво супротстављање називају тероризам, док је мишљење угрожених да су то револуције и револуционарни покрети.

Из наведених разлога, посебна пажња је посвећена феномену глобализације, безбједности и систему безбједности, фундаментализму, тероризму, субјектима и начинима заштите, као и облицима угрожавања безбједности у близкој будућности.

Босна и Херцеговина, наравно и Република Српска, која је у транзицији, мора да прилагоди свој напредак у овој области ресурсима који су јој на располагању. Само правилним одабиром ових ресурса и постављањем сопствених интереса на прво место, могуће је обезбиједити правилан развој и заштитити будућа поколења.

Бања Лука, 2.августа 2014. године

**Др Желимир Б. Шкрбић,
професор ВШУП Бања Лука**

Мр Жана Врућинић

ПОВЕЗАНОСТ КАРАКТЕРИСТИКА ЛИЧНОСТИ СА ИСПОЉАВАЊЕМ СТРЕСА И НАЧИНОМ ЊЕГОВОГ ПРЕВЛАДАВАЊА (2014)

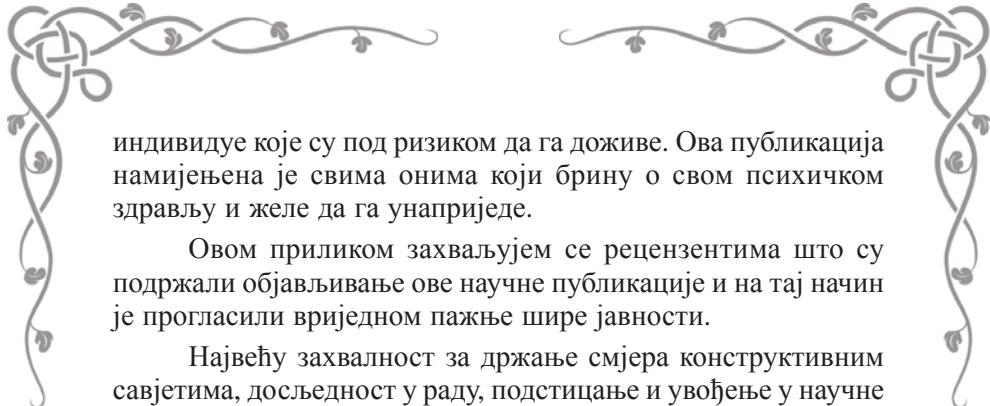
Предговор

Публикација «Повезаност карактеристика личности са испољавањем стреса и начином његовог превладавања» по својој структури и садржају одговара магистарском раду који је успешно одбрањен у децембру 2011. године на Филозофском факултету (одсјек за психологију) Универзитета у Бањој луци.

Стрес је пратилац свакодневног живота и неопходан је јер нам даје погонску снагу за суочавање и превазилажење непревидивих ситуација и рјешавање свакодневних проблема. На почетку, у теоријском дијелу рада, направљена је разлика између појмова добар и лош стрес, стрес – дистрес, с обзиром на то да се ови термини у литератури неријетко користе као синоними. У вези са тим представљена је и адаптивна функција стреса, као и стратегије и стилови његовог превладавања. Након тога, описана су и ранија истраживања која су се бавила повезаношћу карактеристика личности са испољавањем стреса и начином његовог превладавања.

У ранијим истраживањима стрес је био дефинисан и мјерен као симптом, тј. као опште стање узнемирености, раздражљивости и безвόљности које настаје као последица немогућности механизама суочавања да превладају стрес. Као основни симптоми кризе мјерени су анксиозност и депресивност, тј. дистрес. У овом истраживању стрес је описан и мјерен као процес, а не стање. Компоненте тог стрес процеса чине: ситуација или догађај у околини, субјективна пројења тог догађаја, емоционалне промјене – на психолошком плану, физиолошке промјене – на тјелесном плану, и доживљај цјелокупног процеса.

У другом дијелу рада представљен је обиман истраживачки пројекат, који представља допринос науци јер објашњава настанак и одржавање стреса како би се могле идентификовати

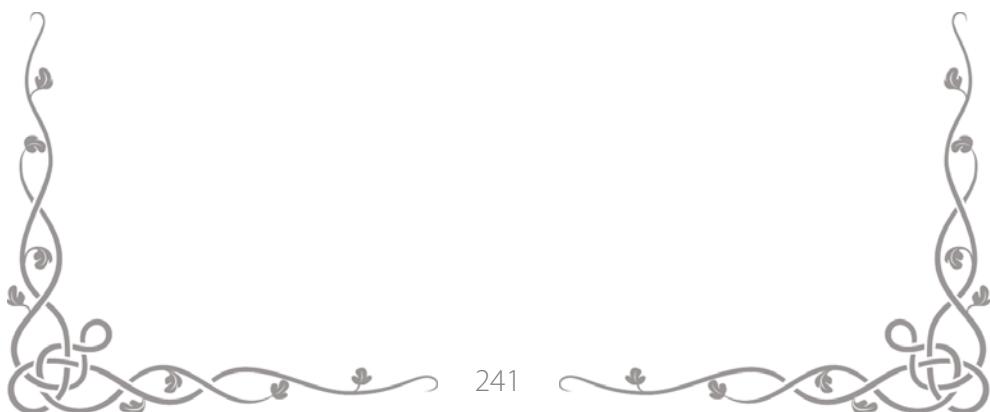
индивидуе које су под ризиком да га доживе. Ова публикација намијењена је свима онима који брину о свом психичком здрављу и желе да га унаприједе.

Овом приликом захваљујем се рецензентима што су подржали објављивање ове научне публикације и на тај начин је прогласили вриједном пажње шире јавности.

Највећу захвалност за држање смјера конструктивним савјетима, досљедност у раду, подстицање и увођење у научне воде изражавам менторки проф. др Спасенији Ђеранић.

Посебну захвалност дuguјем својој мајци, која је цијели живот, па тако и овог пута, била моја највећа морална подршка. Захваљујем се и члановима своје породице којима сам се радовала када ми је био потребан предах од писања мог магистарског рада.

Ауторка

Др Милан Гужвица
Др Дарко Паспаль
Мр Мирослав Миљуш

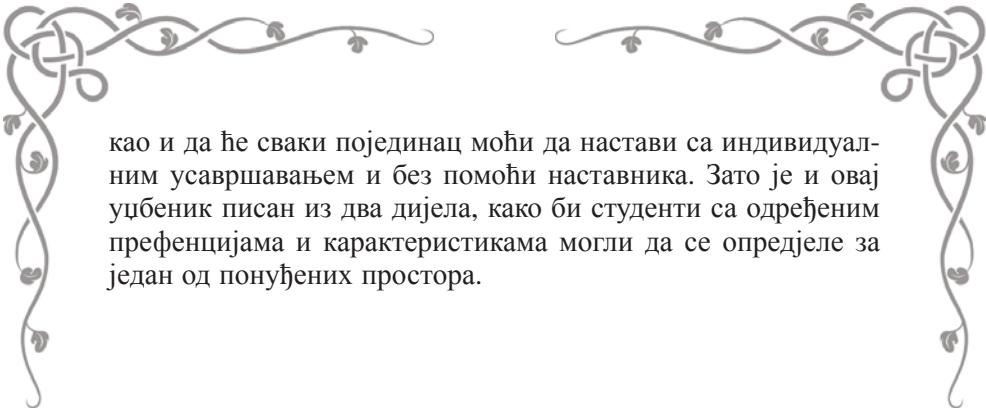
СПЕЦИЈАЛНО ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ I (2015)

Предговор

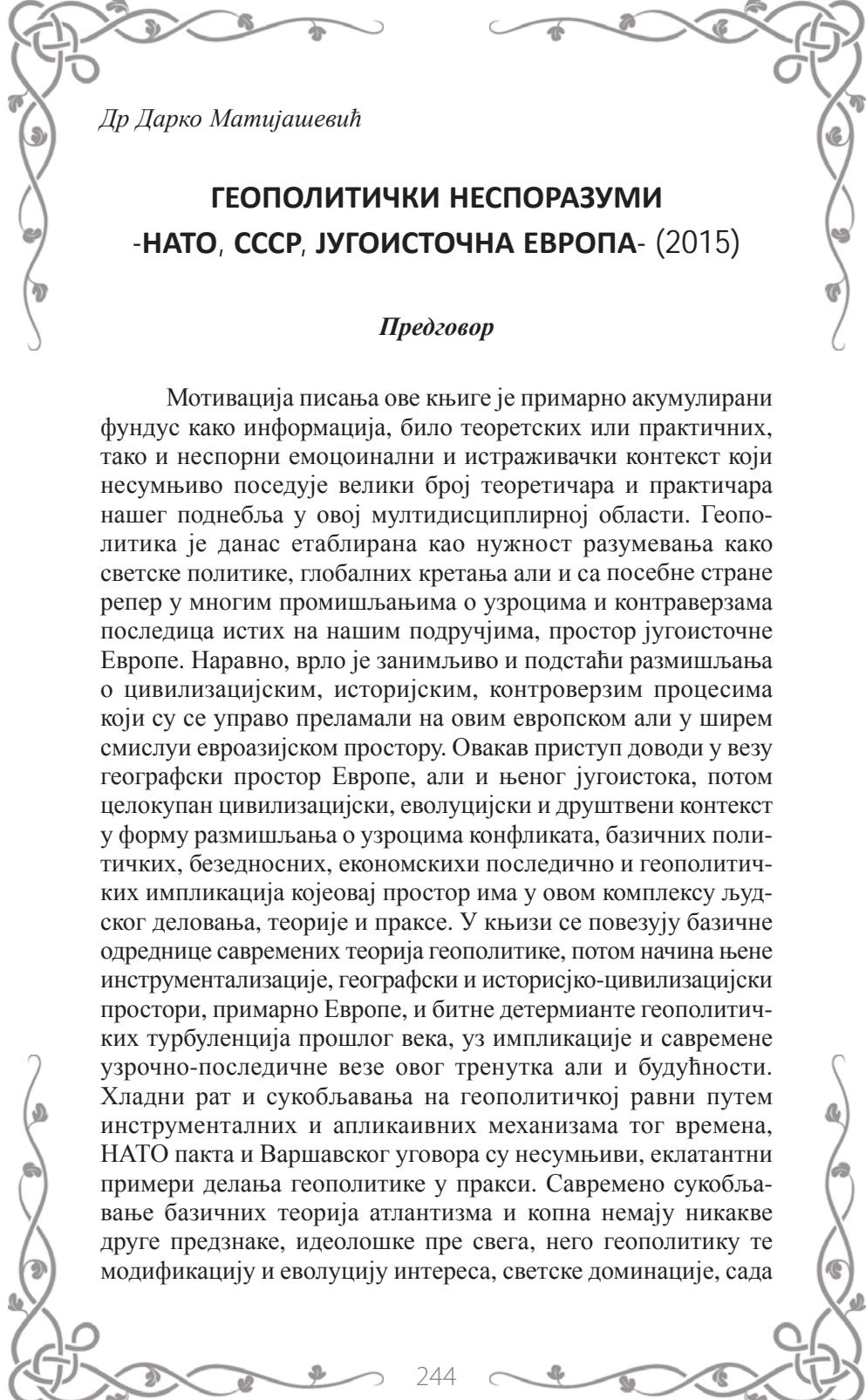
Овај уџбеник је, као и уџбеник Специјално физичко образовање 1, намењен студентима Високе школе унутрашњих послова у Бањалуци да им служи као основна литература за усвајање и овладавање сложенијим моторичким програмима, који се изучавају на предмету Специјално физичко образовање 2. Такође мислимо да овај уџбеник може бити од користи и полазницима Полицијске академије у Бањој Луци, као и другим структурима које се баве безбједносним пословима.

Уџбеник је писан на основу методолошког концепта који се примјењује у изучавању проблематике борилачких вјештина, којима студенти морају да овладају како би стекли компетенције за обављање својих професионалних дужности.

Иако се садржај предмета битно не разликује од до сада познатог и приказаног у познатој литератури (едукација заснована на застаријелом класичном и рецептивном концепту, који не познаје индивидуалност), он се, ипак, разликује по богатству рјешења, те прецизније објашњеним принципима који се могу видjetи у овом уџбенику, а који су прилагођени појединцу са различитим антрополошким карактеристикама. Сматра се да су антрополошке различитости веома јак аргумент који треба да опредијели сваког појединца да изабере пут којим треба да иде, односно да се усмјери на властите снаге и могућности које треба да му омогуће да постане успјешан у обављању професионалних задатака. Овакав приступ скраћује вријеме едукације (посебно значајно у актуелној ситуацији где је ограничено вријеме едукације – мали број часова за обуку и усавршавање), тако што ће сваком појединцу омогућити знатно већи број понављања, па самим тим лакше и брже усвајање наставних садржаја, као и знатно већи интензитет у раду. Такође се мисли да ће индивидуални приступ у настави омогућити максимално испољавање генетског потенцијала,

као и да ће сваки појединац моћи да настави са индивидуалним усавршавањем и без помоћи наставника. Зато је и овај уџбеник писан из два дијела, како би студенти са одређеним префенцијама и карактеристикама могли да се определе за један од понуђених простора.

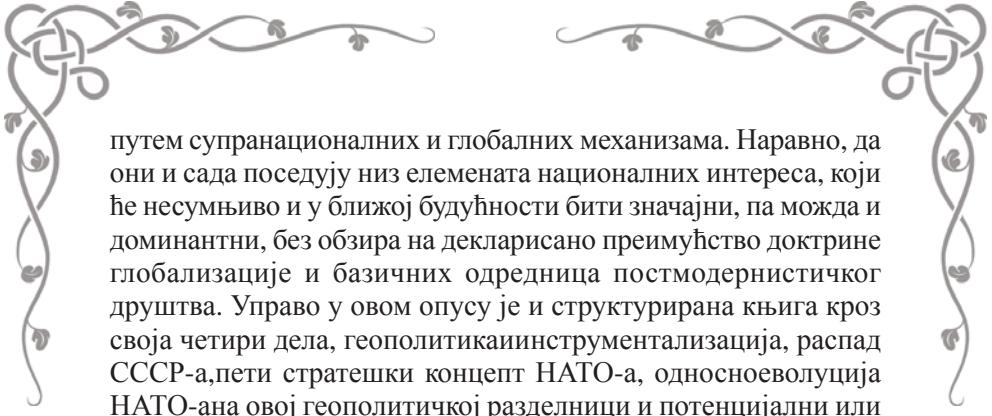

Др Дарко Матијашевић

ГЕОПОЛИТИЧКИ НЕСПОРАЗУМИ -НАТО, СССР, ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА- (2015)

Предговор

Мотивација писања ове књиге је примарно акумулирани фундус како информација, било теоретских или практичних, тако и неспорни емоционални и истраживачки контекст који несумњиво поседује велики број теоретичара и практичара нашег поднебља у овој мултидисциплирној области. Геополитика је данас етаблирана као нужност разумевања како светске политике, глобалних кретања али и са посебне стране репер у многим промишљањима о узроцима и контраверзама последица истих на нашим подручјима, простор југоисточне Европе. Наравно, врло је занимљиво и подстаћи размишљања о цивилизацијским, историјским, контроверзим процесима који су се управо преламали на овим европском али у ширем смислу европском простору. Овакав приступ доводи у везу географски простор Европе, али и њеног југоистока, потом целокупан цивилизацијски, еволуцијски и друштвени контекст у форму размишљања о узроцима конфликата, базичних политичких, безедносних, економских последично и геополитичких импликација којеовај простор има у овом комплексу људског деловања, теорије и праксе. У књизи се повезују базичне одреднице савремених теорија геополитике, потом начина њене инструментализације, географски и историско-цивилизацијски простори, примарно Европе, и битне детермиантне геополитичких турбуленција прошлог века, уз импликације и савремене узрочно-последичне везе овог тренутка али и будућности. Хладни рат и сукобљавања на геополитичкој равни путем инструменталних и апликаивних механизама тог времена, НАТО пакта и Варшавског уговора су несумњиви, еклатантни примери делања геополитике у пракси. Савремено сукобљавање базичних теорија атлантизма и копна немају никакве друге предзнаке, идеолошке пре свега, него геополитику те модификацију и еволуцију интереса, светске доминације, сада

путем супранационалних и глобалних механизама. Наравно, да они и сада поседују низ елемената националних интереса, који ће несумњиво и у ближој будућности бити значајни, па можда и доминантни, без обзира на декларисано преимућство доктрине глобализације и базичних одредница постмодернистичког друштва. Управо у овом опусу је и структурирана књига кроз своја четири дела, геополитика инструментализација, распад СССР-а, пети стратешки концепт НАТО-а, односноеволуција НАТО-ана овој геополитичкој раздјелници и потенцијални или реални савремени руски одговор. Целокупан контекст има неспорне импликације на простор Европе али и југоистока Европе и даје основу за размишљања као и теоријска и практична одређења у поимању ове комплексностии интеракција које ће имати несумњиву вредност и у будућим несумњивим турбулентним догађајима.

Бањалука, 22.01.2015.

Аутор

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

355/359(082)

ЕВРОПСКИ дефендологија центар за научна, политичка,
економска, социјална, безбједоносна, социолошка и криминолошка
истраживања (Бања Лука)

Књига о књигама : 18. година дефендологије : (науке о
безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани) /
[приредили] Душко Вејновић, Велибор Лалић. - Бања Лука :
Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска,
социјална, безбједоносна, социолошка и криминолошка
истраживања, 2015 (Бања Лука : Графопапир). - 246 стр. : илустр. ;
25 cm

Тираж 300. - Текст ћир. и лат.

ISBN 978-99955-22-82-7

COBISS.RS-ID 4775448

Проф. др Душко Вејновић, редовни је професор Универзитета у Бања Луци и Високој школи унутрашњих послова у Бања Луци на предметима Социологија, Дефендологија, Социологија спорта, Рурална социологија, Социјална екологија. Рођен је 16.01.1961. године у Соколишту, општина Нови Град. До сада је објавио 25 књига, преко стотину стручних и научних радова, научних критика и полемика. Главни и одговорни уредник је часописа „Дефендологија“, предсједник је Удружења наставника и сарадника Универзитета у Бања Луци, предсједник је научно-истраживачке организације Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања из Бањалуке.

Др Велибор Лалић је рођен 26.02.1973. године. Средњу школу унутрашњих послова завршио је у Загребу 1991. године. Дипломирао је на Високој школи унутрашњих послова у Земуну 1994. и на Правном факултету у Бања Луци 1999. године, а магистрирао на Филозофском факултету у Бања Луци, Одсјек за социологију, 2007. године. Докторску дисертацију под називом „Злочини мржње у Босни и Херцеговини“ одбранио је на Факултету безбедности Универзитета у Београду 28.05.2014. године. Научни је сарадник научно-истраживачке организације Европски дефендологија центар и уредник научног часописа Дефендологија. Објавио је преко 30 стручних и научних радова у земљи и иностранству.

Речено..., недоречено...

